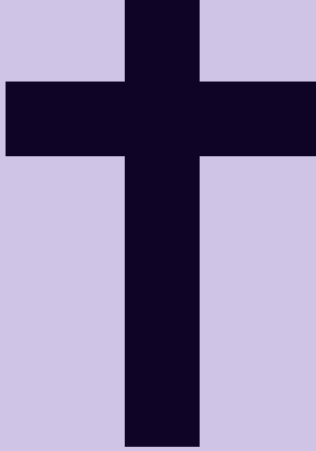

I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i
Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos New
Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

SALMOS	1
San Mateo	121
San Marcos	173
San Lucas	205
San Juan	260
Hechos	300
Romanos	347
1 Corintios	366
2 Corintios	384
Gálatas	396
Efesios	403
Filipenses	409
Colosenses	414
1 Tesalonicenses	418
2 Tesalonicenses	422
1 Timoteo	424
2 Timoteo	429
Tito	433
Filemón	436
Hebreos	437
Santiago	452
1 Pedro	457
2 Pedro	463
1 Juan	466
2 Juan	471
3 Juan	472
Judas	473
El Apocalipsis	475

SALMOS

1

I ti ji'ré'can jime' tyámua'vi'ra'aj pué'een

¹ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati'
tiguee a'ájma namuaj je'ej maj tyihua'ixaatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj tyi'ijxána'cira',
capu ajta hua'antyáana'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios,
² sulu a'áj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
ajta a'áj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta tíca'.
³ A'ájna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítyei'rij
ti a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,
ti ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti huatatáca'an
ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.
¡Néijmi'i tyi'táj ti jin je'ej ricij, tyámua' pu atyojo're'nyinyii!

⁴ Ajta a'ájma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij capu a'yan tyé'yi'ij,
ji'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij áacaj ti yo'cu'i'naj.
⁵ A'áj mu jin i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu a'ájma puéjtzij huo'ta'sij
ajta quee tyi'táj huá'ci'tyij a'áa ti tyejé'sejre' a'ájma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.
⁶ Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'ájma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

¹ ¿Ji'nye mej mij ju'itziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'?
¿Ji'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?
² I maj rey jin tyityetyu'uj majta tajtúhuan jime' a'ájci japua i chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi'i tyi'táj jin avútzij je'ej ricij
a'ájci jimi i Tavástara' majta a'ájci jimi i ti antyíhuaviihuaca'.
³ Majta je'en a'yan tyi'tyiejihuaaj tijin:
“¡Tyiche' tyi'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!
¡Tyej tyij quee che' ji'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj huací'ca'an!”
⁴ A'ájna i Tavástara', tajapuá ti tyejé'ijtaj,
a'ái pu hua'a'tzej a'ájma,
⁵ aj pu'ij té'ej, nyu'camui'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,
huápu'i'ij pu'ij nyu'camui'ij a'yan tyu'taxájtaj tijin:
⁶ —Nu'ríj tyámua' jáaruuj a'ájci i nyaj rey jin tye'entyárujtye'ej a'ájna a Sión, jo'tij
tyámua' tyejé'een.
⁷ Nyaataxájta je'ej ti arí tyaaxá'pui'intarej i Tavástara',
a'ái pu a'yan tyinaaté'exaaaj tijin: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een;
ijíj nu nyáaj nyerij a' táataj pué'een.
⁸ Naatáhuaviij nyaj a'ájma muaatávi'tiste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzij mua'
a'rij muá'ra'nyij
ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuéj jó'asej a'ái mu majta a jitze ajtyama'cáantaj
muá'ju'un,
nyáaj nu nyij tyímuaatá'sij.
⁹ Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityatatyíj a'ájci jime' i itzój,
¡pajta a'yan huá'uurej tí'ij xá'rij paj huatyáaaraxi'in!”
¹⁰ Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyíj siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'áj xu jo'itéej xá'ra'nyij,
¡tyámua' xu naa a'ájci tyi'huóo'iteeritye'en!
¹¹⁻¹² Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyámua've'ej siajta jéehua
tzáahuatyí'ra'aj jime',
siajta jimi ecóotutaxi'in xuuviváaj,
tí'ij quee a'ín tyinyú'caj,
siajta je'en sij mua'aj huácu'nyij i juyéj jitze,
ji'nye i ti jin nyú'camui' jiyé'tzin pu huataséjre'ej.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj a'íj jitze jahuoo maj huatyóohuüre'en!

3

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Tavástará' jaatyáhuüre'en
 Chuúicarij David ti jo'yú'xaca', ti'ij ju'uunaca'aj a'íjci jimi i juyóJ Absalón

¹ Nyavástará',

jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,
 jéehua mu a'íimaj i maj meríj nyéetzij nyéjcha'üre',

² jéehua mu i maj a'yan tyí'nyaxaj tíjin:

“Capu i Dios japuan huatányuusij”!

³ Pajta muáaj, nyavástará',

a'íi paj pué'een i ti nyacánasij ti'ij naatyáhuüre'en,

a'íi paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,

a'íi paj pué'een i ca'nyíjra'aj ti nyatá'caa.

⁴ Nyejíhuaj nu a'yan tyá'huoo ti'ij i Tavástará' naatyáhuüre'en

a'íi pu'ij nyanamujran a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een jo'tij a'íin já'sejre'.

⁵ Naatyáhuü'sij nyajta huatácusij, nyati'ij nyij nyajtáhua'aj huatájisij,

ji'nye a'íi pu i Tavástará' naatyáhuüre'ej.

⁶ Canu huá'tziinye' a'íjma i maj mui'ij i maj nyo'sii

i maj meríj nyajná mej mij naatyéno'si'tye'en.

⁷ ¡Ajchesij, Tavástará'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!

Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'ij i maj nyéjcha'üre',

¡pajta hua' tamej eecáataraxi'ij i maj je'ej pua'aj tyityetúucha'ij!

⁸ Muáaj, Tavástará', a'íi paj pué'een i ti tajapúa huatányuusij,

¡pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'chájta'naj jitze!

4

Tyá néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástará'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuüicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa
 ti tye'ejvín. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Dios nyéetzij paj naatyáhuüre'ej,

¡pata'aj naatájeevej nyati'ijta a' jimi huatyényuunyij!

Muáaj paj tyináahuaj nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

na'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamuj i nyaj a jimi huatyéenyuj.

² Mua'aj, mu siaj a'íj jin óotzaahuatyé' i siaj va'cán jin tyityatatyíj,

¿a'najnyí siaatapuá'citaj i siaj jin ná'xaahuataj?,

¿a'najnyí siaatapuá'citaj siaj a'íj xie've' siajta a'íj huoo

i tiquee je'ej huatóomua'aj,

ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástará' a'íj xie've' i tyáati' ti tyámua' jimi tyi'tyúucha'ij;

siata'aj jáamua'reej ti i Tavástará' nyanamuj nyati'ijta jaatájeevej.

⁴ ¡Siata'aj tyi'tziinye'ej siajta quee che' tyí'xana'cire'ej!

Siati'ijta huatyéejin, siati'ij quee che' je'ej tyahuáasime'ej

aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej siaj tyi'mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuatyí'ra'aj jin tyu'támu'vejritaj

siajta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástará'.

⁶ Mue'tíj mu a'yan tyí'xaj tíjin: “¿A'tanyíj taataséjratye'sij i tyaj jin huátatyamua've'en?”
 ¡Tavástará', tyámua' paj naa tyi'taxié've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i nyaj jin nyetyamua've'
 pequee a'yan a'íjma jimi i maj jéehua i tyerícuaj tyícha'ij majta jéehua i nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhuü'sij nyajta je'en huatácusij,
 ji'nye muáaj paj, Tavástará', nyatá'caa nyej nyij nyaxáahuaj yéchajcaj.

5

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej tí'ijta eere'nyej i xicáj

I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i ci'sítye'rij. Chuícarij David tí jo'yú'xaca'

¹⁻² Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusij, huánamuaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu, jì'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Tí'ijta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyanamuajran, tí'ij ooj huápuí'ij hua'ya'caj muéetzij nu jimi jaataxájtaj tyí'tíj tí je'ej ricij nye jimi, nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'ín pué'een i Dios tí naa ja'sejratye' i tí je'ej pua'aj een, capu je'ej tyí'rij maj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a jamuán aja'chej, ⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'íimaj á'vej i maj óotzaahuatye'.

Capáj muáaj hua'xie've' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,

⁶ pahua'antyípuá'ritye'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxié've'ej i maj avítizij jin je'ej pua'aj ricij majta tyí'tyacu'caa.

⁷ Nyajta nyáaj, a'íjci jime' i paj va'cán jin nyaxie've', nyáaj nu utyárutyij a' tyeyúuj tzajta'; jì'rij nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuatyí'ra'aj jime', nyajta jaséeraj a'íjci a' tyeyúuj tí naa een!

⁸ Tavástara', mej mij quee a'íimaj naatyámue'tin i maj nyéjcha'üre' a'áa paj nyooovi'tíj jo'tíj tyámua' tyejé'een, a'íj paj jitze nu'cájuyetyej i tí naa een.

⁹ Camu a'íimaj a'náj jì're'can jime' tyí'xaj;

ja'íi mu huápuí'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!

I maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej tí'ij jo'maj mu'chíj ja'vá'naj majta hua'antyícuunaxij, i huápuí'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

¹⁰ iNyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'íijma!

iMuáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj hue'tzij jin tyí'xaj! Capáj huo'taxié've'en a'íjci maj jéehua tyí'íjána'cira', jì'nye a'íi mu muéetzij maaatyáhue'taca'.

¹¹ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jahuoo pej pij muáaj huo'tyáhuüre'en, a'náj tina'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;

jì'nye muáaj paj huá'cha'íj.

A'íimaj i maj muaxie've', a'íi mu a' jitze ma'can jutyamua've',

¹² jì'nye muáaj, Tavástara', a'íj paj tyámua' tyu'tyátoosij i tí tyámua' tyi'tyúucha'íj; muáaj paj a'ájna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

6

Je'ej tí síj tyu'tyényuunyij tí'ijta je'ej tyóomua'ajcaj

I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa tí arahuéicaj tye'ejvín. Chuícarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

capáj a'ájna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camuí',

capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jime' i paj jin huápuí'ij nyú'camuí'.

² Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

jì'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.

Tavástara', tyináahuatye',

jì'nye néijmi'que' nu i nye tyévíj jitze nyevivej.

³ iNyetyényeviveesij a'íjci jime' i nyaj tyí'tziinye'!

Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu've'nyesij?

⁴ Mujo'té'yi'ij, Tavástara', i pata'aj nyajapuáj huatányuunyij'!

ja'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij i paj jin nyaxie've'!

⁵ Capu i'rij tí a'tíj tí arí huamuí' muéetzij mo'támua'ree,

¿a'tanyíj tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?

⁶ Nu'rij tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.

Ti'ij púna'aj tíca'rij jitze jéehua nu nyeyiin
 a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jime' i nyaja'ra'.
 7 Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jime' i ti tyinyetyáacui',
 ¡canu che' tyámua' metyóonyeej a'íi mej mij pué'eenye' i maj nyéjcha'íire'!

8 ¡Xa'ajtáciinyij nye jimi, mu sjaaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 j'i'nye i Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!
 9 Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuavíj,
 ¡i Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' i nyaj jimi huatyéenyuj!
 10 A'íimaj i maj nyéjcha'íire', mati'íj huácui'nyij a'íjci jime' i maj tyí'tziinye',
 a'íi mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,
 ja'íi mu jiye'tzín huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'íin pué'een i juées ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'
 Ti'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna ti'ij tyu'táchuicaca' i Tavástara' jimi, a'yájna
 ti'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i Cus, a'íj ti jitze eeráma'can i Benjamín
 1-2 Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuíire'en;
 ¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij néijmi'caa jimi i maj quee nyeséejracuj!
 ¡Naatyáhuíire', j'i'nye a'yaa mu a'íimaj een mati'íj i muajyéj,
 mej mij quee a'íimaj naatyátzaanaxi'in
 ajta je'en quee aja' a'títan ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!

3 Tavástara', nyaj Dios,
 ¿tyi'tanyi jitze nye quee tyámua' huaríj?
 ¿Nyiquíj a'tíj naajé'caj?
 4 ¿Ca' séej i nya' amiincuj tyi'tíj jin je'ej pua'aj nyetyaanájchij?
 ¿Ca' tyi'tíj jitzán naapua'rityej i ti nyéjcha'íire' i ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?
 5 Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'íin naatamuáritye'en i ti nyéjcha'íire',
 che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'riechej,
 ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

6 ¡Pata'aj nyu'camui'íj ájchenyij, Tavástara'!
 ¡Nyu'camui'íj paj huatá'sejrataj a'íijma jimi i maj nyéjcha'íire'!
 Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'uuren,
 nyajamuan paj yésejria'aj.
 7 Míche' mue'tíj i tyeétyee a jitze atahuíistira'nyij
 pajta acáyixi'in a' ípuáaj jitze, hua' japua a'íijma.
 8 Tavástara', muáaj paj huá'xijtye'en i tyeétyee,
 a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyéevijtij,
 a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'tíj nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'íjna jin a'yan huaríj.
 9 Dios paj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 pajta jamua'reej je'ej ti síj tyi'mua'tzej,
 ajta je'ej ti síj tyétye' imuáj jutzájta' tyi'mua'tzej,
 jantyipua'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricij i maj quee tyámua' tyityetyúucha'íj,
 pajta tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

10 A'íjna i ti naatyáhuíire'ej a'íi pu a'íin pué'een i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
 a'íijma ti japua huatányuusij i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'.

11 Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'
 tíquee a'náj jitzán huataséjre'sij i ti je'ej pua'aj een.

12 Tipua'aj i tyáati' quee tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi,
 Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;

pu'ríj tyámua' tya'ajcájtjej i jutu'namua',
 13 pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'entyitáatimee,
 ¡pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyényo'se'en!

14 Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íi
 pu'ríj jo'tacuí'nyaca' ti'íj i ti tyiyóoj ja'mej,
 a'íj pu jin jutza' i ti je'ej pua'aj een
 ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzij pué'een.

15 Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' imuáj huápu'íj jo'cacúunyican,
 a'áa pu'íj ja'tyévesij jo'tíj jusíj tyeje'tyáacuj.

16 ¡A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricij ajta i ti jin nyo'se'
a'íi pu jitzán tyi'rá'eexaj!

17 Nyetyaatyójtzi're'ej i Tavástara' ji'nye a'íi pu quee tyi'tíj jin á'itzeere',
nyetyu'táchuicaj a'íjci jitze ma'can i Tavástara',
a'íjci jitze ma'can je'ej ti ántyapuj i tajapúa ti já'sejre'.

8

A'íjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'tíj ti tyámua' een i tyáataj jimi
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i canárij Gat ti ja'a'rij.
Chuicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí,
ja'íjna i paj jin ántyapuj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!,
¡ajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye joo'asej a'íjci jitze i tajapúa ti séejre'!

2 A'íimaj mu tyu'táchuicaj i maj c'íle'en,
a'íimaj i ti'riij i maj móoj tza'caa,
a'íijma paj jin perij huatyá'ca'an,
a'íi mu mij pué'eenye' i maj muájcha'íire',
pej pij hua'antypuá'ritye'en i maj quee tyu'namuj pajta i maj muanyo'si'tye'.

3 Nyati'ijta jaaséj i tajapúa ti séejre' muáaj paj jaatyátaahuaca'
nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',

4 a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tíjin:

¿A'tanyij pué'een i tyáati'?

¿A'tyaanyij maj pué'een i tyeítyee?

¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?

5 Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj tí'ij dios,

pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuaty'e'en tí'ij a'íjna jin tyámua' tyi'sejria'aj,

6 pajta jaatá' tí'ij a'íin tyu'ta'íjta' néijmi' i jitze muáaj paj tyú'taahuaca',

a'yaa paj tyaatá' tí'ij a'íin néijmi'que' antyúumua'reeriaj,

7 a'íijma jimi i cánya'xi' ajta i túuru'uj, ajta a'íijma jimi i tyi'tyán simuáruunyij,

8 ajta a'íijma jimi i pína'see i maj rá'rie i jútye',

a'íijma jimi i hue'tyéé jájritze' maj ja'chej,

¡ajta néijmi'caa a'íijma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

9 Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí,
ja'íjna i paj jin ántyapuj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

9

Chuicarij a'íj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'uurej
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i c'sítye'rij majta i
canárij jitze. Chuicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',

nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'

nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin.

2 Muáaj jútye' ímuáj paj já'sejre',

a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huajíjhua nyenyetyámua'va'aj,

¡nyáaxie've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuicaj je'ej paj ántyapuj!

3 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu muéetzij jimi huatoo'uunaj;
mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

4 Muáaj paj juées pué'een i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',

papu'rij acáayixij a' ipuáaj jitze, pej pij tyámua' tyino'xá'pui'ántari'tze'en.

5 Papu'rij hua'ajtyá'xij a'íijma i maj quee tyá'tzaahuaty'e',

pajta hua'antypua'rij a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

¡papu'rij jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'rihua'aj!

6 A'íjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'rij huamuí',

majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze jo'tij a'íin tyejé'íjta,

muáaj paj hua'antypua'rityej,

capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

7 Ajta i Tavástara' a'íi pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',

a'ñ pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ipuáa ti'ij huo'xa'pui'intari'tze'en,
 8 néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 a'ñ pu tyámua' naa tyihuo'ta'ítjye'sij ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee.
 9 Tavástara' pu tyámua' naa tyihua'cha'ij a'ñjma i maj quee che' je'ej jájtyoovej;
 a'ñ pu tyámua' tyihua'cha'ij mati'ijta je'ej tyityóomuahtyaj.

10 Tavástara',
 i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyi'ca'nyej,
 ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'ñjma i maj muahuoo.
 11 Setyu'táchuicaj i Tavástara' jimi, i ti a'áa tyejé'ijtaj a'ájna a Sión;
 siahuo'ré'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ñn tyi'táj huáruuj.
 12 Dios pu hua'tamuá're'rii a'ñjma i maj je'ej tyityóomuahtyaje
 ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
 puéjtzij pu huo'ta'sij a'ñjma i maj hua'nyo'si'tye'.

13 Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
 ipata'aj nyaj japua huatányuunyij nyij nyij quee huámui'nyij!
 14 A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,
 a'yaa nu tyihuo'té'ixaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i cháanacaj japua ti
 muéetzij jimi xá'pui' mej mij tyu'táchuicaj,
 nyej nyajta nyetyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

15 A'ñmaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'ñ mu jujímua'aj je'ej pua'aj ju'uurej,
 a'ñ mu jujímua'aj eetávitzej
 a'ñjci jitze i tápi'narij a'ñmaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.
 16 Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,
 a'ñ pu arí néijmi'i tyo'xá'pui'intarej.
 A'ñ mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
 a'ñjci jime' i tyi'táj a'ñn ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyévi'.
 17 A'ñmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee tyá'tzaahuatye',
 majta i maj yo'huá'xij i Dios,
 a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,
 18 ji'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',
 capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

19 Ájchesij, Tavástara',
 capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'ñjci i tyáati' ti óotzaahuatye',
 pata'aj a'áa huo'xijtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'ñjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.
 20 A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátzinye'en, Tavástara',
 jhuo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuiire'en

1 Tavástara', ¿ji'nye pej pij a' imuáj já'sejre'?,
 ¿ji'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyi'rijcaa?
 2 Jéehua pu ootzáahuatye', a'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
 ajta huápu'ij nyu'camui'ij jamuaritye' a'ñjci i ti tyóoxaahuaj,
 ajta a'ñ pu huatyévi'ri'huaj
 a'ñjci jime' a'ñn ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'ñn séecan huavívi'.
 3 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ij pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusáij tyi'táj tyi'xie've';
 a'ñ pu je'ej pua'aj tyi'xaxa'aj i ti jéehua tyi'nyacua'aj ajta majúujipuj i Tavástara'.
 4 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ñ pu huápu'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyi'xaj
 tijin:

“Capu Dios séejre'. Capu ma' a'táj ti nyéetzij tyi'táj jin ná'xijtye'ej.”

A'ñ pu néijmi'i a'ñn tyi'pué'een i ti jitzán tyi'mua'tzej.

5 A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'táj jin ricij.

A'ñjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,
 capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'ñn jaaséj.

A'ñ pu hua'a'tzej i maj jájcha'íire',

6 ajta a'yan tyi'mua'tzej tíquee a'táj je'ej ja'uuren,

ti ajta quee a'náj tyi'táj je'ej pua'aj rinyij jimi.

⁷ Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii,

ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,
nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séjre'ej ajta i ti je'ej pua'aj een.

⁸ A'í pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee,
ajta avúitzij jin jaje'catan a'íjci i ti quee tyi'táj jin á'itzeere'.

Tyámua' pu naa tyé'sej a'íjci i ti quee pújoorej ti huatyóonaj:

⁹ a'yaa pu een ti'ij i muájyej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta',

a'aj pu'ij je'raque'táj ja'eeve' a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue',

a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj,

ajta ti'ij jaatyéevi', aj pu'ij jaatyása'rieechij i tápi'narij tzajta'.

¹⁰ A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,
matí'ij a'íjma'j tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¹¹ A'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj a'yaa pu tyí'mua'tzej ti i Dios tyojo'hua'naj,
ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'táj huaséj.

¹² ¡Ájchesij, Tavástara', pajta ajmájca'taj!

¡Capáj huojo'hua'nán i maj quee je'ej jájtyoovej!

¹³ ¿Ji'nye mej mij, nyaj Dios, a'íjma'j i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj tyí'tyana'naj,
a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xíjtye'en?

¹⁴ Muáaj paj asíj perij huo'séj maj huápu'íj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj;

¡papu'ríj huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'pu'íntare'en ti'ij tyihua'tyévjtye'!

Muéetzij mu jimi juca'nyej a'íjma'j i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,

muáaj paj huo'tyáhuíre'sij a'íjma'j i maj xá'ricaanyij.

¹⁵ ¡Antyína'xij i hua' muáca' a'íjma'j i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

¡Pajta huo'xíjtye'en a'íjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij

'asta na'aj quee che' tyi'táj hua' jimi á'itzeeria'aj!

¹⁶ Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime';

ja'íjma'j mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹⁷ Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i maj tyóoxaahuaj,
muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.

¹⁸ Tyámua' paj tyo'xá'pu'íntari'tze'en a'íjci i ti xá'rican pajta a'íjci i ti quee je'ej
jájtyoovej:

¡che' a'ájna i tyáatí', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca',

quee che' tyi'táj jin je'ej pua'aj tyí'uurej!

11

Tyaj néjimi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu jahuoó ti'ij i Tavástara' naatyáhuíre'.

Ajta ji'nye mej mij a'yan tyí'nye'ixaatye' tíjin:

"Huata'uumaj a'ájna jo'tij i jirij jo'quéetimee, a'yájna matí'ij i pína'see.

² Huo'séj a'íjma'j i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj:

a'íj mu tyámua' ja'uurej i i'ríj a'íjci jitze i tú'namua'aj,

majta tyámua' tya'ajcájtye'sij i ti tye'ejví i tú'namua'aj jitze

majta je'en, a'ájna jo'maj jó'avaaj,

a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyámua' tyí'tyetyeityee.

³ Ajta tipua'aj i maj tyí'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'íj,

¿tyi'tanyí jin je'ej rinyij a'ájna i tyáatí' ti tyámua' tyí'tyevij?"

⁴ Tavástara' pu a'úu já'sejre' i ju tyejúj tzajta' ti tyámua' een.

Ajta a'ájna i ipuariáara'an i Tavástara' tajapúa pu já'sejre',

ajta tyámua' naa tya'tányeerij

tyámua' pu'ij naa tyihua'sej a'íjma'j i tyeityee.

⁵ Tavástara' pu hua'sej i maj quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'íj,

ajta jéehua huápu'íj hua'xana've'

a'íjma'j i ti hua'ráana'jchi maj huatyényo'se'en.

⁶ Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviyej a'íjma'j japua i maj je'ej pua'aj ricij,

a'íj mu jin huatyéviyij i ti'ixcuáa, i tiéj ajta i tyi'táj maj a'yan jatamuá' muaj tíjin asúufrej,

ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'íj jin néijmi'i tyu'riá'taasij.
 ¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'puí'intare'en je'ej ti hua' jimi tyí'tyéevijtij!
 7 A'íjna i Tavástara' capu tyí'tíj jin á'ítzeere'
 ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;
 ja'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyesejre'!

12

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'íj jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i canárij arahuéecaj ti
 tye'ejvívín. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
 1 Taatyáhuüre', Tavástara', ji'nye camu che' séejre' i maj muéetzij jimi tyá'tzaahuatye'
 majta tyámua' tyí'tyesejre'ej,
 camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.
 2 A'íi mu jucuanamuaj séej jamuán majta séej;
 je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj.

3 Tavástara', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana'
 a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',

4 i maj a'yan tyí'xaj tíjin:

“A'íi pu'uj tajitzé juxie've' i tatyényij,
 tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.
 ¿A'tanyij óoca'nyej ti'ij tyitaata'íjtye'en?”

5 A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástara' tíjin:

“A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee juca'nyej
 a'íjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.

A'íj nu jin íjij ájchesij,
 nyajta a'yan tyihuo'tyáhuüre'sij mati'ij a'íimaj jéehua tyá'xie've'.”

6 A'íjna i Tavástara' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tíj;

ja'yaa pu een ti'ij i pláataj ti huápu'íj jumua'tíj,
 maj tyámua' tyeetyáatiej i oornaj jitze aráahua'puaj pua'máj!

7 Muáaj paj Tavástara', tacha'íj puá'mej,

ja'náj tina'aj paj tacha'íj puá'mej a'íjma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj ricij!

8 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj jo'tíj na'aj mu séejre'
 majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej pua'aj een.

13

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'íj jáahuüre'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',

¿A'najnyí pano'támua'reerij?

¿Nyí jusén jime' penyójo'hua'xij?

¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?

2 ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i nyaxiéjnyu'caa

jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tina'aj juxaamuijritya'aj?

¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyí'huüre'ej na'mej i ti nyéjcha'üre'?

3 Tavástara', nyaj Dios,

inaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i nyajíise'!

¡Nyej nyij quee nyáaj huámu'nyij!

4 ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'üre' yee: “Nu'ríj jaatyáamue'tíj”!

¡Che' quee jutyamua've'ej tipua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

5 Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin nyaxie've',

nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatányuusij.

6 ¡Nyetyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' nye jimi tyú'ruuj!

14

Tyí'tíj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze ajtyáma'can

1 A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios séejre',

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
 tyi'tíj mu jin huápu'i'ij je'ej pua'aj huaríj,
 ¡capu sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij!
 2 Tajapúa pu ímuáj i Tavástara' hua'sej a'íijma i tyeítsee
 ti'ij huo'séj típua'aj sáij séejre'ej ti tyihuojó'itej,
 a'tíj ti i Dios huocaj.
 3 Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrupij i juyéj ti je'ej pua'aj een,
 néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.
 ¡Capu che' sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!
 ¡Capu na'aj sáij ma' já'sejre'!

4 Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeíttyeristyamua' ti'ij a'tíj ti páan huacua'nyij,
 a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástara'.
 5 A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínnya'aj,
 ji'nye Dios pu a'íijma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.
 6 A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj,
 ajta i Tavástara' pu tyámua' tyihua'cha'íj.

7 ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Sión
 a'áa je'ré'nyej i ti hua' japua huatányuusij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can!
 Ti'ij i Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íijma i maj jitzán ajtyáma'can,
 a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
 majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'tíj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'
 Chuiicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',
 ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'quéej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,
 ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tíj néijmi'i tyámua' tyejé'een ti ajta a'
 jitze ajtyáma'can?
 2 A'íi pu'uj i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj séecan jamuán,
 ajta a'íjna jin tyí'xaj i ti jiré'can jime' néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa,
 3 a'íjna i ti quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'xaj,
 a'íjna i ti quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amíncuj,
 ajta quee je'ej pua'aj tyihua'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,
 4 a'íjna i ti hua'xana've' a'íijma i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 ajta tzaahuatyi'ra'aj tyícha'íj a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye' i Tavástara' jimi,
 a'íjna i ti aró'astej je'ej ti tyi'tíj jin tyá'tóorasij tyíj ajta quee tyámua' tyé'yi'can jimi,
 5 a'íjna i ti hua'nyiytye' i jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze' tyaanáchitye'en,
 a'íjna i ti quee jaxie've' ti tyi'tíj ancuriáan avítzij jime' a'íjci jimi i ti quee tyi'tíj jin
 á'itzeere'.
 A'íjna i ti a'yan tyi'tyúucha'íj, capu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

16

Capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti jéetze' tyámua' een tyej tyíj ja'ancuriá'an
 Je'ej ti tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

1 ¡Nyéetzij náacha'íj, Dios, ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuire'en!
 2 Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tíjin:
 "Muáaj paj nyavástara' pué'een, i ti néijmi'i nye jimi tyámua' tyi'uurej,
 capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj."
 3 A'íimaj i hua' diosisjtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej,
 a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye',
 4 a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusáanturistyamua'
 majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.
 ¡Canu a'náj tyi'tíj a'yan uuren mati'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jime'!
 ¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

5 Muáaj, Tavástara', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'íj,
 muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij,

nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

⁶ A'íj nu tyu'mué'tij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij huápu'i'ij naa tyojo'sé'rin, inaa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij ti tyinaaci'ij!

⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyinu'cájuyetyej, ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íi pu tíca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.

⁸ A'náj tína'aj nu tyámua' tyá'mua'reej ti i Tavástara' nye jimi yésejre', a'íi pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej.

⁹ A'íj pu jin, i nyatzájta', jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyévi'j juxáahuaj séeria'aj ja'mej, ¹⁰ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj tyityajá'ava'tacaa, ¡capáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyi'sejre' huatyéjpeteyej jo'tij ja'tyácun!

¹¹ Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej. Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'íjna jo'paj muáaj já'sejre', tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej ti tyu'tyényuunij ti'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij

Je'ej ti tyu'tyényuj a'íjna i David

¹ Tavástara', huánamuaj nyaj quee tyi'táj jin á'itzeere', pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavii, tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo, ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² ;Che' muéetzij jimi jo've'me'en i maj jin ná'xijtye'en ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'pu'i'in!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej, tíca' paj mujo've'mej pej pij náacha'íin, tyámua' paj períj huápu'i'ij naa tyinaatyéesej, pajta quee tyi'táj huátyoj ti je'ej pua'aj een. Canu tyi'táj huataxájtaca' ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,

⁴ a'yájna mati'ij i séecan ricij, nu'rij ajtáara a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye', a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaa jitze.

⁵ Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze, canu a'náj ajtáara a'íjci jitze a'nyúucaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij, ji'nye muáaj paj nyanamuaj,

pata'aj náanamuaj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.

⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin nyaxie've', muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire' a'íimaj i maj jahuoo paj a'íjna jin huo'tyáhuíire'en i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ A'yaa paj tyináacha'íin ti'ij a'yóoj paj huápu'i'ij jaxie've', miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'íin i maj a' jimi tyí'huíire' jimi

⁹ a'íimaj mimi i maj nyéetzij nyenyosi'tye'ej, ¡i maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íi mu meríj nyajná!

¹⁰ A'íi mu óotzaahuatye', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj i séecan,

¹¹ a'íi mu véjri' nyacújta' naavájraj

a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóota'.

¹² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj huápu'i'ij nyinyu'cacuj a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa majta huápu'i'ij a'íjna jin tyi'íjchó've' mej mij ootátzunaxi'in.

¹³ Ájchesij, Tavástara', ¡pata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj!

¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyitunutaxi'in!

A' chúun jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

¹⁴ a'íjna i paj jin néijmi'i putyí'uurej, Tavástara', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunij,

¡hui'rájhua'xij a'íjci jítze i cháanacaj,
 i maj jitzán jahuoo i ti tyihua'ci'tyij!
 Tyu'tá' mej mij a'íimaj huoochíjtyaanyi'taj,
 mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,
 ajta tí'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxújmua'.
 15 Ajta a'yan tyi'jí're'can jime', nyej nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej
 a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,
 ¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'ijta huájistij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jítze ajtyáma'can,
 Tavástara' ti jimi tyí'huüre', i ti a'íjci i chuícarij huatáchuicaca'aj tí'ij i Tavástara'
 japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta néijmi'caa jimi i maj jájcha'írria'ca'aj. A'íi pu
 a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

¹ Muáaj, Tavástara', a'íi paj pu'é'een i nyaj jin uhuájca'nyej;
 ¡nyáaj nu muaxie've'!

² Muáaj paj naatyáhuüre'ej,
 a'íi paj pu'é'een i ti nie'cánasij,
 i ti nyajapuáj huatányuusij,
 nyaj Dios,

i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,
 i nyaj jin huatyényanaaj,

i ti néijmi'i putyí'uurej tí'ij nyajapuáj huatányuunyij,
 ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' imuáj.

³ Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a jimi tyi'tyéevijtij mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyati'ijta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i maj nyéjcha'üre'.

⁴ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu naatyáajj'quej
 nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyí'únaj.

⁵ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu nyojo'riej,
 ja'íi pu naatyáajj'quej tí'ij naajé'caj!

⁶ Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyéenyuj,
 naatyéenyuj tí'ij i Dios naatyáhuüre'en,
 a'íi pu'ij naanamujri' i ju tye'yúj tzajta',
 ja'íi pu jáanamujri' i nyaj huajjhuaca'!

⁷ Aj pu'ij huápui'ij ca'nyiin jin huatóoca'tzij i chuéj,
 a'íi pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jiríj,

a'íj pu jin tyu'táhuuaxij i Tavástara' ti nyú'camui',

⁸ Tzú'rita' pu citzíj iráanyej,
 ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyí'únaj,
 ¡jutyényij jítze pu tí'ixcuáa éejhua'naa ti a'táatimee!

⁹ A'íi pu tya'antacúj i tajapuá, tí'quij yava'cáanyej.

¡Ajta jityán i icájr'a'an jítze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj ti xú'muaa!

¹⁰ A'íj pu séej japua avé'yixij i tajapuá maj tyí'huüre', tí'quij huatará'raj
 a'íi pu jaatátajchaca' i áacaj.

¹¹ A'íj pu jin huatyóo'avaataca',

ajta a'íjna jin ahuóonaj,
 i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj

ajta a'íjna jítze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.

¹² Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti a'yan huasé'rihua'aj tí'ij maj
 huatyóona'axcava'xi'in i víityee,
 aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta tí'ixcuáa ti a'táatimee.

¹³ A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',

a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamujrej tí'ij víityee maj huatányuunyij,
 tyéetyee jamuán ajta tí'ixcuáa ti a'táatimee.

¹⁴ A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj tí'ij i ríj ti jin tyu'támuüinyij,
 cha' mu'uj mij huatóo'uj a'íimaj i maj nyéjcha'üre'.

¹⁵ Ajta pu huataséjre i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj i jájritze',

ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'íi pu ajta huataséjre
a'íjna jime' ti tziinyi're' huatánamuajre i nyúucaria'ra' i Tavástara',
ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.

16 Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'íin já'sejre',
jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti jéehua ootí'.

17 Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjma jimi i maj huápu'ij uhuácaca'nye' maj nyéjcha'íire'.
I maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.

18 A'aj mu naatanyó'si'tyey nyati'ij quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,
ajta i Tavástara' pu naatyáhuui,

19 a'íi pu ní'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
inyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!

20 I Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij

a'íjci jime' ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' ney tyámua' tyi'tyínyecha'íj,

21 ji'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavástara',
jcanu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!

22 Nyáaj nu a'náj tína'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej ti a'íin junyúucaá jin tyu'ta'íjtaca'.

23 Canu tyi'tij jin a'ítzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,
nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

24 Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tij nyaj huamue'tij

a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin tyámua' huaríj jo'tij a'íin já'sejre'.

25 Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti tyámua' tyi'sejre',
ajta ji'réenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'tij á'itzeere',

26 pajta quee hue'tzij jin séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'hue'tacaá,
pajta huápu'ij jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.

27 Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahuatye'.

28 Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tyey'ej,
muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tyey'ej a'ájna jo'tij jo'tíca'.

29 Muáaj paj naatáhuíire'sij a'íj nu jin jaatyánasij a'íjci i ti nyéjcha'íire',
ajta quee naatyánasij i ti jin curia'námi'huajmee i hua' chájta'naj.

30 A'ájna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jin tyámua' een,
ajta i ti jin tya'tóoratziiiri' i Dios a'íj pu jitze i'ríj tyaj jitzán tyú'ca'nyej,

¡Dios pu huo'tyécha'íisij néijmi'caa a'íjma i maj jitzán tyi'ca'nyej!

31 ¿A'tanyíj Dios pué'een, ti quee Tavástara' jitze séejre'?

¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj síj séejre' ti'ij taatyécha'íin?

32 Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa,

a'íi pu tyámua' ja'uurej je'ej ney nyáaj tyi'tyínyecha'íj,

33 a'íi pu tyi'tá'caa ti quee a'chu tyíjetyej i nye chapuáaj, a'yájna ti'ij i muaxáj,
ajta nyatá'caa ney nyíj tyámua' eene' séejre' jútye' imuáj,

34 a'íi pu tyámua' nya'uurej ney nyíj huatyényo'se'en,

ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa ney nyíj ja'antyítutaj i tú'namua'aj tyapúusti' ti jin taavijhua.

35 Muáaj paj nyecha'íj pajta nyajapuáj huatányuusij,

pajta tyámua' naa tyi'nyevi' a'muáca'ta' jime',

pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuui a'ájna muáaj paj tyinaatá'.

36 Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze ti'ij quee tyi'tij nyetyesi'huaritye',
canu nyíj tyi'tij jitze éejcataj i nya' íicaj jime'.

37 Nyahuo'taven i maj nyéjcha'íire' nyajta je'en huo'táa'saca',

aj nu nyíj tányij huariá'raa nyati'ij hua'antypua'ritya'aj.

38 Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuixíj.

A'íi mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'íicajmee.

39 Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyati'ij huatyéenyosej,

muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'íimaj nye jimi ecóotutaxi'in i maj quee tyu'namuaj,

40 ajta mej mij nye jimi huatóo'uunaj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

A'yaa nu nyíj tyihua'antypuá'rij a'íjma i maj nyaxana'va'ca'aj.

41 A'íi mu jahuocca'aj maj huo'táhuíire'en, ajta capu a'tij huo'táhuíirej,

Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'íin quee huó'namuajri'.

42 ¡A'yaa nu huó'ruuj ti'ij chuéj ti muíinyíj áacaj ti jajcu'i'naj!

¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij ti'ij xiéerij a cáayej jitze!

⁴³ Nyajapuáj paj huatanyúj a'íjma jimi i tyeítsee maj quee tyihuojó'itej, pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj majta tyeítsee nyahuüre' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.

⁴⁴ Matí'ijta náanamuaaj, a'íi mu na'rá'astijre'ej, tyeítsee mu tyámua' tyi'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴⁵ majta séecan i tyeítsee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu quee che' je'ej jájtyoovej

majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.

⁴⁶ ¡Che' jusén jin séjre'ej i Tavástara!

¡Che' tyámua' eenye' i ti nyecha'ij!

¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios ti nyaj japua huatányuusij!

⁴⁷ A'íi pu Dios pué'een i ti puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nyoorej ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i ti chájta'najmee jitze.

⁴⁸ A'íi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxieji' i maj nyéjcha'üre', ajta a'íjma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyeyo'si'tya'cuaj.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i tyétyacaa maj tyo'cájaaxieje'!

⁴⁹ A'íj nu jin tyi'muatyojtzi're' hua' tzajta' i tyeítsee,

nyajta tyu'táchuicaj a'íjci jitze i paj jin ántyapuaj.

⁵⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa ti tyu'tyámue'tij a'íjna i paj rey jin ja'antiyihuoj,

a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i David pajta i maj jitzán eeráma'can.

19

I ti jin i Dios naa huasé'rin a'íjci jitze i ti tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ I tajapuá ti séejre' pu jaxaj i ti jin i Dios naa huasé'rin, ajta i ti tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' ti a'ín jéehua tyu'yi'tin.

² A'náj tina'aj mu jatýaxajta, majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.

³ Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáaxajta capu sáij nyúucarij namuajre',

⁴ ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua, a'áa pu ja'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj ti'ij i xicáj a'áa ja'séeria'aj ja'ra'nyij,

⁵ ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej ti'ij i ti huatyényeéichij, a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij ti'ij i ti tie'chacaa ti'ij tyu'mué'tin.

⁶ A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyésij jitzán i jútye' ti séejre', ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjci jitze i tajapuá ti séejre',

ajta quee huatá'riitarij ti tyi'tij huatyóo'avaaj ti'ij quee jatýátieexi'rasime'en.

⁷ Néijmi' i pu jin tyámua' een i Tavástara' ti jin tyi'mua'taj,

ji'nye a'íi pu jájcuacan tyu'tá'caa i júuricamej.

Tyámua' pu een i Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'íjci i tyáatj ti quee óotzaahuatye'.

⁸ I Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een,

ji'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.

I nyúucarij ti jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástara' a'íi pu jumua'tij

ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee i taji'ij jitze.

⁹ Tyámua' pu een i Tavástara' tyaj jin huátzaahuatye'en

ajta jusén jime' séejre'.

Ji're'can jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',

néijmi' i pu'ij a'ín tyámua' tyí'een,

¹⁰ ¡jéetze' pu tyá'najchij quee i ooroj ti jumua'tij!,

¡jéetze' pu áncacaj mequee i sarátsee maj jumua'tij!

¹¹ A'íi pu a'ín pué'een i ti jacha'ij a'íjci i ti muéetzij muahuüre',

ajta tyámua' jimi tye'mej típua'aj ja'rá'astijre'en.

¹² ¡A'tanyíj jusáij jamua'reeren tyi'tij ti jin quee xá'puí' huaríj?

¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', i nyaj jin quee xá'puí' huaríj avíitzij jime'!

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti óotzaahuatye'ej a'íjna i ti muahuüre',

capáj tyi'tá'care'en ti a'ñin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.
A'yaa nu nyij tyáati' tyi' pue'éenye'ej na'mej ti quee tyi'táj jin á'itzeere',
a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'íjxána'cira'aj na'mej.

¹⁴ Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi
i nyenyúcaaa ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
Nyavástara', muáaj paj nyahúire' pajta nyajapuáj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tyej tyij tyu'tyámue'tin

I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Che' i Tavástara' muáanamuaaj tipua'aj je'ej petya'amua'ajcaj,
che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunyij.

² Che' a'ñin uyo'ta'ítjej i paj jin huatya'húire'en
a'áa pu imuáj yo'ta'ítjij a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Sión.

³ Che' néijmi' i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejritaca'
ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatye'e paj jimi huo'támu'vejritaca'.

⁴ Che' néijmi' i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj períj tyataxájtaca'.

⁵ A'yaa tu tyij a'ñina jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyámue'tij,
tyajta je'en jútye' ajmójca'taxi'ij

nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

¡Che' i Tavástara' néijmi' i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'

jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'ñina i rey a'ñin ti ja'antyhuoj,
ajta janamuaajran a'ñina a tajapuá jo'tij tyámua' tyejé'een,
a'ñi pu jaatá'sij i ti néijmi' i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin tyu'tyámue'tin.

⁷ Séecan mu a'ñijma hua'ajcha'ij i caríaata' i maj jitzán huanyo'se'en
majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muaj,
tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

⁸ A'ñi mu tytunutaxij, mati'ij mij eetávatzij,
tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

⁹ Tavástara', ¡huatá' ti tyu'tyámue'tin a'ñina i ti rey jin tyi'tyéjvee!
¡Pajta táanamuaaj tyati'íjtá muaatájeevee!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', a'ñi pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj paj jaatá',
jéehua pu huápu'i'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' ti tyu'tyámue'tin!

² A'yaa paj huaríj je'ej ti a'ñin tyá'xie'va'ca'aj,
capáj tyi'táj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'ñin tyimuaatáhuaviiri'.

³ Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' tyeetyájtóo
pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pué'een.

⁴ Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'táj jin je'ej rinyij.

⁵ Tyí'muatyojtzi're' a'íjci jime' paj jaatáhuú, ijíj pu va'cán jin putyí'uurejve,
muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta je'en ji'reenye'ej séejre'.

⁶ Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtóo,
jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

⁷ Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyípuaríj i paj jin tyi'tyéjvee, ji'nye Tavástara'
paj jitze tyí'ca'nye,

¡a'íj paj jitze tyí'ca'nye i ti jin muaxie've' a'ñina i ti jútye' imuáj já'sejre'!

⁸ A'ñina i paj néijmi' i jin putyí'uurej a'ñi pu néijmi'caa huata'sij i maj muájcha'íire',
ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',

⁹ a'úu paj huojotyátoosij i oornaj tzajta' ti ú'taa
pati'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.

A'ñina i Tavástara', ti jin nyú'camui',

a'íj pu jin hua'antyipua'ritye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i tye'entyípuapua'rityee.

¹⁰ Pajta huo'rio'uunaj íyan cháanacaj japua pajta hua' tzajta' i tyeítyee a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eerányesij.

¹¹ Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej

majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi capu a'yan tye'mej je'ej maj a'ímaj tyá'xie've',

¹² jí'nye muáaj paj huo'tamuáritye'sij, a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

¹³ ¡Ájchesij Tavástara', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuicaj a'íjci jime' paj tyu'tyáamue'tij!

22

Je'ej ti tyí'jijhuaj i tiquee je'ej jájtyoovej ajta i chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan ántyapuaaj tjin "I muaxáj ti séejre' ti'ijta i xicáj eeré'nyej". Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,

¿jii'nye pej pij manúuriej?,

¿jii'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nyajapuaaj huatányuunyij?,

¿jii'nye pej pij quee nyanamuaaj nyati'ijta nyeyinyej a' jimi huatényuunyij?

² Muáaj paj nyaj Dios,

tújca nyajta tíca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuaaj,

¡capu je'ej tyí'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

³ Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,

muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzi're' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁴ A'ímaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,

a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

⁵ mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuüre'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuaj séjre'ej,

a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

⁶ Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'nuj nu pué'een,

ja'í nu pué'een i tyeítyee maj néijmi'i jatya'aatzej!

⁷ A'ímaj i maj nyeséj, a'í mu nyéetzij nya'a'tzej,

jéehua mu ná'xaahuaaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra

⁸ majta a'yan tyi'xáataj tjin:

"A'múu pu i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,

che' a'ín i Tavástara' jí'rátoonyij.

A'íjci jime' i ti huápuí'ij jaxie've', che' a'ín japuan huatányuunyij."

⁹ A'yaa pu'ij tyí'een:

muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaaj,

pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

¹⁰ Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,

muáaj paj a'ín pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyámua'reeriaca'aj,

nyati'ij nyana'aj tyí'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaaj,

muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¹¹ Capáj nye jimi ajtáyi'can,

jí'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyí'nya'uurej,

ajta quee a'tíj nyaj jamuán yésejre' ti'ij naatáhuüre'en.

¹² A'yaa mu merij tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'ímaj i maj nyéjcha'üre',

a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

¹³ a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápuí'ij nyinyu'cacuj,

a'í mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyatache'vej.

¹⁴ A'yaa nu een ti i jájtyij ti tyixírej,

ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.

Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een ti'ij i xíjca

a'í pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

¹⁵ A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij ti'ij i xaríj ti huatyáteeri'huaca',

ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuéj ti muñinyj paj jin na'vá'naj cuxáa nyaj nyerij huamuí!

¹⁶ A'yaa mu cuxáa tzi'cúij, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íi mu merij néijmi'que' nyeria'naj, majta merij tyinaapuéj i nyamuáca' jitze majta nya' ícaj jitze.

¹⁷ Fríj nyaj jaatyé'íten i nyacarij.

A'náj tina'aj mu na'ráasej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',

¹⁸ a'íi mu merij tyu'rióotui'ij i tyi'nyacaanaa,

majta a'íjci jin jumue'tij.

¹⁹ Pajta muáaj, Tavástara', i paj a'íin pué'een i nyaj jin uhuájca'neye,

¡capáj nye jimi ajtáyi'can!, ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij naatáhuíire'en!

²⁰ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámu'nyij a'íjci jime' i chúun,

capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'íimaj i tzi'cúij,

²¹ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatájci'mej i muajyéj,

¡pajta tyu'tyáanaaj ti'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaj i túuru'uj!

²² Nyáaj nu a' ítze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye'íhuáamua',

nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'íimaj jóosi'rii.

²³ Mua'aj, mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', ¡setyu'tatyójtzi're'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'íimaj i maj Jacob jitze eeráma'can!

¡Miche' néijmi'i jaatyáanaiche i maj Jacob jitze eeráma'can!

²⁴ Ji'nye capu a'íin séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran

a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jin japuéjtzitarej,

capu ajta a'íjma jimi huatyóo'avaataj.

¡A'íi pu huá'namuaj mati'íjta jimi jahuoocaj ti'ij huo'tyáhuíire'en!

²⁵ Hua' tzajta' a'tyétyeristyamua' i maj jéehua ará'asej

nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een,

hua' jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyícha'ij

nyamua'ra'astijre'ej tyi'táj nyaj jin atányarasij.

²⁶ Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,

'asta siana'aj quee tyámua' tyityaataj'xaj,

setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', mua'aj mu siaj jahuo,

siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatime'nyij.

²⁷ Néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj,

a'íimaj i tyeetyee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuéj joo'ástimee,

xo'támua'reej i Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,

a'íj xu jimi tyítunutaxi'in.

²⁸ Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti Rey jin tyí'íjta,

a'íimaj néijmi'caa tyí'íjtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

²⁹ Jimi xu ecóotutaxi'in siajta a'íj siana'aj huatyáanaichej,

néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,

néijmi'i i maj chuéj ti muñinyj huatyóotaahuaj,

ji'nye camu a'íimaj jujímua'aj júurij.

³⁰ I maj nyej jitze eerányesij a'íi mu jaatyánajchij i Tavástara'

majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,

³¹ ajta i maj majca'huáyeen nanie'huan, a'íi mu huo'té'exaatye'ej

i paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta je'ej paj tyí'muarie'.

23

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij

Chuñicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij,

capu tyi'táj ná'itziitye'.

² A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa tyojo'huá'raa,

ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mui'yej,

³ ca'nyíjra'aj ti jájcuaj pu nyatá'caa

ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej,

a'íj pu jin tyámua' tyeetyátoosij je'ej ti a'íin ántyapuaj.

⁴ Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tíca' ti tyú'uu tzajta',

canu tyi'táj jin tyi'tzínnye'ej na'mej,
ji'nye muáaj paj Tavástara', nyaj jamuán yésejre'.

⁵ Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej
hua'jiasapuaaj a'íjma i maj nyéjcha'íire',
pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej,
ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'íjna i ti naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.
⁶ A'íjna muáaj paj tyinaatapuájveej ajta i paj jin nyaxie've' a'íi mu nyaj jamuán yésejre'
nyati'ij nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren,
ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástara', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj na'mej.

24

A'íjna i Rey ti jin tyi'tyéjvee ti naa huasé'rin
Chuiicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj,
ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre',
majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.

² Ji'nye Tavástara' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróoca'nyej i chuéj
ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

³ ¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástara'?
¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyeeyújra' tzajta' ti naa een?

⁴ A'íjna i ti tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tziira'aj jitze
ajta quee tyi'táj jin tyi'íjxána'cira'aj
a'íjna i ti quee sáanturij na'michej
ajta quee hue'tzij jin tya'tóoratzi'racaa.

⁵ A'íjna i Tavástara', ajta i Dios ti japuan huatányuusij,
a'íi pu tyámua' tyeetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'xa'pui'intari'tze'en.

⁶ A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'íimaj i maj jahuoó i Tavástara',
a'íimaj i maj jahuoó maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'íjci i Jacob.

⁷ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!
¡Che' antácuunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

⁸ ¿A'tanyij a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin ti hu-
atyényo'se'en!
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti jaayí'tin ti tyu'tyámue'tin a'ájna jo'maj já'nyo'se'!

⁹ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!
¡Che' antácuunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

¹⁰ ¿A'tanyij a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti néijmi'i putyí'uurej!
¡A'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee ti ajta naa huasé'rin!

25

Je'ej ti síj tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios tyámua' tyu'cájuyetyej
David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu huatényuusij;
² nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.
¡Miche' quee nya'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'íire'!

³ ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en
síj ti muéetzij jitze tyí'ca'nyej!
¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'táj jin je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

⁴ Tavástara',

naataséjratye' a' juyéj,
 pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,
 5 ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i ti j'i'ré'can jime',
 ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.
 A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

6 Tavástara',
 ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej
 i paj a'náj tina'aj tasejratye',
 7 ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee
 nusu tyi'tíj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.
 Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,
 a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

8 Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 a'íj pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'ijxána'cira'
 9 ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
 ja'íj pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj!
 10 A'íj pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'tíj jin a'ítzéeria'aj,
 a'íjma i maj ja'rá'astej tyi'tíj ti jin tyihua'táratziiri',
 ajta je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'.

11 Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,
 tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaaj.
 12 A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
 a'íj pu huataséjratye'sij tyi'tíj ti juyáara' jitze ucájrutyey,
 13 a'íj pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej
 ajta i chuéj huo'ta'sij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij.
 14 Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,
 ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'.
 15 A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',
 ji'nye a'íj pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

16 Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 ji'nye nyasíj nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.
 17 I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
 pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.
 18 Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
 pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'itzeere'.
 19 Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'íire'
 a'íjma i maj nyeje'catamui' a'íjci jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.
 20 ¡Náacha'íj, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!
 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
 ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuíire'en.
 21 Che' a'íj naatyáhuíire'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj tyí'mua'tzej,
 ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

22 ¡Muáaj paj nyaj Dios,
 pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin je'ej tyityóomua'tzej a'íjma
 i maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'tíj ti jitze juca'nyej a'íjna i júuricamej ti tyámua' een
 I David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'ántari'tze'en,
 ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'ij canu tyi'tíj jin á'itzeere'.
 Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,
 2 tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséjra,
 ¡pajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej
 pajta a'íj huaséj je'ej ti een tyétye' ímuáj i nyamua'tziira'aj!
 3 A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'
 nyajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a' jimi,

4 canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' i maj tyí'hue'tacaa
canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'íjma i maj quee ma'umuámua're'.

5 Capu na'ránajchij maj jusi'rihua'an a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej i maj je'ej pua'aj ricij.

6 Nu'ríj tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'tíj jin tyi'ixána'cira',
Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáxiirej jo'tíj jo'tyéjvee i nyaj japuan mu-
tyáanajche,

7 nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,
nyajta a'íj huataxáj i ti jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.

8 Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'íjci i tyeyúuj i paj tzajta' séejre',
jo'tíj já'sejre' a'íjna i paj jin huápu'íj naa huasé'rin.

9 Capáj náa'ri'racare'en i nyajúuricamej hua' jamuán i maj tyi'ixána'cira',
capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can ti'íj tyihúa'uurej a'íjma i maj
tyí'tyacu'caa,

10 a'íjma i ti hua' muáca' jitze séejre'
i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta tyi'tíj maj jin tyeítyee cuanamuaaj.

11 Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'ítzeere'
¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéetzij!

12 Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej i nya' íicaj jime',
tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' metyi'séeracaj i tyeítyeristyamua'me'en!

27

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua huatányuusij

I David ti ja'a'rij

1 Tavástara' pu a'íin pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua huatányuusij,
¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tziinya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,
¿a'tajnyíj nyij tziinye'ej na'mej?

2 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj nyéjcha'íire',
a'íi mu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'antypuá'riyte'en,
majta a'íimaj mu jujíimua'aj ejcá'cata'aj majta eetávtzej.

3 Tyij majta mue'tíj a'íimaj nyeria'naj,
capu tyi'tziinye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,
tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

4 Séej nu'uj tyi'tíj jaatáhuaviiri' i Tavástara',

síij pu'uj i ti nye jitze juxie've',

a'íi pu a'íin pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij i tyeyúuj tzajta' Tavástara' ti
ja'a'rij

a'náj tína'aj tújca'rij tzajta' nyati'ij nyana'aj á'tyeeren
nyej nyij i tyeyúujra' tzajta' jaatyáanajche

nyajta je'en a'íj huaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rin.

5 Ti'íj a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej,
a'íi pu i Tavástara' nyecha'íij ja'mej i ju tyeeyúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.

¡Ajta tyi'tíj jitze ti ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íij ja'mej!

6 Aj pu'ij naatái'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej

hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íire',

aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyeeyúuj tzajta',

nyajta je'en jijhuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara'.

7 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamuaajri'.

Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!

8 Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyi'nye'ixaaty'e' tijin:

“Pata'aj jáahuoonnyij jo'tíj i Tavástara' já'sejre'.”

Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.

9 ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!

¡Capáj a'íjci jin manúujipuan i paj jin nyú'camui'!

¡Muáaj paj pu'uj a'ñin pué'een i paj naatyáhuüre'ej!
 Capáj juseéntacan manúujipuan pajta quee tyi'tj naata'an nyaj jin huatyényahuüre'en,
 ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.
 10 Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj manúuriej,
 muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'mua'reerij puá'mej.

11 Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,
 pajta a'j jitze nu'cájuyetyej i ti naa een
 ji'nye a'ñimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'üre',
 12 capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinyij je'ej maj a'ñimaj tyá'xie've',
 ji'nye mue'tj mu meríj a'ñimaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'
 a'ñimaj i maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.
 13 Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej
 nyej nyáaj jasejran a'jci i ti jin i Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij
 nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

14 ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nye!
 ¡Huatyá'ca'nye, capáj tá'xa'huata'an!
 ¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nye!

28

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij

¡ David ti ja'a'rij

1 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'ij,
 muéetzij nu jimi huatyényuusij.
 Pata'aj naatájeevej nyati'ij muéetzij jimi huatyényuunyij.
 Ji'nye tipua'aj pequee náanamuj,
 pu'rij nyej nyij a'ñimaj jimi huatyénye'iteen i muí'chítjee.
 2 Huánamujri' nyej jíhuaj muéetzij jimi jahuoo paj naatyáhuüre'en,
 nyati'ijta ajméc'a'taxi'in a'ájna jo'tij já'sejre' a' tyeeyúuj ti tyámua' een.

3 Capáj anyoóojipuan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan cha'tána'aj tyí'nyoorej ti'ij a'ñimaj i maj je'ej pua'aj ricij,
 i maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuzáa maj tyámua' tyí'tyetyeityee
 ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj tyí'uurej.

4 Pata'aj a'yan tyíhuo'tá'an je'ej ti a'ñimaj tyi'tyévíjtye',
 néijmi'i jime' tyi'tj maj jin je'ej pua'aj huaríj,
 a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'ñimaj tyi'tj jin huaríj,
 a'yájna mati'ij a'ñimaj tyi'tj jin je'ej pua'aj huaríj.
 5 Ji'nye camu a'ñimaj jo'támua'reeri',
 je'ej ti tyi'tj jin huaríj i Tavástara',
 ¡che' a'ñin hua'antypuá'ritye'en ajta je'en quee che' hua'ajriá'puana'an!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti náanamujri' je'ej nyaj jimi
 tyu'tyéenyuj!

7 A'ájna i Tavástara' a'ñi pu nyecha'ij a'jci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej,
 a'ñi nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'ñi pu'ij naatyáhuüi.
 ¡ nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',
 nyetyu'táchuuičaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

8 Tavástara' pu a'ñin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i tyeítysteristyamua'me'en,
 a'ñi pu ajta jaatyáhuüre'ej a'jci i rey a'ñin ti ja'antýhuoj.

9 Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyéítysteristyamua',
 pajta tyámua' tyíhuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze ajtyáma'can.
 A'yaa paj tyíhuo'cha'ñin ti'ij i cánya'xií ti siire',
 ja'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyi'vi'raj!

29

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i ti néijmi'i jin putyí'uurej

Chuñicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios,

setyu'tatyójtzi're' i ti néijmi'i jin putyí'uurej siajta i ti jin naa huasé'rin i Tavástara',
 2 setyu'tatyójtzi're' i ti naa huasé'rin i ti jin ántyapuaj i Tavástara',
 siajta jaatyáanajche i Tavástara' a'ájna jo'tij naa tyejé'een jo'tij a'ín já'sejre'.

3 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu ca'nyíin jin tányuuevej i jájritze',
 a'ájna i Dios ti jin naa huasé'rin a'íi pu ca'nyíin jin namuajre',
 Tavástara' pu a'áa já'sejre' i jájritze' ti ca'nyíin já'xire'.

4 Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástara' ti'ij víityee maj tyényuueve'en,
 ajta quee a'tíj pújoorej ti jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástara',

5 a'íi pu i nyúucaria'ra' i Tavástara' ja'cátaaraxij i jucúj ti tyu'uj.
 ¡Tavástara' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano!

6 Ajta jaatáca'tzij i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión,
 ¡ajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxi'in mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

7 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'yaa pu een ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,

8 a'ájna i nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'tíj japuan séejre',
 ¡Tavástara' pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'tíj japuan séejre' a'áa ti já'sejre' a Cadés!

9 I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i su'uj ti hua'uj

ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i ti viváajma'aj tyu'uj.

Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyejúujra' jo'tyéjvee.

10 Tavástara' pu tyihuá'ijtye' i víityee,

¡Tavástara' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

11 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua',

Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjveevij i maj jitzán
 ajtyáma'can.

30

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Chuícarij. Je'ej maj tyu'táchuicaj mati'ij tyámua' tyeetyátoonyij i tyejúuj. David ti
 ja'a'rij

1 Tavástara', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're'
 ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,
 ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'
 mej mij a'íimaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'íire'.

2 Tavástara', nyaj Dios,

muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj pej pij tyináahuaj,

3 muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuíi nyej nyij quee huámui'nyij,
 júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij.

4 Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuicaj!,
 ¡siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaj!

5 Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui',

ajta i ti jin tyámua' naa tya'axxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.

Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,

íiya' tu tyijta tatyámua've'ej tá'ju'un.

6 A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj tíquee tyi'tíj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin:
 "Capu che' a'náj tyi'tíj je'ej nya'uurej."

7 Pajta muáaj, Tavástara', a'ájna i paj jin tyámua' tyitatá'caa
 muáaj paj períj tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,

ajta patí'ij quee che' nyahuíria'ca'aj
 a'ájna i ti tzíinyi're' pu nyojo'riej.

8 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

Tavástara', muéetzij jimi nu jéehua jahuoo.

9 ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tij típua'aj nyáaj náamui'nyij,
 nusu típua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

¡Capu í'ríj ti i chuéj ti muíinyij tyimuaatatyójtzi're'en
 nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

10 Tavástara', náanamua'aj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi',
 Tavástara', ¡naatáhuíire'!

11 Paj pu'ríj naatá' nyaj a'ájna jin huatányetyamua've'en i nyaj jin nyaxaamuijritya'ca'aj;

papu'ríj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamujritye'
pajta a'íj tyinatyéecheytye i nyaj jin tyú'ye'esten.

¹² A'íj nu jin Tavástara' nyaj Dios,
capu i'ríj nyaj quee ave'nyuuca'an,
ja' jimi nu tyu'táchuiicaj
nyajta a'náj tina'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícaríj David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuüre'en;
¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

¡Tyámua' paj tyinaatyáhuüre'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

² Tyámua' paj tyináanamuj;

¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunij!

Pata'aj muáaj a'ín pué'eenye' i nyaj jitzán huatyényaca'nyej,

¡muáaj paj a'ín pué'eenye' i ti nyahüüre' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

³ ¡Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán huatyényahuüre'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'ín, tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántypuaj!

⁴ ¡Naatyáhuüre' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',
ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti nyecha'íj!

⁵ Muéetzij nu muaatátuiire'sij i nyajúuricamej,

¡pata'aj nü'rátóonyij, Tavástara', Dios paj ji'ré'can jime' pué'een!

⁶ Nyahua'xana've' a'íjma i maj hua'najchej i sáanturij maj quee tyi'tíj huüre'.

Nu'ríj néijmi'i jin a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara'.

⁷ A'íjna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj períj jaaséj i nyaj jin nyaxaamujritye',

pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,

⁸ capáj tyi'tá'care'en ti a'ín naatyéevi' i ti nyéjcha'üre',

¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tíj quee tyi'tíj je'ej nyaja'uurej!

⁹ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',

ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej.

A'íjna i ti nyacui' a'íj pu jin nyacua'nyej i nyaji'íj jitze,

i nye tyévi'j jitze, ¡ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!

¹⁰ ¡A'íjna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin

a'íj pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!

Canu che' nyaca'nyej a'íjci jime' nyej nyaxaamujritye',

¡néijmi'que' nu nyeríj i nye tyévi'j jitze quee che' nyaca'nyej!

¹¹ Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'íjma i maj nyéjcha'üre'

a'íjma j mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee,

majta néijmi'i nyatzünye' a'íjma i maj nyamua'tzej.

¡A'íjma mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze mati'íjta naaséj!

¹² Néijmi'i mu meríj nyojo'hua'xíj,

cuxáa nyaj nyeríj huamu'.

A'yaa nu een ti'íj i xá'rij ti arí huatyáaarixij.

¹³ Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeétyee je'ej pua'aj tyinyetyáxajta:

"Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'."

A'íjma i maj nyéjcha'üre', a'íj mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,

¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

¹⁴ Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej,

nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "¡Muáaj paj nyaj Dios pué'een!"

¹⁵ Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' i nyajúuricamej,

¡pata'aj nyaj japua huatányuunij a'íjma jimi i maj nyéjcha'üre', majta nyamuaritye'!

¹⁶ Pata'aj jaataxié've'en a'íjna i ti muéetzij muahuüre',

pajta nyaj japua huatányuunij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'.

¹⁷ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

¡capáj tyi'tá care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!
 ¡Pata'aj a'íjma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa tí'ij quee a'tíj huo'namuaj!
¹⁸ Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa,
 i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',
 majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyáataj tí quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

¹⁹ ¡Huápu'i'ij paj muáaj naa huojomua'raj a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyícha'ij!
 A'yaa paj tyé'cha'ij tí'ij tyi'tíj tí huápu'i'ij tyá'najchij
 pajta, hua'jíisa' a'íjma i tyétyacaa,
 a'íjma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.

²⁰ Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'íisij
 pajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj
 je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
 muáaj paj hua'cha'íj puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'
 mej mij quee je'ej pua'aj tyihua'jeevej a'íimaj i maj hua'ajcha'íire'.

²¹ Che' jí'reenya'aj séjre'ej i Tavástara', tí a'ájna jime' i tí jin taxie've'
 jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi
 a'ájna nyatí'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

²² Nyatí'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tíjin
 paj períj a'ímuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre',
 ajta nyatí'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en,
 muáaj paj náanamujri' i nyaj jijhuaca'aj.

²³ Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.
 Tavástara' pu tyámua' tyihua'cha'ij a'íjma i maj quee tyí'hue'tacaa,
 ajta a'íjma i maj jéehua óotzaahuatye'
 a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej tí tyihua'ci'puaj.

²⁴ Xatyóoca'nyej sijta ca'nyíjra'aj huatóoca'an i juxiéjnyu'caa tzajta'
 néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

32

Tyaj jaataxáj tyi'tíj tyaj jin ootyá'ítzee tyajta je'en tyu'táta'uunyí'

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'ájna i David

¹ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' i maj meríj néijmi'i jin tyaatú'uunyí'ri'
 tyi'tíj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'tíj tí jin huóoxana'cirej.

² Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' tí quee tyi'tíj jin avíitzij je'ej pua'aj ricij
 tí ajta quee i Tavástara' tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

³ Nyatí'ij quee xu jaxáatacaj tyi'tíj nyaj jin tyi'íjxána'cira'ca'aj,
 nye tyévira' pu á'pua'risime'ej

a'ájna jime' nyaj a'náj tina'aj nyeyiinyaca'aj,

⁴ jí'nye tújca ajta tíca'

ja'muáca' tí néijmi'i tyámua' tyí'uurej a'íj pu nye jitze séjria'ca'aj.

A'yájna tí'ij i xúuxu'uj tyu'tyáhuasij i xíjcata',

a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

⁵ Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaa

tyi'tíj nyaj jin tyi'íjxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en i nyaj tyi'íjxána'cira'ca'aj,
 pajta muáaj. Tavástara', muáaj paj tyinaatú'uunyí'ri'.

⁶ A'íj pu jin, tí'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj

a'íimaj i maj tyámua' een a'íj mu muéetzij jimi huatyényuusij,

tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámuí'yej

capu a'íjma jitze ajtyá'astij.

⁷ Muáaj paj a'íin pué'een i paj naatyáhuíire'ej:

muáaj paj nycha'íj tí'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej,

muáaj paj a'ájna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'tyámue'tíj.

⁸ I Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tíjin:

“Nyaji'ij nu jin tyámua' naa tyí'muasej.
 Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárinyij,
 tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,
 nyahta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán huame'en.
 9 Capáj a'yan eenye' ti'ij i muáatzuj nusu ti'ij i cahuáayu',
 i tiquee huái'riitye' mej mij tyihuojot'éej muá'ra'nyij
 a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
 a'íjci jime' i píriin ajta i ti jin antyáji'qui'
 ji'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyí'rij mej mij a' jimi ajtyáxiirej.”

10 Jéehua mu tyí'cucui' a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ajta a'íjna i ti jin tyú'xie've' i Tavástara'
 a'íj pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej.
 11 Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi,
 tyéyacaá siaj tyámua' een siahta quee tyi'tíj jin á'itzeere'
 ¡siata'aj huatóotyamua've'en siahta, jutyamua've'ej huajíjhua!

33

Chuícarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

- 1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara', tyéyacaá siaj tyámua' een,
 hua' tyenyij jitze a'íimaj i maj tyámua' een, naa pu huánamujrii i chuícarij.
 2 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i áarpaj,
 siahta jimi tyu'táchuiicaj a'íjci jime' i canárij,
 3 siata'aj chuícarij ti jájcuaj huatáchuiicaj,
 ¡siahta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tacuiinaj!
- 4 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' ji'récán jime' pu séejre',
 a'íj pu jin séejre' tyi'tíj ti a'íin tyú'taahuaca'.
 5 Tavástara' pu a'íj xie've' i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' een,
 ja'íjna i ti jin taaxié'vej a'íi pu arí orióonajchaca' néijmi'que' i cháanacaj japua!
 6 A'íjci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
 a'íj pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapua' ti séejre',
 ajta ti'ij tyu'tají'tzej i jutyényij jime'
 aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.
 7 A'íi pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
 a'íjci i jájtyij a'ájna jo'tíj huápu'ij ja'tyáati'.
- 8 Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahuatye'en i Tavástara',
 ¡néijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!
 9 Ji'nye a'íi pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca',
 a'íi pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyí'éenye'ej ja'raa.
 10 Tavástara' pu néijmi'i hua'antyí'uunyi'raj tyi'tíj maj muarie'
 a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',
 11 ajta je'ej tyi'tíj jin i Tavástara' tyí'muarie'
 a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.
 12 Míche' huatóotyamua've'en i tyeítyee i ti hua' Dios a'íin pué'een i Tavástara',
 cháhta'naj a'íin ti ja'antylhuoj ajta huatyóoa'rij.
- 13 Tavástara' pu taséj jútye' imuáj
 ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeítyee,
 14 a'ájna imuáj jo'tíj a'íin ja'chej
 a'íi pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua maj huacháatimee,
 15 a'íi pu a'íin pué'een i ti jaatyátaahuaca' i hua'xiéjnyu'caa
 a'íi pu ajta néijmi'i tyí'sej tyi'tíj maj jin je'ej ricij.
- 16 Capu síij i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapua huatányuusij a'íimaj jime' i maj mue'tíj i
 xantáaru'uj jimi tyí'huüre',
 camu majta a'íimaj jujapua huatányuusij i maj jéehua jaayí'tin maj huatyényo'se'en
 majta jéehua uhuácaca'nye',
 17 camu tyi'tíj huüre' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyj,
 tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

18 Ajta i Tavástara' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij
 a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij majta a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've',
 19 a'íi pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácui'nyij
 ajta júuricamej huo'ta'sij tí'ijta huatújri'huaj.

20 Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara',
 ja'íi pu tahuíire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

21 I taxiéjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástara' jimi,
 a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin ántyapua'j ti naa een.

22 ¡Tavástara', che' a'íjna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj tajamuán séjre'ej,
 a'yájna tyatí'ij muéetzij tyimujcho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuicaj tyej tyij tyaatyójtzi're'en i Tavástara'

David ti jo'tyéyu'xaca'aj, tí'ij tyíchee a'íjci jimi i Abimélec, i ti jimi hue'tzij jin a'yan
 tyu'tóosejrataca' tíjin huatyóotimue'ri'

1 A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',
 nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyí'chuicaj na'mej.

2 Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástara' jimi,

ixáanamujri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee óotzaahuatye'!

3 Tyíche' néijmi'i jimi tyu'táchuicaj tyajta séej tyana'aj a'huatanyúucaritye'en
 a'íjci jime' i ti va'cán jin tyí'tyéjvee i ti jin ántyapua'j i Tavástara'.

4 Tavástara' nu jimi jaatáhuoj tí'ij naatáhuíire'en, a'íi pu'ij náanamujri',
 ajta je'en nyaj japua huatanyú'j a'íjci jime' nyej nyáaj tyí'tziinya'ca'aj,

5 A'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi

a'íi mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jutyamua've'
 majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.

6 A'íi pu huajíhuaca' i ti quee je'ej tyéejviicue', Tavástara' pu'ij jáanamujri'
 ajta néijmi'i jin japan huatanyú'j i ti jin je'ej tyóomua'ajcaa.

7 A'íjna i tajapua' ti tyí'huíire' i Tavástara' jimi a'íi pu huá'cha'ij ajta hua' japua
 huatányuusij

a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

8 Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej tí néijmi'i jin tyámua' een i Tavástara'.

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti a'íj jitze tyí'ca'nyej!

9 Siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara', néijmi'i i maj jimi tyámua' een,

ji'nye capu tyí'tíj huo'tya'itziitye'ej a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij.

10 A'íimaj i chíjtyaanyi'ij a'íi mu pue'éenye'ej muá'ju'un i maj quee je'ej tyéejviicue',
 majta jajpuéetzij muá'ju'un matí'ij huatátájcun,

majta a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi capu a'náj tyí'tíj huá'itziitya'aj ja'mej.

11 Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamujaj:

a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

12 ¿Nyí páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?

¿Nyí páaxie've' paj jaxáahuaj chajca?

13 Pata'aj jaatapua'citaj tí'ij mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an,
 ajta tí'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.

14 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárinyij,
 a'íj paj huáhuoonyij i ti naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyeyj.

15 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i tyétyacaa maj tyámua' een

ajta huá'namujaj je'ej maj a'íimaj tyityeetyényuusij.

16 Tavástara' pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'íj pu jin hua'antypua'rite'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an i cháanacaj
 japua.

17 Tavástara' pu janamujaj a'íjci i tyáataj tí tyámua' tyí'tyúucha'ij,

ajta néijmi'i jin japan huatányuusij tyí'tíj tí jin je'ej tyóomua'ajcaj.

18 Tavástara' pu véjri' séejre', tí'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj quee je'ej
 tyéejtyoovej i juxiéjnyu'caa tzajta'

majta meríj yo'riej i maj jitzán tyí'ijchó'va'ca'aj.

19 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyúucha'ij jéehua pu tyí'tíj jin japuéjtzitaren,

ajta a'íjna i Tavástará' a'í pu néijmi'i jin japuan huatányuusij.

²⁰ A'í pu néijmi'i i caríira' cha'íj,
camu mij séej antyína'caj.

²¹ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj a'íj mu jin cui'nyij i maj jin je'ej pua'aj ricíj,
majta a'íimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'íire' a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyúucha'íj.

²² Ajta a'íjna i Tavástará' a'í pu hua' japua huatányuusij a'íjma i maj jimi tyí'huíire',
¡camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij tí'íj i Tavástará' taatáhuíire'en

David tí ja'a'rij

¹ Tavástará', pata'aj hua'ajcha'íire'ej a'íjma i maj nyéetzij nyéjcha'íire';
pajta huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej.

² Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatyényo'se'en pajta je'en naatáhuíire'en,

³ pata'aj já'ajchueenyij a' chúun pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyamuaritye',
¡naaté'exaatye' paj muáaj a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

⁴ Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;

miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;

⁵ ¡miche' a'yan huárinyij tí'íj i xiéerij áacaj ti yo'cuí'naj!

a'íjna i ti tajapuá tyí'huíire' i Tavástará' jimi a'í pu ahuojóohua'xij.

⁶ ¡Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuútyi'cij,
che' a'íin huo'tamuáritye'en i tajapuá ti tyí'huíire' i Tavástará' jimi!

⁷ Canu je'ej hua'uuriáacaj mati'íj a'íimaj avíitzij jin jaxie'va'ca'aj maj naatyéevi';
canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj mati'íj a'íimaj ja'tyáacuj
nyej nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

⁸ ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!

¡Miche' jujíimua'aj je'ej pua'aj huóo'uurej!

¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

⁹ Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástará' jimi,
jí'nye a'í pu nyajapuáj huatányuusij.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

“¿A'tanyíj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'íj muáaj Tavástará'?

Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'

a'íjma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'íimaj,

i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

¹¹ A'íimaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj
majta a'íj tyí'nye'ihuo' tyí'tíj nyej nyáaj quee mua'reej.

¹² Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'íimaj mu je'ej pua'aj nya'uurej,
a'í pu'íj jéehua nyaxaamujritye'.

¹³ jí'nye mati'íj a'íimaj tyí'cucuí'ca'aj

nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

nyáaj nu cha' nyana'aj tyí'tyényeche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,

nyajta nyatzájta' a'náj tína'aj jahuooca'aj.

¹⁴ Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

cuxáa nyaj a'íjna jin nyaxaamujritya'aj tí'íj náana'aj ti huámui'nyij,

nusu a'íjna i tyaj néemi'íj á'tajaahuatye' ca' i nye'ihuáara'.

¹⁵ Ajta tí'íj nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,

néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzaca';

cuxáa maj tyeítyee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,

majta jéehua huápuí'íj je'ej pua'aj náaruj.

¹⁶ A'í mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,

majta na'ráasej a'íjci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

¹⁷ Tavástará', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, jí'nye a'íj nu jin júurij,

a'íjma jimi i maj a'yan tyí'tyaci'xij mati'íj i muajyéj!

18 Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyétyeristyamua' maj jéehua ará'asej;
jmenyeséeracaj mu a'íimaj nyati'ij tyámua' tyimuaatyátoosij!

19 Miche' quee nyéetzij jin jutyamua've'ej a'íimaj i maj nyéjcha'üire',
miche' quee jutyamua've'ej a'íjci jime' nyej nyáaj nyaxaamujritye' a'íimaj i maj
cha'mana'aj tyi'tíj jin nyajaaxieji'.

20 Ji'nye camu a'íimaj jahuoo maj juxáahuaj séjre'ej,
sulu a'íi mu avíitzij jin tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
a'íjma jimi i tyeityee maj tyámua' naa tyityeecháatimee,

21 a'íi mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jin a'yan tyinaataxáj tíjin:
"¡Cási' taji'ij tu jin tyeríj jaaséj!"

22 ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!
¡Capáj a'yan eenye' ti'ij i ti quee atányuuvej!
¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!

23 Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájisij!
Pata'aj no'xá'pui'intari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

24 Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xájtye'en,
a'íjci jime' i paj muáaj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.
¡Miche' quee a'íimaj nya'a'tzej!

25 Miche' quee a'yan tyi'xajtaj nusu maj a'yan tyi'mua'ajcay yee:
"¡A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!

¡Tu'ríj néjimi'i jin ja'antypuá'rij!"

26 Miche' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj nya'a'tzej a'íjci jime' ti quee tyámua' tyi'nya'uurej,
miche' jéehua huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

27 Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huájijhua muutyámua'va'aj
a'íimaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;
miche' a'náj tína'aj a'yan tyi'xajtaj tíjin:

"¡Va'cán pu jin tyi'ijta i Tavástara',
ajta ja'ránajchi ti tyámua' tyi'eenye' a'íjci jimi i ti jahüüre!"

28 Nyenyanúu nu jin jaataxájtaj i paj jin tyámua' tyi'uurej;
¡néjimi'i tújca'rij tzajta' nu tyimuaatyójtzi're'ej!

36

Tyi'tíj ti i tyáati' jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ajta i Dios ti tyú'puejve'
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. David ti ja'a'rij, Tavástara' ti jimi
tyi'huüre'

1 A'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu tyi'ixaatye' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.

Capu a'náj tzajta' séejre'
ti'ij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij i Dios.

2 A'yaa pu tyóomua'tzej maj néjimi'i tyámua' tyá'xaj,
capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

3 Je'ej pu pua'aj tyi'xaxa'aj ajta tyi'hue'tacaa,
a'íi pu yo'ríej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyámua' een.

4 Huaque'tíj pu a'ájna jo'tíj já'huí'caa, a'íj pu curia'mua'sij tyi'tíj ti jin je'ej pua'aj
huárinij,

huápuí'ij pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij
capu ij jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

5 Ajta i paj jin taxie've', Tavástara', tajapuá pu imuáj ja'rá'asej;
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'.

6 A'íjna i paj muáaj jin tyi'xa'pui'intare' a'yaa pu een ti'ij i jíríj ti jéetze' ajtítí'ijmee;
ajta i paj jin tyi'ijta a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti ve'éj ti ajta huápuí'ij atyáati'.

Muáaj, Tavástara', muáaj paj huá'cha'ij i tyeityee pajta i tyi'tyán maj tyityaacá'ij.

7 ¡Dios, huápuí'ij pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'!

Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeityee mej mij huatyóohüüre'en.

8 Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj
a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyi'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej,

muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i játya'naj ti naa éenye'ej mui'yej,
 9 ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej
 ajta muéetzij jimi i'rij tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

10 Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've' pajta i paj jin tyámua' een
 a'íjma i maj muéetzij muamua'tyej,
 a'íjma i tyeityee maj quee tyi'táj jin á'itzeere'.

11 Capáj tyi'tá'care'en maj naatzúinajyi'can a'íimaj i maj óotzaahuatye'
 nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

12 ¡Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
 ¡A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

37

Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej

David ti ja'a'rij

1 Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'íin pu'éeenye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 capáj pajta huá'xana've'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,

2 ji'nye jiyet'zín mu huatyáhuasij, a'yájna tí'ij i ixáj;
 ja'yaa mu tyityeeriá'huasij tí'ij i tu'píj!

3 Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,
 a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'táj jin a'itzéeria'aj.

4 Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástara',
 a'íi pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'táj paj jéetze' xie've'.

5 Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástara',
 a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'íi pu'ij muaatyáhuuie'ej.

6 A'íi pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an tí'ij i tatzárij a'íjci jime' paj tyámua'
 tyi'tyía'cha'ij
 a'yájna tí'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríixpuaj.

7 Capáj je'ej tyi'nyuuca'an i Tavástara' jimi,
 naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en tí'ij a'íin muaatáhuuie'en.
 Capáj jajaaxiejvi'raj a'íjci i ti tyu'tyámue'tij,
 nusu a'íjci jimi i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij.

8 Huatapuá'citaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'táj paj jin nyú'camui';
 capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.

9 Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu ímuáj huojoóhua'xij i chuéj japua,
 majta i maj jitzán tyi'ca'nyej i Tavástara'
 a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

10 Capu che' a'chu á'tyeeren mati'ij quee che' ma'huá'taj muá'ju'un i maj je'ej pua'aj
 ricij;
 tyij pajta jéehua hua'huoocaj, capáj che' hua'tyoonyij.

11 Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íjma pu a'rij ja'mej i cháanacaj
 majta juxáahuaj huacháatima'aj muá'ju'un.

12 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyámua' ju'uurej tí'ij je'ej pua'aj jáa'uurej i
 tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
 ajta jéehua huápu'ij jaxána've'ej ja'ráasej.

13 Ajta i Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'íi pu jamua'reej
 ti ari tya'rá'ixaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

14 A'íimaj mu tyi'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta tyámua'
 tyi'uurej i tú'namua'aj,
 mej mij hua'antypuá'ritye'en i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee
 óotzaahuatye',

ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

15 Ajta a'íi pu i tyihua'chuun hua'antyéztzesij i hua'xiéjnyu'caa jitze,
 ajta i tyihua'tu'namua' tyu'tyána'xij.

16 Tyi'táj ti cii na'aj caa tyí'ijcha'ij a'ájna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij jéetze' pu tyámua' een quee tyi'táj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.
 17 Ji'nye Tavástara' pu hua'antypua'ritye'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua'cha'íj ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

18 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'táj maj a'íimaj ancúriáa'sij.

19 Ti'ij je'ej pua'aj tyí'rijcaa, ti'ajta huatújri'huaj, camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íj muá'ju'un i maj tyú'cua'nyij.

20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'píj ti huáchij, majta i maj jájcha'íire' i Tavástara' a'yaa mu tyityaja'huoópua'rixí'ij ti'ij i citzjij.

21 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyúunyejvi' ajta capu tyí'na'chítaj, ajta a'ájna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyevij a'íi pu naa tyihuojo'mua'raj ajta tyú'puejve'.

22 A'íijma i Tavástara' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íi mu ja'ancúriáa'sij i chuéj, ajta a'íin ti je'ej pua'aj huá'uurej a'íi mu antypua'rij.

23 Tavástara' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'íjci i tyáataj ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,

24 ajta tipua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej, ji'nye i Tavástara' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyerij vastacirie', ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'táj jin japuéjtzarej canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'táj huootiveenyij.

26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye', majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuihuaj.

27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua' tyi'tyáa'cha'íj, a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íj puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.

28 Ji'nye Tavástara' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ajta quee huojo'hua'naj a'íijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', ajta hua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.

29 A'íimaj i maj tyámua' tyi'tyetyeityee a'íi mu ja'ancúriáa'sij i chuéj majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.

30 A'ájna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huoo'itéerican pu jin tyí'xaj, a'ájna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu tyí'xaj i ti tyí'xa'pui'.

31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj, ajta quee a'náj antypuutyij i ju'íicaj jime'.

32 A'ájna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;

33 ajta i Tavástara' capu tyu'tá'sij ti tyi'táj je'ej pua'aj ja'uurej, capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'táj jitzán pua'ritye'ej.

34 Muáaj, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astjire'en, a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancúriá'an i chuéj. Mua' jí'ij paj jin hua'sejran matí'ij antypua'rej i maj je'ej pua'aj ricij.

35 Nu'ríj jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatye', a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' ti'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tij jo'j're'en,

36 ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre', nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

37 Pata'aj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'táj jin á'itzeere', juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'ájna i tyáati'.

38 Majta i maj quee tyihuojo'ítej a'íijma mu néijmi'caa antypua'ritye'sij, a'yaa mu mij majta tyitye'entypua'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

³⁹ A'íjna i ti huá'huüre' i tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi já'ma'can, a'íi pu'íj huo'tyáhuüre'sij tí'ijta tyi'tíj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.
⁴⁰ Tavástara' pu huo'táhuüre'ej mej mij huatóo'uunaj.
 A'íi pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua' japua huatányuusij,
 j'i'nye a'íj mu jimi jáahuoj tí'ij a'íin huó'cha'íin.

38

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatáhuüre'en

Chuúicarij David tí jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jin néijmi' i tyo'támua'reej i mu'vejrij

¹ Tavástara', capáj nyetya'xí'ij a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'
 capáj pajta puéjtzij nyata'care'en patí'ijta nyu'camui'íj.

² J'i'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'íjna i paj jin puéjtzij naatá';
 ja'íj paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

³ A'íjna i paj jin nyú'camui' a'íjci jime' nyej nyáaj tyi'íjxána'cira',
 néijmi'que' nu i nye tyévíj jitze tyí'cui',
 ¡capu síj tyámua' een i nyacaríj!

⁴ Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huaríj,
 jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.

⁵ A'íjci jime' nyaj quee tyi'tíj jó'itej,
 pu'ríj tyépetyíj i nyaj jin tyi'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

⁶ A'náj tina'aj nu nyaxamúuritya'aj menyó'cha'can,
 na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

⁷ Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj,
 ¡néijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápu'íj nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej,
 ja'íjna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've',
 ajta i nyaj jin ucayáatiyi'íj muáaj paj asíj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyíin jin ú'tzunaj,
 capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej,
 ¡canu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nyá'amúincustyamua',
 majta i maj je'ej nyamuarimuaaj,

aa mu ímuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'tíj mu jin avíitzij je'ej nya'uurej,
 i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyi'nyá'uurej, a'íi mu jaxaj je'ej maj tyina'antypuá'aritye'en
 majta a'náj tina'aj jaaxá'pu'íntarej mej mij avíitzij jin je'ej pua'aj náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i ti quee iityánamuaaj,
 cuxáa nyaj quee huá'namuaajraj;

cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i ti quee iityánamuaaj
 ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetzij jimi tyi'íjchó've',
 Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een,
 a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuunyij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzij nya'a'tzej,
 mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

¹⁷ A'yaa pu tyi'jí're'can jime', nu'ríj tin eetávesij,
 ajta quee tyápuaapua'rej i ti tyinyetyáacui'.

¹⁸ Nyataaxáajta tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzeerej,
 j'i'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'tíj jin ootyá'itzee.

¹⁹ Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire';
 jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyéjcha'íire'.

²⁰ Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' naa hua' jimi tyi'uurej;
 j'i'nye nyáaxie've' nyej tyámua' rijcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

²¹ Tavástara', ¡capáj juséentacan manúujipuan!

Nyaj Dios, ꞑcapáj nye jimi ajtáyí'can!

²² Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ijiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. A'áin ti jo'yú'xaca' i Jedutún. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'icaj,

nyaj quee je'ej pua'aj tyi'xajtaj,

nyaj quee je'ej pua'aj tyi'nyuuca'an

matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucáj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

² Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i tí quee atányuuej, canu tyi'tíj xajtaca'aj.

ꞑCanu nyana'aj nyajta a'ij xajtaca'aj i tí xá'pui'!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyácuí'ca'aj;

³ jajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!

A'ij nu jitze tyi'ria'mua'sima'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,

aj nu nyij ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

⁴ "Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej tí nye jimi tye'mej

ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej,

nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nyajjúurij.

⁵ Muáaj paj naatá' nyej nyij cí nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,

capu tyi'tíj pué'een muéetzij jimi i nyajúuricamej.

ꞑNéijmi'í mu i tyeityee a'yan á'tíjti' tí'ij séej tí ucayáatira'nyij!

⁶ ꞑNéijmi'í mu i tyeityee a'yan een tí'ij i quéenyi'istarij!

Capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuüre'ej típu'a'aj jéehua tyi'íjsiire'en i tí tyá'najchij,

ji'nye capu jamua'reej a'tíj tí tyi'cí'tyij i tí tyi'íjsiire'sij.

⁷ Ajta típu'a'aj a'yan tyi'eenye', Tavástara', ꞑtyi'tanyí jin nyetyi'cho've'?

ꞑMuéetzij nu jimi tyi'íjchó've'!

⁸ Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' nyaj tyi'íjxána'cira';

capáj tyi'tá'care'en mej mij a'áimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee ma'umuámua're'.

⁹ A'yaa nu huaríj tí'ij i tí quee atányuuej nyajta quee acácuaxa'taca',

ji'nye muáaj paj a'áin pué'een i tí néijmi'í jin a'yan rinyij.

¹⁰ Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,

ji'nye nu'ríj huápui'ij a'íjci jin japuéjtzitarej.

¹¹ Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyévij puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime' i tí jin quee xá'pui' huaríj,

pajta a'yan ja'uurej tí'ij i chuéj tí muíinyíj tyi'tíj tí a'áin jéetze' xie've'.

ꞑNéijmi'í mu i tyeityee a'yan een tí'ij séej tí ucayáatira'nyij!

¹² "Tavástara', huánamua' je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusij,

ꞑpata'aj tyámua' tyáanamua' je'ej nyaj tyi'nyeyiin!,

ꞑcapáj quee ave'nyuuca'an nyati'íjta eetaja'ra'tajyi'can!

A'yaa nu a' jimi een tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can,

tí'ij i pína'aj tí huayi'ij na'aj, a'yájna matí'ij i nyahuásimua'cí'ij.

¹³ Capáj che' nyeséejra, cí tyinaatá' nyej nyij ucayáatira'nyij,

íjij nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamui'."

40

Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' nu jimi jaatyájtóo i nyaj jin tyi'íjchó've',

a'íj pu'ij ecóotutaca' tí'ij jáanamua' je'ej nyaj jimi tyá'huoo,

² nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij a'ájna jo'tíj ja'tyácun,

capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tíj jéehua jo'jéxaj.

A'áa pu nyaja'rá'icatyee jo'tíj tyámua' naa tyojo'toonyij,

tyámua' pu tyi'uurej jó'nyaj jooméj.

³ A'íj pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuicaj,

a'íjci i chuúicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.

Mamue'tíj mu, matí'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej

matí'ij mij a'íj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.

⁴ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej ajta quee a'íjma jitze tyí'ca'nyej i maj óotzaahuatye' nusu a'íjma i maj sánturij najchej!

⁵ Nyavástara' ajta nyaj Dios, jéehua pu tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca' ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej. ¡Capu tyí'tíj séejre' ti a'yan huasé'rihua'an pati'ij muáaj! Nyáaxie've' nyaj huo're'íxaatye'en, nyaj a'íj tyu'taxáj, ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj nusu maj jatzíj tyimuaatámu'vejritye'en, capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatye'e a' jimi huatámu'vejritaj nusu maj tyí'tíj tyu'tá'an a' jimi pej pij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi'.

Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamujra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

⁹ A'íjmuaj mu mue'tíj tyí'séeracaj a'tyétyeristyamua' nyati'ij huo'taséjra tyí'tíj ti xá'pui'.

¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj huatyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua' tyí'uurej,

nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyí'tíj jin á'itzeere' nyajta i paj jin tahuüre'.

Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i ti jí're'can jime' muéetzij jimi a'íjma jimi a'tyétyeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin tyámua' nyojo'mua'raj. A'náj tina'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin tyámua' een.

¹² ¡Nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nyauurej ajta quee i'ríj nyaj jaatyé'iten a'chu ti arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj. A'íi pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej. Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cípuáj,

capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunij. Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en.

¹⁴ ¡Miche' néijmi'i jin huápui'ij tyévi'si' huataséjre'en a'íjma i maj jaxie've' maj na'antypuá'riyte'en!

¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

¹⁵ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj a'íjma i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

¹⁶ Majta néijmi'i a'íjma i maj muéetzij muahuoo miche' a'íjma jéehua huatóotyamua've'en,

majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunij miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin: "¡Va'cán pu jin antyúumua'reej i Tavástara'!"

¹⁷ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nayjta quee je'ej tyéejtyoovej, capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.

Muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuíre' ajta nyajapuáj huatányuusij, ¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej ti tyu'tyéenyuj i a'tíj ti tyí'cui'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca' ¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti a'íj jitze tyí'mua'tzej i ti quee juca'nyej ajta quee je'ej tyéejviicue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij tí'ijta je'ej pua'aj tyí'rjca.

² Tavástara' pu jacha'íj ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta tí'ij huatóotyamua've'en i chuéj japua,
ajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan atyojo're'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj jájcha'íire'.
3 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij tí'ij quee che' tyé'viicue'raj,
ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i tí jin tyí'cui'.

4 Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Tavástara', ná'ancu'vaxí',

tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'itzeerej.”

5 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'yaa mu tyí'xaj tíjin:

“¿A'najnyí muí'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?”

6 Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij,
hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'í i tí je'ej pua'aj een,
a'aj pu ámiteere' matí'ijta cáayej jitze ajoju'un.

7 A'íi mu jusíire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj,
a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasáj pué'eenye' i nyaj jin japuéjtzitarej

8 majta a'yan tyí'xaj tíjin:

“Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i tí jin tyí'cui',

a'íj pu jin huaca'aj jo'tíj já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesij.”

9 Ajta a'íjna i tí tyámua' naa tyí'nyá'amíncuj, nyáaj nyej jitzán tyí'ca'nyajca'aj,
i tí nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

10 Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxí',

naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej tí a'íjma jimi tyí'tyéevijtij.

11 A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej tí muéetzij tyimua'ránajchi,
tí quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i tí nyéjcha'íire'.

12 Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyí'tyínyecha'íj nyajta quee tyí'táj jin á'itzeere',
tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jime',
nyej nyij a'náj tína'aj ajamuán aja' séjre'ej.

13 ¿Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,
íjij ajta jusén jime'!

¿Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

I nyaj jin tyí'íjchó've' Dios pu jimi já'ma'can

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj. I nyúucarij tí naa huánamujrii
a'íimaj maj huómua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'yájna tí'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj tí'ij huaye'en,

a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.

2 A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' tí'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej tí pué'een.

¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

3 Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'tajyí'ij,

meentyij móoj a'náj tína'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin:

“¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

4 Nyatí'ijta a'íjci jitze tyí'riá'mua'sime'en,

aj nu nyij tyí'tá'caa tí'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaa.

Nya'tamua're'rii nyatí'ij hua' jamuán i tyeftyee ajooma'caj,

nyáaj nu ahuojoóovi'tisima'aj jo'tíj jo'tyéjvee i tyejúujra' i Dios

tyejíhuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyí'muatyóotzi're'ej.

¿Va'cán tu jin tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

5 ¿Jí'nye nyij tyí'táj jin tyí'nyaxaahuataj?

¿Jí'nye nyij tyí'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyertíj i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

¿A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i tí nyaj japua huatányuusij!

6 Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.

A'íj nu jin huápu'íj muéetzij jitze tyí'riá'mua'sij

tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán tí ántyapuaaj,

tí'ij na'aj a'ájna a jiríj tí jo'quéetímee a' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Hermón ajta a Misar:

⁷ A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee a'ájna i tí ca'nyíin jin tyáhuaasij i ta'ancáamui'yej; a'ájna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ityacaa a'íi pu'ij arí nyajapuáj ucámu'iyaca'.

⁸ Tújca pu i Tavástara' uya'ta'ityacaa i tí jin nyaxie've', ajta tíca' canu ja'antyipuá'ritye'sij i nyaj tyi'tyéchuiicaj capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júuricamej tí nyatá'caa.

⁹ A'yaa nu tyé'ixaaty'e' i nyaj Dios, a'ájna i tí nyaj japua huatányuusij tíjin: "¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xíj?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can nyajta hua'tzánye'ej a'ájma i maj nyéjcha'íire'?"

¹⁰ I nyacaríj pu ajta nyacui' a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire', i maj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin: "¿Jo'nyij je'ej jé'een a' Dios?"

¹¹ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj? ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej, a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej. ¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i tí nyaj japua huatányuusij!

43

¹ Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pui'intari'tze'en; ¡pata'aj naatyáhuíire'en a'ájma jimi i tye'ityee i maj quee tyá'tzaahuaty'e'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjci jimi i tí tyi'hue'tacaa ajta i tí je'ej pua'aj ricij,

² Ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i tí naatyáhuíire'e!

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can nyajta hua'tzánye'ej a'ájma i maj nyéjcha'íire'?"

³ Mujo'ta'ityij i nyaj jin atányeerej ajta i tí ji'r'é'can jime',

tí'ij a'ín naataséjratye'en i juyéj i tí a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een, a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.

⁴ Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej, nyaj Dios, a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj a'íjci jitze i canaríj, ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajúuricamej jitze nyetyamua'viste'ej.

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj? ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej, a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej. ¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i tí nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatáhuíire'en

I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj. I nyúucarij tí naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ Taj Dios, tu'ríj jáanamujri' i tyaj jin iityanamuaáarajmee, majta i tahuásimua' mu'ríj majta táa'ixaa je'ej paj muáaj tyi'tíj huáruuj mati'ij móoj a'íimaj júuricaj je'ej tí tyi'tíj huaríj tí'ij a'ájna imuáj putyí'rijcaa.

² Mua' muáca' paj jime' hui'ráahua'xíj a'ájma i maj quee tyá'tzaahuaty'e', puéjtzij paj huo'ta' a'ájma i maj séej chuéj japua jo'cháatímee pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatíme'nyij i tahuásimua'ci'ij.

³ Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyihua'chuun huo'ta' mej mij a'íimaj tyu'tyámue'tin,

camu a'ñimaj jaamué'tij a'ñici i chuéj.

Sulu a'ñina i paj néijmi'i jin putyi'uurej ajta i paj jin uhuájca'neye.

Ajta a'ñina i ti jéehua huanyéeri'ciriajraa a'ñici jime' paj muáaj a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

4 ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!

Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'ñimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een;

5 muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'ñima i maj tájcha'ñire', ja' jitze ma'can tu huo'tziinajraa a'ñima i maj tanyo'si'tya'ca'aj!

6 Ji'nye canu nyáaj a'ñij jitze tyi'ca'neye i nyaj tú'namua', capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,

7 muáaj paj a'ñin pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'mué'tin a'ñima i maj tájcha'ñire', ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'ñima i maj taxana'va'ca'aj.

8 A'náj tina'aj tu a'tatzáahuaty'e'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,

tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.

9 Ajta papu'rñj matuuhua'xij,

pajta perñj tyévi'si' taataséjrataca',

capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustyamua'.

10 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tziñnye'ej a'ñima i maj tájcha'ñire',

a'ñi mu tyi'tanahue' i maj taxana've'

majta tyitáa'ri'raaa je'ej maj a'ñimaj tyá'xie've'.

11 Muáaj paj a'áa tojóotoj

cuxáa tyaj cánya'xii pué'eenye' mej mij táacui'nyij,

pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuaty'e',

12 muáaj paj huápui'ñj jáahuaj huo'toj a'tyéityeristyamua',

pajta quee tyi'tñj huamue'tij a'ñici jime' i paj huo'toj.

13 Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyi'taxajtaj,

a'ñimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'ñi mu je'ej pua'aj tyi'taxaj majta tyévi'si' ta'uurej,

14 Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyi'taxajta i maj quee tyá'tzaahuaty'e',

matí'ñjta taaséj, a'ñi mu tajimí eecámu'vajra.

15 Camu a'náj jatapúa'citacaa maj ná'xaahuaj,

jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze

16 a'ñin tí'ñj pué'eenye' i ti nyéjcha'ñire', i ti a'yan tyá'xie've' ti tyo'riíorieeraaj

ajta je'ej pua'aj tyi'nyaxaj ajta hue'tziz jin nye jitze tyi'pua'ritye'.

17 A'yaa pu'ñj tyi'ta'uurej

ajta quee a'ñina jime' tyaj mojo'huá'xij.

¡Catu a'náj tyi'tñj jin ootyá'ítzeerej a'ñici jitze i nyúucarij i paj jin tyitaata'ñj!

18 Catu a'yan tyi'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij

catu tyajta ajtacñj a' juyéj jitze.

19 Ajta a'yájna, muáaj paj perñj tatzíinajraa

a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'ci'ñj maj tyi'tyaci'macaa.

A'ñj paj jin tie'cáanañj i tíca'rñj.

20 Típua'aj tyamojo'hua'xiinyijche', taj Dios,

tyajta je'en séej huatyáanañjchej i dios tyaj quee jamua'tyej,

21 muáaj paj jamua'reerejche'en,

ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'tñj een i tamua'tziira'aj jitze.

22 Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj

a'yan tyá'taca'neye tyej tyij huácu'nyij,

a'yaa mu ta'uurej matí'ñj i cánya'xii i maj huá'cu'nyij.

23 ¿Ji'nye pej pij tyácusij, Tavástara'?

¡Huájñisij, huájñisij!

¡Capáj jusén jime' matúujipuan!

24 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?

¿Ji'nye pej pij ityáñma tojó'hua'naj,

i tyaj jéehua japuéjtzitarej?

25 Catu che' tyé'viicue' majta merñj taatyáxaahuataca',

a'ñici jime' maj taatyása'riechaca' a chóota'.

26 ¡Ájchesij,

pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuñire'en

pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj va'cán jin taxie've'!

45

Tyi'tíj maj tyámua' naa tyu'taxáj tí'ij huatyényeiichej i rey tí jin tyi'tyéjvee

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci i cuínarij tí a'yan antyapuaaj tíjin: "I tzuhuúa'." I nyúucarij tí naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuíicarij maj jin huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij tí naa huánamuajrii nyamua'tzíira'aj tzajta' séejre'

¹ Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii tí naa huánamuajrii, ajta i nyenyanúu pu a'yan een tí'ij i tí jin tyé'yu'xaj a'íjna i tí tyámua' naa tyí'yu'xaca. ¡A'íj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájta' a'íjci jimi i tí rey jin tyi'tyéjvee!

² ¡Muáaj paj a'ín pué'een i tí jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' i tyétyacaa!

¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij tí huápu'íj naa huánamuajrii!

A'íj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuatyájtóo jusén jime'.

³ ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chúun a'íjci jitze i paj jin avá'jí'que', muáaj paj jaayí'tin paj huanyo'se'en!

¡A'íj paj jin naa huápu'íj huasé'rin!

⁴ Ajta i paj jin naa huasé'rin a'íj pu jitze séejre' paj tyi'mué'tij puaméj,

pajta nyo'se' a'íjci jitze ma'can i tí jí're'can jime'

pajta tyámua' tyíhua'xa'pu'íntari'tze' a'íjma i maj quee óotzaahuatye'.

¡A'muáca' paj jin tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'í tyámua' tyo'taséj!

⁵ I maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'íi mu eetávitzej jo'paj ja'ra'íicajmee, taj rey, a'íjna i tyiá'í'rij huápu'íj pu tye'entyipityíjimee a'íj pu jin tyí'rutyijve hua'xiéjnyu'caa jitze a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁶ I paj jin tyí'ijta, taj Dios, jusén pu jin séejre',

ajta a'ín pué'een i tí tyámua' naa tyí'ijta.

⁷ A'íj paj xie've' i tí xá'pu'í' pajta jaxana've' a'íjci i tí je'ej pua'aj een.

A'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,

ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en

ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i séecan i maj ajamuán aja'seejre'.

⁸ Néijmi'í i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' tí'ij a'íjna i íjcuu, tí'ij i áloes ajta tí'ij i canéelaj,

ajta i cuínarij a' jitze séejre' canárij tí jitze ma'can

pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj va'cán jin tyityetyu'uj.

⁹ Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyí'huíire' a'íi mu majta séejre' i maj huápu'íj naa huasé'rin,

a'muáca'ta' pujmua' a'íjci jitze i paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' i íiti' tí va'cán jin tyi'tyéjvee,

ajta a'íjna jin tyámua' huóoruuj i ooroj tí jéetze' tyámua' een.

¹⁰ Náanamujri', nyiyóoj paj íiti',

tyámua' paj naa tyáanamuj je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej,

huojo'huá'xij a'tyétyeristyamua' pajta i maj tyámua' naa tyí'muamua'tyej,

¹¹ jí'nye a'íjna i tí rey jin tyi'tyéjvee a'íj pu séjramu' i paj jin naa huasé'rin,

a'íi pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'íj tyúuxie've' paj ja'rá'astijre'en.

¹² Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,

a'íimaj i chíjtyaanyi'íj chájta' maj ja'chej

a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'tíj tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi tyí'tyesejre'ej.

¹³ ¡A'yun pu iityáruutyij i íiti' va'cán tí jin tyi'tyéjvee, huápu'íj naa huasé'rihua'aj!

¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan tí'ij i ooroj!

¹⁴ Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en matí'ij mij já'vi'tin a'íjci jimi i rey,

majta jamuán i úucaa maj jahuíire',

i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.

¹⁵ A'íi mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,

a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej matí'ij a'úun jo'tyáruutyij jo'tij je'rájcaj a'íjna i rey.

¹⁶ A'yóojmua', taj rey,

a'íi mu huatyára'sij jo'maj tyejé'íjtaca'aj i ja'huásimua'cí'íj,

paĵta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'ĵtaj i chuéj ĵapua jo'maj jo'cháatimee.
 17 Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapuaĵ
 i maj hua' ĵitze eerányesij,
 ajta mej mij jusén ĵime' tymuaaatyójtzi're'en i maj huacháatimee i cháĵta'naj ĵitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'

I ti a'ĵna ĵin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchiicaj. Chuĵicarij mej mij ci'sitye'rij ĵitze
 jaatáchiicaj a'ĵmaj i Coré tyi'yojmua'

¹ Dios pu taatyáhuire'ej ajta a'ĵin pué'een i tyaj ĵin uhuájca'nyej,
 a'aj pu taatyáhuire'ej tyati'ĵta quee je'ej ĵájtvoove'en.

² A'ĵj tu ĵin quee tyi'tziinye'ej tá'ju'un,

tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,

tyij ajta i ĵirĵ atyojo'cájrutyey tyétye' imuáj i ĵáritze',

³ tyij ajta tyájuhua'nasime'en i ĵájtyij ajta jéehua á'xire'ej,

tyij ajta tyu'tóoca'tzin i ĵirĵ a'ĵci ĵime' i ti huápu'ij nyú'camui'.

⁴ A'ĵna i ĵátya'naj ti mu'caquéj huatámui'yaca' a'ĵi pu tyámua'vi'ra'aj jaatá'sij i
 cháĵta'naj Dios ti ĵitze ajtyáma'can,

a'ĵna i cháĵta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapúa'á'ejre'.

⁵ Dios pu a'áa'jé'ta' j'á'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ij,

Dios pu jaatyáhuire'ej ti'ĵta i xicáj eeré'nyej.

⁶ I maj séej chuéj ĵapua jo'cháatimee mu ju'itziitye', majta i maj tyi'ĵta mu juvivej,

ĵajta i chuéj pu huatáxijtyij ti'ĵi i Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamuaĵ i nyúucaria'ra'!

⁷ ¡A'ĵna i Tavástara' ti néijmi'i ĵin antyúumua'reej a'ĵi pu tajamuán yésejre'!

¡A'ĵna i Dios ra' a'ĵci i Jacob a'ĵi pu taatyáhuire'ej!

⁸ Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápu'ij naa tyu'sé'rin

a'ĵna i Tavástara' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj ĵapua,

⁹ pu'rĵ ja'antypuá'rij i maj ĵunyo'si'tya'ca'aj

néijmi'que' jo'tĵj joo'ástimee i cháanacaj,

pu'rĵ tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,

pu'rĵ tyi'ĵná'xij i tyapuústi'ij ti tye'entyipityíjmee i maj ĵin nyo'sii,

ĵajta tyu'tyáatiej i caríáata' i maj ĵitzán nyo'sii!

¹⁰ "¡Siata'aj jaatapua'citaĵ! ¡Xu'huóomua'tzij njej nyáaj a'ĵin pué'een i Dios!

¡Nyáaj nu hua' ĵapua séejre' néijmi'caa ĵimi i maj séej chuéj ĵapua jo'cháatimee!

¡Nyáaj nu ĵapuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!"

¹¹ ¡A'ĵna i Tavástara' ti néijmi'i ĵin antyúumua'reej a'ĵi pu tajamuán yésejre'!

¡A'ĵna i Dios ra' a'ĵci i Jacob a'ĵi pu taatyáhuire'ej!

47

Dios pu a'ĵin pué'een i ti Rey ĵin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj ĵapua

I ti a'ĵna ĵin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchiicaj. Chuĵicarij a'ĵmaj maj jo'yú'xaca'
 i yójmua'mua' a'ĵci i Coré

¹ ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' ti'ĵj na'aj tyi'cháĵta'najmee!

¡Siaĵta huatyényuunyij i Dios ĵimi siaĵihuaĵ a'ĵci ĵime' siaĵ ĵutyamua've'!

² Ĵi'nye a'ĵna i Tavástara', ĵútye' imuáj ti j'á'sejre', huápu'ij pu tziinyi're',

a'ĵi pu a'ĵin pué'een i ti va'cán Rey ĵime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj ĵapua.

³ Hua'ajtavi'tĵj i maj cháĵta' jo'cháatimee ajta a'ĵjma i maj séej chuéj ĵapua já'ma'can

ajta je'en huo'ta'ĵj mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.

⁴ Pu'rĵ ja'antypuá' a'ĵna i ti ityájma tyi'taci'tyij,

a'ĵin ti'ĵj pué'een i Jacob ti ĵin óotzaahuatye', a'ĵci i ti jéehua jaataxié'vej.

⁵ Dios i Tavástara' pu'rĵ huatyéeyixij i ju'ipuáa' ĵitze

hua' t'zajta' i maj ĵutyamua've'ej mejĵhuaĵ majta i trompéetaĵ maj ĵitze tyi'ci'sitye'.

⁶ Setyu'táchiicaj, setyu'táchiicaj i Dios ĵimi.

Setyu'táchiicaj, setyu'táchiicaj a'ĵci ĵimi i ti Rey ĵin tyi'tyéjvee tajimí.

⁷ A'ĵj xu huatáchiicaj i ti naa huánamuaĵrii i Dios ĵimi,

ĵi'nye a'ĵi pu a'ĵin pué'een i ti Rey ĵin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj ĵapua.

8 ¡Dios pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'ñjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¡Dios pu arí acáayixij i ju'ipuáa jitze ti naa een!

9 A'ñimaj i tyétyacaa maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee

a'ñ mu hua' jitze ajtyáhuixi'ij i tye'fyeristyamua'me'en i Dios ra' a'íjci i Abraham,

10 ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.

¡A'ñ pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'ájna i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuñicarij. Chuñicarij a'ñimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 ¡Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara'!

¡A'ájna i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuicaj

i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een i jirj jitze!

2 ¡Naa pu huasé'rin a'ájna i jirj ti ájtyeej i ti a'yan ántyapuaj tijin Sión,

a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapuáj imuáj ti séejre'!

¡A'ñ pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

¡A'ñ pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'ñin ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

3 Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta;

Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij jo'tij jáa'rij ti'ij tyámua' tyihuo'tyáhuire'en.

4 Ji'nye a'ñimaj mu tyúusiij i maj rey jin tyityetyu'uj

aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';

5 ajta mati'ij jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj,

majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatoo'uj.

6 A'ñ pu hua' jimi huatyá'itzee i maj jin tyu'tátzinye'en:

huápui'ij pu hua'cuí'ca'aj, a'yájna ti'ij iitaj ti ootacu'nyej ti'ij tyiyóoj ja'mej;

7 pahua'antypuá'rij i maj tyí'ijta a'yájna ti'ij i áacaj a'áa ti pujmua' je're'nyinyii jo'tij i xicáj je'ejnyinyiij, i ti huo'tyáana'xij i báarcuj a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarsis.

8 A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij,

i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íj tu tyerij huaséj i taji'ij jime'

a'yájna mati'ij merij tyitáa'ixaatya'ca'aj,

¡Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'ñij ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

9 Taj Dios, a'ájna je'ta' a' tyejúuj tzajta'

a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

10 Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuata'caa

a'yájna ti'ij tya'ránajchi a'íjci jitze je'ej paj ántyapuaj.

A'ájna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.

11 ¡Miche' néijmi'i huatootyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión!

¡Miche' tyítzunaxi'in muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá a'íjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej!

12 Siata'aj eetyácinyej a'ájna a Sión

siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chi'ij ti ajtí'ijimee;

13 xaaséj i ti atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'ñimaj i maj tyí'ijta,

ti'ij i'riitan siaj huo'té'exaatye'en

a'ñjma i maj ja'mua jitze eerányesij

14 ti a'yan een i taj Dios

ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'.

¡A'ñ pu a'ñin pué'een i ti táavi'tij iñij ajta jusén jime'!

49

A'ájna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

i ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuñicarij a'ñimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj,

chájta'naj siajta néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 2 a'yaa pu'uj tána'aj tyihua'ixaatye' i maj chijtyaanyi'ij ajta a'íjma i maj quee je'ej
 tyéjeviicue',

tí'ij ajta a'íjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'íjma i maj tyóoxaahuaj.

3 A'yaa nu tyu'taxájtaj tí'ij i tí jéehua tyojó'itej
 nyajta a'íj huataxájtaj tyi'tíj ti'í' sejre' i nyatzájta',

4 tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj i maj jéehua tyojó'itej,
 nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avataca'aj i nyatzájta'.

5 ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tziinye'ej na'mej

tí'ij a'ájna atyojo're'nyeje a'íjci i xicáara' ti' jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej,
 nyatí'ij a'íjna jin curiá'nami'huaj

i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'?

6 A'íjma' mu a'íj jitze tyí'ca'nyeje i maj jéehua tyí'ijcha'íj
 majta a'íj jin óotzaahuatye' tyi'tíj maj jéehua tyú'cha'íj,

7 ajta capu a'tíj pújoorej ti' jusíj jujapúa huatányuunyij
 nusu ti' tyaanájchitye'en i Dios tí'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

8 ;Capu túmii séejre' i tí jin í'rij tí'ij a'tíj jáananan i júuricama'ra' i tyévíj,
 9 tí'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuíire'en tí'ij quee huámui'nyij!

10 Ji'nye a'yaa pu tyí'cejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa,
 a'íjma' i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihua'uurej i maj quee tyojó'itej,
 ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'íica'aj.

11 Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj,
 a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
 ja'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

12 Capu jusén jime' séejre' i tyévíj, tyij ajta huápu'i'ij chijtyaanyi' pué'eenye',
 a'yaa pu cha'tána'aj tyi'mui'nyij matí'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

13 A'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íjma' i maj jujímua'aj jujitzé tyí'ca'nyeje,
 a'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íjma' i maj jujímua'aj tyámua' tyúuxaj.

14 A'íjma i tyeítyee, a'íj pu hua'ajséejra i tí tye'entyípuapua'ritee
 a'áa pu'ij huojóovi'tíj jo'maj tyityajá'ava'tacaa
 a'yaa pu cuxáa maj cánya'xii pué'eenye'.

Tí'ij eeré'nyeje i xicáj,

a'íjma' mu hua' jimí tyu'tyámue'tíj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
 majta a'íjma' camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un

a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

15 Ajta i Dios pu nyajapua'ij huatányuusij nyej nyij quee huámui'nyij,
 ji'nye a'íj pu ná'vi'tin jo'tíj a'ín já'cejre'.

16 Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj típua'aj a'tíj huatyoochijtyaanyi'taj;

ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chi'ra'an,

17 ji'nye tí'ij huámui'nyij capu tyi'tíj á'tinyij,

capu ajta i tí jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

18 Tyij ajta jutyamua've'ej tí'ij ooj ajá'chajcaj,

majta i tyeityee tyámua' naa tyá'xajta a'íjci jime' ti' chijtyaanyi' pué'een,

19 a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' ti' jitzán muí'nyij,
 a'aj pu'ij quee che' jaséjran i tí jin huányeeri'ij.

20 Capu jusén jime' séejre' i tyévíj, tyij ajta huápu'i'ij chijtyaanyi' pué'eenye',
 a'yaa pu cha'tána'aj tyi'mui'nyij matí'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

50

Dios pu a'ín pué'een i tí néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'

Chuícaríj a'ín ti ja'a'rij i Asaf

1 I Tavástara', a'íjna i Dios ti tyihua'íjtye' séecan i diosíj, a'íj pu arí tyu'taxájtaca',
 a'íjma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
 tí'ij na'aj jo'tíj je'ejnyinyij i xicáj ajta jo'tíj ja'ancáru'pij.

2 Dios pu jin huányeeri'ij a'ájna a Sión,

a'íjna i chájta'naj ti tyámua' een ajta naa huasé'rin.

3 A'íjna i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari'

tiéj ti néijmi'i tyojó'jipuaq pu anaquéej jimi huaméj,
majta ca'nyíin jín tyéviiyij a'íjci jimi.

⁴ Jútye' imuáj, Dios pu a'íj huatajé i tajapúa ti séejre' ajta a'íjci i cháanacaj
mej mij jaaséj je'ej ti tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'íj ti jitze ajtyáma'can.

⁵ "Siahua'ajsiire' a'íjima i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',
a'íjima i maj nye jimi tyi'táj jín tya'tóoraq
a'íjci jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'."

⁶ Ajta i tajapúa ti séejre' pu jatyáxajta ti i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

⁷ "Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj ajtyáma'can,
néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.

¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

⁸ Canu a'íjna jín quee muasej mu paj nye jimi tyi'mu'vejritaj
ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj peq pij naatyátzaahuatye'en.

⁹ Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj
canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúraarita',

¹⁰ j'i'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaac'íj,
a'yájna mat'íj majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

¹¹ nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huac'ij i jírjít jitze
majta néijmi'i mat'íj mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'ititzáj.

¹² Típua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatye'nyijche'en,
j'i'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'táj ti jitzán tyi'sejre'.

¹³ ¿Ca' a'íj nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj

nusu a'íj nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

¹⁴ ¡Che' a'íjna i paj jín tyé'tyójtzi're' a'íin pué'eenye' i paj jaatámu'vejritye'sij i Dios,
pajta a'yan huárinyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i ti jútye' imuáj já'sejre'!

¹⁵ Pata'aj nye jimi huatyényuunyij pat'íjta quee je'ej tyéejtyoove'en,
nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatye'sij."

¹⁶ Ajta a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tijn:

"¿Tyi'tanyij jín puatá'ci'puaj peq pij a'íj á'mua'tyej i nyenyúucaq
nusu paj jaxajta tyi'táj nyaj jín tya'tányaratziiri',

¹⁷ títua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua' mua'uurej
pajta quee tzaahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i nyenyúucaq?

¹⁸ A'íj paj tyámua' naa tyu'tyéjeevij i ti tyi'nahua',

¡pajta huá'jaahuatye' i tyeítaye maj jéehua tyí'xana'cire'!

¹⁹ A'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'taavijre'

a'íj pu jín tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jín je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',

ja'íj paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'íj paj néijmi'i jín a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj,

a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íica'aj pat'íj muáaj.

Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevij a'jísa'puaj,

¡tyámua' nu tyimua'xa'pu'íntari'tze'en!

²² 'A'íj xu tyámua' tyojó'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu siaj yó'hua'naj i Dios,

nyej nyij quee nyáaj huatyényecheenyij nyaj jamua'antyipua'ritye'en

ajta je'en quee maja' a'títan tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

²³ A'íjna i ti a'íj naatámu'vejritye'en i ti tyinaatatyójtzi're'en, a'íi pu
naatyátzaahuatye'sij.

¡Nyáaj nu a'íj japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj jitze!"

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

I ti a'íjna jín antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij, tí'ij i
Natán Dios ti jitze ma'can tyi'xaj jajtjá'xij a'íjci jime' ti huóoxana'cirej a'íjci jamuán i
ítaj Betsabé ti antyapuaq

¹ A'íjci jime' i paj jín taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij;

a'íjci jime' i paj tyámua' naa tyi'nyaxie've', ooríó'uunaj tyi'táj nyaj jín ootyá'ítzee.

² ¡Nyacájo'sin a'íjci jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!

¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'táj nyaj jín tyi'íjxána'cira'!

³ Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,
 capu i'rij i nyamua'tziira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'tij nyaj jin tyi'ijxána'cira'.
⁴ Muéetzij jimi nu ootyá'itzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'itzee,
 je'ej pua'aj nyetyi'tyinyecha'ij, a'ijci jime' i ti quee xá'pui' muéetzij jimi.
 A'ij pu jin a'yan tyi'xa'pui' paj tyámua' tyino'xá'pui'ntari'tze'en;
 ajta quee tyi'tij jin á'itzeere' je'ej paj muáaj tyihua'xijtye'en.

⁵ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyati'ij huanie'huaca';
 jéehua nu tyi'ijxána'cira'ca'aj ti'ij na'aj i náanaj tyinaaxá'pueeri'.
⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'ijci i xiéjnyu'carij ti tyámua' tyo'cájmua'rej,
 pajta i nyamua'tziira'aj jitze perij tyámua' tyinu'cámua'riityej.
⁷ Pata'aj naajácuare'en hisoopoj xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej;
 nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee i séerij.
⁸ Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en
 jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta perij puéjtzij naatá'.
⁹ Capáj che' ja'sejra tyi'tij nyaj jin á'itzeere'
 pajta néijmi'i oorío'uunaj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁰ Nyaj Dios, ¡séej nu'cáxiejnyu'caritye' ti'quee tyi'tij jin á'itzeere',
 ¡pajta júuricamej naata'an ti jájcuaaj ti ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij!
¹¹ Capáj a'áa nyojóojipuan jo'paj quee já'sejre'
 capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej ti tyámua' een.
¹² Naatá' nyaj jájcuan jin huatányetyamua've'en a'ijci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;
 tyámua' paj tyi'nyevi'raj a'ijci jime' a'júuricamej ti jéehua tyihua'cu'vej,
¹³ nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'ijma i maj quee tyihuojó'itej
 mej mij majta a'ijmaj muá'antzaahuatye'en i maj tyi'ijxána'cira'.
¹⁴ Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyi'tyacu'ijca,
 nyaj Dios, muáaj paj a'ijn pué'een i Dios ti nyajapuáj huatányuusij,
 aj nu nyij a'ij huatáchuicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

¹⁵ Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,
 aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchuicaj.
¹⁶ Ji'nye capáj jaxie've' maj tyi'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tieeraj a' jitze
 ma'can,
 i'rij nyej nyáaj a'ij tyimuaatá'an, ajta capu a'ijn tyimua'ránajchi.
¹⁷ A'ijna i mu'vejrij i Dios jimi a'ij pu a'ijn pué'een i júuricamej ti japuéjtzitarej,
 ¡capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij ti jéehua japuéjtzitarej!

¹⁸ Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;
 ajtáhua'aj atátaahuaj i ti jin curiá'nami' i Jerusalén.
¹⁹ Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej ti tyi'tij muéetzij jimi tyúuxie've',
 a'ijna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'raaa;
 aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'ijci japua i maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'tij huüre' i ti jin óotzaahuatye' a'ijna i ti je'ej pua'aj ricij

I ti a'ijna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ijna i David, ti'ij i Doeg Edom ti já'ma'can Saúl jimi ujó'mej ti'ij jaaté'exaatye'en ti i David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i Abimélec ja'chej

¹ ¿Ji'nye pej pij a'ijna jin á'tzaahuatye' i paj jin je'ej pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyi'uurej?

¡A'ij pu jusén jime' séejre' i Dios ti jin taxie've'!

² A'ij papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinij,
 mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyi'uurej a'yájna ti'ij i náhuuaj ti tyi'itzij.

³ A'ij pu jéetze' mua'ránajchij i ti je'ej pua'aj een quee i ti xá'pui',
 a'ij paj jéetze' xie've' i ti hue'tzij pequee a'ijci i ti ji're'can jime'.

⁴ Nyanúrij ti tyi'hue'taaa,

a'ij paj xie've' i nyúucarij ti tye'entyípuaapua'rityee,

⁵ a'yaa pu'ij ajta i Dios tyimua'antypuá'ritye'sij jusén jime',

a'ij pu muaatyévi'raj ajta je'en muiráriesij a'chítáj, ajta muáari'raj a'júuricamej.

⁶ A'íimaj i maj já'astijre' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátziinye'ej; majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan metyí'xáataj tìjin:

⁷ "Cási' a'íjna i ti quee jahuoo tí'íj i Dios jaatyáhuüre'en, i ti a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jéehua tyí'íjcha'íj ajta quee jatapua'citacaa ti je'ej pua'aj rijcaj."

⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu een tí'íj i ítyei'rij ti naa tyí'hua'raa a'ájna jo'tíj jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios; ja'náj tina'aj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin taxie've'!

⁹ Nyaj Dios, a'náj tina'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyí'tíj huáruuj; muéetzij nu jimi tyí'íjchó've'ej hua' jamuán i maj tyámua' een a' jimi, jí'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

53

Tyí'tíj ti jin je'ej pua'aj huaríj i tyévíj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj tí'íjta síij tyí'cui'íj. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej tíquee i Dios ma' já'sejre' néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrupij, néijmi'i mu meríj tyí'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, jcapu síij séejre' ti tyámua' tyí'tyúucha'íj!

² Tajapua'ímuáj, a'íi pu i Dios hua'sej a'íjma i tyeítjee tí'íj huo'séj tipua'aj síij séejre'ej ti tyojó'itej, a'tíj ti i Dios huoocaj.

³ Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárupij, néijmi'i mu juxa'aj tyí'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj. jCapu che' síij séejre' ti tyámua' tyí'tyúucha'íicaj! jCapu na'aj síij ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítteristyamua' tí'íj a'tíj ti páan huácua'nyij, a'íimaj i maj quee jahuoo i Dios jimi.

⁵ Tyij ajta quee meje'tyí'tiitan mej mij a'íimaj juvivej, a'íi mu juviváaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyí'tziinye', jí'nye Dios pu tyojo'cuíxi'íj i tyihua'caríj a'íjma i maj jájcha'íire'. A'íi mu tyévi'si' huataséjre'ej, jí'nye Dios pu mahuóohua'xíj.

⁶ jTzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Sión a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can! Tí'íj i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i jutyéítteristyamua', a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij tí'íj i Dios huo'tyáhuüre'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvín. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, matí'íj a'íimaj i maj Zif ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en tìjin: "¿Nyiquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'íjna i David?"

¹ jPata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapuaj! jPata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyí'tyényuusij; tyámua' paj tyáanamua'j i nyenyúuca,

³ jí'nye tyeítjee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa a'íi mu nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

jCapu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuüre', Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en.

⁵⁻⁶ A'íi pu a'yan ja'uurej ti a'íjna i maj jin je'ej pua'aj ricíj i maj nyéjcha'íire' a'íi pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'itzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antypuaá'rite' en, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'tzeere'!
 Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejritye'ej
 nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,
 7 ji'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj
 nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'ïre'.

55

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i maj jaatamuárij

I ti a'ájna jin antyúumua'ree' je'ej maj tyu'táchuicaj, a'ájci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa
 ti tye'ejvívín. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i David

1 Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyéenyusij;
 capáj yó'hua'nán je'ej nyaj tyí'muahuvíj.

2-3 Náanamuj, naatájee,

muéetzij nu jimi huatyényusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

A'áj mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'ïre'

ajta je'ej maj tyí'tyejjhuaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste',
 majta nenyoyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

4 Ca'nyíin pu huápu'i'ij ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i nyatzájta',
 a'áj pu nye jitze rá'aj i tzájni'ra'aj nyej nyij quee jaxie'va'aj nyaj huámui'nyij.

5 Huápu'i'ij nu tyí'tzähnye' yunyatájta',
 nyetyényeviveesij a'ájci jime' nyaj tyí'tzähnye'.

6 A'yaa nu nyij tyí'xaj tájín:

"A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij ti'ij i jáamui',
 aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

7 Naará'rie'sima'aj nu nyij imuáj je'ej huarutyéeché'en,
 a'áa nu ja huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'tyi'táj.

8 Aj nu nyij huatanya'uunajche'en ti'ij náahuïre'en
 a'ájci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin viiyej."

9 Hua'antypua'rite', Tavástara', huojo'riéj huá'nyuucaa jime',
 ji'nye a'áj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xi'ij,

10 tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'ij i chájta'naj jitze.

A'áj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricij majta i maj avíitzij jin je'ej pua'aj tyúuxaj,
 jéehua mu néijmi'i huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

11 a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuj.

12 Capu a'áin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'ïre',
 tyi'táj nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',

capu ajta naatanyó'si'tyej a'ájna i ti nyaxana've',
 nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénya'avaaj.

13 ¡Ajta muáaj paj a'áin pué'een, i tyaj tyámua' naa tyí'tamujtyej,
 pajta muáaj huápu'i'ij tyámua' naa tyi'nyamua'tyej,

14 i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyejúujra' tzejta' i Dios
 tyej tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaaty'e'en,
 tyajta tu néemi'ij cányaca'aj hua' tzejta' i tyeítýee!

15 ¡Miche' jiye'tzín huácu'i'nyij i maj nyéjcha'ïre'!

Miche' júurican ava'naj,
 ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzejta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

16 Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényusij,
 a'áj pu i Tavástara' nyajapuáj huatányusij.

17 Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinnyen
 íya', chúmua' nyajta tíca',
 a'áj pu'ij nyanamujran.

18 Nyajapuáj pu huatányusij nyati'ij huatyényo'se'en,
 japuan pu huatányusij i nyajúuricamej,
 tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'ïre'.

19 A'ájna i Dios, i ti jusén jime' tyi'ijta,
 a'áj mu nyanamujran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,

ji'nye camu a'ñmaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
camu majta jatziinye' i Dios.

²⁰ A'ñ mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju' amíncustyamua',
majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'ñjma jimi i maj huá'muajtyej.

²¹ Majta huápuí'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,
ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'.
Ajta i huá'nyuucuaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápuí'ij tyí'itzij.

²² Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'mua'tzej,
a'ñ pu'ij tyámua' tyi'muacha'ñj ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sij ti'ij eetávetyij
a'ñjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

²³ Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'tacaa camu júurij muá'ju'un
camu mana'aj je'ta' úhuixi'ij a'chu maj á'tijti'rej maj júurij,
muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojzi're' i nyúucaria'ra'

Í ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ñci jime' i chuúicarij ti a'yan
ántyapuaaj tijn: "Í hua' jáamui' a'ñjma i diosij i maj a' imuáj já'sejre'." Í nyúucarij ti
naa huánamuajrii a'ñn ti jaria'mua'aj a'ñjna i David, mati'ij a'ñmaj i filisteos jaatyéevi'
a'ájna a Gat

¹ Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye tyeityee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tina'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.

² A'náj tina'aj mu nyamuaritye' a'ñmaj i maj nyéjcha'ñire',
jéehua mu i maj ootzáahuaty'e'ej nyenyo'si'tye'ej.

³ Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.

⁴ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojzi're',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'ñ nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Tyi'tanyi jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

⁵ A'náj tina'aj mu tyí'nyapuejtye' a'ñci jime' je'ej maj tyí'nyeeje,
a'ñ mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.

⁶ A'yaa mu ju' avaa majta ajca'huáye,
a'ñ mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mij tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

⁷ ¿Nyiquij hua' huñre'en a'ñci jimi i maj jin je'ej pua'aj ricij?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'ñci jime' i paj jin nyú'camui' a'ñjma i tyeityee.

⁸ Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyerij pua'máj huatánya'uj,
muáaj paj jasiñre' pajta jamua'reej nyati'ijta eetaja'ra'tajji'can.

¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

⁹ A'ñmaj i maj nyéjcha'ñire' a'ñ mu nye jimi huatóo'uunaj
nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuñre'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios naatyáhuñre'ej.

¹⁰ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojzi're',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojzi're',

¹¹ Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'ñ nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Tyi'tanyi jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

¹² Tyi'tij nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios,
a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuúicaj,

¹³ ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij,
ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en,
nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tij jó'nyeeri'ij ajta i júuricamej a'áa já'sejre',
a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.

57

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij a'ín taatyáhuüre'en i tajapúa ti já'ma'can
 I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: "Capáj tyi'tíj antyúu'na'an."
 Nyúucarij ti naa huánamuajríi a'ín ti jaria'mua'aj a'ájna i David, tí'ij huatóo'uj a'ájci
 jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyóo'avaataca'aj jo'tíj já'tyasta'
 1 Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 ji'nye muéetzij jimi nu jahuoó pej pij naatyáhuüre'en.
 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jítyej huatyénaya'avaaj,
 'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.
 2 A'íj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
 a'íjci jimi i Dios i ti néijmi'i jin nyahuüre'.
 3 A'íi pu jútye' imuáj uyo'ta'tyij i ti jin taxie've' ajta i ti jimi jí're'can jime',
 a'íi pu'ij nyajapúa'j huatányuusij a'íjma jimi i maj huápu'i'je'ej pua'aj nya'uurej.
 4 A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,
 hua'tzajta' i muájyey tyeítýee maj ci'macaa,
 hua' tamej pu a'yan een tí'ij i tyapúusti' ti antyípitij ajta tí'ij i'ríj,
 ajta i hua' nyanuu tí'ij chúun tí tyí'ítzij.
 5 Nyaj Dios, muáj paj japuan já'sejre' i tajapúa ti séejre'.
 A'ájna i paj jin naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan séejre' i cháanacaj japua.
 6 A'íimaj i maj nyéjcha'üre' a'íi mu tyi'tíj tyámua' huáruuj mej mij naatyéevi'
 tí'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,
 a'íi mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo're'nyinyij,
 majta a'íimaj mu jujímua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

7 I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios,
 i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een tí'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.
 8 Nyajúuricamej, pata'aj huájistij,
 xaatájisij, canárij i maj jítzán tyí'cui'nacaa,
 tyámua' xu huóo'uurej tí'ij quee eexúj i xicáj eeré'nyej.
 9 Chuúicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
 je'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyétyeristyamua' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can.
 10 Ji'nye i paj jin taxie've' tajapúa pu imuáj ja'rá'asej,
 ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapúa ti séejre'.

11 Nyaj Dios, muáj paj japuan já'sejre' i tajapúa ti séejre'.
 iA'ájna i paj jin naa huasé'rin a'íi pu néijmi'que' ooríónajchi i cháanacaj japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyihuo'xá'pui'ntari'tze'en
 I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyúu'na'an.
 Nyúucarij ti naa huánamuajríi a'ín ti jaria'mua'aj i David
 1 Mua'aj, mu siaj huápu'i'ij uhuácaca'nye'ej,
 çnyí jí're'can jime' tyámua' naa néijmi'i setya'xa'pui'intare'
 nyí siajta tyámua' naa tyihúa'xítýe' i tyeítýee?
 2 Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,
 mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'íjci japua i chuéj jo'maj jo'cháatimee.
 3 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íi mu je'ej pua'aj huaríj mati'ij móoj hua'júcaátze'
 a'séeria'caj i junáanastyamua',
 i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna mati'ij quee xu nanie'huaj.
 4 Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna mati'ij i cú'cu'see;
 a'yaa mu een tí'ij i cú'cu'uj tí tyú'cha'vacaa
 i ti a'yan ju'uurej tí'ij i tíquee útyánamuaj, ajta ityóónamuaj i junaxiéeta'
 5 Tí'ij quee jáanamua'j i tí tyi'tyácuina'j a'ájna i tí támua'rej,
 i tí jaayí'tin tí huójo'pua'rite'en.

6 Nyaj Dios, jantatáarajra' i hua' tamej!
 Tavástara', jantatáarajra' i hua' tamej a'íjma i muajyéj!
 7 Miche' a'huóopua'rixí'in, tí'ij i jájtyij tí tyixíre'en,
 miche' huaria'huaj, a'yájna tí'ij i tu'píj juyéj jitze tí tyu'uj,
 8 miche' huatóopua'rej, tí'ij i xí'pu'uj a'íjci jitze i ju'í'rique',

¡tí'ij i pá'rí'ij tí arájvej ajta quee a'náj jaaséj i tí jin huányeeri'ij!,
 9 miche' huatyátaanij tí'ij i tzícare'ej matí'ij quee eexúj jamua'réeriacaaj,
 miche' ca'nyíin jin hue'ejuuxij, tí'ij tu'páj tí huá'raa.

10 A'ájna i tiqee tyi'táj jin á'itzeere' a'íj pu huatóotyamua've'sij tí'ij Dios puéjtzij a'íjci
 jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj;

¡a'áa pu jo're'nyesij jo'tíj jo'xúuriajraa a'ájna i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij!

11 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

“¡Jéehua pu tyi'huíre' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íj!

¡Dios pu séejre' i tí huá'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!”

59

Tavástara' pu a'íin pué'een i tí tacha'ij

I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. “Capáj tyi'táj antyúu'na'an.”
 Nyúucarij tí naa huánamuajríi David tí jaria'mua'aj, tí'ij Saúl tyu'ta'íjtaca' maj
 jáacha'íin i chí'ra'an a'íjci i David mej mij jaajé'caj

1 Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire';
 pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

2 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'urej,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyi'tyacu'ca,

3 jí'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye'

majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástara', canu a'íin pué'een i tí quee tyihuojoj'itej canu nyajta huányaxana'círej;

4 canu tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj,

ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íj mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en.

¡Huájisij!

¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antynájche pajta je'en naaséj!

5 Muáaj, Tavástara', Dios mu paj néijmi' i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'íjma i maj Israel
 jitze ajtyáma'can,

huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',

capáj hua'cu'vej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

6 Tíca' mu aje're'nyinyi, a'yan metyi'tyá'xí'ij matí'ij i tzi'cíj,

a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tíj ja'chajta'.

7 Majta ejuceémuxa'aj i jutyníj jitze,

a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'táj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tíjin:

“¡Capu ma' a'táj tí'ij táanamua!”

8 Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'íjma;

muáaj paj hua'xaahuari' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

9 Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios,

jí'nye muáaj paj a'íin pué'een i tí ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i tí nyecha'ij.

10 A'ájna i Dios i tí nyaxie've' a'íj pu mujo'va'ma'aj ta'mej tí'ij na'antynájche;

a'íj pu naatá'sij nyej nyij huo'séj matí'ij huatyámue'tiche'en i maj nyéjcha'íire'.

11 Capáj hua'cu'vej a'íjma,

mata'aj mij a'íimaj a'náj tína'aj jamua'reeríaj i maj nye chájta'naj pué'een;

huo'tamuáritye' a'íjci jime' i paj néijmi' i jin putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.

¡Tavástara' pu a'íin pué'een i tí tyámua' naa tyi'tacha'ij!

12 A'íj mu jin atyá'itze'rii néijmi' i jime' je'ej maj tyí'xaj;

¡miche' a'ájna jin huavívi'ri'huaj tyi'táj maj jujímua'aj jin óotzaahuatye'

majta tyi'tíj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

13 ¡Hua'antypua'ritye', hua'antypua'ritye' a'íjci jime' i paj jin nyú'camuí'!

¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!

¡Che' huamua'reerijhuaj tí i Dios a'íin pué'een i tí Rey jin tyi'tyéjvee

a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna ímuáj jo'tíj i chuéj jóo'asej!

14-15 Matí'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xí'ij matí'ij i tzi'cíj,

majta je'en a'áa ja'taci'ca'an jo'tíj ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,

a'íj mu mij tyi'tyá'xí'ij muá'ju'un matí'ij quee jéehua i cue'ráj tyú'tyoonyij.

16 Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuicaj;

ca'nyiin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i putyí'uurej.
 Ji'nye muáaj paj a'ñin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,
 i ti nyahuiire' nyati'ijta quee je'e'j jájtyoove'en.
¹⁷ Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,
 ji'nye muáaj paj a'ñin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,
 ¡muáaj paj a'ñin pué'een i Dios ti nyaxie've'!

60

Je'e'j maj tyaatáhuoonyij ti'ij a'ñin huo'tyáhuire'en i tajapuá ti já'ma'can

I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'e'j maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tijin: "I tzuhuáa ti jin séejre' je'e'j maj tyityetyúucha'ij." Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jin tyihuo'muá'tyej, ti'ij eerájræa ti'ij huatyényo'se'en a'íjma jimi i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna a Sobá, ajta a'íjna i Joab, ti'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj vi'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyecaa antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom ti'ij a'áa jo'tyéenyo'sej a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Valle de la Sal

¹ A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin perij matuuhua'xij,
 pajta ta'antyípuá'rij;

¡taatá' ijíj tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

² Muáaj paj tyu'tá' ti'ij i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyej;

¡pata'aj ijíj tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'táaariaca', ji'nye a'ñi pu huatyámuirixi'sij!

³ Jéehua paj huápui'ij puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,

a'íj paj taatá' i nahuá' ti tyú'timue'raste'.

⁴ Muáaj paj tyi'tij huo'taséjratyej a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj ti'ij quee i i'ríj tyihuo'puéjtje'en.

⁵ ¡Taatájee, pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i paj hua'xie've'!

⁶ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'ñin já'sejre' tijin:

"¡Nyenyetyámua'va'aj nu muí'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁷ A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'ñi mu nye jitze ajtyáma'can;

Ajta i Efraín pu a'ñin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze,

ajta i Judá pu a'ñin pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'ijta,

⁸ Moab pu a'ñin pué'een i ti a'yan tyí'huire' ti'ij i nyaj jitzán anányamuejtje'en,

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,

¡nyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'íjma jimi i filisteos!"

⁹ ¿A'tanyij ná'vi'tin ti'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna ¡muáaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Edom?

¹⁰ Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuire' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',

ji'nye capu tyi'tij huire' i tyévij ti jin tyí'cha'ij.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'íjci jime' i Dios ti jin taatyáhuire'ej,

¡a'ñi pu huo'tziínajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuire'ej

I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'e'j maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. David ti ja'a'rij

¹ Nyaj Dios, huánamuajrii' je'e'j nyaj tyí'nyeyiin a'íjci jime' i ti nyacui',

¡pajta a'yan huárinij je'e'j nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna ¡muáaj jo'tij i chuéj jóo'asej,

ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.

A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'ñin jo'paj muáaj já'sejre',

³ ji'nye muáaj paj a'ñin pué'een i ti naatyáhuire'ej,

¡A'yaa paj een ti'ij tyi'tij ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej

muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'íjci jimi i ti nyéjcha'íire'!

⁴ Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéj ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,
 tyámua' nyetyí'cha'íiri'huaj a' anáj jityej muéetzij.

⁵ Muáaj, nyaj Dios, papu'rij jáanamujari' je'ej nyaj tya'tányaratziiri',
pajta naatá' a'íjna i ti nyéetzij nyaci'puaj
i paj tyámua' jáaruuj a'íjma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

⁶ Huatá' tí'ij á'tyeevi'in a'íjna i rey tí jin tyi'tyéjvee;
che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',

⁷ ajta a'íjna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.

Tyámua' paj tyéecha'íin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua' een,

⁸ a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuícaj na'mej
nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'tíj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuícaj. Jedutún ti ja'a'rij. Chuícarij David
ti jo'yú'xaca'

¹ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;

a'íj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.

² A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

³ ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj
ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,
cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij
nusu tí'ij i cúraaj tí ajta arí tìn huatyu'uunyij?

⁴ A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en,

ajta a'íin huápu'íj naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.

Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj,
majta i jumua'tzíra'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

⁵ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,
jí'nye a'íj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'íjchó've'ej.

⁶ A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuüre'.

⁷ Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuüre' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;
a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'íj ajta i ti naatyáhuüre'ej.

⁸ ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze tyú'ca'nyej!

¡Siajta jimi huatényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej!

¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!

⁹ Capu i tyévij tyi'tíj jin je'ej a'yaa pu'uj tí'ij séej ti ucayáatira'nyij,
tipua'aj i tíquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een;

tipua'aj néijmi'caa tyi'tíj jitze mahua'cá'iteen

a'yaa pu'uj cuxáa tíquee tyi'tíj aráaca.

¹⁰ Capáj a'íj jitze tyi'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'íj,

¡capáj pajta a'íj jitze tyi'íjchó've'ej i paj tyi'nahua'!

Ajta tipua'aj siahuochíjtyaanyi'taj,

caxu a'íj jitze tyi'ca'nyej i túmii.

¹¹⁻¹² Nu'rij mue'tij a'yan tyáanamujari'

a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tíjin:

a'íjna i ti néijmi'í putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rij,

tí ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej

je'ej tí síij tyi'tíj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyévij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca', tí'ij a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tíj a'áa ti
ja'ajtyáma'can a Judá

¹ ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios!

Jéehua nu muaxie've' nyámuahuo, ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i jájtyij ti nyejitzé
juxie've';

néijmi'i pu i nye tyéviy muéetzij muaxie've',
a'yájna ti'ij jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij jóoxie've'.

² Nyámuaaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,
nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin naa huasé'rin,

³ ji'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huüre' quee i nyaj jin júurij!

Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,

⁴ néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,
muéetzij jimi nu ajméjca'taxi'ij nyati'ijta huatyényuunyij.

⁵ Huápui'ij pu naa naatá'astij,

a'yájna ti'ij i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj,
nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

⁶ Ti'ijta tíca', nyati'ijta huaque'tíj,

muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze tyí'mua'tzej,

⁷ ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti nyahuüre'.

¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!

⁸ Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre',

pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.

⁹ A'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj

a'áa mu ja'tyávatzi'jo'tij ja'tyáacun majta je'en antyipua'rij,

¹⁰ ¡a'í mu cui'ihuan a'íjci jime' i chúun

majta je'en i íra'vetyee hua'ci'men!

¹¹ Ajta a'ájna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'í pu huatóotyamua've'sij i Dios jimi,

a'í mu tyu'táchuicaj a'íimaj i maj jimi tya'tóoratziiri',

majta i maj tyí'hue'tacaa a'í mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios huó'cha'ín

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';

huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj huápui'ij nyéjcha'üre'.

² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

ajta je'ej maj aviítzij tyi'tíj jin ricij;

pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin tyámua' ju'uurej i maj je'ej pua'aj ricij,

³ a'í mu jacaachej i junyanúu cuxáa ti chúun pué'eenye'

ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een ti'ij i i'ríj ti tyu'je'caj.

⁴ A'áa mu ímuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'íjma i maj quee
tyi'tíj jin á'itzeere',

a'í mu mij hua'cu'raj mati'ij quee putyámua'mua're'ej. Camu a'íimaj tyi'tziinye'ej.

⁵ A'í mu jujímua'aj ca'nyíjra'aj tooa'caa mej mij je'ej pua'aj huárinyij;

a'í mu aviítzij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'viivi'

majta a'yan tyí'mua'tzej ti quee a'tíj hua'sejran,

⁶ ti quee a'tíj jaatyésejra tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

Ajta a'ájna i ti jaayi'tin ti jáamua'reej

je'ej ti aviítzij jin tyí'mua'tzej a'ájna i tyéviy,

a'í pu tyámua' tyeetyésejra.

⁷ Dios pu tyihua'puejtye'en a'íjci jime' i tyihua' i'ríj,

a'í pu tyihua'puejtye'en mati'ij pua'aj quee putyámua'mua're'ej,

⁸ a'í mu jujímua'aj puéjtzij huatóoa'sij a'íjci jime' je'ej maj tyí'xaj;

ajta a'tyán maj hua'sejran a'í mu huo'tyáxaahuataj.

⁹ Aj mu mij néijmi' i tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i Dios

majta jaataxájtaj je'ej ti tyi'tíj jin ricij,

majta a'íj jitze tyúumua'tziitye'en je'ej ti a'ín tyi'tíj huáruuj.

¹⁰ A'ájna i tyéviy ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'í pu huatóotyamua've'sij i Tavástara' jimi

ajta a'íj jimi jahuoonyij ti'ij jaatyáhuüre'en,

majta néijmi'i i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij

a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

¹ Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can,

ímuéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!,

ímuéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'táataratziiri',

² jí'nye páanamuaaj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!

Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxiirij i maj a'yan i cháanacaj japua huacháatimee.

³ A'íi pu tyi'ta'íjtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,

ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'ítzee.

⁴ Jutyamua've'ej a'ájna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj

pajta jaatá'sij ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,

a'újna a chi'táj i tyeyúuj tzajta'.

íTyiche' a'ájna tya'ancuriáan i ti jéetze' tyi'jí're'en a'chéj ti tyejé'sejre',

ajta i ti jin tyámua' tyi'een a' tyejúuj tzajta'!

⁵ Dios ajta Tavástara' paj tajapua huatányuusij,

muáaj paj tanamuaaj

a'íjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;

néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,

ajta a'ájna i jájtyij ti ve'éj a ti imuáaj já'sejre';

⁶ muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'íj i jiríj

a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.

⁷ Muáaj paj japua'ritye' a'íjci i jájtyij ti ca'nyín jin á'xire'ej

pajta jaatyápua'ritye'sij tyi'táj maj jin junyo'si'tye' i chájta'naj jitze;

⁸ majta a'íimaj i maj a' imuáaj jo'cháatimee séej i chuéj japua

a'íi mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',

muéetzij mu jin tyéjjjhuaj muutyámua'va'aj

tí'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁹ Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'íj i cháanacaj,

petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviij ajta je'en tyú'ciirej,

muáaj paj tyi'tá'caa ti camu'i'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze

tí'ij a'ájna jin huáciirej i tyeríicuj.

íA'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!

¹⁰ Muáaj paj jaatyáru'nyej i chuéj maj japuan huátasaahuaca'

pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo're'je'yitye'sij,

muáaj paj jéehua i víityee mujo'ta'ityij tí'ij quee huátoonyi'in i chuéj japua

pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'ciiren.

¹¹ Tí'ij púna'aj ju'síj muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,

a' jéetirij jitze mu jéehua huatyéviij;

¹² íxáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'íj naa tyu'sé'rin;

¹³ jéehua mu tyí'tyasiire' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,

ajta i tyeríicuj jéehua pu ciiren jo'maj tyajá'huastee,

ínéijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,

mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj a'íjci jitze i ti naa huánamujrii i ti jin ántyapuaj;

chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyú'namujrii.

³ A'yaa xu tyaaté'exaatye'en i Dios tíjin:

"Naa pu tyihua'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.

A'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej

a'íi mu muéetzij jimi eetávitzej metyl'tzúnnye'ej i maj muájcha'ire',

⁴ néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj."

⁵ Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej ti i Dios tyí'muarie',
je'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'ájna jíme' i ti naa tyihuá'sejratye' a'ájma jimi i tyeítyee,
⁶ a'yaa pu jáaruuj i jájtyij tí'ij chuéj ti huáchij,
majta a'áimaj i tahuásimua'ci'ij a'áí mu ju'icán anticáj i játya'naj jitze,
tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.
⁷ A'ájci jíme' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, a'áj pu jusén jin tyí'ijta,
tyámua' pu naa tyihuá'sej i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
mata'aj mij a'áimaj i maj quee tyihuojó'itej
tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyényo'si'tye'en.

⁸ ¡Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee, tyámua' xu tyeetyátoonyij i Dios,
che' huánamuajre'en i siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!
⁹ Ji'nye a'áí pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en,
capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.
¹⁰ A'ájna i taj Dios, a'áí pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye',
tyámua' pu táaruuj tí'ij a'ájna i pláataj ti jumua'tij.
¹¹ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huaj,
pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.
¹² Muáaj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'táj taatzíinajra'nyij,
tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jíme' tyajta tiéj jíme',
ajta muáaj paj períj taatá' tyej tyij ucayátira'nyij.
¹³ A'úu nu jo'tyáruutyij a' tyeýúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee huatyáteeraj a' jitze
ma'can,
a'yaa nu nyij tya'ránaya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi tya'tányaraj,
¹⁴ a'ájna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiri'
nyatí'ij jéehua huápu'i'ij japuéjtzitariaca'aj.
¹⁵ Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can huatyáteeraj,
túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj túuru'uj,
nyajta nu cánya'xií a' jimi huatámu'vejritaj.

¹⁶ ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Dios!
¡Xáanamuaajri', i nyaj jamuaaté'exaatye'sij
a'ájci jíme' je'ej ti tyí'táj huáruuj nye jimi!
¹⁷ Nye tyenyij nyajta i nyenyánúu jíme'
nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.
¹⁸ Tipua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en,
capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,
¹⁹ ¡ajta a'áí pu náanamuaajri' ajta a'yan huaríj je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

²⁰ ¡Che' tyámua' eenye' i Dios,
i ti jáanamuaajri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj
ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

67

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyimuaatatyójtzi're'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'ájci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti
tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche
¹ Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyitaatyátoonyij,
che' tyámua' tojo'sejra,
² mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
jáamua'reej je'ej ti a'áin tya'axié'vi'ra' ajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en;
¡miche' néijmi'que' tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁴ Miche' jutyamua've'ej muaajjhuaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee,
¡muáaj paj tyihuá'ijtye' néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!

⁵ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en,

¡miche' néijmi' que' tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee tymuaatatyójtzi're'en!

⁶ Pu'rij tyú'ciiriaca' i chuéj japua;
ja'ájna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájttoo!

⁷ ¡Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij!
¡Miche' néijmi' que' i cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Mati'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyáacij i maj Israel jitze ajtyáma'can
I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuúicarij maj jin
yaatatyójtzi're'en ajta chuúicarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

¹ Tí'ijta i Dios ájchenyij,
a'íimaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'íire';
majta i maj jaxana've' a'íi mu huatóo'uunaj jo'tij já'sejre';
² a'yaa mu tyityaja'huópua'rixí'ij tí'ij i citzij i áacaj tzajta,
a'yaa mu tyityatootui'sij tí'ij i xáijca i tiéj jitze;
i Dios jimi mu jo'vátzjij néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij.
³ Majta a'íi mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
i Dios jimi mu jéehua jutyamua've',
¡majta tyítzunaxí'ij muutyámua've'ej!

⁴ Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuicaj,
setyu'táchuicaj a'íjci jitze ma'can i ti jin ántyapuj;
setyu'tatyójtzi're' a'íjci i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej i jéetirij japua.
¡Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi!
¡Xatóotyamua've' jo'tij a'íin já'sejre'!

⁵ Dios, i ti a'áa já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een,
a'íi pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij
ajta hua' japua huatányuusij i úuca a maj antyúujimua'astariaca';
⁶ Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyíumarimuj,
hui'rátosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátosij;
majta i maj quee tyihuoj'itej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tij quee tyi'tij já'cijci'rej.

⁷ Nyaj Dios, patí'ij anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi a'tyétyeristyamua'
matí'ij ajoju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij,

⁸ i chuéj pu huatóoca'tzij,
majta je'en jéehua huatyéviyaca',
a'ájna i jiríj Sinaí ti ántyapuj a'íi pu huatóoca'tzij i Dios jimi,
jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁹ Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviyeej,
a'íimaj a'tyétyeristyamua' mu huáca'na'xij, ajta muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta'.

¹⁰ A'íimaj a'tyétyeristyamua' mu a'áa ja'huóchejtye
pajta muáaj, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin taxie've',
muáaj paj tyaatá' tyi'tij ti ja'ítziitya'ca'aj a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'.

¹¹ Tavástara' pu nyúucarij huatyájtjo;
mue'tij mu mij i úuca a jaxajta'ca'aj;

¹² "¡A'íimaj mu meríj huatóo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj majta i hua' xantáaru'ustyamua'
hua' jamuán!"

Ajta jo'maj jo'cháatíimee, a'íimaj mu i úuca a tyu'rióoa'caa
tyi'tij maj tyihuáa'ri'ri' a'íjma i maj hua'ajcha'íire',

¹³ siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'ítzee jo'siaj jo'cháatíimee.

¡A'íjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!

¡Ajta i jú'xa'ra' ooroj jime' ti huápu'i'ij jumua'tij!

¹⁴ Tí'ij a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'tamuárij a'íjma i maj rey jin tyityatatyij,
a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyíi a'íjci japua i jiríj i maj a'yan
jatamuá'muaj tíjin Salmón.

¹⁵ ¡Huápu'i'ij pu ajtítí'ijmee i jiríj a'áa ti jo'quéetíimee a'ájna a Basán,
ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'íi pu ajta ajtítí'ijmee!

¹⁶ Mua'aj, mu siaj jiríj pu'é'een ti huápu'i'ij ajtítí'ijmee,
¡ji'nye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjci i jiríj i Dios ti jaaxie've' ti'ij a'áa ja huóchejtye'en?
 ¡A'íjna i Tavástará' a'íi pu a'áa jusén jime' ja'cháaj ja'mej!

17 Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríáata' i ti jitzán huatyénoyo'se'en;
 a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij i tye'yúujra' jo'tyéjvee.

18 Nyaj Dios, jútye' imuáj paj tyíraa pajta hua'antiyivi'tij a'íjma i paj hua'antymue'tij;
 a'íimaj mu i tyétyacaa tyimuaatapuéjve i ti jéehua tyá'najchij
 Tavástará', a'íimaj mu majta tyámua' tyimuatyájtóo i maj quee tyihuojó'iteeca'aj.

19 ¡Che' jiréenya'aj séjre'ej i Tavástará', i taj Dios ajta i ti tajapúa huatányuusij,
 i ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii i tyi'ta'ijca!

20 A'íjna i taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapúa huatányuusij
 ajta pujoorej ti tajapúa huatányuunyij tyej tyij quee huácu'i'nyij.

21 Dios pu jo'tátaaraxi'ij i hua' mu'uj a'íjma i maj jájcha'íire',
 hua' mu'uj a'íjma i maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cire'.

22 Tavástará' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaria'ra'nyij a'ájna a Basán;
 nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájrítze' ti huápui'ij atyáati',

23 pej pij aná'jo'sixi'in mua' íicaj jítze
 a'íjci jime' i hua' xuure' i maj muájcha'íire'
 ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cáij jaayé'en i hua' xuure'.”

24 Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,
 a' tye'yúuj tzajta' pu séejre' maj tyámua' ju'uurej
 mej mij a' jítze ma'can tyu'yé'estej.

25 A'íimaj mu anáatyij i maj tyi'chucacaa
 majta i maj tyi'cu'i'nacaa hua'cujta mu huaju'
 majta jé'ta' i íimuaa

a'íi mu majta quéetzarij jítze tyú'cuinaj.

26 ¡Néijmi'í xu tyámua' tyeetyátoonyij i Dios i ti Tavástará' pué'een!
 Néijmi'í xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jítze ajtyáma'can.

27 A'íjma jimi pu anaquéej huaméj i Benjamín, i ti cíleen,
 majta mue'tij i maj tyi'ijta a'íjci jimi i Judá,
 majta a'íjci jimi i Zabulón majta i Neftalí jimi.

28 Nyaj Dios, huataséjrataj i paj jin néijmi'í putyí'uurej,
 ¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'tij paj je'ej huáruuj ityájma jimi!

29 A'ájna imuáj jo'tij a' tye'yúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'ájna a Jerusalén,
 jo'maj a'íimaj i maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,

30 a'áa paj jajtyá'xi'in i Egipto, i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'áa ti já'sejre' véjri' i játya'naj
 jítze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj ja'távee
 maj a'íjna jime' hua'xaahuaj i tyeítyee a'íjci jime' i maj jéehua tyi'ijcha'ij,

¡pata'aj huojó'cuixi'in i tyeítyee maj jaxie've' maj huanyo'se'en!

31 A'áa mu a Egipto ja'rácíinyij i maj tyámua' tyimuaatyátoosij,
 majta i maj Etiópía já'ma'can a'íi mu ajmójca'taxi'ij i Dios jimi.

32 ¡Setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj tyi'ijta i cháanacaj japua,
 siata'aj tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi,

33 a'íjna i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapúa,
 a'íjna i tajapúa ti jusén jime' séejre'!

Xáanamujri' je'ej ti huánamujrii i ti jin tyi'xaj,
 i nyúucaria'ra' ti néijmi'í putyí'uurej.

34 Xaatyátzaahuatye' a'íjci i Dios ti néijmi'í jin putyí'uurej,
 a'íjna i ti jin tyi'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,
 ajta i ti néijmi'í jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej i tajapúa ti séejre' jítze i ti huá'raa.

35 Huápui'ij pu naa huasé'rin i Dios a'újna i ju tye'yúuj tzajta',
 a'íjna i hua' Dios i maj Israel jítze ajtyáma'can a'íi pu hua'tá'caa mej mij néijmi'í
 putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i jutyétyeristyamua'.

¡Che' jiréenya'aj séjre'ej i Dios!

69

Je'ej ti tyí'ijhuaj a'íjna i ti je'ej tyóomua'tzej
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan
 huatóomua'aj tijn: "Tzuhuáa." David ti ja'a'rij.

¹ Pata'aj huatánuunyij, nyaj Dios,
 ji'nye nu'ríj tin atyámu'i'sij a jáata';

² nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tíj va'tíj ja'ajréxaj
 ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'ránycan'nyej.
 A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tíj jéetze' ja'tyáat'

ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin mui'yej.
³ Capu che' nyai'riitye' nyaj ca'nyíin jin huajíjhuua,
 jéehua pu'ríj huápu'i'ij na'antyáacui',

i nyaji'ij nu nyajta nyeríj jin huácua'naxij
 a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyeej nyaj tyi'ijchó've' i Dios jimi.

⁴ Mu'ríj jéetze' huatámu'i'riaca' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyaxana've'ej
 quee a'chu nyaj pua'mácan cájcupuaj i nyamu'uj jitze,
 mu'ríj huatámu'i'riaca' i maj nyéjcha'íire',
 i maj cha'mana'aj na'antypuá'riyta'mu'
 majta nyahuavii nyaj huo'tátuiire'en tyi'tíj nyaj quee huanáhuaj.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápu'i'ij quee tyú'namuajraca'aj;
 capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

⁶ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,
 miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',
 a'íimaj i maj muéetzij jitze tyi'ca'nyej,

hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,
 miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can
 a'íimaj i maj jéehua muéetzij muahuuo.

⁷ A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
 nye nyéerimij pu arí jitze séejre' i ti tyévi'si' huasé'rin,

⁸ a'yaa nu een tí'ij i ti seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyej
 a'íimaj i maj nye'ihuáamua' pué'een.

⁹ Jéehua nu huápu'i'ij jaxie've' a'íjci a' tyeyúuj,
 nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'een
 a'íjci jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁰ Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye itzi've'ej, a'íimaj mu je'ej tyí'nyaxaj;

¹¹ tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzij.

¹² Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta,
 majta i maj ta'ruj a'íimaj mu nyéetzij nyetyéchiicaj.

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzij jimi huatyényuusij.

Nyaj Dios, ¡pata'aj ¡ijíj naatáhuire'en!

A'íjci jime' i paj jéehua nyaxie've', ¡ijíj paj naatájeevej!

A'íjci jime' paj jin tyámua' een, ¡nyajapuáj paj huatánuunyij!

¹⁴ ¡Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyey jo'tíj jo'jáxu'ta!

¡Nyajapuáj paj huatánuunyij a'íjma jimi i maj nyaxana've'

pajta a'ájna jo'tíj i jáytyij ja'tyáat'!

¹⁵ ¡Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyíin jin mui'yej!

¡Capáj tyi'tá'care'en ti i jáytyij ti viváajma'aj atyúuta'huaj

anyojo'cárutyey'en ajta je'en na'vá'naj!

¹⁶ Tavástara', pata'aj naatájeevej;

¡muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!

A'íjci jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nyejitzé paj rányeerej;

¹⁷ ¡capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuire'!

¡Ca'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'nyaa'uurej!

¹⁸ Nyejitzé paj ajtyáxiirej, pajta je'en nyajapuáj huatánuunyij;

¡nyajapuáj paj huatánuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'!

¹⁹ Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

nyajta japuéjzitarej a'íjci jime' i ti tyú'tyevi'raste' nyajta i maj jin ná'xaahuaj,

muáaj paj huá' muajtyej a'tyán maj a'ñin pué'een i maj nyéjcha'ñire'.

²⁰ Pu'rñj nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
jcapu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!

Cha'na'aj nu'uj jahuoo

a'ñji i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.

²¹ Huá've'rij mu atyáraj i nyacue'raj jitze,
ajta nyati'ij huataí'imuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

²² jChe' a'ñjna i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán i ju' amíincustyamua'
che' a'ñin tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huavivi'ri'huaj!

²³ jPata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij

ajta mej mij a'náj tina'aj juviváaj i jutájchij jitze!

²⁴ Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camui';

jpahta a'ñjna jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camui'!

²⁵ Che' quee che' aja'tyi'títaj a'ñjna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaa,
ajta quee che' a'táj a'áa ja'chajca jo'maj a'ñmaj jo'cháatima'caa;

²⁶ ji'nye a'ñmaj mu jamuaritye' a'ñji i paj muáaj puéjtzij jaatá',
majta já'xaahuaj i ti jatyácu'nyij a'ñji i paj muáaj tyaapuéj.

²⁷ Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,

jche' quee huo'ci'tyij pej pij tyihuo'tú'uunyi'!

²⁸ jHuo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'ñji jitze i yu'xarij júuricamej ti jitzán séejre'!

jCapáj huá'yuxaj jo'maj ja'yusi' i maj quee tyi'táj jin á'tzeere'!

²⁹ Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³⁰ Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuicaj i Dios,

jimi nu tyu'táchuicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,

³¹ Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij

quee tápua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj

na'ñij visáaru' ti ava'ahuájmee ajta anacáarie'ejmee.

³² Matá'ij a'ñ huaséj, a'ñmaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej tyityóomua'tzej

ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'ñjma jimi i maj jahuoo i Dios;

³³ ji'nye i Tavástara' pu huá'namuaj a'ñjma i maj quee je'ej tyéejviicue'

ajta quee hua'xana've' a'ñjma i maj eetyánami' i maj jitzán ajtyáma'can.

³⁴ jSetyu'tatyójtzi're' i Tavástara' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,

majta néijmi'i a'ñ maj jitze tyi'tyesejre'!

³⁵⁻³⁶ Ji'nye Dios pu a'ñ japua huatányuusij i Sión

ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá.

Hua'yojmua' i maj tyí'huñire' a'ñjma pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti ántypuaj,

a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'tyóoa'ritye'sij,

a'ñmaj i maj jaxie've' i ti jin ántypuaj a'ñ mu a'áa jo'cháatima'aj muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuñire'en

I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. David ti ja'a'rij, mej mij a'ñjna jin uhuóomua'tzij

¹ Nyaj Dios, jpahta'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij!

Tavástara', jca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuñire'en!

² jMiche' huápu'i'ij tyévi'si' huataséjre'en

a'ñmaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj!

jMiche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj

a'ñmaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtje'en!

³ jMiche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'ñmaj i maj nyéetzij ná'xaahuaj!

⁴ Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo

jéehua huatóotyamua've'en,

ajta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij

miche' jusén jime' a'yan tyí'xajtaj tijn: "jDios pu va'cán jin antyúumua'reej!"

⁵ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,

nyaj Dios, ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!
Muáaj paj a'ñin pué'een i ti naatáhuüre'sij ajta nyajapuáj huatányuusij;
¡capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i a'tíj ti arí vásti'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuüre'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

² ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'ñin,
ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een!

A'tzúj cui' náanamuaaj, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³ Muáaj paj a'ñin pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej,

¡muáaj paj a'ñin pué'eenye' i ti jitzán i'ríj ti'ij náahuüre'en pajta i ti nyajapuáj
huatányuunyij!

¡Muáaj paj a'ñin pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta ti'ij náahuüre'en!

⁴ Nyaj Dios,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jimi i ti tyi'tyacui'caa pajta i ti ja'ránajchi ti huanyo'se'en,

⁵ ji'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyi'tyamuestaca'ij,
muáaj paj a'ñin pué'een i nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyi'nyecha'ij.

⁶ Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,

nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj!

¡Nyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

⁷ Mue'tíj mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,

ajta muáaj paj a'ñin pué'een i ti nyahuüre'.

⁸ A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre'

nyej nyij a'ij huatáchuicaj i paj jin naa huasé'rin,

⁹ capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyeríj vastacirie'ej,

¡capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'nyej.

¹⁰ A'ñimaj i maj nyéjcha'ñire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,

a'ñimaj mu meríj antyóosii majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.

¹¹ A'yaa mu tyi'xaj tíjin: "¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyeevi',

ji'nye Dios pu arí majúuriej

capu ij a'tíj japuan huatányuusij!"

¹² Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;

¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!

¹³ ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antypuá'ritye'en

a'ñimaj i maj nyéetzij nyéjcha'ñire'!

¡Miche' huápu'ij huatóotyevi'ra'astaj

i maj a'yan tyá'xie've' ti'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyi'nya'uurej!

¹⁴ Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej,

nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,

¹⁵ a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'

paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'i jin tyámua' tyito'xá'pu'i'ntari'tzej.

¡A'íi pu a'ñi pué'een i ti quee nyai'riitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

¹⁶ Nyataxájta je'ej paj muáaj tyi'tíj va'cán jin tyi'muarie', Tavástara'.

¡Nyáaj nu jaataxájtaj paj muáaj pana'aj a'ñin pué'een i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

¹⁷ Nyaj Dios,

muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyey nyati'ij nyana'aj tyu'cñeenyi'tariaca',

ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jin tyi'muarie'.

¹⁸ Nyaj Dios, capáj manúujipuan

tyij nyajta nyeríj nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cueenavi'ij,

ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej

a'ñijma ijíj maj huátyeityee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

¹⁹ A'íjna i paj jin tyá'xa'pu'i'ntare', nyaj Dios, tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,

muáaj paj va'cán jin tyi'muarie',

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj!

20 Tyij pajta perij naatá' nyej nyij jaaséj
 i ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua i xaamújrira'aj,
 pajtáhua'aj paj naatá'sij nyej nyij júurij ná'ra'nyij,
 pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' imuáj i chuéj tzajta',
 21 va'cán paj jin tyámua' tyinaatyátoosij
 pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

22 Nyajta nyáaj, nyaj jime',
 nyetyu'táchuicaaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een
 a'íjci jitze i áarpaj nyajta i canárij jitze,
 nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.
 23 Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sij tí'ij muéetzij muaatáchiicaj,
 a'yájna tí'ij ajta néijmi'i i nye tyéviij, i paj muáaj japuan huatanyúj.
 24 A'yaa pu'uj tána'aj i nyenyánúu tyi'xáataaj ja'mej a'náj tina'aj
 paj muáaj jí'reenye'ej séejre',
 jí'nye a'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj tí'ij nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij
 a'íjma pu arí a'ín hua'cáanaaj i tí tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' i rey
 Salomón tí ja'a'rij.

1 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci i rey,
 a'íjci i paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' pajta i paj jin tyámua' een,
 2 ta'aj ij a'íjci jime' i paj jin tyámua' een ajta i paj jin tyá'xa'pui'intare'
 a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma jimi i maj a jimi quee je'ej
 tyéejviicue'.
 3 Che' i jirij jitze huataséjre'en ajta i tí cavi'yetze'ejmee jitze
 i tí tyámua' tyí'een ajta i maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.
 4 ¡Che' a'ájna i rey tyámua' tyihuo'xá'pui'intari'tze'en a'íjma i maj quee je'ej
 tyéejviicue'!
 ¡Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' i maj jajpuéjtzij
 ajta huo'tziínajra'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej!
 5 ¡Che' i rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj,
 tí'ij ooj i xicáj ajta i máxcirie' séjre'ej!
 6 ¡Che' a'yan eenye' mati'ij i víityee ajta i japúutzarij
 maj tyí'ipuj i chuéj japua majta i ixáj!
 7 ¡Che' jéehua séjre'ej i tí tyámua' een ajta i tí huatóoje'yej
 a'íjci xicáara' jitze tí'ij a'ín tyu'ta'íjtaj,
 'asta na'aj quee che' má'hua'tan i máxcirie'!
 8 ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj tí'ij na'aj jo'tij síj i járij ja'vá'asej ajtáhua'aj i síj,
 tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tij i chuéj jóo'asej!
 9 ¡Miche' i maj jájcha'íire', i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij quee já'tyi'tij,
 miche' a'íimaj jimi huatóotonyij!
 10 ¡Miche' tyí'tij tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuaty'e'en
 i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tij ja'rahuá'chijmee i jájritze',
 i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!
 11 ¡Miche' néijmi'i i maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyítunutaxi'in!
 ¡Majta néijmi'i jaatyáhuíire'en i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!
 12 Jí'nye a'íi pu japuan huatányuusij je'ej tí tyá'huoo a'ájna i tí quee je'ej tyéejviicue'
 ajta a'íjci i tí jajpuéjtzij i tí quee a'tij jahuíire'.
 13 A'íi pu hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj quee óotzaahuaty'e'
 ajta japuan huatányuusij i huá'juuricamej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.
 14 Hua' japua pu huatányuusij i tí jéehua tyihua'tyesi'huaritye' ajta i tí je'ej pua'aj
 tyihua'uurej,
 jí'nye i huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

15 ¡Che' jusén jime' júurij i rey!
 ¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa tí já'ma'can a Sabá!
 ¡Miche' a'náj tina'aj jahuooaj i Dios jimi a'íjci jime'!

¡Che' i Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeytátoonyij!

¹⁶ ¡Che' jéehua i tyerficuj huáxoovi'in a'ájna jo'tij a'fin já'ma'can ajta je'en jéehua séjre'ej i ti cavi'yetze'ejmee jitze i jiríj!

¡Che' jéehua i jatzij huataséjre'en a'yájna ti'ij a'ájna a Libano

ajta je'en jéehua íjmueeya'xi'in ti'ij i íxáj itzitáj ti já'sejre'!

¹⁷ ¡Che' jusén jime' séjre'ej je'ej ti ántyapua'j a'ájna i rey, ajta je'en a'yan á'tyeevi'in ti'ij i xicáj á'tyeeren!

¡Miche' néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan i maj jin tyámua' tyityeetyátuihuaj!

¡Majta je'en néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee jimi huatóotyamua've'en!

¹⁸ Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

i ti a'íi na'aj a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'muarie';

¹⁹ che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj i ti jin ántyapua'j ajta huápu'i'ij naa huánamujrii.

¡Che' néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

²⁰ A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i David, yójra' a'íjci i Jesé.

73

Tyí'tíj ti i Dios tyú'puejve'

Chuúicarij Asaf ti ja'a'rij

¹ ¡Tyámua' pu i Dios huojomua'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'!

² Tipua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíiche'en, tímua' nu antyípuityaca' i nyaj íicaj jime'.

³ Ji'nye nyahua'anchueere'j ti'ij tyámua' tyí'rijcaa

a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

⁴ Capu a'íjma hua' jitze juxie've' tipua'aj muáacui'nyij,

ji'nye camu a'íimaj tyí'tíj jin tyí'cucui',

⁵ capu tyí'tíj huá'itziitye' ti'ij i séecan i tyeítyee

capu ajta tyí'tíj je'ej pua'aj ricij a'íjma jimi ti'ij tyihuá'uurej i séecan.

⁶ A'íj mu jin a'íj acájticij i maj jin óotzaahuatye'

majta a'íj tyí'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';

⁷ huápu'i'ij mu juxáahuaj tyí'cua' a'íj pu jin quee tyí'tíj hua' jitze juxie've',

majta mu jaxie've' maj jéehua tyí'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij.

⁸ Je'ej mu pua'aj tyí'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyí'tíj á'tyase'ej

a'íi mu hua'nyeeche'j mej mij je'ej pua'aj huárinyij majta hua'nyo'si'tye',

⁹ majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapua' ti séejre'

majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íj mu jin i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj

majta quee pújoorej mej mij jáamua'ree'j tyí'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

¹¹ A'yaa mu tyí'ihuo' tíjin: "¿Nyiquij i Dios jamua'reeren?

¿Nyiquij jamua'reeren a'ájna i ti jútje' imuáj já'sejre'?"

¹² ¡Siahuo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.

¹³ ¡Capu tyí'tíj je'ej tyí'huüre' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'

nusu nyaj tyí'cánya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!

¹⁴ Ji'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj,

majta ti'ij púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

¹⁵ Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'íimaj,

je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'íjma a'yóojmua'.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyíiche',

ajta canu pujáaru'j ji'nye huápu'i'ij pu naatatyési'huarityej.

¹⁷ A'aj nu'uj nyati'íj a'úun jo'tyájrapij u tyeyúujra' tzajta' i Dios

aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'íimaj jóohuixí'íj,

¹⁸ a'áa paj huojotyáhuui jo'tíj jo'pu'tyí'íj

pajta a'áa huojóotajchi jo'tíj je'ej pua'aj tyejé'een.

19 ¿Cá mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!

A'ájna i ti tzányire' pu hua'antyipua'ritey'sij.

20 Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenyij,
a'yájna ti'ij síij ti huájij ti tyácusima'aj,
pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

21 Nyáaj nu huápui'ij nyu'camui'ca'aj

ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,

22 ji'nye a'íi nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tij huayí'tihua'aj,
ja'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tij ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!

23 Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.

Nyamuáca' paj tyivi' nyamuáca'ta' ti pujmua',

24 tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjci jime' je'ej paj tyináa'ixaa
ajta ti'ij néijmi'i tye'entypua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.

25 ¿Atajnyí nyamua'tyej u tajapúa?

¿Muéetzij nu'uj!

Tipua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tij xie've' cháanacaj japua ti
já'ma'can.

26 Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'íin pué'een i nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jime',

ajta tyámua' tye'cha'íj ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

27 A'íimaj i maj muéetzij jimi ajtácíiney, a'íi mu cui'nyij;

ji'nye muáaj hua'antyipua'ritey'sij a'íjma i maj ti muéetzij jimi ajta'íj.

28 Ajta nyáaj nu ajtyáxirij i Dios jimi,

ji'nye a'íi pu nye jimi jéetze' tyámua' een.

Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'íi paj pué'een i ti naatyáhuüre'ej,

nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tij paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij huó'huüre'en chájta' maj jo'cháatimee

Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti ja'a'rij i Asaf

1 Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?

¿Ji'nye pej pij huápui'ij tyi'ijnyú'caca'

a'íjma jimi i cánya'xi muéetzij maj aya'muaj?

2 Huo'támua'reeri' a'íjma i maj a'chájta'naj pué'een,

a'íjma i paj hua'antypuhoj ti'ij néijmi'i tyo'huatýoochej,

a'íjma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej muá'ra'nyij.

Ootámua'reeri' a'íjci i jirij Sión ti ántyapuaaj, a'ájna jo'paj ja'chej.

3 Mupo've'me' pej pij jaaséj a'íjci i ti quee je'ej huasé'rín;

a'ájna i ti tájcha'üre' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tye'yúuj tzajta'.

4 A'íimaj i maj muájcha'üre' a'íi mu tyi'chuiicaj a' tye'yúuj tzajta' a'íjci jime' maj
tyu'tyáamue'tij;

¿majta tyi'tij atyojo'huítia'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'íimaj tyu'tyáamue'tij

5 a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tye'yúuj!

A'yaa mu ricij mati'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij

a'ájna jo'tij huápui'ij jo'ítzitaj,

6 a'íj mu jin i tyapu'éj majta i martúuyuj

tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyi'taavijhuaca'aj.

7 Majta mu jaatyáatiej a'íjci a' tye'yúuj,

meetyáxaahuataca' a' tye'yúuj;

mati'ij néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéej ja'raa.

8 A'yaa mu tyaaxá'puí'intarej maj néijmi'i tye'entypua'ritey'en,

néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chu'éj japua

jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.

9 Capu che' séejre' a'ájna jo'tij tyámua' tyej'éenye'ej;

capu che' síij séejre' ti a' jitze ma'can tyi'xaxa'aj,

catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'ájna á'tyeeren.

10 Taj Dios,

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'ájna i ti tájcha'üre'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?

¹¹ ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'uurej?

¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?

¹² Ti'ij na'aj jájcuaj ímuáj, muáaj paj Rey jin tyi'tyéjvee.

Muáaj, taj Dios, mue'táj paj tyu'tyáamue'tij

a'íjci japua i cháanacaj:

¹³ muáaj paj uya'raxiiraxij i jájrij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej,

pajta hua' mu'uj íjveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',

¹⁴ pajta ja've'tzij i mu'úura' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan ántyapuaaj tijin

Leviatán

pajta je'en a'íjma huatá'an mej mij jaatyáajci' mej i tyi'tyán a'áa maj tyityejé'sejre' jo'tij
quee já'tyi'tij.

¹⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti huatámu'yej i játya'naj jitze ajta jo'tij ja'aj jéexavi'ijmee

pajta tyu'tá' ti atyáajxi'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj mu'iyaca'aj.

¹⁶ Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i tica'rij;

muáaj paj tyámua' jáaruuj i máxcirie' pajta i xicáj;

¹⁷ muáaj paj jaatyé'itej jo'tij joo'ástimee i cháanacaj;

muáaj paj tyu'tá' ti'ij huáxicaj ajta ti'ij huáseevi'in.

¹⁸ Muáaj paj jamua'reérej, Tavástara', ti a'ájna i ti tájcha'íire' muéetzij je'ej pua'aj
tyí'muaxaj,

majta i tyeítyee i maj quee ma'umuámua're' a'íi mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁹ ¡Capáj jusén jime' huápui'ij tojó'hua'nan!

A'yaa tu een ti'ij i jáamui' catu uhuácaca'nye',

¡capáj tatató'ra'an a'íjma jimi i maj tyí'tyaci'macaa!

²⁰ ¡Pata'aj jo'támua'reej tyi'táj paj jin tya'tá'ratziiri',

ji'nye néijmi'quee' mu i chuéj japua jucu'raj

a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tij i chuéj joo'ástimee!

²¹ Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjci i ti quee je'ej tyéejtyoovej,

¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'ájna i ti quee je'ej tyéejviicue' ajta i ti quee
óotzaahuatye'!

²² ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!

¡Ootámua'reej maj quee ja'antýpua' citacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'íimaj i maj
quee ma'umuámua're'!

²³ Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyejjihuaaj a'íimaj i maj muájcha'íire',

je'ej maj meríj jéetze' tyí'tyejjihuaaj a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'táj antyúu'na'an.
Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Muéetzij tu tyí'muatyójtzi're', taj Dios,

muéetzij tu tyí'muatyójtzi're',

a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muáaj
paj tyú'taahuaca'.

² Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

"A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta,

nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.

³ Ti'ijta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee,

nyáaj nu a'íin pué'een i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nyej."

⁴ Ajta a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyihúa'íxaatye'
tijin:

"Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;

⁵ caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej tyi'táj siaj huayí'tin

caxu huápui'ij óotzaahuatye'ej tipua'aj tyi'táj setyáxajtásime'en."

⁶ Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je're'nyesij

a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnynyij nusu jo'tij ja'ancáru'píj,

capu ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij nusu a jiríj tzajta',

7 sulu a'íi pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:

a'íi pu séecan huatyáaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.

8 Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jítze i ti jítzán uhuáa' i ti jin nyú'camui', nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.

Ti'ij jajxíre'en a'íjci i nahuáj,

néijmi' i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'íi mu néijmi' i juquéi'sij.

9 Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob nyajta jimi tyu'táchuiicaj;

10 Ji'nye a'íi pu ja'antypuá' ritye'sij i maj jin óotzaahuaty'e' a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij; ajta jéetze' pu tyámua' tyetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi' i jin tyu'tyáamue'tij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jítze i maj jin tyi'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuúicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

1 Dios mu néijmi' que' jamua'tyey a'ájna a Judá;

néijmi' que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íin ántyapuaj.

2 I tyeyúujra' a'áa pu já'sejre' i jirij japua ti a'yan ántyapuaj tijin Sión, a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;

3 a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapúusti'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj, i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

4 ¡Muáaj paj huápu'i'ij naa huasé'rin, taj Dios!

¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jirij ti jusén jin séejre'!

5 A'íjma mu néijmi' i tyo'huári'ri' i maj jéetze' jaayi'tin maj huatyényo'se'en,

majta quee je'ej huarij a'íimaj i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej,

a'íimaj mu tajíisa'puaj huatácu'tzuca' mati'ij mij huácu'ij.

6 Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaxi'in i caríáata' majta i cahuáayu'uj pati'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

7 ¡Muáaj paj huápu'i'ij á'tzaahuaty'i're'!

¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'jimi ajo'tyávaacaj

ti'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camui'?

8 Tajapuá pu ímuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,

ajta i cháanacaj pu tyi'tziinye' a'íj pu jin quee che' táhuan,

9 taj Dios,

pati'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pui'intare'en

ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtzitarej i cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin nyú'camui' i tyévij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin tyimuaatatyójtzi're'ej, ¡tyij ajta cíi na'aj tyi'íjnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!

11 Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi,

siajta je'en néijmi' i jin aróo'astej.

Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj tzáahuaty'i'ra'aj jimi tyícha'íj,

¡siaja'aj jimi tyu'támu'vejritaj!

12 Ji'nye a'íi pu huári'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyi'ijta

ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátziinye'en i maj tyi'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jítzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyi'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i Jedutún. Chuúicarij Asaf ti ja'a'rij

1 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij

ta'aj ij a'íin náanamuj.

2 Típua'aj séej xicáj jítze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huoonij i Tavástara',

nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajméjca'taxi'in

nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.

Capu i'ríj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

3 A'ij nu ootámua'reerij i Dios, nyahta je'en nyeyiinyen,
nyahta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatánయాအာဟူတာ့။

4 Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyácutyij;
¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nya'i'riitye' nyaj tyu'taxá!
5 A'ij nu jitze tyi'riá'mua'sij i xicáj nyahta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nyej,
6 nya'tamua're'rii nyaj tíca' tyi'chuicacaria'aj.
Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyahta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin:

7 ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camui'ij ja'mej i Tavástara'?
¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?
8 ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?
¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziiri'?
9 ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyi'tyevistaca'aj?
¿Nyí arí huápu'i'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?
10 Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'íi pu a'ín pué'een i nyaj a'yan tyi'mua'ajcaj
ti a'ijna i ti tajapuá já'sejre' quee che' a'ín pué'een ityájma jimi.
11 A'ij nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihua'sejratye'
i ti anaquéej tyi'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,
12 a'ij nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'ín tyú'taahuaca'.

13 Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyi'táj uurej;
¿nyiquij ajtáhua'aj sáij séejre' i dios ti a'yan een pati'ij muáaj?
14 ¡Muáaj paj a'ín pué'een i Dios i ti a'ij tyi'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!
¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa i tyeétyee i paj néijmi'i jin putyí'uurej!
15 Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'ij paj jin hua' japua huatanyúy a' tyeétyeristyamua',
yóymua'mua' a'ijci i Jacob pajta a'ij tyi'yóymua' i José.

16 Taj Dios, ti'ij i jájrij muaaséj, a'íi pu tyu'tátziin,
ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' imuáj ti já'sejre',
17 majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviyej,
majta mu tyényuuve'ej u tajapuá
majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.
18 Ajta huatánamuajre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tij jó'aacaj,
néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'ijci jime' i maj tyána'axcava'ra'aj
ajta néijmi'i i chuéj ca'nyín jin huatóoca'tzij.
19 Pajta tyu'tá' maj antáciinyej i jájritze',
muáaj paj antáraa i jájtyij jitze,
ajta capu a'táj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyej.
20 Pahuó'vi'tisime'ej a'tyétyeristyamua' a'yájna mati'ij a'ya'muáj,
a'íijma jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

78

Je'ej ti i Dios tyámua' tyi'uurej a'íijma jimi i jutyétyeristyamua'
Nyúucarij ti naa huánamuajrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyiej

1 Mua'aj mu siaj nyetyétyeristyamua' pué'een, a'yaa xu huárinyij je'ej nyaj
tyaja'muamua'tyiej;

jsiata'aj ecóotutaxi'ín siaj sij tyámua' tyáanamuj je'ej nyaj tyajámua'ixaatye'!

2 Séej nu nyúucarij jin tyajamuaat'éxaatye'sij,

a'ij nu tyu'taxájtaj tyi'táj ti aviitzi'huaca'aj
ti'ij na'aj jájcuaj imuáj yatij je're'nyej.

3 Tyi'táj tyaj huánamuajri' tyajta jamua'reej
majta i tahuásimua'ci'ij maj táa'ixaaj,

4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'íijma i tayójmua'.

A'íijma jitze ma'can i maj tajitze eerányesij a'íijma tu jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'ijci jimi i Jacob;

ajta tyi'táj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,

ajta a'ij jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'ci'ij

mej mij a'íimaj huo'mua'tyiej i maj hua' jitze eerányesij,

6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,

hua' yojmua' i maj nanie'huan,
 majta je'en a'íimaj, a'íijma mu majta mua'tyen i juyójmua',
 7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej
 majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'íin tyú'ruuj,
 ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'táj jin tyu'ta'íjtaca'
 8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'ij i hua' huásimua'ci'ij,
 i maj quee tyihuojó'itej majta quee ma'umuámua're',
 majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i ju júuricamej jitze,
 ¡tyeityee maj quee tyámua' tyityetyúucha'íica'aj i Dios jimi!

9 A'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Efraín,
 i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta i'ríj
 a'íi mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'ij huatyéenyosej,
 10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'
 camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyi'mua'taj.
 11 A'íi mu yo'huá'xij je'ej ti a'íin hua' jimi tyu'muáriej,
 ajta i ti naa tyu'sé'rin a'íin ti tyihuo'taséjratyej.
 12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íijma i já'muahuasimua'ci'ij
 a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:
 13 ajta hua'puaquéj jájsiirej i jájrij, ti'quij huo'ta' maj antáciinyej,
 ajta a'íi pu juxa'aj a'yan jáaruuj ti'ij jáxu'uj ti ájtaavijhuaca'.
 14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
 ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.
 15 Ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'íi pu tyetyéj ti ve'ej jé'ta' ootátaaraca',
 ajta je'en mui'caa i jájtyij huo'ta'.
 16 ¡Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eeráanyej a'íjci jitze i tyetyéj
 a'íj pu'ij jin va'táj i jájtyij huatámui'yaca'!

17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'itze'rihua'aj i Dios jimi,
 camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapúa' ti já'sejre' mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj jo'tij quee
 já'tyi'tij.
 18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
 cue'ráj metyi'huooj a'íijma ti tya'ránajchica'aj.
 19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tíjin:
 “¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej ti'ij méesaj japua tyitáacue'tyej a'yájna jo'tij quee
 já'tyi'tij?
 20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cátaaraca' i tyetyéj,
 ajta je'en a'íj jitze jájtyij eeráanyej ti'ij játya'naj,
 a'íj pu jin i chuéj ajo'cájrupidj,
 ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?
 ¿Nyiquij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyeítyeristyamua'?”

21 Ti'ij i Tavástara' a'íj huánamuajri', a'íi pu tyinyú'caca';
 ¡i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een ti'ij i tiéj,
 a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!
 22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
 camu majta tyá'antzaahuaj ti a'íin huo'tyáhuuiej.
 23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
 ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapúa',
 24 ¡ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan huatóomua'aj tíjin maná,
 ti a'yan éenye'ej ti'ij tyeríicuj tajapúa' ti já'ma'can, mej mij a'íimaj tyú'cua'nyij!
 25 ¡A'íi pu tyévij jáacuaj i tajapúa' maj tyi'huuie' maj jacua'caa!
 ¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!
 26 A'ájna i áacaj a'áa ti je'ré'nyej jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij ajta áatyej pujmua' ti je'tányinyii
 a'íi mu tajapúa' huatá'aacariaca',
 ¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti néijmi' i jin putyi'uurej!
 27 Ajta tyu'tá' ti hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyeítyeristyamua';
 a'ájna jime' maj pína'see mue'táj aje'cáanyej a'yájna ti'ij i séj jájritze' ti séejre'.
 28 Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaca'aj
 ajta jo'tij tyojo'o'ástimee i tyihua' ináamuaj.
 29 A'íi mu mij tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
 a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyaaxié'va'ca'aj.

30 Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj,
 óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,
 31 tí'ij i Dios tí jin nyú'camuí' hua' japua rájve
 ajta je'en a'íjma huácuij i tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.
 ¡Huo'cuij a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze ajtyáma'can!

32 Tí'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cirej;
 camu tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i tí naa tyu'sé'rin i Dios jimi.
 33 A'íj pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej
 cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij
 a'íjci jitze i tí huápuí'ij tziñnyí'si' huasé'rin.
 34 Típua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij;
 majta jimi tya'antzáhuaryahua'aj majta quee juxaahuataj jahuooca'aj,
 35 aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá tí já'sejre'
 i tí hua'cha'íica'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.
 36 Majta i jutyényij jime' majta i junyanúu jime'
 jéehua mu huápuí'ij jacuanamuajca'aj,
 37 jí'nye camu a'náj tzaáhuatyí'ra'aj jin jaatyátzaahuatyey
 camu majta jí're'nye'ej séjria'ca'aj a'íjci jitze i tí jin tya'tóoratiiri'.

38 Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,
 ajta tyihua'uunyi'raca'aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee hua'antypua'rityahua'aj,
 mue'tíj pu quee jaataxié'vej tí hua' jimi tyinyú'caj
 ajta quee tyu'tá' tí a'íin jaatyámue'tin i tí jin nyú'camuí'.
 39 Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeétyee mana'aj pué'eenye'ej;
 maj a'yan een tí'ij i áacaj, tí yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

40 ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujari' i Dios
 majta jimi je'ej pua'aj huaríj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj!
 41 Majta móoche' mu jaxie'va'ca'aj maj tyí'tíj jin jaatyéesej;
 a'íi mu jaxaamuijriya'ca'aj a'íjna i tí jí'reenye'ej séejre' a'ájna a Israel.
 42 Camu jo'támua'reeri' a'íjci xicáara'
 tí'ij i Dios, a'íjci jime' i tí néijmi'i jin putyí'uurej, hua' japua huatanyúj a'íjma jimi i maj
 hua'ajcha'íire';
 43 tí'ij a'ájna a Soan, a'áa tí ja'ajtyáma'can a Egipto,
 va'cán jin tyu'muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,
 44 tí'ij tyu'tá' tí i játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,
 ajta je'en quee che' huatái'riitariaca' maj jaayé'en a'íimaj i maj Egipto já'ma'can.
 45 Ajta xie'rúj maj tyú'cha'vacaa a'íjma jimi huata'ítyaca' ajta taachuisee,
 maj néijmi'i tyu'riá'xihuaaj majta tyojó'jipuj,
 46 ajta a'íjma i vítzi'cú huatá' i tí tyú'cúriaca'
 a'íimaj maj tyu'muárie'ca'aj.
 47 Ajta tyéetyee jime' ajta séerij
 a'íj pu jin ja'antypuá'rij i xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta i úuvaj.
 48 Majta i huá'ya'muaj i huáacasiy majta i cánya'xií a'íi mu huácuij
 a'íjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víltyee maj huo'cájtzej.
 49 Dios pu a'íjma jimi uyo'ta'ítyaca' i tí jin huápuí'ij nyú'camuí':
 i tí jin nyú'camuí', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo'tóomua'tyij,
 a'yájna tí'ij i maj jítzán jáamua'reej tí je'ej pua'aj tye'mej.
 50 ¡A'íi pu tyu'tá' tí huataséjre'en i tí jin nyú'camuí'!
 Capu tyaatú'uunyi'ri' i hua' júuricamej,
 sulu a'íi pu tyu'tá' mej mij huácui'nyij,
 51 ja'áa pu'uj tána'aj huojocuii a'ájna a Egipto
 a'íjma i hua'yojmua' i maj tyétyacaa maj anáatya'aj huanánie'huaca' majta a'áa
 ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!

52 Ajta a'íjma eeráavi'tíj i Israel maj jitze ajtyáma'can tí'ij cánya'xií maj pué'eenye';
 a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'vi'tisime'ej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj.
 53 Tyámua' pu tyihua'cha'íi huo'vi'tisime'ej,
 mej mij a'íimaj quee tyí'tziñnye'ej,
 ajta a'íjma i maj hua'ajcha'íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.
 54 Dios pu huojoví'tíj i jutyétyeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'íin tí ja'antypuaj,

¡ajta i jiríj a'ín ti jaamué'tij mej mij i tyeítyeristyamua'me'en ja'ancuriá'an!

⁵⁵ Hua'antypua'rrij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'ímaj metyí'seéracaj i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ajta i chuéj a'íjma pu huatátuii i jutyéityeristyamua',

ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua' ináamuaj tzajta'.

⁵⁶ Ajta a'ímaj mu jaatyéesej a'íjci i Dios tajapúa' ti já'sejre'

a'íjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej

majta quee a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca',

⁵⁷ ji'nye, a'yájna mati'ij i hua' huásimua'

a'íi mu majta jimi ajtacíj majta je'ej pua'aj huaríj,

ja'íi mu majta antyúutuuxij ti'ij i tú'namua'aj ti quee tyámua' tyí'taavijhua!

⁵⁸ A'íi mu jajaaxiejtje' a'íjci jime' maj tyi'tíj ájtaahuaxij,

mej mij a'íj japua sánturij huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' ti a'ín huá'anchueere'en.

⁵⁹ Dios pu'ij tyinyú'caca' ti'ij a'íj huaséj,

ajta néjimi'caa huare'ityaca' i Israel maj jitze ajtyáma'can,

⁶⁰ ajta ayooriej i tyejúuj a'áa ti já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló,

i ti chí'ra'an pué'eenye' i tyeítyee tzajta'.

⁶¹ Tyu'tá' mej mij a'ímaj i maj jájcha'íire' jaatyéevi'

a'íjci i ti jin naa huasé'rin ajta i ti néjimi'i jin putyí'uurej.

⁶² Huápui'ij pu nyu'camui'ca'aj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',

a'íj pu jin tyu'tá' maj chúun jin huó'cui'nyij a'ímaj i maj hua'ajcha'íire'.

⁶³ I tyámua mu huácuij mati'éeri'huaj,

camu che' tyu'táchuicaca' mej mij i íimuaa huáhuichej.

⁶⁴ A'ímaj mu i puaríj huácui'íihuaca' i chúun jime',

majta i úucaa i maj antyúujimua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

⁶⁵ Ajta i Tavástara' pu huájij, ti'ij i ti tyi'tyámaarasima'aj,

ti'ij i ti nyo'sii ti huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',

⁶⁶ ajta je'en hua'antymue'tij i maj jájcha'íire', huo'ta' mej mij huatóo'uunaj,

¡ajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!

⁶⁷ Ajta ahuojóohua'xij i José maj jamuán ajá'chajca'aj,

ajta quee a'íjma antyíhuo i Efraín maj jitze ajtyáma'can;

⁶⁸ sulu a'íjma pu antyíhuo i Judá maj jitze ajtyáma'can,

ajta a'íjci i jiríj ti jéehua jaxie've' Sión ti antyapua'.

⁶⁹ Ajta tyejúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can ti'ij tajapúa' ti séejre',

ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtoó, a'yájna ti'ij i cháanacaj.

⁷⁰ A'íj pu antyíhuo i David ti a'ín pué'een i ti jahuíre',

a'íjna i cánya'xii ti siiria'ca'aj,

⁷¹ capu che' jaatá' ti cánya'xii siire'ej,

sulu ti'ij i tyeítyeristyamua'me'en huácha'íin,

ti'ij a'ín hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷² David pu'ij tyámua' tyihuó'cha'ij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios,

a'íi pu huó'cha'ij ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej

jumuáca' jin tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tzajta' tyámua' éenye'ej.

79

Mati'ij huatóoxaamujrityej a'íjci jime' ti i Jerusalén huatyu'uunyi'huaca'

Chuíicarij Asaf ti ja'a'rij

¹ ¡Taj Dios, a'ímaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu tye'entypuá'rityej muéetzij tyí'mua'a'rij!

¡Majta a'úun jo'tyájrurij a' tyejúuj jo'tij néjimi'i tyámua' tyejé'een

ajta néjimi'i huatyu'uunyi'huaca' i chájta'naj Jerusalén!

² ¡Aa mu huaja'ajtoó i hua' tyévira' i maj muahuúria'ca'aj,

i maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'íica'aj,

mej mij a'yan tyu'tyáhuúire'en ti'ij cue'ráj

a'íjma jimi i muá'rie'cajtzij ajta tyi'tyán simuáruunij jimi!

³ A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' ti'ij jájtyij ti pué'eenye'

néjimi'que' a'ájna a Jerusalén,

ajta quee aja' a'tíj ti'ij tyityáa'avaataj.

4 A'tzisi' tu séejre' a'íjma jimi i maj avéjri' antacháatimee,
néijmi' i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatimee.

5 Muáaj Tavástara',

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camui'?

¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui' tí'ij i tiéj?

6 ¡Che' i paj jin nyú'camui' a'íjma japua rájvetyij i maj quee tyá'tzaahuatyé'
i maj quee muamua'tyej majta quee muéetzij jimi jahuoo!

7 Ji'nye a'íjma mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i Jacob

majta néijmi' i huatyu'uj i chuej jo'tij a'íin já'chajca'aj.

8 Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jime' tyu'nájchitaj

tyi'tij maj jin je'ej pua'aj huaríj a'íjma i tahuásimua'ci'ij,

¡che' ca'nácan mujo've'me'en a'íjna i paj jin taxie've',

ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárinyi'!

9 Taj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij,

taatáhuire', tajapúa huatányuuchij pajta tyitaatú'uunyi',

a'íjci jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jin ántypuaj.

10 Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee tyá'tzaahuatyé' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”

¡Taata' tyej tyij jaaséj i paj jin tyo'riá'rieeraj a'íjci jime' maj huo'cuij i maj muéetzij
muahuire'!

¡Miche' a'íjma majta jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatyé'!

11 Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íjma i maj námi',

pajta hua' japua huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi' i jin putyí'uurej

a'íjma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

12 Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rieeraj a'íjma jimi i maj tajimí
avéjri' jo'cháatimee

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',

13 tyajta ityáj, i tyaj a'tyétyeristyamua' pué'een,

tyaj a'áa já'sejre' tí'ij cánya'xi tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj tyámua' tyojo'ruuj,

a'náj tina'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,

¡tyajta muéetzij jimi jusén jime' tyi'chuíicaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

I ti a'ájna jin antyúmua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jime' i chuúicarij ti a'yan
huatóomua'aj tíjin “I tzuhuáa”. Je'ej ti tyi'tyúucha'íca'aj ajta chuúicaria'ra' a'íjci i Asaf

1 Muáaj mu paj jacha'ij i Israel,

pajta tyámua' tyihua'juyetyej a'íjma i maj José jitze eeráma'can a'yájna tí'ij i
ya'muáatyee tí'siire',

majta a'íjma tyámua' tyi'muacha'ij i tajapúa maj tyí'huire',

¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjci i Efraín,

2 i Benjamín pajta a'íjci i Manasés!

Huájisij pajta mujo've'me'en pej pij tajapúa huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi' i jin
putyí'uurej.

3 Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej.

Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en.

4 Tavástara', Dios mu paj néijmi' i jin antyía'mua'reej,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj

a'íjci jime' je'ej maj a' jimi tyá'huoo a'tyétyeristyamua'?

5 Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'in capáj cue'ráj tyitaatá',

ajta tyej tyij a'íj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

6 A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íjma taatyá'a'tzej i maj tajimí véjri' antacháatimee,

a'íjma mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íire'.

7 Dios mu paj néijmi' i jin antyía'mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!

¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en!

8 A'áa paj a Egipto úuvaj ítyi'rira' ja'ráapij,
 pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatye' pej pij a'íj atyáhuaste'en.
 9 Tyámua' paj jáa'uurijtze i chuej,
 a'íi pu'ij arónaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' i chuej japua oorióonajchaca'.
 10 Ajta i juquéenyi'istaa jin tya'vá'naj i jirij,
 ajta i juxámue' jime' i ti tyu'uj ti jéetze' tyo'huatíti'ijmee.
 11 Ajta i xámue'ra' a'áa pu i járij jitze imuáj ja'rá'aj,
 ajta i ti jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Éufrates.
 12 ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj i ti jin curiá'nami',
 pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'íj i juyéj jitze?
 13 A'íi pu i tuúixuj yóje tyojó'jipuaaj,
 ¡majta i tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

14 Dios mu paj neíjmi'i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaría'ra'nyij,
 tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna imuáj u tajapúa
 pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyéityeristyamua',
 15 a'íjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuíj,
 pajta tyámua' jáaruuj i ti jitzan eeré'nyej.
 16 Pata'aj a'ájna jin hua'antypuá'ritye'en i paj jin nyú'camui'
 a'íjma i maj ja'antypive'chej majta je'en jatíeeraj,
 17 pajta jaatyáhuíre'en a'íjci i tyévi'j muáaj paj ja'antypíhuoj,
 a'ájna i ti eeráanyej a'íjci jitze i tyévi'j muáaj paj tyámua' tyeetyájtoo,
 18 tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.
 ¡júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij muaatyánajchij!

19 Muáaj Tavástara', Dios mu paj neíjmi'i jin antyía'mua'reej,
 ¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatí'ij éenye'ej!
 ¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíre'en!

81

Tyi'táj ti jin i Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta i Israel ti jin je'ej pua'aj huaríj
 I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat. A'íin ti
 ja'a'rij i Asaf
 1 ¡Siaata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchuuiicaj, ji'nye a'íj tu jin uhuájca'nyej!
 ¡Siajta jíhuaj setyaatatyójtzi're'en a'íjci i Dios ra' i Jacob!
 2 Setyu'táchuuiicaj a'íj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
 siajta a'íjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.
 3 Siajta tyu'táci'sitye'en i trompéetaj jitze tí'ij i máxcirie' jájcuán jin huataséjre'en,
 siajta je'en tí'ijta neíjmi'i huataséjre'en i máxcirie',
 ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjci xicáara' jitze va'cán jin tyu'yé'estej.
 4 Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jin tyu'ta'íjtaca'
 i Dios ra' a'íjci i Jacob a'ájna a Israel,
 5 a'íi pu a'íin pué'een je'ej maj tyaata'íj a'íjci i José
 tí'ij i Dios huo'tanyó'si'tyej a'íjma i maj Egipto já'ma'can.

Nyúucaríj nu huánamua'jri' nyaj quee jamua'ajcaa a'táj ti pué'eenye'ej, ti a'yan tijin:
 6 "Nu'ríj tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,
 nu'ríj tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej pij quee che' ca'nyíin jin tyí'muarie'ej.
 7 Pati'íj quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu nyij a' japua
 huatanyúj,
 a'íj nu jitze muaatajé i jéetirij ti tyényuuve'ej,
 nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' ti ja'rájmuua a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin
 Meribá.
 8 Setyu'namuaj, nyetyeítyeristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',
 ja'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuaaj, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can!
 9 Capáj saánturij tyícha'íj maj séej chuej japua já'ma'can;
 capáj pajta séecan díoosij najchej i paj quee huá'muaajtyej.
 10 Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,
 i nyaj mu'rájtoo a'íjci japua i chuej Egipto ti tyaja'rájtyapuaaj,
 tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxieetye'sij.

11 'Majta i nyetyeñtyeristyamua' camu nyanamuájracuca'aj,
 ¡camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can!
 12 A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
 a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyihua'ránajchaca'.
 13 ¡Típua'aj a'íimaj i nyetyeñtyeristyamua' manáanamua'rajche'en!
 ¡Típua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaajú'cajche'en je'ej nyaj tyi-
 huo'cájuyetyej,
 14 a'yaa pu'ij ti'ij séej maj ootyása'civa'xi'in
 nyati'ij nyáaj huo'tyaxáahuatajche'en a'íjma i maj hua'ajcha'íire'
 nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojo'mua'raj!
 15 'A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápui'ij tyu'tátziinye'ej,
 majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.
 16 ¡Dios pu i tyericuj ti jéetze' jí're'en hua'cue'tyey i jutyeítyeristyamua',
 ajta sarátýee huái'tye'en itzitáj maj huáxoo!"

82

Dios pu a'ín pué'een i Juées ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

Chuñicarij a'ín ti ja'a'rij i Asaf

1 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosiire'
 ajta tyámua' tyá'xa'pui'intare' u tajapúa' jo'maj já'sejre' i maj jimi tyi'huiire'.
 2 "¿A'najnyí mua'aj siaatapúa'cítaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'pui'intare'
 ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij?
 3 ¡Tyámua' xu tyo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci i ti quee juca'nyej siajta i xá'rican!
 ¡Tyámua' xu tyo'xá'pui'intari'tze'en i ti quee je'ej tyéejviicue' siajta i ti jajpuéjtzij!
 4 ¡Siata'aj hui'rátóonyij a'íjma i maj quee juca'nyej siajta i maj quee je'ej tyéejviicue',
 siajta hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
 5 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
 tíca'rij tzajta' xu cñinyej.
 A'íi pu tóocatzej i chuéj ti japuan róoca'nyej.
 6 A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj díosiij pué'een;
 siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapúa' ti já'sejre'.
 7 Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyi'tyacui'nyij mati'ij i tyeítyee,
 ¡siajta a'yan tyitye'entyipúa'rij ti'ij i ti tyi'táj jin antyúumua'reej!"
 8 ¡Taj Dios, pata'aj huatyechenyij paj jo'xíjtye'en i cháanacaj,
 ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeítyee i maj séej chuéj japua
 jo'cháatimee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios tajime' pu huárinyij

Cuñinarij ajta chuñicarij Asaf ti ja'a'rij

1 Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuuca'an!
 ¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyi'xajtaj!
 2 Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íjma i maj muaxana've':
 a'íi mu huápui'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxaj.
 3 A'íi mu meríj tyi'táj je'ej pua'aj tyu'xá'pui'intarej
 a'íjma jimi a'tyéítyeristyamua',
 ¡majta a'íjma jimi i paj tyámua' tyihua'cha'ij!
 4 A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij ta'antyipúa'ritye'en
 mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyéítyeristyamua',
 mej mij quee che' jamua'reeraj i ti jin antyapupaj i Israel.
 5 Tyi'táj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,
 a'yaa mu meríj huóoruuj ti'ij ti síij na'aj i tyévin pué'eenye',
 6 a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i Edom tyojo'tyá'inaamuaa ajta i Ismael,
 a'íjma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,
 7 i Guebal, i Amón majta i Amalec,
 a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,
 8 majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze ajtyu'uj,
 a'íi mu mij a'ín pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot tyi'yojmua'.

⁹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma pati'ij huó'ruuj i Madián maj jitze ajtyáma'cantaca'aj, a'yájna pati'ij jáaruuj a'íjci i Sísara, a'yájna pati'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Quisón,

¹⁰ i maj antyipuá'riaca' a'ájna a Endor,

i majta a'yan tyu'tyáhuúii tí'ij i chuéj japua ti tyi'jí're'nyi'tare'!

¹¹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'

pati'ij huó'ruuj a'íjci i Oreb pajta a'íjci i Zeeb;

a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyi'ijta

a'yájna pati'ij huó'ruuj a'íjci i Zébah pajta a'íjci i Salmuná,

¹² i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'íjci i Dios ti tyi'tachuéj.

¹³ Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej tí'ij tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye' i maj jaaré'vejchaca', tí'ij xamuáj ti huáchij áacaj ti yo'cuíxij;

¹⁴ a'yájna tí'ij i tiéj tyu'riá'tieeraj a' itzitáj

ajta je'en néijmi'i tye'entyipuá'ritye'sij a'áa ti tyejé'sejre' a' itzitáj,

¹⁵ ja'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj

pajta huo'tamuáaritye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!

¹⁶ i Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,

mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!

¹⁷ Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,

i miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácu'i'nyij!

¹⁸ i Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i Tavástara',

paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i tajapuá ti já'sejre'

ajta quee síj ajtáhua'aj yajá'hua' íiyan i cháanacaj japua!

84

I tyaj jin jaxie've' i chí'ra'an i Dios

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyi'canaa i Gat. Yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuícarij

¹ i Naa pu huápu'i'ij huasé'rin a' tye'yúuj,

Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!

² i A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo

nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a ti jo'tyényinyi'ij a' tye'yúuj!

i Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa

nyetyi'chuícaj nyenyetyámua'va'aj a'íjci jimi i Dios júuricamej ti jitzán séejre'!

³ Majta i pína'see majta i jeevíj

a'íin mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze

ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua',

muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej,

nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

⁴ i Múutyamua've' a'íimaj i maj a'úu ja'chej a' tye'yúuj tzajta'

majta je'en a'náj tina'aj tyi'muatyojtzire'!

⁵ i Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij huo'tyáhuúire'en,

i maj a'yan tyá'xie've' maj ju'i'icán a'áa jo'ré'nyej jo'maj mojo'tyáanajche!

⁶ Matí'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo maj jatamuá'muaj

a'yaa mu ja'uuren tí'ij jo'tij ja'rájmuaa,

majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;

⁷ a'íin mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,

majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,

Dios ra' a'íjci i Jacob,

i huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!

⁹ Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj

a'ájna i ti a'íin pué'een i ti taatyáhuúire'ej

a'ájna muáaj paj ja'antyíhuoj tí'ij rey pué'eenye'.

¹⁰ i Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre',

quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' imuáj já'sejria'aj!

Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárie'rij a' ti jo'tyényinyi'ij i'tyeyúujra' i nyaj Dios quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij.

¹¹ Ji'nye a'ájna i Dios i ti Tavástara' pué'een a'íi pu tatatzavi'tye' ajta tyámua' tyí'ta'cha'ij, Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'ítzeere',

ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.

¹² Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej, imiche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapúa huatányuunyij

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuñicarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj huacháatimee a' chuéj japua;

pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájttoo a'íjci i Jacob,

² pajta tyihuo'tú'uunyi'ri' tyi'táj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'tyéityeristyamua'

pajta néijmi'i i maj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj;

³ néijmi'i pu ari jin huatyápua'riaca'

i paj jin nyu'camuí'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.

⁴ Taj Dios pajta a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij,

ipata'aj ijíij tajapúa huatányuunyij

pajta je'en quee che' ityájma tajaaxieji'raj!

⁵ ¿Ca' jusén jime' a'yan tyi'séere'ej ja'mej

i paj jin tajimí nyú'camuí'?

⁶ ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij

mej mij a'tyéityeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?

⁷ Muáaj paj Tavástara',

iptaataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapúa huatányuunyij!

⁸ Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;

ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéityeristyamua',

a'íjma i maj jimi tyámua' een,

mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotímue'raj.

⁹ A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime', Dios pu huápu'i'ij yevéjri' séejre',

ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij,

a'ájna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'ájna i ti jin taxie've' ajta i ti ji'ré'can jime' a'íi mu a' jóosejran,

ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare' a'íi mu iityóopui'tze'sij,

¹¹ i ti ji'ré'can jime' pu chóota' ajnyésij

ajta i ti tyámua' tyi'xa'pui'intare' a'íi pu tajapúa imuáj taséeraj ja'mej.

¹² A'íi pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviijej,

ajta je'en i cháanacaj japua tyi'cáren.

¹³ A'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare',

ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i David

¹ Tavástara', a'tzúj cui' náanamuj,

ji'nye huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';

² tyámua' paj tyináacha'íin, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.

Muáaj paj nyaj Dios pué'een;

ipata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muéetzij muahuiire' ajta a' jitze tyí'ca'nyej!

³ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'

i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.

⁴ Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire',

ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.

⁵ Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi'; néijmi'i paj jin hua'xie've' a'íjma i maj muéetzij jimi jahuoo.

⁶ Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavij!

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en,

ji'nye muáaj paj naatájevij.

⁸ ¡Capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' patí'ij muáaj, Tavástara'!

¡Capu síj ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muárie'en patí'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj Tavástara',

muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' i tyeítýee,

a'í mu mij mujó'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaaj.

¹⁰ Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,

¡muáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze ti tyí'sejre'!

¹¹ Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,

neyej nyij nyáaj ji'rénýa'aj a'íj jitze ucájrutyey.

Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'caa ta'aj ij muaatyátzaahuatye'en.

¹² Nyavástara' pajta nyaj Dios,

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxájta i paj jin ántyapuaaj.

¹³ ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!

¡Nyaj japua paj huatanyúj neyey nyij quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'maj tyityajá'ava'tacaa!

¹⁴ Nyaj Dios, mue'tíj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti hua'ránajchi maj junyo'si'tye'ej

i maj quee muéetzij muamua'tyej,

a'í mu nyéetzij nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¹⁵ Pajta muáaj, Tavástara',

Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej,

pajta quee jiye'tzín tyinyú'caca, muáaj paj ji're'can jin taxie've'.

¹⁶ Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.

¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muahuíre'!

¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

¹⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyámua' tyí'tyevij,

mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj mati'ij jaaséj a'íimaj i maj nyaxana've'.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuíre' pajta tyámua' tyinaatyéjevij!

87

Chuúicaria'ra' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuúicarij ajta cuínarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ A'íjna i ti jitzán ajtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti ja'a'rij

a'íj pu jitze séejre' i jiríj ti naa een.

² ¡Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'tyánami' a Sión

ajta quee a'yan tyi'tíj séej ajtáhua'aj a'íjci tyía'rij i Jacob.

³ Chájta'naj Dios ti ja'a'rij,

jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:

⁴ "Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyey

i'rij nyaj a'íj huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia,

a'íjci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía,

néijmi'i mu a'íimaj a jitze eeráanyej."

⁵ A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tyaja'rájtyapuaaj tijin:

"A'íjna ajta a'áa ti séejre' a'íj mu jitze eeráanyej i Sión."

A'íjna i tajapúa' ti imuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.

⁶ Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze

a'íjci i chájta'naj ti jimi a'yan tyi'tyéevijtij ti tyámua' een a'yaa pu tyé'yu'xaj tijin:

"A'í pu a'íj jitze eeráma'can."

⁷ Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tijin:

"I nye chi'ij muéetzij pu jitze séejre'."

88

Tavástará' ¿ji'nye pej pij manúujipujá?

Chuuicarij a'íimaj maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'íjta síij tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i Hemán, a'íjma ti jitze ajtyáma'can i ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj

¹ Tavástará', nyaj Dios ajta i ti nyajapuáj huatányuusij,
tújca nyajta tica' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuuie'ren,
² jancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huool,
ipajta a'yan huárinij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

³ Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí huatýá'itzee,
a'íj nu jin nyeríj tin huatámu'i'sij,

⁴ ipu'rij i'rij maj naatyé'iten a'íjma jamuán i muí'chítýee,
ji'nye canu che' uhuájca'nyej!

⁵ A'áa mu meríj nyojóoriej hua' tzajta' i maj meríj huácuij;
a'yaa nu een matí'ij i maj huácuij matí'ij huatyéenyó'sej
majta je'en meríj huo'tyá'avaataca';

a'yájna matí'ij i maj meríj yo'riej muáaj paj jin huo'tyáhuuie'ren
pajta je'en muáaj períj huojó'huá'xij.

⁶ Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye' imuáj jo'cáacun,
a'ájna jo'tij jo'tica' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.

⁷ Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camuí',
ipajta anyojo'cáaruujtýe ti'ij jáata' a'íjci jitze i ti huápu'i'ij tyú'tyesi'huarítýe'!

⁸ Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúurieenyij i nya'amíincustyamua',
pajta tyu'tá' mej mij a'íimaj quee nyaxié've'.

ja'yaa nu een ti'ij i ti námi' ti quee pújoorej ti'ij huatóo'uunaj!

⁹ Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'íjci jime' nyaj huápu'i'ij nyeyiin.
ja'náj tina'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástará',

nyajta muéetzij jimi ajmójca'taxi'ij!

¹⁰ ¿Nyi tyi'táj jin je'ej parinyij a'íjma jimi i maj meríj huácuij tyej tyij je'ej tyo'taséj?
¿Nyi je'ej tyi'rij mej mij a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i muí'chítýee?

¹¹ ¿Nyi a'íj maaataxájta i ti jiré'can jime' majta i paj jin taxie've'
a'ájna jo'maj tyityajá'ava'tacaa, jo'tij a'íin tyejé'ijta i ti tye'entyipuaapua'rityee?

¹² A'ájna jo'tij já'sejre' i ti tye'entyipuaapua'rityee, majta néijmi'caa jó'hua'naj,
¿nyi síij séeria'aj ja'mej ti jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta i paj jin va'cán jin
néijmi'i putýí'uurej?

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástará', muéetzij nu jimi jahuoo,
ti'íjta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.

¹⁴ ¿Ji'nye pej pij manúujipujá, Tavástará'?

¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?

¹⁵ Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámu'i'nyij,
nyetyo'viicue'ri' i ti jéehua tyí'tyesi' muéetzij ti jimi tyojo've'mej,
canu nyij che' tyé'viicue'.

¹⁶ Nye jitze pu arí yan huatyéenyeyej i paj jin nyú'camuí',
ajta je'en na'antymué'táj;

¹⁷ a'íi pu a'náj tina'aj néijmi'que' nyeriana',
a'yájna ti'ij títua'aj jáata' anyo'cájrutyeyj.

¹⁸ Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amíincustyamua' nusu i maj nyamua'tyej,
a'íi pu'quij i tica'rij nyajaman yésejre'.

89

Tyi'táj ti jin i Dios tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i David

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i Etán i ti a'íimaj jitze ajtyáma'can i ezrahita

¹ Tavástará', a'náj tina'aj nu jaataxájta nyati'íjta tyí'chuiicaj
paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;

ti'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej

paj muáaj quee tyi'táj jin á'itzeere'.

² Nyaataxájta ti jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';

ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,
a'yájna tí'ij quee seequéj tyúu'uurej i tajapúa tí séejre'.

³ Tyi'táj paj jin tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i David;
a'yaa paj tya'tá'ratziiri' a'íjci i paj ja'antyíhuoj tíjin:

⁴ "Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jitze eeráma'can
jusén jíme' a' jitze ma'can tyu'ta'íjtaj."

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
néijmi'i i maj tajapúa já'sejre'
a'íi mu tyí'muatyojtzi're' a'íjci jíme' paj tyámua' een pajta tyámua' tyí'uurej.

⁶ ¡Capu síj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapúa
tí'ij a'yan eenye' patí'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyesi're',
a'íimaj mu muéetzij jimi ataváatimee i maj muahuiire'.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej.
Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'íj jin cánami' i tí jí'récán
jíme';

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' a'yájna patí'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i jájrij tí á'xire'ej ca'nyíin jíme'

pajta jaatyápua'ritye'sij i tí jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tziz a'íjci i tí tziíní're' a'ájna a jájritze'

a'yájna tí'ij muí'chíj tí pué'eenye',

pajta huojó'cuixíj a'íjima i maj muájcha'íire'

a'íjci jíme' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jíme'.

¹¹ A'ájna i tajapúa tí séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;

muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'íj tí jitze tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj tí ímuáj já'sejre' pajta áatyej tí pujmua' séejre',

a'ájna i jírij Tahor tí antyapuaj ajta i Hermón a'íi mu jutyamua've'ej a' jimi tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ípuáaj pu tyámua' een a'íjci jitze i paj jin tyá'xa'puí'intare' ajta a'íjci jitze i tí
huatóoje'yej,

a'ájna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'íi mu mua'antynájchij.

¹⁵ Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jutyamua've'ej
metyí'muatyojtzi're'

majta tyámua' naa tyityaajú' a'íjci jíme' muáaj paj huá'tatzavi'tye',

¹⁶ majta a' jitze ma'can a'náj tína'aj jutyamua've'

ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jí'réenye'ej séejre'.

¹⁷ A'yaa pu tyí'jí're'can jíme', muáaj paj a'íin pué'een i maj jin uhuájca'nyej ajta i maj
jin naa huasé'rin;

tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjci jíme' paj muáaj tyámua' tya'ajxié'vi'ra'
tajimí.

¹⁸ ¡A'íi pu i Tavástara' a'íin pué'een i tí taatyáhuíire'ej!

¡A'íjna i tí rey jin tyí'tyéjvee tajimí a'íi pu a'íin pué'een i tí jí'réenye'ej séejre' a Israel!

¹⁹ A'náj ímuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjci jitze i tíquee je'ej ámiteere' i tí a'yáana'aj
cuxáa tí tyí'tyámaarasime'en,

a'yaa pej pij tyíhuo'té'exaaj a'íjima i maj tyámua' een a' jimi tíjin:

"Séej nu nyeríj antyíhuo a'íjima jimi i nyetyeítyeristyamua',

nu'rij va'cán jin tye'entyáaruajtje' nyajta jaatyáhuíi.

²⁰ ¡A'íj nu nyeríj huátýoj i David i tí nyahuíire'!

A'íj nu nyeríj ja'vá'huaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáaruajtjej,

²¹ nyajta je'en a'náj tína'aj jaatyáhuíire'ej.

A'íj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij tí'ij huatyóoca'nyej,

²² camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'íire'

camu majta ja'antymu'é'tij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

²³ Nyahuo'tziínajra'aj a'íjima i maj jájcha'íire',

¡mej mij quee che' aja'hua'tan a'jíisa'puaj!

¡Nyahua'antypua'ritye'sij a'íjima i maj jájcha'íire'!

²⁴ A'íj pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj jin jaxie've' ajta i nyaj jin tyámua' tyí'tyínyecha'íj,

ajta je'en nyaj jime' huatámui'rij i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

²⁵ Tyámua' nu ja'uuren a'íjci i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin tyí'ijta tí'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna ímuáj a Éufrates.

²⁶ A'íi pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tijin: Muáaj paj nyavástara' pué'een; muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányuusij ajta naatyécha'íisij."

²⁷ Nyáaj nu nyij a'íj tyaata'sij a'íj ti tyí'ci'puaj i ti anaquéej huanie'huaca', quee tyí'tíj maj tyícha'íj íyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.

²⁸ I nyaj jin jaxie've' pu jusén jime' jimi séeria'aj ja'mej, ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj jin tya'tányaratziiiri'.

²⁹ A'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eeránesij, tí'ij ooj séjre'ej i tajapúa ti séejre'.

³⁰ 'Ajta típua'aj a'íimaj meyo'hua'xaj je'ej nyaj tyihuo'muá'tyej

majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyej nyáaj tyu'ta'íjtaca',

³¹ típua'aj muá'itzeeria'aj i nyenyúucaaj jitze

majta quee já'astijria'aj i nyaj jin tyu'ta'íjtaca',

³² puéjtzij nu huo'ta'sij a'íjci jime' maj quee nyanamuj majta je'ej pua'aj tyi-tyetyúu'cha'íij

a'íj nu jin puéjtzij huo'ta'sij i nyacyéj,

³³ ajta canu jaatapuá'citaj nyaj jaxie've' a'íjci i David, nyajta quee tyí'tíj jin ootyá'itzeere'sij i nyaj jin jimi tyámua' een.

³⁴ Canu jaatáxaahuataj tyí'tíj nyaj jin tya'tányaratziiiri'

canu nyajta ootyá'itzeere'ej a'íjci jitze i nyenyúucaaj.

³⁵ Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiiri' a'íjci jime' nyaj tyámua' een canu nyij jacuanamun:

³⁶ a'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eeránesij, tí'ij ooj i xicáj séjre'ej.

³⁷ ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna tí'ij i máxcirie'!

¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, tí'ij ooj séjre'ej i tajapúa ti séejre'!"

³⁸ Ajta a'yájna, papu'ríj majúuriej pajta jaataxána'vej

a'íjci i rey muáaj paj ja'antíhuoj,

¡pajta jimi tyinyú'caca'!

³⁹ Papu'ríj jaatyú'uj i paj jin tya'táratziiri' a'íjci i ti muahúire';

pajta a'chóota' ya'rájriee i cúruun a'ín ti ja'a'rij.

⁴⁰ Muáaj paj muí'caquej jarácuunaxij i ti jin curiá'nami';

¡pajta néijmi'i huatyu'uj i chájta'naj!

⁴¹ Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyí'tíj maj a'yan tyí'xie've', a'íimaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.

⁴² A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj jájcha'íire'

ajméjca'taxi'ín muutyámua'va'aj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.

⁴³ Pajta ju'tyaxítja'ajraa i ti jin tyí'itzij i chuumájra'

capáj pajta jáacha'íj tí'ij huatyéenyosej.

⁴⁴ Papu'ríj huáari'ri' i maj jin naa huasé'rin,

pajta atyojo'hua'astíraa a'chóota' i tyihúa' ípuáaj maj jitzan acáatya'aj muá'ci'ij,

⁴⁵ pajta quee che' jaatá' tí'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ín

pajta je'en huápu'íj tyévi'si' jaataséjrataca'.

⁴⁶ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?

⁴⁷ Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui', a'yájna tí'ij i tiéj?

⁴⁷ Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;

tí a'íjna i tyévi, muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.

⁴⁸ ¡Capu a'tíj pújoorej tí júurij ajta je'en quee a'náj huámu'nyij!

¡Capu a'tíj pújoorej tí'ij quee huámu'nyij!

⁴⁹ Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéej jin taaxi'évej,

i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jin tyámua' een?

⁵⁰ Tavástara', huo'támua'ree a'íijma i maj muahúire'

maj jéehua i tyeítyee je'ej pua'aj tyihúa'xaj;

tí nye jitze séejre' a'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyihúa'xaj.

⁵¹ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

ja'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!

¡A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antíhuoj!

52 Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.
 ¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

I Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyéviij ti quee a'chu juca'nyej
 Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i Moisés, tyéviij Dios ti jitze ajtyáma'can

1 Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti tahuüre' tyati'ij tyana'aj á'tijti'rej tyajúurij.

2 Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jiríj
 ajta quee maja'huá'tacaj i chuéj ajta cháanacaj,
 ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyajá'rijcaa,
 ajta je'ej ti ooj yetyojooméj,
 muáaj paj Dios pué'een.

3 A'yaa paj ja'uurej i tyéviij ti'ij ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj
 patí'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj, mua'aj tyeétyee."

4 A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi,
 a'yaa pu ti'ij tajquíj ti putyi'rijcáj, ti ochán yujo'mej.
 ¡A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!

5 Pajta huo'tyása'rieéchij a'íjma i tyeétyee ca'nyiin jime',
 mej mij jiye'tzín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',

6 a'yaa mu een ti'ij i tu'píj, ti ájnyinyij ajta íyia' huataxútie'sij,
 ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en muí'nyij.

7 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jin ta'antypuá'ritye'sij i paj jin nyú'camuí',
 jajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!

8 A'íjna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jin je'ej pua'aj ricij
 a'íi pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

9 A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej
 a'íj pu jin antypua'rij i paj jin nyú'camuí';

ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jitzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixij ti'ij séej nyaj
 ucayáatira'nyij.

10 Huéecatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tijti' tyajúurij,
 ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyej nyinyi'ra'aj mu á'tijti',
 ajta capu tyi'tíj huüre' maj a'íjna jin óotzaahuatye'ej maj jéehua á'tyeevi'in
 a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárie'rij mej mij huóocha'ín.
 ¡Jiye'tzín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!

11 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i paj jin nyú'camuí'?

¿A'tanyíj jamua'reej tyi'tíj ti muajaaxiejtye'?

12 Táamua'tyej tyej tyij tyámua' tyée'iten a'chu tyaj á'tyeeren,
 tyej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jin ma'umuámua're'.

13 ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!

¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?

¡Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuüre'!

14 A'íj paj taatá'an i paj jin taxie've' ti'ij eeré'nyej i xicáj,
 tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuicaj tá'ju'un tya'ti'ij tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.

15 Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'in tyatatyámua've'ej

a'yájna tyati'ij tyeríj á'tyeey tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.

16 ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuüre' majta i maj hua' jitze eeráanyej
 jaaséj muáaj paj jin tyí'muarie' ajta i paj jin naa huasé'rin!

17 Che' a'íjna i ti jin naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara', a'íjna i taj Dios,
 che' a'ín tajitzé séjre'ej.

¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

91

A'íjna i Tavástará' a'íi pu a'íin pué'een i ti tahuüre'

¹ A'íjna i ti jitzán séejre' i ti tyámua' tyé'cha'ij
a'íj ti jimi já'ma'can i jútye' imuáj ti já'sejre' i ti néijmi'i putyí'uurej ajta néijmi'i jin
antyúumua'reej,

² a'yaa pu tyé'ixaatye' i Tavástará' tijin: "Muáaj paj nyecha'ij,
i nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jitzán tyí'ca'nyej."

³ A'íi pu'uj pújoorej tí'ij a' japua huatányuunyij
a'íjci jimi i ti aviítzij jin tyu'jé'caj ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyú'uurej,

⁴ jí'nye a'íi pu tyámua' naa tyimue'cánasij,
jityán pej pij tyámua' tyí'cha'íri'huaj puá'mej.
¡A'íj pu jin muacánasij i ti jin tyámua' een!

⁵ Capáj tyí'tziinye'ej tyí'tij ti je'ej ricij i tíca',

nusu i tújca ti ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,
⁶ nusu tyí'tij ti je'ej tyu'ma'aj ta'mej i tíca'rij jitze,
nusu i ti tye'entyipuaapua'rityee tí'ij huányeeri'cij i xicáj jime';

⁷ jí'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua'
majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua',
ajta muéetzij capu tyí'tij je'ej mua'uuren.

⁸ Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej,
pahua'séeraj paj puá'mej tí'ij a'yan tyá'ra'nyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij je'ej ti
a'íjma jimi tyí'tyéevijtij.

⁹ Jí'nye papu'rij a'yan jáaruuj tí'ij i Tavástará' muaatyáhuüre'en,
ajta a'íin muacha'íj ja'mej i tajapua' ti já'sejre',

¹⁰ capu tyí'tij a' jimi huataséjre'sij ti je'ej pua'aj een
capu ajta i cui'nyí'ra'aj a'chéj ja'rá'ixaj;

¹¹ jí'nye a'íi pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huüre'
mej mij muáacha'íin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.

¹² A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij
pej pij quee tyí'tij jitze eejca'cata'an.

¹³ F'riítaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en,
hua' tzajta' i maj tzáinyi're' pajta i cú'cu'see tzajta'.

¹⁴ "Nyáaj nu japuan huatányuusij,
tí'ij quee tyí'tij je'ej pua'aj ja'uurej,
jí'nye a'íi pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.

¹⁵ Tí'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
jnyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!

Nyajta japuan huatányuusij tí'ij quee je'ej tyóomua'ajcaj
nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;

¹⁶ nyaatá'sij tí'ij tyámua' naa tyí'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in júurij:
jnyajta jaatá'sij tí'ij huóotyamua've'en a'íjci jime' nyej nyáaj japuan huatányuusij!"

92

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en

Chuícarij ajta cuínarij mej mij sáahuaj tyu'táchuiicaj

¹ Tavástará' tajapua' paj já'sejre',
jtyámua' pu naa tyí'xa'puí' tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuiicaj i tyaj jin muaatyátzaahuatye'en!

² Tyaj íiya' jaataxáj tyajta tí'ijta huariá'tica'rej
a'íjci i muáaj paj jin taxie've' ajta paj jin tyámua' een,

³ che' huatánamuajre'en i canárij jitze ti tye'ejvivin,
xájtari' naa i cuínarij a'íjci jitze i áarpaj ajta i canárij.

⁴ Muáaj paj Tavástará' pué'een,
jmuáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtóo a'íjci jime' je'ej paj huaríj!
¡Jéehua nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'muarie'!

⁵ Muáaj paj Tavástará' pué'een,
jva'cán paj jin tyí'muarie'!

¡pajta huápui'ij jaayí'tin je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!

⁶ ¡A'í mu i maj quee tyi'tij huayí'tin quee pújoorej mej mij yo'itéej muá'ra'nyij!

⁷ Típua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej a'yan metyi'tyahuose' tí'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,

a'yaa pu'uj tyu'tyáhuüre'sij mej mij jusén jime' jó'vetyij.

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj jútye' imuáj já'sejre'.

⁹ Ajta tyi'tij pu síij a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':

maj a'íimaj antyípua'rij i maj muájcha'íire';

majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xisij.

¹⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej

a'yájna tí'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,

pajta nyamu'uutze' na'vá'huaatye'sij a'íjci i ti naa tyaarie'ej.

¹¹ Nyáaj nu nyij hua'sejran matí'ij eetávatzij a'íimaj i maj nyéjcha'íire';

¡nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

¹² A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu tyityaataxútie'sij tí'ij i tacíj majta a'yan tyí'cüren tí'ij i jucúj a'áa ti jó'uuj a Líbano.

¹³ A'áa mu ja'huasti' a'íjci jitze i tyeyúujra' i Tavástara';

majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Díos já'sejre'.

¹⁴ Tyij majta meríj huásij pué'eenye', móoche' mu huataatáque'sij;

a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej mua'mej,

¹⁵ majta je'en jaaríá'xajta ti i Tavástara', a'ájna i ti nyecha'ij,

tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'tij jitzán séejre' tí je'ej pua'aj een.

93

Tavástara' pu Rey pué'een

¹ ¡Tavástara' pu Rey pué'een!

¡Tavástara' pu arí a'íj tyu'tyóochejtjej i ti naa tyu'sé'rin

ajta a'ájna jin curioonaj i ti néijmi' i jin putyí'uurej!

A'í pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, tí'ij quee táhuaanye'en.

² A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástara', tyámua' pu een a'ájna i paj jitzán huatyájcaj.

¡Muáaj paj jusén jime' séejre'!

³ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

i játya'naj pu tí'rájna ajta jéehua á'xire'ej;

⁴ ajta muáaj, Tavástara', jútye' imuáj paj já'sejre',

jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij tí á'xire'ej

nusu i japúutzarij tí atyúuta'huaj i jájritze'.

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

tyámua' pu een a'ájna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¡Ajta i paj jin tyámua' een a'íj pu jin jusén jime' naa huasé'rin a' tyeyúuj!

94

A'ájna i Tavástara' a'í pu juées pué'een úyan i cháanacaj japua

¹ ¡Huatá'sejrataj, Tavástara', Díos paj a'ájna jin antyía'mua'reej paj tyámua' tyo'xá'pui'íntare'en!

² Muáaj paj a'íin pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee úyan i cháanacaj japua;

¡ájchesij a'íijma jimi i maj óotzaahuatye'

a'yaa paj tyihuo'xá'pui'íntari'tze'en je'ej tí hua' jimi tyi'tyéevijtáj!

³ ¡A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástara',

a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij?

⁴ Néijmi' i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye';

¡a'í mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

a'í mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyétyeristyamua';

mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 Mahuá'cu'raj i úucaa maj antyúuujimua'astariaca' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can,

majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

7 A'yaa mu tyí'xaj ti i Tavástara' quee atányeej, ti i Dios ra' i Jacob quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej.

8 ¡Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítýee sij quee tyi'táj huayí'tin siajta quee tyojó'itej!

¿A'najnyí sij tyi'táj je'ej tyu'tyátzaahuaty'e'sij?

9 ¿NyiQUIJ quee iityánamua?

a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamuáarajmee?

¿NyiQUIJ quee ajta a'tányeej

a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i jí'sij?

10 ¿NyiQUIJ quee puéjtzij huo'tá'sij

a'íjna i ti tyámua' huá'uurej i tyeítýee séej chuéj japua maj já'ma'can?

¿NyiQUIJ quee ajta tyi'táj mua'reej

a'íjna i ti ju'cámua'riityej tí'ij tyu'yí'tihua'an i tyévi?

11 Tavástara' pu jamua'reej ti i tyáati'

a'íj na'aj tyi'riá'mua'sij i ti quee tyi'táj huúire'.

12 Muáaj paj Tavástara' pué'een,

che' huatóotyamua've'en a'íjna i paj muáaj tyámua' joorej

pajta muáaj a'íj tyámua' naa tyí'itíij

13 ta'aj ij quee tyi'táj jin je'ej tyóomua'ajcaj

tí'ijta je'ej pua'aj atyojome'en,

ajta a'íjci jími i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

a'íj pu jími tyámua' een jo'tij ja'tyévesij.

14 I Tavástara' capu mahuóohua'xij i jutýétyeristyamua',

capu ajta jujímua'astacan ajóohua'xij i maj jími tyá'tzaahuaty'e'.

15 Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'en a'ájna jo'maj jóosi'rii,

majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'ij a'yaa mu tyityo'cárutyij.

16 ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusij

a'íjma jími i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj tyí'uurej?

17 Tipua'aj i Tavástara' quee naatáhuúire'nyijche'en,

nyáaj nu nyij nyerij a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

18 Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nya' íicaj pu antyípuinyeij",

a'íjna i paj jin nyaxie've', Tavástara', a'íj pu mujo've'mej tí'ij naatáhuúire'en.

19 A'íjna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

tí jitzán tásiseeríi i nyamua'tzíira'aj,

muáaj paj tyámua' tyinaatyéeje nyej nyij huatányetyamua've'en.

20 Capáj muáaj huá'jaahuaty'e' a'íjma i juéesij i maj quee tyámua' tyá'xa'pui'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jíjze a' nyuucacaj,

21 i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua'

tyi'tyúucha'ij,

majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

22 Ajta i Tavástara' pu a'íjn pué'een i ti naatyáhuúire'ej,

a'íjna i nyaj Dios pu a'íjn pué'een i tyetyéj i nyaj jíjzan huatyénaya'avaaj.

23 Tavástara' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

a'íjna jin antyípuarej i maj jin jujímua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¡A'íjna i taj Dios pu hua'antypua'ritej'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jími

1 Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jími;

tyiche' tyu'táchuiicaj a'íjci jími i ti tacha'ij ajta tajapúa huatányuusij.

2 Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'uun tyo'tyájrutyey jo'tij a'íjn já'sejre',

tyajta je'en jíjzan ma'can tyu'táchuiicaj.

3 Jí'nye a'íjna i Tavástara' i Dios va'cán pu jin séejre',

a'íjna i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'caa jími i tajapúa maj tyí'huúire'.

4 A'íj pu i jumuáca' jíjze jí'tyáa'

néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i ti jíjzan tyi'sejre',

a'íi pu ja'a'rij i jírj ti jéetze' ajtítí'ijmee.

⁵ A'íi pu ajta ja'a'rij i járij, jí'nye a'íi pu jaatyáaahuaca',
jumuáca' pu jin jaatyáaahuaca' a'íjci i chuéj ti huáchij.

⁶ Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'in tyajta je'en jaatyáanajche,
tyiche' tyítunutaxi'in a'íjci jimi i Tavástara',
jí'nye a'íi pu táataahuaca'.

⁷ A'íi pu taj Dios pu'é'een, tyajta ityáj tu tyeítyeristyamua'me'en pu'é'een;
ityáj tu cánya'xií pu'é'een tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj.

Xáanamujari' ijíj je'ej ti a'íin tyí'xaj ti a'yan tíjin:

⁸ "Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siatí'ij huaríj a'ájna a Meribá,
siatí'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

⁹ mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyi'tij jin a'yan huárinyij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij,
tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyí'muarie'ca'aj.

¹⁰ Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camuí'
a'íjma jimi i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: A'íimaj i tyeítyee huápu'ij mu je'ej pua'aj tyityaajú',
jcamu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!"

¹¹ A'íj nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratzíiri'

maj quee a'áa jo'tyá'ítzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en."

96

Chuúicarij ti jájcuaj i Tavástara' jimi

¹ Jájcuacan setyu'táchuuiicaj a'íjci jimi i Tavástara';

setyu'táchuuiicaj i Tavástara' jimi, a'yan sij huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj
japua;

² setyu'táchuuiicaj i Tavástara' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj;
a'náj tína'aj xu jaxajta i ti jin tajapúa huatányuusij.

³ Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyí'uurej

hua' tzajta' i tyeítyee sijta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴ jí'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'ájna i Tavástara'

ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyej tyij tyu'táchuuiicaj:

jajta a'íin pu'é'een i ti jéetze' á'tyesi're'!

⁵ Camu tyi'tij huíire' i hua' diosijtyamua' i séecan,

jí'nye i Tavástara' pu jaatyáaahuaca' i tajapúa ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tij a'íin já'sejre'!

¡A'íi pu séejre' i ti néijmi' jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin i tye'yújra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástara' jimi, tyeítyee sij huacháatimee i chájta'naj jitze;
sijta jáamua'tyij i ti jin néijmi' putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara' a'yájna tí'ij jimi tyúuxie've',

sijta tyu'tamu'vejritaj i tye'yújra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástara' i tye'yújra' tzajta' ti naa huasé'rin.

¡Miche' néijmi' i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juviveej!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tíjin: "¡A'ájna i Tavástara' pu Rey pu'é'een!"

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, tí'ij quee táhuaaanye'en,

a'íi pu néijmi'caa i tyeítyee juxa'aj na'aj tyí'íjtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapúa ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuátira'nyij i járij ajta néijmi' a'íj ti jitze tyí'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzítáj ajta néijmi' i ti jitzán tyí'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'íjci jimi i Tavástara', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'íi pu yaja've'mej tí'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua,

ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua

a'íjci jime' i ti xá'pui' ajta i ti jí'récán jime'!

97

Tavástara' pu Rey pu'é'een

¹ ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Sijta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástara' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tiquee tzajta' nyéeri'ij;
ajta i ipuariáara'an a'íj pu jitze juca'neye i ti tyámua' een ajta huatóoje'yej;

³ ajta i tiéj anájcaj a'íjci jimi
a'íj pu'ij huá'teera'j a'íjma i maj jájcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jin huányeeri'ij i cháanacaj japua,
jajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'íjta a'íjma huaséj!

⁵ Ajta i jiríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij ti'íj i xiíjca
a'íjci jimi i Tavástara', a'íjci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jin tyámua' naa tyá'xa'puí'intare';
néijmi'i mu i tyeítyee jaaséj i ti jin naa huasé'rin.

⁷ Mahuo'tyáxaahuataca' a'íjma i maj sánturij najchej,
a'íjma i maj a'íjma jimi óotzaahuatye'.

Néijmi'i mu i maj tajapuá tyí'huiire' jimi ecóotutaxij.

⁸ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

A'íjna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can
a'íj mu a'íj jin jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

⁹ ji'nye muáaj, Tavástara' jútye' ímuáj paj já'sejre',
muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj
pajta jéetze' hua' japua ímuáj séejre' i maj a jimi tyí'huiire'.

¹⁰ Tavástara' pu hua'xie've' a'íjma i ti quee hua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een;
ajta tyámua' tyé'cha'íj i hua' júuricamej i maj jimi tyámua' een;
hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'íj.

¹¹ Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjci jimi i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'íj;
majta huatóotyamua've'sij i tyeítyee maj quee tyí'tíj jin á'itzeere'.

¹² ¡Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi, tyeítyee siaj tyámua' tyityetyúucha'íj,
siajta yaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuj ti ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

Chuúicarij

¹ ¡Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimi i tyaj jin je'ej tyo'taséj!

¡Pu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin
a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua' een!

² ¡Tavástara' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyámue'tij,
ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'xa'puí'intare'

a'íjma mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

³ a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua' tyi'tyevij
a'íjma jimi i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¡Majta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna ímuáj jo'tíj i cháanacaj joo'ástimee
a'íjci i taj Dios ti jin tyu'tyámue'tij!

⁴ Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Dios jimi,
mu siaj yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en
siajta jimi tyu'táchuiicaj.

⁵ Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi a'íjci jitze setyi'cuíinaj i arpaj,
siajta a'íjci jitze canárij ti tye'ejvín.

⁶ Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara', i ti Rey pué'een,
siajta néijmi'i a'íjci jitze i ci'sitye'rij ti tyí'sejre'.

⁷ Che' huatánamuajre'en i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre',
i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

⁸ che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj;
miche' antyóosiire'en i jiríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj

⁹ a'íjci jimi i Tavástara',
i ti mujo've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'í pu tyu'ta'íjtaj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee ííyan i cháanacaj japua tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'íjtye'sij.

99

I Tavástará' pu Rey jin tyi'tyéjvee tí jéetze' va'cán jin antyúumua'reej

¹ ¡Tavástará' pu Rey pué'een!

¡Í maj tajapúa tyí'huüre' mu tyámua' tyé'cha'íj a'íjci i tí jitzán acájca!

A'íimaj mu i tyeítyee juvivej, ajta néijmi' i i cháanacaj.

² Tavástará' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;

Tavástará' pu néijmi'caá japua séejre'.

³ Che' tyámua' eenye' i tí jin ántyapuaaj, va'cán pu jin séejre' ajta tzáahuatyí're';

¡Dios pu néijmi' i jin tyámua' een!

⁴ Muáaj paj Rey pué'een i tí néijmi' i putyí'uurej ajta a'íj xie've' i tí xá'pui'; muáaj paj néijmi'caá juxa'aj pana'aj tyu'tyájtoo.

Pajta tyámua' naa tyihuo'íxaaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob

a'íjci i tí xá'pui' ajta i tí huatóoje'yey.

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', a'íjci i taj Dios,

siajta tyítunutaxi'in jo'tíj a'ín ja'ra'íicajmee!

¡Dios pu néijmi' i jin tyámua' een!

⁶ A'ájna i Moisés ajta i Aarón a'íi mu puaríj jin tyityetyu'uj;

Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej.

Tavástará' pu huo'tyáhuui a'íjma

matí'ij a'íimaj jaatáhuaviiri' tí huo'táhuüre'en.

⁷ Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'

a'íjci jitze i jéetiríj tí hua' japua aja'cáva'ca'aj,

majta a'íimaj a'yaa mu huaríj tí'ij tyihuo'ta'íj

majta mu ja'rá'astej i nyúucarij tí hua' jimi jaatyájtoo.

⁸ Tavástará', taj Dios, ¡muáaj paj tyihua'íxaatya'ca'aj!

Muáaj paj hua' jimi a'ín pué'eenye'ej i Dios tí tyú'uunyi',

ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzi' tyihuo'tá' tyi'tíj maj jin j'e'ej pua'aj huaríj.

⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' taj Dios,

¡siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jiríj jitze tí tyámua' een!

¡A'ájna i taj Dios, ajta Tavástará', néijmi' i pu jin tyámua' een!

100

Tavástará' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can

Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

¹ ¡Setyu'táchuicaj xuutyámua've'ej i Tavástará' jimi,

mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua!

² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche i Tavástará';

íxa'antyííhuaj xu siajta jutyámua've'ej musio'vá'ju' a'íjci jimi!

³ Slata'aj jáamua'tyij tí i Tavástará' Dios pué'een;

a'íi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;

¡chájta'naj tu pué'een a'íj tyaj jitze ajtyáma'can tyajta cánya'xií a'áa tyaj ja'távee jo'tíj a'ín tyaja'tachuéj!

⁴ Musio'vá'ju' jo'tíj ja'puertaj a'ájna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tye'yúujra' tzajta'

a'íj setyi'chuíicaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.

¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i tí jin ántyapuaaj!

⁵ Ji'nye i Tavástará' pu tyámua' tojo'mua'raj;

ajta jusén jime' séejre' i tí jin taxie've'

ajta i tí quee tyi'tíj jin á'itzeere' capu a'náj antyipua'ríj.

101

Tyí'tíj tí jin i rey tya'tóoratziiri' i Dios jimi

Chuíicarij David tí ja'a'ríj

1 Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin taxie've' ajta i ti jimi tyámua' een;
nyáaxie've', Tavástara', nyaj muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;
2 nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyí'chajca.
¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'táj jin a'ítzéeria'aj na'mej
canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,
3 canu che' a'náj ja'raséera'aj na'mej
nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'íjma i maj quee ja'astej i Dios;
¿canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxiirej!
4 Canu a'íj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuojó'jpuaj;
¿canu jaxie've' nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj!
5 Canu huo'ta'sij mej mij tyí'xajtaj
maj xájtari' je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítsee;
¿canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj a'yan tyúuxaj maj jéetze' tyámua'
een mequéé i séecan!

6 A'íjma nu jaahuatye'en i tyeítsee maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;
a'íj pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej
i ti tyámua' naa atyeje'chej.
7 Ajta quee je'ej tyi'rítaj ja'mej ti síj nyaj jamuán aja'séejria'aj i ti tyú'cuanamuaj;
capu síj ti tyí'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.
8 A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en
néijmi'i a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj;
¿nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástara' ti jitze ajtyáma'can
néijmi'caa a'íjma i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricíj!

102

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej

Je'ej ti tyá'huoo a'íjna i ti quee che' je'ej ja'tyoovej ajta ti'íj quee che' jamua'reej je'ej ti
huarinyij jéehua pu'íj junyuuste' i Tavástara' jimi

1 Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyéenyuusij,
¿tyu'tá' ti'íj muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'jijhuaj!

2 Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij
nyati'íjta quee je'ej jájtyoove'en;

¿tyámua' paj tyinánamuaj!,
¿ca'nácan paj huatányuunyij nyati'íjta muaatájeevej!

3 Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huóopua'rixí'íj a'yájna ti'íj i citzj,
ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'íj i ti'ixcuáa,

4 capu che' juca'nyej i nyaxiéjnyu'caa
a'yaa pu een ti'íj i tu'píj ti huatyáahuaj;
¿capu ajta che' nyaca'nyisti' nyej nyij tyú'cua'nyij!

5 I nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze
a'íjci jime' nyaj huápu'i'íj nyeyiin.

6 A'yaa nu een ti'íj i sílhua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij,
ti'íj i muaciríj ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.

7 Canu che' cutzuj.

A'yaa nu een ti'íj i pína'aj ti jusíj huayi'íj.

8 Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj i maj nyéjcha'íire'
majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapuaaj.

9 Nyajta quee che' páan cua', sulu a'íj nu'uj nyij i nasíj;
ajta i nyaj ja'antiyé'ej a'íj pu já'naxcaj i nyaj eetaja'ra'tajyi'íj,

10 a'íjci jime' paj nyú'camu'i' ajta i ti muajaaxiejtje',
ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáye'e na'antypuá'ritye'en.

11 I nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'íj ti'íj quéenyi'istaríj;
a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'íj i tu'píj.

12 Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj tyi'íjta;
ja'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuaaj!

13 Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión,
ji'nye pu'rij tyá'rá'aj a'náj ti a'yan tyá'tacatyij;
jpu'rij hua'xa'pui'in paj tyaatú'uunyi'!
14 A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj;
ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uunyi'huaca'.

15 Néijmi'i i tyeétyee majta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapuaj i Tavástara' majta i ti jin naa huasé'rin
16 tí'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión
ajta je'en huataséj're'en i ti jin naa huasé'rin,
17 tí'ij jáanamuj je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej
ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huavij.
18 Che' a'íjna ooyú'si'huaj
mej mij jáamua'reej i maj majca'huáyee huataséj're'sij,
mej mij majta a'íimaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'
a'íimaj i maj majca'huáyee nanie'huan.

19 Tavástara' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna imuáj a jútye',
jútye' imuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,
20 tí'ij huo'namuaj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi'
ajta hua' japua huatányuunij a'íjma i maj merij a'yan tihuo'taxájtaca' maj
huó'cui'nyij,
21 ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén,
huatánamuaj're'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'
22 mati'ij néijmi'i i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
tyúusi're'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

23 A'íi pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i juyéj jitze';
ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.
24 Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyaj Dios,
capáj ná'vi'tiicare'en tí'ij ooj jé'ta' ná'itziitya'aj nyaj a'yan séj're'ej."
jCapu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!
25 Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj tí'ij néijmi'i tyo'huatyóochej;
muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapua' ti séej're'.
26 Ajta néijmi'i pu a'ájna tye'entyipua'rij,
ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séej're'.
Néijmi'i pu a'ájna tyu'tyápa'naj, a'yájna tí'ij i cáanarij;
jmuáaj paj seequéj ja'uuren tí'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
a'yájna tí'ij a'tij ti seequéj éenye' tyu'tyóochejtye'en.
27 Pajta muáaj a'íin pana'aj pué'een;
capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.
28 Tyámua' paj tihua'cha'íij puá'mej a'íjma i maj hua' jitze eerányesij i maj muahuiire';
tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sej're'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara'

David ti ja'a'rij

1 Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara';
néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i ti tyámua' een i ti jin ántyapuaj.
2 Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara',
nyajta quee séej jó'hua'xij i ti jin tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.
3 A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj i nyaj jin quee xa'pu' huaríj,
ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tij nyaj jin tyí'cui',
4 a'íi pu nyaj japua huatányuusij nyej nyij quee huámu'i'nyij,
ajta nie'cánasij a'íjci jime' i ti jin nyaxie've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,
5 ajta néijmi'i tyinaatá'sij i ti jéetze' tyi'jí're'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna tí'ij i cué'ra'vej.

6 Tavástara' pu a'íj jin huá'xijtye'en i ti ji'ré'can jime' tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'
a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huá'uurej.

7 A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej ti tyu'muáriej

a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁸ Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej' ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj ji'nye a'íi pu taxie've'.

⁹ Capu a'náj tina'aj tatyaxi' capu ajta jusén jime' nyú'camui';

¹⁰ capu a'yan tyitaatá' tí'ij tyi'taci'puáatacaj

a'íjci jime' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'íjxána'cira',

¹¹ ajta quee i'rij tí huaty'e'iteehuaj i tí jin hua'xie've' a'íjma i maj ja'tzaahuaty'e'

a'yájna tí'ij quee tyí'rij tí huaty'e'iteehuaj tí'ij na'aj i tajapúa'imuáj ajta iie'e'ej cháanacaj japua.

¹² Pu'rij a'ímuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'íjxána'cira'ca'aj,

a'yájna tí'ij a'ímuáj tyejé'sejre' jo'tíj i xicáj je'ejnyinyij ajta jo'tíj ja'ancáru'pij.

¹³ A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuaty'e',

tyámua' pu naa tyihua'xie've' tí'ij i hua' táataj i tí'rij,

¹⁴ jí'nye a'íi pu jamua'reej je'ej tí ye'ej tyitáataahuaca',

tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

¹⁵ A'ájna i júuricama'ra' i tyévi'j a'yaa pu een tí'ij i tu'píj:

a'yaa pu tye'ejnyésij tí'ij i xúuxu'uj a'ájna a'ítzitáj,

¹⁶ jiye'tzín pu i áacaj jaariá'tuuxij, tí'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,

ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeríaj ja'mej je'ej tí tyi'tíj jáaruuj.

¹⁷ Ajta i Tavástara' tí jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'

a'íjma jimi i maj ja'tzaahuaty'e',

capu a'náj huatyápua'rij i tí jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'

a'yaa pu jusén jime' tyi'séere'ej ja'mej i tyeítjee jimi,

¹⁸ ajta a'ímaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej tí a'íin tya'tóoraj

majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj tí'ij a'íin tyu'ta'íjtaca'.

¹⁹ Tavástara' pu arí i ju'ípuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapúa,

ajta i tí jin tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

²⁰ ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara', tajapúa sij néijmi'i putyí'uurej!

Mua'aj, mu sij a'yan ricij je'ej tí a'íin tyí'ijta,

sij tyámua' tyá'namuaj sijta a'yan ricij tí'ij a'íin tyí'ijta.

²¹ ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara' mua'aj sij xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,

i maj jahuíre' majta a'yan ricij je'ej tí a'íin tya'ajxié'vi'ra'!

²² ¡Che' néijmi'i jítzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara' tyi'tíj tí a'íin tyú'taahuaca',

néijmi'que' jo'tíj a'íin tyejé'íjtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i jime' i nyajúuricamej!

104

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en i tí néijmi'i tyú'taahuaca'

¹ ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!

¡Va'cán paj jin séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!

A'íj paj períj tyu'tyé'chejtyej i tí naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;

² a'íj paj períj jin eecá'naj i tatzárij.

¡Muáaj paj jaatajíyo'rej i tajapúa tí séejre' tí'ij cáanarij tí nyéeri'ij!

³ ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua

i tí japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj i jútye' imuáj!

Pajta a'íj japua yi'caca i jéetirij,

a'íj paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.

⁴ A'íi pu i áacaj muéetzij jimi tyí'húire' tí'ij tyihuo'té'exaatye'en,

ajta i tiéj tí atyúumemej pu ajta muahúire'.

⁵ Pajta tyámua' naa tyeetyácajtje'en i cháanacaj

ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.

⁶ A'ájna i jájrij pu ja'vá'najca'aj i chuéj

a'yájna tí'ij cuxáa cáanaria'ra'an tí pué'eenye'.

I jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jiríj.

⁷ Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;

jiye'tzín pu huatóo'uj tí'ij ca'nyíin jin huatánamuajre a'nyúuca.

⁸ Ajta huataséjre i jiríj

ajta jo'tij ja'cacúunyijmee,
 néijmi'i pu a'yan tyu'rrij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
 9 a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' tí'ij a'áa jóo'astij,
 tí'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

10 Muáaj paj uya'ta'ítyacaa i jájtyij a'ájna jo'tij ja'ajmui'yéjme
 tí'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze tí canyáatimee i jírrij jitze.

11 A'áj mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunyij maj tyityaací'ij;
 a'áj mu majta jin tyámua' naa tyi'tyeya'caa i púuru'uj maj huaci'ij.

12 A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj
 a'áa mu tyojóo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'rie,
 ja'íi mu cí'xicaa, a'íjci jitze i tí tyi'tyáxamue' i ciyéj!

13 Muáaj paj a'ín pué'een i tí tyi'ípuaj a' itzitáj
 a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' ímuáj u tajapúa';
 mati'íjta ca'nyíin jin huatyéviyej a'áj paj jin tyámua' tyeetyátoosij i chuéj.

14 Petyí'tá'caa tí ajnyéj i ixáj mej mij i tyi'tyán jáacua'nyij,
 ajta i ityei'rij tyeityee maj tyi'huastee

mej mij tyo'tácu'a'nyij i cháanacaj japua,

15 a'ájna i cue'ráj ca'nyíjra'aj tí hua'tá'caa,

i nahuáj, mej mij a'ájna jin huatóotyamua've'en

ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij quee i aséityij jime'.

16 Ajta tyámua' naa tyi'huose'en i tí tyú'uu,
 i jucúj a'áa tí jo'váatimee a Líbano Tavástara' tí jaahuástej.

17 A'áj mu jitze tyúu'ito'rityee i pína'see maj jéetze' cíle'en,
 majta i cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.

18 Ajta a'íjci jitze i jírrij tí ajtí'tí'ijmee a'áa mu jó'cí'ij i chíutyee simuáruunyij,
 ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa i jeitzíj.

19 Pajta i máxcirie' huatyátaahuaca' tyej tyij jáamua'reej a'náj tí putyí'rici;
 i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj tí ancájrutyey.

20 Ajta i tíca'rij huataséjre'sij tí'íjta huatyéchumua'rej,
 aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaací'ij.

21 I muajyéj mu cí'xicaa mej mij tyi'tij huatyéevi',
 a'yaa mu tyá'huaviiij i Dios tí'ij tyi'tij huo'tá'an maj jáacua'nyij.

22 Ajta tí'íjta i xicáj eeré'nyej, aj mu mijta jo'jú'un
 majta je'en huatyéjisij jo'tij ja'tyásta'najmee.

23 Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej tí'ij a'áa jó'me'en jo'tij tyajá'muarie'
 ajta je'en tyi'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.

24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!

A'áj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yi'tin;
 i cháanacaj japua pu tyi'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'taahuaca'!

25 A'áa pu já'sejre' i jájrij, antayóoj ajta huápuí'ij va'tíj séejre',
 jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,
 maj vívéejmee ajta i maj cíle'en;

26 a'áa mu majta i báarcuj já'cínyej, a'áa mu majta já'sejre' i tyi'tyán maj tziínnyire',
 a'ájna i tí tziínnyire' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'áj jin huáhuajca.

27 Néijmi'i mu a'íimaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'
 pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cu'a'nyij a'tzáaj tí a'yan hua' jimi tya'tácaj.

28 Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'íi mu mij tya'ancuriáa'sij;
 a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'íimaj tyámua' naa tyityaatajáj'aj;

29 tipua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátziínnye'ej;
 tipua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'íi mu cui'nyij
 majta je'en majtáhu'a'aj chuéj huatyóotaahuaj.

30 Ajta tipua'aj a'júuricamej upahuojota'ítyi're'en, a'íi mu huose'en,
 a'yaa pej pij tyá'ajcuare'en tí'ij naa huasé'rihua'an i cháanacaj.

31 ¡Jusén pu jin séejre' a'ájna i Tavástara' tí jin naa huasé'rin!
 ¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej tí tyi'tij tyu'tyátaahuaca'!

32 I cháanacaj pu juvivej tí'íjta a'íin jaaséj,
 ajta ajcitzujtarij i jírrij tipua'aj a'ín ja'ajtamuarie'en!

33 Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.
34 A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'ráanajche i Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij,
ji'nye a'ij nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.
35 ¡Miche' huaria'xij i cháanacaj japua i maj tyi'xana'cire'!
¡Miche' antyipua'rej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!
¡Alelúuyaj!

105

Je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!
¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'íin ántyapua'j!
Siahuo're'ixaatye' i chájta'naj jitze je'ej ti a'íin tyi'muarie'.
2 Siajta tyu'táchuiicaj a'ij jitze ma'can.
¡Xaataxáj je'ej ti a'íin va'cán jin tyi'muarie'!
3 Siajta a'ijna jin ahuóotzaahuatye'en i ti tyámua' een i ti jin ántyapua'j.
¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa
a'íjma i maj jahuoo i Tavástara'!
4 A'ij xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyi'uurej;
Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyi'ca'nyej.
5 Xo'támua'reej ti a'íin va'cán jin tyi'muarie' ajta naa tyu'sé'rin,
ajta je'ej ti a'íin tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',
6 mua'aj, i siaj a'ij jitze eeráma'can i Abraham i ti jahuiire',
mua'aj, yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íin ti jamua'antyi'huoo.

7 A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', taj Dios;
ja'íi pu néijmi'que' tyi'íjta i cháanacaj japua!
8 Tyij ajta mue'tíj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en
capu a'náj yo'huá'xij tyi'tíj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa jitze,
9 a'íjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,
ajta tyi'tíj ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Isaac
10 a'yaa pu ajta tyeetyájtóo ti'ij nyúucarij maj jin tyu'ta'íjtaj a'íjci jimi i Jacob,
ajta a'ijna jin jusén jime' tya'tácaj a'íjma jimi i Israel maj jitze ajtyáma'can,
11 ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
"A'ij nu i chuéj muaatá'sij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Canaán
a'yájna ti'ij muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an."

12 A'íimaj i maj cíi mana'aj ará'axcaa,
majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,
13 a'yaa mu mij a'íimaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej chuéj japua
jo'maj séecan tyejé'íjtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'íjtaj,
14 Dios pu quee tyu'tá' ti'ij tyi'tíj je'ej pua'aj huó'uurej,
ajta tyámua' tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyi'íjtaca'aj a'yan tijin:
15 "Je'ej huá'uurej a'íjma i nyaj hua'antyi'huoj
caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj nye jitze ma'can tyi'xaxa'aj."

16 Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'íjci chuéjra' japua,
ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' i ti tyi'cue'ri'.
17 Ajta a'íjma jimi pu anaquéej huata'ityaca' a'íjci i José,
a'íjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyi'huire'.
18 Majta cadéenaj jin tyaapuéj i icájra'an jitze;
jmajta a'uún ye'tyaanáaj jo'tij tyapúusti' jin tyeje'tyánami'!
19 A'ijna i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'íjci i José,
'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'taxájtaca'.
20 A'ijna i rey, i ti mui'caa tyi'íjtya'ca'aj i tyeityee,
a'íi pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij jirátóonyij jo'tij je'tyánami'huaca'aj,
21 ajta ja'antyi'huoj ti'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jo'tij a'íin ja'chej,
néijmi'i jime' tyi'tíj ti a'íin tyícha'íica'aj,
22 ti'ij tyihuó'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en
a'íjma i maj tyi'íjta ajta a'íjma i huáasij.

23 Aj pu'ij té'ej a'ñn mujo've'mej i Israel, a'ñn ti'ij pué'een i Jacob, a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can, a'ijci japua i chuéj ti a'yan tyaja rájtyapua j tijn Cam.
 24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'i'ij huatámui'rej i tyeityeristyamua'me'en, majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'ñmaj i maj Egipto já'ma'can.
 25 Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij i maj Egipto já'ma'can huá'anchueere'en a'ñjma i tyeityeristyamua'me'en ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj hui're'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ityaca' i ti jimi ty'l'huire', ajta a'ijci i Aarón, i ti ajta arí ja'antýihuooa'aj,
 27 a'ñi mu mij a'yan huaríj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij: ¡majta jéehua tyu'séj a'ijci japua i chuéj Cam ti tyaja rájtyapua j!
 28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ityaca' i ti jin néijmi'i tya'vá'naj, majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.
 29 Ajta tyu'tá' ti'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij ti muí'yej i játya'naj jitze, ajta néijmi'caa huácuij i hue'tyé;
 30 jéehua pu ajta taachuisee ujo'ta'ityaca' a'ijci chuéjra' japua, a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'hui'care'ej.
 31 Dios pu tyu'taxájtaca', matí'ij mij jéehua i xie'rúj huataséjre maj cíle'en ajta maj vívéejmee néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto.
 32 Ajta quee víityee ujo'ta'ityaca', sulu a'ñj pu'uj i tyéetyee ajta tiéj a'ijci japua i chuéj a'áa ti huataca'aj.
 33 Ajta jo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'ijci i xápua' maj jata'ityi'rica'aj; ¡tye'entyipua'rij i ti tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!
 34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cii huataséjre; ¡majta jéehua huápu'i'ij ará'axcaa, capu ij i'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!
 35 ¡Majta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj ti tyú'uuca'aj majta néijmi'i i chuéj japua ti tye'ejnyájca'aj!
 36 ¡Ajta huo'cuij, a'ájna a Egipto, a'ñjma i hua'yojmua' maj anaátya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

37 Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' a'ájna majta a'ájna jo'tii i ooroj majta i pláataj, ajta quee sáij ti hua' jitze ajtyáma'can tyi'táj jin tyu'puéjtyi'huaca'.
 38 A'ñmaj i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej matí'ij huo'séj maj jo'cíj, j'i'nye huápu'i'ij mu tyí'tziinya'ca'aj.
 39 Dios pu jéetirij ujo'ta'ityaca' ti'ij hua'vá'naj ajta tiéj ti'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.
 40 Majta a'ij tyu'táhuoo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ityaca', majta a'ij jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' ti je'cáanyej.
 41 Ajta i tyetyéj ti tyétyee pu ajtyátaaraca', aj pu'ij jájtyij a'ij jitze eerámui'yaca' a'ñ pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'yájna ti'ij játya'naj.
 42 J'i'nye a'ij pu ootámua'reeri' i ti tyámua' een i ti jin tya'tóoratziiri' a'ij ti a'yan tya'táratziiri' i Abraham i ti jahuire'.
 43 A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' i ti arí hua'antýihuooa'aj, mua'antýijíihuaj a'ijci jime' maj huatóotyamua'vej,
 44 ajta je'en a'ij huo'ta' i chuéj séecan ti jimi ajtyáma'can taca'aj ajta a'ijci i ti tyú'ciiriaca' a'ñmaj maj tyu'muariej i séej maj chájta'naj jitze aja'chej,
 45 mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárinij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tyí'mua'taj i Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'táj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can
 1 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', j'i'nye a'ñ pu tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.

2 ¿A'tanyij pújoorej ti'ij jo'tyéeyu'xaj i ti jin tyu'tyáamue'tij i Tavástara'?

¿A'tanyj pújoorej tí'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en tí'ij jimi tyi'tyéevijítj?

³ Míche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.

⁴ Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', pati'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'tyétyeristyamua';

nyéetzij paj nyamua'reerij pati'ij mujo've'me'en pej pij hua' japua huatányuunyij,

⁵ nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'íimaj i paj hua'antyíhuoj, nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuaty'e'en a'íjma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

⁶ A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij;

tu'rjij je'ej pua'aj tyityo'cájruij, tyajta tyerij je'ej pua'aj huaríj.

⁷ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto,

camu tyu'tyátzaahuatyey je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej,

majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've',

camu majta muáanamujri' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

⁸ Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej

a'yaa pu huaríj tí'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapuaj.

⁹ Ajta jajtyá'xij a'íjci i járijij ti po'vij a'íi pu'ij aria'huaxij.

A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacáj a'íjci jitze i járijij

a'yájna tí'ij jo'tij quee já'tyi'tij.

¹⁰ A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire',

ajta a'íjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

¹¹ I jájtyij pu hua'vá'naj a'íjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj

ajta quee síij júurij huatyá'itzeerej.

¹² Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyihua'táratziiri'

majta je'en jimi tyu'táchuiicaca'.

¹³ Majta jiy'e'tzin mu yo'huá'xij je'ej tí i Dios tyi'tij hua' jimi huáruuj,

majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej tí tyi'tij hua' jimi tya'tácatyij.

¹⁴ A'ájna, jo'maj jujíimua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyi'tij,

a'áa mu quee tyámua' huaríj a'íjci jimi i Dios

a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj tí a'íin a'yan huáriníiche' je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj.

¹⁵ Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'íimaj tyaatáhuaviiri',

ajta a'íj pu uhuojo'ta'ityi'ri' i cui'nyi'ra'aj maj jin huácu'i'nyij.

¹⁶ A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés,

majta a'íjci i Aarón, a'ájna i ti tyámua' tyá'huíria'ca'aj i Tavástara'.

¹⁷ Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'íi pu'ij ajo'cájruij i Datán,

majta je'en a'íjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

¹⁸ ¡Ajta i tiéj ájtaa a'íjma jimi!

¡A'íi pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj!

¹⁹ Majta a'ájna i jirij japua Horeb ti tyaja'rájtyapuaj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca', tyi'tij ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'íj mu mij huatyánajchaca':

²⁰ ¡a'íj mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin

a'íjci jime' i tyi'tij tí a'yan huasé'rin tí'ij túuru' íxáj tí cua'caa!

²¹ Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj,

i tí va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

²² ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cam

ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

²³ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tí hua'antyipua'ritye'sij;

ajta a'íjma i Moisés, a'íin tí ja'antyíhuoj, a'íi pu hua' jimi ajo'tyéechaxi'

ajta je'en jaatyápua'rij i Dios tí jin nyu'camu'i'ca'aj,

a'íi pu'ij quee tyu'tá' tí'ij hua'antyipua'ritye'en.

²⁴ A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj tí naa huasé'rin,

majta quee tyá'antzaahuaj je'ej tí i Dios tyihua'táratziiri',

²⁵ majta i ju'inámua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara',

camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'ñin tyu'ta'íjtaca'.

²⁶ Aj pu'ij a'ñin ajméjca'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziiri'
ti tyu'tá'sij mej mij huácuini'yij a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj,

²⁷ ti a'yan ajta tyihua'cuini'yij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij
ajta je'en huojo'cuixi'ij a'íjma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁸ Majta je'en ca'nyérij jin tyu'tyáhuu i a'íjci jimi i Baal-peor,
a'íj mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityi'huaca' a'íjma jimi i diosij maj quee júurij.

²⁹ Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj,
aj pu'ij jéehua cui'nyl'ra'aj hua' jimi huataséjre.

³⁰ Ajta a'íj pu'ij a'jchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'tíj ti pué'eenye',
a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

³¹ Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'tíj jin tyámua' huaríj,
mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'íjma jimi i hua'yojmua'.

³² A'yaa mu majta huaríj ti'ij i Dios tyinyú'caj
véjri' a'ájna jo'tíj ja'rájmuua a' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Meribá,
a'íj mu mij pué'eenye'

ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,

³³ ji'nye a'íj mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'

a'íj pu'ij jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tyáxajtasima'aj.

³⁴ Camu hua'antypua'rityej a'áa maj jo'cháatíma'caa
jo'tíj i Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'íjtya'ca'aj mej mij hua'antypua'ritye'en.

³⁵ Sulu a'yaa mu huaríj,
a'íjma mu antyánaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye'
majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'íjma tyityaajú'ca'aj,

³⁶ a'íjma mu i sánturij huatyánajchaca',
a'íj mu mij pué'eenye' mej mij a'íjma je'ej pua'aj tyityojo'vej,
³⁷ ji'nye a'íjma mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta i maj úcaaa
a'yan metyihuo'cuini'yij a'íjma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.

³⁸ Majta a'íjma huácuinj i maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj,
hua' xuure' i hua'yojmua' maj úcaaa ajta maj tyétyacaa,
a'íjma mu mij huatámu'vejrityej i diosij Canaan maj já'ma'can.

I chuéj pu'ij pua'aj huaríj a'íjci jime' i hua' xúure'ej,
³⁹ a'íj mu mij majta je'ej pua'aj huaríj majta huóoxana'cirej
néijmi'i jime' i maj jin huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

⁴⁰ Tavástara' pu'ij huápu'i'ij tyinyú'caca' a'íjma jimi i jutyétyeristyamua',
ajta huo'taxána'vej, a'íjma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

⁴¹ ajta ahuojoóhua'xij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
a'íj mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'íire';

⁴² a'íjma mu huo'tziínajraa i maj hua'ajcha'íire',
majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'íjma tyihuo'ta'íj.

⁴³ Dios pu'ij hua' japua huatanyúj,
majta a'íjma camu a'yan huaríj je'ej ti a'ñin tyihuo'xá'pu'i'ántari'tzej
a'íj mu mij jó'vej tyi'tíj maj jujímua'aj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁴⁴ Ajta a'yájna, ti'ij huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej
ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,

⁴⁵ aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri'
aj pu'ij seequéj huóoruuj,

ji'nye huápu'i'ij pu'ij va'cán jin taxie've',

⁴⁶ ja'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'uuriacajaj
tyámua' naa metyihua'ajcha'íj muá'ra'nyij!

⁴⁷ ¡Tajapua' paj huatányuunij, Tavástara' taj Dios!

¡Pajta ti'rátóonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatímee
tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jitze ma'can je'ej paj ántyapua'j,
tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!

⁴⁸ ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,
che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jime'!

¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tíjin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij!"

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej ti a'náj tina'aj tyí'taxie've' i Tavástará'

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', ji'nye a'ñ pu tyámua' tyihuojó'mua'raj, ji'nye jusén jime' pu séeje're' i ti jin taxie've'.

2 Miche' a'yan tyaataxáj a'ñmaj i ti Tavástará' hua' japua huatanyúj, ti hua' japua huatanyúj a'ñjma jimi i maj hua'ajcha'ñire',

3 i ti hua'ajsii hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyej pujmua', a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tij i xicáj je'ejnyinyiij majta jo'tij ja'ancáru'pij.

4 A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata', camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa ja'huóchejtye'en,

5 matájcua'aj majta í'cua'aj, jmajta meríj á'cui'ñhuaca'aj!

6 Ajta matí'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástará' mu jimi huatyéenyuj, a'ñ pu'ij hua' japua huatanyúj matí'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj.

7 Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóchejtye'en.

8 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'ñjci jime' i ti taxie've', jajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

9 Ji'nye a'ñ pu jaatá'sij ti huaye'en a'ñjna i ti í'mu'uj ajta jéehua tyaata'sij i ti tyí'cue'ri' a'ñjci i ti i'cuaj.

10 Huápuí'ij pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj, a'ñ pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuíjritya'ca'aj ajta i cadéenaj,

11 a'ñjci jime' maj quee a'yan huaríj je'ej ti i Tavástará' tyu'ta'ñjtaca', majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'puí'ñtari'tzej i tajapuá ti já'sejre'.

12 Dios pu a'ñj huo'ta' i ti huápuí'ij muárie'rij; mue'távitzaa, ajta quee a'tíj huá'huíria'ca'aj.

13 Ajta matí'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástará' jimi huatyéenyuj, a'ñ pu'ij hua' japua huatanyúj matí'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj;

14 ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tij huápuí'ij jo'tíca' ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' ji'qui'huaj i cadéenaj jime'.

15 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'ñjci jime' i ti taxie've', jajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee jimi!

16 ¡A'ñ pu tyu'tyátaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj! ¡Ajta tyi'ñná'xij tyi'tij ti tyapúusti' jin tyi'taavijhuaca'aj!

17 ¡ maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuajtyej a'ñjci jime' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyi'ixána'cira'ca'aj,

18 camu che' pújooriajva'aj maj tyi'tíj huácua'nyij; jmuríj huápuí'ij á'cui'ñhuaca'aj!

19 Ajta matí'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i Tavástará' jimi, a'ñ pu'ij hua' japua huatanyúj matí'ij je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj;

20 junyúuca pu ujo'ta'ityaca', ti'quij tyihuo'huaa; jhua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácuí'nyij!

21 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'ñjci jime' ti a'ñ taxie've', ja'ñjci jime' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

22 Saja'ta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'ñ jin tyaatatyójtzi're'en siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'ñ ricij.

23 Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.

Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'ñjci jime' i ju báarcuj,

24 a'áa mu mij, jo'tij huápuí'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj i ti jin naa huasé'rin i Tavástará' ti tyú'taahuaca'.

25 Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástará' nyuucaa huatánamuajre a'ñ pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;

26 aj mu mij jútye' jo'vátzjij u tajapúa' imuáj
 majta je'en ajo'cájrurij tyétye' imuáj i jájritze';
 ¡meyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátziin!
 27 A'yaa mu tyitya'antávitzaa'j mati'ij i maj ta'ruj;
 ¡capu tyi'táj je'ej tyihuo'tyáhuu' i maj jin jéehua tyu'yí'tihua'aj!
 28 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,
 a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj,
 29 ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,
 ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.
 30 Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íi mu huatóotyamua'vej,
 Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íimaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

31 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',
 ¡je'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeétyee jimi!
 32 ¡Ca'nyiin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusiire'en!
 ¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosiire'!

33 Tavástara' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'ajréxaj
 ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,
 34 ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'táj huíire',
 a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;
 35 ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun
 ajta jo'tij i chuéj jo'huáchij ti'ij jo'tij ja'rámuaa;
 36 a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj,
 a'íi mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.
 37 A'íi mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huitye'en
 jéehua mu mij tyí'cütyej.
 38 A'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej
 ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.
 39 Ajta tipua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj
 a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyi'huá'uurej,
 ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuéjtzitarej,
 40 Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej
 ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja' juyéj.
 41 A'íi pu huo'tyáhuíire'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj jajpuéjtzij;
 ¡huo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeétyeristyamua'me'en a'yájna mati'ij i ya'muáatyee!
 42 Mati'ij a'ij huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyi'tyetyeetyee,
 majta a'íimaj quee che' huatányuusiij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

43 A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej,
 a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'ij mua'reeriaj
 ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástara' ti jin taxie've'.

108

Nyaxiéjnyu'ca' pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuínarij ajta i chuícarij David ja'a'rij

1 Nyaxiéjnyu'ca' pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj, nyaj Dios,

ja'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' ti muéetzij jimi tyu'táchuuiicaj!

Huájisij, nyajuuricamej;

2 xaatájisij, áarpaj ajta canárij;

¡nyáajjistej i ti jájcuan huatapuá'rij!

3 Chuícarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',

hua' tzajta' i tyeétyee nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

4 Jí'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapúa' ti séejre'.

¡i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapúa' ti séejre'!

5 ¡Nyaj Dios, muáaj paj japan aja'seejre' i tajapúa' ti séejre'!

ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchi i cháanacaj japua!

6 A'íj paj jin tajapúa' huatányuuniij i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ta'aj ij huó'huíire'en a'íjma i paj hua'xie've'.

¡Pata'aj taatájeevej!

7 Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyeyúuj tzajta' a'yan tijin:
 "iNyenetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
 nyahta a'ij huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!
 8 A'ijna i Galaad ajta i Manasés a'fi mu nye jitze ajtyáma'can;
 Efrain pu a'fin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze;
 ajta Judá pu a'fin pué'een i itz'ij nyaj jin tyi'ijta;
 9 Moab pu a'fin pué'een i nyaj jitzán anányamuejtye'en;
 nyahta i nyaj ca'quéj a'ij nu japua jaráriesij i Edom,
 jnyahta tyu'táchuicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'ijma jimi i filisteos!"

10 ¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?
 ¿A'tanyij nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Edom?
 11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj per'ij matuuhua'xij,
 ¡capáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!
 12 Taatáhuüre' a'ijci jimi i ti tájcha'üre',
 ji'nye capu tyi'tij huüre' i tyévi'ij ti jin tyi'huüre'.
 13 Va'cán tu jin tyi'mue'tin a'ijci jime' i Dios ti taatyáhuüre'ej,
 ja'fi pu'ij huo'tzínajra'aj a'ijma i maj tájcha'üre'!

109

I ti tajapúa huatányuusij a'ijci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee

I ti a'ijna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuificarij David ti ja'a'rij
 1 Taj Dios, capáj quee ave'nyuucan' an nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,
 2 ji'nye i hua' tyenyij i maj tyi'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 a'fi mu nyéetzij je'ej pua'aj tyi'nyaxaj,
 ajta quee a'yan tyi'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyi'nyaxaj.
 3 A'fi pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyi'nyaxaj,
 majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.
 4 Nyáaj nu hua'xie've', majta a'ijma mu nyenyo'si'tye'ej;
 ajta nyáaj nu huatyényuusij.
 5 A'fi mu je'ej pua'aj náaruj a'ijci jime' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij,
 ajta a'ijci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'fi mu nyaxana've'.

6 A'ij paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
 ajta je'en a'fin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatányuusij,
 7 miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;
 miche' a'ijmaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuüre'.
 8 ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij
 ajta je'en sáij tya'ancuriáan tyi'tij ti tyi'ijcha'íica'aj!
 9 ¡Miche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'
 ajta i íira'ra'an antyúusiijtare!
 10 ¡Miche' i yójmua'mua' ahuací'ca'an túmii mahua'huavíiraj!
 Majta ahuo'jóohua'xij jo'tij i tyihuá'chí'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.
 11 Ajta néijmi'i tyo'jó'tinyij i túmii ti tyú'nyijtye'
 tyi'tij ti je'ej a'fin tyi'ijcha'íica'aj.
 Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej
 miche' a'fin tyihuo'náhue' tyi'tij maj huamue'tij a'ijci jime' maj tyu'muáriej.
 12 Che' quee a'tij séjre'ej ti'ij a'ij áancu'vaxi'in
 ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.
 13 Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can,
 che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.
 14 Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'tij ti jin quee xá'pu'i' huaríj i táatajra'
 ajta quee a'náj jo'rio'uunaj i náanajra' ti jin huóoxana'cirej;
 15 che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeriaj i hua'xana'cira'
 ajta jo'rio'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

16 Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej,
 i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye' ajta i maj je'ej tyityóomuajtyej
 a'ijma pu huatavéen' asta na'aj quee huo'cuuj.
 17 Ji'nye a'fi pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,
 ¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,

¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

¹⁸ Che' a'ájna jin cánami'hua'j i ti je'ej pua'aj een a'yájna tí'ij cáanarij jime' ti cóonaj;

che' ajta tzajta' utyéene'j jucáara' jitze ajta i caríira' jitze

tí'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu tí'ij aséityij,

¹⁹ ¡che' a'yan tya'cáanaj tí'ij i cáanarij

ajta je'en a'yan tyeetyácajtye'en tí'ij i ti jin ahuóojí'que'!

²⁰ ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'ájma i maj nyéjcha'íire'

ajta a'ájma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

²¹ Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapua'j, pajta tyámua' tyinaatyécha'íin.

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, a'ájci jime' paj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj pajta taxie've'!

²² Huápuí'ij nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,

nyetyí'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

²³ a'yaa nu tyaja'huányapua'rixí'ij tí'ij i quéenyi'istarij,

¡ajta i áacaj naatyása'rieechij tí'ij a'ájci i vítzi'ij!

²⁴ Nyatunú'j jitze nu tyényeviveesij a'ájci jime' nyaj quee che' tyí'cua';

nyajta nyerí'j tyáhuasij a'ájci jime' ti cue'ráj tyiná'tizíitye'.

²⁵ ¡Nyáaj nu a'íin pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeítsee!

¡Matí'ijta naaséj, a'íi mu je'ej tyí'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

²⁶ Naatáhuíire', Tavástara' pajta nyaj Dios;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'ájci jime' i paj nyaxie've'!

²⁷ Miche' a'yan tyámua'reej paj muáaj, Tavástara',

a'ájci jin a'yan huarí'j a'muáca' jime'.

²⁸ Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,

ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

ajta je'en a'íin huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuíire'.

²⁹ ¡Miche' i maj nyéjcha'íire' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj!

¡Che' a'íin hua'cáanaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna tí'ij i máancaj!

³⁰ Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',

¡nyetyaataatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua i tyeítsee!

³¹ Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyéejviicue'

a'íi pu'ij jaatyáhuíire'ej a'ájma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'ájci i rey

Chuíicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tíjin:

"Huayíixi'ij íiye'ej nyamuáca'ta' pujmua',

'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antymue'tin i maj muájcha'íire

mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' íicaj jityej."

² A'ájna a Sión, a'ájna i Tavástara' pu muaatátuiire'sij

i itzíj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'ájma i maj muájcha'íire'!

³ A'ájma mu a'tyéityeristyamua' muaatátuiire'ej

a'ájci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tíj.

A'ájci japua i jíríj ti tyámua' een,

ajta a'yájna tí'ij i ti huariéenajyí'ij tí'ijta huatapua'rej

a'íj paj jin tí'ij pu pana'aj jajajcuare' tí'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁴ Tavástara' pu arí tyi'tíj jin tya'tóoratziiri',

ajta je'en néijmi'i jin a'yan tya'róo'astej:

"Muáaj paj puaaríj jin tyi'tyéjvee jusén jime',

a'yájna tí'ij ajta i Melquisedec ti jin tyi'tyávaaca'aj."

⁵ Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';

a'ájci xicáara' ti jitzán tyinyu'caj, a'ájma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityetyu'uj;

⁶ ajta puéjtzij huo'ta'sij a'ájma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

mui'chútyee pu'ij aja'ajsiire'ej;
 jhua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'ij néijmi'que' i chuéj japua!
 7 A'ijci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze,
 a'íi pu'ij i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej ti i Dios tyí'muarie'
 1 Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
 a'ájna jo'maj i tyeítyee jóosiire' maj tyámua' een,
 a'ájna jo'maj néijmi'i jóosiire'.
 2 Va'cán pu jin tyí'muarie' i Tavástara',
 majta i maj jaxie've', a'íj mu jitze tyúumua'tyej.
 3 Naa pu huasé'rin je'ej ti tyí'muarie' ajta huápu'íj naa tyihuá'sejratye',
 ajta jusén jime' séejre' i ti jin tyámua' tyá'xa'pu'íntare'.
 4 Ajta a'yan jáaruuj ti'ij quee a'tíj yó'hua'nán i ti jin naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jije'tzín tyinyú'cacaa;
 5 cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj,
 ja'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri!
 6 Huo'taséjratyej i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íjma i jutyétyeristyamua',
 a'yaa pu'ij a'íjma tyu'tá' a'íjma ti tyá'rica'aj i maj quee tyá'tzaahuatyé'.
 7 Je'ej ti a'íin ricij tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;
 a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
 8 j'i'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyi'sejre'
 ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' j'i'récán jime' ajta huatoojé'yacan jime'.
 9 A'íjma pu iirájtoo i jutyétyeristyamua'
 ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i ti jin tya'tóoratziiri'.
 Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

10 Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jaatyátzaahuatyé'en
 i Tavástara';
 a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj, tyámua' mu tyihuojo'itéej mua'ju'un a'íimaj.
 ¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'tíj ti jin jutyamua've' a'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj
 1 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyévíj ti tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj i Tavástara' jimi
 ajta a'íj jitze jutyamua've' je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'.
 2 A'íimaj i maj a'íj jitze eeráma'can i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj
 tyámua' mu tyityeetyátuihuaj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.
 3 A'ájna jo'tíj a'íin ja'chej jéehua pu tyi'sejre' a'íin ti tyi'ijcha'íj,
 ajta a'náj tina'aj tyihuá'puejve'.
 4 Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tíj jo'tíca'
 ti'ij a'íjma huatyátatzavi'tye'en i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
 ajta a'íjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'íj.
 5 A'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj tyámua' pu naa tyi'tyevij ajta tyu'nyijtye' tyi'tíj
 maj jaatáhuaviiraj,
 tyámua' pu ajta naa tye'cha'íj je'ej ti tyi'tíj tyí'muarie',
 6 a'íj pu jin quee a'náj tyi'tíj jin eerá'itzeesij.
 ¡A'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj a'íj mu atamua're'rihua'aj muá'ju'un!
 7 Capu tyi'tziinye' t'ipua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj tyi'namuajre'ej;
 xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástara' jitze tyi'ca'nyej.
 8 Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyi'tziinye',
 ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'íjma i maj jájcha'íire'.
 9 Tyi'tíj pu tyihuo'riáa'sij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',
 a'náj tina'aj pu tyámua' tyi'tyevij,
 ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.

¹⁰ A'íi pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ti'ijta jaaséj;
ajta ti'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancurioci'máaj ja'mej i jutaméj jime'.
Capu tyi'tíj huatyáhuire'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij
¹ ¡Alelúuyaj!
Mu siaj jahuüre' i Tavástará', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj!

² ¡Che' tyámua' eenye' ijíj ajta jusén jime'
i ti jin ántyapuaj i Tavástará'!
³ ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj i Tavástará'
a'ájna jo'tíj i xicáj je'ejnyinyij ajta jo'tíj ja'ancáru'pij!
⁴ Tavástará' pu néijmi'caa japua séeje're' i tyeítýee;
ajta i ti jin naa huasé'rin a'íi pu tajapúa já'seje're'.
⁵ Capu a'tíj a'yan ajtáhua'aj een ti'ij i Tavástará' taj Dios,
a'áa ti tyejé'ijtaj jútye' imuáj,
⁶ ajta a'yan tyi'ja'yájna, ti a'íin ecóotutaj
ti'ij jaaséj i tajapúa ti séeje're' ajta i cháanacaj.
⁷ Tavástará' pu chóota' ja'ajriásij a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue',
ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjci i tíquee tyi'tíj tyícha'ij
⁸ ti'ij ja'tyáratyij hua' jamuán i tyeítýee maj jéehua juxie've',
hua' tzajta' i tyeítýee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'tíj a'íin ja'chej.
⁹ A'íjci i íitaj ti quee tyiyóomua'aj ta'raa
jaatá'sij ti'ij huatóotyamua've'en a'íjci jime' ti arí tyiyójmua'
ajta ti arí jusíj huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'tíj maj atamua're'rii mati'ij eeráacij a'ájna a Egipto
¹ Ti'ij i Israel, chí'ra'an a'íjci i Jacob,
eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjci japua i chuéj ti quee jamua'tyej,
² Judá pu a'íin pué'eenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'íjci i Tavástará',
Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.
³ Ti'ij i jájrij jaaséj a'íjci i Israel, a'íi pu huatóo'uj,
ajta a'íjna i játya'naj Jordán ti ántyapuaj juhuárita' pu huariá'raa.
⁴ ¡I jiríj ti cíle'nye'ej séeje're' ajta ti ajtí'tí'ijmee
a'yaa mu tyityájtznaxij mati'ij i cánya'xií!
⁵ ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájrij, patí'ij pij huatá'uj?
¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?
⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej huarij, a'íjci jitze i jiríj ti cíle'en ajta i ti ajtí'tí'ijmee,
siaj sij a'yan tyityájtznaxij mati'ij i cánya'xií?
⁷ ¡Pata'aj huatyé'vivaaxi'in muáaj, chuéj,
a'íjci jimi i Tavástará', Dios ra' a'íjci i Jacob!
⁸ ¡A'íi pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjci i apuéerij!
¡Ajta tyu'tá' ti'ij arámuaacaj jo'tíj jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'íjna i taj Dios tajapúa pu já'seje're'
¹ Tavástará', pata'aj asíj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;
¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjci jime' paj jí're'can jime' taxie've'!
² ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' i maj quee tyá'tzaahuatye'
yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?
³ Taj Dios pu tajapúa já'seje're';
a'íi pu néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.
⁴ Hua' sáanturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua majta pláataj,

tyi'táj pu'uj tyi'pué'een tyeétyee maj jumuáca' jin tyú'taahuaca':

⁵ mua'ancatányijmee, ajta capu i'rij maj tyu'taxáj,
mua'ajri'ijisijmee, ajta camu atanyéjnye',

⁶ mua'ajtanaxiéejmee ajta camu iityanamúáarajmee;

majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'táj i'chuej;

⁷ mua'ajtamuáca'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'táj tyiví';

mui'ra'íicajmee, ajta camu ráci'ijci'nyive';

¡capu tyi'táj cí tyi'namuajre' i hua' tyenyij jitze!

⁸ A'yaa mu cha'taj mana'aj een mati'ij i saánturij

a'íimaj i maj hua'ta'huacaa

majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuaty'e'.

⁹ Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íi pu tahuíire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹⁰ Siajta mua'aj puariij, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íi pu tahuíire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹¹ Mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',

¡a'íj xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íi pu tahuíire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹² ¡Tavástara' pu ari ityájma to'támua'reeri'

tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!

Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can,

tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i puariij,

¹³ tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij,

a'íjma i maj óotzaahuaty'e' ajta i maj tyóoxaahuaj.

¹⁴ ¡Che' i Tavástara' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij

mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!

¹⁵ ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj,

a'íin tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!

¹⁶ A'íjna i tajapuá ti séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,

ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyévíj.

¹⁷ A'íimaj i maj merij a'áa jo'tyá'itzee jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,

i maj merij huácuj, camu pújoorej mej mij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara';

¹⁸ ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej

ijíj tyajta jusén jime'.

¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

¹ Nyáaxie've' i Tavástara' ji'nye a'íi pu náanamujri' nyati'ij jimi huatyéenyuj,

² ji'nye a'íi pu tyámua' huóoruuj tí'ij náanamuj.

³ Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyajúurij!

⁴ A'íi pu naatyáají'quej i ti tye'entyípuaapua'rityee,

nyajta tin a'áa jo'tyá'itzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej

a'íi pu ajta naatyáají'quej i nyaj jin tyu'tátziin ajta i ti nyetyácu'i'nyisime'ej.

⁵ Aj nu nyij huatyéenyuj a'íjci jitze ma'can i Tavástara'

a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'íin japuan huatányuunyij i nyajúuricamej.

⁶ Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'pu'íntare' ajta tyihua'cu'vej;

taj Dios pu huápu'íj naa tyihuojo'mua'raj.

⁷ Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj quee óotzaahuaty'e'.

Tí'ij nyéetzij quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'íi pu nyajapuáj huatanyúj.

⁸ Ajta ijíj, a'yaa pu tyí'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej

ji'nye i Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,

⁹ ji'nye a'íi pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij,

ji'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiinyej nyajta quee che'

eetahu'í'tzi'in.

¹⁰ Néijmi'i nu jin ja'rá'astjire'ej i Tavástara'

nyati'ij nyooj júurij íyan i cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtaca'aj nyaj huápu'i'ij jéehua je'e'j pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

11 Nyati'ij quee che' je'e'j jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'aj maj néijmi'i i tyeítyee tyí'hue'tacaa.

12 ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

13 ¡Nye'ejriásij a'íjci i váasuj ti jin nyajapuáj huatanyúj nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

14 Na'ránya'astej tyi'táj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástara' néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

15 Jéehua pu tyaja'huóojipuaj i Tavástara' tipua'aj jaaséj ti sáij huámui'nyij i maj jaxie've'.

16 ¡Muáaj paj Tavástara', nyáaj nu muéetzij muahuiire'! ¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'íjci i ti muéetzij muahuiire'! Muáaj paj períj jájtzaanaxij nyáaj nyej jin j'i'qui'huaca'aj.

17 Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj, nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástara', a'íjci i paj jin ántyapuaj.

18 Na'ránya'astej tyi'táj nyaj jin tya'tányaratziiri' i Tavástara' jimi néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj,

19 a'újna jo'táj ja'rájta'cuaj i tyejúujra' i Tavástara', jí'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

117

Chuúicarij tyaj jimi jaatáhuicaj i Tavástara'

1 Mu sja'j séej chuéj japua jo'cháatimee sja'jta néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee, néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara',

2 ji'nye a'ájna i ti jin taxie've' va'táj pu séejre',

ja'ájna i ti jin tyámua' een i Tavástara' jusén pu jin séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'ájna i ti jin néijmi'i putyi'uurej i Tavástara' néijmi'i pu jin tyámua' een

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íj pu tyámua' een, ji'nye jusén pu jin séejre' i ti jin taxie've'.

2 Míche' a'yan tyu'taxáj a'íjma'j i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'."

3 Míche' a'yan tyu'taxáj i puaríj tíjin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'."

4 Míche' a'yan tyu'taxáj a'íjma'j i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara' tíjin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'."

5 Nyati'ij quee che' je'e'j jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu huatyéenyuj; a'íj pu'ij náanamujri' ajta je'en nái'rájtoo.

6 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'j?

7 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'íj pu'ij nyahuiire'.

¡Nyáaj nu hua'sejran mati'ij huatyámue'tiche'en a'íjma'j i maj nyaxana've'!

8 Jéetze' pu tyí'huire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

quee a'yan tipua'aj i tyévi'j jitze tyetyú'ca'nyej.

9 Jéetze' pu tyí'huire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

quee tipua'aj tyeítyee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jin tyityatatyíj.

10 Néijmi'i mu a'íjma'j nyeria'naj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ajta a'íj nu jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tíj.

11 Néijmi'que' mu nye jimi atahuístiraa,

ajta nyáaj nu a'íj jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tíj.

12 A'yaa mu tyinyeriá'naj mati'ij i tzíjca'riisee,
ajta i maj jin nyu'camui'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájttaa ti'ij i tzícare'ej,
jnyáaj nu i Tavástará' jitze ma'can hua'antymue'tij!
13 Ca'nyíin mu jin naatátajchaca', nyej nyij eetávetyijche',
ajta i Tavástará' pu mujo've'mej ti'ij naatáhuüre'en.
14 Nyáaj nu tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa.
¡A'í pu a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

15 A'ájna jo'maj ja'chej i tyeítjee maj tyámua' tyityetyúucha'ij
a'áa mu jutyamua've'ej metyi'chuiicaj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.
"¡A'ájna i Tavástará' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'í pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!
16 ¡A'ájna i Tavástará' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jin tyámua' een!
¡A'ájna i Tavástará' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'í pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!"
17 ¡Canu muí'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej
nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tij ti je'ej huáruuj i Tavástará'!
18 Tavástará' pu jéehua huápu'ij puéjtzij naatá',
ajta capu naatá' nyej nyij huámui'nyij.

19 ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeýúuj,
a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey nyej nyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'!

20 A'í pu a'ín pué'een i puéertara' i Tavástará',
a'úu mu mij jo'tyáruutyij a'íimaj i maj ji're'nye'ej jimi séejre'.

21 Nyetyi'muatyójtzi're', Tavástará', ji'nye muáaj paj náanamujari'
pajta je'en a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

22 A'ájna i tyetyéj maj majúuriej a'íimaj i chí'ij maj ta'huacaa
a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

23 A'í pu i Tavástará' a'yan jáaruuj,
a'í tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

24 A'í pu xicáara' a'í pué'een ti'ij i Tavástará' a'yan huarij:
¡che' íjij naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cui', Tavástará', ¡tajapuá huatányuuchij!
A'tzúj cui', Tavástará', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' atyojo're'nyej!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'ájna i ti jitzán ma'can i Tavástará' yeje've'mej!
Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'ájna u tyeýúujra' tzajta' i Tavástará'.

27 Tavástará' pu a'ín pué'een i Dios, ja'í pu tatatzavi'tye'!
Siata'aj huatyóohuiinyij siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'antypíij
siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i siaj japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyójtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj va'cán jin tyi'tyéjvee,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

29 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', ji'nye a'í pu tyámua' tojo'mua'raj,
ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjci i nyúucarij Dios ti jin tyí'ijta

1 Míche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ji're'nye'ej tyámua' tyityaajú'
majta a'yan tyityaajú' ti'ij i Tavástará' tyitaamuá'tyej.

2 Míche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricij je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'
majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,

3 a'íimaj i maj quee tyi'tij jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástará'.

4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúucaa
néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyí'ra'aj jime'.

5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj
a'íjci jime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

6 Canu nyij tyi'tij jin nyetyevi'ra' na'mej
nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

7 Tzáahuatyí'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.

⁸ ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúuca!'
¡Capáj a'náj manúujipuan!

⁹ ¿Ji'nye tyí'rij ti'ij i tyamuéej quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj?

¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íij je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!

¹⁰ Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo;

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúuca.

¹¹ Nu'rj ju'huatyá'itzee a'nyúuca i nyaxiéjnyu'caa tzajta'

nyej nyij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimi.

¹² ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástara'!

¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyi'ijta!

¹³ Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj

néijmi'i tyi'táj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.

¹⁴ Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyi'táj tyi'íjcha'ij.

¹⁵ A'íj nu jitze tyi'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca'

nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyu'cárutyij.

¹⁶ A'íj nu jin a'nyúuca huatányetyamua've'sij

nyajta quee yo'huá'xij a'nyúuca.

¹⁷ ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuüre'!

¡Nya'ra'astej a'nyúuca!

¹⁸ Na'tányeeritye' i nyajíise', nyata'aj nyij jaaséj

ti naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyi'mua'taj.

¹⁹ A'yaa nu een iye'ej i chuéj japua ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can;

capáj nye jimi ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

²⁰ A'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej

a'íjci jime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

²¹ Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'xaxa'aj majta je'ej pua'aj ricij

majta quee a'yan ricij pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.

²² Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyi'nyaxajta nusu men mij nyaxana've'ej,

ji'nye nu'rj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúuca i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

²³ Tyij majta i tyeityee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuooaj mej mij je'ej pua'aj
náa'uurej,

a'íjna i ti muéetzij muahuüre' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúuca.

²⁴ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca';

a'íj pu'ij a'íin pué'een i ti nyéetzij tyámua' tyi'nye'ixaatye'.

²⁵ Nu'rj tin huatámu'íj,

júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

²⁶ Nu'rj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, muáaj pej pij naatajé.

¡Náamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyi'ijta!

²⁷ Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en pati'ij tyu'ta'íjtaca',

ji'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyu'mua'tyij i ti naa huasé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁸ Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápui'ij nyényeyiin;

¡ca'nyíjra'aj naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

²⁹ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyey i juyéj ti hue'tzij pué'een

naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyi'mua'taj.

³⁰ A'íj nu nyerij antíhuo i juyéj ti ji'ré'can jime'

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.

³¹ Tavástara', nu'rj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!

³² Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

³³ Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyey,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyey 'asta jo'táj jóo'asej.

³⁴ Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj muáaj tyi'mua'taj;

¡nyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'!

³⁵ A'íj paj jitze nu'cájuyetyey je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.

36 Tyu'tá' tí'ij i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' quee a'íjci i tí' avíltzj jin huamue'tíchi'huaca'.

37 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íjma aráseejra i maj hue'tzj jin jusejrataj; jjuuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

38 Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'íjci i tí' muéetzj muahuiire' je'ej paj tyihua'táratziiri' a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'íj.

39 Capáj tyi'tá'care'en tí' nye jitze rá'astij a'íjci i nyaj jatziinye', j'i'nye tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

40 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i paj jin tyu'ta'íjtaca'; jjuuricamej paj naata'an, j'i'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

41 Naataséjratye', Tavástara', i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin nyajapuáj huatányuusij, a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri'.

42 A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeeveje a'íjci i tí' je'ej pua'aj tyinaatájeeveje, j'i'nye a'íj nu jitze a'nyúucaa tyí'ca'nyej.

43 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'íjna xajtaj i nyúucarij tí'j'récán jime', j'i'nye a'íj nu jitze tyi'íjchó've' i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

44 j'Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij pati'íj tyitaamuá'tyej, a'náj tína'aj, nyajta jusén jime'!

45 A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej, j'i'nye a'yaa nu tyu'méj pati'íj tyu'ta'íjtaca'.

46 Nyataaxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'íjma jimi i maj rey jin tyityetyu'uj nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

47 J'i'nye nyáaxie've' a'íjci i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca' nyajta a'íjci jin nyetyamua've'.

48 Nyáaxie've' nyajta nyetyamua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca', nyajta jéehua a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

49 Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'íjci i tí' muéetzj muahuiire': muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'íj jitze tyi'íjchó've'ej.

50 A'íi pu a'íin pué'een i tí' tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'íjta nyaxaamujritya'aj: jjuuricamej paj nyatá'caa a'íjci jime' i paj jin tyina'táratziiri'.

51 A'náj tína'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nyajta nyáaj canu ajtayí'ij a'íjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

52 Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj ímuáj tyu'ta'íjtaca', a'íj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.

53 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj majta majúujipua'aj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej jéehua mu huápui'íj nyéetzj nyajaaxiejtje'.

54 Cuínarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' a'íjci japua i chuéj jó'nyaj a'yan je'en tí'ij i séej chuéj japua tí' já'ma'can.

55 Tavástara', tí'ijta tíca' muéetzj nu mua'tamuá're'rii, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij pati'íj muáaj tyí'tamua'tyej.

56 A'íi pu a'íin pué'een i tí' nyejitzé a'yan tyúuxie've': nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i tí' nyejitzé séejre'; a'yaa nu tya'tányaratziri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.

58 Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin a'yan tya'tányaratziri' nyej nyij tyámua' eenye' muéetzj jimi;

tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri'.

59 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj, aj nu nyij nyajtáhuaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

60 Ca'nácan nu a'yan huaríj, canu á'tyeej nyati'íj nyij a'yan huaríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

61 A'íi mu meríj avíltzj jin nyeria'naj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

62 Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzj tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' tí' tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

63 Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'íj majta i maj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

64 Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jin taxie've', náamua'tyej a'íjci i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

65 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'íj a'íjci i tí' muéetzj muahuiire',

a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'.

⁶⁶ Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej, ji'nye a'áj nu jítze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁷ Matí'ij quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyí'tyinyecha'íica'aj, ajta ijíj nu a'nyúucaaj ja'astej.

⁶⁸ Muáaj paj tyámua' tyíhuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyí'tyía'cha'ij, náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'íjta.

⁶⁹ I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tziz jin cha'mana'aj ná'xijtye',

ajta nyáaj nu néjimi'i i nyaxiéjnyu'caaj jin ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

⁷⁰ A'íi mu je'ej pua'aj een i jumua'tzíira'aj jítze,

ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

⁷¹ Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'íjci jime' maj naatyaxáahuataca',

ji'nye a'yaa nu tyaari'rej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

⁷² Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'ájna i nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye',

quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii ooroj ti pué'een nusu pláataj.

⁷³ Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin;

ínaatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

⁷⁴ A'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij a'íi mu huatóotyamua've'sij matí'ij naaséj,

ji'nye nyáaj nu a'nyúucaaj jítze nyeríj tyí'íjchó've'.

⁷⁵ Tavástara', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' ajta a'yan tyí'xa'puí' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an típua'aj nyequee ja'rá'astej.

⁷⁶ íChe' a'íin tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jin nyaxie've',

a'yájna patí'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!

⁷⁷ Naataséjratye' i paj jin nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

ji'nye a'áj nu jítze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.

⁷⁸ Míche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe'

i maj cha'mana'aj tyí'táj jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj;

nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaaj jítze tyú'mua'tyij.

⁷⁹ Míche' nyajamuan tyúusiire'en a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij,

a'íimaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁰ Che' i nyaxiéjnyu'caaj tyámua' eenye' a'íjci jítze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca', nyej nyij quee tyí'táj jin nyetyevi'ra'.

⁸¹ A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányuunyij,

ja'áj nu nyeríj jítze tyí'íjchó've' a'nyúucaaj!

⁸² Nyaji'ij pu arí huácua'naj nyaj atanyeerij nyetyí'ijcho've' i paj jin tyina'táratziiri',

a'yaa nu tyí'xaj tíjin: "¿A'najnyi mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij tyámua' tyi-naatyéjeevej?"

⁸³ Tyij nyajta vastacirie' pué'een tíquee tyí'táj huíire' majta meríj nyojo'hua'xij,

canu yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

⁸⁴ ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyí'cho've'ej?

¿A'najnyi puéjtzij pahuo'tá'sij a'íjima i maj je'ej pua'aj nya'uurej?

⁸⁵ Tyeétyee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaajú' patí'ij muáaj tyí'tamua'tyej

a'íi mu meríj avíetzij jin tyámua' tyí'een, a'yájna patí'ij muáaj tyu'tyájtoo a'nyúucaaj jime',

⁸⁶ íNaatáhuíire', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!

íNéjimi'i pu jí're'can jime' i nyúucarij muáaj paj tajimí jaatyájtoo!

⁸⁷ Tímua' mu na'antypuá'ritej íyan cháanacaj japua,

ajta canu nyáaj ajtáara a'íjci jítze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁸ Júuricamej paj naata'an, a'íjci jime' i paj nyaxie've',

nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij a' tyeniyj jítze ti eejnyéj.

⁸⁹ Tavástara', a'nyúucaaj pu jusén jime' séejre';

ítyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá!

⁹⁰ Jusén jime' pu séejre' a'ájna i paj jin tyámua' een;

muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej i chuéj, a'áj pu jin tyámua' tyí'sejre'.

⁹¹ Néjimi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna patí'ij muáaj tyu'tyájtoo a'nyúucaaj jime', ji'nye néjimi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huíire'.

⁹² Típua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'íjci i paj muáaj nyamua'tyej,

a'íi pu arí na'antypuá'rite'nyijche' i xaamújrira'aj.

⁹³ Canu a'náj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

⁹⁴ ¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jíitze nu ajtyáma'can nyajta a'yan tyu'méj pati'íj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

⁹⁵ ¡Maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj mu tyi'íjchó've' a'tzáaj maj na'antypuá'ritye'en, ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyi'íjta.

⁹⁶ A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entypuáapua'rej, ajta i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime' pu séejre'.

⁹⁷ ¡Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!

¡A'tzáaj tina'aj nu a'íj jitze tyi'riá'mua'sij!

⁹⁸ A'íjna i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzij pu nya'a'rij jusén jime'; a'íi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'itéej ná'ra'nyij mequee a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

⁹⁹ Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'íimaj i maj tyí'nyamua'tyej

ji'nye jéehua nu a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹⁰⁰ Jéetze' nu tyojó'itej mequee i huáasij

ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuaty'e' i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹⁰¹ Nu'ríj ajtáara a'íjci i juyéj jitze ti quee tyámua' een nyej nyij a'nyúuca a ará'astej.

¹⁰² Canu ajtáara a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj a'íin pu'éen i ti tyí'nyamua'tyej.

¹⁰³ Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'íjna i paj jin tyina'táratziiri' mequee i sarátyee i nye tyényi'tze'.

¹⁰⁴ A'íj nu nyeríj jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyej nyij tyojó'iteej, a'íj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyityetyúucha'íj.

¹⁰⁵ A'nyúuca pu tatzárij pu'éen jó'nyaj ja'ra'íicajmee

ajta a'íin pu'éen i ti jin huányeeri'íj i nyajuyéj jitze.

¹⁰⁶ Tyi'tíj nu jin tya'tányaratziiri', a'íj nu nyij jin aránya'astesij:

¡néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jaatyájtoo!

¹⁰⁷ Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej;

¡júuricamej naatá', a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri'!

¹⁰⁸ Ancuríaa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzire' i nye tyenyij jime', pajta je'en a'nyúuca náamua'tyej.

¹⁰⁹ A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa,

ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

¹¹⁰ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj mu jaxie've' maj naatyéevi',

ajta nyáaj canu ajtayí'íj a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

¹¹¹ A'íjna i nyaj jusén jime' jajcha'íj na'mej a'íi pu a'íin pu'éen a'nyúuca,

ji'nye a'íj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹² Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta,

a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entypuá'rej.

¹¹³ Nyahua'xana've' i tyeítyee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj,

ajta a'íj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

¹¹⁴ Muáaj paj a'íin pu'éen i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'íj;

a'íj nu jitze tyi'íjchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

¹¹⁵ ¡Nye jimi xu ajtacínyej, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,

ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i nyaj Dios!

¹¹⁶ Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej;

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'íjci jime' je'ej nyaj tyi'íjchó've'!

¹¹⁷ Naatáhuíire', aj pu'íj nyéetzij nyahuíire'en;

a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

¹¹⁸ Muáaj paj mahuóohua'naj a'íjma i maj ajtací'ij a'nyúuca jitze,

ji'nye capu tyi'tíj huíire' je'ej maj a'íimaj metyityoomuá'mua're'ej.

¹¹⁹ A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een ti'íj i xiéerij,

a'íj nu jin nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

¹²⁰ Nye tyévira' pu juvivej a'íjci jime' nyaj tzaahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'íj;

¡jéehua nu huápuí'íj tzaahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo!

¹²¹ Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'íjci i nyaj jin tyámua' tyi'tyínyecha'íj, capáj nyatato'ra'an a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

122 Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reerij tí'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye',
miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriáj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.

123 Pu'ríj i nyají'íj tácu'a'naxij a'íjci jíme' nyaj tyí'íjchó've' paj nyajapuáj huatányuunij,
nyetyí'íjchó've' paj nù'rátóonyij, a'yájna patí'íj tya'tá'ratziiri'.

124 Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'íjci i tí muéetzij muahuüre' a'íjci jíme' i paj jin taxie've'.
;Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'íjta!

125 Nyáaj nu a'ín pué'een i tí muahuüre'.

Naatá' nyej nyij tyojó'íteej,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'pui'in paj tyí'táj jin je'ej huárinyij,

ji'nye camu che' a'yan ricíj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.

127 Ji'nye nyáaj nu jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

jéetze' nu a'íj xie've' nyequee i ooroj tí jumua'tij.

128 A'íj nu jin a'nyúucaá jíitze tyí'nyamua'tyej

nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

a'íj nu jin ja'astej.

130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúucaá tipua'aj tyámua' naa metyaataxáj,

tyámua' pu tyihua'mua'tyej a'íjma i tyeityee maj quee óotzaahuaty'e'.

131 Huápu'íj nu jaxie've' nyati'íjta tyu'taxáj

ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúucaá.

132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

a'yájna patí'íj ricíj a'íjma jimi i maj muaxie've'.

133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en tí'ij tyí'huóoxie've' a'nyúucaá jíitze;

capáj tyí'tá'care'en tí'ij a'ín tyí'nye'íjtye'ej i tí je'ej pua'aj een.

134 Nyajapuáj paj huatányuunij a'íjma jimi i tyeityee maj je'ej pua'aj ricíj,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjci i tí muéetzij muahuüre',

pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'íjta.

136 Jéehua nu huápu'íj eetaja'ra'tajyi'íj i nyaj jíise'

ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

137 Tavástara', muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een;

tyámua' pu naa tyu'tóoje'yej i nyúucarij paj jin tyí'íjta.

138 Néijmi'i i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

tyámua' pu een ajta a'yan tyí'jí're'can jíme'.

139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jíitze a'nyúucaá,

ji'nye a'íjma i maj nyéjcha'üre' mu'ríj yo'huá'xij.

140 A'íjna i paj jin tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tij;

a'íj pu jin jaxie've' a'íjna i tí muéetzij muahuüre'.

141 Canu tyí'táj jin á'nyatzaahuaty'e', majta mu manújipuaaj,

ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

142 A'íj paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' i tí tyámua' een,

ajta a'yan tyí'jí're'can jíme' je'ej paj tyí'tamua'tyej.

143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajcaá nyajta quee je'ej jájtyoova'aj,

ajta a'íj nu jin huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

144 A'náj tína'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';

;naatá' nyaj tyojó'íteej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jin júurij!

145 Tavástara', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caá jin muaatájeevij,

;pata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'nyúucaá ará'astej!

146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuüre'

nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

147 Tí'íj quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj naatyáhuüre'en,
a'íj nu jíitze tyí'íjchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.

148 Ajta tí'íj quee eexúj huariá'tica'rej, nyají'íj pu arí tyámua' een tí'íj huatáxa'üre'en

nyej nyij a'íj jíitze tyí'huényamua'tziitye'en i paj jin tyina'táratziiri'.

149 Náanamuaajri' je'ej nyaj tyí'tyényuusij, Tavástara', a'íjci jíme' i paj nyaxie've';

júuricamej naatá', a'yájna patí'íj períj tyámua' naa tyaxá'pui'intarej.

150 Véjri' mu nye jimi yésejre' a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí',

ajta amu' imuáj já'sejre' a'íjci jíitze muáaj paj jin tyí'mua'taj.

151 Muáaj, Tavástara', véjri' paj yésejre',

ajta néijmi'i a'nyúucaa a'yan tyi'ji'récán jime'.

152 Nu'rjij ará'tyeej nyaj jamua'tyiej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',
muáaj paj jusén jime' tyámua' naa tyeetyájtóo.

153 Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyiej.

154 Tyámua' paj tyaataxáaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij pajta nii'rátóonyij;
júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

155 Capáj a'íjima huatyáhuüre'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ji'nye camu a'yan tyityaajú' pati'ij a'nyúucaa jin tyu'ta'íjtaca'.

156 Tavástara', va'cán paj jin huápu'i'ij taxie've';
júuricamej naatá', a'íjci jime' i paj jin tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'.

157 Mamui'ij i maj nyéjcha'üre' majta i maj je'ej pua'aj nya'uurej,
ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

158 Canu hua'sejramu' i maj aviitzij jin je'ej pua'aj ricij,
a'íjma i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

159 Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';
júuricamej naatá', a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

160 A'nyúucaa jitze pu néijmi'i séejre' i ti ji'récán jime';

jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

161 A'íjma i tyeityee maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuaritye',

ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej a'íjci a'nyúucaa.

162 Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyina'táratziiri',

a'yájna tí'ij a'tjij tí'ij huátóonyij i tí'ij jéehua tyá'najchij.

163 Nyáaxana've' i tí'ij hue'tzij pué'een, canu jaxie've' tí'ij nyej jitze séjre'ej,

ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyi'nyamua'tyiej.

164 A'náj tina'aj nu tyi'muatyojtzi're'

a'íjci jime' i nyúucarij tí'ij tyámua' een muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

165 A'íjma i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyi'mua'taj júxáahuaj mu naa tyi'tyesejre',

ajta quee tyi'tij je'ej huá'uurej mej mij eerí'itzen.

166 Tavástara', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,

ji'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj pati'ij a'nyúucaa jin tyu'ta'íjtaca'.

167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúucaa já'astej

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.

168 Nyáaj nu ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij!

169 Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna jo'paj muáaj já'sejre';

inaatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna pati'ij tyaataxájtaca'!

170 Che' muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényuusij;

ipajta nii'rátóonyij, a'yájna pati'ij a'nyúucaa jin tya'tá'ratziiri'!

171 Che' i nye tyenyij jitze huatánamuajre'en i chuúicarij,

ji'nye muáaj paj a'íj náamua'tyiej i nyúucarij i paj jin tyi'ijta.

172 Che' i nye tyenyij a'íj huatáchuúicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',

ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'ájna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuüre'en,

ji'nye jéetze' nu a'íj huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'!

174 Tavástara', ja'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuáj huatányuunyij!

¡Nyáaj nu a'ájna jin nyetyamua've' je'ej paj tyi'nyamua'tyiej!

175 Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;

che' a'áin naatyáhuüre'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa'pu'i'intare'.

176 A'yaa nu tyojo'vej tí'ij i cánya'aj, ¡mu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij náahuonyij

ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' ti jéehua je'ej pua'aj tyi'ricij

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusij,

a'íj pu'ij naatájeevij.

2 Tavástara', nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyi'hue'tacaa

pajta a'íjci jimi i nyanúrij ti hue'tzij jin tyi'xaj.

³ ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancuriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?

⁴ ¡Ríj tí huápuí'ij tye'entyipityijmee i maj jin nyo'sii!
¡Ajta i tí'ixcuáa tí huápuí'ij a'táatimee!

⁵ ¡Che' je'ej tyí'nyahuüre'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iye'ej Mésec tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can

nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaa i Quedar maj jitze ajtyáma'can!

⁶ Nu'ríj á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'íjma tzajta' i maj quee jaxie've' maj juxáahuaj huacháatime'nyij;

⁷ ¡nyati'ijta nyáaj a'íjna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'íi mu a'íj huataxájta je'ej maj tyityeetyényo'se'en!

121

Tavástara' pu a'íin pué'een i tí tyámua' tyí'muacha'ij

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Nyati'ijta i jiríj huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tíjin:

“¿Jo'nyij je'rénysesij i tí naatyáhuüre'ej?”

² Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i tí naatyáhuüre'ej, a'íjna i tí jaatyáaahuaca' i tajapúa tí séejre' ajta i cháanacaj.

³ ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!

¡Capu a'náj huatácusij a'íjna i tí muacha'ij!

⁴ Capu, capu a'íin a'náj tyácusij;

capu a'náj tyácusij a'íjna i tí hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁵ Tavástara' pu a'íin pué'een i tí muacha'ij;

Tavástara' pu a'íin pué'een i tí quee tyu'tá'sij tí'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej, i tí véjri' a'jimi séejre' tí'ij muaatáhuüre'en.

⁶ Capu i xicáj je'ej mua'uurej tí'ijta tújca putyí'rijcáj, capu ajta i máxcirie' tí'ijta huatíca'aj.

⁷ Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij;

a'íi pu jacha'ij a' júuricamej.

⁸ Tavástara' pu muacha'ij jo'tíj na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze, ijíj ajta jusén jime'.

122

Je'ej maj tyaatáchuiicaj i Jerusalén

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

¹ ¡Jéehua nu huatányetyamua've'sij matí'ijta a'yan tyinaaté'exaaty'e'en tíjin:

“Che'réj a'ájna jo'tíj jo'tyéjvee i tyeyújra' i Tavástara'!”

² Jerusalén, ¡tu'ríj utyájrúpij a'ájna jo'tíj ja'pueertaj!

³ Jerusalén, chájta'naj tí huatyáaavijhuaca' mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

⁴ A'áa mu ja'rá'ixaj a'íimaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can

mej mij tyaatatyójtzi're'en i tí jin ántyapúaj, a'yájna matí'ij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵ A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'pui'intare', jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'pui'intare' a'ájna jo'tíj i David ja'chej.

⁶ A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tíjin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén; niche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'íimaj i maj muaxie've'.

⁷ Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjci jitze i paj jin curiá'nami', majta tyámua' tyí'cha'íj a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

⁸ Ajta ijíj, a'íjma jitze ma'can i nye'ihuámua' majta i maj nyamua'tyey a'yaa nu tyu'taxájtaj tíjin:

“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.

⁹ A'íjci jitze ma'can i tyeyújra' i Tavástara' taj Dios a'íj nu huonyij i tí tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraaj nu nyámuahuavii,
muéetzij jimi, tajapua' paj tyejé'ijta.

² Tya'raséeraaj tu jahuavii i Tavástara' taj Dios,
a'yájna ti'ij i tyáati' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye',
a'yájna ti'ij i íiti' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye',
a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij a'ín tá'ancu'vaxi'in.

³ Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástara';

tá'ancu'vaxi' ityájma,
ji'nye catu che' janamujracuj i maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.

⁴ ;Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'

a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een
majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahuatye'!

124

Dios pu a'ín pué'een i ti japuan huatányuusij i Israel

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ Tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
miche' a'íimaj jaataxá i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
matí'ij i tyétyacaá ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,

³ a'íi mu néijmi'caa ta'antypua'ritye'nyijche'en
matí'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.

⁴ Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíche'en;
játya'naj pu tajapua' huatamui'yéenyijche'en.

⁵ ;Ajta i jájtyij ti ca'nyíin jin tyájujhua'naj
a'íi pu ajta tajapua' huatamui'yéenyijche'en!

⁶ ;Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara',
i ti quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!

⁷ Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'

ti'ij i pína'aj ti huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,

a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij huatáta'uj.

⁸ A'íjna i ti taatyáhuire'ej Tavástara' jimi pu jo've'yi'ij,

a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapua' ti séjre' ajta i cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Capu tyí'táj je'ej huá'uurej a'íjma i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,

a'yájna ti'ij ajta i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'íi pu jusén jime' séejre'.

² A'yájna ti'ij i jiríj ti ataquéetime a'ájna a Jerusalén,
a'yaa pu i Tavástara' tyihua'riá'naa i jutyéityeristyamua' ijíj ajta jusén jime'.

³ A'íjna i ti quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyi'ítaj ja'mej

a'íjci japua i chuéj Dios ti a'íjma huatá' i jutyéityeristyamua',
na'ríj quee a'íimaj mu i maj tyeityeristyamua'me'en pué'een
huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinyij.

⁴ Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i tyeityee maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,

a'íjma i tyeityee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',

⁵ ajta a'íjma i maj juyéj jitze huaju' ti quee tyámua' een

a'yaa paj huó'uurej ti'ij a'íjma jimi atoyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

;Che' tyámua' tyi'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Tí'ij i Tavástará' seequéj tyeetyájtóo i Sión,

a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyi'tyámaarasime'en.

² Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre

tyej tyij huána'nán tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;

aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatyé' a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

“¡Tavástará' pu va'cán jin tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimí!”

³ A'yaa pu tyí'ja'yájna, Tavástará' pu va'cán jin tyámua' tajimí tyú'ruuj,

a'íj tu jin huátatyámua'vej.

⁴ ¡Tavástará', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij,

a'yájna tí'ij seequéj tye'mej tipua'aj muaatyéviyej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij!

⁵ A'íjma i maj juyíinyej metyi'huaste',

a'íj mu tyí'ciítyen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyámua've'ej.

⁶ Tyij majta móoj juyíinyej ayóotisima'aj cústaaj jitze i jatzíj,

a'íj mu tyí'chuiicaj huaría'ciinyij a'íjci jime' i maj jutyámua've',

majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj tí huáciiriaca'.

127

Néijmi'i pu i Tavástará' jitze tyeje'rámá'can

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, Salomón tí ja'a'rij

¹ Tipua'aj i Tavástará' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij,

capu tyi'táj je'ej tyí'huíire' tipua'aj metyi'muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaa,

tipua'aj i Tavástará' quee jacha'íj i chájta'naj,

capu tyi'táj je'ej tyí'huíire' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'ij.

² Capu tyi'táj je'ej tyí'huíire' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj 'asta na'aj quee uja'ancájrutyey,

majta je'en tyú'cua'nyij a'íjci jime' maj ca'nyíin jin tyu'muariej,

tí'ij i Díos tyihua'tá'caa i maj jimí tyámua' een matí'ij a'íjma móoj tyácu'tzij.

³ A'íjma i tayójmua' maj nanie'huacaa

a'íj mu a'íin pué'een i Tavástará' tí jin tyámua' tyitaatyátoosij.

⁴ A'íjma i tayójmua' maj nanie'huan tyati'ij tyooj tyámua

a'yaa mu een tí'ij i i'rij muáca'ra'an jitze a'íjci i tí nyo'sii.

⁵ ¡Che' huatóotyámua've'en a'ájna i tyáati' tí jéehua a'yan énya'can tyiyójmua'!

Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íjma jimí i maj jájcha'íre'

tí'ij a'íjma jin huatyóohuíire'en a'íjma jimí i maj tyityatatyj.

128

Tyi'tij tyej tyámua' naa tya'ancuríaa'sij i Tavástará' jimí

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyí'ra'aj jimí tyí'cha'ij i Tavástará'

pajta juyáara' jitze ucáamej.

² A'íj paj tyí'cua'nyij tyi'táj paj jin tyu'muariej,

puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimí.

³ Ajta a'ájna a'chí'táj jo'paj ja'chej,

a'íj pu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj tí jéehua taca',

majta a'yóojmua', matí'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa,

a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij i ityi'rij tí jéehua eere'nyaxij.

⁴ A'yaa pu i Tavástará' tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyévij tí tzáahuatyí'ra'aj jimí tyí'cha'ij.

⁵ ¡Che' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj a Sión!

¡Pajta jaaséj tí tyámua' tyí'een a'íjma jimí i maj Jerusalén já'ma'can

a'náj tina'aj patí'ij pana'aj á'tyeeren pajúurij!

⁶ ¡Che' a'yan atyojo're'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimí i maj Israel jitze ajtyáma'can!

129

Tavástará' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujríj

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujríj

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca',

ajta camu nyéetzi'j tyi'tíj jin je'ej náaruj.

³ Mu'ri'j tyinaapue'j i nyahuárij jitze a'íjci jime' maj nie'tyáavaxij,

ajta va'tíj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',

⁴ ajta a'íjna i Tavástará', i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj,

a'íj pu nyajapuáj huatanyú'j a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

⁵ Miche' a'íjma huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatóo'uunaj

a'íjma i maj jájcha'íire' i Sión!

⁶ Miche' a'yan huárinij ti'ij i tu'píj chi'ij japua ti tyé'ejnyinyij,

mati'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'íj pu huatyáhuasij!

⁷ Tu'píj ti quee tyi'tíj huíre' muáca'ra'an jitze

a'íjci i tyeríicuj ti síire' ajta ja'antyáji'quii;

⁸ tu'píj ti quee a'tíj a'yan tyataaxá'jta yee:

"i'Tavástará' pu tyámua' tyeetyá'jto!"

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyá'jto

a'íjci jitze ma'can i Tavástará'.

130

Tyiche' i Tavástará' jitze tyú'ca'nyej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ A'ájna jo'tíj jo'cá'asej a ti huápu'i'ij ja'tyá'cun

a'áa nu muéetzi'j jimi huatyényuusij, Tavástará'.

² Huánamuajri', Tavástará', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!

ipajta jáanamuj je'ej nyaj tyi'jiihuaj nyáhuoo muéetzi'j jimi!

³ Tavástará', Tavástará', tipua'aj a' peyóomua'reere'j tyi'tíj maj jin quee xá'pu'i' huaríj,

zá'tanyíj pu jooréenyijche'en ti'ij júurij huatyá'itzeere'en?

⁴ Ajta muéetzi'j tu jimi jatyoonyij pe'j píj tyitaatú'uunyi',

tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

⁵ Néijmi' i nu i nyajúuricamej a'íj jitze tyi'ijchó've' i Tavástará',

nyajta nu i nyúucaria'ra' jitze tyi'ca'nyej.

⁶ Nyáaj nu i Tavástará' jitze tyi'ijchó've'ej

mequee a'yan a'íjma i maj tyi'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej.

A'yájna mati'ij i maj tyi'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej,

⁷ Tavástará' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye a'íj pu jitze séejre' i ti jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.

⁸ i'A'íj pu hua' japua huatányuusij tyi'tíj maj jin quee xá'pu'i' huaríj i Israel maj jitze

ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'ri'j

¹ Tavástará', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'tíj jin óotzaahuatye',

canu nyajta je'ej pua'aj tyi'huojó'sej,

canu tyi'tíj jéehua xie've' nusu i ti naa tyu'sé'rin

tyi'tíj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.

² Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej ricij,

a'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzi'tyej

ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumuáca' jime'.

i'A'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzi'tyej!

³ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástara' xu jitze tyi'ijchó've'ej ijíj siajta jusén jime'.

132

Tyi'táj ti i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Ootámua'reej, Tavástara', a'íjci i David

pajta néijmi'i tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'tzej,

² ootámua'reej tyi'táj ti jin tyámua' naa tya'tóoratziiri',

muéetzij jimi, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.

³ "Canu nye chí'táj ujo'tyáruyij

canu nyajta huatyáhui'sij nyej nyij huányaso'pe'en,

⁴ canu ootyácusij

canu nyana'aj chí tyi'rácusij,

⁵ nyati'ij quee eexúj chí'ij huatyoonyij

a'ín ti'ij ja'a'rij i Tavástara', i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob."

⁶ A'áa tu a Efrata jáanamujri' maj jatyáxajtasima'aj i ti jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri',

tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyoj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Jáar.

⁷ ¡Tyiche' a'áa jó'ju'un i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'!

¡Tyiche' jimi tyítunutaxi'in véjri' jo'tij a'ín ja'ra'ícajmeel

⁸ Ájchesij, Tavástara', a'íjci jime' i ti jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri',

pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.

⁹ Míche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi tyi'huüre',

majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua' een.

¹⁰ A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij ti muahuüre',

capáj majúujpúan a'íjci i rey muáaj paj ja'antyhúoj.

¹¹ Tavástara' pu tyi'táj jin tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjci i David,

a'yaa pu'ij néijmi'i jin tya'róo'astej je'ej ti tya'táratziiri'.

¹² "Séej nu va'cán jin tye'entyarujtye'ej muéetzij ti jitze eerányesij.

Tipua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'táj jin tya'tányaraj

majta a'íjci i nyúucaríj i nyaj jin tyihua'mua'tyen,

majta je'en a'yan majta huárinyij i hua'yojmua' a'íjma

a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jin tyu'ta'íjtaj."

¹³ ¡Tavástara' pu arí a'íj antyhúo i jiríj Sión ti ántyapua'j!

¡A'yaa pu tya'vá'huo ti'ij a'áa ja'huóchejtye'en!

¹⁴ "A'íj pu i jiríj a'ín pué'een i nyaj jitzán jaxie've' nyej jusén jime' a'yan séejre'ej,

a'áa nu ja'cháaj na'mej, jí'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.

¹⁵ Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'muacue'raj

nyajta tyámua' tyihua'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁶ A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua huatányuunyij a'íimaj i maj ja'mua jimi tyi'huüre'

nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhua i maj jimi tyámua' een.

¹⁷ A'áa nu nyij tyu'tá'sij ti'ij huataséjre'en i David ti jin antyúumua'reej.

Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj

a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'antyhúoj.

¹⁸ Jéehua nu huápu'íj tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i maj jájcha'üre',

ajta a'íj nu huápu'íj tyámua' naa tyu'taséjrataj."

133

Je'ej tyej tyaatáchuicaj i ti néijmi'caa jin taxie've'

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ ¡Xaaséj ti naa een ajta tyámua' naa tyihua'sejratye'

maj i maj ju'ihuámua' tyámua' naa néemi'ij metyi'tyechajcaj!

² A'yaa mu een ti'ij i ti naa tyaarie'ej

i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i tyeyúuj tzajta' maj tyi'huüre'

ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra

'asta na'aj quee hua' cíjij jitze tyi'astij.

³ A'yaa pu huasé'rin tí'ij i ti huariéenajyi'ij i jiríj japua Hermón ti ántyapuaaj, ajta je'en a'áa ja'rá'ixaj i jiríj japua Sión ti ántyapuaaj.
A'áa pu putyajá'ricij jo'tij i Tavástara' ya'ta'ítyacaa i ti jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Che'réj, mua'aj mu siaj jahuíre' i Tavástara'!
iNéijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i Tavástara',
mu siaj a'úu je'rú'uj i tyejúujra' tzajta' tí'ijta huariá'tica'rej!

² Xa'ajmécja'taxi' jo'tij tyámua' tyejé'een
siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Tavástara'!

³ Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i cháanacaj,
che' a'íin tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj jo'tij ja'sejre' i jiríj Sión ti ántyapuaaj!

135

Je'ej ti tyi'tíj va'cán jin tyu'muáriej i Dios

¹ Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaaj i Tavástara',

mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuíre',
² mu siaj a'úu ja'sejre' i tyejúujra' tzajta' i Tavástara',
jo'tij ja'rájta'cuaj i tyejúujra' a'íjci i taj Dios.

³ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', jí'nye a'íi pu tyámua' een;
jitzán ma'can xu tyu'táchuicaj, jí'nye a'íi pu tyámua' naa tyihuojó'mua'raj.

⁴ Jí'nye a'íj pu antyhúo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tíjin Israel,
tí'ij a'íin pue'éenye'ej ja'ra'nyij i ti jitzán jéehua juxie've'.

⁵ Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástara' taj Dios
jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee síij ti ajta tyi'tíj jin antyúumua'reej.

⁶ Tavástara' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyi'xie've',
a'yaa pu'uj tána'aj u tajapúa ajta íyan i cháanacaj japua,
a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' tí'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyétye' imuáj.

⁷ Jéetiríj pu tyítisij a'ájna imuáj jo'tij jó'asej i cháanacaj,
ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tíjin muaatyéviij,
ajta tyu'tá'sij tí'ij ajta huatá'aacarej.

⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti a'íj jin tyihuo'puéj i ti hua'antypua'rityej
a'íijma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muananíe'huaca' a'áa maj ja'chajca'aj a Egipto
majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj huanáníe'huaca'.

⁹ A'ájna jo'tij jí'ríj jo'huáxiejnyu'caa i Egipto,
a'áa pu jaata'ítyaca' i ti jin naa huasé'rin

a'íjci jimi i ti va'cán jin antyúumua'reej majta i maj jimi tyi'huíre'.

¹⁰ Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin antypua'riaca',
ajta huo'cuíj a'íijma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i maj jéehua huúacaca'nye'ej:

¹¹ a'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íijma jimi i amorreo,
a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,

¹² ajta i tyihua'chuéj a'íijma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj
a'íijma pu huatá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i tyeítyeristyamua'me'en Israel maj jitze
ajtyáma'can.

¹³ Tavástara', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapuaaj;
jusén jíme' mu muamua'rériaj mua'mej.

¹⁴ Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'pui'ntari'tze'en i jutyeítyeristyamua';
a'íi pu hua'cu'vej a'íijma i maj jahuíre'.

¹⁵ I hua' saánturistyamua' a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua
majta pláataj,

tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyáati' ti jumuáca' jin hua'taahuaj.

¹⁶ Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj,
mua'ajri'íjsíjme, ajta camu atanyéjnye',

17 mua'ajtanaxiéejmee, ajta camu iityanamuáarajmee,

¡capu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

18 A'yaa mu'uj támana'aj een mati'ij i sánturij

a'íimaj i maj hua'taahuaj

majta i maj a'íjma jimi tyá'tzaahuatye'.

19 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

mu siaj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

20 siajta mua'aj levíitaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara',

mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', setyu'tatyójtzi're'.

21 ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en a'ájna a Sión

a'ájna i Tavástara', i ti a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Aleluuyaj!

136

I Dios ti jusén jime' hua'xie've' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', jì'nye a'íi pu tyámua' een,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Dios ti néijmi'caa tyí'ijtye' i diosij,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

3 Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástara' i maj tyi'tíj jin tyityetyu'uj,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

4 A'íjci i ti a'íi na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

5 A'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa' ti séejre' a'íjci jime' i ti jéehua tyu'yí'tin,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

6 A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuéj i jájtyij japua,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

7 A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie',

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

8 i xicáj, tí'ij tújca jin huányeeri'cij,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

9 i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tíca' jin huányeeri'cij,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

10 A'íjna i ti tyaapuúj i hua'yoj ti anaqueéj huanie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

11 A'íjna i ti hui'rájtoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've';

12 a'íjci jime' ti huatamejca'taca' i jumúa'ca' jime' ti néijmi'i jin putyí'uurej,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

13 A'íjna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

14 A'íjna i ti huo'ta' maj antáciinej i jájritze' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

15 A'íjna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta i xantáaru'ustyamua'mua',

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

16 A'íjna i ti jutyeityeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

17 A'íjna i ti mui'caa antyipua'rityej i maj va'cán jin tyityetyú'uuca'aj rey jime',

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

18 A'íjna i ti huo'cuij i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

19 A'íjci i Sihón, rey ti jin tyí'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

20 a'íjci i Og, rey ti jin tyí'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

21 A'íjna i chuéj ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuéjca'aj,

jì'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

22 ajta je'en a'íjma tyu'tá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyípu'a'rij i ti jin taxie've'.

²³ A'ájna i ti ta'tamuá're'rii tyati'íjtá á'viicue'ria'aj,

ji'nye capu a'náj antyípu'a'rij i ti jin taxie've'.

²⁴ A'ájna i ti tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',

ji'nye capu a'náj antyípu'a'rij i ti jin taxie've'.

²⁵ A'ájna i ti tyihuá'cue'tyej i tyeítyee ajta a'íjma i tyi'tyán maj tyityaací'íj,

ji'nye capu a'náj antyípu'a'rij i ti jin taxie've'.

²⁶ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapuá ti já'sejre',

ji'nye capu a'náj antyípu'a'rij i ti jin taxie've'!

137

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan antyapuaq tijin Babilonia

1 A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaq tijin Babilonia

tyátayiinyaca'aj tyati'íjtá a'íj ootámua'reej i Sión.

² Tyajta a'íjci jitze i ti huá'uuj álamu ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej a'chájta'

a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyi'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpu'a mataavívi'raj,

a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huáari'ri',

a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,

¡tyej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuicarij a'áa ti tyajá'ma'can a Sión!

⁴ ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij

a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'ricij?

⁵ ¡Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xin, Jerusalén, che' i nyamuáca' huatyáahuaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ ¡Che' i nyenyanúu arávi'taxi'in yujtyí pujmua'

típua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree,

típua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye'

i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin edomitas,

a'ájna matí'ij huatyéenyosej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan tyi'xajtaca'aj tijin:

"¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atátaavíjuhuj i chájta'naj jitze!"

⁸ ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!

¡Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti mua'antyípuá'rite'sij

ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ ¡Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti hua'vivi'ran i a'ti'ríiramua'

ajta je'en huo'tyátzaanaxi'in i tyetyéj japua!

138

Je'ej tyaj tyityeetyényuunij i Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

David ti ja'a'rij

¹ Nyetyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime';

nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séeracaj i maj muéetzij muahuíre'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tíj jo'tyéjvee a' tyejúuj

nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj nyaxie've' ajta i ti muéetzij jimi j'i're'can jime',

ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaq pajta a'nyúuca

néijmi'que' ti'ij na'aj pua'máj tyi'sejre'.

³ Nyati'íj muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamuaajri',

pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyi'íjta i cháanacaj japua

matí'ij jáanamuaaj tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye va'tíj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasé'rin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' ímuáj já'sejre',

a'íj pu jitze rányeej i tyévíj ti quee ootzaahuatye',

ajta a'ímuáj já'sejre' a'íjma jimi i maj ootzaahuatye'.

7 Ti'íjta je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaj,
 muáaj paj nyecha'íij puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
 muáaj paj uyo'ta'ítyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapuáj huatányuusij
 a'íjci jimi i maj jin nyajaaxiejvi' a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.
 8 ¡Tavástará' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
 tyi'tíj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
 Tavástará', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
 ¡capáj jataxá'huata'an tyi'tíj paj períj jin uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuícarij David ti ja'a'rij

1 Tavástará', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,

2 muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj,

tyij pajta a'ímuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.

3 Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je're'nyej,

¡néijmi'i paj mua'reej tyi'tíj nyaj je'ej uurej!

4 Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,

pajta muáaj, Tavástará' papu'ríj jamua'reej.

5 Néijmi'que' paj períj nyerí'a'naj;

muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

6 Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i tyu'yí'tihua'an,

¡huápu'íj pu nyetyesi'huarítye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

7 ¿Nyi je'ej tyí'rij nyej nyij ímuáj je'ej huárutyey, a'íjci jimi i júuricama'ra' i Dios?

¿Jí'nye yaa pujmua' naatánua'uunaj, nyej nyij a'ímuáj já'sejria'aj muéetzij jimi?

8 Tipua'aj jútye' ímuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá já'sejria'aj;

a'áa paj muáaj já'sejre'.

na'riij tyétye' ímuáj anyo'cájrutyey i chuéj tzajta',

a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

9 Na'riij naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj je'ejnyinyíj,

na'riij a'áa je'ta' nya'huányechejtye'en i jájritze' a'áa ti ajta já'sejre' a xicáj ti
 je'ejnyinyíj,

10 a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'íij ja'mej;

muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

11 Tipua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénya'avaaj jo'tíj jo'tíca',

na'riij tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze séejre',

12 capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj,

ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij tí'ij i tújca'rij.

¡A'íjna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj mana'aj een!

13 Muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' huatyátaahuaca';

muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

14 Nyetyi'muatyojtzí're' jí'nye tyámua' nu tyo'taséj,

jí'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

¡A'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

15 Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' tí'ij huave'sej

nyati'íj nyáaj aviitzi'j jin tyátaavijhuasime'ej,

nyati'íj tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tíj quee jáai'rij ti a'tíj jaaséj.

16 Mua' jí'síj pu jaaséj tí'ij i nye tyévíj tyóotaahuasime'ej,

néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.

Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren nyajúurij

nyati'íj quee eexúj séej xicáj a'tyéevi'caj.

17 Nyaj Dios, huápu'íj pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej;

ajta quee a'náj tye'entyipua'rij je'ej paj muáaj tyí'muarie'.

18 Tipua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'íten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee i séj a'áa ti
 ja'ajtyájjcaj a jájrij ti ja'vá'asej;

ajta tipua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'íten, nyóoche' nu ajamuán séeria'aj na'mej.

19 Nyaj Dios,

huáari'ri' i huá'juuricamej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 pajta a' ímuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'caa,
²⁰ pajta a'íjma i maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj
 majta cha'mana'aj tyi'tj jin a'jimi rányuu.

²¹ Tavástará', ζnyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íjma i maj muéetzij muájcha'íire'
 nyajta quee hua'xie've' a'íjma i maj a'jimi rányuu?

²² ¡Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!
 ¡A'yaa nu tyihua'xaj tjjin nyaj hua'ajcha'íire'!

²³ Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij i nyaxiéjnyu'caa;
 tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

²⁴ naaséj tipua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej pua'aj een,
 pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti jusén jime' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios taatyáhuíire'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástará', pata'aj nyajapujá huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij;

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj ucóonyo'se've',

² a'íjma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tj je'ej pua'aj huá'uurej
 majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

³ Hua' nyanúu pu antyipyitjimee, a'yájna ti'ij i cú'cu'uj tyí'nyanu,
 ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een ti'ij i cú'cu'uj tyí'hua've'rij.

⁴ Tavástará', náacha'ij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij,
 náacha'ij a'íjma jimi i maj junyo'si'tye'ej,

i maj tyi'tj je'ej tyí'xa'pui'intare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.

⁵ A'íjma i maj óotzaahuatye' a'íi mu tyi'tj jin nyacuanamuj,
 majta merij tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en,
 a'áa mu merij tyámua' ja'huoruj jó'nyaj jo're'nyinyij.

⁶ A'yaa nu nyerij tyaaté'exaa i Tavástará' tjjin: "Muáaj paj nyaj Dios pué'een,
 jnánamujri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!

⁷ Tavástará', Tavástará', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jin an-
 tyía'mua'reej,

muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

⁸⁻⁹ Tavástará', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti a'ín tyá'xie've' i ti je'ej
 pua'aj ricij;

capáj tyi'tá'care'en ti a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej ti arí a'ín tyaa'pui'intarej.

A'íjma i maj nyájnaamuj a'íi mu nye jimi eecámu'vajra,

che' a'íjma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.

¹⁰ Che' a'íjma japua rávatzij i ti'ixcuáa ti a'taatimee,

miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tj ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'táciinyij.

¹¹ Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'ájna i ti tyí'hue'tacaa,

che' i ti je'ej pua'aj een jaatamuáritye'en a'íjci i ti ucóonyo'se've' ajta je'en
 jo'puá'ritye'en.

¹² Nyáaj nu jamua'reej ti i Tavástará' já'xa'pui'intari'tze'en a'íjci i tiquee je'ej
 tyéjviicue'

ajta japuan huatányuusij a'íjci i ti quee je'ej jájtyoovej.

¹³ A'íjma i tyetyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij tyimuaatatyójtzi're'ej;

jmajta a jimi júurij muá'ju'un i tye'ityee maj tyámua' tyityaáj'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuíicarij David ti ja'a'rij

¹ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástará', jjiye'tzín paj mujo've'me'en!,
 ¡huánamujri' i nyenyúcaaa nyati'ijta muéetzij jimi huatyényuunyij!

² Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatyényuusij a jimi ti'ij i íjcuca,

ajta i nyaj a' jimi ajmėja'taxi'in, a'yájna ti'ij chúmu'a' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

³ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'íin je'ej nyaj tyu'taxájtaj;
tyámua' paj tyináacha'íin nyati'ijta tyí'xajtaj.

⁴ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze tyi'riá'mua'sime'en i ti quee xá'pui',
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íij
nusu nyej nyij a'íjma jamuán tyi'cua'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁵ A'yaa pu tyi'xa'pui' ti puéjtzij naata'an a'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
che' ajta i ti naa curiá'rie' nyejtya'xi'in.

Néijmi'i nu a'íj tya'ancuriáa'sij,
tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyi'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.

⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj je'ej pua'aj ricij a'íjma mu puéjtzij huo'tá'sij,
majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyi'xajtaca'aj.

⁷ Tyihuá'carij pu a'áa tyojo'je'estúma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
a'yájna ti'ij chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.
Muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuüre'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'táj maj jin jaxie've' maj náacuanamuaj;
pajta nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Miche' a'íimaj a'íjna jin huaví'ri'huaj i maj tyámua' jáaruuj,
ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán huatyényahuiire'ej

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej ajta je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David, ti'ij tyásta'naj jitze
je'rácatyii

¹ Ca'nyíin nu jin jahuoo i Tavástara' jimi,
ca'nyíin nu jin jahuavíij ti'ij a'íin ná'ancu'vaxi'.

² A'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'táj nyaj jin nyenyuuste',
a'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'táj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'ijta huápu'i'ij quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj,
a'íjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,
a'áa mu tyi'táj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua'
ajta quee a'táj aja've'mej ti'ij naatáhuüre'en.

¡Capu ma' a'táj ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!
¡Capu ma' a'táj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',
A'yaa nu nyij tyi'mua'ixaatye' tájin: "Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán hu-
atyényahuiire'ej;

muáaj papu'uj a'íin pué'een i ti nye jimi séejre' íjij nyej nyooj júurij."

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,
ji'nye canu che' nyaca'nyej yényesejre',
Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyamuaritye',
ji'nye jéetze' mu a'íimaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.

⁷ Pata'aj ní'rátuonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'
nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.
A'íi mu mij nyej jimi atahuístára'aj i tyeityee maj quee tyi'táj jin á'itzeere'
tipua'aj perij muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyerij tyu'tyáaca'an

Chuicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyéenyuusij,
tyámua' paj tyáanamuaj je'ej nyaj tyá'huoo.

¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'táj jin á'itzeere'!

² Capáj jahuaviiraj tí'ij jaataxáj tyi'táj ti jin quee xá'puí' huaríj a'íjna i ti muéetzij muahuíire',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'itzeere'.

³ A'íimaj mu nyamuaritye' i maj nyéjcha'íire',
majta chóota' meríj naatzínajraa,
ca'nyéjrij mu jin nye'íjtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tíj jo'tíca',
a'yájna mati'íj i maj meríj á'tyeej maj huácuij.

⁴ Huápuí'íj nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

⁵ Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'íj jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muáriej.

⁶ Muéetzij jimi nu ajméjca'taxí'íj,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna tí'ij i chuéj ti huáchij.

⁷ Tavástara', jca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuvej!
Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'íj i muí'chítyee.

⁸ Tí'íjta íiya' putyi'rixcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en i paj jin nyaxie've',
ji'nye muéetzij nu nyeríj jitze tyu'tyáaca'an.

Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj,
ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'táj nyaj a'yan tyí'xie've'.

⁹ Nyajapuáj paj huatányuunij, Tavástara', a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuíire'en.

¹⁰ Náamua'tyey nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pu'éen.

¡Che' a' júurícamej ti naa een náavi'tisime'en
a'íjci jitze i juyéj ti huatóoje'yej!

¹¹ Muéetzij jitze ma'can, Tavástara', inaata' nyej nyij júurij!

Ji'nye ji'reenya'aj paj séejre', ¡nií'ráatoj nyej nyij quee je'ej tyé'nyamua'ajcaj!
¹² Ji'nye capáj tyi'táj jin á'itzeere', ¡hua'antypua'ritye' a'íjma i maj nyéjcha'íire'!
¡Hua'antypua'ritye' néijmi'caa a'íjma i maj nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een
i ti muahuíire'!

144

Je'ej ti i Dios tyí'tyojtzí're' a'íjna i rey ti jin tyí'tyéjvee

David tí ja'a'rij

¹ ¡Che' tyámua' eenye' i Tavástara', i ti nyecha'íj!
A'íj pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyamua'tyey ajta tyámua' nya'uurej
nyej nyij tyu'tyámue'tín nyati'íj huatyényo'se'en;

² a'íj pu nya' amíincuj pué'een tí quee tyi'táj jin á'itzeere', a'íj nu jimi tyámua'
tyí'cha'íiri'huaj;
i tí jéetze' jútye' ímuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénaya'avaaj, i tí nyajapuáj
huatányuusij,

a'íj pu a'íin pué'een i tí nyacánasij, a'íj nu nyij jin huatyényanasij;
a'íj pu tyu'tá'sij nyej nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta' maj jo'cháatímee.

³ Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee yó'hua'nan?
¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévij, tí'ij a' jitze juxie've'?

⁴ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij séej paj ucayáatira'nyij;
ajta i tí jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'íj tí'ij i quéenyi'istarij.

⁵ Tavástara', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo've'me'en;
pajta japuan tyí'astij i jíríj tí'ij ájcitjuztarej;

⁶ pajta tyu'táhua'xíj i tyiá'í'rij, majta huatyóona'axcava'xí'in,
pajta je'en huo'tamuáritye'en a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁷ Mu paj jo'taméjca'aj jútye' ímuáj,
pajta nyajapuáj huatányuunij i jájritze', ji'nye nu'ríj tín atyámui'sij;
nyajapuáj paj huatányuunij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íimaj i tyeítíyee nyaj
quee huá'muajtyej,

⁸ a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa

majta ajmėjca'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

⁹ Tavástará, jájcuacan nu i chuícarij a' jimi huatáchuicaj;
nyetyu'táchuicaj muéetzij jimi a'įjci jitze i canárij.

¹⁰⁻¹¹ Muáaj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tin i maj rey jin tyityetyu'uj;
muáaj, mu paj japuan huatanyúj a'įjci i David muéetzij ti muahuiire',
nyajapuáj paj huatányuunyij a'įjci jimi i náhuaaj ti tyu'jé'caj;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'įjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'įmaj i tyeétyee nyaj
quee huá'muajtyej,

i maj hue'tzij jin tyí'xaj

majta ajmėjca'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

¹² A'įmaj i tayójmua' a'yaa mu tyí'tyahuose' ti'įj i ityei'rij tyej tyámua' tyí'uurej;
majta i tayójmua' maj úucaa naa huasé'rihua'an a'yájna ti'įj i ch'įj jitze ti arúu'pu'uj
i ti jitzán aróoca'nyej a'įjna i tyejúuj.

¹³ Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'įstij,

néįjmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.

Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij,

mu'rįj jéehua ví'ra'aj séejre' néįjmi'que'.

¹⁴ Majta i taya'muaj huáacasij a'įj mu majta merįj ju'tzaj,

majta quee tyitya'rájhua'naj.

Camu tyi'tįj jin je'ej tyí'tyejįhuaaj a' cáayej jitze.

¹⁵ įMiche' huatóotyamua've'en a'ájna a' cháįta' jo'tij néįjmi'i a'yan tyejé'een!

įMiche' huatóotyamua've'en a' cháįta' jo'tij i Dios huaja' Vástará'!

145

Miche' néįjmi'i i tyeétyee tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

Je'ej ti tyu'táchuicaca' a'įjna i David

¹ A'įj nu huataxájta je'ej paj va'cán jin tyí'įjta, nyaj Dios pajta nyaj rey;

a'náj tina'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jin ántyapuaaj.

² Ti'įj púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,

nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tina'aj tyi'chuícacaj na'mej.

³ Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástará' ajta jimi a'yan tyi'tyéevįjtij tyaj tyu'táchuicaj,
jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee i tyaj jin tyojo'itej.

⁴ Į hua' huásimua' majta i ti'rįj a'įj mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj tyú'taahuaca',
a'įj mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'tįj va'can tyú'taahuaca'.

⁵ A'įj mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyámua'reej,

nyajta nyáaj a'įj nu jitze tyi'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

⁶ A'įj mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néįjmi' jin putyi'uurej ti
huápui'įj tyé'tyesi're',

nyajta nyáaj a'įj nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

⁷ A'įj mu xáataj muá'ju'un paj huápui'įj naa tyi'tyevįj,

majta jutyámua've'ej mejįhuaaj a'yan metyi'xáataj muá'ju'un paj jį'reénye'ej séejre'.

⁸ Tavástará' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej,

capu jįye'tzín tyo'cájaaxiejve' ajta jéehua taxie've'.

⁹ Tavástará' pu jį'reénya'aj séejre' néįjmi'caa jimi,

ajta tyámua' naa tyi'cha'įj i ti tyú'taahuaca'.

¹⁰ įMiche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástará', tyi'tįj paj muáaj tyú'taahuaca'!

įMiche' a'įmaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

¹¹ įMiche' a'įj huataxáj i ti huápui'įj naa huasé'rin a'įjna i paj jin tyí'įjta!

įMiche' a'įj huataxáj i ti quee a'tįj a'yan tyeeyi'tin ti a'yan tyu'muarie'en!

¹² įMiche' i tyeétyee jáamua'reej paj muáaj néįjmi'i putyi'uurej

ajta i ti va'tįj séejre' a'įjna i paj jin tyí'įjta!

¹³ A'įjna i paj jin tyí'įjta a'įj paj jin jusén tyu'ta'įjtaj,

ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

¹⁴ Tavástará' pu huo'tyácajtje'sij a'įjma i maj eetávitzej

ajta hua'aj ja'puanaaj a'įjma i maj quee uhuácaca'nye'.

¹⁵ Néįjmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'įjchó've'

paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'xa'pui'in.

¹⁶ Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjci jime' axie'vi'ra'
jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj júurij.

¹⁷ Tavástará' pu tyámua' een i ju juyéj jítze,
ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'ín tyí'taxie've'.

¹⁸ Tavástará' pu véjri' séejre' a'íjma jimi i maj jimi jahuoo,
a'íjma jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj jin jahuoo.

¹⁹ A'íi pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj;
matí'íjta jahuaviiraj ti huo'táhuire'en, a'íi pu huá'namuaj ajta hua' japua huatányuusij.

²⁰ Tavástará' pu huá'cha'íj a'íjma i maj jaxie've',
ajta hua'antýipua'ritye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

²¹ ¡Che' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'!
¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'ín antýapuaaj,
íjij majta jusén jime'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

1 ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástará'.

² Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástará' nyatí'ij nyooj júurij;
nyetyí'chuiicaj nu na'mej i Dios jimi nyatí'ij nyooj séjre'ej.

³ Caxu a'íjma jítze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've',
a'íjma jimi i tyeítyee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,

⁴ ¡i'nye tipua'aj merij huácu'i'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,
a'íj pu'uj tána'aj xicáara' jítze tye'entyipua'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.

⁵ Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuire'en,
a'íjna i ti tyí'íjchó've'ej i Tavástará' jimi ti Dios ra' pue'éen.

⁶ A'íi pu jaatyátaahuaca' i tajapua' ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,
ajta néijmi'i a'íj ti jítze tyí'sejre'.

A'íi pu a'náj tina'aj ja'rá'astee i junyúucaa

⁷ Tyámua' pu tyí'uurej a'íjma jimi i maj quee je'ej jájtyoovej
ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'íjma i maj tajcuj.

Tavástará' pu hui'rátóosij a'íjma i maj námi',

⁸ Tavástará' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íjma i maj aracúcu'nyijmee;

Tavástará' pu hua'aj ja'puanaj i maj merij eetavátzij,

Tavástará' pu hua'xie've' i tyeítyee maj tyámua' tyí'tyesejre',

⁹ Tavástará' pu huá'cha'íj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can
ajta huá'cha'íj a'íjma i xá'ricaanyij ajta i úucaa maj antyúujimua'astariaca',
ajta huojó'hua'naj i juyéj jítze a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¹⁰ Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástará' pu jusén jime' tyí'íitaj ja'mej,
ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

1 ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'pui' tyaj tyu'táchuiicaj i Dios jimi!

¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!

² Tavástará' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén
ajta hua'ajsiire'ej a'íjma i Israel maj jítze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.

³ A'íi pu tyihua'huaatye'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',
ajta tyihua'huáatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.

⁴ A'íi pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee,
ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti antýapuaaj.

⁵ Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi'i putyí'uurej, capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yi'tin.

⁶ Tavástará' pu ca'nyijra'aj hua'tá'caa a'íjma i maj quee óotzaahuatye', ajta jéehua pu huápui'ij huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁷ Setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi setye'tyóotzi're'ej; siajta tyu'táchuiicaj i taj Dios jimi, a'íjci jitze i canárij.

⁸ A'íi pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i jéetirij, ajta tyámua' huá'uurej i viityee mej mij huatyéviivej i cháanacaj japua, ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,

⁹ tyihuá'cue'tyej i tyi'tyán maj tyityaací'ij ajta a'íjma i hua'yojmua' i cua'tzáaj mati'ij aja'ci'xij.

¹⁰ Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahuáayu' nusu i tyáati' ti jéehua uhuájca'nyej capu a'íin jitzán juxie've' i Tavástará',

¹¹ a'íi mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij, i maj jitzán tyi'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.

¹² Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i Tavástará'; siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.

¹³ Ji'nye a'íi pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.

¹⁴ A'íi pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua ajta a'íj muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.

¹⁵ A'íi pu junyúucáa ujo'ta'ityij i cháanacaj japua, ajta i nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.

¹⁶ A'íi pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pué'eenye', ajta séerij ajnyesij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muínyij.

¹⁷ A'íi pu ajta i séerij ujo'ta'ityij a'yájna mati'ij i tyéetyee; ajta a'íjci jime' i cimúárij ti ujo'ta'ityij, a'íj pu jin i jáj séerij huatyóotaahuaj.

¹⁸ Ajta je'en i junyúucáa mujo'ta'ityij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij; a'íi pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámu'iyij.

¹⁹ A'íi pu tyu'tá' ti jáamua'tyij i Jacob, i Israel, i junyúucáa, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyeetyájtóo.

²⁰ Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

I Tavástará' ti tyú'taahuaca' a'íi pu tyé'tyójtzi're'

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' jútye' imuáj u tajapuá!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' jútye' imuáj!

² ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj jimi tyí'huíire'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapuá siaj tyi'cha'íj!

³ ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta i máxcirie'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!

⁴ ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapuá jútye' imuáj paj já'sejre',

pajta muáaj jájtyij, japuan paj já'sejre' i tajapuá ti séejre'!

⁵ Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj i Tavástará', ji'nye a'íi pu séej na'aj jin tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i tyú'taavijhuaca';

⁶ a'íi pu a'yan tyeetyájtóo ti'ij jusén jime' séjre'ej, ajta nyúucarij jin tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i ará'astej.

⁷ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' i cháanacaj japua,

tyi'tyán maj viváajma'aj tyi'tyesejre' i jájritze', i jájritze' jo'tij ja'tyáati'!

⁸ ¡I maj tyóona'axcava'ra majta i tyéetyee, i séerij ajta i ti huariéenanaji'ij!

¡Ajta i áacaj ti a'yan ricij je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca'!

⁹ ¡I jirij ajta i ti cavi'yetze'ejmee!

¡Néijmi'i i jucúj ajta i ityei'rij ti tyi'tajcaal

¹⁰ ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta i simúáruunyij!

¡F pína'see majta i chóota' maj huacínnyajci'ij!

¹¹ ¡F maj tyí'ijta i cháanacaj japua majta i chájta'naj jitze!

¡F maj tyí'ijta majta i tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!

¹² ¡Tyétyacaa majta i úucaa, tyámua majta i huásij!

¹³ ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' ti jin ántyapuaaj,

ji'nye a'ñ pu'uj a'ñna jin ántyapuaaj i jútye' imuáj ti já'ma'can!

¡F ti jin néijmi' putyí'uurej tajapúa pu já'sejre' ajta úyan cháanacaj japua!

¹⁴ ¡A'ñ pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyí'uuriaj i maj jitzán ajtyáma'can!

¡A'ñ mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i maj jimi tyámua' een,

a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj ti jimi véjri' séejre'!

¡Alelúuyaj!

149

Dios, i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee

¹ ¡Alelúuyaj!

Jájcuaan xu tyu'táchuicaj i Tavástara' jimi,

a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosiire' i maj jimi tyámua' tyityetyúucha'ij.

² Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj jo'cháatimee,

ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee.

³ Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaaj siajta jimi tyu'tyéenne'en,

jimi xu tyu'táchuicaj i canárij jitze siajta i queetzaj jitze.

⁴ Ji'nye i Tavástara' pu jutyamua've' a'ñjma jimi i jutyétyeristyamua',

a'ñjma pu huata'sij maj tyu'mué'tin i maj quee óotzaahuatye'.

⁵ Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'táj jin á'tzeere' a'ñci jime' siaj

tyu'tyámue'tij,

tyij siajta siooj tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.

⁶ Che' i chuicarij ja'muatyényij jitze séjre'ej i Dios siaj jin tyu'tatyójtzi're'en,

ajta i ja'mua muáca' jitze i chúun ti juxa'aj tya'antámuaumuaa

⁷ siaj sij a'ñna jin tyo'riórieeraj a'ñjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',

siajta puéjtzij huo'tá'an i maj séej chuéj japua já'ma'can,

⁸ siata'aj huo'tyáji'que'en i maj rey jin tyí'ijta siajta i tyeétyee maj jéehua uhuácaca'nye'

a'ñci jime' xu huo'tyáji'que'en i cadéenaj tyapúusti' ti pué'een ti tyíjetyej,

⁹ ta'aj ij a'ñjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej ti arí tyo'yú'si'huaca'.

¡A'í pu a'ñn pue'éenne'ej ja'mej i maj jin jaatyátzaahuatye'en i maj jimi tyámua' een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i i Dios jimi tyu'táchuicaj

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios i tyeuújra' tzajta' jo'tij a'ñn já'sejre'!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapúaaj jo'tij a'ñn tyejé'ijtaj!

² ¡A'ñ xu jin tyaatatyójtzi're'en je'ej ti a'ñn va'cán jin tyí'muarie'!

¡A'ñ xu jin tyaatatyójtzi're'en i ti va'cán jin séejre' jusén jime'!

³ ¡A'ñ xu jitze tyaatatyójtzi're'en i a'huáj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ñci jitze i canárij siajtáhua'aj séecan jitze i canárij ti seequéj

tyié'en!

⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'ñci jitze setyi'cuíinaj i queetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ñci jitze i ci'sitye'rij siajta néijmi'i a'ñci jitze i ti tye'ejvin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'ñci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'táhuana!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ñci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i i maj ucayátayí'ij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

*A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús
(Lc. 3:23-38)*

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciriístu' pué'een i ti a'íjma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Uriás ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuáamua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojó'ví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojó'ví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Mariia, ajta a'íjna i Mariia a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaaj tijin Ciriístu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaaj ará'asej i maj jitzán eeráanye'ej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanye'ej i David, mati'ij huojó'ví'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaaj tyitya'rá'axcaa ti'ij huanie'huaca' i Ciriístu'.

*Ti'ij Jesús huanie'huaca'
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna i Mariia, ti ajta arí jaátzaahuaj ti'ij huatyévi'che'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'rí'ij huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna i José i ti ja'ancuré'ví'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitzij jime'. ²⁰ Ti'ij arí jaaxá'pu'íntarej ti'ij a'yan huárinyij, síij pu i ti tajapúa tyí'huíire' jimi huataséjre ti'ij ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'íjci i María, j'i'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ María pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, j'i'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyeítysteristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tijin:

²³ Pá'ri'íj pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin, a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tijin Emanuel.

A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Tí'ij huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tij a'íjci i María. ²⁵ Ajta ti'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i María tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS.

2

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea, a'ájna ti'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime' a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'rácij jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti ochán huanie'huaca'? J'i'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Tí'ij jáamua'reeri' a'íjna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuo'ruuj i tyeítýee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé i maj tyihua'íjtye' a'íjima i puariij, ajta a'íjima i maj tyihua'mua'tyej i tyeítýee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Ciríistu'?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, j'i'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj tijin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen, ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjtaj ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyéítysteristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avitíizij jime' a'íjima i maj jéehua tyo'mua'reej, ti'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'íjna i xú'ra'vej. ⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'íj, ajta siati'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íi pu anaqueéj huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'íj. ¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájrurij u chí'táj, mati'ij mij jaaséj i pá'ri'íj jamuán i náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'íj mu jaatapuéjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan antyapuaj tijin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'ra'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'ta'íjmuejri' maj quee huariá'cúinyej a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cáj mej mij a'áa jo'ré'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Mati'ij jo'cúinyej a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapuá tyí'huüre' huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'íj pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, j'i'nye a'íjna i Herodes, a'íi pu jahuoonyij i pá'ri'íj ti'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'íj ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej

'asta na'aj quee huamuí' a'ájna i Herodes. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucaríj tí jaataxájtaca' a'ájna i tí ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tí a'yan tíjin: "A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto."

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i tí'ríj

¹⁶ Tí'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'ámaj i maj jéehua tyo'jó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i tí'ríj maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', matí'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej tí tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Jeremías i tí Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, tí a'yan tíjin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá, maj jéehua juyiin, majta jéehua juxaamuijritey'.

A'íi pu a'áin pué'een i Raquel, tí huá'yiin i juyójmua'

ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeeveej, jí'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta tí'ij huamuí' a'ájna i Herodes, síj tí tajapúa tyí'huiire' pu huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyí'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

²⁰ —Ájchesij, pata'aj já'anví'tij mu pá'rí'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Israel, jí'nye pu'ríj huamuí' a'ájna i tí jaje'catamuí'ca'aj mu pá'rí'ij.

²¹ Aj pu'ij ájchej a'ájna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'rí'ij ajta i náanajra', matí'ij mij jó'cáj a'ájna a Israel. ²² Ajta i José a'yaa pu tyáamua'reeri' tí i Arquelao tyí'íjtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin tí a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa tí'ij tyí'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jó'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galilee. ²³ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtye chájta tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tíjin: "A'yaa mu jaatámua'sij tíjin Nazaret tí já'ma'can."

3

Juan pu tyihuá'ixaatyé' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'ájna ímuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i tí huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Judea. ² A'yaa pu tyihuá'ixaatyá'ca'aj tíjin: "Siata'aj ja'antzaahuatyé'en i Dios, jí'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj."

³ A'ájna i Juan, a'íi pu a'áin pué'een i Isaías tí jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tíjin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tíjin:

"Tyámua' xu huó'uurej mu jutzájta', jí'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij, a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'."

⁴ Ajta a'ájna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzí'cii ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzítaj maj huáxoo. ⁵ Majta a'ámaj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi' tí'ij na'aj a'áa tí huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán tí tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo're'nyej mej mij jáanamuaj a'íjci i Juan. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, tí'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tíjin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huái'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaté'exaa tíquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios tí jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu i huárinyij mej mí i tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityoótzaahuatyé'ej yee: "Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can"; jí'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tí i Dios jaayi'tin tí a'yan jáa'uurej mu tyetyéj matí'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej tí'ij a'tíj tí ciyéj eejveechixi'in tyapuéj jíme'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyí'taa'jaa, a'íi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaatyé'ej siaj síj tyá'antzaahuatyé'en i Dios jimi, ajta a'ájna i tí yaja've'mej, a'íi pu a'ájna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, tí'ij

tyámua' jamuáa'uurej. A'í pu jéetze' jaay'tin nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹² A'í pu arí ji'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyerícuuj, a'í pu'ij ji'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj ja'mui'nyij.

Tí'ij i Jesús huái'huaca'

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galileea, tí'ij a'áa jo're'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tíjin Jordán. ¹⁴ Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'íjmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Tí'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en i tajapua' tya'antácuunyi'huaca', ti'quij jaaséej ti japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcuí'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tíjin:

—A'í pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj.

4

Tiyááaru' pu tyí'tyese' tí'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tiyááaru' tyu'tatyé'e'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyí'tij cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'.

³ Aj pu'ij i tiyááaru' ajtyáxiiriacaa' i Jesús jimí tí'ij tyí'tij jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Ti pua'aj jí're'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj tí'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Capu a'í na'aj juxie've' i páan tí'ij júurij já'ra'nyij i tyévij, sulu a'í pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵ Aj pu'ij i tiyááaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antýitoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ti pua'aj jí're'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimí tyí'huüre' mej mij muáacha'íin.

A'í mu jumuáca' jin mua'ajriásij,

tí'ij quee tyí'tij je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Capáj tyí'tij jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Tí'quij a'íjna i tiyááaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jirij jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeítyee, ajta a'chu ti va'tij séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'íjna, típua'aj pájtjunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj jó'ra', tiyááaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuüre'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tiyááaru' ajtáraa a'íjci jimí i Jesús, matí'ij mij a'íimaj huataséjre' i maj tajapua' tyí'huüre' mej mij jaatyáhuüre'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Tí'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'íjna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Zabulón ajta a'yan tíjin Neftalí.

¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, a'yan tíjin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijn Jordán, a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'ájna i chájta'naj ti tíca'rj tzejta' séjria'ca'aj,

a'í pu jaaséj i tatzárij ti ve'ej,

tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijn:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'rj a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij Dios tyu'ta'íjtaj iyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Galileea, tí'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'ín pué'eenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijn Pedro, ajtáhua'aj i síj ti a'yan ántyapuaj tijn Andrés. A'í mu a'ín pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'í mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'racaj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa' tijn:

—Sanaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeítyee nye jimi tyisüre'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' matí'ij mij atyojo'pitára i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Tí'ij ij té'ej a'yee jo're'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'yan ántyapuaj tijn Santiago ajta i síj a'yan tijn Juan, a'í mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriacaj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, ²² matí'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooriéej i jutáataj, matí'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeítyee

(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tyeítyee i hua'tyeyúuj tzejta'. A'í pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee síjtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'í mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' tí'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápu'íj tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'racaj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzejta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huootimue'rajma'caa, majta i maj quee ráci'ci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítyee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tj mu jamuán huacáj a'íci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaj a'ájna i jirj japua

¹ Tí'ij huo'séj i tyeítyee maj jéehua aja'tyúusúria'ca'aj, Jesús pu antyíraj i jirj japua, tí'quij ooyíxaj. Majta a'íjma i maj jamuán huacáj, a'í mu ajtyáxi'riaca', ² aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaj tijn:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi

(Lc. 6:20-23)

³ —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'í mu a'ájna jin antyúumua'reerij i tajapua ti tyajá'ma'can.

⁴ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritey', ji'nye Dios pu tyámua' tyi-huo'tyéjeevj.

⁵ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'í mu ja'ancuriáa'sij a'ájna i chuéj i tí'ime' i Dios tya'tóoratiiri' ti huo'tá'an.

⁶ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'ájna jin tajcuj, majta a'ájna jin i'cuj maj a'yan huárinij je'ej ti tyí'xa'pu' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

⁸ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

⁹ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuo me mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijin: "Nyiyóojmua'."

¹⁰ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí', ji'nye néijmi'i pu tyihuá'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

¹¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítyee je'ej pu'a'aj tyaja'muaxajta, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tziz jin tyaja'muaxajtzí'raj. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huíre' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua (Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'A'yaa xu mua'aj tyí'huíre' hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij ajta tyí'huíre' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'tij huíre', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítyee jatziinajji'can.

¹⁴ 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jirij jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. ¹⁵ Capu ajta a'tij cantyij antyíteeraj ti'ij áan yo'tyárujtje'en i utáatiz jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj iirráatyij u chi'táj. ¹⁶ 'A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, sij sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en i tyeítyee, mej mij jamuaaséj sij xá'puí' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antypuá'rite'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo nusu i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyi'tij jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹ A'íj pu jin, tipua'aj a'tij séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'íin pué'een i tiquee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tyeítyee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi pu ajta a'íin pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íi pu va'can jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj sequée hua'antymue'tin a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, sijta a'íimaj i fariseos, a'íjna jime' sij a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj (Lc. 12:57-59)

²¹ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tijin: "Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tij tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pu'a'aj tyaatájeeveej i juxa'aj tyévij, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyij, ajta a'íjna i ti huápu'ij je'ej pu'a'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévij, a'íi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mu'nyij i tiéj.

²³ 'A'íj pu jin, tipua'aj perij tyi'tij mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tij jin ootyá'itzee i axa'aj tyévij jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itzeen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyévij, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatá'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ 'Tipua'aj a'tij muá'anvi'tij i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'puí'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'íire', ti'ij ooj muáavi'tij, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'riij quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íjma jimi muatátoosij i maj jahuíre', a'íi mu mij mue'tyánasij. ²⁶ 'A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' mej quee muí'rátosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aami' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'a'aj, a'íj pu jin ari huóoxana'cirej i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj tiquee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj mua' jí'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jíjze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, eetátichij mua' jí'ij pajta je'en a'ímuáj yóorieniy, jí'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieeniy ti cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárieeniy jo'tij jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tipua'aj mua' muáca' jíjze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' ímuáj yóorieniy, jí'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieeniy ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieeniy a'ájna i tíej jíjze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aami' tyu'taxájtaca' tíjin: "A'tíj ti na'aj ti ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jíjzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'tíj jin huarin i íiti' ti séej jamuán huáhu'i'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti íira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tíj a'íjci íitaj ti huatátuihuaca' a'íj pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'racaa

³³ 'Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj i tahuásimua'cí'ij tíjin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jíjzán ma'can i tavástara'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jíjze ma'can i tajapúa, jí'nye a'íj pu a'íin pué'een i ípuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jíjze ma'can i cháanacaj, jí'nye a'íj pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jíjze ma'can i Jerusalén, jí'nye a'íj pu i chájta'naj a'íjna jíjze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'tíj jíjze ma'can, jí'nye caxu jaayí'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueneare'en séej mu ju cípuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzaahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Na'ríj a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzaahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Jí'nye i ti seequéj een, a'íj pu jíjze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj tájcha'iire'
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tíjin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' ípéesij jíjze, pata'aj jaatá'an i ajta sícita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáhuitye'en pajta mua' máancaj ⁴¹ Ajta tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antínyij séej ví'ra'aj ímuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj ímuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tipua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévi, pajta jájcha'íiria'aj a'íjci i ti muájcha'íire'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapúa ti já'sejre', i ti je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeeyee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyi'tyetyeeyee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviyej hua' japua i maj xá'pui' ricíj, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricíj. ⁴⁶ Jí'nye tipua'aj mua'aj siahuá'xié've'ej a'íjma i maj majta já'muaxié've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huá'jíjve' i maj tyi'ticíj a'íimaj mu majta a'yan tyityetyúucha'íj. ⁴⁷ Ajta tipua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricíj? Jí'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricíj. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna tí'ij i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapúa ti já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'pui' ricíj

¹ 'Caxu tyi'táj jin tyámua' rijcay hua' tzajta' i tyeítýee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Tipua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'táj jamuaatá'sij a'íjna i sij jajvástara' tajapua' ti já'sejre'. ² A'íj xu jin, siati'ij tyihua'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'ij i séecan ricij i ju tyeýúuj tzajta', majta i cáayej jítze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tijn a'íi mu meríj néjimi'ij tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítýee tyámua' tyihua'xaj. ³ Pajta muáaj pati'ij huá'huúria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaaty'a'aj ja'ihuáara' i sij néemi'ij óojaahuaty'e', ⁴ a'yaa paj huárinyij aviitziij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i ti ju' avaa, a'íi pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyey je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi
(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Siati'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcay mati'ij a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuaty'e', i ti hua'ránajchi maj huatyényuunyij muaaty'a'úuj i tyeýúuj tzajta', na'riij mua'ajcac'ca'aj i cáayej jítze, mej mij séecan huoséj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítýee tyámua' huojó'sejra. ⁶ Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chi'táj, pajta tye'tyáanaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricij aviitziij jime', a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ 'Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeeyí'tihua'an mati'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuaty'e', i maj jéehua á'tijti' metyenyúusima'aj a'íjna jime' i nyuucarij ti quee je'ej huatoomua'aj, ajta a'yan tyihua'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu a'yan rijcay mati'ij a'íimaj, ji'nye i sij jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'táj ti jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijn:

Muáaj, mu paj tataataj, tajapua' paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapua'j.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyi'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' iyan cháanacaj japua,
a'yájna ti'ij ajta tyí'een i tajapua'.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyi'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'pui' huaríj,
a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'
a'íjma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'pui',
sulu pata'aj tajapua' huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyi'ijta, pajta néjimi'ij putyí'uurej,
a'íi paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ 'Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj,
a'íi pu ajta mua'ajmaj tyajamuatú'uunyi'raj i sij jajvástara' tajapua' ti já'sejre',
¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta
tyajamuatú'uunyi'raj a'íjna i ja'muavástara' tyi'táj sij jin quee xá'pui' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi've'

¹⁶ 'Siati'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj juxaamuijritye', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj quee tyá'tzaahuaty'e', mej mij i tyeítýee jáamua'reej tijn múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' maj a'íimaj meríj jaamué'tij je'ej ti tyi'táj tyihua'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeítýee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íi pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju' avaa, a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua ty'huúire' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápui'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jpuaj jo'tij ajta néjimi'i i tyajá'mua'a'rij tyojó'hu'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapua' a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jpuaj, jo'tij ajta quee tyi'táj jo'hu'i'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tij tyi'táj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jítze juxie've', á'a xu siajta tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyéviij

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'íin pué'een i paj jín atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí're'nye' pua'aj rí'sjime'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'tj huúria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'tj huúria'aj, jéehua pu huápu'i'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'tj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuúre'en, jí'nye séej pu tyicha'íria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuúre'ej, ajta séej quee ará'astjire'ej. A'íj pu jín quee i'rj sjaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuúre'en sjajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyi'huá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'íj nu jín a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' tijn: Caxu a'íjci jín tyi'mua'ajcaj je'ej sjaj tyi'tj tyi'cu'a'nyij, nusu je'ej sjaj ve'ej tyi'tyeye'en, na'rjij a'íjci jime' i sjaj tyu'tyóochejtje'sij. ¿Nyí quee jéetze' juxie've' i Dios jimi sjaj júurij xá'ra'nyij, quee i quee'ráj nusu i já'muahue'ra' na'rjij a'íjna i sjaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyi'huastyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyi'huá'cue'tyee a'íjna i ja'mavástara' tajapuá ti já'sejre'. Sjajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'íj pu jín quee tyi'tj huúre' ti a'tj jéehua tyúumua'tziitye'ej, jí'nye capu jaatyáhuúre'ej ti'ij jéetze' já'tyeeví'in júurij.

²⁸ '¿Jí'nye sjaj sij a'íjna jín tyúumua'tziitye' i sjaj tyu'tyóochejtje'en? Cási' xaaséj mu xúxuu'uj je'ej ti tyi'huose' a'ájna a itzítáj, capu tyi'muijhuacaa capu ajta tyi'itzacaa. ²⁹ A'íj nu jín a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' tijn a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyi'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtje'ij mu xúxuu'uj. ³⁰ A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíj a'áa já'sejre' jo'tj jo'itzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzaajta' a'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu sjaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'íj xu jín quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tijn: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'rjij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtje'sij?" ³² A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jín tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', sjajta mua'aj xu tyivástara' i ti ari jamua'reej tyi'tj ti jamuá'itziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, sjajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta sjaj a'yan huárinij je'ej ti tyi'xa'puí'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'íjna jín je'ej tyi'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sjaj tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'tj tyajá'muaci'tyj.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyi'pua'ritye'ej

(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. ² Jí'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siati'ij mua'aj tyihuo'xijtye'ij séecan, ajta a'chu sjaj tyi'tj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuáatá'sij. ³ ¿Jí'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jín ootyá'ítzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tipua'aj muáaj perij va'cán jín ootyá'ítzee i Dios jimi, ¿jí'nye tyi'rjij paj a'yan tyaaté'exaaty'e'en ja'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'ítzee yee nyiche' muaatáhuúre'en i paj jín ootyá'ítzee? ⁵ Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jín tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyiran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaaty'e'en tyi'tj ti jín ootyá'ítzee ja'ihuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij ti jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'ij i tzi'cáij maj tyú'cha'vacaa. Caxu sjajta a'íjma tyi'tuiiria'aj i maj quee tyi'tj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuáatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuá'uurej, majta je'en jamuatziínajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sxi'in jo'tj ja'puertaj

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuáatá'sij, sjajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i sjaj jahuoo, sjajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tj ja'puertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸ Jí'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna i ti a'yan tyi'tj tyi'huoocaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tj ja'puertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' sñij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyéj jaatátistej i juyó j tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰ ¿Na'rñij ti cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej sij jì're'nyej tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu sij quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá sij i ti tyi'jì're'en i sij jimi jaatáhuosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'a' a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeityee jimi je'ej sij mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, jì'nyej a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'jci jime' i puéertaj ti cá antayóhuaj

(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cá antayóhuaj. Jì'nyej a'ájna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'í tyihuojó'jipua, mue'táj mu mij a'ájna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'ájna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa sij jusén jime' júuriy xá'ra'nyij, cá pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'táj japuan huame'en, camu mij mue'táj jatyoovej.

A'j mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'tij ti ciyáara' pué'een

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'jin a'ájma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' matí'ij i ira'vej i maj tyí'tyacuí'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ F'rñij sij huó'mua'tyij a'jci jime' je'ej maj ricij, jì'nyej capu i'rñij ti úuvaj huatátaca'an tzicare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'ájna jitze taca'aj i ti tyétzicare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jì're'en, jì're'nyej'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jì're'en capu ajta jì're'nyej'en taca'. ¹⁸ A'ájna i ciyéj ti jì're'en, capu i'rñij ti je'ej pua'aj eenyee'en huatátaca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jì're'en jì're'nyej' huatátaca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj ti quee tyi'jì're'en, a'j mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tyé'entyatéeraj. ²⁰ A'yaa pu'ij éenyee'que' i'rñij sij mua'aj huó'mua'tyij a'jci jime' je'ej maj tyi'tij jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyájrutyij jo'tij i Dios tyejé'ijta

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyájrutyij jo'tij i Dios tyejé'ijta, sulu a'í mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jitze mue'táj mu a'yan tyinaatájeevij tñijn: "Tavástara', Tavástara', ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzejta' séjria'ca'aj i tyeityee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaate'ej tñijn: "Canu a'náj jamuamuájtyaca', séricuj síajhuui nye jimi, mu sij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'jci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'A'yaa pu'ij, a'ájna i ti nyanamuj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaate', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej tí'ij a'ájna i a'táj ti huatyóochi'tyey tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'ájna i chí'ra'an, capu eetávej, jì'nyej tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'ájna i ti nyanamuj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij a'ájna i a'táj ti a'áa jo'tyóochi'tyey jo'tij jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chí'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'rnej.

²⁸ Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij ti tyihuo'ixaa, néijmi'i mu i tyeityee je'ej tyo'taséj a'jci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyey, ²⁹ jì'nyej a'yaa pu tyihuo'muá'tyey tí'ij sñij ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan matí'ij i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyéviy tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Tí'ij i Jesús acájraa i jirij jitze, jéehua mu tyeityee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij sñij tyáati' ave're'nyej i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'ájna jime' ti cá'atzaj a'í pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tñijn:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ránajchij pata'aj tyináhuaate'yen.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuariej, ajta a'yan tyaaté'exaa tñijn:

—Na'ránajchij paj huarúj. Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huarúj, tí'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tñijn:

—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'íj tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tíjin papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuüria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'íjtye'
(Lc. 7:1-10)

⁵ Ti'íj i Jesús utyájrúpj a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Capernaúm, sáij pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'íjtye', ti'íj tyi'tíj jaatáhuavíj.

⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', tyí'cui' a'ájna i ti nyahuüire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápui'íj jajpuéjtíj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸ Aj pu'íj a'yan tyu'tanyúj a'ájna i xantáaru'uj ti tyí'íjtye' tíjin:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ránajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'íj tyámua' rinyij a'ájna i ti nyahuüire'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'íjtye', nyajta nyáaj séecan tyí'íjtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'íi pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'íj; a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tipua'aj séej nyetyu'ta'íjtye'en je'ej ti tyi'tíj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Ti'íj i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatótyamua'vej, aj pu'íj a'yan tyihuó'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huáttyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' ti'íj a'ájna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tíj i xicáj je'jeynyinyij majta jo'tíj i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, ¹² majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ityij jo'tíj jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancurioci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtíj.

¹³ Aj pu'íj Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'íjtye' tíjin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Ti'íj a'yan tyaaté'exaa, aj pu'íj huarúj a'ájna i ti tyí'huüire' a'ájna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'íj Jesús a'áa jo'mej jo'tíj i Pedro ja'chej, a'áa pu'íj a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyíj i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'íj Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ti'íj a'yan huaríj, aj pu'íj huarúj, ti'quíj ájchej, ajta je'en huatyóochej ti'íj tyihuó'cue'tyey.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ti'íj huaré'chuixarij, jéehua mu huaja'ráavi'tíj i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íi pu'íj huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítyee tzajta', ajta néjmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj ti'íj aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'íj a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu tyitacáa'ri'ri' i tíquee tyú'ca'nyísti'raca'aj, ajta tyojo'tíi i tyaj jín tyí'cucui'ca'aj."

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huac'ca'an i Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ti'íj Jesús huo'séj i tyeítyee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'íj a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'íj sáij ti tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jín tyí'íjta, a'íi pu ave're'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tíj na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'íj Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tíj já'tyasta', majta i pína'see a'íi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', canu tyichi' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhuua'aj pu sáij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástará', naatá' nyej nyij anaquééj ja'vá'nán i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tñin:

—Patá'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'ñmaj i mu'chítýee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mu'chítýee.

T'i'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájrää i báarcuj jitze, majta a'ñmaj i maj jamuán huacj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyiin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'ñ pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'ñjna i Jesús tyácusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'ñmaj i maj jamuán huacj jimi ajo're'nyej, mat'i'ij mij jaajistej, a'yaa mu tyaaté'exaa tñin:

—¡Tavástará', tajapúa huatányuuchij! ¡Tu'rjij atyácu'i'sij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tñin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

T'i'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'ñmaj i maj jamuán huacj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tñin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'ñmaj i maj Gadara ja'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ T'i'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antýináchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacj jo'maj i mu'chítýee ja'ava'taca, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'ñ pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tjij ajo're'nyej a'ñjna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyéjhuajraa tñin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'ñ jin mu po've'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexuj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'imuáj mue'tij i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entýicua'áaj, ³¹ a'ñ mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'ñjci i Jesús tñin:

—Típua'aj pataatamuáritey'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutyej.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tñin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrupid i tuíxuj, mat'i'ij mij a'ñmaj i tuíxuj jo'huáachajraa a'ájna jo'tij ja'ancátýee, mat'i'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi' i atyájcuii.

³³ Majta a'ñmaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'ñ mu huatóo'uj, mat'i'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tjij huarj, a'ñ mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'ruuj a'ñjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. ³⁴ Mati'ij mij a'ñmaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi' i mu ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'ñjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu'ij Jesús atyájrää i báarcuj jitze, aj mu mij antacj után pujmua', mat'i'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'ñ jin jó'catyí. ² Aj mu mij séecan a'tjij aje're'nyitje ti quee tyéchavaaj a'ñjci jimi i Jesús, a'ñ pu japua áan újca'tyíi i utáatzij a'ñjna i a'tjij, ti'ij Jesús huo'séj a'ñjma i tyeítýee, aj pu'ij jáamua'reeri' tñin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ñjci i ti tyí'cui' tñin:

—Nyiyooj, huatyá'ca'nyej, pu'rjij i Dios tyimuaatú'uunýi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tñin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tñin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta'? ⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Pu'rjij i Dios tyimuaatú'uunýi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'rjij yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij jáamua'reej tñin a'ñjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti ajta a'ñjna jin

antyúumua'reej ñyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, ti'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeityee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyí'tj huaríj, a'íj mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinyij i tyeityee.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, ti'quij a'yee jo're'nyej ti'ij ij a'íj huaséj i a'tj ti a'yan antyapua j tijn Mateo, a'úu pu je'rácatyíi u chi'táj maj tzajta' huá'íjiva'ca'aj i maj tyí'ti'ijiccaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, ti'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tj i Mateo ja'chej, ti'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeyjve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, mati'ij mij huatýára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacéj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, mati'ij jaaséj je'ej ti ríjcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacéj tijn:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'íjve' i maj tyí'ti'ijiccaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee?

¹² Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaa jijn:

—A'íimaj i tyeityee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íj mu ajo're'nyinyii i ti tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Sérícuj, siata'aj tyí'huóomua'tyey a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijn: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeityee, canu jaxie've' siaj tyí'tj tyí'tuuiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej ney nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj quee xá'pui' ricij.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'íimaj i maj Juan jamuán huacé'ca'aj, a'íj mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Itýaj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huacé'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Nyíquij i'ríj maj juxaamuíritya'aj i maj huatá'inyiíhuaca' mej mij tyú'ye'esten, tipua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tj ti huatyényeíhaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

¹⁶ Capu a'tj ja'ajtyá'cu'nyá'puaj i cáixurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cáixurij ti jájcuaj, ji'nye a'íj pu i cáixurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatýájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tj anasúutza'nyij ja'mej. ¹⁷ Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucátos'ij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'ríihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájt'o'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyí' jájcuaj.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij síj jimi ave're'nyej, a'íj pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyí'íjta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuarie'en, a'íj pu huatájuuritaj.

¹⁹ Jesús pu ájchej, ti'quij ujo'mej majta mu'uj ujo'ju' a'íimaj i maj jamuán huacéj.

²⁰ Aj pu'ij íiti' ti ari tamuáamuata' japon hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íj pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuarie' i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijn: “Tipua'aj a'íj na'ajtamuarie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij.” ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeriaca' ti'ij jaaséj i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'ijna i fíti'.

²³ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ijna i ti tyí'ijta i tyeýúuj tzejta', aj pu'ij huo'séj i tyeýtee i maj tyí'ci sitye', majta jéehua i tyeýtee juyiinyaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Xii'ráciinyij a'yújna, ji'nye capu muí'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'ijci Jesús a'ijci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'í pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrupij jo'tij jo'ojcá'aj a'ijna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'ijna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Tí'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyi'táj huaríj.

Jesús pu hua'puáca tyú'huajaaj i maj arácucu'un

²⁷ Tí'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijíhuaj tijn:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'ijci i David.

²⁸ Tí'ij Jesús utyájrupij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyí setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástará'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jiiise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'ta'íjmuejri' tijn:

—Caxu a'táj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'í mu huatyóohuj maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuo'huaa.

Jesús pu séej tyú'huajaaj i ti quee tyo'rí'riajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj arácucu'nyijma'caa, séecan mu tyéviij aje're'nyijtye ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj a'ij pu jin quee tyo'rí'riajca'aj a'ijna i a'táj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuáríj i tyiyáaru' ti tzejta' ú'sejria'ca'aj, ti'quij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'ijna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'ímaj i tyeýtee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—Catu a'náj a'yan tyi'táj tyu'séj iye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'ímaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—A'ijna i Jesús, a'í pu a'ín pué'een i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj a'ij pu jin pújoorej tí'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeýtee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cá mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeýúuj tzejta'. A'ij pu huá'ixaatya'ca'aj i nyuucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huajaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i tiquee hua'ca'nyisti'ra'ca'aj. ³⁶ Tí'ij huo'séj i tyeýtee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuíjritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xii ti quee a'táj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeýtee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mu'ij. ³⁸ A'ij pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'ijci i tavástará' tí'ij hua're'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séjre' i tyeýtee, ajta mej mij tyihuo'huatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íjma i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antíhuoj. Anaquéj pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijn Pedro, ajta je'en a'ijci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tijn Andrés, ajta je'en a'ijci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tijn Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'ijci i Zebedeo, ³ ajta a'ijci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'ijci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jjiva'ca'aj a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta a'ijci i Santiago, a'ín ti jayjóoj i Alfeo, ajta a'ijci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'ijci i Simón i ti a'íjma jitze ajtáyama'can i maj

a'yan hua'tamuá'muaj tijn cananeo, ajta a'jci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote, a'fi pu a'ñin pué'een i ti avíitzi jín tyu'tátuii a'jci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'ñjma i maj jamuán huacj maj jaariá'xaj i Dios nyuucacaj
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ityaca' a'ñjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijn:

—Caxu a'áa jo ré'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'ñjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'ñjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atoyojo're'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj iíyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huacuij, siajta tyihuo'huaatye'en a'ñjma i maj tyí'cucui' a'jci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijn léepraj, siajta huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeityee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuo'huaatye'en; a'j xu jín quee huá'jji've'ej.

⁹ Caxu siajta tyi'tj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jín huatyóohuüre'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'jci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siati'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyj i tyévi'j ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'j xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹² Siati'ij u'yájrutyey i chí'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³ Tipua'aj tyámua' naa metyajamuuaatyejeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj serj tyihuo'tatyójtjej, na'riij mequee tyámua' tyajamuuaatyejeje caxu mua'aj tyi'tj jo'riésij. ¹⁴ Ajta tipua'aj mequee jamuaatxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iirácinyej i hua' chí'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxj i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'ñmaj i tyeityee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'ñjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátapuaaca'aj tijn Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tj jín tyajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuuaata'ityij tí'ij cánya'xií hua' tzajta' i tyeityee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'j xu jín tyámua' metyityoomuámua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuua'ajcaantaj mati'ij i cú'cu'see. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuóocha'ñin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'ñjma jimi i maj tyityatatyj, mej mij a'ñmaj jamuaatyávaxi'ñin. ¹⁸ Majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'riij a'jci jimi i rey, a'jci jime' siaj tyí'huüre' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'ñjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta mati'ij jamuá'anvi'tj a'ñjma jimi i maj tyityatatyj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'riij tyi'tj siaj nyúucarira' jín tyu'taxáj, ji'nye tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'j xu jín quee mua'aj a'ñin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'ñ pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'ñmaj i maj ju'ihuámua', a'ñ mu huá'cui'nyij i ju'ihuámua', ajta i hua' huásimua' a'ñ mu majta je'ej pu'a'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'ñmaj i hua'yojmua' a'ñ mu majta je'ej pu'a'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeityee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'ñ mu jamuájcha'ñria'aj muá'ju'un a'jci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'ájna i ti tyo'táviicue'raj'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³ Mati'ij je'ej pu'a'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiyé'tzín iirácinyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'ciinyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siati'ij siooj yajó'juhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'ájna i ti tyihua'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'ñmaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'ájna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'ájna i ti jahuüre'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'ájna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'ájna i ti tyí'huüre', che' a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij a'ájna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu merj jaatamua'aj a'jci i ti aja'chej tijn: "Beelzebú i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyi mequee jéetze' je'ej pu'a'aj tyihuo'taxájtaj a'ñjma i maj jamuán aja'chej?

A'ájna i tyaj jatzñnya'aj
(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeítyee. Ji'nye je'ej maj tyi'tíj jin ricij avúitzij jime', a'íi pu huateséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tíj tyi' avaa'j a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'tíj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avúitzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyiin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítyee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij sáij mui'nyij i pína'aj tipua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj sáij ajta síij. ³¹ A'íj xu jin quee tyi'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Tipua'aj a'tíj a'yan tyinaataxáj hua' tzejta' i tyeítyee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimi i nyavástara' tajapuá ti já'sejre' ti a'íin xá'pui' huaríj, ³³ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzejta' i tyeítyee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítyee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyi'mua'ajcay nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyi'tyechajcay i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huacíinye' a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ A'íj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyo'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jaatyényo'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'íi mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶ a'íj mu jin tyuucha'íire'ej muá'ju'un i jutyéityeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyó'j ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'íjna i tiquee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítyee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríj tipua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyévijtye' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ixaatye', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéjeje i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴¹ Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéeejeje a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeejeje i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. ⁴² Ajta a'tíj ti na'aj ti chí i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévíj ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'íin ajta tyi'tíj ancúriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huojota'ityaca' a'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj

(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo're'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'tyej ajta tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ityaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'íin pué'eenye' i Círíistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵ Siata'aj jaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácíjci'nyive' i maj quee rácíjci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácxucí'ejma'caa meríj liyanamuáarajmee, majta meríj huatájuuríaca' i maj meríj huácui'ijca, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujari' i nyúcaríara'ra' i Dios. ⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj tí quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' tí quee che' tyé'viicue'.

⁷ Mati'ij a'íimaj jo'cáj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej tí tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj? ¿Nyíquij i huínyij usio'tyéesej áacaj tí jaariá'tuuxij? ⁸ Na'ríij sequé, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyí a'tíj sio'tyéesej tí naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chí'tá i rey. ⁹ Arí típu'a'aj sequé a'yan huaríj, ¿j'i'nye siaj síj a'áa ja'tanyéj? ¿Nyí a'ájna usio'tyéesej a'tíj tí Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i tí ajta jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee quee síj i ajta a'ájna jin tyí'tyéjvee tí Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en. ¹⁰ Juan pu a'ín pué'een i tí ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej huata'ítýij tí anaquéej huama'aj ja'mej

tí'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime', hua' tzejta' i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyárupij tyi'tíj jime' tí jéetze' ve'éj quee i tí jin tyi'tyéjvee a'ájna i Juan, ajta a'ájna i tí jéetze' cíléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna i a'tíj quee a'ájna i Juan.

¹² Tí'ij na'aj tyu'séjrej a'ájna i Juan, ya tí je're'nye, tyeítýee mu jéehua tyi'týese' mej mij utyájrutej jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'í tye'entyipua'rite'en tajapúa tí tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'í i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', néijmi'í mu jaataxájtaca' je'ej tí i Dios tyí'ijta liyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'ájna i Juan, ¹⁴ ajta típu'a'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'ájna i Juan a'íi pu a'ín pué'een i tí juxie've' tí ya uvé'nye' a'ájna i tí a'yan ántyapua'j tíjin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj ityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamua'j.

¹⁶ ¿Ji'nye nyana'aj tyihuó'taxáj je'ej maj een i tyeítýee íijij maj yan huacháatímee? A'yaa mu een mati'ij i tí'ríij i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéj'vii i séecan a'yan tíjin: ¹⁷ “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej; tyajta tu tyu'táchuicaca' tyataxamúurítya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri.” ¹⁸ Ji'nye tí'ij i Juan yan uvé'nye, i tí ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu síj tyaataxájtaca' tí tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'ín yan uvé'nye i tí ajta tyéyíj jitze huanie'huaca', tíquee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu síj a'yan tyaxájtaca' tíjin huápu'íj pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyitytyúucha'ij, ajta i maj huá'jíjve' i maj tyí'tí'ijcica. Ajta a'ájna i tí jin Dios néijmi'í tyu'yl'tin, a'íi pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tyá'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatímee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej tí'ij hua'ajtyá'xi'in a'íjma i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatíma'caa jo'tíj arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuó'té'exaaj tíjin:

²¹ —Che' je'ej tína'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tína'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye típu'a'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íi mu meríj tyá'antzaahuatye'nyiche' i Dios jimi, metyu'tu'uunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí a'yan tye'mej tí'ij atyojo're'nye a'náj tí i Dios huá'xíjtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatíma'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatímee, ¿nyí a'yan setyityóoomujtye tí i Dios jamuaatá'sij siaj síj tajapúa ja'seeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en jo'tíj ja'tyáacun ajta quee ámiteere' a'chu tí ajo'cátýee. Ji'nye típu'a'aj a'yan cha'taj nyana'aj huárinýiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muárie'j ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' íijij. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'

tijin ti'ij a'ájna tyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en
(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá, pajta íiyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyoytzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷ Néijimi' i pu tyinaatátuii a'ájna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'íi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyej i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pu'é'een nyáaj nu xaa jamua'tyej, majta a'íimaj i maj a'yan tyina'ránajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijimi' i mu sij cua'naj a'íjci jime' i sij jahuoos sij tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' sij néijimi' i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij sij sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij sij tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muárie'rij sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárie'rij sij sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

12

Mati'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyeríicuj ti anty-ímuéeye'ejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájna ímuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzejta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyeríicuj jatze', majta je'en jajci májraa i jatzíj. ² Majta i fariseos, mati'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyí sequéee a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrupij u tye'yúj tzejta', i ti chí'ra'an pu'é'een i Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'vejrij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaaríj. ⁵ ¿Ca' sequéee a'náj jo'íjvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tye'yúj tzejta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti síj ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tye'yúj tzejta'. ⁷ Caxu a'tzúz yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' sij jujímua'aj óocu'vej, canu jaxie've' sij tyi'tíj mu'vejritaj.” Típu'a'aj seyo'ítée xá'ra'nyíiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íjma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huaníe'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumúaca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, ti'quij a'úun jo'tyájrupij u tye'yúj tzejta'. ¹⁰ A'úu pu síj jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumúaca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'ru'uuca'aj, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyíquij i'rij tyej tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típu'a'aj a'tíj séej cánya'aj tyíciitzi, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun a'ájna mati'ij pu'a'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej ti'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyévíj pu jéetze' tyí'huáire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'rij ti a'tíj tyi'tíj jin xá'puí' huárinyij a'ájna xicáara' mati'ij pu'a'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'íjna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenyey'e' ja'raa tí'ij i síj i muáca'ra'an. ¹⁴ Matí'ij mij iirácacij a'íjmaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'i'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti síj anaquéey tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'pu'i'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeítsee jamuán jo'c'ij. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyihua'íjmuejrac'a'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'tíj ti puírícij. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj imuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isafias, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

¹⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuiire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'tíj je'ej tyí'jéeevj ja'mej, capu ajta jíhuaj ja'mej, camu janamuajran ti tyí'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápu'i'ij jaapuéjztitarej, capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue',

sulu a'íi pu hua' japua huatányusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

²¹ Majta i tyeítsee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi' i mu jimi tyí'íjchó've'.

Matí'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Matí'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríiríajca'aj a'íjna i a'tíj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij i atányeeríaca', ajta tyo'ríiríaj ja'raa. ²³ Néijmi' i mu i tyeítsee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyíqúij a'múu a'íin pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos matí'ij a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu a'tíj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reeríaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáacáinyej, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríij i maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu i tyeítteristyamua'me'en síj i a'tíj, a'yan majta jé'ta' tyiyáacáinyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritye'en i jutyétyeristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootajú', ¿jii'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷ A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ti pua'aj a'yan tyí'ja'yájnatan, ¿a'tanyj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íjmaj i ja'muaxa'aj tyeítsee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritye'en? A'íjmaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'pu'i' ricij a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij tyí'nyaxajtzi'. ²⁸ Jí'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ '¿Jí'nye tyí'rij ti náhua'rij utyájrutyey jo'tíj ja'chej i a'tíj ti huájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Jí'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitaríj tí'ij utyájrutyey jo'tíj ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'ájna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítsee tyísáire' nye jimi, a'íi pu huojocul'naj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatyey' ti i Dios néijmi' tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'ítzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj típua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyéyij jitze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenyey' taca'

(Lc. 6:43-45)

³³ 'Típua'aj jí're'nyey'en i ciyéj, jí're'nyey'en pu ajta tajcaa, ajta típua'aj quee jí're'nyey'en i ciyéj capu jí're'nyey'en tajcaa, jí'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyí'tíj ti ciyáara'

pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanyej i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'riij siaj tyi'tíj huataxáj ti xá'pui' tipua'aj mua'aj sequéé tyámua' eenye? Ji'nye je'ej ti sáij tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévij ti tyámua' een jí'ré'nye'en pu tyí'xaj, jí'nye a'íi pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévij ti je'ej pua'aj een, a'íi pu je'ej pua'aj eenye tyí'xaj, jí'nye a'íi pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'ájna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej tipua'aj muáahuire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítyee a'yan tyá'huoo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj (Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuoo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru'j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Ji'nye a'yájna tí'ij i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'tyee ti aráaca'aj i jucáara' jíjze i huo'ej ti jaatyáanijcua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chu'éj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'íj a'ájna xicáara' tí'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'ántari'tze'en mua'ajmaj, jí'nye a'íimaj i maj Nínive ja'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi mati'ij jáanamuajri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'ájna i íiti' ti jájcuaj imuáj tyi'íjtaca'aj yúutyey pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'ij huá'xijtye'ej i tyeítyee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'ántari'tze'en, jí'nye a'íi pu a' imuáj jo've'mej tí'ij jáanamuaj a'íjci i Salomón i ti jéehua huá'pui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Salomón.

A'ájna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj (Lc. 11:24-26)

⁴³ Tipua'aj sáij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévij tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tíj jo'huáchij tí'ij huóoso'pe'en, ajta tí'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin: ⁴⁴ “Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” Tí'ij ajo're'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'ájna i a'tíj, ti naa uhua'é'nyaj ta'mej tí'ij chí'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'ravi'tíj séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'ájna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévij tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'ájna i tyévij quee tí'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee.

A'ájna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús (Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'qu'éj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij sáij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'qu'éj jo'tyu'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyij a'ín maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacáj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi mu a'ín pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tíj tína'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'ín pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

A'íjci jíme' i a'tíj ti tyí'huastee (Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ A'ájna xicáara' jíjze, Jesús pu iirájraa u chí'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tíj ja'va'ástimee i jájrij tí'quij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiirica' i tyeítyee jo'tíj je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta

i tyeítýee a'áa mu ja'ajtyequeétima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'týej séej nyúucarij jime', a'yan týjin:

—A'tíj tí tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tíj tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzájjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzájjraa i tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiyé'tzín ajnyéj i ímue'rij, jì'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj tí'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta tí'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i tí arí ajnyéj, jì'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.

⁷ 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájjraa i tzícare'ej tzajta', tí'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'íí pu ja'vá'naj i tí arí ajnyáca'aj, a'íj pu jin quee huáçiriaca'.

⁸ 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzájjraa jo'tíj jo'jí're'en i chuéj, a'íí pu xaa ij ajnyéj, tí'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj tí catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéicatýej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síij ajta síij.

⁹ 'Mu sij ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Jì'nye een jime' i Jesús tyihua'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mij ajtyáxáiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacáj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej tí een jime' séej nyúucarij jin tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeítýee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj týjin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' sij sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej tí tyí'een jo'tíj a'íin tyejé'íjta, majta i séecan capu huái'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, jì'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i tí çí tyiyo'itéej je'ej tí tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i tí quee yó'ítej, Dios pu jáari'raj a'chu tí caa arí tyú'mua'reej ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihua'íxaatye', jì'nye a'íí mu atanyéjnye', ajta camu tyí'tíj séej, majta mu iityanamuaáarajmee, majta quee tyí'tíj namuaj, camu majta yó'ítej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaias i tí tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can a'yan týjin:

Týij sijta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'jú'un, nusu sijta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyí'tíj séjran.

¹⁵ Jì'nye a'íí mu quee tyámua' metyityoomuámua're', camu iityanamuaáarajmee,

a'íí mu majta quee atanyéjnye',
mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,
ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en,
nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Sijta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, jì'nye mua'aj xu iityanamuaáarajmee sij sij ja'rá'astijre'en i sij janamuaj, sijta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'íxaatye' maj mue'tíj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íí mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej sij mua'aj serij tyí'tíj tyí'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej sij mua'aj tyí'namuaj nyej jimi, ajta camu jáanamuaajri'.

Jesús pu huá'íxaatye' je'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jaxaj a'íjci i tí tyí'huastyaa

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamuaajri' je'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jaxaj a'íjci i a'tíj tí tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'ítej, a'yaa mu een tí'ij i ímue'rij tí ajo'vatzájjraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i tí je'ej pua'aj een, a'íí pu tzajta' huataséjre'sij, tí'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'íjna i ímue'rij tí ajo'vatzájjraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een tí'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamuaajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huái'riitye' maj tyámua'eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'riij séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'ítzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij tí ajo'vatzájjraa jo'tíj jo'tzicare'ej tzajta', a'íí pu a'yan een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'íjna jime' je'ej tí tye'mej íyan i tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huochjityaanyi'taj, a'íí pu'ij huá'cuanamuaj. Néijmi' i pu a'íjna quee tyí'tá'caa tí i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'ítzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij tí a'áa jo'vatzájjraa i chuéj japua tí huají're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta yó'ítej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi tí'ij

a'ájna ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríij huéicatyej ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj ti'íj a'tíj ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huají're'en, ²⁵ ajta mati'íj néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síij pu ajo're'neyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuéj tyícha'íj, ti'quíj tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'íj ti'íj ajnyéj a'ájna i tyeríicuj ajta je'en íjmueya'xíj, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta síij huáviviíhuaca' i ímue'rij, jí'nye capu íjmueya'xíj a'ájna i tu'píj. ²⁷ Mati'íj mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i ti chuéj tyícha'íj a'yaa mu tijin: "Tavástara", nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyíj ja'ajnyéj a'ájna i tu'píj?" ²⁸ Aj pu'íj a'ájna i ti chuéj tyícha'íj a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: "Síij ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej." Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿Nyí mua'ráanajchíj tyaj ujó'ju'un tyej tyíj je'ejuuxíj a'íjci i tu'píj?"

²⁹ 'Aj pu'íj a'yan tyu'tanyúj tijin: "Capu juxie've' síaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, jí'nye típua'aj seríj je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxisíj a'ájna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' ti'íj néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo're'neyej nyati'íj tye'entyiá'síj, aj nu nyíj huo'ta'íjtye'síj i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéej je'ejuuxíj a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xí'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosíj a'íjci i tyeríicuj u chí'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa."

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jími ti'íj tu'píj tyi'tíj ti a'yan ántyapua'j tijin mostáasaj, a'tíj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tíj tyaja'tachuéj. ³² A'ájna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' ti'íj i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta ti'íj huahuóse'en, jéetze' pu uhuatí'tí'íj ja'mej quee séecan i tu'píj íiye'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatí'tí'íj ja'mej ti'íj cíyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesíj mej mij a'áan tyojo'tyóo'íto'rite'en i cíyáara' jítze.

A'ájna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzíj

(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jími ti'íj a'ájna i levaduura'j, i íiti' ti huéicaj mediidaj atyá'íraj i aríinaj, aj pu'íj jajcuéjztitaca' levaduura'j jamuán, ajta i levaduura'j, a'íj pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'íj i cuéjtzíj.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihua'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmi'i a'yan tyihua'íxaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeityee, capu tyi'tíj huá'íxaatya'ca'aj ja'huoo'itéerican jime'. ³⁵ A'yaa pu huaríj ti'íj aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jíjze ma'can ti a'yan tijin:

Séej nu nyúucarij jíin tyihuo'té'exaatye'ej, Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'ej i ti aviitzi'huaca'aj, ti'íj na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'íxaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyeríicuj

³⁶ Aj pu'íj i Jesús huo'tatyóotye'ej eerá'jraa i tyeityee jími, ti'quíj chí'táj utyá'rupíj, a'úu mu mij ajtyáxiiriaca' i maj jamuán huacíj, mati'íj mij jaatáhuaviiri' ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyi'tíj huíire' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'íj Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i ti jaahuástej i ímue'rij ti jí're'en, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyajta tyévíj jíjze huanié'huaca', ³⁸ ajta a'ájna i tasáahua, a'íj pu a'íin pué'een i cháanacaj. A'ájna i ímue'rij ti jí're'en a'íj mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' i Dios jími, ajta a'ájna i tu'píj, a'íj mu a'íin pué'een i tyeityeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'ájna i ti jájcha'íire' a'íj pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jíjzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jíjzán antyípuaríj i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íj mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' u tajapúa. ⁴⁰ A'yájna mati'íj i tu'píj tye'ejuuxíj mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jíjzán jó'vesij i

cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojo'ta'ítij i maj tajapua' tyí'huüre' mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítjee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'ij i xicáj a'ájna jo'tij i hua'vástara' tyejé'íjtaj. Majta i maj iityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuj.

A'ájna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, a'yaa pu tyí'een ti'ij i tyí'táj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'táj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quii néijmi'i tyu'tó'j i ti tyí'ijcha'ij aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

⁴⁵ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'táj ti tyí'to'raaca' ti jo'cha'can ti'ij jáahuonyij tyí'táj peerla ti naa een, ⁴⁶ ti'ij séej huatyoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa ti'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca'

⁴⁷ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, ti'ij a'ájna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca', mati'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaj i hue'tyéé. ⁴⁸ Mati'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, mati'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, mati'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij úyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapua' a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'ajpuaxi'in i tyeítjee mej je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pui' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojo'cáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'ájna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:
—¿Nyi sequée néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?
Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:
—Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Típu'a'aj síij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin ti'ij a'táj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyí'ráati'ijcij a'íjci i ti tyí'ajcua ajta i tyí'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ti'ij Jesús ja'antypua'rij ti tyihua'íxaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej hua' tye'yúuj tzajta'. Majta i tyeítjee i maj jáanamujri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'íxaatya'ca'aj tíjin:

—Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yó'jra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'ín náanajra' i Mariía? ¿Nyiquee a'ín pué'een i hua' ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úcaaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'ájna i mua'tzúria'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítjeristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, jí'nye a'íimaj i tyeítjee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'ájna i Juan i ti huá'tiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'ájna i rey Herodes, i ti tyí'ljtaca'aj a'ájna Galilea, a'íi pu tyú'namujri' je'ej ti tyí'táj uuriajca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jimi tyí'huírria'ca'aj tíjin:

—A'ñ pu a'ñn pué'een i Juan i ti huá'ñraca'aj, a'ñ pu huatájuuriaca'. A'ñ pu jin jaayí'tin ti'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'ñna i Herodes, a'ñ pu anaquéej jaatyévi'racá'aj a'ñci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyaánaj. A'yaa pu jáaruuj, jì'nye Juan pu jatyá'xij a'ñci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'ñci i ñitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'ñna i Felipe a'ñ pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ñci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñci i Herodes tijin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'ñci i Juan, ajta huá'tziñya'ca'aj i tyeityee, jì'nye a'ñ pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'ñn pué'eenye'ej sñij ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'ñna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'ñna i Herodes, a'ñna i yójra' i Herodías pu utyájrapij u chi'táj ti'ij tyu'tyéenye'en jusñij hua' jñsa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'ñci i Herodes, ⁷ a'ñ pu jin tya'tóoratziiri' junyúcaaa jime' ti jaatá'sij a'ñci i ñiti' je'ej ti tyí'tij tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'ñna i ñiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'ñci i Juan ti tyí'tyai'racaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'ñci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'ñmaj i ti huo'tá'inyej, a'ñ mu majta jáanamujri' ti tyu'tá' i junyúcaaa, a'ñ pu jin tyu'ta'ñtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ítyaca' mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyánami' a'ñna i Juan mej mij jì'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ mati'ij mij ya'rii'tyej a'ñci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'ñci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'ñna i ñiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huac'ca'aj a'ñci i Juan, a'ñ mu ave're'nyej mati'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaaj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeityee i maj anxí v'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' tijin meeje'caj a'ñci i Juan, aj pu'ij jusñij jó'raa i báarcuj jitze, a'aa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij. Majta i tyeityee, a'ñ mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'ñ mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij ju'icán jaataven. ¹⁴ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mu'caaa pu hua'sej i tyeityee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Ti'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huacj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'rij tyéhumua'rij, ajta capu a'tij ya' ja'chej iye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'ín majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tij huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'ñna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'ín, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyí'cha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'ij maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Ti'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyéé, aj pu'ij jútje' jó'nyeriaca', ti'quij tyaatotyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huo'raái'pu'uj a'ñjma i maj jamuán huacj, majta a'ñmaj huo'raái'pu'tyej i tyeityee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'shi i páan ti avá'ítzee, majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaquej pu tya'vá'jistixij i sicirij a'ñci jime' i ti tya'vá'ítzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí v'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úcaaa majta i ti'riij camu huatyé'íteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'ij a'ñjma i maj jamuán huacj maj atyáçinyej i báarcuj jitze mej mij antáçinyej után jitze pujmua', mej mij a'ñn anaquéej a'aa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'aa pu jo'tyá'ítzee ti'ij hua're'ityixi'ín i tyeityee. ²³ Ti'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusñij antyiraj i jirij jitze ti'ij huatyenyuunyij i Dios jimi. Ti'ij huariá'tica'riaca', a'aa pu jusñij jo'tyávaaca'aj, ²⁴ ajta a'ñna i báarcuj pu'rij a' imuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, jì'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. ²⁵ Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ñna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶ Mati'ij a'ñmaj jaaséj i maj jamuán huacj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejihuaajraa tijin:

—Tyi'tij pu pué'een ti tyú'muaritye'.

²⁷ Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziñye'ej.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástará', t'ipua'aj muáaj a'ñin papu'é'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa t'ijin:

—Mujo'té'yi'ij, ti'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰ Ti'ij jaaséj ti ca'nyiin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzejta, a'yaa pu'ij tyu'j'ijhuaca' t'ijin:

—Tavástará', nyaj japua huatányuuchij.

³¹ Ti'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa t'ijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

³² Mati'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj. ³³ Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'ñi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa t'ijin:

—Muáaj paj ji'ré'can jime' a'ñin pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuo'huaa a'íjma i maj ty'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mr: 6:53-56)

³⁴ Mati'ij antacij, aj mu mij eetacij i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj t'ijin Genesaret. ³⁵ Majta i tyeítyee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo're'nyjtye néijmi'caa i maj ty'cucui' i Jesús jimi, ³⁶ jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuarie' néijmi' mu huarúj.

15

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzejta'
(Mr: 7:1-23)

¹ Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze ave're'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'rácij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' t'ijin:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' t'ijin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetee' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujúimua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' t'ijin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaaj”, ajta a'yan t'ijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a't'ij ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'riij i junáanaaj.” ⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'puí' t'ipua'aj a't'ij a'yan tyihuo'té'exaatyee'en i juhuásimua'yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi't'ij tyi'cha'ij, a'íj nu nyerij jaatámu'vejritej i Dios, a'íj nu quee che' tyi't'ij tyi'cha'ij i nyaj jin jamuaatáhuüre'en”, ⁶ ajta a't'ij t'ina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatyee'en i juhuásimua'yee, a'yaa xu tyí'xaj ti i a't'ij jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'yee. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujúimua'aj siana'aj jájtyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' t'ijin:

⁸ A'íimaj i tyeítyee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnycua'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi't'ij huüre' t'ipua'aj manaatyáanaajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj, ajta i maj jin tyi'ijta jujúimua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij hu'o'tajé i tyeítyee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa t'ijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamua'aj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi't'ij ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej t'ipua'aj a't'ij jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'ñi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' t'ijin:

—¿Nyí pequee jamua'reej ti'quee hua'ránaajchaca' i fariseos mati'ij jáanamua'ajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa t'ijin:

—Tyi't'ij t'ina'aj ti'quee i nyavástará' jaahuástej, a'ñi pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'.

¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'ñi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta t'ipua'aj síj ta'rácun ja'navi'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzi'jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa t'ijin:

—Taate' exaaty'e' je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tijn néijmi'i a'ájna i ti tyí'cue'ri', a'ái pu ancárutyij i tyéni'tze', a'áa pu'ij aráyixi'ij i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara' an jitze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'ájna i ti éejnyinyii i tyéni'tze', a'ái pu tzajta' eerányinyii, a'ái pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyévi. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinij, tipua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'ái pu je'ej pua'aj joorej i tyévi, ajta a'ájna i tiqúee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'táj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síj ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj

(Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájyapuaaj tijn Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájyapuaaj tijn Sidón. ²² Aj pu'ij síj ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'ái pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíhuaj tijn:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzi. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'ájna i Jesús capu huatanyú. Aj mu mij i maj jamuán huacíj jimi ave're'nyej, matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Huaté'exaaty'e' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíhuua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin matí'ij cánya'xií maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'ájna i íiti' a'ái pu jimi tyitunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', naatáhuuie'.

²⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capu a'yan tyí'xa'pui'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i ti'ríij tyej tyij i tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

²⁷ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cáij a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyíj i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihua'íjtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuaty'e'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'ájna i yójra' i íiti'.

Jesús pu muí'caa tyú'huuaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájyapuaaj tijn Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jiríj jitze, a'áan pu jo'tayixij.

³⁰ Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán antycíj. A'íjma mu huávi'tisima'aj i maj quee ji're'nye'ej i ju'ícaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancuri'réejmee, majta i maj quee ji're'nye'ej i jumuáca' jitze, muí'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'ái pu'ij néijmi'caa tyú'huuaj. ³¹ A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee matí'ij huo'séj maj meríj tyi'xajta'ca'aj i maj quee tya'ancuri'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee ráci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee ji're'nye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i tyéyaca' i maj muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nyahuá'cu'vej a'íjma i tyeítyee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'táj tyícha'íj i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cixi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—¿Jo'nyij jáa'ríj tyaj jaatáhuoonyij i páan ti'ij néijmi'caa huací'tyij i tyeítyee, a'yájna jo'tij quee a'tíj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cii caa i hue'tyée.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'ij i tyeityee maj oorá'sej a chóota', ³⁶ ti'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyée, ajta ti'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huacj, majta a'íimaj a'íj mu huarái'pu'tyey i tyeityee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, majta je'en i maj jamuán huacj, a'íi mu jaariá'sii a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij, arahua'puácaa sicii mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íijma huaty'e'itej i úucua majta i ti'rfij. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua're'ityixij i tyeityee, ti'quij atyá'jraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'íimaj i fariseos majta i saduceos, a'íi mu jaatáhuaviiri' ti Jesús tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje're'nyej jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ² Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ti'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye'”; ³ na'riij quee ti'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Íijij mu huatyéviyij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyeyi'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayi'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj ijij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pu'a'aj tyi'tyetyeityee siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'tíj jamuaataséjratye'sij, sulu a'íi pu'uj i siaj serj jamua'reej je'ej ti tyáaruj a'íjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihua'mua'tyey a'íimaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Matí'ij anticij után jitze pujmua' a'íimaj i maj Jesús jamuán huacj, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'i'in i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íijma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'íjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacj, a'yaa mu jujímua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyi'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyi'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rriipuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyí sequée xu yó'itej, nyí serj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerá'jraa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tyeityee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jime' i ti anxí'vica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyí serj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicirij jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyey i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa i tyeityee a'íjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjci i maj jin tyi'xaj a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'iteej muá'raa ti i Jesús quee a'íj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'íin a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyi'mua'tacaa a'íimaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íijma i maj jamuán huacj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeityee a'tíj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanuyú'j tijin:

—Séecan mu a'yan tyi'xaj paj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyi'xaj paj a'íin pué'een i Elias, majta séecan a'yan tijin a'íin paj pué'een i Jeremías, nusu síij ti i Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ari mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

¹⁶ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapua'j, a'íi pu a'yan tyaat'éexaa tijin:

—Muáaj paj a'ñin pué'een i Ciriístu', yójra' i Dios ti júurij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tñin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'ñici i Jonás, jì'nye capu a'tñj maaaté'exaaaj iye'e'ej cháanacaj japua, sulu a'ñjna i nyavástara' ti tajapuá já'sejre' a'ñi pu maaaté'exaaaj. ¹⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapua'j tñin tyetyéj, a'ñjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'riitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'ñ jin antyúumua'reej mej mij huácu'nyij i tyeityee. ¹⁹ Nyáaj nu maaatá'sij paj a'ñici jin antyá'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ñjna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tipua'aj petye'tyáanaj i'yan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapuá, ajta tipua'aj petya'antácuunaj i'yan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'ij a'ñijma i maj jamuán huacáj maj quee a'tñj ixaaty'e'ej ti a'ñin pué'een i Ciriístu' i Dios ti ja'antyhúoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'ñijma i maj jamuán huacáj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'ñimaj i huásasij, majta i maj tyihua'á'ijtye' i puaaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ñi mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritag. ²² Ajta a'ñjna i Pedro, a'ñi pu je'raavi'tñj, aj pu'ij huatyóochej ti jajtýá'xi'in a'ñici i Jesús, a'yan tñin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'e'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

²³ Aj pu'ij ooré'nyeriaca' a'ñjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Pedro tñin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', jì'nye petyina'antýú'nyí' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'e'ej ti i Dios tyí'sej, sulu je'e'ej maj i tyeityee metyityoonyé'nyje'.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'ñijma i maj jamuán huacáj tñin:

—Tipua'aj a'tñj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'e'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. ²⁵ Jì'nye a'ñjna i ti tyí'tyese' ti'ij quee huámui'nyij, a'ñi pu mui'nyij, ajta a'tñj ti huámui'nyij a'ñjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'ñi pu júurij huatyá'itzeere'e'ej.

²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'e'ej tye'tyáhu'i'rii i tyévij tipua'aj néijmi' i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyévij ti'ij quee huámui'nyij? ²⁷ Jì'nye a'ñjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'ñi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'e'ej ti síj tyi'tñj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzaahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huaty'u'uj, a'ñi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácu'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'ñici i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'ñi jo'ví'tñj i Pedro, i Santiago ajta a'ñici i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'ñici Santiago, aj pu'ij antýiraj jirij japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jñisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'ñjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij.

³ Majta je'en a'ñi huaséj i Moisés majta a'ñici i Elías, a'ñi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús.

⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'ñici i Jesús tñin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síj a'ñici i Moisés, ajta síj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatýi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tñj a'yan tyu'taxájtaca' tñin:

—A'ñi pu a'ñin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyhúoj, xáanamua'jri'.

⁶ Matí'ij a'yan tyáanamua'jri' i maj jamuán huacáj, aj mu mij tyitunataxij majta je'en ecóotutaxij a'chóota', jéehua metyí'tzñnya'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariéj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tñin:

—Xá'ajhuixi', caxu tyí'tzñnye'e'ej.

⁸ Ajta matí'ij a'unyé'nyje'riaca', camu che' a'tñj a' jo'séj a'ñi pu'uj jusíj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Matí'ij aj je'caju'caj i jirij jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ij tñin:

—Caxu a'tj'ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tj' tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'ijna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéj pu juxie've' ti uvé'nyej a'ijna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéj ya'uvé'nyesij ti'ij néjimi' i tyámua' tyú'uurej.

¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huacj jáamua'reeri' ti a'ij tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íraca'aj.

Jesús pu tyamuéj tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mat'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítyee ja'tyúusiiria'ca'aj, síj pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'raaca, pu'rj' á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tj' pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuaatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tj' mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tj' mu tyamuéj.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'ijci i tyiyáaru' ti tyamuéj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarj, aj pu'ij huarúj a'ijna i tyamuéj.

¹⁹ Mat'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacj, jujime' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'ijci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'ijci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cü siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyí'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jirj yee: "Tyichesij a'yájna áricuj ajca'huáye"; ajta i jirj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tj' ja'muamúarie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'ijci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Mat'ij móoj a'áa ja'tájú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'ijna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Mat'ij a'yan tyáanamuaajri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'ijci jime' i maj jin tyi'najchitaj i tyejúj tzajta'

²⁴ Tí'ij i Jesús majta i maj jamuán huacj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyejijve' i tyejúj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'ijci jimi i Pedro, mat'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi quee tyi'najchitan mu ja'mua maeestro a'ijci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuüre'sij i tyejúj tzajta'?

²⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Ji'nyi'íjtá tyi'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyárupij i chi'táj, capu eexúj tyi'tj' je'ej tyi'xáatacaj a'ijna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéj a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye tyimúá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquj mejijve' a'íimaj i maj tyi'ijta i cháanacaj japua, nyiqij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séj chuej japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'íjma i maj séj chuej japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'táaxie'tye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquééj jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyooniy i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxíriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacíj, matí'ij mij a'yan tyaaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj jéetze' juxie've' i Dios jimi síj ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'íj Jesús séej i pá'rí'ij huatajé, tí'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'íj a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tíjin tipua'aj sequée a'yan huárinyij matí'ij i tí'ríij, caxu a'náj utyárutyij jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. ⁴ A'ájna i tí jéetze' juxie've' a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, a'íi pu a'íin pué'een i tíquee tyi'tíj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íj tí'ij a'ájna i pá'rí'ij. ⁵ Ajta a'ájna i tí jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'rí'ij tí'ij a'ájna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pu'a'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'A'tíj tína'aj tí tye'entyí'uunyi' séej i tí nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahuí'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyíj tí ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pu'a'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyi'ri'ij tí quee tyi'tíj séjre'ej tí je'ej pu'a'aj een. Ajta jéetze' je'ej pu'a'aj tye'mej a'íjma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ 'A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'rite' en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorieniy, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na ríij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puáca' jin a'muáca', na ríij hua'puáca' jin i a' íicaj a'áa mamojóorieniy jo'tíj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'rite' en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorieniy, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puáca' ajri'sij matí'ij a'áa mojóorieenyij jo'tíj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj tí jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Caxu je'ej pu'a'aj huojó'sejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huíire' u tajapua' a'íi mu huá'cha'íj majta a'náj tína'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapua' tí já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunij a'íjma i maj jó'vej.

¹² '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajama'miteeraste'? Tipua'aj a'tíj anxityej puamácan tyíya'muaj i cánya'xí ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyí quee a'áa huojó'tyáhuíite'sij néjimi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej tí'ij jaariá'huooniy a'íjci i tí jó'vej? ¹³ Ajta tipua'aj jáatyooniy, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tí jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjci jime' tí jáatyoj i tí jó'vej, quee i séecan i tí arí ahuojó'tyáhuíitya'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástara' tajapua' tí já'sejre', capu jaxie've' tí síj jó'vetyij tí cíleen tí'ij a'ájna i pá'rí'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatí'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ 'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujímua'aj xu tyámua' naa tyi'huó'ixaatye'en i tí jin ootyá'itzee a'jimi. Tipua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tíj siata'aj síj sijá'táhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Tí pu'a'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puáca' paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej tipua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tipua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'ixaatye'en néjimi'caa i maj jusi'rii, tipua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íjma, a'yaa paj jaatámua'tyij tí'ij síj tí quee tyá'tzaahuatye', na'ríj matí'ij a'íimaj i maj huá'jíjve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ 'A'yaa nu tyajá' mua'ixaatye' t'záahuatyi'ra'aj jime', tyi'tj' tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyjan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapua, ajta jin'tj' siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íyjan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'ájna jin tyu'tá'sij u tajapua.

¹⁹ 'A'ij nu já'mua'ixaatye', t'ipua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéecaj tyi'tj' tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íyjan i cháanacaj japua siaj sij a'ájna jin huatyényuunyij, a'ájna i nyavástará' tajapua ti já'sejre', a'í pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tj' tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueeicaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íjma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' t'jin:

—Nyavástará', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyí' i nye'íhuáara' t'ipua'aj tyi'tj' jin ootyá'ítzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaat'éexaa t'jin:

—Canu a'yan tyimuaat'éexaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyí'ramuí'ca'aj

²³ 'A'ij pu jin, a'yaa pu tyi'een a'ájna jo'tj' i Dios tyé'ej'itaj ti'ij a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj i jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íria'ca'aj a'ímaj i maj jahuiiria'ca'aj. ²⁴ Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'íria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'ájna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyi'toova'ca'aj i ti jin tyaanájchitye'en, a'ij pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jaatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'riij majta néijmi' i ti tyi'ijcha'ij, ta'aj ij a'ájna jin tyaanájchitye'en néijmi' i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' t'jin: “Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi' i a'chu nyaj tyimua'cha'íire'.” ²⁷ Ajta a'ájna i ti jajive', a'í pu ja'ancu'vaxij, a'ij pu jin néijmi' i tyaatú'uunyí'ri' i ti tyé'cha'íria'ca'aj ti'quij jaatátoj. ²⁸ Ti'ij íirájraa a'ájna i ti jahuíre', aj pu'ij séej huátyoj ti cá tyé'cha'íria'ca'aj. A'í pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpaara'an jitze jajvi', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé t'jin: “Tyinaanajchitye' i paj tyiná'cha'íire'.” ²⁹ Aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna i ti ajta jahuiiria'ca'aj a'íjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' t'jin: “Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi' i tyi'muanajchitye'en.” ³⁰ Ajta a'ájna i síj, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáanaaj 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi' i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. ³¹ Majta i séecan i maj jahuíre' a'íjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tj' huaríj, capu xá'pui' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'íjci jimi i ti tyihua'íjtye', mati'ij mij jaat'éexaa je'ej ti tyi'tj' huaríj. ³² Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjci i ti jahuíre', ti'quij a'yan tyaat'éexaa t'jin: “Muáaj mu paj huápu'ij je'ej pua'aj tyi'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyí'ri' néijmi' i jime' a'chu paj tyiná'cha'íria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'.” ³³ A'yaa pu'ij ajta tyi'tyeviit'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyévi'j ti nyéetzij nyahuíre' nyati'ij nyáaj tyimua'ancu'vaxij muéetzij.” ³⁴ Ajta i ti tyé'íjtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáanaaj 'asta na'aj quee néijmi' i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj.

³⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo't'éexaa t'jin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástará' tajapua ti já'sejre', séej ajta séej t'ipua'aj sequéé tyaatú'uunyí' i ju'íhuáara' t'záahuatyi'ra'aj jime'.

19

Jesús pu tyihua'mua'tyej a'íjci jime' i maj tóoto'raj

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galilea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ² Jéehua mu tyeítyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuo'huaa i maj tyi'cucuí'ca'aj.

³ Aj mu mij séecan i fariseos aje're'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'tj' jin jaamué'tin ti'ij ootyá'ítzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' t'jin:

—¿Nyí je'ej tyi'ri'j ti a'tj' jaatátoonyij i ju'íj cha'na'aj tyi'tj' jime'?

⁴ Jesús pu a'yan tyihuo't'éexaa t'jin:

—¿Nyí sequéé a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquééj huó'taahuaca' i tyeítyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' t'jin: “A'ij pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íj jamuán huatyá'ítzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij síj na'aj i tyévi'j.” ⁶ A'yaa pu'ij tyi'een, camu che' hua'puaj sulu síj mu'uj mij pué'een. A'ij pu jin míche' quee i tyeítyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyanajchityej.

⁷ Aj mu mij a'ñmaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tñjin:

—¿Ji'nye na'quij a'ñjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'táj ju'ñij yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'táj ti jin jaatáto?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jñjin:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'táj i ju'ñij i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatáto i ju'ñij, ji'nye capu tyi'táj ja'mua jitze tásiseeri sija sij tyámua' tyiuhá'ajcha'ij i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tñjin tipua'aj a'táj jaatátoonyij i ju'ñij, ajta i íra'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'ñ pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatáto.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tñjin:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'ñjma jimi i maj nyejnye'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'chej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa jñjin:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'ñ mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'ñ mu huóoxa'pui'intarej jujámua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'táj ti jaayí'tin ti'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtóo i ti'rúj

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan ti'rúj ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacáj, a'ñ mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'ñjma i maj ahuo'jóovi'tiicaria'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jñjin:

—Siahuo'tá' maj mu ti'rúj mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmujera, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'íjtaj a'ñjma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rúj.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xaj a'ñjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Síij pu tyamuéej aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tñjin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinyij ti'ij a'ñjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—¿Ji'nye een jime' a'ñjna petyí'nye'íhuo' tyi'táj ti xá'pui'? Síij pu'uj a'ñin pué'een i ti xá'pui' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tñjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'táj hue'tzij taavijria'aj, ¹⁹ pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeityee a'yájna pati'ij asiij tyiaxie've'.

²⁰ Ajta a'ñjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tñjin:

—Néijmi'i nu nyerj a'ñjna jin a'yan huarj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'itziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Ti pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rián i túmii a'ñjma i maj quee je'ej tyéeyiicue'. A'yaa paj jéehua tyá'ancuriáa'sij u tajapúa. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Ti'ij a'ñjna i tyamuéej a'yan tyáanamujari', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'ñjma i maj jamuán huacáj tñjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti tyámua' tyí'muarie'rij ti síij ti chjtyaanyi' ujo'tyájrutyey u tajapúa. ²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyey pí'se'ej jitze ti anácun, quee ti i chjtyaanyi' utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

²⁵ Mati'ij a'yan tyáanamujari' i maj jamuán huacáj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tñjin:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyi' na'quij huíire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa jñjin:

—A'ñjma jimi i tyeityee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—It'yáj tu tyerij néjimi'i metyoohuá'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huaci'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' t'zaáhuatyí'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néjimi'í tyu'jácua're'en, tí'ij a'ájna i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca' acáyixi'n i ipuárij jitze huápui'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huaci'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jitze tí tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtje'en a'ájma i tyeítjee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néjimi'í i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xij i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzij naatyáhuúire'en, tipua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'ríij i jutáataj, nusu i junáana, na'ríij i juyójmua', nusu i juchuéj tí japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tyá'ancuriáa' sij a'chu anxítjej pua'máj, ajta jaci'tyij tí'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta ijíj maj mue'tíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'í mu uvé'tyajtíj, majta mue'tíj ijíj a'ín pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'í mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ 'A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijta, tí'ij a'ájna i a'tíj tí úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán huatá'inye'en mej mij tyu'muárie'en jo'tíj tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'intari'ri' tí a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tí'quij huo'ta'ít'yaca' maj jó'cínjej jo'tíj ja'huiityí i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'tíj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátujo a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyí'tij muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu tí a'yan tya'raanajchi.” Matí'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'tíj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríixpuaj, ajtáhua'aj tí'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátujo i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: “¿Ji'nye een jin sia'yan huatyú'uj tí'ij na'aj íya' imuáj?” ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin: “Capu a'tíj ma' tajá'inyej.” A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

⁸ “Tí'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i tí tyihua'íjtje' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'ájma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo'rénjej, pajta hua'antyityájtire'en a'ájma i maj anaquéej ajo'rénjej.” ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje'rénjej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Tí'quij ta'ij a'ájma huaci'ij maj tyí'huoonajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj tí jéetze' tyihua'nájchitye'en a'ájma, ajta quee a'yan tyu'ríj, jí'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'huoonajchi séej túmii jime'. ¹¹ Matí'ij tyí'huoonáachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyí'riá'mua'tyij a'íjci jimi i tí tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin: “A'íimaj i maj quee íya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij patí'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiríaca.” ¹³ Ajta a'ájna i tí ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa i tí anaquéej huatyóochej tijin: “Cási' nya' amúncuj, canu je'ej pua'aj mua'yuure'. ¿Nyíquij pequee a'yan tyu'ta' mua' nyuucaa jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?” ¹⁴ Ma'cuíj ancúriáa' i paj jaamué'tíj, pajta jó'ra'nyij. Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuanajchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i tí a'tzáaj imuáj huatyóochej tí'ij arí aancáruityij i xicáj, ¹⁵ a'áj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?” ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj ijíj a'ín pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'í mu anára'sij, majta i maj ijíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'í mu uvé'tyajtíj.

Jesús pu arí huéicaj jaataxájtaca' tí muí'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'í pu jujime' huo'tajé a'ájma i maj jamuán huacíj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo'rénjesij a Jerusalén, jo'tíj jo'tátuiri'huaj a'ájna i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'ájma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'ájma jimi i maj

tyihuá'mua'tyiej i yu'xarij jitze, a'í mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuure'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'íj, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéieicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'tíj tyu'táhuoo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'í pu ajtyáxiirica' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' tí'ij tyi'tíj jaatáhuaviij. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyi'tíj pety'íxie've'?

Aj pu'íj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tí'ij síj ooyíxi' in a'muáca'ta', ajta i síj ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'íj ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan sety'éviicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'íj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Ji'nye tyijtá.

²³ Aj pu'íj Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'íj nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta tí'ij síj ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu cí'tyij i ti Dios arí hua'antíhuoj.

²⁴ Matí'íj i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamua'jri', jéehua mu huatanínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'íj i Jesús huo'tajé néijmí'caa, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'íjta íiyan cháanacaj japua, ca'nyé'rij mu jín tyihuá'íjtye' i tyeítýee, majta i maj tyityatatyíj, a'í mu tyihuá'íjtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jín tyi'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i ti jéetze' ve'ej, che' a'íin pué'eenye' i ti ca'nyé'rij jín tyí'íjtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', capu a'íjna jín mujo'vé'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij, tí'ij muí'caa huáhuire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Matí'íj a'ímaj íiráacij a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítýee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétýa'ca'aj vé'jri' i juyéj jitze, matí'íj jáanamua'jri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tíjin:

—Tavástara', mu paj yó'jra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeítýee, a'í mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'íjmuejri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'ímaj jéetze' mu ca'nyíin jín huatyejíhuajra a'yaa mu tíjin:

—Tavástara', mu paj yó'jra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'íj Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, tí'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyé'nye'rej.

³⁴ Aj pu'íj Jesús hua'ancu'vaxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'jí'sij jitze. Tí'íj hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, matí'íj mij atanyé'nye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jó'c'íj.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'íixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Matí'íj meríj vé'jri' ajoju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tíj ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Aseitúunajrimi, aj pu'íj Jesús hua'puácaa huata'ítýaca' i maj jamuán huacíj, ² a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej tíjin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yó'jra'. Séej sij je'e'jxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Típua'aj

a'táj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tijin tavástará' pu jitzán juxie've', jiyé'tzín jíme' tu tyijta yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'ájma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tijin: "Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'ájna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pu'é'een síj i maj japuan tyí'ti'ijcicaa."

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'ájci i púuru', majta i yójra', matí'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'ájci i púuru', aj pu'íj i Jesús avé'yíxij. ⁸ Majta i tye'tyéee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i cíyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anaatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejihuasime'ej tijin:

—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tíi'rátoonyij mu paj yójra' pu'é'een a'ájci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'ájna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástará'. Miche' tyaatyójtzi're'en i maj tajapua'já'sejre'.

¹⁰ Tí'ij i Jesús utyájruij u Jerusalén, néijmi'i mu i tye'tyéee tyúu'ítziitij, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pu'é'een a'mújna?

¹¹ Majta i tye'tyéee, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'múu pu a'íin pu'é'een i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajácuarej i tye'yúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Aj pu'íj Jesús utyájruij i tye'yúuj tzajta' tí'quij hui'rámuaríj néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xaj a'íijma i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj, ajta tyihuá'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, ¹³ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Í nye chí'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijin chí'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi." Sijta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chí'ij tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'taca.

¹⁴ Majta u tye'yúuj tzajta', a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj arácucu'un majta i maj quee rácíjci'nyive', aj pu'íj a'íin tyihuo'huaa. ¹⁵ Ajta matí'ij i maj puaaríj tyí'ijtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, matí'ij a'íimaj jaaséj ti i Jesús tyihuo'huaa, majta huó'namuajri' maj i tí'rúj a'yan tyí'tyejihuaca'aj tijin: "Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'ájci i ti David jitze eeráanyej", aj mu mij tyinyinyu'cacuca', ¹⁶ a'yaa mu tyaaté'exaa a'ájci i Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tí'rúj?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jí'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'íjvej i yu'xarij jitze je'ej ti tyé'yu'si'? A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuicaj i tí'rúj,

majta i unyáaque'see,

a'íj mu jín tyaatyójtzi're'ej i Dios.

¹⁷ Aj pu'íj Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Betania, a'áa pu'íj jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj tí'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'ájna i Jesús. ¹⁹ Aj pu'íj xápua' huaséj ti aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'íj ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'íj Jesús a'yan tyaatajé a'ájci i xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'íj huatyáahuaj a'ájna i xápua'. ²⁰ Majta i maj Jesús jamuán huacíj, matí'ij jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jí'nye een jíme' jiyé'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

²¹ Aj pu'íj Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin típua'aj setyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej je'ej sij tyí'tij tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, sijta quee a'íj siana'aj huayí'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan jáa'uurej a'mújci'j mu xápua' nyatí'ij nyeríj jáaruuj, Sulu sijta xu jaayí'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan tyaata'íjtye'en a'mújci'j mu jíri'j tijin: "Tyíchesij, atyájra' a'járitze'",

a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²² Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'ijna i ti jin antyúumua'reej i Jesús
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyájrapij u tye'yúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tui-hua'mua'tyáacaj i tye'ityee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puariij tyí'ijtye', majta i huáasij, a'íi mu aje'r'é'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tjin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'ijna jin mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tjin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuata'íhuo'raj, tipua'aj sianaat'éxaatye', aj nu nyij jamuaat'éxaatye'sij tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'ijna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'íiraj i tye'ityee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyí tajapúa Dios ti já'sejre', ca' íiyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tye'ityee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaa jujímua'aj, a'yaa mu tjin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaat'éxaatye' yee Dios pu yo'ta'ityaca', a'yaa pu tyi-taat'éxaatye'sij tjin: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?” ²⁶ Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyetyaaca mu yo'ta'ityaca', ji'nye tyahuá'tziinye' i tye'ityee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyi'xajta'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaat'éxaxa a'ijci i Jesús tjin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tjin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaat'éxaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'ijci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'ijna jime' i nyúucarij? A'tíj pu hua'puáca tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaa j tjin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyo-jo'muárie'en ijíj jó'nyaj úuvaj jo'huástej.” ²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tjin: “Canu jó'yi'muuj.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej ti'ij tyojo'muárie'en.

³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo'r'é'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tjin: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj.

³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxí'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tjin:

—A'ijna i ta'nájcay.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyi'tyejijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye ti'ij i Juan mujo've'mej ti'ij jamuaat'éxaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinyij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'ijjive' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siatí'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'ijci jime' i maj tyi'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xaanamuajri' a'ijci i nyúucarij: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ajtaahuaca' ti'ij japuan uvjáaj hua'íxíe're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'ijna i a'tíj séej chuéj japua. ³⁴ Ti'ij tyar'á'aj mati'ij pua'aj jaju'raaca a'ijci i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimi tyi'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu ti jací'tyij a'ijci i ti tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vivi' a'íjma i maj huata'ityi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhu'a'aj huata'ityaca', mu'rij jéetze mui'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'ijtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyój huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tjin: “A'íj mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj.” ³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséj a'ijci i yójra', a'yaa mu tyaaxá'pu'íntarej tjin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma ty'ta'ar'ij já'ra'nyij.” ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'ijci i yójra', mati'ij mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjin:

—Ajta a'yájna tí'ij uvé'nyej a'ájna i tí ja'a'rij i chuéj, ¿jini'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'ájma i chuéj tí huó'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cu'nyij a'ájma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i tí jaci'tyij tí'ij tyá'rá'astij matí'ij pua'aj jaju'raaca i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tijn: A'ájna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa tí a'íin pue'éenye'ej ja'raa i tí jéetze' juxie've'. Tavástara' pu a'yan jáaruuj, a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuá'a'ri'raj a'ájna i tí ja'muaci'tyíche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huá'ri'nyij je'ej tí tyá'ránajchi. ⁴⁴ Ajta a'ájna jime' i tyetyéj, típua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'ájna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta típua'aj a'ájna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévi. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihua'íjtye' i puarij majta i fariseos, matí'ij jáanamujri' je'ej tí i Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' tí a'ájma tyáxajtasime'ej.

⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyeetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'ájma i tyeityee, jini'nye néijmi'i mu i tyeityee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj tí Jesús a'íin pué'éenye'ej i tí Dios jitze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa típua'aj a'tíj huatyényeiichej

¹ Jesús pu ajtáhuaj'aj a'yan tyihuo'té'exaa séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijn:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj tí'ij a'ájna jimi i rey tí tyu'yé'estej a'íjci jime' tí i yó'ra' huatyényeiichaca'. ³ A'ájma pu huata'ítayaca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhuojo'tájeevej a'ájma i tí arí huó'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'cáinyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

⁴ 'Ajtáhuaj'aj pu séecan huata'ítayaca', a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijn: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'ájma i nyaj huó'tá'inyej tijn pu'rij tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'rij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cu'nyij i ya'muáatye'e i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi' i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." ⁵ Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síij pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síij a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huó'vivi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huó'cu'ij. ⁷ Aj pu'ij i rey huá'pu'ij huatanyú'caca', tí'quij huó'ta'ítayaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cu'nyij néijmi'caa i tyeityee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatíej i tyihua'chí'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa jijn a'ájma i maj jimi tyí'muarie' tijn: "Pu'rij néijmi' i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huó'tá'inyej, camu yeve'rénajaj. ⁹ Séricuj mua'aj, tí'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huó'tá'inyej néijmi'caa i tyeityee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." ¹⁰ Matí'ij mij íirácij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeityee a'chu maj pua'mácan huáttyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeityee u chí'táara'an a'íjci i rey.

¹¹ Tí'ij i rey utyá'rupij tí'ij huó'séj a'ájma i tí huó'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj tí quee a'yan eenye' tyí'tyéechan je'ej tí tyeevíjtye' tí'ij típua'aj síij huatyényeiichej. ¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nya' amúincuj, ¿jini'nye petyí'tyá'rupij a'yájna maj pajta quee a'yan eenye' tyí'tyéechan tí'ij tyí'tyéevíjtaj tí'ij típua'aj a'tíj tí huatyényeiichij?" Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'ájma i maj tyí'huúire' tijn: "Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icá'ra'an jitze, siajta je'en jini'ráreenyij jo'tij jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej." ¹⁴ Jini'nye mue'tij mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cáca pua'aj antyíhuoosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'íi mu jo'cá, matí'ij mij jaaxá'pu'íntarej mej mij tyí'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús tí'ij ootyá'itzeere'en, mej mij a'íjci jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ítayaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhuaj'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Maestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'ájna jin tyí'mua'taj i tí jini'récán jime', pajta huá'mua'tyej je'ej tí tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i

tyeítýee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Niyiquij xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tij mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'týese' siaj naatyéevi'?

¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íimaj jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'vá'týej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántyapuaaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tij ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tij ti á'ria'ra' pué'een.

²² Mati'ij a'yan tyáanamuaajri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooríeej mati'ij mij jo'cáj.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i muí'chityee

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje'ré'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj merij huácuij, a'íj mu jin a'yan tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin títua'aj a'tij ti nyeíchej huámui'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'.

²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuamua'ca'aj. Ti'iquij i ti vásti' huatyényeíchaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'íj pu'ij jimi huatyá'itzee i ti je'tyáa'sej. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruaj a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síj i ti huéicaj jitze, a'íj pu ajta ja'antýánaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruaj, ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuo'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej. ²⁷ Ti'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸ Arí íjij, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyij cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Huápuí'ij xu mu'aj quee tyi'tij je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'týej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ³⁰ Mati'ij huatájuurej i muí'chityee, camu che' nyejnye'chen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' huíchan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapua' tyí'huíire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'íjna jime' maj i muí'chityee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³² “Nyáan a'íin pue'een i hua' Dios a'íjna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'íj pu jin quee hua' Dios a'íjma i muí'chityee, sulu a'íjma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tyeítýee a'yan tyáanamuaajri', tyámua' mu naa tyityo'tóomuaajtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihua'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'íj mu tyúusiij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'íjma i saduceos, ³⁵ ajta síj ti a'íin pué'een i ti tyihua'mua'týej i yu'xarij jitze, a'íj pu a'yan tyaata'ihuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tijin:

³⁶ —Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'íin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'íj pu a'íin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'íjna jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu síj nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévij a'yájna patí'ij asíj tyíaxie've'.” ⁴⁰ A'íjna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'íj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, a'íj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyij jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antýihuoj?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ij móoj aja'tyusíria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyij jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—A'íj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijn nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijn:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijn:

"Ooyixi' i iye'ej nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, títua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijn nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamujri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, tí'ij na'aj a'ájna imuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyí'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i tyeítsee, ajta a'íjma i maj jamuán huacáj, a'yaa pu tijn:

² —A'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihuá'mua'tyej i tyeítsee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. ³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcáj je'ej maj a'íimaj ríci, ji'nye camu a'íimaj a'yan ríci je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'. ⁴ Jéehua mu tyihuá'ijcatye' i tyeítsee a'íjci jime' i ti huápui'ij muárie'rij tíquee a'tíj pújoorej tí'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tóoa'caa tí'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ríci jéjre'citze' mej mij i tyeítsee huo'séj. Antajyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootoojí'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta títi'ijme'en tya'ajhuáxi'in jo'tíj jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ípuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyi've'estyaa, ajta hua' tye'yúuj tzejta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ípuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásisij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeítsee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tíj tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijn maeestro.

⁸ 'Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huocaj mej mij i tyeítsee a'yan jamuatamuá'muatye'en yee maeestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'íhuáamua', ajta síj na'aj a'íin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapúa já'sejre'. ¹⁰ Caxu siajta jahuocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaeestro, ji'nye a'íi pu'uj i Ciríistu' a'íin pué'een i ti ja'mua maeestro. ¹¹ A'ájna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en. ¹² Ji'nye a'ájna i ti jusíj óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tíquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyj.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapúa mej mij quee i tyeítsee utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutycuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'ari'racaa i maj tyú'cha'íj i júchéj i úucaa i maj antyúujmua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tíjti' setenyúusima'aj i Dios jimi, a'íj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciñyey néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin tí'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'íj já'ra'nyij siati'íj mua'aj, ajta siati'íj séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren tí'ij a'íin jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyi'tyevistan, a'íj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

¹⁶ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atányéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tijn: "Capu tyi'tíj huire' títua'aj a'tíj tya'tóoratziy nyúucaritze' i tye'yúuj, sulu

tipua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjci i ooroj tí tyeýúuj tzejta' séejre', aj pu xaa juxie've' tí ja'rá'astej a'íjci jime' i tí jin tya'tóoratziiri'." ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyi jéetze' juxie've' nyi a'íjna i ooroj tí tyeýúuj tzejta' já'sejre', ca' i tyeýúuj i tí tzejta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tñjin: "Tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyí'tíj huüre', ajta tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij tí ja' áan ja'tyá' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' tí ja'rá'astee." ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyjimee. ¿Tyi'tanyi jéetze' juxie've' nyi a'íjna i mu'vejrij, ca' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? ²⁰ A'íjna i tí jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'íj pu ajta jitze tya'tóoraj i tí a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ²¹ ajta a'íjna i tí atóoraj nyúucaritze' i tyeýúuj, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tyeýúuj, sulu a'íj pu ajta nyúucaritze' i Dios tí tzejta' séejre' a'íjci i tyeýúuj. ²² Ajta a'íjna i tí nyúucaritze' atóoratvij i tajapúa, a'íj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios tí japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios tí a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

²³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', j'i'nye mua'aj xu tyí'tá'caa je'cácaa i tí juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i tí naa tyaarie'ej anís tyí'tíj, siajta a'íjci i comúno, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij tí jéetze' juxie've' tí a'áan pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeíteyee, ajta siaj quee tyí'tíj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyjimee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij tí quee jéehua juxie've', siajta serij yó'huá'xij a'íjci i nyúucarij tí jéetze' juxie've'.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, j'i'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyeteiteyee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzejta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een tí'ij i hua' chí'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mu'chityee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyeteiteyee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihúa'carij, ajta i néijmi'i i tí arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúuejratraj siaj tyámua' tyí'tyeteiteyee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, j'i'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chí'ij i maj tzejta' huo'tyáato'raj i maj merij huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaa'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihúa'chí'ij i maj tzejta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyeteiteyee'ristacaa'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájta'j tñjin: "Tipua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj matí'ij yéchajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyúiche' a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaa'aj." ³¹ A'íj xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'áan pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'ájma i maj huo'cuij a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaa'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuuij a'ájma i ja'muahuasimua'ci'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyeteiteyee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj tí tyí'hue'tacaa. ¿Nyí a'yan setyí'mua'tzej yee jí'muahuíre'en tí'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'íj nu jin nyáaj huo'ta'ítij ja'mua jimi a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuo'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxí'ij i tyeýúuj tzejta', siajta séecan huatamuárityie'sij séej chájta'na'j jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij úyan i cháanacaj japua, matí'ij mana'aj tyeje'caj a'íjci i Abel tí tyámua' tyí'tyevistacaa'aj ajta matí'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i tí yójra' pué'eenye'ej a'ájna i Berequías, á'aa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tíj jo'tyéjvee i hua' tyeýúuj, ajta a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tyij a'ájma i tyeíteyee ijijij maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'ájma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'ájma i Dios tí ja'mua jimi huo'ta'ítayaca' mej

mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'ñin, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna tí'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xápiri'ij tí'ij hua'vá'na'j i ju' anáj jime', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'rj tyá'rá'ixaj tí'ij yáana'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'jici i ti yaja'vé'mej nyúucaritze' i tavástara'."

24

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyí'huaj i tye'yúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tye'yúuj tzajta', tí'ij iiramá'caj, a'ñi mu aje're'nyej i maj jamuán huacj, aj mu mij jaataj tí'ij jaaséj i chí'ij ti hua'uj avéjri' a tye'yúuj ti jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyihuo'té'xaaj tíjin:

—¿Nyí néijmi'i setyí'sej mu chí'ij ti tyu'uj iye'e'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyí'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jujapua' tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyí'huaj.

Tyí'tj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán tye'entyipua'rij
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cáj, a'áa mu ja'rá'aj jirj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'ñmaj i maj jamuán huacj, mej mij a'yan tyaaat'huo' tíjin:

—Tyáaxie've' paj taaté'xaatye' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyj huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rij i ti tyí'sejre' iyan i cháanacaj japua'?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tj já'muacuanamua'j. ⁵ Ji'nye mue'tj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xaataj muá'ju'un tíjin: "Nyáaj nu a'ñin pué'een i Ciríistu'", a'yaa mu mij mui'caa tyi'cuanamuan tye'ityee. ⁶ Mua'aj xu tyi'namuajran maj merij tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'rrij maj merij tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyi'tziinye'ej, ji'nye juxie've' ti a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexú a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majtáhua'aj séecan i tye'ityee, a'ñi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ñi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸ A'ñi pu'ij néijmi'i a'ñin tyi'pué'een i ti tyá'nájcaj i maj jin jajuéetzij muá'ju'un.

⁹ Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'ñi mu jamuájcha'ñria'aj muá'ju'un a'jici jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'tj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uujriaj muá'ju'un, majta tyuucha'ñre'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'tj mu huataséjre'sij i maj tyi'hue'taca' a'jici jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'ij mu jin jéehua huá'cuanamuan i tye'ityee. ¹² Jéehua pu huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'ij mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuunsij a'jici i ti tyo'táviuce'raj 'asta na'aj quee huámui'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁵ A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna i ti naa tyej'éen a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucaj, a'áa xu pujmua' huatóo'uunaj jo'tj jirj jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'ájna i ti a'áan jo'ocatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, tí'ij tyi'tj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj tí'ij tyúucaanaa tyi'rájtu'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'ñmaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'ñmaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios tí'ij quee a'yan tyi'rrijcaj a'ájna tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, na'rrij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápu'i'ij jajuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaa'puéetzitariaca' tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej tí'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta ttipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' tí'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tj júurij ta'me'nyiche', ajta hua' jime' i tye'ityee i ti Dios arí hua'vá'jajpuxaj, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua' aj a 'táj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Ciríistu'", nusu a'yan yee: "Majca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuatye'ej ²⁴ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tǝjín Ciríistu' mu pué'een majta hue'tzǝj jǝn tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jǝtze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muárie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tyeítýee, tipua'aj a'yan tyí'riitan a'íjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxǝj. ²⁵ Nu'rǝj mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jǝn, tipua'aj a'yan metýaja'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzítáj jo'tǝj quee ja' a'tǝj", caxu jo'cí'ca'an na'rǝj a'yan yee: "Yu pu je'rǝjcaj avǝltǝj jǝme' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna tǝ'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirǝj jo'tǝj jé'ejnyinyǝj i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utýejé'ejnyéeri'cirǝj jo'tǝj ja'týáru'pǝj i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' tǝ'ij jǝtǝn yava'cányesǝj a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tǝ'ij jo'tǝj tyi'tǝj jo'riá'ca'aj i ti arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' tǝ'ij jǝtǝn uvé'nyesǝj i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca'

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Tǝ'ij tye'entyipua'ren néjǝmi' i maj jǝn jajpuéetǝj muá'ju'un a'ájna xicáara' jǝtze, aj pu'ij anárutyǝj i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcǝrie' jǝme', majta i xú'ra'vej, a'íj mu uje'cávatzǝj i jútye', ajta huatóoca'tǝj néjǝmi' i tajapua' tǝ séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca', majta i tyeítýee maj iye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néjǝmi' huápu'ij tyu'tátzǝnye'ej majta juyǝnyen néjǝmi' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, matǝ'ij jaaséj i jéetǝrǝj tǝajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca' va'cán jǝn antyúumua'reerǝj ajta huápu'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íj pu'ij huo'ta'íjtye'sǝj i maj tajapua' tyí'huúre' tǝ'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij hua'ájsiire'en a'íjma i maj merǝj antyíhuavǝi huaca', tǝ'ij na'aj jo'tǝj jo'ástǝmee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jǝtze yo'itéej xá'ra'nyǝj je'ej tǝ ye'ej tyí'caj i xápua': Tipua'aj arí antyǝnyájxi'in tǝ cua'tyǝj i cǝyáara', aj xu sij jamua'reeren tǝ arí véjri' i víita'riǝ. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj serǝj néjǝmi' a'yan ty'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej tǝ arí véjri' tǝ'ij jǝtǝn néjǝmi' i tye'entyipua'riǝ. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tǝ néjǝmi' a'yan tye'mej matǝ'ij móoj júuricaj i tyeítýee i maj yan séejre' ijǝj. ³⁵ A'íj pu antyípuarǝj i cháanacaj ajta u tajapua', ajta a'ájna i nyúucariǝ i nyaj nyerǝj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyípuarǝj sulu néjǝmi' pu jǝn aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj tǝ xicáara' nusu a'tzáaj tǝ a'yan tye'mej, capu a'tǝj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapua' tyí'huúre', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íj pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna tǝ'ij tyu'rǝj a'ájna tǝ yan séjria'ca'aj a'ájna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna tǝ'ij yava'cáanyej a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna ímuáj tǝ'ij quee xu antyípuarǝriva'caj i cháanacaj jajtyǝj jǝme', metyí'cua'caria'aj i tyeítýee, majta yu'caria'aj, a'íj mu nýejnye'chaca'aj, majta huúchajca'aj, móoche' mu a'yan rijca'a'asta quee i Noé utýájrǝpǝj i báarcu jǝtze tǝ ve'ej. ³⁹ Ajta matǝ'ij puaj tǝ'ij quee jajchó'va'caj i tyeítýee, aj mu mij jáamua'reeri' tǝ'ij huatámui'yaca', ajta je'en huojó'jǝjtye néjǝmi'caa i tyeítýee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jǝtze tǝ'ij yava'cáanyej a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca'. ⁴⁰ A'ájna tǝ'ij putyí'rijcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyú'új muá'ju'un i tyétyacaa, síj pu'ij á'vi'tichí'huan, ajta síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyú'új muá'ju'un maj hua'puaj, metya'tǝ'xǝj mu muá'ju'un, síj pu ajta á'vi'tichí'huan, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tǝna'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'riǝ, jǝ'nye caxu jamua'reej a'náj tǝ xicáara' jǝtze uvé'nyesǝj i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyǝj a'íjci' jǝme' i a'tǝj tǝ aja'chej, tipua'aj jamua'reerǝj a'tzáaj tǝ utýárutyǝj i náhua'riǝ i chi'táara'an, a'íj pu atanyéeriǝ ja'mej, capu ij jaatá'sǝj tǝ i náhua'riǝ utýájrutyey u chi'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', jǝ'nye a'ájna i ti ajta tyévǝj jǝtze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesǝj a'tzáaj siaj quee pu tyámua'mua're'ej.

A'ájna i ti quee tyi'tǝj jǝn á'itzeere' ajta i ti je'ej puaj tǝ'ij tyúucha'íj

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿A'tanyǝj a'íin pué'een i ti quee tyi'tǝj jǝn á'itzeere' tǝ ajta tyámua' metyóomua'reej, tipua'aj i vástaria'ra a'yan tyé'ijcatye' tǝ tyihua'íjtye' i séecan i maj tyí'huúre', tǝ'ij ajta tyihuo'cue'týej a'tzáaj tǝ arí huaxá'pu'íntari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyévǝj tǝ a'yan rijcaj je'ej tǝ tyaata'íj tǝ'ij uvé'nyej a'ájna i tǝ tyé'íjtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tǝzahuatýi'ra'aj jǝme' tipua'aj a'yan rijcaj tǝ'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íj pu néjǝmi' tyé'ijcatye'en i tǝ tyí'ijcha'íj. ⁴⁸ Ajta tipua'aj a'ájna i tyévǝj je'ej puaj tǝ'ij tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sǝj i tǝjǝn jéehua pu mu á'týeeren i nyavástara',

49 aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeítyee i maj tyí'huüire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyí'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tíquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'ítzeereej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

25

A'íjci jime' i íimuaa maj tamuáamuata' ará'asej

¹ A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'tíj jo'tyényeíhchaca', tamuáamuata' mu ará'asej i íimuaa i maj tyojo'tii i maj jin antyítázave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeíhchij. ² Séecan i maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tii i maj jin antyítázave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antytíeeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtaj i aséityij, a'íj mu mij jo'tii jamuán i maj jin antyítázave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'ájna i ti huatyényeíhchij, tyámua' pu cutzíz tyihua'antymué'tij a'íjma i íimuaa, matí'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij ari véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síij pu huajjihuaca' a'yan tíjin: "Pu'ríj yaja've'mej a'ájna i ti huatyényeíhchij, xii'ráciiinyij siaj sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi' i huatájij i íimuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutataví'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tíjin: "Cíi setyitaatajanie'tye' i aséityij, jí'nye pu'ríj antymuí'sij ityájma ti antyítáa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa'jíjin: "Catu xaa nyu'uj, jí'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta cí'pej tyaj jamuatajanie'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajoju'caj ti'ij ará'aj a'ájna i ti huatyényeíhchij, majta i íimuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrurpíj i ti huatyényeíhchij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i íimuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'jíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaa'tye' nyaj quee já'muamua'tyej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'jíjin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuüiria'ca'aj

¹⁴ A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij ari jo'yi'muácaj séej chuej japua, a'íi pu huó'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síij pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'ájna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muarie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaaume'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'ájna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muarieej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a'chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹ Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'puí'intare'en i túmii jime'. ²⁰ A'íi pu anaquéej aje're'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu ajta ya'raa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'ájna i ti tyé'íjtye' tíjin: "Xá'puí' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muarieej, ajta a'ájna jime' i paj tyámua' tyu'muarieej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'íjcatye'en iíye'ej nyeetízij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'íin aje're'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej." ²³ Ajta i ti tyé'íjtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Xá'puí' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muarieej, ajta a'ájna jime' i paj tyámua' tyu'muarieej a'íjci jime' i ti cíi na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'íjcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ Ajta ti'ij a'íin aje're'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'íjtye' tíjin: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyámua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta

tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej tí'ij tyú'ciirej tí'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tz'inya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzij tí a túmii." ²⁶ Ajta i tí tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta huí'na'se', típu'a'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej tí'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij, ²⁷ a'yaa pu'ij tyí'xá'pui'íntacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i tí nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i tí jaamué'tij." ²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tíjin: "Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i tí tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i tí jéehua tyí'ijcha'íj, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tyá'vá'ítze'rihua'aj ta'mej, ajta i tí c'í na'aj tyí'ijcha'íj, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyí'tíj tí caa tyí'ijcha'íj. ³⁰ Siajta a'íjci tí nye jimi tyí'muarie' tí quee tyí'tíj huúre', siata'aj jí'rárieenyij mapua'quej jo'tíj jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóo'aamujritye'sij a'íjna jime' i jéehua jajpuéetzij ja'mej."

Tí'ij Dios huá'ixjtye'en i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' tí'ij yava'cányesij a'íjna i tí ajta tyévij jíitze huanie'huaca', huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj tajapua' tyí'huúre', a'íi pu huatyéyixaj i ípuaríj jíitze tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj íyan i cháanacaj japua. ³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'ca' i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij hua'puaquej hua'ajsiire'ej tí'ij i a'tíj jujíme' tyihua'ajsií i cánya'xii, ajta jujíme' i chíiutýee. ³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xii, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutýee. ³⁴ Ajta a'íjna i Rey tí pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaaty'e'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tíjin: "Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i tí já'muaci'tyij i tí tyámua' éenye'ej tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'ímuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj tí'ij quee a'tíj nyaxie'va'ca'aj. ³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéchejtye, nyati'ij quee tyí'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyí'íjcu'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej." ³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetye'ee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij tyuaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaataxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéchejtye pati'ij quee tyí'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umoyo'vá'muaariaca' pati'ij tyí'cui'ca'aj?" ⁴⁰ Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaaty'e'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty' tíjin je'hej siaj tyihuo'táhuú i a'íjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuú."

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'íj i rey a'yan tyihuo'té'exaaty'e'ej a'íjma i maj útata' aja'seejre' tíjin: "Síájhuii nye jimi, mu tí i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzejta' a'íin tí jimi tyámua' tyí'uurihuaj i tyiyáaru', ajta a'íjma jimi i maj jahúire'. ⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'ímuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyí'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtye, nyati'ij tyí'íjcu'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaaatá'huo'raj tíjin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'ímuj, na'ríij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cui'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muatáhuú?" ⁴⁵ Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaaty'e'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty' tíjin a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuú i nye'ihuáamua' i maj quee tyí'tíj jin antyúumua'ree, caxu siajta nyéetzij naatyáhuú." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetye'ee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyí'huóo'ixaa mej mij jaaxá'pui'íntare'en maj Jesús huatyéevi'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Tí'ij Jesús ja'antypuá'ri'ij i tí tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

² —Xu'ri'j jamua'reej tí hua'puaj xicá'j á'ítzeere' mati'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i tí ajta tyévij jíitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jíitze.

³ Majta i maj tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta', majta i huáasij i maj Israel jíitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusi'ij jo'tíj ja'chej a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i hua' tye'yúuj

tzajta' i ti a'yan ántyapuaj tijn Caifás, ⁴ a'ñi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'ñici i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeítée huatanyinyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'ñici i ti naa tyaarie'ej

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'i'ij tyá'najchij. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'ñici i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacáj, mati'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyinyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixaatya'ajraa tijn:

—¿Ji'nye tyá'huaajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ Frúitacaj pu maj jáatooonyi'che' mul'cájrize' i túmii, mej mij a'ñijma huatáhuire'en i maj quee je'ej tyéejviuce'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹ Ji'nye a'ñimaj i maj quee je'ej tyéejviuce', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyi'tij huáruuj mu íiti' ti'ij na'vá'xiri'ri' a'ñici i ti naa tyaarie'ej a'ij pu jin tyámua' náaruuj mati'ij na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej i tyeítée i nyúucaria'ra' i Dios, a'ij mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'ájna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avútzij jime' a'ñici i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Judas Iscariote, a'ñi pu avá'raj ti'ij a'ñijma jimi jo'mej i maj tyihua'íjtye' i puariij, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿A'chunyej setyi'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuataátuire'en a'ñici i Jesús?

A'ñi mu mij seityej japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóoche' ti jáahuoonyi' a'náj ti huatá'riitarij ti'ij huo'tátuire'en a'ñici i Jesús.

Ti'ij tavástara' tyihuo'cue'ej a'ñijma i maj jamuán huacáj

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj mati'ij páan cua'caria'aj tíquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'ñimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Jo'nyij muajá'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyiri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muananíe'huaca'?

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tijn: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tacaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyiri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muananíe'huaca'.”

¹⁹ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'ij, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰ Ti'ij huatyéchumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹ mati'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta'.

²² Aj mu mij jéehua huatóoaxamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo'ri' síj ajta síj tijn:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'ñin nyaj pué'een?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Síj ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴ A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'ñici jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tíquee huanie'huacajche'.

²⁵ Ajta a'ájna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'ñin nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

²⁶ Móoche' mu tyí'cua'caj tí'ij Jesús páan tí'ij, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacáj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'íi pu a'ín pué'een i nyahue'ra'.

²⁷ Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, ²⁸ jí'nye a'íi pu a'ín pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj imuáj, a'íj nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeítaye tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. ²⁹ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'qué'isij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Matí'ij tyu'tachuicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúnajrimi jirij ti jo'tacá'aj. ³¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíj tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéje'ecatan i cánya'xii ti tyiséjra, majta i cánya'xii jo'xisij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsíire'ej a'ájna a Galillea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', tí'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacáj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'ij tijin Getsemani, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'ví'tij i Pedro, ajta a'ájma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Huápu'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyi'tá'care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i ti je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyí'tij jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Tí'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj quee je'ej tyí'riitan tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Tí'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúcaj i maj jamuán huacáj, jí'nye jéehua pu huá'mue'tica'aj i cutzúj. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'itzee a'íjma, huéicaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej ti anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj síooj jí'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj tí huatátuiri'huaj a'ájna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'ájma jimi i maj je'ej

pua'aj tyí'tyetyeytee. ⁴⁶ Xá'ajhuiixi', che'réj, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetziy tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, tí'ij i Judas aje're'nyej, síij ti a'ín pu'é'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huaju'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyu'í'sima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhuojo'ta'ityaca' i maj tyihuá'íjtye' i puaaríj, majta i huásij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tijin: "A'íjna i nyaj jí'tyápui'tze'ej, a'í pu a'ín pu'é'een, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij tí'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tijin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta jí'tyáapu'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nya' amíncuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' i quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuíre' i ti tyihuá'íjtye' i tye'yúuj tzejta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ucárújtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacui'caa, a'í mu majta náhuaaj jin cui'íihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuavíj i nyavástara' tí'ij huéicatyéj ví'ra'aj huójo'ta'ítye' i maj tajapúa tyí'huíre'? ⁵⁴ Ajta típu'a'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'riitarij tí'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeétyee tijin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pu'é'eenye'? A'náj tína'aj nu tyajamuámuá'tyej i tye'yúuj tzejta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj.

Tí'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacíj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'v'tij i Jesús hua' jimi i juéesij
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'v'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzejta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i nyúucarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta i huásij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu ímuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj ja'rájta'cuaj jo'tíj ja'che' a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzejta'. A'úu pu jo'tyárupij, tí'quij hua' jamuán ooyíxij a'íijma i maj tyí'cha'íj, tí'ij jáamua'reej je'ej ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihuá'íjtye' i puaaríj hua' jamuán i juéesij, a'í mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritey'en tí'ij huatá'riitarej maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'ej tyeéjtjo' tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritey'en, maj majta mue'tíj i tyeétyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévíj tijin: "Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tye'yúuj ti chí'ra'an pu'é'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahua' huéicaj xicáj jitze."

⁶² Aj pu'ij a'ín ájche' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzejta', tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pu'é'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritey'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzejta', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'íjtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti jí're'can jime'. Taaté'exaatye' típu'a'aj muáaj a'ín paj pu'é'eenye' i Ciriístu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' tí muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapúa, siajta jaséjran tí'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzejta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzejta', a'í pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyí'tij jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'rj jáanamua'jri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaantanyúj tijin:

—A'yaa pu tyeev'ijtye' ti huámui'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáaty'e'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyij mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyíi a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chí'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurpíj i tí jahuúre' a'jína i tye'yúy tzejta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje're'nyej tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galílea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Canu jamua'reej tyí'tij paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ájchee, tí'quij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj síij íiti' jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa i tye'ityee tijin:

—A'mújna mu tyévij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévij.

⁷³ A'tzúj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja're'tya'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej jíimí, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua' jíitze ajtyáma'can. Tu'rj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavíj ti i Dios puéjtzij jaatá'an típu'a'aj quee a'yan tyí'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévij.

Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajjihuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéj tyaaté'exaatya'ca'aj a'yan tijin: "Tí'ij quee xu jíjhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyí'xáataj tijin capáj nyamua'tyej." Aj pu'ij íirájraa a'jína i Pedro, tí'quij jéehua huápu'ij tyuuyínyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Tí'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i huásij i maj Israel jíitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pu'íntarej je'ej maj huáriníj mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'naj'ca'aj mu i muáca'ra'an jíitze matí'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátui a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'jína i Judas i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús, tí'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jíimí i maj puaaríj tyí'íjtye' ajta a'íjma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej tijin:

—Nyáaj nu ootyá'ítzee i Dios jimi, jí'nye a'tj nu jamuaatátuii tíquee tyí'tij jin á'íteere' siaj síj jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoohuá'axij i túmii a'chóota' a'újna i tye'yúy tzejta', tí'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaaríj tyí'íjtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'ri'j tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tij jóosiire' i túmii, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' tí'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Matí'ij mij a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj a'íj jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muihuacaa a'jína i tí xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj tí'ij na'aj a'ájna ímuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej. ⁹ A'yaa pu a'jína jin tya'róo'astej je'ej tí tyu'taxájtaca' a'jína i Jeremías i tí

Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: "A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca',¹⁰ a'íj mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajá'muijhuacaria'aj a'íjna i xá'rij ti tyí'ta'huaca."

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: "Muáaj papu'rij jaataxájtaca'."

¹² Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaaríj tyí'ijtye' majta i huáasij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyí'tj huataxájtaca'.¹³ A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyí'tj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyeeyí'tihua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tij maj a'yan i tyeítyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶ Síij pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapua'j tijin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciriistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequéecaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'ij íra'ra'an a'yan utyiyotanyú'chityi'ri' tijin: "Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyévi'j ti quee tyí'tj jin á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyévi'j."

²⁰ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i huáasij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuavij i tajtúhuan ti'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhuua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'ri mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciriistu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyij je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tíquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinij hua' jimi, sulu mu'rij tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'íxáatye'ej tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'in a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuui mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íi mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'vij ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzicare'ej jin cistijhua', a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úra' jitze, majta itzij ji'tyéchuiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyitunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéeve'j tijin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyétzi'tziye' muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itzj.
³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyichuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'ij ajooju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón, a'áa pu ja'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mu'chij mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi'tij jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antzjivi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'ij jaatyámua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tyij séej ajta séej i tyi'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla cíleenyé' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tij jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can."

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányunica'aj, mati'ij jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tijin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Típua'aj a'íin paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puariij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, majta hua' jamuán i huáasij. A'yaa mu tyi'xajta'aj tijin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusjij jupua huatányuunyij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij.

⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyi'ca'nyej, che' i Dios ijij japuan huatányuunyij, típua'aj ji're'can jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Ti'ij Jesús huamu'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ti'ij na'aj a'tzáaj tacuariixpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'. ⁴⁶ Ti'ij a'yan tyi'rijcaj, Jesús pu ca'nyiin jin huajijhuaca' i junyúucaa jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyi'xajta'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij síij jo'téechajraa tyi'tij pu ujo'vá'tij ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzjivi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antijj'que'ej ti'ij ij ja'ájchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj típua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyiin jin huajijhuaca', ti'quij huamu'. ⁵¹ Ti'ij a'yan tyi'rijcaj, a'íi pu i cíxurij ti itzihuaaj a'úu ti je'cáahuíi i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootátarixij i tyetyéj, ⁵² ajta antyicuunyí'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj merij huacuij, a'íi mu mue'tij huatájuuriaca' i maj tyámua' tyi'tyetyeítyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eecáj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, ti'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyárupij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítjee huojó'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj ti'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyi'tij rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úucaa a' ímuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús ti'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galíleea, a'íi mu majta jahuhíria'ca'aj.

⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Mariía, Magdala ti ja'ma'can, ajta i síij i Mariía hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íijma yojmua' i Zebedeo.

*Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús**(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*⁵⁷ Tí'ij arí huachúmaa', sáij pu tyáati' ti

chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tíjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸ A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, tí'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzejta'. Tí'ij ij je'tyáanaaj i tyetyéj jime' ti sicárara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i sáij i Mariía, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyarútyi'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puariíj, majta i fariseos, a'íi mu néijmi' i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, tí'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyo'jó'me'en huéecaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhuua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeytyee tíjin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee tí'ij anaqueéj tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íij mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyo'úurej, je'ej sij tyeytye'tin, tí'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'cáj, majta tyámua' jáaruuj tí'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojo'tyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

28*Tí'ij i Jesús huatájuuriaca'**(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Tí'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu tí'ij a'íjna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i sáij i Mariía, a'úu mu u'jó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiyé'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuej, jí'nye sáij ti tajapuá tyí'huíire' pu aje'caányej i jútye', a'áa pu jo're'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús tí'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'ojyíxij. ³ A'íjna i ti tajapuá tyí'huíire' naa pu tyi'tyáatátyi' caa tí'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa ceéinavi' tyi'tyéchajca'aj tí'ij i séerij. ⁴ Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápu'i'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuuj. ⁵ Ajta i ti tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i úucaaj tíjin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej sij a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', jí'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna tí'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiyé'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tíjin: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galillea tí'ij ajtáhuua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úucaaj ca'nácan mu jo'cáj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa mej mij huojo'té'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹ Aj pu'ij jiyé'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i úucaaj ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úucaaj ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galillea, a'áa mu nyeje'eejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úucaaj, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi' i huo'té'exaa a'íjma i maj puariíj tyí'ijtye' je'ej ti tyí'tij huaríj. ¹² Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzejta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huáasij, mej mij jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huárinij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íjma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixáatye'ej tíjin:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tijn tca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta tipua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'tíj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej tí'ij quee tyi'tíj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Tí'ij na'aj yatij je're'nyej, a'yaa mu tyi'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan siij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galillea, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze tí'ij anaquéej tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'íin pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Dios pu arí néijmi'í tyinaatá' nyej nyij néijmi'í jin antyinyamua'reeríaj u tajapúa nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj sij jo'cixi'in néijmi'que' i cháanacaj japua sij sij huó'ixaatye'en i tyeítýee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i ti nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siajta huó'mua'tyej mej mij néijmi'í ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej tí'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'í tye'entyipúa'rej íiyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

Juan pu tyihua'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciriústu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijn:

A'tij nu huata'ítij anaquécen ta'aj a jime' tyu'taxáj,
ti'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijn:

“Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástara',
xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'.”

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi majta je'en huái'hua, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'pui' huaríj a'íjci jimi.

⁵ Néijmi'i i tyeíttye a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyica'aj mej mij jáanamuaj. Mat'íj mij jaataxájtaca' i maj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzi'cú' c'í' macaria'aj, ajta saráttye cua'caria'aj itzitáj maj huaxoo. ⁷ A'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj tijn:

—Síj pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ⁸ Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huái'huaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijn Jordán. ¹⁰ Ti'ij na'aj i Jesús tye'táara i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapua' ti'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcu'. ¹¹ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapua', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyéj xicáj já'tyeej, jo'maj tyí'tyán jo'cí'ca'aj simuáruunyij, ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj ti'ij i Jesús ootyá'ítzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuú i maj tyí'huúre' i tajapua' Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galíleea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ti'ij eetyanámí'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galíleea a'áa pu huojó'ixaa i Dios nyuucaaj. ¹⁵ A'yan tijn:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuaca huatajé i maj cue'tzi'puaca
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Ti'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Galíleea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijn:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyey siata'aj huo'tájeevej i tyeíttye nye jimi.

¹⁸ A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij mati'ij mij jamuán jo'cíj i Jesús.

¹⁹ Ti'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'ij huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj i tápi'narij. ²⁰ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríeej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuiiria'ca'aj, mati'ij mij Jesús jamuán jo'cáj.

A'íjna i tyéviy tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj

(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze mati'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájruij i tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyey. ²² Majta i tyeítsee je'ej mu tyityo'tóomuaityaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj, ji'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyi'íjta. ²³ A'úu pu sáij tyáati' jo'tyáaaca'aj i tyeyúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyúuj ²⁴ tijn:

—¿Ji'nye tyi'táj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'ij jin mu po'vé'mej paj ta'antypuá'ritye'en? Nyámua'mua'tye a'táj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'íin pué'een i paj néijmi'i jin tyámua' een i Dios jimí.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtýá'xij i tyiyáaru', a'yan tye'ixáaty'e'ej tijn:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyéviy tzajta'.

²⁶ Ti'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyéviy ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyéviy ti'quij iirájraa. ²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tijn:

—¿A'tanyúuj pué'een a'mújna? Ti'ij jájcuan jin tyi'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuaty'e' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevij.

²⁸ Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' ti'ij na'aj a'ájna a Galileea je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Mati'ij iirácij i tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'íi pu a'áa jóoca'tyíi i mu'nyáara' i Simón, tyi'cui'ca'aj a'ájna puístaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa i Jesús, ³¹ a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca' jimí, ti'ij ij javí' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriá, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyey.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyi'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ti'ij huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimí a'íjma i maj tyi'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi a' pua'quéj jo'táj je'tyényinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítsee i maj tyi'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'íi mu jamua'ajcaa a'táj ti pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaj i Dios nyuucaaj a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, ti'ij óoche' huatíca'caj, Jesús pu ájchej ti'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusáij huatyényuunyij a'ájna jo'táj quee já'tyi'táj. ³⁶ Ajta a'ájna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu uyó'huoosij i Jesús, ³⁷ ajta mati'ij jáatyoy a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'ájna a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Che'rej tyiche' áyee jo're'nyej a'áa ti véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huajo'té'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'ij nu jin mujo'vé'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáara a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii ti'ij na'aj a'áa ti huaca'aj, ajta tyihua'huatya'aj i tyiyáaru'uj ti hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Sáij pu i tyáati' ti tyi'cui' ti cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimí, tyitunútaj pu'ij ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Típua'aj a'yan petya'ajxie'vi'ra'aj, tynáahuatye' i nyaj tyi'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, ti'quij jumuáca' jin ja'ajtmuáriej ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: —A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápuar'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, ti'quij naa éenye'ej ta'raj. ⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tye'licatye'ej tijin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tij ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huata'sejrataj a'ijci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna ti'ij tyu'ta'ijtaca' i Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tijin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'ijna i tyévíj ti'ij jó'raa je'en pu huatyóochej ti yo'xáatajra'nyij je'ej ti tyi'táj jimi huaríj. A'íj pu jin quee che' i'riitaca'aj ti i Jesús utyájrutyey i ti huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tij, majta i tyeítsee a'náj tina'aj mu a'áa je'ré'nyinyiica'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Mati'ij jáamua'reeri' ti a'áa je'rácatyí i chí'táj, ² jéehua mu i tyeítsee tyúusiij, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuáacuaj i tyeítsee séej ajo're'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyeítsee eetyóosiiria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antycíj i chí'ij japua, mati'ij mij ja'náacuaj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huó'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íj mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyey ti'ij a'yan tyí'xajta' a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íj pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sija'ij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyi quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i ti quee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'ijna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítezeerj i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ijci i ti quee tyéchavaaj tijin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyíj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeítsee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatayójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Catu a'náj tyi'táj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'ijci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítsee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íj pu'ij tyihua'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj i Leví, yójra' ti pué'een a'ijci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyí jo'maj huaja'ijjve' i maj tyí'tí'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj ti'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'ijjva'ca'aj i maj tyi'tí'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítsee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íj mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacíj, ji'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huaju'ca'aj. ¹⁶ Séecan mu i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj ti i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj i Jesús tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna i ti tyaja'muamua'tyey tyí'cua'caa a'íjma jamuán i maj tyí'tyeyijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'ítezeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íimaj i maj quee tyí'cucui' camu a'íjci jimi ajo're'nyesij i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu ajo're'nyej i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjci jin mu jo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íimaj i Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeítyee aje're'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—A'íimaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huací'ca'aj majta i fariseos, ¿ji'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huací'ij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—¿Nyiquij i'rij maj ju'itzi've'ej i maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' ti síij huatyényeichij, ti'ij i ti huatyényeichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i ti huatyényeichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i ti huatyényeichij, ti'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

²¹ Capu a'tij jaacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can i cáanarij jime' ti jájcuaj, ji'nye huatyátzu'taj i cáxurij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i ti mí'ma'can, ti'quij jéetze' va'tij anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta i nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i cíxo'rij tzajta' ti uríá'cue'rijhua, ji'nye a'íi pu újmue'rij ti'quij ootátzaanyij i cíxo'rij ti uríá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij i cíxo'rij ajta i nahuáj. A'íj pu jin juxie've' maj ju'cájo'nyij i cíxo'rij tzajta' ti jájcuaj i nahuáj ti ajta jájcuaj.

A'íi mu j'íjtzaanaxij i tyeríicuj i Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'ij pua'aj juso'pii
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyeríicuj ja'huasti', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij a'áa jooju'uj, a'íi mu huatyóohuij maj j'íjtzaanaxi'in i muéeya'ra' i tyeríicuj. ²⁴ Majta i fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijn:

—Cási', ¿ji'nye mej mij a'yan ricij i maj ajamuán huací'ij je'ej tíquee tyí'rij ti a'tij a'yan rijcaj a'ájna i xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—¿Nyi sequée mua'aj a'náj jo'íjijvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj i David ti'ij huatai'cuataca', majta i maj jamuán huacíj? ²⁶ Ti'ij a'ájna i Abiatar puaríj jin tyi'tyaváacaj, David pu utyájrurij i tyeyúuj tzajta' ti'quij jáacuaj i páan i maj jaatámu'vejritaca' i Dios jimi, i maj a'íi mana'aj jacua'caria'aj i puaríj, ajta je'en a'íjma huacue'ej i maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'íxaaj tijn:

—A'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pui'intari'huaca' ti'ij huo'tyáhuire'en i tyeítyee, camu mej mij i tyeítyee jaatyáhuire'en a'íjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jin i yójra' i Dios a'ájna jin antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' i a'tij ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'uún jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', síij pu tyáatá' a'uún jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tij jitzán upjuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijn:

—Ájchesij iye'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tijn:

—¿Tyi'tanyí jin je'ej tyí'rij ti'ij a'tij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, nyi ti tyámua' huárinyij, ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camu'ij, ajta huatóoxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijn:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iiráacaj, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítýee a'áa ja'tyúusií jo'tij ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítýee i maj a'áa huacháatima'caa a Galillea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyi'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'íj i maj jamuán huacáj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítýee jatziinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyi'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyi'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íí mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyi'tyeijhuaca'aj tijn:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta' tzejta' i tyeítýee a'táj ti pué'een.

Jesús pu hua'antýihuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'ij néijmi'i tyúusiíj, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antýihuo, mej mij jamuán huac'ca'an ajta ti'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaa. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijn i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'íjna jin tyihuo'ta'íj mej mij antýuumua'reeriaj maj hua'rá'itye' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séjre' i tyeítýee. ¹⁶ A'íí mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antýihuoj: A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijn Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijn Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijn, Yójmua'mua' i maj tyényuuej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamua'muaj tijn cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote, a'íí pu a'íin pué'een i ti avíitzi'jin jin tyu'tátuurej a'íjci i Jesús.

Tyi'táj mu jitzán upuá'rij i Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyájruij, majta mu jéehua tyúusiíj i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacáj. ²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íí mu a'áa jo're'nyej mej mij já'anvi'tij, ji'nye a'yaa mu tyi'xajtacaj ti arí huatyóotímue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'íjta a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu tyi'xajtacaj tijn: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyévíj ti'ij huo'tamuaritye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru'uj jusíj huatóomuaritye'en? ²⁴ Tipua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáaci'nyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta tipua'aj i tyeítyeristyamua'me'en i a'táj jé'ta' muáaci'nyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, tipua'aj jé'ta' muáaci'nyej i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru'uj majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íí mu antypua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'táj utyájrutyéj jo'tij ja'chej i tu'huájca'nyej ti'ij tyi'táj jaanáhue', tipua'aj quee anaquéej jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij ti'ij tyi'táj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa mu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tu'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítýee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'táj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta tipua'aj a'táj je'ej pua'aj tyaataxá' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajpuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyi'xajtacaj tijn tyiyáaru'uj pu tzejta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jé're' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íí mu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íí mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeityee i maj jimi ataquéetima'caj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náana.

4

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuo'mua'tyey a'ájna jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeityee tyuúsiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájræa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeityee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tij jóo'asej i jájtyij.

² Aj pu'ij jéehua tyihuo'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'muá'tyey tijin:

³ —Xáanamua'jri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatziíjraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatziíjraa tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huacatyíij i chuéj, ⁶ ajta ti'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canáana'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatziíjraa i tzicare'ej tzajta', ti'ij i tzicare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatziíjraa jo'tij naa jo'éen i chuéj, a'íi pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caaj i cúuxa'aj jitze síj tina'aj tya'ajtanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamauámuata' i jatzji, ajta séecan a'chu huéicatyey, ajta séecan anxityey.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—I maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyey
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíj a'áa jo'tyá'ítzee, majta i maj hua' ja-muán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamauámuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaatyey je'ej ti tyí'een jo'tij a'íin tyejé'íjtaj, ajta a'íjma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'unyéjnyey'rij, majta je'en quee tyi'tíj huánamuaj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatyey'rij i Dios, ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatyey je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí sequéey yo'itéej xá'raa a'íjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij? ¹⁴ A'íjna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti huá'ixaatyey i Dios nyuucáaj. ¹⁵ Séecan mu i tyeityee a'yan een ti'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzíjraa: a'íi mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta mati'ij janamuáaran a'íi pu i tyiyáaru' jiye'tzín huo'huári'raaca i nyúucarij i maj meríj jú'mua'reeriaca'aj i jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzíjraa: a'íi mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyey, a'íj mu jin jajpuéetzi' a'íjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'riij je'ej pua'aj mahuá'uuriay, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuatyey'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzíjraa: a'íi mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tíj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi' i tyí'ijcha'ij. A'íi pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'ítzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'íi mu mij jéehua tyu'tyáhuire'sij, a'yájna ti'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tij jo'jé're'en. A'íi mu mij a'yan tyu'tyáhuire'sij ti'ij i ímue'rij

ti huác̃riaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ti cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéicatyéj, majta séecan anxityej síj ajta síj.

A'ijna i tatzárij ti antyítáa i huootyij jitze
(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Nyi'quij i tatzárij mua'antytieera j mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu imuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' imuáj atányeerij'cij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tij jusén jin aviitzi' huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'ríij tyi'tij maj aviitzi' jin mua'reej i jumua'tziira'aj tzajta' a'íj pu ajta mua'reeri'huan. ²³ Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j tijn:

—Xaaséj tyi'tij siaj namuaaj. A'chu siaj mua'aj tyi'tij huo'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij. ²⁵ Ji'nye a'ijna i ti tyi'tij cii tyi'ijcha'ij, a'íj pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i ti quee tyi'tij tyi'cha'ij, a'ij mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'tij tyi'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'ijci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j Jesús tijn:

—A'yaa pu tyi'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tij ti ímue'rij huahuástej i chuéj japua, ²⁷ ti a'yan cha'tána'aj tye'mej tipua'aj tyácusime'en a'ijna i a'tij, na'ríij atányeerij, capu jamua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnyésij tipua'aj tíca' na'ríij tújca a'íj pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'íj pu i chuéj jusíj tyámua' joorej ti'ij acányej i ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, tí'quij i muéeya'ra' jitze canyáatira'sij i jatzij. ²⁹ Tipua'aj arí i jatzij huáca'naj aj mu mij jaaria'siire'sij, ji'nye pu'rij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'ijna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j Jesús tijn:

—Ji'nye ye'ej tyi'rij tyej tyij a'yan tyaataxá j je'ej ti tyi'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tyi'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een ti'ij i mostáasaj jatze' ti i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íj pu a'íj pu'een i jatzij ti jéetze' cileen ti íyan séejre' i cháanacaj japua, ³² ajta ti'ij atyáhuasti'huaj i jatzij, a'íj pu'ij huose'en ti'quij jéetze' huuatí'ij ja'mej quee i ti tyi'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'ij pu jin i'rítaj ja'mej maj i pína'see jitzán tyi'huó'ito'tye' a'íjci jityej i ti huáqueenyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'

(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan púooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyii. ³⁴ Capu tyi'tij huá'ixaatya'ca'aj tiquee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íjmaj i maj jamuán huacáj tyámua' pu amitéria'can jin tyihuá'ixaatya'ca'aj jujime'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze ti'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—Che'rój tyiche' antáciinyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xii i tyeityee mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyiin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íj pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze, pu'ríj ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' i tyeityee tyi'ijmú'tzij pu huáca'tyü. Aj mu mij jaajistej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tin atyácu'i'sij?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ájchej ti'quij jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé tijn:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióoje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—¿Ji'nye siaj sij tyi'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íj mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijn:

—¿A'tanyij pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

5

A'ijna i a'tíj Gadara ti já'ma'can
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapua'j tijn Gadara. ² Tí'ij na'aj tye'tá'raa i Jesús i báarcuj jitze, sáij pu tyáati' jimi ajtyáxi'riaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'ijna i tyáati' a'áa pu je'tá'raa jo'maj i mu'chít'yee já'ava'tacaa, ³ jí'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i mu'aca'ra'an majta i icájra' jitze i cadéenaj jime', je'en pu jajtá'na'aj, capu je'ej tyi'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jitze ajta jo'maj mu'chít'yee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíihua ajta tyetyéj jin curi'oto'xa'aj. ⁶ Ajta tí'ij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, tí'ij ij tyitunutaca' a'ájna véjri' jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ tí'quij a'yan tyaatajé ca'nyiin jime' tijn:

—Capáj nyéetzij je'ej nyooorej, Jesús, i paj yó'jra' pué'een i Dios ti néijmi'que' tyi'ijta. A'yaa nu tyi'muahuavíij i Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyi'xajta'aj, jí'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tijn:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirá'jra' mu tyévíj tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Jí'nye pua'antypua'aj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa nu antypua'aj tijn Legión, jí'nye tyámua' tu tyi'tyamui'ij.

¹⁰ A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús tíquee hue'rá'ityacare'en a'ájna.

¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa toyó'ohu'iraca'aj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijn:

—Taata'ityij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyaj.

¹³ Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iirácij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyévíj, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tíj ja'ancát'yee, aj mu mij u'jvátzij majta je'en jáata' atyáavatzij a'áa mu mij néijmi'i atyá'cuu.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj toyo'taxá'j i chájta', majta a'íjma i maj a ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje're'nyej i tyeít'yee mej mij jaamua'reej je'ej tí tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj je'ej jé'eenyee'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyíi, capu che' jutímue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'íjna i tyévíj. Jéehua mu i tyeít'yee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej tí tyi'tíj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tyeít'yee je'ej tí tyáaru'j i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej tí tyi'tíj huó'ruuj i tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyó'ohuj i tyeít'yee maj jaatáhuaviij i Jesús tí jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Tí'ij i Jesús atyá'raa i báarcuj jitze, a'íjna i tyévíj tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tí jaatá'an tí jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatyee'en je'ej tí muáaruuj i tavástara', ajta je'ej tí tyimú'ancu'vaxij.

²⁰ Aj pu'ij jó'raa i a'tíj, ajta je'en huatyó'ochej tí huo'té'exaatyee'en i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapua'j tijn Tamuáamua'at' tí Chájta'najmee, je'ej tí tyi'tíj huáaruuj jimi a'íjna i Jesús, néijmi'i mu i tyeít'yee je'ej tyityo'tóomua'jtyaca'.

A'ijna i íti' tí tyi'cui' ajta i yó'jra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Tí'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua i tyeít'yee ajtyáxi'riaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'tíj jó'asej i jájtyij. ²² Aj pu'ij sáij ará'aj i tí va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tye'yúuj tzajta', a'yaa pu antypuaaca'aj tijn Jairo, tí'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyitunutaca' a'chóota' jo'tíj jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Nyiyó'oj pu a'me'rej, mujo'té'yí'ij pata'aj ja'ajtamuá'arie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeít'yee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityó'otajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' i tyeít'yee íti' tí tyi'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamua'ta' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tí tyi'cui', a'náj tina'aj pu anámu'i'yaca'aj i xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' tí arí jéehua huó'íjtaca' i maj tyi'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huó'orieeca'aj, ajta capu tyi'tíj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcu'nyaca'. ²⁷ Tí'ij tyu'namuajri' je'ej tí tyi'tíj huáaruuj i Jesús, a'íjna íti' pu hua'huarita' i tyeít'yee aje're'nyéej tí'quij ja'ajtamuá'ariej i

máancajra'an i Jesús. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: "A'ij nu jin tyámua' rinyij títua'aj nya'ajtamuaríe'en máancajra'an." ²⁹ Ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápuara'riaca' i ti anámuí'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. ³⁰ Jesús pu jáamua'reeri' ti a'tj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeítsee, ajta je'en a'yan tyu'ta'ihuo' tijin:

—¿A'tanyij na'ajtamuaríej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítsee mua'tajche, pajta a'yan tyí'ihuo' tijin: "¿A'tanyij na'ajtamuaríej?"

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váatima'caa, ti'ij jaaséj a'tj ti ja'ajtamuaríej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reeriaca'aj tyí'tj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tj jo'tyéjvee i Jesús ti'quij jimi tyitunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzaahuatyí'ra'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, a'íj paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj perij huarúj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'íjci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tyeiyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íimaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tijin:

—Capáj tyi'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuaty'e'en.

³⁷ Ajta quee a'tj huata' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'íjci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. ³⁸ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tj ja'chej i yo'puáara'an a'íjci i ti huamuí', jéehua mu i tyeítsee huaséj i maj ca'nyíin jin tyóoyiinyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyájrurij uchi'táj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuasíj sijta jéehua juyiin? Capu mu'chij mu pá'ri'ij, sulu tyácusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeítsee jaatya'atzájraa a'íjci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tj i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrurij jo'tj je'raca'tyíi a'íjna i pá'ri'ij. ⁴¹ Ti'quij jajvi' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tijin:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Pá'ri'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'ri'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i tyeítsee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tj ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'íjci i pá'ri'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tj jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj jamuán huacíj. ² Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítsee jáanamua'jri' a'íjci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Jo'quij yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quij ye'tyá' i ti'ij huápuí'ij tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyí'tj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'íin pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i Mariia, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úucua, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin: —Jo'tj na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tj ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muaríej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítsee, ajta tyihuo'huaa. ⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítsee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij jaarí'axaj i Dios nyuucacaj
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quij hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítsee.

⁸ A'yaa pu tyihuo'ta'ij maj quee tyi'táj a'aj i maj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, sulu maj a'ij mana'aj antychóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'ine'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuo'ta'ij maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siatí'ij mua'aj chi'táj u'tyájrutyey, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta tipua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamujracuj, xii'rácíinyij siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'íimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimí.

¹² Matí'ij mij eeráacij a'íimaj i maj jamuán huacj, mej mij huo're'ixaatyee'en i tyeítyee maj tyá'antzaahuatyee'en i Dios jimí. ¹³ Jéehua mu hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' t'zajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, majta jéehua tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'ij mu hua'vá'huaatyaxij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Mati'ij jaajé'caj a'ijci i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'ájna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapua'j tijin Herodes, a'íi pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, jí'nye pu'ríj néjimi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu huatájuuriaca', a'ij pu jin jaay'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Elías i Dios nyuucaaj ti xajtaca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna mati'ij i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Tí'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca'aj maj jí'ijvéjchej i mu'úura' ajta jíijí arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íi pu i Herodes jaata'íjtaca'aj maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáana'aj a'ijci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Herodías, a'íi pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ijci i Herodes, a'íi pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'ijci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj. ¹⁸ A'íj pu jin i Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'ijci i Herodes tijin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'íirria'ca'aj a'ijci i Juan, a'ij pu jin jaje'catamui'ca'aj, ajta quee pújooriajva'aj, ²⁰ jí'nye Herodes pu jatzi'nyia'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, a'ij pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinijij tí'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'ijci i Juan. ²¹ Tí'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítyee huatá'inyej, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítyee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galilea. ²² A'ájna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij i chi'táj tí'ij tyu'tyéeyee'en jo'maj tyajá'cua'ajca, jéehua pu ja'ránajchaca' a'ijci i Herodes tí'ij tyu'tyéenyey, ajta a'íijma i maj jamuán tyí'cua'ajca, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa' i íitaj tijin:

—Naatáhuavíij tyi'táj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyé'e'ixaaj ti jaatá'sij tyi'táj ti jaatáhuavíiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuavíij je'ta' jo'tij a'íin tyihua'áj'itye'. ²⁴ Aj pu'ij íirájraa a'ájna i íiti', tí'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáana'j tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuavíij?

Aj pu'ij i náana'jra' a'yan tyaaté'exaa' tijin:

—Huatáhuavíiri' i mu'úura' a'ijci i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jíye'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan, tí'quij a'yan tyaaté'exaa' tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatí'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityey, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca'aj ti a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huo'tá'inyey, a'ij pu jin ja'rá'astee i junyúuca. ²⁷ Tí'quij séej i xantáaru' huata'ityaca' tí'ij jaajé'caj ajta je'en uyo'ta'ityey i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, tí'quij jí'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rátjii i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'ij huatí'ij i yójra' i Herodías; tí'ij ta'ij a'íin ayoo'í'tyey i junáana'j.

²⁹ Matí'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyey mej mij yo'chueenyij i mu'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí v'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ñ mu tyúusíj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, matí'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tj huáruuj ajta je'ej maj tyihuo'mua'tyej. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Muso'té'yi'ij, tyiche' tajímua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'tj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítyee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'tj i tyeítyee, capu ij i'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'ñjma jamuán i maj jamuán huacj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacj a'ñ mu jo'cáj i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'tj. ³³ Majta mue'tj mu huo'séj matí'ij jo'cáj, majta je'en huo'muájtyaca', a'ñ mu jin jui'icán ajo're'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'ñ mu mij anaqueéj a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'ixajche'. ³⁴ Tí'ij i Jesús eetaráj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítyee huaséj, tí'ij ij huatóoxaamujri, ji'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj matí'ij cánya'xii tiquee a'tj huá'siirria'ca'aj, aj pu'ij huatyóchej ti jéehua tyihuo'mua'tyej. ³⁵ Tí'ij huatyéchumua'riaca', a'ñ mu i maj jamuán huacj aje're'nyej matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pu'ríj huachúmua', ajta quee a'tj ya' ja'chej iye'ej véjri'. ³⁶ Hua're'ityixi' mu tyeítyee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'tj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Mua'aj setyihuo'cue'tyej.

A'yaa mu a'ñmaj tyityaanyúj tijn:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu ti jumue'tj hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuo'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Matí'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Anxívi'ij i páan majta hua'puaj i hue'tyé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'jtaca' maj oorá'sej i tyeítyee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'ñ pu'ij Jesús ja'ancurá'ij pu'ij i páan ti anxívi'ij ajta i hue'tyé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyitaaraxij i páan, tí'quij huo'rái'pu'uj a'ñjma i maj jamuán huacj mej mij a'ñmaj huo'rái'pu'tye'en i tyeítyee. A'ij pu ajta huo'rái'ij i hue'tyé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítyee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'ñmaj i maj jamuán huacj jaariá'sii i páan ti avá'itzee majta i hue'tyé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí v'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'ij a'ñjma i maj jamuán huacj maj atyáçinyej i báarcuj jitze mej mij a'ñmaj anaqueéj antáçinyej után jitze pujmua', a ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijn Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'itzee tí'ij hua're'ityixi'in i tyeítyee. ⁴⁶ Tí'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij i jiríj jitze antyíraa tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ⁴⁷ Tí'ij huaré'chuixariaca', a'áa mu meríj je'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze muaraatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tacatyij i jiríj japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo'séj ti hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'ca'aj i jájtyij japua, jí'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje're'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yite'sima'aj. ⁴⁹ Matí'ij a'ñmaj jaaséj ti jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'mua'aj ti nyájcan pue'éenye'ej, aj mu mij huatyéjiihuajra, ⁵⁰ jí'nye néijmi'i mu jaaséj majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'ñn pue'een, caxu tyi'tziinye'ej.

⁵¹ Tí'ij atyájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápuariaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, ⁵² jí'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej ti huaríj tí'ij jaatámu'rej i páan, jí'nye jujímua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuo'huaa a'ñjma i maj ty' cucuí'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Matí'ij antacj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijn Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Matí'ij eetacj i báarcuj jitze, jiyet'zín mu i tyeítyee jaamua'aj a'ñjci i Jesús. ⁵⁵ A'ij mu jin jiyet'zín

ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tixij i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti chájta'najmee ti cile'en na'riij ti viváajma'aj, a'áa mu huojo'ráatzajyi'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuárie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi'i i maj ja'ajtamuárie'xij a'íi mu huarúj.

7

A'ájna i ti je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyévijs
(Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacij a Jerusalén. ² Matí'ij a'íimaj huo'séj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyee'yí'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtacaj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'raca'aj, maj anaquéej anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquéej anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyí'ijyi'raj, metyi'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'riij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'áj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu a'yan tyaata'ihuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' i Isaiás i ti tyí'xajtacaj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', ti'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin:

A'áj mu jin i tyeityee naatyátzaahuatyej

maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,

ajta i hua'xiéjnyu'caa

capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyí'tij huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujíimua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu serij yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj i tyeityee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Ajta siaj sij a'íjci jéetce' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyí'ra'aj paj jimi tyícha'íj a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'riij i junáanaj”. ¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyí'tá'caa ti a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij tijin mu've'riij pu pué'een), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tíquee che' jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. ¹³ A'áj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'íjci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyí'tij jin a'yan jéehua ricij.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeityee, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Néijmi'i sianáanamua'j, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyí'tij tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyévijs. Ajta i ti tzajta' ma'can a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'tíj ti iityánamua'j che' tyámua' naa tyáanamua'j.

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa huojo'tyáhuui i tyeityee aj pu'ij chi'táj jo'tyájrapij, aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaata'ihuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti huó'ixaa'j.

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yo'ítej tíquee je'ej joorej i tyévijs tyí'tij ti jéjre' ma'can, ¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i chuitiriáara'an jitze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i ti tyí'cue'ri'. ²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ájna i ti tyévijs jitze éejnyinyii, a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ²¹ Ji'nye tzajta' i tyévijs, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyijra'aj jatá'caa i tyévijs ti'ij jaataxié've'en ti séej jamuán huáhu'i'nyij tíquee jatyévi'tin, ti'ij tyu'náhua'an, na'riij ti tyu'jé'caj, ²² ti séej jamuán huóoxana'cire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'canamua'j, ti je'ej

pua'aj huojo'mua'raj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihua'xajtaj, ajta ti jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej ti tyihua'huüre' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'ájna tzajta' tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyévij.

I íiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijn Tiro. A'áa pu chí'táj jo'tyájruij, ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'tij jáamua'reej ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' ti huatyóo'avaaj. ²⁵ Jiye'tzín pu íiti' jáamua'reeri' ti séej tyiyóyca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ²⁶ Ajta a'ájna i íiti' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Sirofenicia. A'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti ji'rámuricitye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yójra'. ²⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tyu'tá' maj anaquéj tyú'cua'nyij i hua'yojmua', ji'nye capu xá'pui' maj huái'pu'raj i páan i ti'ríij mej mij tzi'cáij huatai'pu'tye'en.

²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'ájna i íiti' tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'ájna i páan ti tye'nyij i maj ja'cájhua'naj i ti'ríij a'íi mu jacua'nyij i tzi'cáij.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.

³⁰ Ti'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íi pu jaaséj i juyóy ti anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i ti tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaj tiquee iityánamuaj ajta ti quee tyo'ríi'rej

³¹ Ajtáhuaj'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéenyey a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijn Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Galileea. ³² A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityánamuaj ajta quee tyo'ríi'ria'ca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyi'cui'. ³³ Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tyeítýee tzajta', ti'quij juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'rique' ja'antyméjri' i nyanuriáara' jitze. ³⁴ Aj pu'ij jútýe' jó'nyee'riaca', ajta ucayátiraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tijn:

—¡Efatá! (A'ájna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijn: “Antá'cuunaj”).

³⁵ Aj pu'ij huarúj i ti tyi'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huatái'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj. ³⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee a'tij ixaatye'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo're'ixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuaajtyaca', a'yaa mu mij tyi'xajtaca'aj tijn:

—Néijmi'i pu tyámua' tyi'uurej. A'íi pu jaay'tin ti tyihuo'huatye'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácuxie'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i maj quee tyo'ríi'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 15:32-39)

¹ Ti'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tyeítýee tyúusiij, majta quee tyi'táj tyícha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

² —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítýee, ji'nye mu'ríj huéecaj xicáj á'týeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'táj tyícha'íj maj jáacua'nyij. ³ Ajta tipua'aj nyahua're'ityixi'in mej mij jó'cinyej i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, ji'nye séecan mu imuáj curiá'cixij.

⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacáj tijn:

—¿Ji'nye tyá'ríj tyaj tyihuo'cue'tyej a'yájna jo'tij quee a'tij ja'chej?

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaaf'pu'sij i páan?

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Arahua'puácaa.

⁶ Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee a chóota', ti'quij ja'ancurá'puij i páan ti aráahuapua' ará'asej, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antýitaaraxij, ajta je'en huo'ríi'pui'tyej i maj jamuán huacáj, mej mij a'íimaj huo'ríi'pui'tye'en i tyeítýee, a'yaa mu mij a'ájna jin huaríj. ⁷ Majta mu je'cácaa i hue'týee tyi'cha'íica'aj, Jesús pu

ajta a'ájna jin tyaatáyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'rú'ítye'en i tye'ítyee. ⁸ Néjimi'i mu tyú'cuaa majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicíi jitze tya'vá'jistyá'xij a'ájci jime' i páan ti avá'ítzee i ti antyítaarixij. ⁹ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua're'ítyixij i tye'ítyee, ¹⁰ ajta je'en i báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacíj, matí'ij mij jó'cáj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' ti i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje're'nyej matí'ij mij huatyóohuij maj tyee'íhuo' a'ájci i Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jin ja'antyimué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej ti i Dios jimi jó've'mej. ¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj i tye'ítyee a'yan tyi'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

¹³ Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tye'ítyee, ti'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacáj után jitze pujmua'.

A'ájna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tye'ítyee (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'puí'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan hua'í'sima'aj i báarcuj jitze. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tíjin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'ájci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'ájci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

¹⁶ Majta i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'íica'aj.

¹⁷ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyi'xaj yee siaj quee páan tyícha'íij? ¿Nyi sequée xu yó'ítej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápuí'ij sequée tyi'tíj jó'ítej? ¹⁸ ¿Nyi xa'va'jí'síjmee siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxíéjmee siajta quee tyi'tíj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? ¹⁹ Nyati'ij huo'rú'ipu'uj i páan ti anxí'vica'aj a'íjma i tye'ítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicíi setya'vá'jistej a'ájci jime' i páan ti avá'ítzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi.

²⁰ —Ari nyati'ij huo'rú'ipu'uj i páan ti aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tye'ítyee i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicíi setya'vá'jistyá'xij a'ájci jime' i ti avá'ítzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa jíjin:

—Aráahua'puaj sicíi.

²¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Nyi sequée xu yó'ítej?

Jesús pu ta'ráuun tyú'huaj a'ájna a Betsaida

²² Matí'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'ráuun ajoovi'tíj i Jesús jimi, matí'ij mij jaatáhuaviiri' ti ja'ajtamuarie'en. ²³ Jesús pu javi' muáca'ra'an jitze a'ájci i ta'ráuun ti'quij je'ráavi'tíj ajéjre' a'ájna jo'tíj ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámexrajij a jíisa', ajta je'en ja'ráamuariej ti'quij jaata'íhuo'ri' tipua'aj arí ma'únyeerij ²⁴ Aj pu'ij i ta'ráuun atányeeriacá', ti'quij a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

²⁵ Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariej a jíisa'an i ta'ráuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriacá' ti'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néjimi' tyi'sejraca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i Jesús jaata'ítyaca' ti'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Cirtístu' (Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea de Filipino. Juyéj jitze mu ajoju'caj, ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tye'ítyee a'tanyíj nyaj pué'een?

²⁸ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ñn pué'een i Juan i ti huá'iraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ñn pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj sñij a'ñn pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tñin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyij nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tñin:

—Muáaj paj a'ñn pué'een i Ciriístu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmiejri' maj quee a'táj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuo' mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyiyatatyí i tyeuyuj tzajta', majta i maj tyihuá' mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyámua' naa tyihuo'ixaaaj a'huo'itéericán jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jaytyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'ñjma i maj jamuán huacáj, aj pu'ij jaytyá'xij a'ñjci i Pedro a'yan tye'ixáatye'ej tñin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj ti'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeítyee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'ñjma i maj jamuán huacáj ajta i tyeítyee, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tñin:

—Típua'aj a'táj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antychóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'táj ti tyúutyesi'ria'aj ti'ij quee huámui'nyij, a'ñi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámui'nyij a'ñjci jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ñi pu júurij ja'mej jusén jime'. ³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuüre'ej i tyévij típua'aj néijmi' huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yo'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyi'najchitan i tyévij ti'ij jáahuüre'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'táj nyetyevi'ra' nyéetzij na'riij a'ñjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeítyee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapúa tyí'huüre'.

9

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tñin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iieye'ej, a'ñi mu quee jaxie've' maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj iíyan i cháanacaj japua a'ñjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'aan jo'ojnyéj i jiríj japua, a'ñjma pu jo'ví'tij a'ñjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'ñjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'táj tyeeyi'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan tyí'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'ñj huaséj i Elías majta a'ñjci i Moisés, a'ñi mu jamuán tyí'xajta'ca'aj a'ñjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñjci i Jesús tñin:

—Maeestro, xá'puí' pu naa tyaj yahuatyú'uucáj a'yájna. Tyiche' huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, sñij ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta sñij a'ñjci i Moisés ajta sñij a'ñjci i Elías.

⁶ Ji'nye a'ñimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tñin:

—A'ñi pu nyiyoój pué'een i nyaj jaxie've', xáanamuajri'. ⁸ Aj mu mij, mati'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'táj huaséj jamuán, a'ñi pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Mati'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'táj ixaatye'ej je'ej maj tyí'táj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'ñj mu jin a'ñn mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'ihuo'ri' i Jesús tñin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyi'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta ti i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'ín néijmi'i tyámua' tyi'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mejta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatyé' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítýee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíiche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij aje're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacj, a'áa mu huojo'tyog majta jéehua i tyeítýee aja'tyúusüria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta a'íi mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyinyu'cacuj. ¹⁵ Mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuachaca' mej mij jaatatyójtýe'en muutyámua'va'aj. ¹⁶ A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Süj ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa ti huatánuunyij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcúeemuxa'rij i jutýényij jitze, ajta ancuroci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'rij huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáritýe'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyeítýee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'íi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahui'tzi'ij ajta éejcúeemuxa'riaca' i jutýényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'ihuo'ri' i táatajra' tijin:

—¿A'chunyéj arí á'týeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cileenye'ej. ²² A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tij pu áan yo'tyárijiej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyi'tihua'an paj tyáahuatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuire'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyi'xaj yee: tipua'aj peeyi'tihua'an? Néijmi'i pu tyi'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuire' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeítýee ajtyáxürisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xaj i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuvej, nyáaj nu a'yan tyi'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajijhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tij a'yan tyi'xajtaca'aj tijin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'íi pu jajvi' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chi'táj utyárijpij, aj mu mij i maj jamuán huacj jujíme' a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritýe'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatamuáritýe'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Mati'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyey a'ájna a Galileea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tij jáamua'reej, ³¹ ji'nye aviítzij pu jin tyihuá'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacj. A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Yójra' i Dios pu huatátuiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteeca'aj tyi'táj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyi'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Capernaúm. Mati'ij meríj chí'táj iiratya'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí xúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu síij huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze a'táj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuaamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijn:

—Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijimi'caa huatáhuire'en.

³⁶ Ajta je'en pá'rí'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íimja jimi, aj pu'ij jájtá ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

³⁷ —A'táj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'rí'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'.

A'íjna i tiquee tájcha'íire', tajtze pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua'tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tutyij jaatá'ijmujeri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajtze ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Caxu ja'ijmujeraj, ji'nye tipua'aj a'táj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuire'. ⁴¹ A'táj tina'aj ti cá tyajamuata'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'táj ti jin jajuéjtzij ja'mej tipua'aj a'táj ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'táj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij síij je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuiríi maj ja'tyárieenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyi'tixicaa. ⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muata'an pej pij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurij puatya'itzeere'en, quee paj hua'puáca a'jtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'táj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁵ Na'riij mua' ícaj ca'nyíjra'aj muata'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiraavejchij, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj iira'ícaj júurij puatya'itzeere'en, quee paj hua'puáca iira'ícaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'táj já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁷ Na'riij mua' ji'ij ca'nyíjra'aj muata'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'táj i Dios tyejé'ijta, quee paj hua'puáca ava'jisi'jma'aj a'áa po'tyájrutye jo'táj já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijimi' xu jajuéjtzitaren siaj sij tyámu'a' tyityeetyá'itzeere'en i jutzájta'.

⁵⁰ A'yaa pu tyi'huire' i unáj ti'ij tyi'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhuaj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' ti'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatootonyij

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm ti'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhuaj mu tyúusiij i tyeítyee jo'táj jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej, a'yájna ti'ij tyeyí'tihua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'táj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyi'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijn:

—Moisés pu tyu'tá' ti yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán a'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatátaj i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' sij mu'a'aj quee tyihuo'j'itej. ⁶ Ajta jájcuaj imuáj tí'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuoóhua'xij i juhuásimua', tí'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj tí'ij síj na'aj i tyévíj.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios ti hua'antyásiirej.

¹⁰ Matí'ij meríj chí'táj iiratýá'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacáj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Típua'aj a'táj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéj jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta típua'aj i íiti' jucín huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyévi'che'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i tí'rúj

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Matí'ij mij tí'rúj aye've'vi'tichej i Jesús tí'ij hua'ajtamuárie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj huó'tá'ijmujeri' a'tyán maj ahuaja've'vi'ti'caria'aj. ¹⁴ Tí'ij i Jesús huó'séj je'ej maj rícaj, aj pu'ij huatanyú'caca', tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Miche' yeve're'nyej mu tí'rúj nye jimí, caxu huá'íjmuejra, jí'nye jo'táj i Dios tyejé'íjtaj a'íimaj mu antyúumua'reeríaj muá'ju'un i maj a'yan een matí'ij mu tí'rúj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' típua'aj a'táj quee a'yan tya'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'íjta a'yájna tí'ij síj i pá'ri'íj, capu a'úun jo'tyáruyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'tí'íjci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo i Dios jimi hua'va'mu'íhua'aj séej ajta séej.

I tyamuéj ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí jo'yi'mu'ícaj síj pu a'táj aje're'nyej huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maestro mu paj tyámua' een, jí'nye náarinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Jí'nye een jime' a'yan petyí'nyeejee yee nyaj tyámua' een? Síj pu'uj séejre' i tí tyámua' een, a'íj pu a'ín pué'een i Dios. ¹⁹ Papu'íj jamua'reej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca': “Capáj tyí'tyacu'icare'en,” “pajta quee tyí'xana'cire'ej,” “capáj tyí'nahua'aj,” “capáj hue'tz'ij a'táj taavíjria'aj pajta quee a'táj cuanamua,” “huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náana.”

²⁰ Aj pu'ij i a'táj a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Maestro, néijmi'í nu nyeríj ja'rá'astej nyati'íj nyana'aj tyu'cileenyi'tariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'toomua'aj i jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin: —Tyí'tj pu ooj muá'ítziite', áricuj, néijmi'í tyu'tój i paj tyí'íjcha'íj pata'aj huó'rian i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'táj i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'ij jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri' a'ájna i tyáati', jí'nye jéehua pu tyí'íjcha'íica'aj.

²³ Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i maj jamuán huacáj tíjin:

—Tyámua' pu tyihua'tyesi'huarítye' i chíjtyaanyi'íj maj utyájrutyey jo'táj i Dios tyejé'íjtaj.

²⁴ Majta i maj jamuán huacáj je'ej mu jo'tánamua'jri', a'íj pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihua'tyesi'huarítye' i maj jéehua tyí'íjcha'íj maj a'áa jo'tyájrutyey jo'táj i Dios tyejé'íjtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' ti i caméeyuj aná'ra'nyij i p'se'ej jitze, quee típua'aj tí chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'táj i Dios tyejé'íjtaj.

²⁶ Matí'ij a'yan tyáanamua'jri', jéetze' mu je'ej jo'tánamua'jri', a'yaa mu mij tyúu'íhuo'raca'aj séej jamuán majta séej tíjin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij tí'ij jáahu'íre'en i Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa capu je'ej tyí'írij, ajta capu a'íjci jimi i Dios, jí'nye capu tyí'táj jatyesi'huarítye' i Dios.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin:

—Itýáj tu tyeríj néijmi'í tyu'tátój i tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyíj ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin títua'aj a'táj tyi'táj jo'rienyij nye jimi, na'rúij ti i Dios nyuucacaj á'tzaahuatye', títua'aj juchi'ij, na'rúij ju'ihuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj, ³⁰ a'íi pu tya'ancuriáa'sij tí'ij ooj júurij íiyan i cháanacaj japua, a'chu anxityej tyi'táj ti je'ej títua'aj chi'ij, na'rúij ju'ihuáamua', junáanaj na'rúij jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta japuéeetzij, tí'ij utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej tí'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'táj maj íjij a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'táj maj íjij uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íijma jimi i maj jamuán huacáj. A'íi mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'íi mu tyí'tziñya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacáj, tí'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'táj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siati'ij mua'aj serij tyí'sej, íjij tu'rúij jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuuirí'huaj a'íjna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íijma jimi i maj tyihuá'íjtye' i tye'yúuj tzajta', ajta a'íijma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, a'íi mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íijma jimi tyu'tátuui're'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'íi mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyé'tzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéeicaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'íjna i Santiago ajta i Juan a'íi mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj

(Mt. 20:20-28)

³⁵ A'íjna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'íi mu aje'ré'nyej i Jesús jimi matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síij amuáca'ta' ajta síij a' útata' a'ájna patí'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeraj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jappuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyeítjee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna matí'ij nyéetzij nyooorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijtá putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu jappuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren matí'ij majta nyéetzij nyooorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyinyamua'ree nyaj jamuáata'an siaj ajcára'sixi'in síij nyamuáca'ta' ajta síij nya' útata', a'íijma pu cí'tyj i maj tyámua' een.

⁴¹ Matí'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'íijma jimi i Jacobo ajta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'íjta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihuá'íjtye' i tyeítjee, i maj va'cán jin tyityatatyj, a'íi mu tyihuá'íjtye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Títua'aj a'táj jaxie'va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, ⁴⁴ ajta i tí ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'íin pué'eenye' i ti anájcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu tí'ij huo'tyáhuire'en ajta hua' jíjta ma'can huámui'nyij muí'caa i tyeítjee.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácuun

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapua'j tijin Jericó. Ajta tí'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacáj, majta mue'táj i tyeítjee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu síij ta'rácuun je'tyácatyj véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántypuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. ⁴⁷ Tí'ij jáanamujri' ti

a'ñin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'ñi pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'ñici i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁸ Mue'tij mu i tyeítýee jaatá'ijmiejri' tiqúee jijhuaj, ajta a'ñina jéetze' pu ca'nyíin jin jihuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'ñici i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁹ Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metýe'ixáaty'e'ej tijin:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

⁵⁰ Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje're'nyej i Jesús jimi,

⁵¹ Jesús pu'ij a'yan tyataa'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'tij huá'uurej a jimi?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ñina i ta'rácuun tijin:

—Maeestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'ñici jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'ñici i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij merij avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tyar'atyapuájnee tijin Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chájta' i jirij jitze ti a'yan tyar'ajtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puáca huata'ityaca' ² A'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', títua'aj serij a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'tij japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. ³ Títua'aj a'tij a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tyar'ajxina mu púuru'?”, a'yaa xu tyaaté'exaaty'e'en yee: “A'ij pu jitzán juxie've' i tavástara’”, siajta a'yan tyaaté'exaaty'e'en tijin: “Jiye'tzín tu tyijtá yajavá'toosij”.

⁴ Mati'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyó' a'ñici i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'ñi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej sioorej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxina'j mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa'j, majta a'ñimaj huo'ta' maj ja'ajnaanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'ñici i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua. ⁸ Majta a'ñimaj i tyeítýee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapiitíraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'ñimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'ñi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyi'tyejijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj xá'pui', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'ñici i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'ríj xá'pui'. Che' Dios jaatyáhuüre'en tyámua' naa a'ñici ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuáacixa', a'ñina i David. Ajta a'ñimaj i maj tyi'huüre' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxá'j tijin a'yaa pu tyi'xa'pui'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájrurij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tye'yúuj tzajta' jo'tyájrurij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj

(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huatai'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'ij huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj títua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rijcaa ti'ij pua'aj taajcaa. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'ñici xápua' tijin:

—Capu che' a'náj a'tij jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacíj a'ñi mu jáanamujri' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajácuarej i tye'yúuj

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tye'yúuj tzajta' jo'tyájruij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooca'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tye'ityee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooca'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tij tyi'tij ajóotisime'en a jé'ta' i tye'yúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyárraa a'yan tjin:

—A'yaa pu tye'yú'si i yu'xarij jitze tjin: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chí'ij tjin chí'ij maj tzajta' huatyényuunij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej”, siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tij já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamua'jri, i maj tyihua'ijtye' i puaríj majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, a'íi mu huatyóohuij maj jáahuoonij je'ej maj huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íi mu jatzi'nyaa'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin tyihuo'mua'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacá'ij a'íi mu eeracá'ij a'ájna a chá'jta'.

Huatyáahuaj a'ájna i xápua'

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti ari huachica'aj tyétye' imuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'rij, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tjin:

—Maestro, cási', pu'rij huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tjin:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'tij a'yan tyaaté'exaatye'en i jirij yee: “Tyichesij a'májna atyájruij i jájritze”, ajta quee seequéj tyi'mua'astij, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'ij nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tjin tyi'tij siaj mua'aj je'ej tyu'táhuosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'íire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapua' ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'íire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapua' ti já'sejre' i siaj jin quee xá'pu' jimi huaríj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Ti'ij i Jesús a'áa ja'ajcayi'cáacaj i tye'yúuj jitze, aj mu mij a'íimaj ajtyáxiiriaca' i maj tyi'ijta i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta majta hua' jamuán i huásij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tjin:

—¿Tyi'tanyi jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tjin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'ihuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tij nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antyhúo' a'íjci i Juan ti'ij huá'íiraca'aj i tye'ityee, nyiquij i Dios, ca'mij i tye'ityee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tjin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequée ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca'?”

³² Ajta capu je'ej tyi'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tye'ityee mu uyo'ta'ityaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahua'tzi'nyaa'ca'aj i tye'ityee, majta néijmi'i i tye'ityee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'íin pue'éenye'ej i Dios jitze ma'can ti tyi'xajtaca'aj.

³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa'íjci i Jesús tjin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tjin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tij nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

12

A'íjci jime' i maj tyi'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tjin:

—A'tij pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tij huatyátaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tij ájtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'íxie're'en i maj tyi'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyjtye i chuéj mej mij

tyaanájchitye'en cára'tzuj, ti'quij jó'raa a'ájna i a'táj séej chuéj japua. ² Ti'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'raca a' uuvaj, séej pu huata'ityaca' ti jimi tyí'huüre' ti'ij huotáhuavij a'chu ti jaci'puaj a'ájci i a'táj. ³ Majta a'áimaj i maj tyí'muijhuacaa a'áim mu jaatyéevi' a'ájci i ti huata'ijtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ityaca' camu tyi'táj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta mu a'ájci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úra' jitze, majta jajtjá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca', a'áj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ityaca', a'áim mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu síij á'itzeeria'ca'aj, jójra' a'ájci i a'táj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'ájci. A'áj pu'ij huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astáj tijin: "Ma'antzaahuatye'sij a'ájci i nyiyóoq." ⁷ Majta i maj tyi'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huó'ixaj tijin: "A'múu pu a'áim pué'een i ti néijmi'tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'tyitáaci'tyij." ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'ájci i jójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij j'i'rájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij a'ájna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'áj pu aja'va'ma'aj ja'mej ti'quij huá'cui'nyij i mej tyi'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'ájvej i yu'xarij jitze a'ájci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijin: A'ájci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chí'ij tyi'ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'áim pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetce' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara', a'áim pu a'áim pué'een i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'áim huataxájtaca' a'ájci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeítiee, a'áj mu jin jaatáto, mati'ij mij jo'cáj.

A'ájci jime' i maj huá'jijva'ca'aj

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ityaca' i Jesús jimi fariseos mu pué'eenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'táj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁴ A'áim mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzaáhuatyi'ra'aj jin tyi'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyi'xaj i tyeítiee, ji'nye capáj a'ájna jin tyi'xaj mej mij tyáamua' mojo'sejra. Muáaj paj tzaáhuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyey i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'puí' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyi'tajjive' a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj já'ma'can?

¹⁵ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye sij tyi'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenyaja'váit'ye', nyej nyij jaaséj.

¹⁶ Mati'ij mij aya'váit'yej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaj i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i ti tyi'ta'ijtye'.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaatáuiire' a'ájci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'táj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'táj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'áimaj tyáamua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'ájci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

A'ájci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítiee

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje'rén'nyej i Jesús jimi. A'áim mu a'yan tyi'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj merj huácuij, a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' tijin:

¹⁹ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tijin tipua'aj a'táj nyeiichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'ájci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'áim tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'ájci jitze ma'can i ti huamuí'. ²⁰ A'yaa pu tyu'rij, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuáamua'ca'aj, ti'quij i hua' jaatzi' huatyénye'iichaca', capu eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'. ²¹ Ti'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tij a'ájci i ti jatyévi'tinya'aj a'ájna i ti huamuí', a'áim pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i síij i ti je'tyáa'sej, ²² ajta néijmi'caa a'yan tyu'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu síij jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'áim huamuí' i iiti'. ²³ Arí a'ájna, mati'ij eetáciinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyij cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

²⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, ji'nye caxu jamua'reej je'e'j ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'e'j ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ²⁵ Matí'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejnye'i'chen, camu majta i úuca huúichaj, ji'nye a'yaa mu éenye'e'j muá'ju'un matí'ij een i maj tyí'huüre' u tajapua. ²⁶ Ajta a'íjci jime' i maj huatájuurita'j i maj merj huácuij, ¿nyi sequede a'náj jo'íjve'j i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'e'j ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés tu'pú'j huasé'j i ti vivée'jmee' ti'ij tyátaasima'aj? A'íj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: “Nyáaj nu a'ín pué'een i hua' Dios, a'íjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'íjci i Jacob”. ²⁷ A'íj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íjma i maj merj huácuij, sulu a'íjma pu Dios i maj júurij. A'íj xu jin mua'aj je'e'j pua'aj tyityojo'vátzaj.

A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'
(Mt. 22:34-40)

²⁸ Matí'ij jáanamujari' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaa'j, síj ti hua' jitze ajtáama'can i maj tyihuá'mua'tye'j i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íj pu huó'namujari' je'e'j maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íj pu ajtyáxiiriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyí'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—A'íjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'íj pu a'ín pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamujari', mu siaj Israel jitze ajtáama'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íj pu síj na'aj pué'een. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a' júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua're'j, ajta patí'ij pana'aj tyo'huájca'nye'j.” ³¹ Ajtáhua'aj pu síj i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'íj i axa'aj tyévíj, a'yájna patí'ij asíj tyi'tyia'cha'íj.” Capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'íjna i nyúucarij ti hua'puaj.

³² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tye'j i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyí'ja'yájna patí'ij tyaataxájtaca', síj pu'uj a'ín pué'een i Dios, capu síj ajtáhua'aj séejre'. ³³ Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti síj uhuájca'nye'j, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítsee tyati'ij tajímua'aj tyí'taxie've', jéetze' pu tyí'huüre' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cu'caa na'ríj néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'raaa i ya'muáatsee.

³⁴ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'e'j ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyihuá'mua'tye'j, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—Capáj aj' imuáj je'e'j je'en jo'tij tye'é'íjtaj i Dios.

Ajta quee che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyí'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Ciriístu'?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tye'yúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuo'j tijin:

—Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tye'j i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciriístu' a'íj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'íjna júuricame'ra' i Dios, a'íj pu ca'nyíjra'aj jaata' a'íjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Huatyéyixi' i ipuárij japua íyan i nyamuáca'ta',
'asta nyanaj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íre'.”

³⁷ Ji'nye tyí'rij ti i Ciriístu' a'íj jitze eerama'caantaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciriístu' tijin “Nyavástara'”?

Majta jéehua i tyeítsee i maj jáanamujari', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'e'j ti tyí'xajtaca'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i maj tyihuá'mua'tye'j i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tye'j i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ránajchi maj tyí'chajca i sícu'ri' ti tyí'catí'íjmee' ajta mej mij tzaáhuatyí'ra'aj jin i tyeítsee huo'tatyójtye'en jo'tij na'aj i cáaye'j jitze. ³⁹ A'íj mu jahuo' jo'maj ja'rarase'j i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríj tipua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'íj mu jahuoonyij jo'tij jo'ojca'j i ti tyihuá'cue'tye'j mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'íj mu majta tyihuá'ari'raaa néijmi'i a'chu maj caa tyí'tíj tyí'ijcha'íj i maj

antyúujimua'astariaca' i ucarijsee, ajta mej mij quee je'ej huojosejra a'ñi mu á'tijti' metenyúusima'aj i Dios jimi. A'ñi mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucarij ti jusij ti tyu'támu'vejritaca'
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'ñijma pu séjraca'aj i tyeityee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tij mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyej ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'ñin hua'puácaa ucáhua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'ñijma i maj jamuán huacij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'ñimaj i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'ij tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáhua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Tí'ij iramá'caj i Jesús i tyeyúuj tzajta', síj ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatí'tijmee iye'ej ti tyiquéetime ajta mu chí'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi petyí'sej mu chí'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jupapúa tyiquéetime.

Tyí'tij ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipúa'rij
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Matí'ij mij a'áa jo'cáj a'ájna a jirij jitze ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tij i tyeyúuj ja've'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayixij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'ñi mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyi'rinyij, ajta tyi'tij ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipúa'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tij jamuáacuanamuaj. ⁶ Ji'nye mue'tij mu huataséjre'sij i maj nyenyúucaaj jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tijin: "Nyáaj nu a'ñin pué'een", jéehua mu mij huá'cuanamanu i tyeityee.

⁷ 'Tipua'aj mua'aj serij a'yan tyi'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'rij maj merij tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyi'tzihnye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tyeityee, majta séecan tyeityee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'ñi mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'ñi pu a'ñin pué'een i ta'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Tyámua' xu'uj mua'aj jujímua'aj tyityahuóocha'ñin, ji'nye majmuá'vi'tin a'ñijma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Majamuatájeevij sij sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'ñijma i tajtúhuan siajta a'ñijma i maj rey jin tyityatatyij, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij sij a'ñijma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁰ Ji'nye ti'ij quee nu néijmi'i tye'entyipúa'ren, a'yaa pu tyúuxie've' sij anaquééj néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucaaaj. ¹¹ Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej sij tyihuo'té'exaatye'ej matí'ij jamuá'anvi'tij a'ñijma jimi i maj tyí'ijta. A'ij xu huataxáj tyí'tij ti i Dios jamuata'íjtye'sij sij sij jaataxáaj, ji'nye caxu mua'aj a'ñin pué'eenye'ej xá'ju'un i sij tyu'taxájtaj, sulu a'ájna i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'íhuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi i jutáatastyamua' matí'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tyeityee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i sij nyejitée ajtyáma'can; ajta a'ájna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipúa'rej, a'ij pu huáire'en.

¹⁴ 'A'ájna xicáara' jitze tyí'tij xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tzihnyi're', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tij quee a'yan tyiye'tyévjtye', (a'ájna i ti já'jijve', a'ñi pu yo'itéej ja'mej), ajta a'ñimaj i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiyet'zin jo'cáxi'ñin a'ájna jo'tij jirij jo'quéetimee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'tij

iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'ríij sáij tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo'ré'nyinyiica'an a juchéj tí'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij, ¹⁷ Cuí' xaa a'ímaj i úucaaa maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios tí'ij quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an a'ájna tí'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ jí'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyapuétzitariaca' tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta chee a'yan atyojo're'nyesij séej i xicáara' jitze tí'ij a'ájna. ²⁰ Ajta títua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej tí'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tyeityee i Dios tí arí hua'antýihuoj, a'í pu'ríj a'yan jáaruuj tí'ij quee che' á'tyeevi'in.

²¹ 'Títua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Círlistu'", na'ríij a'yan yee: "Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyí'hue'tacaa, a'í mu mij tyí'tíj tyu'taséjrataj i tyeityee jimí mej mij huo'cuanamuan, títua'aj huatá'i'riitarej maj a'íjma huácuanamuan i tyeityee i Dios tí arí hua'antýihuoj. ²³ Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyí'táj rínyij.

Tí'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxçirie' jime', ²⁵ majta uje'cávatzij i xú'ra'vetyee tí'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' tí aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'í pu'ij hua're'ityixij i maj jahuúire' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tyeityee i Dios tí arí hua'antýihuoj, néijmi'caa mu tyisiire'ej i tyeityee jo'tíj na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tíj joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ 'A'íj xu jitze tyí'huóo'iteeritye'en i xápua'. Tí'ij antyicua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta tí'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'íj xu jin jamua'reeren tí arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj títua'aj seríj tyí'táj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren tí arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' tí jítzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren tí arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeityee i maj iye'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipua'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúucaaa capu a'náj antyipuá'rij.

³² 'Ajta a'náj tí xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj tí a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huúire' nusu i Yójra'. A'í pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'íj xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj tí a'yan atyojo're'nyesij. ³⁴ A'yaa xu tí'ij i a'tíj tí mu' jó'yi'muij, anaquéej pu'ij juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimí tyí'muarie' mej mij jáacha'ín i chi'ra'an. A'íjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muarie'en tyí'tíj tí muarie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en tí tyí'cha'íj ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj tí uvé'nyesij i tí aja'chej, títua'aj tyechúmua'risima'caj, na'ríij a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríij tí'ij huatapuá'riaca', ³⁶ jí'nye títua'aj jiye'tzín nu've'nye, nyajta jamuáatyoonij setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'íj nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i séecan a'yan tíjin: Síóoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeityee mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj tí'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i cánya'xii maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tíquee cu'ustij. A'íjma i maj tyíhuá'íjtye' i puaaríj majta i maj tyíhuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'í mu jahuóoca'aj je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeityee hu-atanyínu'caj.

Íiti' pu tyí'tíj tí naa tyaarie'ej ja'vá'huaj a'íjci i Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamua' muatya'aj tijin, ti Cá'atzaj. Ti'ij i Jesús ooj ajtyequeécaj i méesaj jitze, íiti' pu aje'ré'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jistij i ti naa tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'tíj tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyitaaraca' a'íjci i limeetaj, ti'quij ja'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Ji'nye een jime' jahuaaja a'mújci i ti naa tyaarie'ej? ⁵ F'riitacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huéecaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'ájna jin huo'táhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'ej pu'a'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaatapu'a'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'itziitye'? Tyámua' pu tyi'tíj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyi'riitaj ja'mej sij huo'táhuire'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'ájna i íiti' a'yaa pu huaríj je'ej ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaqueéj nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzaahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojoté'exaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'ájna i Judas Iscariote, sñij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu a'íjma jimi jo'mej i maj tyejúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ¹¹ Mati'ij jáanamujari', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanájchitye'en a'íjci i Judas, a'íi pu'ij i Judas jahuoca'aj a'náj ti huatá'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tíquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritacaa i cánya'xií, a'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Jo'nyij muaja'raanajchí tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cu'a'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'íj?

¹³ Aj pu'ij hua'puáca hua'títyaca' i maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin: —Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuaa, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'íin jo'tyarutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'tíj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cu'a'nyij hua' jamuán i nyetyeítyeristymua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'íj?” ¹⁵ A'íi pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chí'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cu'a'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi' i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaj, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cu'a'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze ti'ij i Dios huó'cha'íj.

¹⁷ Ti'ij ari huatíca'caj Jesús pu jo'tyájruij u chí'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Mati'ij meríj tyí'cu'a'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sñij i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu sij nyajamuan tyí'cu'a', a'íi pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús sñij ajta sñij a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een sñij i sij tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu i páan ájrunyíi a'íjci jitze i túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze, ajta a'ájna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahuí'rihua'caj tíquee nie'huacajche'.

²² Móoche' mu tyí'tya'cue'síma'caj, ti'ij i Jesús páan tyí'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyitaaraca' ti'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin:

—Xáacua' a'íjci, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

²³ Ti'ij ta'ij i váasuj tyíjáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ti' quij a'íjma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. ²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuüre'en mu'caa, ajta ti'ij i Dios ja'antyipua'ritye'en i ti jájcuaj jin tya'tóoratziiri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijn canu jamua'tyej
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Mati'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'c'ij a'ájna Aseitúunajrimi jirij ti jo'tacá'aj. ²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "A'íj nu je'catan i cánya'xii ti síire', majta i cánya'xii mamuj úrutuyij." ²⁸ Ajta nyati'ij huatájaurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsíire'ej a Galillea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa j tijn:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xaj maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa j tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyí'mua'ixaatye', iíij tica' ti'ij quee xu jíhuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tijn capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyiin pu jin a'yan tyaaté'exaa j tijn:

—Típua'aj a'yan tyúuxíeve'ej nyaj ajamuán huámu'nyij, canu muaatyáhue'taj. Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Mati'ij mij jo'c'ij a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j maj jamuán huac'ij tijn:

—Xaará'saj iíye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ Ti' quij áyee jo're'nyej, a'íjma pu jo'v'it'ij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'. ³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa j tijn:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamu'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoche' xu atányejnye'rij.

³⁵ Ti' quij i Jesús eerájraa a'tzúj áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios típua'aj a'yan tyí'riitan tiquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze ti jitzán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi tijn:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, típua'aj petyu'tá'an ti'ij quee náaci'tyij a'íjna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'ij, a'áa pu'ij huajo'tyoj típua'aj merij tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijn:

—Simón, ¿nyi petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij?

³⁸ Síoche' xu atányejnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, ti'ij quee tyi't'ij je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinyij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Ti'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'caj, ji'nye cutz'ij pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en. ⁴¹ Ti'ij huéecaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, ti' quij ajtáhua'aj aje're'nyej típua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴² Xá'ajhuixi', che'rěj, pu'ríj yaja've'mej i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Mati'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús ti'ij i Judas, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu aje're'nyej majta jéehua i tyeityee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'íjma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tyeýuuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huásij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej ti ye'ej huárinyij mej mij jáamua'reej a't'ij ta'íin pué'een i Jesús, a'yan tijn:

—A'íjna i nyaj ji'tyápu'i'tze'ej, a'í pu a'íin pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnáan, sia'naji'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Maestro.

Ajta ji'tyaápu'i'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeityee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náaji'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'í pu júchúun íjcutaca', ti'íj ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i ti jahuíre' a'íjci i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta'. ⁴⁸ Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeityee tijin:

—¿Ji'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta ciyéj tyu'í'ij siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tye'yúuj tzejta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj néijmi'i mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yooriéej i Jesús. ⁵¹ Ajta síj pu tyamuéej jaavájrasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eerónajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'í pu jaatátoj i cáanarij ti'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Matí'ij yo'vi'tij i Jesús a'íjma jimi i maj tyityatatyj

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Matí'ij mij yo'vi'tij i Jesús a'íjci jimi i ti tyihua'íjtye' néijmi'caa i tye'yúuj tzejta', matí'ij mij néijmi'i tyúusiij i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, i huásij majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu ímuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa i tye'yúuj tzejta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta', majta i maj tyityatatyj, a'í mu jahuooca'aj tyí'tij maj jitzán uppuá'ritye'en i Jesús, ajta camu tyí'tij huáttoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyí'tij maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuixij matí'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tijin:

⁵⁸ —It'yáj tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tye'yúuj i tyeityee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéicaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tye'yúuj i maj quee i tyeityee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyí'tij maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'íin ájchej a'ájna hua' tzejta' a'íjna i ti néijmi'caa tyí'ijtye' i tye'yúuj tzejta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusiij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'itzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritye'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyí'tij huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin paj pué'een i Ciriistu', i ti yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquée na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzejta'.

⁶³ Ti'quij a'íjna i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta' ja'antyisújtza'an i jusíicu', mej mij jáamua'reej tijin pu'rij huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu che' juxie've' ti a'tij je'ej tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu seríj jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámu'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tziique'muaxi'in, majta jo'tanáa ajíisa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tye'yúuj tzejta' a'í mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tijin capu jamua'tyej i Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'rájta'cuaj i chí'táj. Aj pu'ij síj íiti' utyájrurij ti jahuíre' i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzejta', ⁶⁷ ti'íj a'íj huaséj i Pedro ti jupuístya'ca'aj a'ájna jo'tij já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa ti'íj ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyí'xáataj tijin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyí'tij paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajjihuaca'. ⁶⁹ Ti'ij ij ajtáhua'aj i líti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaaj a'yan tijin:

—A'múu pu síj a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj i maj aja're'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síj a'íin pué'een, ji'nye Galileea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij ari hua'puaj huajjihuaca' i tyacuáarie', ti'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tijin: “Ti'ij quee xu hua'puaj huajjihuaj i tyacuáarie', muáaj paj huéecaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyinyajraa a'íjna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyuusiij i maj tyihua'ijtye' i puaaríj a'íjma jamuán i huásaj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyj. Aj mu mij áyooovi'tj a'íjci i Jesús meetyaji'que'ej, mati'ij mij jaatátuii a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ti'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj perij a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeuyúj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cási' jéehua mu a' jitze tyí'pua'ritey'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeeyí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tij maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeityee. ⁷ Síj pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyí'tyacui'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeityee aje're'nye, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuavíj i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyeeyí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íimaj i maj tyihua'ijtye' i tyeuyúj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuii. ¹¹ Majta i maj tyihua'ijtye' i tyeuyúj tzajta', a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeityee mej mij jaatáhuavíj a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ari' ji'nye náarinyij a'mújcij jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejiihuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pu'a'aj huáruuj?

Majta i tyeityee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejiihuajra a'yan tijin:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeityee jimi, a'íj pu jin jaatátoaj a'íjci i Barrabás, ajta ti'ij tyu'ta'ítaj maj je'ria'vaxi'in i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyísi i xantáaru'uj. ¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'víj xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzicare'ej ti jin cistijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejiihuajra'nyij a'yan tijin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úra' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyitunutacaríaj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj. ²⁰ Mati'ij

jatyaxáhuataj, aj mu mij je're'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu sáij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuaaj táatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'táj ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mij ca'nyérij jin huata'íj ti'ij ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jirij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mu'chúj Mu'taj), ²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyéztij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj. ²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'táj ti c'tij i ty'caanaria'ra' i Jesús sáij ajta sáij.

²⁵ Pu'rij jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'táj jitzán tyo'jpuá'rij a'yaa pu tijin: "Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can." ²⁷ Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'ájna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyevistaca'aj."

²⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéicaj xicáj jitze ja'ajtaahuaj, ³⁰ asíj a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta. A'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tin ti jusáij jupapúa huatányuunij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Ciriístu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Ti'ij huamu' i Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ti'ij tyará'aj a'tz'aaaj tacuariixpuaaj, néjimi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyar'tica' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ³⁴ Ti'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajjúhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'ájna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jime' pej pij nyojo'hua'xij?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamua'ari' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamua'ari', a'íj pu huatajé i Elías ti'rúj á'tyeej ti tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij sáij aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'táj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antz'ijvi, ti'quij ciyéj jitze ja'antijj'quej, aj pu'ij a'ájna ájchui ti'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyi'táj, a'yan tyi'xáataj a'ájna i a'táj tijin:

—Setyu'chó've' tipua'aj yatanyéj a'ájna i Elías ti'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyíin jin huajjúhuaca', ti'quij huamu'. ³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tzijhua pu ujo'tahuájca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásuajtca'an. ³⁹ Ajta i tyenyéanti' i xantáaru'uj ti tyi'ijtye' i maj anxityej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tij jóonyeeriaca'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamua'ari' je'ej ti tyu'jijhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'jiré'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úucaa a' imuáj jo'tyu'úuj méesejraaca'aj, sáij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia Magdala ti já'ma'can, ajtáhua'aj sáij Maríia hua' náanaaj a'íjci i Santiago ti c'leen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj sáij i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galillea. Jéehua mu majta séecan i úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ti'ij huaré'chumua'riaca', tyará'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huóo'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'ájna i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj va'cán jin tyityatatyij, a'íi pu

ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íí pu'ij ajo'ré'nyej i Piláato jimi, tí'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. ⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu'to'tóomua'aj tí i Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyeytyi' tí'ij jaata'íhuo' a'chu tí arí a'tyeevi'ca'aj tí huamuí'. ⁴⁵ Tí'ij i hua'tyenyeytyi' a'yan tyaaté'exaa tí a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José tí ja'cájan i tyévira' i Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánanij tí naa een tí naa tyí'cuenaa, tí'quij ja'ajtajá i muí'chíj ajta je'en je'ré'íjcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj tí sicírara' eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna i Maríia Magdala tí ja'ma'can, ajta síij i Maríia náanajra' a'íjci i José, a'íí mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i muí'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i Maríia Magdala tí ja'ma'can, ajta i síij i Maríia náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'íjna i Salomé, a'íj mu tyi'tíj huánanij tí naa tyaarie'ej mej míj jacáhuaaty'e'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jízte ta'nájcaj i iteerij, tí'ij oochán eere'nyeesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj i muí'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyij uya'ráxiiraj i tyetyéj tí jin eetyánami' jo'tíj jóocun tyej tyij utyájrutyey?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo'ré'nyej aj mu míj jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa i tyetyéj tí eetyámuaaca'aj. ⁵ Mati'ij utyájrurup jo'tíj jóocun, tyamuéej mu huaséj tí a'úun je'rácatyí muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cuenavi'ca'aj i tí tyi'chajca'aj. Aj mu míj i úucaa tyu'tátzín, ⁶ ajta a'íí pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu tyi'tziñnye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret tí ja'ma'can, i tí óotateehuaca' i cúruuj jízte. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. ⁷ Áricuj sioté'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tíjin: “A'íí pu a'áa jooméj a'ájna a Galilea tí'ij ajtáhua'aj jamuájsiire'en jíjcuuan, a'áa xu ye'sejran, a'yájna tí'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

⁸ Aj mu míj iirahuáachajra i úucaa, jí'nye metyóoviveesima'aj, majta tyí'tziñnya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaaj i juyéj jízte, jí'nye metyí'tziñnya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala tí ja'ma'can

(Jn. 20:11-18)

⁹ A'íjci xicáara' jízte ta'nájcaj i séej iteerij tí'ij i Jesús huatájuuriaca', tí'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéej huataséjre i Maríia Magdala tí ja'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús tí huo'tamuárij. ¹⁰ A'íí pu ujó'mej tí'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuíjritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. ¹¹ Majta a'íimaj mati'ij jáamua'reeri' tí i Jesús huatájuuriaca' ajta i Maríia arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj

(Lc. 24:13-35)

¹² Tí'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tíj quee a'tíj ja'chajca'aj. ¹³ A'íí mu míj ujó'ju' mej míj huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

Tyi'tíj tí i Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Tí'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, mati'ij móoj a'íimaj ajtyetyá'caj i méesaj jízte. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj jatyaánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, jí'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj tí arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tíj tí tyá'antzaahuatye'sij ajta huái'huaj, Dios pu tyaatú'uunyí'raj, ajta i tí quee tyá'antzaahuatye'en, a'íí pu jajpuéetzij ja'mej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríij huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tipua'aj a'íjma mua'ajtamuarie'xi'in i maj tyí'cucuí', tyámua' mu rinyij.

*Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá**(Lc. 24:50-53)*

¹⁹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' tí'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'íi mu mij i maj jamuán huacj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huüria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj tí a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj a'íj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'símua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaa' a'íjma i maj juji'íj jin jaaséej ti'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íjma huo'té'exaatye'en i tyeítýee i nyúucarij i Dios ti jimi je'rámá'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'íj tyino'támiteeraj ti xá'puí' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyévee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muamua'tyej.

Síj ti tajapúa tyí'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna ímuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puarij já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íra'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íj mu hua'puaj tyámua' tyi'tyeyéi'tyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, jí'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íjma i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'íj séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íjma tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyi'huüre', ⁹ a'yájna matí'íj tyeeyí'tihua'aj a'íjma i puarij, a'íj pu huaci'íj i Zacarías ti'íj a'íjma utyájrutej i tyeeyúj tzejta', ajta je'en íjcuu antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'íj ooj tyatáasima'caj i íjcuu, néijmi'i mu i tyeítýee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'íj síj ti tajapúa tyi'huüre' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'raaca' i íjcuu. ¹² Ti'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapúa tyi'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Zacarías, capáj tyi'tziinye'ej, jí'nye Dios pu arí jáanamuajri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'íj, a'íj pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeítýee huatóotyamua've'sij ti'íj huanie'huaj i pá'ri'íj, ¹⁵ jí'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juqué'íj, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íj pu i Juan anaquéej huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'íj tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i ti'ríj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyiyoomuámua're' tyihuojo'ítéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'íj huá'uuren i tyeítýee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

¹⁸ Aj pu'íj i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapúa tyi'huüre' tijin:

—Jí'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Jí'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'íjna i tyaj néemi'íj pu'ríj ajta ucarij.

¹⁹ Ajta a'íjna i ti tajapúa tyi'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaj, a'íj nu jimi tyi'huüre' i Dios, a'íj pu unyojo'ta'ityaca' nýej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰ Ajta íjij capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaa, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'rítaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyu'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaa.

²¹ Majta a'íjma i tyeítýee, a'áa mu pua'quéj jo'tyu'úuca'aj mee'chó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti íiráamej i tyeeyúj tzejta', majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'íj já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. ²² Ajta ti'íj íirájraa, capu che' i'rítaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumúaca' jin tyihua'íxaatya'ca'aj, jí'nye capu che' i'rítaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tyeeyúj tzejta'.

²³ Ti'íj antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeeyúj tzejta' a'íjna i Zacarías, aj pu'íj jó'raa i júchéj. ²⁴ Ti'quíj huatajútzej a'íjna i Isabel, aj pu'íj huatyóo'avaataca' u júchéj, anxí máxchirie' pu á'tyeej tiquee íiráyi'caa i júchi'táj, a'yaa pu tyi'mua'ajca' tijin: ²⁵ "Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeítýee quee ná'xaahuataj."

Síj ti tajapúa tyí'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

²⁶ Ti'ij aráasej máxcirie' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ityaca' a'ijci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galillea, ²⁷ a'áa pu ja'chajca'aj a'ájna i María i ti arí t'mua' huatyévi'che'sij a'ijci jamuán i José, a'ij ti jitze eeráma'can i David, ajta i María capu eexúj a'tij jamuán hui'caria'aj. ²⁸ A'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'úu pu jo'tyájruij jo'tij je'rácatyí a'ájna i María, ti'quij a'yan tyaatatyójtje tijn:

—Ajíi' María, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ María pu je'e'j tyo'taséj ti'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'e'j ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej. ³⁰ A'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tziinye'ej María, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹ Ijijí paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tijn JESÚS. ³² A'í pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijn Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pu'é'een, a'í pu tye'entyájruty'e'ej ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeraj, a'yájna ti'ij i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i David, ³³ a'í pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipua'rij i ti jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ María pu a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ijci i ti tajapuá tyí'huüre' tijn:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyú'rinyij, t'ipua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—A'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'í pu a jitze huatyá'ítzeere'ej, ajta a'ájna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'í pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'ájna i pá'ri'ij ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijn i ti quee tyi'tij jin á'ítzeere' ti ajta Yójra' pu'é'een i Dios.

³⁶ Ajta a'ájna a'ihuáara' i Isabel a'í pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucarij, a'ájna i maj a'yan tyá'xajtaca'aj tijn i ti quee yo'mua'tacaa, pu'rij aráasej máxcirie' á'tyeej ti jutza'. ³⁷ Capu tyi'tij muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i María a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuüre'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'e'j paj perij tyinaaté'exaa.

Aj pu'ij jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre'.

María pu júumuaarin a'ijci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i María jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tij ja'chajta' jirij jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ájna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtjej a'ijci i Isabel, ajta je'en utyájruij u chi'táj. ⁴¹ Ti'ij a'ájna i Isabel jáanamuajri' ti jaatatyójtjej i María, a'í pu i pá'ri'ij huatáhuuaxij i jucáatze', ajta a'ájna jimi i Isabel pu huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyiin jin a'yan tyaaté'exaa a'ijci i María tijn:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájttoo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájttoo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyij nyaj pu'é'een nyáaj, ti'ij mu jo've'mej nyeetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamuajri' i paj naatatyójtjej, a'í pu i nyiyóoj ootáhuuaxij i nyajucáa jitze, a'ijci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj ti a'yan tya'róo'astej je'e'j ti i tavástara' tyimuaaté'exaa.

⁴⁶ María pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

I nyaj jin ma'uumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzi're' a'ijci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeeriaca', i nyaj quee je'e'j tyéejviicue',

ajta ijijí ti yujo'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxáta ti i Dios tyámua' tyinaatyájttoo,

⁴⁹ ji'nye a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'í pu nye jimi jéehua huápui'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tij jin á'ítzeere' i ti jin ántyapuaaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej,

a'íjma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyí'uurej,

ajta tyihua'antyi'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime',

ajta va'cán jin tyihua'antyaarujtyej a'íjma i maj quee je'e'j tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íjma i maj tajcuca'aj,

ajta huo'ta'ityaca' maj jó'ciinyej mequee tyi'tij antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pu'é'een.

⁵⁴ A'íjma pu huatáhuu i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huüre', ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoraziiri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aamí' tya'tóoraziiraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij, a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Mariía a'áa pu jo'tyá'itzee a'chu huéecaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tij ja'chej.

Tí'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Tí'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeítyee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en matí'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel.

⁵⁹ Tí'ij arahuéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysi'jchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna tí'ij ántyapuaj i táatajra'.

⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin: —Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu antyapuaj ja'mej tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tij a'yan antyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Matí'ij mij jumuáca' jin jaata'ihu'o'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj tí'ij a'yan antyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu antyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tij huaríj a'ájna jo'tij jiríj jo'quéetimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihu'o'raca'aj tijin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji'ré'can jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'ri'ij.

Chuícaria'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pué'een i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tijin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj pu jin mujo've'mej tí'ij hua' japua huatányuunyij i jutyeítyeristyamua'.

⁶⁹ A'íi pu uyo'ta'ityaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee tí'ij tajapuá huatányuunyij, sáij ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuüre'.

⁷⁰ A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoraziiri':

a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyi'xajtaca'aj,

⁷¹ a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',

ajta néijmi'caa a'íjma jimi i maj taxana've',

⁷² a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma i tahuásimua'ci'ij,

ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoraziiri'.

⁷³ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri'

a'íjci i tatáataj Abraham:

i ti taatá'sij

⁷⁴ tyej tyij quee tyi'tziinye'ej yan tyesejria'aj,

tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj i maj tájcha'íire'

sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuüre'en,

⁷⁵ tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tij jin á'itzeeria'aj,

ajta tyej tyij jimi huatyá'itzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

⁷⁶ Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pué'een,

a'yaa mu muaatámua'sij tijin a'íj ti jitze ma'can tyi'xaj i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'íjci jimi i tavástara'

tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

⁷⁷ pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en

ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee

ajta je'en hua' japua huatányuusij.

⁷⁸ Ji'nye a'íjna i taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej,

a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

⁷⁹ tí'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee

jo'tij jéetze' huápu'ij jo'tíca'

ajta je'en a'íj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

⁸⁰ Ajta a'ájna i pá'ri'ij a'á pu tyéve'sesima'aj, ajta a'áj jitze huatyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'ájma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Ti'ij huanie'huaca' a'ájna i Jesús (Mt. 1:18-25)

¹ A'ájna imuáj a'á pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'á pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'áin tyeje'íjtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeítyee jo'cáxij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'áj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze ajtyáma'can, ti'quij a'áa jo'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ájna i José a'áj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵ A'áa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'ájci i María i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'ájna i María pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶ A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'ri'ij. ⁷ A'áa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cáixurij jin jaque'ijcataca' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyáacun jo'maj ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chí'ij tzajta'.

I maj tajapuá tyi'huüre' majta cánya'xií maj siiria'ca'aj

⁸ Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xií siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xií. ⁹ Aj pu'ij jiyet'zín siij huataséjre i ti tajapuá tyi'huüre' i tavástara' jimi, a'á pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyi'huüre' a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Caxu tyi'tziinye'ej, ji'nye a'áj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyi'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeítyee. ¹¹ Ijij pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'á pu a'áin pué'een i CHRÍISTU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'ij ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'tij ja'mej ciyéj jitze ta'tyáacun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiyet'zín mue'tij huataséjre i maj tajapuá tyi'huüre' a'ájci jimi i siij, i maj tyé'tyojtzí'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijn

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'i'ij naa huasé'rin u tajapuá.

Miche' tyámua' tyi'tyesejre'ej i tyeítyee iyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Mati'ij jo'cáij i maj tajapuá tyi'huüre', a'áimaj i maj cánya'xií tyiséjraca'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijn:

—Tyiche' ujo'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaaaj i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiyet'zín ujo'ju', mati'ij mij jaatyoj a'ájci i María majta i José, majta a'ájci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'raca'tyúu ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷ Mati'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaaaj a'ájna i ti tajapuá tyi'huüre', a'ájci jitze ma'can i pá'ri'ij ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'ájci jime' je'ej maj tyi'xajtaca'aj i cánya'xií maj siiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'ájna i María néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'áimaj i maj cánya'xií siiria'ca'aj, a'á mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'ájci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'tij tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i tajapuá tyi'huüre'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeýúuj tzajta'

²¹ Ti'ij arahuéicaj xicáij tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisíjchaca' i navíira' i pá'ri'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijn JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyi'huüre' a'ájci i María ti'ij quee xu jútza'caj.

²² Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'iraca'a a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'vi'tij a'ájci i pá'ri'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huarij, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'ájna i pá'ri'ij ti tyáati' ti anaquééj huanie'huaca'." ²⁴ A'áa mu mij ujo'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tijn: "Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcu'isee na'riij hua'puácaa i jáamui'isee."

²⁵ A'ájna imuáj sñij pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tñin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyi'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'ájci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'ij i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaaty'a'ca'aj ti quee mu'i nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'ájci i Ciríistu', i Dios ti uyo'ta'ityij. ²⁷ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'ri'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tyeyúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'ájci i pá'ri'ij, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tñin:

²⁹ Nyavástara', íjij pu'rñj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'rñj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámui'nyij a'ájna i ti muahüire'.

³⁰ Ji'nye nu'rñj jaaséj a'ájci i ti tajapua' huatányuusij,

³¹ a'ájci i paj yan jaatyájtóo ti'ij huo'tyáhuüire'en, néijmi'caa i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'ájna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua,

ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'ájna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'ájci i pá'ri'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i Maríia, i náanajra' i pá'ri'ij tñin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pui'intari'huaca' a'ájci jimi i pá'ri'ij, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitey'entyárutyixi'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mu'i'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatyíj. A'íi pu a'íin pué'een i sij jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyi'mua'tzej i tyeétyee. Ajta néijmi' i a'ájna a'yaa pu muéetzij tymuaatacu'nyij a tzajta' ti'ij a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaja' jime'.

³⁶ Sñij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, íiti' pu pué'eenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tñin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'rñj huápui'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íica' ti'ij huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucíin ti'quij huamuí' i cína'ra'an, ³⁷ pu'rñj ij muáacuatyey japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyí'caa u tyeyúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyi'huúria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahúoo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'ájna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatyee'n a'ájci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeétyee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mati'ij néijmi' i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galíleea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'ájna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóoomua'riajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'ájci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapuaaj a'úu mu yó'tyoo u tyeyúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'ájci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyiri' i hua' yojmua' i maj anaátya'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jajcha'íica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipua'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cáj jo'maj ja'chej, ajta a'ájna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyi'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáhuoonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huoonyij.

⁴⁶ Huéicaj xicáj mu á'tyeej maj jahúoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoy i tyeyúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyi'íjta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'ájci jime' ti tyámua' naa tyojo'íteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'íxaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tñin:

—Nyiyóoj, zji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'rñj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a'táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tñin:

—¿Ji'nye sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chí'táj?

⁵⁰ Majta a'ñmaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'ñ pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua'tyetyájtoo, majta a'ñmaj i tyeítyee.

3

Ti'ij i Juan tyihua'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijtaca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'ñ pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijtaca'aj a Galileea, ajta i ihuáaria'ra' a'ájci i Herodes Filipino ti ántyapuaj a'ñ pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'ájna i Lisánias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'ñ mu puariij jin tyityetyú'uuca'aj i tye'yúuj tzaajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'ájci i Juan i ti yó'jra' pué'een a'ájci i Zacarias a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huá'raa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeityee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huá'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyi'xajta'ca'aj ti a'yan tijn:

A'tij pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijn:

"Tyámua' xu huó'uurej sij sij jajchó've'ej i tavástara',
sajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyi' sij sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistyá'xi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee,

ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jirij jo'quéetímee,

ajta i juyéj ti tyuututájmee, a'ñ pu huatóoje'yij,

Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo're'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñ mu jaséjran a'ájci i ti Dios jin tajapúa huatányuusij."

⁷ Matí'ij i tyeityee ajo're'nyinyiica'aj tí'ij i Juan huó'uiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Mua'aj mu sij cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tíquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij? ⁸ Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, ta'aj ij huataséjre'en sij serij tya'tzaahuatye' i tavástara' jimi, sajta quee a'yan tyi'xajtaj yee: "Itýáj tu Abraham jitze eeráma'can", ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' i ti Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyeityéj tí'ij a'ñ pué'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een tí'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyi'tajca' a'ñ pu tyu're'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeityee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'ájna i ti hua'puáca' tyi'ij síicu'ríj, che' séej jaatáchuiitye'en a'ájci tíquee tyísiicu', ajta a'ájna i ti tyi'ijcha'íj i ti tyi'cua'ri', che' tyaatá'an a'ájci i ti quee tyi'tij tyícha'íj.

¹² A'ñ mu majta aje're'nyej mej mij huá'huaj i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyi'ti'ijcicaa, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájci i Juan tijn:

—Maestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'ñ xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'pui'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Arí ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Caxu tyi'tij huá'nahue'raj i tyeityee, caxu hua'nyeechej nusu sij hue'tzij jin tyi-huá'xajtzí'raj tyi'tij maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'ájci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'ñmaj i tyeityee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'ñ pué'eenye' i Ciriístu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaaj tijn:

—Nyáaj nu ji're'can jime' jáytyij jin já'mua'íiran, ajta síij pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'ñ pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyeequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviytye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹⁷ A'ñ pu ji'tyáa'

i ti jitzán ja'náca'tziji i játzara'an i tyeríucuj, ti'ij jujíme' jájsiirej i xiéerij. Ajta a'íjci i ímuae'rij a'íj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íj pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tíquee a'náj já'mu'i'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítsee. ¹⁹ A'íj pu ajta tyityá'xij a'íjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íj pu tyévi'tinye'ej a'íjci i Herodías, i ti íira'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'tíj jime', a'íj pu je'tyáanaj a'íjci i Juan.

Ti'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítsee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyi'xajtaca'aj tíjin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can
(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyi'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ ajta a'íjna i Elí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ ajta a'íjna i José, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Neri, ²⁸ ajta a'íjna i Neri, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i Er, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i Leví, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i Eliaquim, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i David, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta a'íjna i Nahasón, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íj pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i

Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámece, ³⁷ ajta a'íjna i Lámece, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ti'quij Jesús jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapua'j tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicá'j já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyessi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tij huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huata'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj ji're'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'vi'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijimi' i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijimi' tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancúriaa', nyajta a'íj huata'sij a'tij ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷ Tipua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijimi' i pu muéetzij tyi'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'vi'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antiyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj ji're'can jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyi'huire' mej mij muáacha'in.

¹¹ A'íi mu mua'ajriásij i jumúaca' jime'

pej pij quee tyi'tij jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tij je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tij je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'áin a'yan huárinij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³ Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéetjyoj je'ej ti huárinij, ti'ij ja'antiyimé'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáara' asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'antari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijimi' i tyéetyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. ¹⁵ A'íi pu tyihua'mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijimi' i tyéetyee tyámua' mu tyeytájtoo.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' mat'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyárupij ti'ij tyeyi'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jíjve'en i yu'xarij. ¹⁷ Mat'ij mij jaatapij i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',

ji'nye a'íi pu na'antiyíhuoj,

nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'ñi pu unyojo'ta'ityaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'ñijma i maj námi' nyaj nyerij hui'rátosij,

ajta nyaj tyihuo'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,

nyajta hua' japua huatányuunyij a'ñijma i maj jajpuéjtzij,

¹⁹ nyej nyij huo'té'exaatye'en ti ari atyojo're'nyej a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

²⁰ Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapij a'ñjci i ti tyi'huüre' i tyejúuj tzejta', ti'quij ooyixij. Néijmi'i i maj a'uun je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj. ²¹ Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'ñjci jitze i yu'xarij i sij serij jáanamujri'.

²² Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'ñjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'ñjci jime' i ti naa namuajria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'ñin pué'een i yójra' i José?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'ñjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyi'hua'taca, asij tyi'huá'huaatye'”; sijta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'e'ej jo'paj já'ma'can.”

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjevij a'ñjci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj a'ñimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'ñin já'ma'can.

²⁵ A'yaa pu tyi'já'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj juúimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'ájna i Elías capu huata'ityi'huaca' a'ñijma jimi i úucaa i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jo'me'en séej jimi i íiti' ti jusájtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, ajta capu a'tj tyú'huaaj, sulu a'ñj pu'uj a'ñjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Matí'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítýee i maj tyejúuj tzejta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'. ²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij jirátóonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátýee i jirij jitze, mej mij a'áan ja'ancáreenyij jo'tij ja'ancátýee. ³⁰ Ajta a'ájna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

Jesús pu tyévíj tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzejta' séjria'ca'aj

(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'píhua'aj, a'ñi pu tyihua'mua'tyahua'aj i tyeítýee.

³² Majta i tyeítýee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'ñin tyihua'ixaatya'ca'aj, jinye a'yaa pu tyi'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyejúuj tzejta' a'úu pu síij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj, a'ñi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'ñjci i Jesús, a'yan tijin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Jinye pe' pij tyita'antýiú'nyí' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyí a'ájna jin mupo've'mej pe' pij ta'antýipua'ritey'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'ñin pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo've'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tijin:

—Capáj tyi'tj xajtaj, iirájra' mu tyévíj tzejta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájree a chóota' i tyévíj meeséeracaj i tyeítýee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'ñjci i tyévíj aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyi'xaj? A'ñi pu tyihua'ijtye' i tyiyáaru'see, a'ñj pu jin antýuumua'reej ti hui'rátýej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'ñimaj janamuaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'ñjci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'ñjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyejúuj tzejta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'ájna i mu'nyáara' i Simón, a'ñi pu tyi'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'ñjci i Jesús ti tyáahuatye'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'ñjci jimi, ti'quij

jajtyá'xij a'íjci i tí jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápu'a'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuo'huaa jéehua i tyeítyee

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'ímaj i tyeítyee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'í pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuo'huaa. ⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tyeítyee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi' i mu iirácij, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijn:

—Muáj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, j'i'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'ín pué'eenye' i Ciríistu'.

Jesús pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'tij. Majta a'ímaj i tyeítyee a'í mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítyee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, j'i'nye a'ij nu jin ujo'ta'ítyi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Genesaret, mati'ij jéehua i tyeítyee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamua'j i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'ímaj i maj hue'tyéé vivi'raaa a'í mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'ájna i Simón ti jaci, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imuáj huatyéchaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquée tyihuo'muá'tyej i tyeítyee. ⁴ Ti'ij ja'antypuá'rij i ti tyihuo'ixaa, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijn:

—Pata'aj a' imuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raaa.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maestro, tu'ríj huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyí'tij huatyéevi', ajta muáj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajápuaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo're'nyej majta huo'táhuire'en. A'í mu mij ajo're'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'ájna i Simón, a'í pu tyitunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', j'i'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna Simón, j'i'nye a'ájna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajápuaj i hue'tyéé. ¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'ájna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, a'í mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijn:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíj ti ujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeítyee tyísiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajápuaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi' i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cá' a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tij tyú'huaj ti atzáj jitzán tyniyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij šiij tyáati' aje're'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyitunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijn:

—Nyavástara', t'ipua'aj mua'ránajchij paj tyniáhuatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuáriej, a'yan tye'ixáatye'ej tijn:

—A' yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinyij.

Tí'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'ij tijn:

—Capáj a'tj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tye'yúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjmi jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tijn papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítsee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítsee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuaaj ajta tí'ij tyihuo'huaatye'en a'íimaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi tí'ij jusíj huatyényuunyij jo'tj quee a'tj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Séej xicáj jitze tí'ij i Jesús tyihua'mua'tyaacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácimiyaca'aj a'ájna a Galíleea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'ájna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús tí'ij tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo're'nyej, tyévíj mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'ájna i a'tj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo're'tyej i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyaj, jí'nye jéehua mu tyeítsee eetyóosíria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antycíj i chí'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtóo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítsee jo'tj i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Tí'ij i Jesús huoséj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijn:

—Nya' amíncuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijn: “¿A'tanyíj pu'éen a'mújna tí'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pu'éen i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee.”

²² Ajta a'ájna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyíj jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamuataséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'ájna jin antyúumua'reej tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítsee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi íyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijn:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijn, ájchesij, pajta ja'antypíj mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'ájna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpi i itárij ti japuan újca'tyíi, tí'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyí'tziinye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijn:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápu'íj naa huasé'rin.

Tí'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús íirájraa tí'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íimaj i maj tyí'tí'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu antyapuaaca'aj tijn Leví, a'úu pu je'rácatyíi u chí'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xií tí'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Tí'quij a'ájna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' tí arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyiejijve', majta séecan i tyeítsee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuua. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacj. A'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cuu'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyiejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'ájna jin mujo've'mej nyej nyij a'íimaj huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íimaj i maj jéehua á'ítzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'ihuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ijci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahúoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huací'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿NyiQUIJ múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'táj jo'tyéneyeíichij, títua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaaj a'ijna i ti huatyényeíichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'ijci i ti huatyényeíichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'tij jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'ijci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Títua'aj a'ijci jin jaacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tij anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pitie'nyi' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pitie'nyi', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'ijci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antiyi'e'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tij jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj ijcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'itzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mati'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricíj je'ej ti quee tyí'ri'j siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequeé a'náj jo'jíjvee i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David ti'ij huataf'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tye'yúuj tzajta', i ti chí'ra'an pu'é'een i Dios, ajta je'en a'ájna iirá'puj i páan i maj Dios huatámu'vejrij, ti'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'íijma i maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'ijci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puariij.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'ijci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurij i tye'yúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'ixaaty'e'en. Síj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tíquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuo'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj títua'aj tyáahuaty'e'en a'ijci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'rite'e'en. ⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'ijci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'íjna i tyáati' ájchej, ti'quij huatyéechaxij, ⁹ ti'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'ihuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'ri'j tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'ijci jime' i ti xá'pui' ca' a'ijci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿NyiQUIJ tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ijci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', ti'quij huaríj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatányínu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaaty'e'en je'ej maj huárinyij a'ijci jimi i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'antylhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij. ¹³ Ti'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antylhuo, ajta je'en a'yan huo'tamuaj'aj tíjin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tíjin síj ti tyu'ta'íjty're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'ín pué'een i ti hua'antylhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamuaj'aj tíjin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Celote, ¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihua'mua'tyej jéehua i tyeítjee
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antylhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacáj, majta jéehua i tyeítjee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jáytyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'íj mu jin aje're'neye mej mij jáanamuj a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuo'huaaty'e'en i maj jin tyi'cucui'. Majta i maj japuétzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeítjee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyi'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti ji're'can jime' tyi'tyáhu'i'rii i Dios jimi
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacáj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin: —Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítjee jamuájcha'íiria'aj, majta jamuatyítjee, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamuaxaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en ti'ij a'yan tyajá'mua'uuri'aj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítjee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyi'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcuj.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinjen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítjee.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íimaj jimi i maj jamuájcha'íire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Tipua'aj a'tíj mu'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' pujmua' mu'tyéveenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiitye'en. ³⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj ti'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² 'Tipua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj jéehua

á'itzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'.³³ Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íj ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuuaatyáhuüre'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'íj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi.³⁴ Ajta tipua'aj tyi'táj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihua'cho've' mej mij majta tyi'táj jamuuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'táj huo'tá'an.³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'táj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'táj jamuuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapúa' ti já'seire', i ti ajta tyámua' huojomua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij.³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tye'ítye, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

*Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. Caxu puéjtij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtij jamuuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuuaatu'uunyi'raj.³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriáxi'íj ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuuaata-puéjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti sáij ti arácun já'anvi'táj i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'táj ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyj i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cí na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muuaatáhuüre'en i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéj paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'seiran pej pij jaatáhuüre'en a'ihuáara' i ti cí na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi.

*A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ 'Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'rij ti i ciyéj ti quee jí'ren naa eenye' huatatáca'an.⁴⁴ A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájjuuraj i tzíjque'rixa' jitze.⁴⁵ A'íjna i a'táj ti tyámua' tyi'tyevij, tyámua' pu ajta tyi'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyi'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'táj ti tzajta' séejre' i tyé'vij a'íj pu huataxájta i tyénra'ra'.

*I chí'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i sáij ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'
(Mt. 7:24-27)*

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyi'nyejee tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuuaaté'exaatye'sij je'ej ti huasérin a'íjna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuaaj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'xaj.⁴⁸ A'yaa pu huasérin ti'ij a'íjna i a'táj ti chí'ij ájtaahuaca', anaquéj pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Matí'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chí'ij jitze, ajta i chí'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyi'xaj, a'yaa pu huasérin ti'ij i a'táj ti ajta chí'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta matí'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámu'yaca' i játya'naj, Tí'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuiire' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

¹ Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'ixaaj i tyeityee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu sñij já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, sñij pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huire', pu'rij á'me'riaajca'aj, ajta a'ín pué'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Ti'ij a'ájna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tj uuriajca'aj i Jesús, a'í pu a'íjma huata'ityaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeeveej ti'ij tyáahuaty'e'en a'íjci i ti jimí tyí'huire'. ⁴ A'í mu mij ajo're'nyej i Jesús jimí, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tjin:

—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuire'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye',
⁵ ji'nye a'í pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'í pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'í pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ityaca', mej mij a'yan tyaaté'exaaty'e'en tjin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'í nu jin quee nyáaj ahuányaca'an ney nyij muáahuoonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'ájna tyámua' rinyij i ti nye jimí tyí'huire'. ⁸ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'í pu a'yan rinyij, na'rij séej a'yan nyetyu'té'exaaty'e'en yee mujo'té'yi'ij, a'í pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tipua'aj tyí'tj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamuajri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimí, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyétyee i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nyaj quee a'ájna a Israel a'tj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuaty'e' ti'ij a'ájna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ityi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tj ja'chej a'ájna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'íjci i ti jimí tyí'huire' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacj, majta jéehua séecan i tyeityee hua' jamuán.

¹² Mu'rij avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antynájchaca' maj muí'chj huáchuisima'aj, a'ájna i muí'chj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'í na'aj tyí'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeityee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Ti'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimí, a'yaa pu tyaaté'exaa tjin:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuáriej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tiyij a'ájna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'í mu óohuiixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i muí'chj tjin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaaty'e' tjin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'ájna i ti arí huámui'jcaa ooyixij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'. ¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi' i mu tyu'tátziin majta huatyóohuj maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tjin:

—Sñij ti va'cán jin tyí'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimí.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tjin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tj huáruuj a'ájna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Ti'ij Juan séecan huata'ityaca' i Jesús jimí
(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ajta i Juan néijmi' pu a'ájna tyú'namuajri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ityaca' i tavástara' jimí, mej mij jaata'ihuo' tipua'aj a'ín pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huajo'ta'ityaca' a'íjci jimí i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tjin:

—A'ájna i Juan i ti tyí'tyai'racaá, a'í pu tojo'ta'ityaca' tyej tyij muaata'ihuo' tipua'aj muáaj a'ín papué'eenye' i ti maja've'mej, na'rij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'ájna i Jesús, a'í pu muí'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuíjritya'ca'aj, ajta a'íjma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, muí'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tjin:

—Séricuy siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huacú'ij i maj quee ráci'ijci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamuáarajmee i maj nácxuxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huacú'ijca, majta meríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviciue'.²³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Mati'ij jo'c'ij a'íimaj i Juan ti huojota'ityaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—¿Tyí'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij? ¿Nyíqij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríj sequée, ¿tyí'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyíqij a'tíj usio'tyéesej ti naa eenye' tyí'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jí're'nye' tyí'chaan, ti ajta tyihua'ráanajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyí ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyí'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyíqij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, ajta síj a'ín pu'éen ti jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee quee síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷ Juan pu a'ín pu'éen i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej anaquéj huata'ityij ti huataséjre'sij pequee muáaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tyeítýee mej mij muéetij muáanamuaj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin hua' tza'ajta i tyeítýee, capu a'tíj a'náj tye'entyájrúpij tyí'tíj jime' ti jéetze' ve'ej quee i ti jin tyí'tyéjvee i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyí'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyí'tyéjvee quee a'íjna i Juan.

²⁹ Néijmi'i i maj jáanamuajri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítýee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin'? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i tí'ríj maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tíjin: "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'." ³³ Ji'nye tí'ij a'íjna i Juan yan uvé'nyej, i tiquee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tza'ajta séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'ín uvé'nyej i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tíjin ti huápu'i'ij tyí'cua'caa ajta juí'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyejijve', ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítýee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pu'éen

³⁶ Síj pu i fariseo jaatá'inyej a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamu'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ájca jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajásima'aj ti tyí'tíj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyínyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxíj jo'tij Jesús jo'tyá'caj i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixíj a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipúáj jin ja'náhuatzi'raxíj, ajta ja'náapu'tzej, tí'quij ja'náxiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, tí'ij jaaséj je'ej ti rájcaj a'íjna i íiti', a'yaa pu tyí'riá'mua'aj tíjin: "Típua'aj a'múu jí're'can jime' a'ín pu'éeenye' síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'reeriacajche' tyí'tíj ti tyévira' pu'éen a'mújna mu íiti', jí'nye íiti' pu pu'éen ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tíjin:

—Simón, tyí'tíj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tíjin:

—Naaté'exaatye', Maestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Hua'puaj mu i tyétyaca'a tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i a'tíj ti túmii huo'tanyéjtye. Síj pu anxí anxityej tyé'cha'íiria'ca'aj, ajta i síj huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íiria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújoo'iajva'aj mej mij tyaaná'jchitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj hua'puaj. Íjij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'ijna i ti jéetze' tyé'cha'ñria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'ij tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'puí' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'ijci i itaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ijci i Simón tijin:

—¿Nyi pésej a'ijci i itaj? Nyáaj nu utyájruij úyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatz'i'raxij. ⁴⁵ Capáj nii'tyapu'i'tzej panaatatyójtjej, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyájruij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapu'i'tzii i nya' íicaj jítze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'utze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jítze a'ijci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'ij nu jin a'yan tyi'mua'ixaatye' ti Dios ari néijmi'i' jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'ijci i maj cñ mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cñ pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'ñmaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ijci i itaj tijin:

—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'ñmaj i séecan i maj majta huatá'inyiihuaca', a'ñ mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'ijna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'ijci i itaj tijin:

—A'ij pu jin muáhuñ i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáahuaaj jó'ra'.

8

A'ñmaj i úucaa i maj jahuiñria'ca'aj a'ijci i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jítze, hua'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'ñ mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuo'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'ñ pu síij a'ñ pué'een a'ijna i Maria, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³ a'ñ pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'ijna i Juana, i ti ira'ra' pué'een a'ijci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'ijna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huñria'ca'aj tyi'tíj maj tyi'cha'ñica'aj jime'.

A'ijna i a'tíj ti tyi'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Mue'tíj mu i tyeíteeh ja'rácij i séej chájta'naj jítze majta séej, mej mij jaaséj a'ijci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeíteeh. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tijin:

⁵ —A'tíj ti tyi'huastee pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. Ajta ti'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jítze huavatzíjraa, matí'ij mij i tyeíteeh japon huahuístíraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyeitéj tzajta', ajta ti'ij ajnyáxi'aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', ji'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tíj jo'j're'en i chuéj, néijmi'i' pu ajnyéj, ti'quij huáñria'ca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuo'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj ca'nyíin jime' tijin:

—Mu sij iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'ñmaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' sij sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju' avaaj a'ájna jo'tíj a'ñ tyejé'íjtaj, nyajta a'ñmaj i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'ájna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijin: A'ájna i ímue'rij, a'ñ pu a'ñ pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'ájna i ti huavatzíjraa i juyéj jítze,

a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huáari'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'itzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzáijraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúz mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiyé'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzáijraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tij íiyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua' eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzáijraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuúire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ 'Capu a'tij ja'antyíiteeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tij jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu imuáj yo'o'jchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'píj. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tij tyi'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tij tyi'mua'reej i tyeítsee.

¹⁸ 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tij tyícha'íj, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tij tyícha'íj, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'íj.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ 'A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje're'nyej jo'tij a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatá'riitariaca' maj ajtyáxiirej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítsee aja'tyúusiiri'ca'aj. ²⁰ A'tij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyi'ijta, a'íi mu a'íin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Ti'ij Jesús jaatyápuar'ij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antiyihuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' antáciinyej után jitze pujmua' i ti arájmuaa japua.

Aj mu mij jo'cój, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, ti'ij i Jesús huatácu'j. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxiirihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'rj tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacáj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, maeestro, tu'rj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, ti'quij jaatá'íjmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, ti'quij huatyápuar'iacá', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye sija'ij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyi'tzi'nyaca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij tyihua'íjtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tij Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij antacáj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galileea. ²⁷ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij síij ja'antyná'chaca' i tyévij ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca'. Pu'rj á'tyeevi'ca'aj tíquee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tij, capu ajta chi'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj mu'chítsee já'ava'tacaa. ²⁸ Ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyitunutaca', a'yan tyi'júhuaj tijin:

—Capáj tyina'antiyú'nyí'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapuá ti já'sejre'. A'yaa nu tyi'muahaviij, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' tì iirájra'nyij i tyévíj jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítsee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenanaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévíj, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenanaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyi'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjin:

—¿Ji'nye pua'antyapua'j?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tìjin:

—Í tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tiquee huo'ta'ítsee jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a'véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuiraca'aj i jiríj jitze, a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'íj mij iiráacij i tyévíj tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrutyey, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáachajraa, mati'íj mij ancáavatzij jo'tíj ja'ancátsee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcui.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, mati'íj jaaséj je'ej tì tyi'tíj huaríj, a'íi mu jo'huáachajraa, mati'íj mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Mati'íj mij i tyeítsee aje'ré'nyey mej mij jaaséj je'ej tì tyi'tíj huaríj. Mati'íj a'áa jo'ré'nyey jo'tíj i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyíi ajta arí tyi'chajca'aj, capu che' jutimue'raca'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséj, a'íi mu huo'té'exaa i tyeítsee je'ej tì i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'íj mij néijmi' i tyeítsee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tì jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, tì'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iiráacij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tì jaatá'an tì jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj tì a'áa jo'tyá'ítzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tìjin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej tì i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, tì'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej tì tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

A'íjna i íiti' tì tyi'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tí'íj i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítsee tyetyéeej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij síij aje'ré'nyey tì a'yan ántyapua'j tìjin Jairo, a'íi pu a'íin pue'éen i tì tyi'íjtaca'aj u tyeeyúuj tzajta'. A'íi pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tì a'áa jo'ré'nyey jo'tíj ja'chej, ⁴² ji'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, tì a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí a'me'riajca'aj.

Tí'íj ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítsee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzajta' i tyeítsee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj tì arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj a'tyeej tì tyi'cui' a'íjci jime' tì anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' tì huóo'íjtaca' a'íijma jimi i maj tyi'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayi'tihua'aj tì tyáahuatye'en. ⁴⁴ Tí'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo'ré'nyey a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuáriej i máancajra'an jitze, tì'íj a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i tì anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tìjin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuáriej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj tì ja'ajtamuáriej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tìjin:

—Maestro, jéehua mu i tyeítsee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tìjin:

—A'tíj pu na'ajtamuáriej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' tì'íj nyamuárie'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' tì quee i'riitaca'aj tì huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje'ré'nyey juviváaj, tì'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej tì een jime' tya'ajtamuáriej, ajta je'ej tì'íj tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaj. Áricuj jó'ra' axáahuaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, tì'íj síij aje'ré'nyey tì hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i tì tyi'íjta i tyeeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tìjin:

—Pu'ríj huamuá' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamua'jri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'ijci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuaty'e'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeityee maj a'uun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'ijci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵² Néijmi'i mu i tyeityee juyiinyaca'aj majta juxaamuijrityaca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu mu'i'chij, sulu tyácusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaaty'a'atzá'raa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'. ⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Ti'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ij i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyey. ⁵⁶ Jéehua mu je'ej tyityo'tóomua'jtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmiejri' maj quee a'tij ixaaty'e'ej je'ej ti tyi'tij huaríj.

9

Ti'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo're'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsii a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuárity'e'en i tyiyáaru'uj i maj tyeityee tzejta' séejre', ajta maj tyihuo'huaaty'e'en i maj jin tyí'cucui' i tyeityee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuo'huaaty'e'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Caxu tyi'tij a'aj i siaj jin huatyóohuäre'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tij tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'riij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puáca tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴ Jo'siaj ja'rá'ixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzee're'en 'asta siana'aj quee jo'ciinyej a'ájna a'chájta'. ⁵ Ajta típu'aj a'chájta' mequee já'muanamua'jracy, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i jua'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimí.

⁶ Mati'ij mij a'íimaj jo'cáj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáaty'e'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huáaty'e'ej i maj tyí'cucui'.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj i tyeityee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu néijmi'i tyú'namua'jri' je'ej ti tyi'tij rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síij a'íin pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyij na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namua'j?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'ijci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íjma i tyeityee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'ijci i Jesús je'ej maj tyi'tij huáruuj. Ti'quij jujime' huojo'ví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeityee jáamua'reeri', a'áa mu jo're'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo're'nyej, ajta huó'ixaa'ij je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimí, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj hua're'ityixi'in i tyeityee, mej mij jo'cáxi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tij huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyí'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj mua'aj tyihuo'cue'tyey.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—A'íj tu'uj tyí'cha'íij anxávicaa i páan, tyajta hua'puáca i hue'tyéé, na'riij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeityee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Miche' huara'sej i tyeítýee huá'puatýej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méýee majta méýee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaráj je'ej ti tyihuo'té'exaa majta i tyeítýee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'týee, tí'quij jútye' jó'nyeerica', ajta tyaatýójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyitaaraxij i páan, tí'quij huorápu'uj a'íimaj i maj jamuán huacáj, mej mij a'íimaj huorá'pui'týe'en i tyeítýee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuua i tyeítýee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'ítzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistyaxij sicirij jitze a'íjci jime' i ti avá'ítzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíj tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye metýí'xaj i tyeítýee a'tanyij nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tijin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síij pu huatájuurica' i maj ará'týeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setýi'xaj a'tanyij nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí muí'nyij
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaatýe'ej a'tíj ti pué'een.

²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i yó'jra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaríij, majta i maj tyihua'mua'týej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'ajxié'vi'ra'aj ti'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' tíquee tyí'tíj je'ej jooriaj a'íi pu muí'nyij, ajta tipua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyí'tíj tye'tyáhuiríi i a'tíj tipua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íyan tyí'sejre' i cháanacaj japua tipua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Tipua'aj a'tíj jutýevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatýévi'ra'aj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huatánýetyevi'ra'astaj a'íjci jimi a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antýnyamua'réeriaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapúa tyí'huíire'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatýe'tzáahuatýi'ra'aj jime', séecan i maj ya huatýu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácu'i'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Ti'ij i Jesús seequéj huóoruuj
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antýiraj ti'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'vi'tíj i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ Ti'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junýeerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'týácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápu'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséj a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mati'ij meríj jo'cányisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajta'ca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatýú'uucáj. Tyiche' huéecacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síij Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síij Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Tí'ij ooj tyí'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta tí'ij i jéetirij hue'caanaj aj mu mij tyu'tátziin.

³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antylhuoj. Siata'aj jáanamuaaj.

³⁶ Tí'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusíij ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ju'huatya'ítzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaaaj je'ej maj tyí'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, matí'ij acáacij i jiríj japua, jéehua mu i tyeítyee ja'antynájchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta síij pu hua' tzajta' i tyeítyee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tíjin:

—Maestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuavíj paj jaaséj i nyiyóoj, jí'nye a'íj nu'uj caa tyí'ijyóoj, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcueemuxa'rij i jutyényij jítze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huací'ij maj jaatamuárite'yen i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxié've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tíj a'yóoj.

⁴² Tí'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriacajaj.

Jesús pu ajtáhuaj aj jaataxájtaca' ti mu'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Matí'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siajta quee yó'hua'nan, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jími i tyeítyee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihuá'ixaatya'ca'aj, jí'nye capu eexúj huái'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús tí'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxié've'?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'rí'ij aja've'vi'tíj, tí'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'tíj tína'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'rí'ij nye jítze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyí'tyéjvee ja'mua jími, a'íi pu a'ín pué'een i ti jéetze' juxié've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuíire'

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tu tyij jaatá'ijmiejri' tíquee a'yan ríjcaj, jí'nye capu ityájma jítze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu ja'ijmiejraj, jí'nye a'íjna i tíquee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahuíire'.

Tí'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Tí'ij arí tyí'vejri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tí'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ityaca' mej mij anaquéej jó'cünnye'j a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tíj ja'rá'ixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, jí'nye máamua'reeriaca'aj tíjin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Tí'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, matí'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Tavástará, ¿nyí páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxire'en i tíéj tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵ Aj pu'íj i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj tí júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antyipua'ritey'en i tyeítýee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cáj, mati'íj mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huac'ca'an
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'íj móoj huaju'caj i juyéj jitze, síij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Nyavástará, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tíj na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tíj ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'ritey i tí tyu'uj jíjze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tíj ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaa jíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástará, naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámui'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Miche' a'íimaj i muí'chítýee hua'vá'naj i juxa'aj muí'chítýee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síij a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Nyavástará, nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jo'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtýe'en i nyetyeétyeristýamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—A'íjna i a'tíj tí huatyóochej tí'ij tyu'muárie'en, típua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huíire' a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

10

Tí'ij Jesús hua'ré'ityixij a'íjma i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Tí'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástará' pu séecan ava'jajpuaxij huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'íj huata'ítýaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tíj ja'chájta'najmee jo'tíj a'íin jo'ré'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Jéehua mu i tí huá'ítziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, ajta camu muí'ij i maj a'íjna jin tyi'huíire' maj huo'ré'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'íj xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástará' tí'ij jéetze' huojota'ítýey i maj tyá'tzaahuatyey, mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaaty'e'en i tyeítýee i nyúucaria'ra' i Dios. ³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ítýij hua' tzejta' i tyeítýee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'íj cánya'xii hua' tzejta' i íira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuíire'en caxu siajta áto'rij tyi'píij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyi'ixaaty'e'oj i juyéj jíjze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, jí'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaanáajchítýe'en a'íjci i tí tyi'muúihuacaa. Caxu ajó'juhhuanye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jíjze. ⁶ Siatí'ij séej chájta'naj jíjze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjevej, a'íj xu huácua'nyij tyi'tíj maj ja'muacue'týej, ⁷ setýihuó'huaatyey i maj tyi'cucui', siajta a'yaj tyihuo'té'exaatye'en tíjin: “Pu'ríj ja'mua jimí atýojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' jíjze tí'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ⁸ Ajta típua'aj séej chájta'naj jíjze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjevej, a'áa xu cáyey jíjze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin: ⁹ “A'íjna i chuéj tí muínyij tí ajtávi'taxij i taca'quéj jíjze, a'yaa tí ma'can i chájta', a'íj tu huatáca'tzjij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'ítzeerej i Dios jimí. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tí arí tya'rá'íixaj ja'mua jimí a'náj tí i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey tzaahuatyí'ra'aj jíjze, a'ájna xicáara' jíjze tí'ij i Dios yará'íixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítýee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítsee maj quee tyá'tzaahuatye'

(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'riij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aami' tya'antzaahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoohéetya'xi'nyijche' majta nasj japua huara'sejche' mej mij i tyeítsee jáamua'reej maj merij tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jítze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyí a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ 'A'ájna i a'tij ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'ájna i tiquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'ájna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti nyojo'ta'ityaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' ti'ij uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij u tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'íi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tij ti táatajra' pué'een

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jítze ma'can tijin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá pajta íyjan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyey a'nyúucaa a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyey. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² 'Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tij jamua'reej a'tij ti yójra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tij jamua'reej a'tij ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj i ti i yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Ti'quij huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, a'íjma pu'ij a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tij serij tyi'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj i maj tyi'xaxa'ta'aj i Dios jítze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íi mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséej je'ej siaj mua'aj tyi'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyi'namuaj, ajta camu a'yan tyáanamuaajri'.

I a'tij Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyi'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyi'mua'taj i yu'xarij jítze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu aje're'nyej ti'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyi'tyesa'ca'aj ti'ij ja'antymué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij ti'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jítze? ¿Tyi'tanyí puá'jijve' i yu'xarij jítze?

²⁷ Aj pu'ij a'ájna i ti tyi'mua'taj i yu'xarij jítze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyévij a'yájna pati'ij asíj tyáxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca'. Tipua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'ijna i ti tyí'mua'taj, a'í pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeítyee ti quee a'náj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyij a'íin pué'een i nyaxa'aj tyéviij?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tij pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antynájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riaajca'aj.

³¹ Aj pu'ij sáij ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaríij pu pué'eenye'ej a'ijna, ti'ij jaaséj ti á'me'riaajca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej. ³² Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj a'í pu pué'eenye'ej sáij ti Levi jitze ajtyáma'can, ti ajta tyí'huúria'ca'aj i hua' tyeuyúj tzaajta', ti'ij a'áa jo'r'ényej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riaajca'aj, a'í pu ajta jaaséj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej.

³³ Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'í pu pué'eenye'ej sáij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Samaaria, ti'ij jaaséj, a'í pu'ij ja'ancu'vaxij.

³⁴ Ti'quij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataka' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij y jo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij.

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'ijna i ti Samaaria já'ma'can, a'í pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxítye i paj jáacha'ij.” ³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyij a'íimaj i maj huéicaaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyéviij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

³⁷ Ajta a'ijna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo'r'ényej jo'tij ja'chej i Mariá

³⁸ Ajta a'ijna i Jesús, a'í pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan antyapuaaj tijin Marta huo'tyéeeje i juchi'táj. ³⁹ Séej pu a'ijna tyí'íhuara'ca'aj íitacan, ti a'yan antyapuaaca'aj tijin Mariá, a'í pu'ij i Mariá a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamuaj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj. ⁴⁰ Ajta a'ijna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, j'i'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuo'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'íhuáara' quee nyahuúria'aj nyej nyij nyasáij nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuúire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Mariá, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta sáij pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Mariá pu a'íj ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'táj jáa'ri'raj.

11

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyenyuunyij

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antypua'rij ti tyényuusij, sáij pu i maj jamuán huacáj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íijma i maj jamuán huacá'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siatí'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin:

Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin antyapuaaj.

Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'ítzee a'jimi, j'i'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyí'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'ítzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tychice' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amúncura', ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i amúncura' ti'ij ij a'yan tyaate'exaa tjin: "Nya' amúncuj huéécacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye oochán pu uvé'nyej sñij i nya' amúncuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyahta nyáaj, canu tyi'tij tyícha'ij i nyaj jáacue'tyej." ⁷ Ti'quij a'ijna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: "Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i ti'ríij nu'ríj huaje'ej, nyahta nyáaj nu'ríj nyahta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'tij muaatá'an." ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', capu a'ijna jin ájchesij ti'ij tyi'tij jaatá' a'ijci jime' ti amúncura' pu'éen, sulu a'ij jin pu ájchesij ti'ij quee ja'itziitya'aj i amúncura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'tij jaatáhuaviiraj. ⁹ A'ij nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tjin: Tyi'tij siaj huatáhuosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'tij siaj huoo a'ij xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'puertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tij tyi'tij jahuaviiraj, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'tij huoo, a'íi pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'puertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ '¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', tipua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáhuuíttye'sij tipua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'tij juyóomua' i juyóomua' ti jí're'en, ajta a'ijna i ja'muavástara' i ti tajapua'já'sejre', a'íi pu jéetze' jaayi'tin ti'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íijma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'tij jitzán upuá'rij

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyévíj tzejta' séjria'ca'aj, ajta a'ijna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj ti i tyévíj tyu'taxáj, ti'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj i tyévíj. Majta a'íimaj i tyeityee a'ij mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tjin:

—A'ijna i Beelzebú i ti tyihuá'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújcij mu Jesús ti'ij huo'tamuáritey'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'tij jin ja'antymué'tin i Jesús, a'ij mu jin jaatáhuaviiri' ti tyi'tij huo'taséjratye'en mej mij a'ijci jin jáamua'reej ti tajapua'já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyi'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tjin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, aj mu mij huatóonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujíimua'aj antyúupua'ritey'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chí'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'ijci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritey'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáritey'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'íi mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'itzee. ²⁰ Ji'nye tipua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritey'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tij tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'íiri'huaj. ²² Ajta tipua'aj sñij mujo've'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'ijna, a'íi pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³ 'A'ijna i ti quee nياهوire', a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i ti quee tyeityee tyísiire'ej nye jimi, a'íi pu huojocuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhuaj'aj pu huariá'raa

(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tjin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzejta' i tyévíj, a'íi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuoonyij jo'tij ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'mua'tyij tjin: "Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." ²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'ijna i a'tij, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'ícho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'ijna i xiéjnyu'carij séecan uja'ravi'tij i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i'ij. Mati'ij mij néijmi'i utyáruutyij i tyévíj tzejta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'ijna i tyévíj quee ti'ij aami' éenye'ej.

I ti jí're'can jime' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Tí'ij Jesús ooj tyi'xaatacaj, sñij pu líti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tjin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i ítaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúy tjin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj janamuaj i Dios nyuucaa, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítyee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tj huaséj ti huápu'i'ij juxie've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítyee móoche' ajtyáxirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'íjna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tjin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítyee ijíj maj yan séejre', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyi'tj huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyi'tj huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaru'j i Jonás.

³⁰ Ji'nye a'íj pu i Jonás a'ín pué'eenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'ín tyi'pué'een i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíj maj huátieytee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítyee, a'íjna i ti aami' tyi'tyávaaca'aj reína'j jime' yúutye'j pujmua', a'íj pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íj pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tj jime', ji'nye a'íj pu imuáj mujo've'mej ti'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón ti tyámua' metyóomua'ria'ca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítyee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítyee. A'íj mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán ijíj sij huátieytee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tj jime'. A'íjma'j mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyihuo'té'exaa'j i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyévíj
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ A'íjna i tiéj i maj ja'antyeieraj, capu a'tj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'úun jo'tyáru'ij. ³⁴ A'yaa pu tyi'huire' a'íj'ij ti'ij tiéj ti á'taa a' jitze, a'íj pu jin, típu'a'aj jí'reenye' a'íj'ij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, xucáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'rij quee jí'reenye' a'íj'ij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomui'nyij i tiéj ti ari ja'mua jitze séejre'. ³⁶ Típu'a'aj a'náj tína'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'jca, néijmi'que' pu huányeeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Tí'ij ja'antyeipua'rij ti tyihuo'ixaaj, aj pu'ij sñij fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tj ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrúpíj ajta je'en ajtyéeyixij jo'tj méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'íjna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús tíquee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyee'yí'tíhu'a'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaa'j tjin:

—Mua'aj mu sij fariseos pué'een, a'yaa xu tyi'tyetyij sij anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' sij tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'tj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een nu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyi'tyetye'ee a'íjci jime' sij tyihua'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Siajta quee tyi'tj mua'reej, a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'ín ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatzajta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci i sij tyi'ijcha'ij. A'yaa xu a'íjci jin huá'inyij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos sij pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'íjci i tu'píj, tyi'tj meentaj, siajta a'íjci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tjin ruda, siajta néijmi' i ti'ij na'aj pua'máj tyi'xoo i tu'píj. Siajta seríj yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, sij tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeítyee je'ej ti tyaráanajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íj i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyeenyiche' típu'a'aj sequéje yo'hua'naacajche' sij ja'rá'aste'e a'íjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' sij tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

⁴³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'táj jamuáac'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeýúuj tzajta'. Ajta jamua'ránajchij maj i tyeítýee jamuaatatyójtýe'en tzáahuatyi'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een ti'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mu'chítýee. Majta i tyeítýee i maj japuan huahuístic'i'ij, camu jamua'reej yee a'týan mu ava'námi'huajmee.

⁴⁵ Ti'ij ij šiij ti tyi'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyi'tajee ityájma.

⁴⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'ijtye' i tyeítýee a'íjci i ti huápu'i'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeítýee a'íjci jin a'yan huárinyij, siajta mua'aj caxu tyi'táj jin a'yan ricij.

⁴⁷ 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajta'huaj i maj tzajta' huó'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, a'íimaj maj huó'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. ⁴⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tjiin jamua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íi mu huó'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajta'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹ 'A'íj pu jin i Dios jumua'tzírira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tjiin: "Nyahuo'ta'ityij hua' jimi i tyeítýee séecan maj nye jitze ma'can tyi'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'antyihuoj mej mij nyahuúria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'íimaj i tyeítýee, majta séecan je'ej pua'aj uurej."

⁵⁰ A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyi'pua'ritye'en ijiij maj huátýeítýee a'íjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huá'cuij i maj Dios jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj, mati'ij pua'máj huá'cuij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, ⁵¹ ti'ij na'aj i Abel ti huamuú' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, ajta i tyeýúuj ti ja've'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyi'pua'ritye'en ijiij maj huátýeítýee.

⁵² 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujimua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyi'een i Dios jimi.

⁵³ Ti'ij Jesús iirájraa, a'íi jimi i fariseos, majta i maj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu jéehua huatanyinyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, ⁵⁴ mej mij jájtyoonyij i ti jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'taxájtaj.

12

Ti'pua'aj a'tij hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'íimaj i tyeítýee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéicaaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápu'i'ij á'cataca'aj. Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'íjma i maj jamuán huacíj a'yan tjiin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'íimaj mu huá'cuanamuaj i tyeítýee. ² Ji'nye tyi'táj maj mua'reej i tyeítýee aviitziij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'táj maj avaataca'aj a'íi pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'íjci i paj jaataxájtaca' tica'riste', a'íi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'íjna i paj jaataxájtaca' xájtari' u'chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyin jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyij a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj
(Mt. 10:28-31)

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amúncustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatýáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaatye'ej a'tij siaj tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatýáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i téj jitze ti'quee a'náj já'mu'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tjiin: siata'aj a'íj huátziinye'en.

⁶ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyi'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxáivicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojó'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti šiij ajta šiij ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'ítej. A'íj xu jin quee tyi'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'ijci i Jesús i tyeítsee tzajta'
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tij tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeítsee tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huüre' i Dios jimi, ⁹ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj a'íjma jimi i tyeítsee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'íjma jimi i maj tyí'huüre' i Dios jimi tjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ 'Mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjma jimi i maj tyí'tij jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyiteetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye ti'ij jamuáaci'tij siaj tyu'taxáj, a'í pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'ijci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'ijna i chíjtyaanyi'

¹³ Siaj ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tjin:

—Maestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuára' ti tyinaatá'an a'ijci i ti nyéetzij tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tjin:

—¿A'tanyij tyina'antyáaruujtyej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'ij tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íttime'nyij, ji'nye tipua'aj a'tij jéehua tyi'tij tyicha'íj, capu tyi'tij je'ej tyeyáhuüre'ej ti'ij quee che' tyi'tij je'ej ja'uurej.

¹⁶ Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'yan tjin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyícha'íica'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyu'ciityej. ¹⁷ Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tjin: "¿Ji'nye náarinij? Capu che' ma' jáai'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáciiriaca'." ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tjin: "Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciiriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájtaj tjin: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuüre'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en." ²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tjin: "Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj tíca' paj mui'nyij, ¿a'tanyij tyí'ci'tyij a'ijna i paj tyámua' tyú'ruuj?" ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta camu tyi'tij tyí'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²² Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tjin:

—Caxu a'ijci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'riij tyi'tij siaj cáanarij tyu'tyóochejtye'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévíj quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu tyichi' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyi'huá'cue'tyey. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyij jaayi'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'ijci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaayi'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'ijci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ 'Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyey tyi'tij jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tipua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'ítzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuataatá'sij i siaj tyu'tyóochejtye'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'ij pu jin caxu je'ej tyityóomua'jtyej a'ijci jime' tyi'tij siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyi'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'ijci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapua' ti já'sejre', a'í pu arí jamua'reej tyi'tij ti jamuá'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuoonij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tyá'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapúa ti huápu'ij tyí'huüre'

(Mt. 6:19-21)

³² 'Nyeteé'ityeristyamua', caxu tyi'z'nye'ej tyij siajta c'í siana'aj ará'asej, a'ájna i siaj jajvástara' a'ái pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tij a'áin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapúa jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuatyáhuüre'sij, a'yaa pu énye'ej ja'mej tí'ij áto'rij tíquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyáruytyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimísee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyí'tij jamuaja'ajcha'üre' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuüre'en, síooche' atanyéjnye'rij tí'ij a'táj ti antyítázave'. ³⁶ A'yaa xu énye'ej xá'ju'un matí'ij i maj tyí'huüre' a'táj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'ájci jime' i ti síij huatyénye'ichij, majta a'áimaj i maj tyí'huüre' móoche' mu tyí'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj tí uvé'nyesij a'ájna i ti tyihua'ijtye', mej mij jiye'tzín tyá'antácuunye' tí'ij a'áin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuüre'sij a'ájma i maj tyí'huüre' típuaj'aj jacho'va'aj, a'tzáaj tí uvé'nyesij a'ájna i ti tyihua'ijtye', típuaj'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tíjin, a'ájna i ti tyichí', típuaj'aj jamua'reeriaj a'tzáaj tí ará'ixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij tí aná'astij tí'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, jí'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siatí'ij puaj'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huüre' a'áimaj i maj hua'puaj

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'ájci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿A'tanyúj pué'een a'ájna i ti tyí'huüre', tí ajta tyámua' metyóomua'rej, tí ajta quee a'náj tyí'tjín jin ootyá'ítzee? Ajta a'ájna i ti tyé'ijtye', a'ái pu tyé'cha'íraste'en tí'ij a'ájci jin antyúumua'reeriaj a'ájma i séecan i maj majta tyí'huüre', a'ái pu tyihua'cue'tyej a'tzáaj maj puaj'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'ájci jimi i ti tyí'huüre' tí'ij uvé'nyej a'ájna i ti tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rijcaj je'ej tí tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi' i pu tyé'cha'íraste'en a'chu tí tyí'tj tyí'cha'íj a'ájna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁵ Ajta típuaj'aj a'ájna i ti tyí'huüre' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'ájna i ti tyináacha'írraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij tí huó'tyáxixi'in a'ájma i maj tyí'huüre', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij tí tyú'cua'nyij, ajta tí nahuáj ucáaye'en tí'ij ij huatyátahueesij, ⁴⁶ ajta a'ájna i ti tyé'ijtye', a'ái pu uvé'nyesij a'náj típuaj'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj típuaj'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij tí'ij a'ájma i maj ootyá'ítzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'ájna i ti tyí'huüre' tí jamua'reej je'ej tí tyá'xie've' a'ájna i ti tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej tí tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'ájna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'ájna i ti tyí'huüre' tíquee jamua'reej je'ej tí tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', c'í pu'uj tye're'vesij típuaj'aj je'ej puaj'aj huárinyij. A'táj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'táj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'ájci jime' i Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ 'A'áj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huó'tá'an a'ájma i maj je'ej puaj'aj ricij íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi tí ari huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej puaj'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi' tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'ájci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin canu, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej. ⁵² Ajta íjij tí yujo'que'tij ja'mej, i maj anxívij i tye'ityee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'ái mu jé'ta' ootajú', a'áimaj i maj huéicaj, a'ái mu hua'aj jaaxiejví'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa

mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéecaj. ⁵³ A'ñ pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyóy, ajta i yójr'a' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyóy ti íitaj, ajta a'ñna i yójr'a' ti íiti', a'ñ pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáana. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucarij, a'ñ pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'ñna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'ñ pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucarij.

I maj jin jáamua'reej tyi'tij ti xicáara' jitze puty'ricij
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítjee tijn:

—Siat'i'j i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyi'xaxa'aj tijn mu'rj huatyéviyij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'rjij tipua'aj huatá'aacarej ti yúutyej pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyi'xaxa'aj tijn huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu slaj quee ma'umuámuare', mua'aj xu jaay'tin je'ej slaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'tij rinyij i jutye', nusu úyan i cháanacaj japua, ¿ji'nye slaj sij quee jaay'tin slaj jaataxáj je'ej ti tyi'tij rinyij ja'mua jimi a'ñci xicáara' jitze?

Slaj tyámua' huárinij a'ñjma jimi i maj jamuájcha'ñre'
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Ji'nye pequee asij a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyi'tij tyi'tyéevij? ⁵⁸ Tipua'aj a'tij tyi'tij ajitze huapua'ritye'en, pata'aj jaatáhuaviij slaj jaaxá'pui'intare'en, na'rjij quee a'ñ pu muá'vi'tin i juésij jimi, ti'quij i jués muéetzij tyu'tátuiire'sij a'ñci jimi i arósee, majta a'ñmaj i arósee, a'ñ mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzáahuatyir'aj jime', camu mui'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi' a'chu maj muajjve'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tij seequéj tyu'mua'tyij

¹ A'ñna sécan mu aje'ré'nyej i Jesús jimi, mat'i'j mij a'yan tyaaté'exaa a'ñci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mat'i'j móoj cánya'xi mu'veeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ñhuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'ñ mu jin huo'cuij i tyéyacaaj maj jéetze' je'ej pu'aj tyi'tyetyeítyeristaca'aj mequee i sécan i maj majta a'áa jo'cháatima'caaj a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'quee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu slajta antyipua'rj. ⁴ Ari a'ñmaj i maj tamuáamuata' japuan aráhuueicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tij ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ñna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'ñjma jimi maj jéetze' je'ej pu'aj tyi'tyetyeítyeristaca'aj mequee i sécan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyu'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu slajta antyipua'rj.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Ti'quij séej nyúucarij jin tyihuo'ta'ñhuo'ri' a'yan tijn:

—A'tij pu xápua' ta'ítye'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuu jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj ari taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ñci i ti a'áa tyi'cha'ñca'aj tijn: “Nu'rj huéecaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésize' tipua'aj ari taca'aj, ajta capu taca'.” Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tij huñre'.” ⁸ Ajta a'ñna i ti tyi'cha'ñca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'ñche'sij, nyajta tyi'tij ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'sj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'rjij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'ñta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu útaj tyu'huuaj a'ñna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Ti'ñ a'ñna puty'ricaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihua'mua'tyajca'aj u tyejúj tzajta', ¹¹ síj pu íiti' a'uun jo'tyávaaca'aj, pu'rj tamuáamuata' japuan aráhuueicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyi'cui' a'ñci jime' tyi'yáaru' ti tzajta' séejre', antyúutipusitye' a'ñna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yéj. ¹² Ti'ñ Jesús jaaséj, aj pu'ñ jaatajé ti jimi ave'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', nu'rj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyi'cui'.

¹³ Ti'ñ ij ja'ajtamuariej, aj pu'ñ a'ñna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'ñna i ti tyi'ñta i tyejúj tzajta', a'ñ pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ñna xicáara' jitze mat'i'j pu'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ñjma i tyeítjee tijn:

—Arájseej xicáq pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyí'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huüre' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tipua'aj púyey, na'ríij púuru' siaj sij uhuojo'veí'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'múnja mu íiti', a'múu pu jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, ajta pu ríj tamuáamuata' japon aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáaji'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuatye'en a'íjci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimi, ajta séecan i tyeityee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyí'tij huaríj ti huápu'i'ij juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájtatze'

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáq je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'íjtaq, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin ti'ij tyi'tij mostáasaj jatze', ti a'tij jaahuástej jo'tij tyajá'huastee, ti'quij ajnyéj a'ájna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, ti'ij ij a'yan uhuatíti'ij ja'raa ti'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'aan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraq i maj jajnájchi i aríinaj

(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijn:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'íjta? ²¹ A'yaa pu een ti'ij a'ájna i levaduuraq íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéicaj medidaj ti ará'asej, ajta a'ájna i levaduuraq, a'í pu néijmi'ti tynáxcaj i cuéjtij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cí antayóhuaj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ti'ij Jesús a'áa joomá'caq i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríij a' ímuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'mua'tyahua'aj. ²³ Síj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿nyij cí mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij?

Ajta a'ájna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj ti cí antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn mue'tij mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. ²⁵ Ti'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaq jo'tij ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijn: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijn: “Canu já'muamuaqtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” ²⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijn: “It'yáj tu ajamuán tyú'cuua, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatime.” ²⁷ Ajta a'í pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijn: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciniyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.” ²⁸ A'íj xu sij jin juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'ij a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajta'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cuu'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta je'en íjij maj uvé'tyajtíj, a'í mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj íjij anáatyij, a'í mu uvé'tyajtíj.

Ti'ij Jesús huóoyiinyaca' ti'ij aja'rányeeriaca' a Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ti'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeityee, aj mu mij séecan jimí aje're'nyej, a'í mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamu'ij.

³² Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijn íjij nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáaritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeityee, nyajta tyihuá'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatíjmua' tye'entyinyaci'piire'ej. ³³ A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en íjij, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatíjmua',

ji'nye capu a'yan tyi'tyéevijitj ti huámui'nyij a'yájna pua'quej Jerusalén sñij ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'ñjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jime' a'ñjma i Dios ti uhuojo'ta'ityaca' ja'mua jimi. Mue'tj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'ñin a'yájna ti'ij tyacuáarie' ti huá'cha'ij i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'rjij majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze siati'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'ájci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Ti'ij Jesús tyáhuaj a'ájci i a'tj ti huatyáaja

¹ A'yaa pu tyu'rjij ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tj ja'chej sñij i fariseo ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ti'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeityee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'ájci i Jesús. ² Sñij pu ajta avéjri' huatyáaaca'aj i Jesús jimi, tyi'cui' a'ájna i a'tj, néjmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'ñjma i maj tyúumua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tjin:

—¿Nyij je'ej tyi'rij nyaj tyáhuaatye'en a'ájci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee?

⁴ Majta a'ñmaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'ñ pu ja'ajtamúariej a'ájci ti tyi'cui', ajta tyáhuaj, aj pu'ij jaata'ityaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Ti'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjin:

—¿Nyiquee i'rjij ti a'tj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Tipua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tj ja'tyacun, na'rjij púuyej atyéjvetyij, ¿nyí pequee jine'tzín je'tajásij jo'tj ja'tyéjve'?

⁶ Majta a'ñjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'ájci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tj a'tj jo'tyényeiichij

⁷ Ti'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'ñmaj i maj hua'inyihuaaca' maj tyú'cua'nyij, a'ñ mu jahuooca'aj maj avéjri' oorá'sej a'ájci jimi i ti tyihua'cue'tyey, aj pu'ij a'yan tyihuo'te'exaa' tjin:

⁸ —Tipua'aj a'tj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyi'ye'esteje a'ájci jime' ti sñij huatyényeiichij, capáj a'áan jo'ojyl'xa'an véjri' jimi i ti muaatájé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'ojyixi'ñin. Na'rjij quee tipua'aj sñij uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáj ti ajta jaatajé, ⁹ ajta a'ájna i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tjin: “Ájchesij, ta'aj a'mán ujyixi'ñin a'ájna i a'tj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, pati'ij a'áan ujyixi'ñin a'ájci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'tj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyixi'ñin jo'tj quee i'rjij jóoxie've', ti'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'ñ pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tjin: “Nya' amúincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyixi'ñin yee véjri' jo'tj jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'ájci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeityee i maj ajamuán áan jo'ojtyj. ¹¹ Ji'nye a'tj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'ñ pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'ájna i ti tyóoxaahuaj, a'ñ pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tjin:

—A'yaa paj huárinyij pati'ij huo'ta'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'ñjma i a' amúincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'ñjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'ñjma, mati'ij mij majta a'ñmaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'ñ mu tyi'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáj, pati'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'ñjma paj huatá'inyen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'ñjma i maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'ñjma i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, pajta a'ñjma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyi'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'ñ pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyi'tyetyeiityeristaca'aj.

A'ájci jime' ti a'tj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Ti'ij sñij ti ajta a'áa jo'tyá'caj hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'ájci jimi i ti tyi'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj ñyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tǵjín:

—A'tǵj pu tyámua' huó'uuriacijca' aj tǵ'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Tǵ'ij a'ájna atoyo're'nyej tǵ' tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'áj huata'ityaca' i tǵ' jimi tyí'huüre' tǵ'ij uhuojo'tájeevej i tǵ' huo'tá'inyej, a'yan tǵjín: “Musio'vá'ju', jǵ'nyej pu'rǵj tyámua' tyí'een i siaj tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'áimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ájna i tǵ' anaqueéj jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tǵjín: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muarie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuavij paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta sǵj pu a'yan tyu'taxájtaca' tǵjín: “Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'rǵj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i sǵj, a'yaa pu tyaaté'exaa tǵjín: “Nyoochán nu huatyényeichaca', a'áj pu jin quee i'rǵj nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'ájna i tǵ' tyí'huüre' tǵ' uhuojo'tájé, tǵ'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'ájci i tǵ' tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ájna i tǵ' tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tǵ'ij ij jaata'ityaca' a'ájci i tǵ' tyí'huüre' a'yan tyo'jéeevej tǵjín: “Pata'aj jive'tzin a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tǵ'ij na'aj tyo'tyéenyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávǵj tǵjín a'áimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'áimaj i maj japuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'áimaj i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej.” ²² Tǵ'ij arǵ' jéetze' huachúmua', a'ájna i tǵ' tyí'huüre', a'yaa pu tyaaté'exaa tǵjín: “Nyavástara', nu'rǵj a'yan huarǵj je'ej paj tyinaatú'uunyi'. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un.” ²³ Ajta i tǵ' tyichǵ', a'á pu a'yan tyaaté'exaa a'ájci i tǵ' jimi tyí'huüre' tǵjín: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' imuáj tǵ' ja'tanyáatimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyéj rǵj jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájistej yu nyechi'táj. ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'áimaj i nyaj anaqueéj huo'tájé, capu sǵj yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyej.”

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huacǵ'ca'an i Ciríistu'

²⁵ Jéehua mu tyeityee jamuán huacǵ'ca'aj i Jesús, tǵ' quij a'áin huo'séerajraa i tyeityee, a'yaa pu'ij tyihuó'té'exaa tǵjín:

²⁶ —A'tǵj tǵ' na'aj tǵ' mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' tǵ' jéetze' tyámua' tyinyéjcha'ij nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaaj, nusu i ju'áij, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimúáj, na'rǵj jusǵj quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij tǵ' nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷ Tipua'aj mua'aj sequéee óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huacǵ'ca'an. ²⁸ Tipua'aj sǵj a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chi'ij tǵ' ájtyeej, ζNyiquee anaqueéj huatyéyixǵ'ij tǵ'ij jaatyé'iten i túmii tǵ'ij jáamua'reej tipua'aj aróo'astyahua'an tǵ'ij jaatyájcǵ'tyij? ²⁹ Ji'nyej tipua'aj anaqueéj huatyóochenyij tǵ' ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxǵj i túmii, capu che' jaatyáci'sij, majta i tyeityee, mati'ij jaaséj a'á huaj jaatyáxaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tǵjín: “A'mújna nu tyáati' pu huatyóochej tǵ' ja'ajtaahuaj mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj tǵ' jaatyájcǵ'tyij.” ³¹ Na'rǵj sǵj tǵ' tyí'tyéjvee rey jime', tipua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ζnyij quee anaqueéj huatyéyixaj tǵ'ij jáamua'reej tipua'aj pújoorejve'en a'áimaj jime' i maj tamuáamuata' vi'ra'aj ará'asej tǵ'ij huo'mué'tin i séecan i seityéj vi'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta tipua'aj quee pújoorejve'en, tǵ'ij ooj a'imuáj ja've'mej, a'á pu séecan huata'ityij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuavij maj jaaxá'pui'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua' jimi, a'tǵj tǵ'ina'aj tǵ' a'yan tyá'xie've' tǵ' nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' tǵ' néijmi'i metyoohuá'xij a'chu tǵ' tyí'ijcha'ij, na'rǵj quee, capu je'ej tyí'rij tǵ' nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tipua'aj i unáj huatyáapua'rej i tǵ' jin áncatzaj

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ ‘Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tipua'aj huatyáapua'rej i tǵ' jin áncatzaj, ζji'nyej tyí'rij tǵ'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyí'tǵj huüre', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i itye'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huüre' maj majúuraxij. I maj iityanamua'arajmee, miche' jáanamuaaj.

15

A'ájci jime' i cánya'aj tǵ' jó'vej

(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'áimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tyeityee i maj tyí'ticij, majta a'áimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'á mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuaaj. ² Majta i fariseos, majta a'áimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tǵ' jo'yú'xaca', a'á mu a'yan tyí'xajtaca'aj tǵjín:

—A mújna mu tyáati' tyámua' pu huojó' mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúcha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin:

⁴ —Tipua'aj šiij cánya'xii tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojó'tyáhuiiite'sij i séecan a itzitáj, ajta je'en jaariá'huoosij i šiij ti jó'vej' asta na'aj quee jáatyooniy? ⁵ Tí'ij jáatyooniy, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, tí'ij ij uhuatyóoratziiraj. ⁶ Tí'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amúncustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, jí'nye nu'rj jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj.” ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapuá Dios ti já'sejre', típua'aj a'tj seequéj tyú'mua'tyij tí'ij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, tí'ij ajta a'yan huárinyij je'ej tí i Dios tyá'xie've', a'í mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tj tí tyá'antzaahuaj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mui'ij, i maj tyámua' tyí'tyeteitee, i tíquee huá'ítziite' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ Tipua'aj íiti' a'yan tyi'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij tipua'aj séej jo'rieenyij? A'í pu tíej antyíteeraj, tí'quij iiri'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huoonyij 'asta na'aj quee jáatyooniy. ⁹ Tí'ij jáatyooniy, ju' amúncustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, jí'nye nu'rj jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj.” ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyaca u tajapuá i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahui're'. A'í mu jutyamua've' a'íjci jime' tí'ij šiij tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti ímuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'ij quee che' majá'hua'tan.” Ajta a'íjna i táatajra', a'í pu je'ta' tyaatá' néijmi' i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj tí'quij a'íjna i tí pá'ri'ij, a'í pu néijmi' tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en ímuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj tí'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', jí'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴ Tí'ij néijmi' huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'íjna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'ítziij tyi'tj ti huácua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi a'tj ajo're'nyej tí'ij jaatá'an ti tyu'muarie'en, ajta a'íjna i a'tj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muarie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj tí'ij tyihuo'cue'tyej.

¹⁶ Huápu'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i tí pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tj jatá'caria'aj tí tyi'tj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “Majta a'íimaj i maj jahui're' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'ítze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'ej nu huatyéjve na'me'rii'aj i nyej i'cuaj jime’.” ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'ítzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'.” ²⁰ Tí'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

Tí'ij ooj a' ímuáj joomá'caj, a'í pu táatajra' jaaséej, huápu'ij pu ja'ancu'vaxij tí'quij jo'téechajraa jo'tij ja've'mej i yójra', aj pu'ij jí're'chuiixij ajta jí'tyáapu'ítzej. ²¹ Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Táataj, jéehua nu ootyá'ítzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeevee yee nyiyóoj.” ²² Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: “Ca'nácan mese've'chuij i síicu'rij tí jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyi'iraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i tí jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴ Jí'nye i nyiyóoj pu'rj mu' je're'nyej. Tí a'yan cuxáa arí mu jó'muá'ijca, ajta je'en huatájuuriaca', tí ajta jo'vajca tyajta tyerj jáatyoj.” Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

²⁵ Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Tí'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tj jo'tyéjvee i chí'ij, a'í pu jáanamujri' mej tyi'cuinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Tí'ij ij séej huatajé i tí jahui're' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'ihuo'ri' je'ej maj rijcaj. ²⁷ Ajta i tí tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pu'rj uvé'nyej a'júuj, ajta a'táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' tí jéetze' pu'chira' a'íjci jime' tí uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'ej.” ²⁸ Ajta a'íjna i tí vásti', tí'ij a'yan tyáanamujri', aj

pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey i chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'ñi pu iirárraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéje ti'ij utyájrutyey i chi'táj. ²⁹ Ajta a'ijna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: "Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyi'muarie', canu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'e'j paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'táj naatá' nyi séej i chíu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíncustyamua'. ³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'ñi pu úucaa jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nye', muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'." ³¹ Ajta a'ijna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácáaj, ajta néijmi'i i nyaj tyi'ijcha'ij, muéetzij pu tyi'mua'a'rij. ³² Ajta a'mújna mua' júuj, j'i'nye capáj che' a'ijna ti'ij mu'chíj, j'i'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'ñi pu jo'vajca, ajta pu'rij huatáséjre, a'ij pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huatatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'ijna i ti tyi'huüre' ti ootyá'itzee huápu'ij a'ijci jimi i ti jahuüre'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa a'ijma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, sñj pu jahuüria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyi'ijcha'üca'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaa a'ijci i ti tyé'ijtye', ti a'ijna i ti jahuüre' cha'na'aj tyi'tyáxijtye'sima'aj i ti tyi'isjárca'aj. ² Ti'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿Tyi'tanyi pu'éen a'ijna i maj jin je'e'j tyi'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'táj jin antyía'mua'ree'j nyej nyaj jímua'reej a'chu ti tya'rá'asej, j'i'nye capáj che' a'ijna jin antyía'mua'reeriaj puá'mej." ³ Ajta a'ijna i ti jahuüria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i tyi'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyinyamua'ree'j? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'táj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotíveenyij. ⁴ Nu'rij jamua'ree'j je'e'j nyaj rinyij, mej mij tyeetyee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyi'muarie'ej a'yájna." ⁵ Ti'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'üria'ca'aj a'ijci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave'ré'nye'j tijin: "¿A'chunyéj petyé'cha'üre' i ti tyi'nye'ijtye'?" ⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j a'ijna i a'táj tijin: "Anxityej pua'mácan i taampu a'ijci i aséityij ti aseitúnaj jitze ma'can." Ajta a'ijna i ti antyúumua'ree'j, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuíj i yu'xarij ti jitzán tyé'yú'si' a'chu paj tyé'cha'üre', huayüxi'ij jiyet'zín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej." ⁷ Ti'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: "Ari muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'üre'?" Ajta a'ñn, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyerüicuj." A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyej paj tyé'cha'üre'." ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'ñi pu tyámua' tyaatá', j'i'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'ijci jime' je'e'j ti ye'e'j huárinyij. J'i'nye a'ñmaj i maj jan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaay'tin je'e'j maj ye'e'j huárinyij i séecan jamuán i tyeetyee mequee a'ñmaj i maj yójmua'mua' pu'éen i Dios.

⁹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'e'j ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuüre' siaj sij ju' amíncustyamua' huamué'tin mej mij a'ñmaj naa jamojo'mua'raj, ajta ti'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyey a'ájna jo'táj quee a'náj á'vatzij i chí'ij.

¹⁰ A'ijna ti xá'pui' ricij a'ijci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, a'ñi pu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'ijna i tiquee xá'pui' ricij a'ijci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, capu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'ij pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'ijci jime' i ti a'yan tyi'sejre' iyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'ijci jime' antyúumua'reeriaj i ti huápu'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyücha'ij a'ijci jime' i tiquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ Capu i'rij ti a'táj hua'puácaa huáhuüre'en i maj tyi'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'riij quee séej pu ja'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'rij siaj i Dios huatyáhuüre'en, siajta i túmii.

¹⁴ Majta a'ñmaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, matí'ij a'yan tyáanamua'jri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'ijci i Jesús. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'ñin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tyeítsee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu juzájta', a'ñina ti naa huasé'rin i tyeítsee jimi, a'ñi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'ñina i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'ñina i Dios ti jin tyi'ijta

¹⁶ 'A'ñina i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyi'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'ñi mu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítsee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'ij mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijta, majta néijmi'i tyi'tyese' maj a'áa jo'tyájrutej.

¹⁷ 'Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huópua'rix'i'in i tajapúa' ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'ñina i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tij ju'tij huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tij ti jaatátoonyij i ju'tij, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'ñi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tij itaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'ñina i chjityaanyi', ajta a'ñina i Lázaro

¹⁹ 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' chjityaanyi' ja'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyi'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihua'cue'tyahua'aj. ²⁰ Ajta a'ñina i tiquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcaj jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chjityaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'ñina i a'tij tijin Lázaro, a'ñi pu tyi'cu'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. ²¹ Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyij ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chjityaanyi', majta i tzi'cúij mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

²² 'Tí'quij a'ñina xicáara' ti'ij jitzán huamu' a'ñina i Lázaro, a'ñimaj i maj tyi'huüre' u tajapúa, a'ñi mu yo'v'i'tij i Abraham jimi jo'tij Dios ja'sejre', ajta a'ñina i chjityaanyi', ti'ij ij ajta huamu', majta ja'vá'naj. ²³ A'áa pu jo'tyá'ítzee jo'tij ja'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'ñina i chjityaanyi'. Aj pu'ij jaaséj a'ijci i Abraham, ajta a'ijci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

²⁴ 'Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ityej a'mújcij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyáacimujritye'en i nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'ej tiéj tzajta'."

²⁵ Ajta a'ñina i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua mu jaapuéjtziariaca'. Ajta ijijij a'ñi pu jutyamua've' a'ájna, pajta muáaj, ijijij paj jajpuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijijij, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúunyijme, a'ij pu jin quee i'ríj maj antácinnye i'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetéácinnye ityájma jimi."

²⁷ 'Tí'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuavijij paj a'mújcij Lázaro huata'ijtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, ²⁸ ji'nye anxívicaa nu tyi'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij." ²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "A'ñi pu huatá'ítzee a'ñijma jimi a'ñina Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'ñimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, miche' a'ij huánamuj." ³⁰ Ajta a'ñina i chjityaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'ijci, ajta tipua'aj a'tij ti arí huamu' huataséjre'en a'ñijma jimi, aj mu mij sequeéj tyi'mua'tyij i Dios jimi." ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tipua'aj mequee jáanamuajri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ñina i Moisés, ajta a'ñijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síij hua' jimi huataséjre'en i a'tij ti arí huamu'."

17

Tipua'aj a'tij tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'ñijma i maj jamuán huacj tijin: —Jéehua pu tyi'sejre' je'ej siaj tyi'tij jin tyityotyá'ítzeere'en i Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'ijci jimi i a'tij ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'ijci i a'tij maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyij ti ve'éj, majta je'en ja'tyáreenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'ñijma i maj cíle'en mej mij a'ñimaj ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ³ A'ij pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Típua'aj a'ihuáara' tyi'táj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, típua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'.⁴ Típua'aj séej xicáj a'táj aráahua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, típua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo're'nyej a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Típua'aj a'táj tyá'tzaahuaty'e'ej

⁵ Majta a'ímaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tjin:

—Taatá' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuaty'e'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' tjin:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuaty'e'ej, típua'aj cii setyá'tzaahuaty'e'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'ítjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyey, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuii'tye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'ítjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huiire'

⁷ Típua'aj a'táj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríij cánya'xi' ti siire', ti'ijta uvé'nyej ti utoyo'vá' muariej, "¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíxi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?"⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tjin: "Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyey, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en."⁹ Ajta ti'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'ítj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaaty'e'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en.¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, típua'aj serj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuata'ítj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: "Catu tyi'táj huiire', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj."

Tí'ij Jesús tyihuo'huua a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea.¹² Tí'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'ímaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tjin léepraj, a'áa mu ímuáj jo'tyáhuixij.¹³ Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tjin:

—Jesús, mu paj maeestro pu'é'een, tá'ancu'vaxi'.

¹⁴ Tí'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa' tjin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huiire' u tye'yúuj tzejta' siaj sij huatóosejrata a'íjma jimi.

Matí'ij móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matí'ij mij naa éenye'ej muá'raa.¹⁵ Tí'ij síj huóosej tjin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'.¹⁶ Aj pu'ij tyitunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' ti'ij ij tyaatatyójtzi're'. A'íjma i a'táj, Samaaria pu já'ma'can.¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj?¹⁸ ¿Nyij a'múu na'aj jusíj huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can ti'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tjin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'íj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'ítjaj

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'ítjaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' tjin:

—A'íjma i ti jin Dios tyu'ta'ítjaj, capu tyi'táj pu'é'een ti séejre' i siaj sij jin jáamuareej.

²¹ Camu majta a'yan tyaataxájta i tye'tyee yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee "Mána'aj huatyéjve", ji'nye a'ájna i ti jin i Dios tyí'ítja pu'ríj yésejre' ja'mua tzejta'.

²² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jamuán huacíj tjin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'nu siaj jaaséj nyati'ij tyu'ta'ítjaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reerij, siajta mua'aj caxu jaséjran.²³ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee: "Mána'aj huatyéjve"; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán.²⁴ Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reerij na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej matí'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútje', ti'ij ootátaaxi'in, jiye'tzin pu huanyéeri'ciriajra'aj.²⁵ Ajta anaquéej pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapu'éjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'ímaj jíjij maj huatyéiteye.²⁶ A'yájna ti'ij tyu'ríj ajca'huáj ímuáj ti'ij ooj júuricaj a'ájna

i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ²⁷ Metyí'cua'caria'aj i tyeítsee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyévíiyaca' ti'quij tyíjstyaca' i jájtyij, a'í pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸ A'yaa pu cha'taj tyáaru ajca'huáj ímuáj tí'ij ooj júurica'aj a'ájna i Lot, a'í mu tyí'cua'caria'aj i tyeítsee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chí'ij ta'huacaria'aj. ²⁹ Ajta a'ájna xicáara' jitze tí'ij Lot eerájrara a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyévíiyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰ A'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'uurej a'ájna xicáara' jitze tí'ij huataséj're'en i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

³¹ 'A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chí'táj tyí'róa'caj i tyía'ra'an, che' quee acávi'can tí'ij tyí'róa'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo're'nyinyiica'an ajuchéj. ³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaru j i íira'ra'an i Lot. ³³ A'tíj tína'aj ti jacha'ij i ju júuricamej tí'ij quee tyí'tíj je'ej jooriaj, a'í pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'í pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tíj muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tín, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁵ Majta hua'puaj i úuca, néijmi' i mu tyá'tíxj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tín, ajta i síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muarie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tín, ajta i síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu tyaa'tíhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Jo'tíj jo'ria'ca'aj tyí'tíj ti huamu', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'ájna i íiti' ti jusíj ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tína'aj nyuucacaj, majta quee tyóoxa'huata'an. ² A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tíj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyí'tíj huá'uuriajca'aj i tyeítsee. ³ Meentyij síj íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiitariaca', a'náj ti na'aj pu ajo're'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'ántari'tze'en a'íjci jíme' ti a'tíj jájcha'íire'. ⁴ Ajta a'ájna i juées pu'rij á'tyeevi'ca'aj tíquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tíjin: "Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyí'tíj huá'uurej i tyeítsee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', tí'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'ítziitye'. Nyáaj nu já'xa'pui'ántari'tze'en a'íjci jíme' ti a'tíj jájcha'íire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'rij quee nyatácua'naxi'ij a'íjci jíme'."

⁶ Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i juées ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusiij a'íjma i ti hua'antýihuoj i maj a'náj tína'aj jahuaviij tíca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tí'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', Dios pu ja'mua japua huatányuusiij, capu á'tyeeren. Ajta tí'ij uvé'nyej i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuaty'e' íiyan i cháanacaj japua?

A'ájna ti fariseo pué'een, ajta a'ájna i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'tí'ijcicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa a'íjma jíme' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tíjin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyéityee, a'yaa pu tíjin:

¹⁰ —A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrurij i tye'yúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, síj pu fariseo pué'een, ajta i síj, a'í pu puíríci i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'tí'ijcicaa.

¹¹ 'Ajta a'ájna i fariseo, a'í pu huatyéechaxij tí'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tényuunyij tíjin: "Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzí're' muéetzij, jí'nye canu a'yan een matí'ij i séecan i tyeítsee. A'í mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyiteetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úuca, canu nyajta a'yan een tí'ij a'mújna i ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'tí'ijcicaa. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'víj séej itéerij jíme', nyajta a'yan tyí'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tíj."

¹³ 'Ajta a'íjna i ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu imuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavij jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijin: "Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye je'ej nu pua'aj tyí'tyínyecha'ij." ¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'tíj ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa ji'réenya'aj huatyá'ítzee i jutzájta' tí'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu ji'réenya'aj huatyá'ítzee, ji'nye tipua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Tí'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i tí'rúj

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan i tyeítsee, tí'rúj mu aye've'vi'tichej i Jesús tí'ij hua'vá'muarie'xi'in tí'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Matí'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeítsee. ¹⁶ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i tí'rúj mej mij aje're'nyej jimi, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Miche' mahuaja've'vi'tij nyej jimi mu tí'rúj, caxu huá'íjmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'íjtaj a'íjma pu cí'tyij i maj a'yan een matí'ij mu tí'rúj. ¹⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tiquee a'yan een tí'ij síj i pá'ri'ij, capu a'áa jo'tyáru'tyij jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Síj ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyí'tanyi' juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij tí'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyij tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síj pu a'íin pué'een i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ²⁰ Papu'ríj jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'íjtaca' yee: "Capáj axana'círía'aj; capáj tyí'tyacu'i'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzaahuatyi'ra'aj tyí'cha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaj."

²¹ Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'í nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

²² Tí'ij Jesús jáanamua'jri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Síj pu ooj muá'ítziitye', pata'aj néijmi'í tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huo'rian i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuríaa'sij i ti tajapúa' já'sejre' a'íjna ti huápu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ Ajta a'íjna i tyamuéej tí'ij jáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tí'quii a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey i tajapúa' Dios ti já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti jéetze' muá'rie'rij ti chíjtyaanyi' utyájrutyey i tajapúa' Dios ti já'sejre' quee ti caméeyuj anájrutyey i p'íse'ej jitze.

²⁶ Majta a'íimaj i maj jáanamua'jri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij ij i Dios jimi huatyá'ítzeere'ej?

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjma jimi i tyétyaaca, capu je'ej tyí'ri'ij, ajta Dios jimi néijmi'í pu tyí'ri'ij.

²⁸ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, néijmi'í tu tyeríj atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tíj tina'aj ti metyoohuá'xij tipua'aj juchi'ij, na'rúj ju'íj, nusu i ju'íhuáamua', nusu i juhuásimua', na'rúj i juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuríaa'sij jíij ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íi pu júurij ja'mej tí'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti mu'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Tí'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tu'ríj jíij a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'í tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³² A'íi mu nyéetzij tyu'tátuui're'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua

já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxí'ij. ³³ Majta je'en naatyávaxí'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta tí'ij huéeicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

³⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacá'j, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'táj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, ji'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Tí'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síij ti arácuun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Tí'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeétyee mu jó'cí'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'táj ti je'ej rijcaj. ³⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ya pu ja've'mej a'ájna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

³⁸ Tí'quij a'yan tyu'íjhuaca' tijn:

—Jesús, mu paj yó'jra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

³⁹ Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íi mu jajtjá'xij tí'ij quee che' ave'nyuucan. Ajta a'ájna jéetze' pu ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijn:

—Jesús mu paj yó'jra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁰ Aj pu'ij oocháxij a'ájna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'táj jimí, tí'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

⁴¹ —¿Ji'nye tyi'táj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyú'j tijn:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

⁴² Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Atányeerij, ji'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin per'j huarúj.

⁴³ Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'ti i tyeétyee i maj jaaséej, a'íi mu majta tyaatatyóotzi're'ej i Dios.

19

I Jesús ajta a'ájna i Zaqueo

¹ Tí'ij ij Jesús a'áa jo'tyá'jrupij a Jericó, a'áa pu je'ta' jooma'ca'aj i chá'jta'naj jitze.

² A'áa pu síij tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapua'j tijn Zaqueo, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj huá'jijve' i maj tyi'ti'ijcicaa. ³ A'íi pu jaséjramu'ca'aj a'táj ti pué'een i Jesús, ajta capu'ri'itaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeétyee, ajta cí' uhuá'tyeev'ij a'ájna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayixi'ij jo'téechajraa, tí'ij ij antyiraj i méjchi jitze tí'ij jaaséej, ji'nye pu'r'ij jamua'reeriaca'aj tijn a'áa pu je're'nyesij. ⁵ Tí'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', tí'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Zaqueo, pata'aj jije'tzin acá'jra'nyij, ji'nye iijij nu a'áa ja'rá'ixaj a paj ja'chej.

⁶ Tí'quij jije'tzin acá'jraa, aj pu'ij tyámua' tyetyeje'ej a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeétyee, mati'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxá'j a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—A'áa pu jo'mej tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'táj ja'chej síij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej tí'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Nyavástara', je'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyi'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'táj tyi'táj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatáuire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huú' a'yaa mej chej, ji'nye a'ájna i a'táj, ajta pu a'ín pué'een i Abraham ti jitze eeráma'can. ¹⁰ Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huú're'en a'íjma i maj jó'vatzi'jca'aj.

A'ájna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeétyee, tí'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'j, ji'nye pu'r'ij avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeétyee, a'yaa mu tyi'mua'ajca'aj tijn pu'r'ij tímua' huataséjre'sij i Dios ti jin ti tyu'ta'íjta'j íyan i cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'áa pu síij tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jitze eeráneye' i tyeétyee i maj tyi'íjtaca'aj, tí'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyihuoonyij rey jime', tí'ijta ij uvé'nyesij. ¹³ Tí'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyi'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej,

a'yaa pu tyihuo'té'exaaq tijn: "Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'neye." ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jájcha'íiria'ca'aj, mati'ij mij séecan huata'ítayaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: "Catu jaxie've' ti a'íin tye'entyájrutyey rey jime'." ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrurpij rey jime', ajta je'en uvé'neye a'ájna jo'tij ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii ti huo'riáa' tí'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síij ajta síij. ¹⁶ Ajta i ti anaquéej aje're'neye, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nyavástara', a'íjna i túmii muéetzij ti mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ara'ástimee." ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijn: "Xá'pui' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuíire', j'i'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cii caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyájrutyey'e'j pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maqué' i chájta'naj jitze." ¹⁸ Ajta i ti tyí'huíire' ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje're'neye, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee." ¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "A'yaa nu tyimua'antyájrutyey'e'j pata'aj tyu'ta'íjtaj anxívique' pua'maqué' i chájta'naj." ²⁰ Tí'quij ajtáhua'aj síij aje're'neye ti jimi tyí'huíire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nyavástara', ya'cuij muéetzij ti mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'j'i'quej cixurij jitze, nyati'ij nyij jaatyá'avaataca'." ²¹ A'yaa nu huaríj, j'i'nye nyamuatzíinya'ca'aj, muáaj re'rij ti a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaaríá'si'rii i paj quee tyo'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej." ²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijn: "Muáaj paj quee tyi'tíj huíire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'e'j paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tijn ca'nyérij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaaríá'si'rii i nyaj quee tyo'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jo'nyaj quee tyojo'huástej." ²³ J'i'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyey tí'ij jaamué'tin? A'yaa paj huárinyiiche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'neye."

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaq a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tijn: "Siata'aj jáa'ri' i túmii ti j'i'tyáa', siaj sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij." ²⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaaq tijn: "Tavástara', j'i'nye tí'ij? A'múu pu ari'j'i'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaq tijn: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'tíj tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tíj ti cii na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cii tyí'ijcha'íj." ²⁷ Majta a'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyey, maj siahuaja've'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'e'j véjri' nye jimi."

Tí'ij Jesús ujo'tyárutij i Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Tí'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaatyey, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yó'ij. ²⁹ Tí'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaaa huata'ítayaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaq tijn:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', tiquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. ³¹ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee j'i'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaaty'e'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³² Mati'ij mij ujó'ju' jo'tíj huojó'ityaca', a'yaa pu atyojo're'neye tí'ij tyihuo'té'exaaq a'íjna i Jesús. ³³ Mati'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íi mu mij huo'séj a'íimaj i maj jacii, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—J'i'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—Tavástara' pu jitze juxie've'.

³⁵ Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, mati'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. ³⁶ Tí'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tyeítyee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tíj jooma'ca'aj. ³⁷ Tí'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuj maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, j'i'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápu'i'ij tyúuxie've'. ³⁸ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—iHuápu'i'ij pu naa een a'íjna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj tajapua'já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

³⁹ Majta séecan i fariseos, mati'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn: —Maeestro, huo'tá'ijmuejri' mej mij quee che' a'yan tyi'tyeyijhuaj i maj ajamuán huaci'ij.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj a'íma'j muatyáapua'rej, tyetyéj mu mija a'yan tyi'tyeyijhuan.

⁴¹ Ti'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, ti'ij jaaséj i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinycaca' a'íjci jime'. ⁴² A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj mua'aj ijij siámua'reeriaj, tyi'tíj ti pué'een i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, sij sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijij pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'íj paj jaaséj. ⁴³ Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajná'sij, mati'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej. ⁴⁴ Majta néijmi'que' mu tye'entyipua'ritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapúa tyiquéetime, a'íjci jime' sij quee jaanamujri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyárupij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti hui'rámaritye'en a'íjma i maj a'úun tyi'tooca'aj. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyé'yú'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyi'huúire' i nye chí'ij mej mij a'úun huatyényuunij i Dios jimi”, maj sijta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyi'huúire'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

⁴⁷ A'náj tina'aj pu tyihua'mua'tyahua'aj i tyeítyee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyi'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeítyee, a'íi mu jahuoo'ca'aj je'ej maj ye'ej tyeéj'caj. ⁴⁸ Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinij, ji'nye néijmi'i i tyeítyee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeítyee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyi'ijta, majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huáasij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Tyi'tanyi jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáaru'jtye'?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye': ⁴ ¿a'tanyíj uyo'ta'ítയാ'ca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítyee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeítyee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'íhuo' a'yaa mu tijin:

—Tipua'aj a'yan tyeyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítയാ'ca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?” ⁶ Ajta tipua'aj a'yan tyetyu'taxá'j yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeítyee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'ín pué'eenye'ej síj ti tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ítയാ'ca' a'íjci i Juan ti'ij tyeítyee huá'íiraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyi'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'j i tyeítyee a'yan tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeítyee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, imuáj pu je'ej huárupij.

¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj jaju'racaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ítയാ'ca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáçiriaca'. Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'ítയാ'ca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítയാ'ca'. ¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítയാ'ca' ti jimí tyi'huúire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítയാ'ca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ítയാ'ca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ítയാ'ca'.

¹³ 'Tí'quij a'yan tyu'muá'aj a'ájna i a'táj chuéj ti tyu'nyéj tjin: "¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ítij i nyaj huápu'i'ij jaxie've', a'áj mu xaa ántzaahuatye'sij." ¹⁴ Majta a'íimaj, matí'ij jaaséj, aj mu mij tyu'tóo'ixaaj, a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tjin: "A'í pu a'íin pué'een i ti néjmi'ti tyá'ci'tij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tij." ¹⁵ Aj mu mij ji'rájtoo, matí'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íimaj, a'ájna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? ¹⁶ A'yaa nu tyáj'a' mua'ixaatye', a'í pu a'áa jo're'nyesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íimaj i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtje'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Matí'ij a'yan tyáanamujari' i tyeítjee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tjin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Típua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tjin:

A'ájna i tyetyéj i maj majca'huaj júuriej a'íimaj i maj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chí'ij.

¹⁸ A'táj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'í pu huatyána'xij néjmi'que' i jujitzé. Na'riij típua'aj séej japua rájvetyij a'ájna i tyetyéj, a'í pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íjci jime' i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijta'ca'aj i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íimaj putyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i nyúucaríj ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahua'z'ziinya'ca'aj i tyeítjee.

²⁰ Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítiyaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tjin tzaahuatyi'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo'ri' tyi'táj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'ítzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹ Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tjin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzaahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyey je'ej ti tyi'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítjee, muáaj paj tzaahuatyi'ra'aj jin tyihuá'mua'tyey je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ²² ¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyi'ta'ijtye', ca' quee?

²³ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzaahuatyi'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

²⁴ —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puíríicij i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuj ti'ij tyé'yu'si'?

²⁵ Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tjin:

—A'í pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'táj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'táj ti aaria'ra' pué'een.

²⁶ Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítjee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítjee hua' tzajta' i muí'chítjee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje're'nyej, a'íimaj mu puíríicij i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tjin:

²⁸ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, típua'aj a'táj ti nyeíhche, típua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' ti'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹ A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuamua'ca'aj, ti'quij i ti vásti', a'í pu huatýenyéehchaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruj i séej i ti je'tyáa'sej. ³⁰ Ajta i síij i ti je'tyáa'sej, a'í pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj ti jatyévi'tinya'aj a'ájna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéicaj i maj huácuij. ³¹ Ajtáhua'aj síij ti je'tyáa'sej, a'í pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuo'ruuj néjmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néjmi'i mu huácuij. ³² Ajta je'en a'ájna i íiti' huamuí'.

³³ 'Arí matí'ij huatájuurita'j i muí'chítýee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatýévi'tinya'aj.

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'íimaj i tyeítýee ijíij mu nyejneye'chacaa, majta huiichej. ³⁵ Majta a'íimaj i ti a'yan tyihua'ci'puaj maj huatájuure'j hua'tzajta' i muí'chítýee, ajta ti'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejneye'chen, camu majta huiichan. ³⁶ Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matí'ij a'íimaj i maj tajapúa' tyí'huiire'. A'íi mu jóymua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu r'íj huatájuuriaca'. ³⁷ Ajta a'ájna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa' a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj s'íij tyu'tyájtáa i tu'p'ij ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatama'aj i tavástara' tijn: "Í hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob." ³⁸ Ajta i Dios, capu hua' Dios pué'een a'íimaj i muí'chítýee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'ájna jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹ Majta séecan i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyú'j tijn:

—Maeestro, xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰ Tí'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayóoj i Ciriútu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyi'xaj i tyeítýee a'íjci jime' i Ciriútu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'ájna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaj tijn Chuiicarij, a'yan tijn:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

"Acáyixi' ipuárij japua, iíye'ej nyamuáca'ta',

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

⁴⁴ Ajta i David, a'íi pu a'yan jaatama'aj a'íjci i Dios ti ja'antyíhuoj tijn nyavástara', tipua'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciriútu' a'íin pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacíj, majta tyeítýee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catí'ijma'can metý'cháatima'aj mamuaaci'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeítýee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtýe'en jo'maj huaja'antýinájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihua'cue'tyej matí'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'íi mu majta tyihua'arí'raaca' i hua' chí'ij a'íjma i úcaaa i maj antýúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín matí'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyárutýij. Matí'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeítýee huo'séj. Majta a'íimaj i maj a'yan ricij, jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Tí'ij íiti' ti antýúusíjtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, ti'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuire'en, ² a'íi pu ajta íitaj huaséj tíquee je'ej tyéejviicue', ajta a'ájna i íiti' hua'puáca pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'íimaj i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci i ti avá'ítzee i maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta a'mújna tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyohuíre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyí'huaj i tyeyúuj

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'vejrij i maj tyo'huariá'viihuaa ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

⁶ —Néijmi'i ti'ij na' aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ij néijmi'i ty'e'entyipua'risime'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo'ré'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciriístu'." Majta a'yan tijin: "Pu'ríj atyojo'ré'nyesij." Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an. ⁹ Siati'ij a'yan tyu'namuaj tijin: "Muatóonyo'si'tye'e'ej aja'hua' séecan jamuán i tyeítyee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'", caxu tyí'tziinye'e'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i ty'e'entyipua'ríj.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Séecan mu tyeítyee huatóonyo'si'tye'e'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta séecan jamuán huatóonyo'si'tye'e'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápu'íj huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cu'nyí'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tíj pu huataséjre ti tziinyi're', ajta tyi'tíj ti huápu'íj juxie've'.

¹² 'Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'ríjcaj, a'íi mu anaquéej já'muaviví'ran, majta je'e'j pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tye'yúuj tzejta' na'ríj jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íijma jimi i tajtúhuaanyij, majta a'íijma jimi i maj rey jin antyúmua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej.

¹³ Aj pu'ij i'rítaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Siajta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'e'j siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá huatányuunyij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuata'tsij je'e'j siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tíhua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'íijma. Camu je'e'j tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin.

¹⁶ Majta a'íimaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíncustyamua', a'íi mu avíitzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tyeítyee jamuájcha'íiría'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'e'j tyityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios pu ja'muacha'íj ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatýá'íteere'e'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siati'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'ríj tin huatyú'uunyí'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jýe'tzín jo'ciinyej i jírj tzejta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'e'j ti tyé'yú'si' i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj móoj huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápu'íj jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj Israel huacháatimee, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴ Séecan mu i tyeítyee cuí'nyij i chúun jime', majta séecan a'ví'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'e'j yetyi'cányesij a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcírie' jitze, ajta xú'ra'vej tzejta'. Ajta íiyaj i cháanacaj japua, a'íi mu i tyeítyee tyí'tziinye'e'ej muá'ju'un ji'nye capu je'e'j hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'íjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' ti'ij huápu'íj pu tí'raanaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tyeítyee jo'pua'ríj a'íjci jime' mej tyu'táztziinye'e'ej, mati'ij jéehua tyú'mua'tij je'e'j ti tyi'tíj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, ji'nye tyi'tíj tina'aj ti jútye' tyej'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzejta', huápu'íj pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tyeítyee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Ti'ij huatyóochenyij ti a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huóo'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamuí'rátóosij.

²⁹ Ajta séej nyúucaríj huo'té'exaa' a'yan tijin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'ríj séecan i ciyéj ti tyí'sejre'. ³⁰ Ti'ij antyinyáxí'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzejta'.

³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siati'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej ti ari t́mua' a'ájna putyajá'ricij ti Dios tyu'ta'íjta.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj j́ime', néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuaá'ixaa, meentyij mequee xu huácuij ij́ij maj huátýeityee. ³³ A'ájna i tajapua' ti séejre' a'í pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúuca, capu a'náj antyipua'ríj.

³⁴ 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj i jutzájta', a'ájci j́ime' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jítze tyí'mua'ajcaj i ti yan tyí'sejre' i cháanacaj japua. Tí'ij quee a'ájna xicáara' jítze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Ji'nye a'í pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj t́na'aj xu atanyéjnye'ríj, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios tí'ij jamuáahuiire'en, tí'ij quee tyí'tíj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyí'tíj rinyij, siajta a'yan tyá'huoocaj siaj sij nye j́imi huatyá'ítzeere'en, i nyaj nyajta tyévíj jítze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj t́na'aj tújca'ríj tzajta', a'í pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta tí'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yí'caaj i j́iríj jítze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j t́jin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néijmi'i mu i tyeítyee úiya' ajo're'nyinyiica'aj jo'tíj i tyeyúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamua'j i Jesús.

22

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj avítzij j́in jaatyéevi' i Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'ríjcaj mati'ij pua'aj a'ájci j́in tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'mua'j t́jin: Tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeéjé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tzánya'ca'aj i tyeítyee.

³ Tí'quij i tyi'yáaru' utyárupij a'ájci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'mua'j t́jin Iscariote, a'í pu ajta hua' jítze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴ Tí'quij i Judas a'íjma j́imi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej tí ye'ej huárinij tí'ij avítzij j́in huo'tátuiire'en a'ájci i Jesús. ⁵ Majta a'íimaj mu huatootyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratiiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'í pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucá. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuoonij a'náj ti i'ríj ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Tí'ij tavástará' hua' jamuán tyu'cuaj a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tí'ij ij a'ájna atyojó're'nyej i xicáara' maj jítzán jacua'caa i páan maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jítze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj j́in jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jítzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'ájci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j t́jin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'ájci i tyaj j́in jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' t́jin:

—¿Jo'nyij jítze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j t́jin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'ríj huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chi'táj jo'tíj a'íin ja'rá'ixaj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'ájci i ti aja'chej yee: "A'yaa pu tyí'xaj i maestro yee: ¿Jo'nyij jáai'ríj ti tyú'cu'a'nyij i ti j́in jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'í pu tyí'cu'a'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj." ¹² A'í pu jamuataséjratye'sij ánimua'j i chí'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohua'j, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'cój, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaa'j i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj j́in jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴ Tí'ij atyojó're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cu'a'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jítze, a'ájna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ¹⁵ Tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j t́jin:

—Jéehua nu huápui'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néjimi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i hua'yojmua' i maj anátya'aj muaanánie'huaca'. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néjimi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néjimi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quíj tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájni, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Ya'cuíj, siata'aj néjimi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij ja'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséj're'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁹ Ajta je'en i páan tyí'íj, ti'íj ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanuyú. A'yaa xu huárinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

²⁰ Matí'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaj jin tya'tóoratiiri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

²¹ 'Ajta i a'tíj ti avítzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésej're' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. ²² A'yaa pu tyí'nyaa'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'i'ntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avítzij jime'.

²³ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuij maj huó'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

²⁴ Matí'ij mij huatyóohuij maj tyí'huó'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxie've'. ²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jin tyihua'íjtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i tyeítyee, a'yaa mu tyúuxaj yee itáy tu tyámua' tyaja'muacha'íj. ²⁶ Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' matí'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij i tiquee tyí'tíj jin juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'íjta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti huá'huíire' néjimi'caa. ²⁷ Cási', za'tanyíj jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee? ¿Nyí a'íjna i ti huatyájcaj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyéqueej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, ti'ij a'íjna i ti tyihua'cue'tyee.

²⁸ 'Siajta mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xájtye'en a'íjima i tyeítyee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijn: "Huéicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijn:

—Simón, Simón, a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamuata'.

³³ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámu'i'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijn capáj nyamuatyej.

Pu'ríj tyará'íixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'íjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi tyi'táj jamo'tyá'itziij nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cíxi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'táj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj jo'i'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanjúj tǎjín:

—Capu tyi'táj to'tyá'itzií.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tǎjín:

—Ajta iǎjǎj, tǎpua'aj a'tǎj tyi' áto'rij, che' ja'antypíj, na'rij i túmii ti tzajta' ucá'an. Tǎpua'aj a'tǎj quee séej tyicha'íj i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'ǎjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tǎjín: “A'yaa mu jaatamua'aj tǎjín a'íi pu a'íin pué'een sǎj ti je'ej pu'a'aj tyi'tyevij.” A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetziij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacǎj, a'yaa mu tyaaté'exaa tǎjín:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyi'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tǎjín:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'táj xajtaj.

Tǎ'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij iirǎjraa i Jesús, tǎ'ij ij a'áa jo'mej jo'tǎj já'asaca' i jǎrǎj jitze ti a'yan tyaja'rǎjtyapuaaj tǎjín Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán huacǎj, a'íi mu majta jamuán uó'ju'. ⁴⁰ Tǎ'ij a'áa já'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tǎjín:

—Siata'aj huatyényuunyij siaj sij quee tyi'táj jǎn ootyá'itzeere'en.

⁴¹ Tǎ'iquij a'áa huojoohuá'xij a'tzúj pu a' ímuáj jo're'nyej a'chu ti ímuáj aja'ráahui'tzǎj i tyetyéj tǎpua'aj a'tǎj jǎn tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', tǎ'iquij huatyényuj i Dios jimí, ⁴² a'yan tǎjín:

—Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuavij, tǎpua'aj mua'ráanaajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'ajpuéetziij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij sǎj jimí huataséjre i ti tajapua' tyi'huire', tǎ'ij ca'nyǎjra'aj jaatá'. ⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyi'mua'ajca'a, a'ǎj pu jǎn jéetze' huatyényuj, jéehua pu cámu'yaca'aj i tiéexi'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj tǎ'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ Tǎ'iquij ájchej jo'tǎj ja'tyényuusima'aj, tǎ'ij ij ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacǎj, mu'rǎj tyácu'tzisima'aj, jǎ'nye jéehua mu cua'naca'aj a'ǎjci jime' maj juxaamuǎjritye'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tǎjín:

—¿Jǎ'nye siajta tyityetayacu'tzuj? Xá'ajhuixi', siata'aj huatyényuunyij tǎ'ij quee tyi'táj ja'mua japua rǎjvetyij i siaj jǎn ootyá'itzeere'en i Dios jimí.

Mati'ij jaatyéevi' a'ǎjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeítýee aje're'nyej, ajta a'ájna i ti a'yan ántyapuaaj tǎjín Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéj huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' tǎ'ij jǎ'tyáapui'tzej a'ǎjci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tǎjín:

—Judas, ¿nyij a'ǎj jǎn peni'tyápuí'tze'sij pej pij nyéetziij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacǎj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'táj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tǎjín:

—Tavástara', ¿nyí tyahuo'tanyó'si'tye'en a'ǎjci jime' i tyi'tachuun?

⁵⁰ Ajta sǎj ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuéj a'ǎjci ti jahuire' a'ájna i ti tyi'íjta u tyeýúuj tzajta', ja'ajtasǎjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxátaca' tǎjín:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Tǎ'ij ij ja'ajtamuarǎje' a'ǎjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íimaj i maj tyi'íjta u tyeýúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' i maj tyi'cha'íj u tyeýúuj tzajta', ajta a'íimaj i huásǎj, néjimí'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje're'nyej a'yan tǎjín:

—¿Nyi náhua'rij nyapué'een siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'í'sima'aj, siajta cyéj? ⁵³ A'náj tǎna'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeýúuj tzajta' ja'mua jimí nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', íjǎj xu xaa a'yan rǎnyij, jǎ'nye a'íi pu ja'mua jitze ucǎjrupij a'ájna i ti tyi'íjta tǎca'rij tzajta'.

Tǎ'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'ǎjci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtye jo'tij ja'chej a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tye'yúuj tzajta'. Ajta a'ájna i Pedro, a'tzúz pu imuáj jaavájasima'aj. ⁵⁵ Mati'ij mij óonie'j a'ájna jé'ta' jo'tij ja rájta'cuaj u tye'yúuj tzajta', aj mu mij ataráasajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. ⁵⁶ Ti'ij ij síj i íiti' ti a'áa tyí'huíire' jaaséej ti a'áa ja'ajcatyíi jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'ájna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúz a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síj jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáama'can.

Ajta a'ájna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síj a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'jáajna ti a'múu síj a'ín pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galillea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'ájna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tij pej nye'ixaaty'e'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca'. ⁶¹ Ajta a'ájna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyíhu'e'taj tijin capáj nyamua'tyej.” ⁶² Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápu'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. ⁶⁴ Mati'ij mij jo'taj'ca'aj a' jí'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyérij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyij mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusi'ij i huáasi'ij, majta i maj tyí'ijta u tye'yúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juéesij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaaty'e', ¿nyij muáaj a'ín papué'een i Dios ti a'áan yo'ojrasij i ipuárij japua'?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúuj tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaaty'e' yee: Nyáaj nu a'ín pué'een”, caxu ná'antzaahuaty'e'ej. ⁶⁸ Ajta típua'aj nyetyájamua'íhuo' caxu huatányuusi'ij. ⁶⁹ Ajta ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquée na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'ín papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—A'yaa pu tyi'jáajna, nyáaj nu a'ín pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tij jitzán upuá'aritye'en? Ityáj tu tyeríj jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Mati'ij mij néijmi'i ájhuixij i maj a'áa ja'tyúusi', mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'aritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyényo'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyi'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'jíjve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaaty'e' ti a'múu a'ín pué'een i Dios ti a'áan yo'ojrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i paj Rey jime' tyi'tyévjee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jee nyáaj nu a'íin pué'een i paj jajaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzejta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tij ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xájtje'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua pu je'ej pu'a'aj tyihuá'mua'tyej i tyeítjee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galillea, ajta ijij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, tí'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galillea?

⁷ Tí'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'ijta, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyévjee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej tí'ij jaaséj a'íjci i Jesús, jí'nye pu'ríj á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tij uuriajca'aj a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tij jin a'yan huárinyij ti huápu'íj juxié've'. ⁹ Jéehua pu tye'e'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzejta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimi jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajti'raca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihuá'ijtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pu'a'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. *Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtje ti naa een, tí'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi.* ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'ájna i Piláato, ajta a'ájna i Herodes, tí'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íirica'aj.

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzejta', ajta a'íjma i maj tyityatatyj, ajta a'íjma i tyeítjee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jemi, a'yaa xu jitzán tyi'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítjee mej mij jé'ta' huáciinyej, nu'ríj tye'e'íhuo'ri', mua'aj senyeseeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tij ti jin ootyá'itzee i sij jin jitzán tyi'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, jí'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ityaca' ityájna jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyévijtij ti a'múu huámu'nyij, jí'nye capu tyi'tij jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújcij, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tye'yí'tihua'aj maj séj huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyi'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'íimaj i tyeítjee, néjimi' i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújcij mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'ájna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, jí'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítjee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta sij a'íin pué'een i ti tyi'tyacui'caria'aj.) ²⁰ Ajta i Piláato jajá'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé tí'ij jaamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítjee. ²¹ Majta a'íimaj i tyeítjee a'yaa tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huéicaj pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pu'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tij ti jin ootyá'itzee tí'ij a'yan tye'tyévi'tyee'ej ti huámu'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'íimaj i tyeítjee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyeyíhuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'íjci jime' i maj jéehua huatyeyíhuajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pu'íntarej ti a'yan huárinyij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítjee.

²⁵ Tí'quij jaatáto' a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítjee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyi'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tatuui i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítjee.

Mati'ij yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojásima'caj, mati'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántypuaj tijn Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchui i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tyeítyee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tij mu majta i úuca a huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antuyúinyaj a'íjci jime'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'yan tihuo'té'exaa'j tijn:

—Mua'aj úuca, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', ²⁹ ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íjma i maj quee a'náj ti'ríj hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzi'tyej.” ³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítyee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jirij tijn: “Pata'aj tajapuá rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jirij ti huaquéetimee tijn: “Pata'aj taatyá'avaaj.” ³¹ Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tij jin ootyá'ítzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íjma i maj tyi'tij jin ootyá'ítzee?

³² Majta hua'puácaa huajájpuasima'aj i maj je'ej pu'a'aj tyi'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. ³³ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Mui'chij mu'taj, a'áa mu mij yo'tatej hua' jamuán i maj je'ej pu'a'aj tyi'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmuá', majta i séej útata' pujmuá' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyavástara' tihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaac' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tij i tyi'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'íjma i tyeítyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íjma i maj tihua'íjtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jupapuá huatányuunyi, tipua'aj a'yan tyi'ja'yánatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antiyíhuoj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'íjma i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mi majta jaatanyéztij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Tipua'aj Rey jime' petyi'tyávaaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyi.

³⁸ Majta tábla óotatej jo'tij jo'ojmu'ua' i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i tábla tijn: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta síj i ti je'ej pu'a'aj tyeyi'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pu'a'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—¿Nyi pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mojo'ojrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyi, paja ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i síj i ti je'ej pu'a'aj tyeyi'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijn:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyeevityij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'tij huáruuj, ji'nye pu'rij a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'tij jin ootyá'ítzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzaáhuaty'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojotyátoosij.

Ti'ij huamu' a'ájna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ti'ij ari a'tzáaj tacuariixpuaj putyi'rijcáj, aj pu'ij néijmi' que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu a'tyeej ti huática'. ⁴⁵ A'ájna i xicáj oomu', ajta a'ájna i cixurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tye'yúuj tzejta', a'íi pu jé'ta' acásujta'an. ⁴⁶ Ca'nyiin pu jin huajíjhuaca' a'ájna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatáuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamu'.

⁴⁷ Ajta a'ájna xantáaru'uj ti tyi'íjtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yánna, a'íi pu tyámua' tyi'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íjma i tyeítyee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tij huaríj, aj mu mij jo'cixij, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pu'a'aj tyityo'tóomuajtyaca'. ⁴⁹ Majta

a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacaj a'ájna a Galílea, a'íi mu a' ímuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'tíj rijcaj.

Mati'ij ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta sñij jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tíjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu sñij a'íin pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'ájna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaaxá'pu'íntarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij. ⁵² Ti'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátuure'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en saavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tíj jóocun, ti'ij ij uyo're'tyey jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atoyo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacaj a Galílea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci i José. Mati'ij mij jaaséej jo'tíj jóocun, majta jo'tíj yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Mati'ij mij jo'c'ij i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

24

Tí'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij atoyo're'nyej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úucaa, mati'ij mij tyojo'tíi i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyi'tyáarie', mati'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriacaj'aj. ² Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tipua'aj arí antácun. Ajta a'ájna i tyetyéj i maj je'tyájmuaaj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³ Mati'ij utyájrurij, camu che' jáatyoj i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jime' i tyévira' i Jesús, mati'ij jiyet'zin hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úucaa, naa mu cuéeinavi' tyi'chajca'aj, naa mu tyityetyátatarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin i úucaa, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huo hua' i mu'i'chítyee i ti arí huatájuuriaca'?

⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa ti'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galílea, 7 yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'íjci i ti ajta tyéviy jitze huane'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej puaj'aj tyi'tyetyúucha'íj mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéicaj xicáaj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'ájna i Jesús.

⁹ Aj mu mij iirráacaj jo'tíj jóocun, mati'ij mij jo'c'ij juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan sñij ará'asej, majta i séecan, néijmi' i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj i úucaa, a'íi mu a'íin pué'een, i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta a'ájna i Juana, ajtáhua'aj sñij i Maríia náanajra' ti pué'een a'íjci i Jacobo, majta séecan i úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i Jesús ti hua'antiyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

¹² Ajta a'ájna i Pedro, a'íi pu ajchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tíj jóocun, ti'quij utyájrurij. Aj pu'ij cáixurij tyu'séj ti áan tyaja'ajcatyíi, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Emaús, a'áa pu ímuáj putyajá'ricaj a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan sñij quilometroj.

¹⁴ Néijmi' i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj.

¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuiixij, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta sñij ti a'yan ántyapuaj tíjin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Nyi pequee muáaj a'ñin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'ñi pu tyi'xajtaca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápuí'ij juxie've', i tyeityee jimí ajta i Dios. ²⁰ Majta a'ñimaj i maj tyi'íjta i tyeýúuj tzajta', majta i maj tyi'ta'íjtye', a'ñi mu tyu'tátuu i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'ñin tíi'rátóonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huééicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaá i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, iya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tijin séecan mu huataséjre hua' jimí. A'ñi mu a'ñin pué'eenye'ej i maj tajapua' tyi'huíire', majta a'yan tyihuo'té'exaaaj ti arí huatájjuariaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacáj, a'ñi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'ñimaj i úucaá, majta a'ñimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ji'nye sequée huápuí'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'ñimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaqueéj jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj iñyan i cháanacaj japua, ajta u tajapua'?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaaj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'ñimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij merij avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'ñimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrupid ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'ti'pu'uj. ³¹ Ti'ij huo'tai'ipu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huópua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi'quee ca'nyin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'ñin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyi'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojo'tyoj a'ñijma i maj tamuáamuata' japuan sij ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacáj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴ Majta a'ñimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj i maj hua'puaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájjuariaca', ajta huataséjre a'íjci jimí i Simón.

³⁵ Majta a'ñimaj i maj hua'puaj, a'ñi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

Ti'ij Jesús huataséjre a'ñijma jimí i maj jamuán huacáj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjci jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimí, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójttyej tijin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcan pué'eenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápuí'ij tyi'tziinye'? ¿Ji'nye huápuí'ij tyaja'muatyési'huaritye' siaj tyá'antzaahuaty'e'en? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' ícáj jitze, nyáaj nu a'ñin pué'een. Siata'aj na'ajtamuárie'en siajta naaséj. Siáj ti muí'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹ Majta a'ñimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée tyi'táj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Mati'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Ti'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacua' meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tyaróo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chuícarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyiche', a'íjna i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua. Ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi'. Sijta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij sij tyihuo'té'exaatye'en iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej sij tyi'táj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ityij ja'mua jimi a'íjci i ti nyavástara' jin tyatóoratziiri'. Sijta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapúa

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ti'quij i Jesús huojo'ví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Ti'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahuojo'tyáhuui a'íjma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'íimaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij jo'cá' a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'ru'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'íin pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'íi pu jájcuaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'íj quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'seere'ej ta'me'nyúiche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítyee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'aj, a'íj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tíj jo'tica'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síij pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ityaca', ⁷ ta'á'ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'íin tyí'xajta'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'íin pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síij ti a'íjna jin mujo've' mej ti'íj a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti ji're'can jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítyee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj iyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jové'mej iyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyeéjeje. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyeéjeje majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'ta' mej mij yójmua'mua' pué'eenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyetyacaa jitze eeráanyeje nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéhajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti ji're'can jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuá'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'íjna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyeeque nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyeeque nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityá'j a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhuaj'aj séej, ¹⁷ ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti ji're'can jime' a'íj pu jitze tyeje'ráma'can i Jesús ti ajta Ciriústu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciriústu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ityaca' a Jerusalem a'íjma i puaaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaaj je'ej ti tyi'ji're'can jime', a'yaa pu tijn:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciriústu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhuaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyí a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyí a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj tojo'ta'ityaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tíj quee já'tyí'tij, ti a'yan tyí'xaj tijn: "Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyeéjeje a'íjci i tavástara'" —a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaias.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojo'ta'ítýaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'íjci i Juan,
²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Ciriístu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihua'íiraj i tyeétyee?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síij pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej,
²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévíjtye' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunýi'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua.

³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajtaca'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tíjin: “Síij pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jeétee' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojyixij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ítýaca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tíjin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'ojyixi'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'íjna jin huá'íirán i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'táj i maj jamuán huac'ca'aj. ³⁶ Ti'ij jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Mati'ij a'yan tyáanamuajri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', ti'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí siahuoos?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'ítzee, 'asta na'aj quee ari yáacaj cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síij ti jáanamuajri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéej huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Ciriístu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaaj puá'mej tíjin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaxá'pu'íintarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galillea. A'íj pu'ij antýináchaca' a'íjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huoosij a'íjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu ajta a'íin pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtacaja'. A'íi pu a'íin pué'een a'íjna i Jesús, yó'jra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

⁴⁶ Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyi'tíj je'ráanyej ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rój, pata'aj jaaséj.

⁴⁷ Ti'íj Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síj vé'mej ti jí'ré'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tíj séejre' ti hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

⁴⁸ Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyámua'tyey?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj ti'íj quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, pati'íj a'áan je'rácatyíi i xápua' jityej.

⁴⁹ Aj pu'íj i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, muáaj paj a'íin pué'een i yó'jra' i Dios, muáaj paj a'íin pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaa'j nyaj muaaséj pati'íj a'áan je'rácatyíi i xápua' jityej? A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' paj a'íjna tyi'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

⁵¹ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran ti'íj antacúnyí'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'íjma séjran i tajapuá maj tyi'huíire' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyíica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'onjinyíica'aj muá'ju'un.

2

Ti'íj a'tíj huatyényeiichaca' a'ájna a Caná, Galileea ti ja'ajtyáma'can

¹ Ti'íj huéicaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeiichaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'íjna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, ² a'íj mu majta huatá'inyej a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten.

³ Aj pu'íj huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuuaa i nahuáj.

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Íiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

⁵ Aj pu'íj i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj tyi'huíire' tijin:

—Néijmi' i xu jin a'yan huá'rinij je'ej ti a'íin tyajamuuaaté'exaatye'sij.

⁶ A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj jime' tyi'taavijhuaca'aj, a'íi pu tyi'pué'eenye'ej i maj jitzán tyi'tyai'raaca' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéicatyej nusu huéicatyej japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij.

⁷ Jesús pu'íj a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj tyi'huíire' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistyaxi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzejta'.

Mati'íj mij tyámua' naa tya'vá'jistyaxi', ⁸ ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj cú tyi'tajánie' i tu'huájmuuaa siajta je'en jaatá'an a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej i maj tyi'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'íi pu ju'qué'ij a'íjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tíj já'ma'cantaca'aj a'íjna i nahuáj, majta a'íimaj i maj tyi'huíire', a'íi mu xaa jamua'reeriaca'aj, jí'nye a'íi mu ju'caato'xij i jájtyij. A'íj pu'íj jin jaatajé a'íjci i ti huatyényeiichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi' i tu a'yan tyeyí'tin, anaquéj tu hua'tá'caa a'íjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta típua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj tíquee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'ítaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij íjij ju'caaye'en.

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéj a'yan tyi'tíj jin huaríj a'íjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galileea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacáj a'íi mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuámua'mua', majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajájuarej a'íjci i tyeyúuj
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta' huojo'tyoj a'íjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xii, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeítsee. ¹⁵ Tí'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', tí'quij a'íjci jin hui'rámuaríj néjimi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íjma i maj cúcui'see tooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj tyi'rán a'yun ti tyi'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej tí'ij chí'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'íjci i chí'ra'an i nyavástara'.

¹⁷ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'táj paj jin antyía'mua'reeríaj pej pij a'yan ricíj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, nyáaj nu huéicaj xicáj tzajta' nyajtáhuaja'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej matí'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tyeyúuj, ¿nyíquij muáaj huéicaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'ájna i tyeyúuj i Jesús ti jajajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévíra'.

²² A'íj pu jin tí'ij huatájuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacáj je'ej ti tyihuo'íxaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuo'íxaaj.

A'íimaj i maj anaquéj tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna matí'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítsee jimi tyá'antzaahuaj, matí'ij jaaséj ti a'íin a'yan ríjcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, jí'nye néjimi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'táj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'ij síj i tyévíj, jí'nye a'íi pu jamua'reeríaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíria'ra' i tyévíj.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu síj jo'tyávaaca'aj ti a'íjma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje'ré'nyej i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maestro, tyámua'reej ti i Dios mojo'ta'ítyaca' pej pij tyitámua'tyey, jí'nye capu a'táj jaayí'tin ti a'yan ríjcaj patí'ij muáaj, típua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa nu tyi'mua'íxaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', típua'aj quee i a'táj jájcuan huaníe'huaj, capu i'ríj ti jaaséj jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyi'ríj ti a'táj ajtáhuaja' huaníe'huaj típua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyi'ríj ti ajtáhuaja' atyáhui'xin i jucáara' jitze i junáanaaj tí'ij ajtáhuaja' huaníe'huaj?

⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'mua'íxaatye', a'ájna i tíquee huóojajuare'en a'íjci jime' ti huá'íhuaj i jájtyij jime', ajta quee huaníe'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyi'ríj ti utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj. ⁶ A'ájna i tí tyévíj jitze huaníe'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i tí a'ájna jitze huaníe'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyi'mua'íxaatye' yee: “Juxié've' paj jájcuan huaníe'huaj.” ⁸ Jo'táj na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamuaj ti juhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua'

jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'ñmaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tñjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Mu'aj paj tyíhuu'a'mua'tyey a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyí pequee yó'itej tyi'tíj nyaj mua'ixaatey'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatey' tzaahuatyí'ra'aj jime', ityáj tu a'ñjna huá'ixaatey' tyi'tíj tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'tíj tyaj huaséj, saijta mua'aj caxu tyá'tzaahuatyey' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatey'. ¹² Tipua'aj sequée ná'tzaahuatyey'ej tipua'aj tyi'tíj nyaja'mua'ixaatey'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatyey'sij tipua'aj a'ñj nyajamuaaté'exaatey'en i tajapua' ti tyajá'ma'can?

¹³ 'Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapua, sulu a'ñ pu'uj i ti yava'cáanyey i cháanacaj japua, a'ñ tí'ij pué'een i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpij a'ñjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tíj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'arjiaj a'ñjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatyey'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ 'Dios pu huápui'ij huo'xie'vej a'ñjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñ pu jin i juyój ujo'ta'ityaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatyey'sij quee huacui'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'ñjna jin uyo'ta'ityaca' i juyój tí'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu tí'ij néijmi'caa huáhuire'en a'ñjci jitze ma'can.

¹⁸ 'A'ñjna i ti tyá'tzaahuatyey' a'ñjci jimi i yójra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatyey', a'ñ puéjtzij ci'tyij a'ñjci jime' ti'quee tyá'antzaahuaj i a'ñjci jimi i yójra' i Dios. ¹⁹ A'ñmaj i maj quee tyá'tzaahuatyey', pu'rij puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, ajta tí'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'íj, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij. ²¹ Majta a'ñmaj i maj tzaahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj, a'ñ mu jitzán utyáhuixi'íj i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'ñjna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaaj

²² Tí'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'ñmaj ujo'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeityee. ²³ Ajta a'ñjna i Juan a'ñ pu ajta huá'íiraca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rajtyapua'aj tñjin Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu muí'yaca'aj a'ájna, a'ñ mu jin i tyeityee aje're'nyinyiica'aj tí'ij Juan huó'íiraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'ñjna a'yan tyu'rij, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'ñjci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'ñ mu huatyóohuij maj huóoty'a'xi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'ñjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojacuare'en, ²⁶ aj mu mij aje're'nyey i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Maestro, a'ñjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'ñ pu iñij huá'íiraj i tyeityee majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'ñjci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tñjin:

—Capu i'rij ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej ricij, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. ²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamua'ri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'ñ pué'een i Cárístu', sulu síj ti anaquéej ujo'ta'ityi'huaca' a'ñjci jimi. ²⁹ Jo'tíj a'tíj jo'tyénye'ichij, a'ñjna i íiti' a'ñ pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tíj, ajta i amíncura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamua, a'ñ pu jéehua huatóotyamua've'sij tí'ij jáanamua'aj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj iñij jéehua tyí'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'ñ jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyey, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenyey' jin tyu'tyáhuire'en.

A'ñjna i ti jútýe' jo've'mej

³¹ 'A'ñjna i ti jútýe' jo've'mej, a'ñ pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'ñjna i ti iñyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'ñjna tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'ñjna ti tajapua' jo've'mej a'ñ pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'ñjna huá'ixaatey' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namua'ri' i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatyey' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatyey'en, a'ñ pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzaahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj,

³⁴ Ji'nye a'ájna i ti Dios uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'íi pu jaxie've' i juyóy, ajta a'yan tyaatá' tí'ij i yójra' néijmi'i jin antyúumua'reerij. ³⁶ A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i tíquee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'ájna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tíjin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítýee a'ájna i Jesús quee a'ájna i Juan, ajta je'en huá'íraca'aj, ² ajta capu a'ájna i Jesús huá'íraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta tí'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea tí'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta tí'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenej a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'ájna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyóy José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'ájna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyáacun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuariixpuaj. ⁷ Tí'quij síj' íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, tí'ij ahuóojejre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tíjin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íijma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iye'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyúy tíjin:

—Típua'aj páamua'reerej tyi'tíj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'tíj ti pué'een i jájtyij ti cíi tyí'muahuavíj, a'yaa paj muáaj tyaatahuavírarjche', ajta je'en a'íin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'ájna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', capáj tyi'tíj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátyee i ti atyáacun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij? ¹² A'ájna i tayo'puaci'ij i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyí'tyéjvee quee a'ájna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyúy tíjin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataf'icuj, ¹⁴ ajta a'ájna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataf'imu'uj. Ji'nye a'ájna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi tí'ij jo'tij ja'ajmuá'yej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyey nyij quee che' huataf'imu'un, tí'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúy i íiti' tíjin:

—Capu a'tíj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Xá'puí' paj tyu'taxájtaca' tíquee a'tíj muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'ríj anxíviy ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'ájna i paj jamuán huácaj ijíj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Tí'ij a'yan tyáanamujri' a'ájna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'íjci jitze i jíríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxié've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyánajche iye'ej i jíríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén. ²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj na'michej,

tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapua' huatányuusij, a'íimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricáj, matí'ij a'íj jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna tí'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej. ²⁴ Dios pu júuricamej pu'é'een, majta a'íimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin jaatyáanajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciriístu', ajta tí'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'í tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pu'é'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacáj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' matí'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamaún tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu s'íj ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'tíj ti huocaa'aj i íiti', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'taráj a'íjci i xá'rij, tí'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeityee tíjin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tíj ti arí néijmi'í naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj. ¿Nyiquij quee a'íin pu'é'een i Ciriístu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeityee íirácíj a chájta', matí'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi.

³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tíjin:

—Maestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'íj i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyey.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'íhuo' séej jamaún majta séej tíjin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ityaca', ajta nyej nyij ja'antýíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tíjin: “Óoche' pu muácuaj máxcárie' á'ítzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'pui' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyí'muarie' a'íi pu ajta tyíunajchitye'en, ajta i ti jaaría'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'í huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yú'si' i ti a'yan tíjin: “Séecan mu tyi'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.” ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ityaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tíj a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa jíjin: “Néijmi'í pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj.”

⁴⁰ A'íj mu jin, matí'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua'jamaún jo'tyá'ítzeere'en. A'áa pu'ij hua'jamaún jo'tyá'ítze hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaj matí'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyihuo'ixaa. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tíjin:

—Íjij tu tyerij tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa, sulu ityáj tu tyerij tajímua'aj jáanamujri', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jí're'can jime' a'íin pu'é'een i ti tajapua' huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huírria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu íirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj jamaún aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'ráj a Galileea, néijmi'í mu tyámua' naa tyetye'ej, jí'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén matí'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'ráj a'ájna a Caná, jo'tíj i jáytyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu s'íj jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rájca' a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, tí'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tíj ja'chej tí'ij tyáahuatye'en i yójra', jí'nye pu'ríj huápui'íj a'me'riajca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tìpua'aj sequée tyi'táj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'ájna i ti tyi'táj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tìjin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríij quee a'íi pu muí'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'ájna i a'táj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Tí'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antynájchaca' i maj jahuüre', matí'ij a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tìjin:

—Tajquúj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'ájna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa tì'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tìjin: “Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj”; aj pu'ij a'ájna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápuí'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galilea tì'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Tí'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, tì'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'táj ja'pueertaj a ti a'yan tyaja rájtyapuaj tìjin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xií, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja rájtyapuaj tìjin Betesda. ³ Anxíviqee' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua'tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tì'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huüre' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'táj ja'rájmuua tì'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i ti anaqueej atýajra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua'rinyij i ti jin tyí'cui'. ⁵ Síij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyíi ti arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'. ⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyíi, a'yaa pu tyámua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjin:

—¿Nyí páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tìjin:

—Nyavástara', capu ma' a'táj ti naatáhuüre' nyej nyij atýajra'nyij a jáata' tì'ijta ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tì'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa matí'ij jitzán juso'píhua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'táj ti arí huarúj tìjin:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaai'isima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tìjin:

—A'ájna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tìjin: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaaaj yee: “Pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'ájna i a'táj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'táj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'ájna i Jesús pu'ríj áan jo'tyáru'yajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tye'yúuj tzajta', tì'quij a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Cási', ijij paj períj huarúj, capáj che' tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, tì'ij quee tyi'táj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i tyáati' ajta je'en huojó'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píhua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tìjin:

—Í nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, jí'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj tí'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá' muatya'aj tí i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuaty'i'ra'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'táj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej tí tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej tí tyi'táj urej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'. ²⁰ Jí'nye a'íj pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyó'j a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej tí tyi'táj urej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'táj tí jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna tí'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juuritej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tájuurite' s'ij a'tyán tí jimi a'yan tyaj'axié'vi'ra'. ²² Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'tíj a'axíjtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyó'j tyu'tá' tí'ij a'íjn néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuaty'e'en a'íjci i yójra' a'yájna matí'ij tyá'tzaahuaty'e' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzaahuaty'i'ra'aj tyícha'íj a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuaty'e' i vástaria'ra', jí'nye a'íj pu a'íjn pué'een i tí uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuaty'i'ra'aj jime', a'tíj tí janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuaty'e' a'íjci jimi i tí unyojo'ta'ítyaca', a'íj pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jappuétzij ja'mej, jí'nye a'íj pu'ríj íirájraa jo'tíj ja'mui'nyíche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tíj ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', tí arí atyojo're'nyesij, ajta íjij arí a'áan putyajá'ricij, matí'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej tí tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuaty'e'sij, a'íj mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Jí'nye a'yájna tí'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyó'j tí'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' tí'ij a'íjn huo'xíjtye'en i tyeítyee, jí'nye a'íj pu a'íjn pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomua'jtaj a'íjci jime', jí'nye a'yaa pu atyojo're'nyesij matí'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íj mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íj mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'táj tí jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ Capu i ríj nyaj nyáaj tyi'tíj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej tí i nyavástara' tyí'nye'íjtye', nyajta tyámua' naa tyihua'xíjtye'en, jí'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej tí tyaj'axié'vi'ra' i nyavástara' i tí unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Típua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'táj huatyáhuire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej tí a'íjn tyu'tyáhuire'sij je'ej tí a'íjn tyinaatá'jta. ³³ Mua'aj xu séecan huatá'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'íj pu tzaahuaty'i'ra'aj jin tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' tí a'tíj nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' tí'ij mua'ajmaj jamuáhuire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuire' a'íjna i Juan tí'ij tatzárij tí á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cá siana'aj tyaataxie'vej siaj s'ij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'táj pu jéetze' juxie've' quee je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'ej nyaj ricij, a'íj pu a'íjn pué'een i nyavástara' tí jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huá'rinnyij, a'íj pu jin ámiteere' tí i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i tí unyojo'ta'ítyaca', a'íj pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamua'jri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa tí i nyúucaria'ra' ja'mua' jimi huatyá'tzeere'en, jí'nye caxu tyá'tzaahuaty'e' a'íjci jimi i Dios tí yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, jí'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jaatyoonnyij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íj pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi ye've're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ Capu nye jitze juxie've' tipua'aj tyévíj tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamua'jtje, a'íj nu jin jamua'reej tiquee ja'mua' jimi séejre' i Dios tí jin já'muaxie've'. ⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuaty'e', ajta tipua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'íj xu xaa huatyátzaahuaty'e'sij. ⁴⁴ ¿Jí'nye tyi'rij siaj s'ij tyá'antzaahuaty'e'en tipua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuaty'e'en, siajta quee jahuocaj i tí naa huasé'rin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyi'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'íj pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Jí'nye tipua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuaty'e' a'íjci i Moisés, mua'aj xu s'ij siajta nyéetzij na'antzaahuaty'e'nyijche', jí'nye a'íj pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta

tipua'aj sequée ja' tzaahuatya'aj je'ej ti a'ñin tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setya' antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj ja'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'ñjma i maj anxí v'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaj tijin Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj ti tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuo'huaa a'ñjma i maj tyí'cucuí'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'o'jyixij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'ájci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'týeej a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Ti'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ájci i Felipe tijin:

—¿Jo'nyij tyeýá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'ihuo'ri' ti'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinnyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ti pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxítýej i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'týej.

⁸ Aj pu'ij a'ájna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'ñi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

⁹ —Yaa pu pá'rí'ij huatyéjve, anxávicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyéé, ajta capu ci'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siahuo'té'exaatye' i tyeítýee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí v'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'ráa'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'ñjma pu ajta huo'rí'ij. ¹² Matí'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa i'ñjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'ítzee, ti'ij quee tyí'tij jo'huí'tzi'in.

¹³ A'ñi mu mij jaarái'sii, majta je'en tya'vá'jistya'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi a'ájci jime' i ti avá'ítzee i páan ti anxávica'aj. ¹⁴ Majta a'ñimaj i tyeítýee, matí'ij jaaséj a'ájci i Jesús ti i yéen huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Jí're'can jime' pu a'ñin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyey i rey jime', a'ñi pu'ij avá'raj, ti'quij i jiríj japua áan jo'o'jnyéj jusáij.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuíxarisima'caj, a'ñi mu i maj jamuán huacíj ajo'caányej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ matí'ij mij báarcuj jitze atyáacij, mej mij antácinneyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'ríj huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyiin jin huata'aacariaca', a'ij pu jin a'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Matí'ij meríj anxávij nusu aráseej quilometro'j a'chu imuáj ajoju'caj, aj mu mij jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'ájna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Matí'ij mij tyámua' tyetyéeej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'ñimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'ñi mu jáamua'reeri' maj a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacíj jo'cíj i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuixij jo'maj tyojó'cuaa i tyeítýee ti'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta matí'ij jaaséj tíquee aja'hua'taca'aj a'ájna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'ñimaj i maj jamuán huacíj, aj mu mij i tyeítýee tyáacij i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'ájci i Jesús.

Jesús pu a'ñin pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'íjci i Jesús mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿a najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyíhuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajúj'xaj, caxu a'ájna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'ájna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'hui'tzij, sulu a'íjci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'huiire' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íj pu a'íin pué'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'ájna i Dios yó'jra', ji'nye a'ájna i Dios, i ti tavástara' pué'een, a'íj pu néijmi' i jitzán tyu'tyá'jtoó i juyó'j.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'íin ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye' sij, tyej tyij jaaséran tyamua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? ³¹ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu jáacuaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'títaca'aj, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapúa' ti já'ma'can.”

³² Jesús pu a'yan tyíhuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tiquee i Moisés pu tyíhuo'tá' i páan tajapúa' ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'ájna i páan ti ji'ré'can jime' tajapúa' já'ma'can. ³³ Ji'nye a'ájna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íj pu a'íin pué'een tajapúa' ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyíhuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'ájna i ti nye jimi yeve're'nye, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta seríj naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íj mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'ájna i ti unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rieenyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yó'jra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ixaatye'en jujímua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej.” ⁴² Mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i Jesús i ti yó'jra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i naanajra'. ¿Ji'nye tí'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'íj Jesús a'yan tyíhuo'té'exaaj tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. ⁴⁴ Capu i'ríj ti a'tíj yeve're'nye nye jimi, típua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: “Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej.” A'íj pu jin a'íimaj i maj janamua'j i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íj mu nye jimi yeve're'nyesij.

⁴⁶ Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséj i nyavástara', sulu a'íj pu jaaséj i ti a'ájna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatye', a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íj mu jáacuaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuuj, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íj pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'ájna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íj pu

a'ñin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'ñimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñi mu huatyóohuij maj tyi'huoó'ixaaty'e'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'ñici i yó'jra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un'. ⁵⁴ A'ñina i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'ñi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'ñina i nyahue'ra' a'ñi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'ñi pu a'ñin pué'een i maj jaayé'en tzáahuaty'i'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'ñina i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'ñi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'ñina i nyavástara', i ti unyojo'ta'ityaca', a'ñi pu júurij, nyajta nyáaj a'ñi nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'ñina i ti nye jimi tyi'cua'caa, a'ñi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'ñi nu já'mua'ixaaty'e' i páan jít'ye' ti je'cáanyej. A'ñina i páan capu a'yan een ti'ij a'ájna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacua'j, ajta mat'i'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tij ti jacua'nyij a'ñici i páan, a'ñi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tij mu i maj jamuán huacij jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mat'i'ij a'yan tyáanamuajri', mue'tij mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ñina i ti jatyáaxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyij pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'ñina i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? ⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapua jó'nyaj anaquéej jó'catyii? ⁶³ A'ñina i júuricama'ra' i Dios, a'ñi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'ñina i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tij huiire'. Ajta a'ñina i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'ñi pu a'ñin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuaatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuaty'e'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j i Jesús, ji'nye a'ñi pu ari jamua'reeriaca'aj a'tyan maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuaty'e', ajta a'tij ti a'ñin pué'eenye'ej i ti a'ij tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'ñi pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ñi nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee i'rij ti a'tij nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyijra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij.

⁶⁶ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, mue'tij mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ñijma i maj jamuán huacij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—¿Nyi siajta mua'aj serij naatáxaahuataj?

⁶⁸ Ajta a'ñina i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿a'tanyij jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúucaa pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ⁶⁹ Ityáj tu tyerij ajimi tyá'tzaahuaty'e', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'ñin pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antihuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta siij ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'ñi pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yó'jra' pué'een a'ñici i Simón ti Iscariote tye'entyímu'tacaa, ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i ti avíitij jin tyu'tátuiire'sij a'ñici i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuaty'e' i ihuáamua'mua' i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'rij, a'áa pu jó'yi'caaj a'ájna i Jesús a'ájna a Galileea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'ñimaj mu jahuooca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta ari tyí'vejri'taca'aj a'ájna mat'i'ij tyí'ye'estyahua'aj a'ñici jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'ñimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'yan a'ítzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huaci'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyí'j jin ricij. ⁴ Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu avíitzi jín tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'ímaj i ihuámua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. ⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jítin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyeje a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. ⁷ A'ímaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'iiria'aj, ajta nyéetzi mu xaa nyéjcha'iere', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyí'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'esteje, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pui'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exaatye'ej, tí'ij ij a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Galillea.

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'esteje i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'c'ij i ihuámua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyeje'yi'isteje, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzi pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jítze ajtyáma'can a'íi mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj jítin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítsee jaxajta'ca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajta'ca'aj jítin: "Tyámua' pu tyí'tyevij", majta séecan a'yan tyí'xajta'ca'aj jítin: "Capu tyámua' ricij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítsee."

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahua'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'esteje, aj pu'ij Jesús utyájrapij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'ímaj i maj Israel jítze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajta'ca'aj jítin:

—¿Ji'nye tí'ij a'mújna jéehua tyu'yi'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huómua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jítin:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyeje canu nyasíj jájtyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ityaca'. ¹⁷ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj tí'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren tipua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyeje na'riij nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'íjna i tí'ij a'íjci tyáxajta je'ej tí'ij jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo tí'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i tí'ij a'yan tyá'huoo tí'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i tí'ij uyo'ta'ityaca', a'íi pu jí're'can jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij tí'ij a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ ¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna tí'ij i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i sij jin tyí'ijta? Ajta capu a'tíj ti ja'mua jítze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' sij sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeítsee tyityaatanyúj jítin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jítin:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'tíj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i sij jítán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuata'íj sij ja'antyísiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jítze je'rámacan, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyísi'cheje i navíira' i unyáaque'ej tí'ij tyáati' a'ájna xicáara' sij jítán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' sij quee jaxie've' sij ootyá'ítzeere'en a'íjci jítze i nyúucarij Moisés tí'ij jaatyájtoo, sij sij ja'antyísi'cheje i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' sij jítán juso'pii, ¿ji'nye sij sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévíj tyú'huaaj a'ájna xicáara' sij jítán juso'pii? ²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihua'xíjtye'ej je'ej tí'ij sáaj huasé'rín. Siati'ijta séej a'xíjtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej tí'ij tyi'tyéevijtíj tzáahuatyi'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tíj je'rámacan

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huoo'ihuo' jítin:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pué'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj? ²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tíj je'ej tyé'jee. ¿Nyiqueij meríj a'ímaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj tí'ij a'múu jí're'can jime' a'íin pué'een i Ciriístu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tíj já'ma'can a'mújna, ajta tí'ij i Ciriístu' ya'uvé'nyeje, capu a'tíj jamua'reeriaj ja'mej jo'tíj já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' jítin:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej i ti unyojo'ta'ityaca', síj ti i'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íin unyojo'ta'ityaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, ji'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaca'aj. ³¹ Mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tíjín:

—Tí'íj ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namuajri' i tyeítýee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaaríj maj tyí'íjtye' xantáaru' huata'ityaca' mej mij jaatyéevi'.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuonyij, ajta caxu nyetyonyij, ji'nye capu je'ej tyí'riitaj ja'mej siaj a'áa jo're'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyí'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tíjín:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, tí'íj quee i'ríitaj ja'mej tyaj jáatyonyij? ¿Nyiquij a'íjima jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, tí'íj a'íjima tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'? ³⁶ ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuonyij, siajta quee nyetyonyij, ji'nye capu je'ej tyí'rii' siaj a'áa jo're'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimi a uré'nyej

³⁷ Tí'íj arí tye'entýipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, tí'quíj ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tíjín:

—Típu'a'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve're'nyej, tí'íj huaye'en. ³⁸ Ajta a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna tí'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjín: “A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'ájna i jájtyij tí júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjima jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij tí'íj ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapua' jo'ojnyájca'aj tí'íj i Dios ju júuricamej ujo'ta'ityej.

Séecan mu i tyeítýee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítýee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'íj jáanamua'ajri' tíjín:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna ti a'múu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tíjín:

—A'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjín:

—Capu a'íin pué'een, ji'nye capu i'ríj ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galílea ⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'caantaj ja'mej a Belén, jo'tíj ajta já'ma'cantaca'aj a'íjina i David.

⁴³ A'íj mu jin séecan ajtacíj i tyeítýee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj i tye'yúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo're'nyej hua' jimi i maj tye'yúuj tzajta' tyí'íjta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'ihuo'ri' tíjín:

—¿Ji'nye sequéé uya'raaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj, a'yaa mu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' tí'íj a'íjina.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaj? ⁴⁸ ¿Nyiquij arí síj i ti tyí'ta'íjtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'ríij síj ti fariseo pué'een? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítýee, camu yo'ítej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyáto'o, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

⁵¹ —A'yájna tí'íj tyí'ta'íjtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rii' tyaj a'tíj ooxíjtye'en, tyequéé mí'een tye'e'ihuo'ran tyej tyij jaanamua'aran je'ej ti tyí'tíj jin ricíj.

⁵² Mati'íj mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa'j tíjín:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyey i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'tíj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Mati'ij mij jo'cixij síj ajta síj jo'maj jo'cháatimee.

8

A'ijna i úiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jirij jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaq tijin Aseitúnajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, ti'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurpíj u tye'yúuj tzajta'. Majta je'en i tye'ityee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxij ti'quij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyey.

³ Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje're'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij je'ta' yo'taráj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tye'ityee, ⁴ mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Ari muáaj ji'nye petyl'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antyimué'tin, ti'ij huatái'riitarej maj tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ijna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta quee tyi'íjxána'cira'aj, che' a'íin anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Mati'ij a'yan tyáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cixij síj ajta síj, anaquéej mu a'íimaj jo'cáj i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús jusíj na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyíi, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti nye jitze tyí'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'tíj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa i tye'ityee tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tica'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Mati'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asíj tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'tíj huíire' je'ej paj asíj tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huíire', tyij nyajta nyasíj nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'rám'a'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihua'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta tipua'aj a'tíj no'xijtye', a'íj nu jin ja'xijtye'en i ti ji're'can jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i nyúucaríj i siaj jin tyi'íjta ti a'ájna tyí'huíire' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyasíj tyényaxajtaj, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej mé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyey a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyey i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeche'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' ti'ij ooj tyihua'mua'tyáacaj u tye'yúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo're'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyíj jimi.

Jó'nye nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoniyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'rjij siaj mua'aj a'áa jo'rén'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—¿Nyiquij a'yan tyi'mua'tzej ti huóoje'caj, ti'ij a'yan tyi'xaj yee ti quee i'rjij tyaj a'áa jo'rén'nyej jo'tij jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaté'exaa siaj a'íjna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'c'rej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tjin:

—¿A'tanyij paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tij tyúuxie've' ney nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ityaca', a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'xaj, ajta a'íjna i ney nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japuan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujri' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyihua'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Siati'ij mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren ney nyáaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', nyajta quee tyi'tij jin je'ej ricij i ney nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej.

²⁹ Ji'nye a'íjna i ti unyojo'ta'ityaca' a'íi pu nyaj jamuán jésejre', capu i nyavástara' a'náj juséntecan yanúurie, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'raanajchi.

³⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tij mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'íj jimi tyi'huíre' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tjin:

—Tipua'aj tyámuca' setyityaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'réc'can a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tjin:

—Itýaj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyérij jin tyu'tyahuii, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyi'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'aj?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti a'tij tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi pu ca'nyérij jin tyi'huíre' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna i ti ca'nyérij jin tyi'muarie' capu jusén jin huatya'itzeere'ej i ti jimi tyi'muarie', ajta a'íjna i ti a'íjra' pué'een, a'íi pu hua' jamuán huatya'itzeere'ej i jutyetyeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'íj pu jin tipua'aj i yójra' i Dios jamui'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajé'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinij je'ej siaj tyáanamujri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tjin:

—A'íi pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Tipua'aj mua'aj ji'réc'can jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyiiche' je'ej ti a'íin huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyerij jamuáa'ixaa i ti a'yan tyi'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'ij i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tjin:

—Catu ityáj a'íjma jitze huanánie'huaca' i maj jujímua'astaca'aj, síj pu'uj a'íin pué'een i ti tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Tipua'aj ji'réc'can jime' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' ney nyij huatyéjve. Canu nyasíj mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'. ⁴³ ¿Ji'nye ti'ij quee ja'mua'íriite' siaj

yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyoyo'itej, ji'nye caxu janamuaaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'íi pu mua'ajmaj ja'muataataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'íin tyá'xie've'. A'íi pu i tyiyáaru' tyi'tyacui'caa ti'ij na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'r'é'can jime', a'íj pu jin hue'tzij tyi'xaj. Ti'íjta tyi'hue'taj, a'yaa pu tyaataxáta cuxáa a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye huápui'ij pu tyi'hue'tacaa, a'íi pu a'íin pué'een i hua' hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', a'íj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyij mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyi'tíj nyaj jin á'tzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaja' mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'íi pu janamuaaj je'ej ti Dios tyi'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin quee janamuaajracuj i nyúucaria'ra'.

Cirístu' pu anaquéej huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tijin:
—A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej tyaj tyi'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzaahuatyi'ra'aj nye jimí tyicha'íj. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasiíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síij pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'ij a'íin pué'een i ti tzaahuatyi'ra'aj jin tyihua'xájtje'. ⁵¹ A'yaa nu tyaja'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj mu'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:
—Íjij tu tyerij tyámua' tyá'mua'ree'j ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyi'xaj tijin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj mu'nyij.” ⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tatáataj Abraham? A'íi pu huamu'i, majta i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtacaa'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyi'xaj a'tanyij paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaa tijin:
—Tipua'aj nyasiíj ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyi'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyi'hue'tan siati'íj mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'. ⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muataataj, a'íi pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci xicáara'nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjta, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápui'ij huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:
—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'íj, ¿nyí a'yan petyi'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
—A'yaa nu tzaahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee eexúj Abraham huaséria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyátó'sixi'in, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

¹ Ti'íj i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'. ² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿ji'nye ti'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaru'j ti'ij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Ti'íj ooj huányeeri'cáj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ityaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'riitaj ja'mej ti'ij a'tíj tyu'muárie'en. ⁵ Íjij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'íj íyian cháanacaj japua.

⁶ Ti'íj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tij ja'rájmuua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'ájna i ti arácun ti'ij ij acóojista'mij, ajta ti'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj. ⁸ Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tij já'chajca'aj a'ájna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítýee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítýee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin ti'ij a'ájna.

Ajta a'ájna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

¹⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeerica'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús, a'íi pu chuéj huatyáputitaca', ti'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jíise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa'ij tijin: "Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rájmuua, pajta je'en ará'ajo'sixi'ín." Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeerica'.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'ihuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos. ¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jítzán juso'pii ti'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeerica'. Ajta a'ájna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i ju'írique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíise', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeerica'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ájna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jítzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyi'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, títua'aj á'ítzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhuua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáahuua pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'ájna? Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jíitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jíitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayó'j pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj ti'ij arí jíjij atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaca'.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jíitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaa'xá'pu'íntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta' a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxá'j yee Jesús pu a'íin pué'een i Ciriístu'. ²³ A'íj mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj."

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhuua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Pata'aj jítzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'ájna i tyáati' á'ítzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Típua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Ji'nye ye'e'j muáruuj? ¿Ji'nye ye'e'j tyimuáhuuaa pe'j pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatyé'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatyé'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huac'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'e'j pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tíjín:

Muáaj paj jamuán huayi'íj a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tíj já'ma'can.

³⁰ Aj pu'íj i ta rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyú'j tíjín:

—Capu je'e'j ámiteere' je'e'j siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tíj já'ma'can, ajta a'íj pu tyináhuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjima i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjima pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricij je'e'j ti a'íjín tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujari' ti síj a'yan tyáahuatyé'en i ti aracúnyij huanie'huaca' tíjín atányeerej. ³³ Típua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíche'.

³⁴ Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Muáaj paj jéehua a'itzéeria'aj i Dios jimi pati'íj huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pe'j pij ityájma tyitáamua'tye'j?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyú'j tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjima i maj tyeyú'j tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta tí'íj ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Nyi petyá'tzaahuatyé' a'íjci jimi i yó'jra' i Dios?

³⁶ Aj pu'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—Nyavástara', naaté'exaatyé', a'tanyíj a'íjín pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatyé'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Papu'ríj jaaséej: Nyáaj nu a'íjín pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'íj a'íjna i tyévij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatyé'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjín:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyé'nye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íjima i maj atanyé'nye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'íj a'yan tyáanamujari', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Nyi'quij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Típua'aj mua'aj sequéé atanyé'nye'rij, caxu tyi'tíj jin ootyá'itzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'pui' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyé'nye', a'íj pu jin néijmi' i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'pui' huaríj.

10

A'íjna i ti tyityé'jya'muaj ajta jo'tíj ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'íj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín: A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatyé', tíjín a'íjna i tíquee utyájrutyéj i cánya'xii cúraarita' jo'tíj ja'pueertaj, sulu ti anyéé jo'riá'ra'nyij, a'íj pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyéj jo'tíj ja'pueertaj, a'íj pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'ij jo'tíj ja'pueertaj, a'íj pu tya'antácuunye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íj pu huo'tájeevij je'e'j maj ántya'ruj síj ajta síj, majta a'íjima i cánya'xii a'íj mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íj pu'íj hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta tí'íj néijmi'caa irá'jajpuan i juya'muaj, a'íj pu anaquééj huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íj mu janamuaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta típua'aj síj pué'eenye' maj quee jamua'tyej, camu jaatavá'jraj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyej i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaa'j, majta a'íjima, camu yo'itééj muá'raa je'e'j ti a'íjín tyihua'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti tyámua' naa tyihuá'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa'j tjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaáhuatyi'ra'aj jime': Nyáaj nu a'ín pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi'i i maj anaquééj huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'e'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'ín pué'een i puéertaj, a'íjna i a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu huú're'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej tí'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ 'A'íjna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej tí'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta tí'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej sij júurij xá'ra'nyij, ajta sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyihuá'cha'ij a'íj pu ajta hua' jitze ma'can mu'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, típu'a'aj jaaséj ti íra'vej aja've'mej a'íj pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, jí'nye camu a'ín jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzejta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huójo'cuixi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íj pu i tyévj huatóo'uunaj, jí'nye a'íj pu jitzán juxie've' maj tyaanajchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyej a'íjma i cánya'xii, majta a'íjma' a'íj mu majta nyamua'tyej. ¹⁵ a'yájna tí'ij ajta tyí'nyamua'tyej i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can mu'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íy'u'uj séejre' i cúraaj tzejta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íjma jo'vá'jajpuan. A'íjma' mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze íra'úuj muá'ju'un, ajta síj na'aj hua'cha'íj ja'mej.

¹⁷ 'A'íj pu i nyavástara' nyaxie've', jí'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can mu'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tij náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can mu'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámui'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatójuurej. A'íj pu jin tyinaata'ij i nyavástara'.

¹⁹ Matí'ij a'íjma' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacj. ²⁰ Mue'tij mu a'yan tyí'xajtaca'aj tjin:

—¿Jí'nye sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzejta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tjin:

—Capu í'rij ti a'tij a'yan tyí'xajta'ij típu'a'aj tyiyáaru' tzejta' séejre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tí'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij a'yí'ij, majta a Jerusalén a'íjna jin tyi'ye'estyáacaj matí'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzejta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tij ja'antényinyij Salomón ti ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'íjma' i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' matí'ij mij a'yan tyi'huó'íhuo'ri' tjin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzaáhuatyi'ra'aj jime', típu'a'aj muáaj a'ín papué'eenye' i Ciriístu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tjin:

—Nu'rij nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'íjna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', jí'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xii i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'íjma' i cánya'xii i maj nyeya'muaj, a'íj mu janamuaj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íj mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. ²⁸ Nyáaj nu huó'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipu'a'rij, capu ajta a'tij ná'jajpuanyi'raj. ²⁹ A'íjna i nyavástara' i ti a'yan tyinaatátuii a'íjma i cánya'aj, a'íj pu jéetze' va'cán jin antyúumua'ree', capu ij í'rij ti a'tij ná'jajpuanyi'. ³⁰ A'íjna i nyavástara' nyajta nyáaj síj tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íjma' i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tjin:

—A'íjna i ti nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu jin nyerij jéehua tyajamaaataséjra i ti naa tyí'een, ¿nyi a'íjna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjma' i maj Israel jitze ajtyáma'can tjin:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyí'tij jin xá'puí' huaríj, sulu a'íj tu jime' paj je'ej pu'a'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévj pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyi'ijta tijn: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj diosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee je'e'j tyi'rij tyaj jó'uunaj je'e'j ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijn diosij a'íjma i ti tyihuo'té'exaaaj. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antyihuo'j ajta a'yan nyojo'ta'ityaca' i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyi'xaj yee je'e'j nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yó'jra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj nyeequee a'yan rijcaj je'e'j ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'riij a'yan nyarijca je'e'j ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'e'j nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íj pu i Jesús huatóo'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tij anaqueéj i Juan huaja'íraca'aj. ⁴¹ Mue'tij mu i tye'tyee aje're'nyej a'íjci jimi, a'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tij je'e'j huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'e'j ti tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi' i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tij a'áa maj já'ma'can a'íj mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

11

Ti'ij huamuú' a'íjna i Lázaro

¹ Sínj pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyi'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'íjna i María ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i María ti ihuáaria'ra' pué'eenye'e'j a'íjci i Lázaro, a'íj pu a'ín pué'een i ti ja'náxiri'ri' i icá'jra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'e'j, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj jime'. ³ A'íj mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tijn:

—Tavástara', a'íj pu tyi'cui' a' amíncuj i paj jaxie've'.

⁴ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamua'jri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcui'nyaca' ti'ij huamuú'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij ti'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyi'uurej, ajta ti'ij huataséjre'en ti néijmi' i jin tyámua' een i yó'jra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyi'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'e'j jé'eenye'e'j. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'ímaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Maestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj maaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj sínj tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íj pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij iian i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj sínj tíca' jo'cha'canye'en, a'íj pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'íj pu i ta' amíncuj i Lázaro huatácu, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajistej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'ímaj i maj jamuán huacáj tijn:

—Tavástara', tipua'aj tyácusime'en, a'íj pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'e'j ti i Jesús tyihua'ixaatyá'ca'aj a'yaa pu tya'áataj pué'eenye'e'j ti i Lázaro huamuú', majta a'ímaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyi'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyi'xajtaca'aj ti i Lázaro tyácusima'aj ti'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj ja'huoo'itéericán jime' tijn:

—Pu'rij huamuú' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuire'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyésej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijn cuáatyirij, a'íj pu a'yan tyihuo'té'exaaaj i séecan i maj majta Jesús jamuán huacáj a'yan tijn:

—Che'rej tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huacui'nyij.

Jesús pu a'ín pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuaj xicá'j á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quilometro'j huatát'yeej, ¹⁹ mue'tij mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Mariía, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeeveej i maj juxaamuijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu irájræa ti'ij ja'antynájchej, ajta i Mariía a'áa pu jo'tyá'itzee a'júchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyiche', capu mu'nyíche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuurite'yaj i maj meríj huácuij, nyajta juuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámu'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj mu'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciriístu', yójræa' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájruij u chi'táj, ti'ij ij avútzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' i Mariía, jiyet'zin pu ájchej ajta je'en u'j'oj'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'ájna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a' chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entynájchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Mariía mej mij jaatyápuar'itye'en, mati'ij jaaséj ti i Mariía jiyet'zin ájchej, ajta je'en irájræa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajca'ca' ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'ín.

³² Ti'ij Mariía a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyitnutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáatyávaacajche', capu mu'nyíche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Mariía tyóoyinyisime'ej, ajta a'íijma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj jo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámu'nyíche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín nu tyetyéj.

Ajta i Mariía i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xicá'j á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaa'aj paj jaséjran i ti jin huápui'ij naa huasé'rin i Dios, tipua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mati'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástará, jéehua nu tyí'muatyojtzi're', jì'nye muáaj paj náanamuaajri'.
 42 Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuaj, ajta a'yaa nu tyaataxáajta tí'ij huó'huüre'en i tyeétyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuaty'e'en paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

43 Tí'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

44 Ajta a'ájna i ti huámuí'ijcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cixurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujáse'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Siata'aj je're'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avítzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Maríia jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj. 46 Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, mati'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. 47 Aj mu mij i fariseos majta i maj puaaríj tyí'ijtye', a'íi mu hua'ajsíi i maj tyityatatyíj, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Jì'nye tyarinyij? A'ájna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'tíj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeétyee. 48 Tipua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'ri mu jíztán tyá'antzaahuaty'e'ij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'ri i tyaj jin tyityatatyíj i tye'yúuj tzajta', majta ja'antypuá'riyte'sij i tachuéj Israel.

49 Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Caifás, a'íi pu a'ájna ímuáj a'ájna jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyí'huüre' i tye'yúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, 50 capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'rii ti síij na'aj huámuí'nyij hua' jitze ma'can i tyeétyee, quee tyaj néijmi'ri antypua'je'.

51 Ajta a'ájna i Caifás capu jusíij a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mu'nyij mati'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, 52 ajta quee a'íijma na'aj jimi, sulu tí'ij ajta huá'ajsíire'en néijmi'ca' i yójmua'mua' i Dios i maj a'ímuáj jo'cháatimee. 53 Tí'ij na'aj a'ájna ímuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pui'intarej je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

54 A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eeráajraa a'ájna a Judea, tí'quij a'áa véjri' ja'ráaj jo'tíj quee já'tyí'tíj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

55 Pu'rij tyi'véjri'tacaj mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyí'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jíztán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj mu i tyeétyee curiá'cixij mej mij a'áa jo're'nyej a Jerusalén, mej mij huatyá'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyí'ye'esten. 56 A'íi mu mij jahuoo'ca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tye'yúuj tzajta' tíjin:

—¿Jì'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyíquij maja've'mej tí'ij yetyi'rámu'riive' ca' quee?

57 i fariseos majta i maj puaaríj tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tíjin tipua'aj a'tíj jamua'reeriaj jo'tíj je'ej je'en i Jesús, ti a'íin huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

Maríia pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Tí'ij ooj aráseej xicáj tya'ítzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jíztán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tíj já'chajca'aj a'ájna i Lázaro i ti jaatájuuritej. 2 A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huarij, Marta pu tyí'huíria'ca'aj tí'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'ájna i Lázaro pu huatyáctyíi i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. 3 Maríia pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tíj, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chí'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. 4 Ajta a'ájna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, i ti a'íin pué'eenye'ej i ti avítzij jin tyu'tátuure'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

5 —¿Jì'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújcij mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuüre'en a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue'? 6 Ajta i Judas capu a'íjci

jìn a'yan tyu'taxájtaca' maj jítzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', jì'nye náhua'rìj pu pué'eenye'ej, ajta a'ñin jacha'ñica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'ñ pu'ij janahua'ca'aj a'ñci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tìjìn:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinyij, jì'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj tì'ij nyacáhuaatye'en a'ájna xicáara' maj jítzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'ñmaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'ñ mu a'náj tina'aj pu a'yaa jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jìn ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pu'i'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'áj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihua'íjtye' i puaaríj jaaxá'pu'i'intarej mej mij majta jaajé'caj a'ñci i Lázaro, ¹¹ jì'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítýee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'ñci jìme' tì'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Matí'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antýinájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tìjìn:

—Tyámua' pu naa xá'puí', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ñci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'ñ pu a'ñin pué'een i Rey ti tyitaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátýoj tíquee xu a'tíj japuan á'yi'xaca, tì'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tìjìn:

¹⁵ Caxu tyí'tziinye'ej mu sij Sión huacháatímee, cási', a'ñ pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'ñ pu japua avá'caj i púuru' ti cíleen.

¹⁶ Majta a'ñmaj i maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta tì'ij i Dios jaatájuurityej a'ñci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'ñci jimi i Jesús.

¹⁷ Majta i tyeítýee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús tì'ij jaatájé a'ñci i Lázaro jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'ñ mu a'ájna xajtaca'aj je'ej maj tyi'tij tyu'séj. ¹⁸ A'íj mu jìn i tyeítýee íiráacij mej mij ja'antýinájchej a'ñci i Jesús, jì'nye a'ñ mu jáamua'reeri' ti tyi'tíj jìn a'yan huaríj i maj jìn je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'ñmaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tìjìn:

—Xu'ríj mua'aj tyi'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítýee a'áj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoó a'ñci i Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'áa jo'ré'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna matí'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can.

²¹ A'ñ mu mij ajtyáxiiriaca' a'ñci jimi i Felipe, i ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tìjìn:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'ñci i Jesús.

²² Ajta a'ájna i Felipe a'áa pu jo'ré'nyej tì'ij jaaté'exaatye'en a'ñci i Andrés, matí'ij mij a'ñmaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'ñci i Jesús. ²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tìjìn:

—Pu'ríj a'ájna atýojo'ré'nyej tì'ij i yójra' i Dios néijmi'i jìn antyúumua'reerij ja'mej.

²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jìme', tìjìn tipua'aj tì'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámui'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'ítzeere'ej a'ájna i játza'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij, jéehua pu i jatzíj jítzán eerányesij. ²⁵ A'ájna i ti jéehua jaxie've' tì'ij júurij já'ra'nyij, a'ñ pu muí'nyij, ajta i ti quee jítzán juxie've' tì'ij júurij já'ra'nyij úyan cháanacaj japua, a'ñ pu júurij huatýá'ítzeere'ej jusén jìme'. ²⁶ Tipua'aj síj jaxie've' a'aj tì'ij naatyáhuire', che' a'yan huárinyij je'ej nyéj nyáaj ricíj, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'ájna i ti nyéetzi nyahuire'. Tipua'aj síj nyahuíria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij

²⁷ Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta jì'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájtaj yee: “Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en tì'ij a'yan tynáaci'tijj je'ej tì' arí atýojo'ré'nyesij”? Canu a'yan tyu'taxájtaj, jì'nye a'áj nu jìn mujo've'mej tì'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jìn ántyapuaaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Nu'ríj tyámua' tyeetyájtóo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítyee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti síij jamuán tyu'taxájtaca' tajapuá ti tyí'huüre' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Capu a'ájna jin huatánamuajre i nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuata'an. ³¹ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán tyi'ityi'huaj a'ájna i ti úyan tyí'ijta i cháanacaj japua.

³² Ajta matí'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítyee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'ájna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mu'nyij. ³⁴ Majta i tyeítyee a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtóo, ti i Ciriustu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyúj pué'een a'ájna i tyévíj ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu a'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'ájna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, síaj síj jitzán ajtyama'caántaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'ájna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tyá'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijn:

Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca?

¿A'tanyíj jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías tijn:

⁴⁰ Dios pu hua'ránaxij a' hua'jíisa',

ajta tyu'tyáanaj i hua' tzejta',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

ajta mej mij quee tyihuojó'íteej,

mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i Isaías, ji'nye a'íi pu jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tij mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeeyúj tzejta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzejta' i tyeítyee, ji'nye mahua'tziñnya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tyeeyúj tzejta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeítyee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Típu'a'aj a'tij nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴⁶ Nyáaj nu a'ín pué'een i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'ájna jin mujo've'mej úyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'.

⁴⁷ Ajta a'ájna i ti janamuaj i nyenyúuca a'ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'ín pué'een i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'ájna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xijtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

⁴⁸ A'ájna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íi pu á'xijtyi'huan a'ájna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jáyto je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'ájna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca', a'íi pu a'yan tyinaata'ij je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tij nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'ij i nyavástara'

tí'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jíme'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej tí i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'ríj támua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj tí i Dios tyihuo'tú'uunyrí', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj tí arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' tí jitzán jo'mej íyan i cháanacaj japua, tí'íj jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tina'aj hua'xie'va'ca'aj a'íijma i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xie've'ej ja'mej jusén jíme'.

² Ajta mati'íj tyí'cua'caj i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, tí yójra' pué'een i Simón tí a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta'séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jataá' tí'íj tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj tí i vástara'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, tí ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'íj ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta iriíochuiri' i jutasi'j tí jiri'ri'huíjca'aj, a'íj pu'íj séej cáxurij jin ahuooj'i'quej i maj jin hua'cá'íimua. ⁵ Tí'quij cáasuj jitze atyéje, aj pu'íj huatyóochej tí hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jíme' i cáxurij i tí jin ahuooji'ca'ca'aj.

⁶ Ajta tí'íj a'íj jimi aje're'nyej i Simón tí ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', ¿nyí muáaj pana'nájo'sixi'íj i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj muáaj íjij yó'ítej je'ej nyaj een jíme' a'yan ricij, sulu majca'huáyee paj yo'íteej puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'íj i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i tí oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' tí a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomua'ra' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj tí a'íin pué'een i tí tyu'tátuiire'sij.

¹² Tí'íj hua'nájo'sixi'íj i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iiriíochuiri' i jutasi'j, aj pu'íj ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyí seyó'ítej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? ¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tíjin Maeestro, siajta a'yan tíjin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'íj ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'ítíiri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme' tí jéetze' juxie've' a'íjna i tí tyí'íjta quee a'íjna i tí jahuíire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'íjna i tí unyojo'ta'ít'yaca' quee i nyaj ujo'ta'ít'yí'huaca'. ¹⁷ Típua'aj tyámua' setyiyó'íteej a'íjna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'íjna jin huatóotyamua've'sij.

¹⁸ 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' tí a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí a'yan tíjin: “A'íjna i tí nyaj jamuán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'íire'.” ¹⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajá'mua'ixaatye' tí'íj quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta tí'íj a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyeríj tyajamuáaté'exaa. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme' tíjin a'íjna i tí tyámua' tyeetyéjeeveej i nyaj jaata'ít'yaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i tí tyámua' tyinaatyéjeeveej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i tí unyojo'ta'ít'yaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'ñn pué'een i ti avítziz jín tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Tí'ij a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéerican jín a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jín tyajá'mua'ixaatye', síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetziz tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'ñmaj i maj jamuán huacj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tj ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, a'ñ pu a'ñn pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'ñ pu véjri' jimi ajtyacatyij mati'ij tyi'cua'ajcaa, ²⁴ ajta a'ñna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'ñ pu jumuáca' jín jaatajé a'jci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'ñ pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Nyavástará', ¿a'tanyj a'ñn pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Típua'aj nyerj ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'tye'sij a'jci i a'tj ti a'ñn pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'ij huati'ij i Judas, ja'yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyimu'tacaa tijn Iscariote. ²⁷ Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'ñ pu tyiáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj perj tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu síj yo'itéej ja'raa i maj tyi'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jín a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'ñna i Judas a'ñ pu a'ñn pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyi'ria'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tj huánanan i maj jín tyu'yé'estej, nusu ti tyi'tj huo'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Tí'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta ari huatic'a'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Tí'ij iirájraa a'ñna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Íjij pu'rj séejre' i ti jín huápui'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jín i Dios naa huasé'rin a'ij pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta típua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jín naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. ³³ Nyiyóojmua', canu che' a'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuoonij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaaaj a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tijn: Capu i'rj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'ij nu nyúucarij ti jájcuaj jín a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Típua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi' mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'ñna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijn:

—Tavástará', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'rj paj íjij naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástará', ¿ji'nye een jín quee i'rj nyaj íjij ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu a'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámu'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámu'nyij? A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jín tyi'mua'ixaatye' tijn ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijn capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'ñjma i maj jamuán huacj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Síóoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetziz jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tj i nyavástará' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', típua'aj quee a'yan tyi'ja'yánatan, canu a'yan tyajamuaate'exaatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta típua'aj nyerj jo'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij

nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jó'quéej na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo're'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijn:

—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i juyéj, nyajta i ti tzaahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'ín pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tj a'áa ja'rá'astij i nyavástara' jimi. ⁷ Tipua'aj tyámua' setynáamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'ijci i nyavástara', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'rj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tavástara', taataséjratye' a'ijci i a' vástara', a'í pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Felipe, nu'rj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'ijna i ti nyéetzij arí naaséj, a'ij pu ajta arí huaséj i nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavíj nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástara'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatyé' ti i nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'ij jimi nyajta séejre'? Tyí'tj nyaj ja'mua'ixaatye', canu nyasij nyana'aj jájtyo. A'ijna i nyavástara' i ti nye jimi séejre', a'ij pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricij. ¹¹ Sianá'antzaahuatyé' nyej nyáaj a'ij jimi séejre' i nyavástara', ajta i nyavástara' a'í pu ajta nye jimi séejre', na'ríj quee, siata'aj a'ij jin tyá'antzaahuatyé'en je'ej nyaj tyí'tj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime' tijn a'ijna i ti nye jimi tyá'tzaahuatyé', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyí'tj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyí'tj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ityij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ Tipua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'ín uyo'ta'ityej i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'í pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios, i ti quee i'rj maj ja'ancuriáa' a'ímaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'í pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan ja'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'ijna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúcaaa ajta a'yan ricij, a'ij pu jin séejre' ti ji're'can jime' nyaxie've'. A'í pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'ijci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'ijna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu sñj) a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'ímaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'ijna i ti nyaxie've', a'í pu ja'astijre' i nyenyúcaaa, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'ijna i ti quee nyaxie've', capu ja'astijre' i nyenyúcaaa. A'ijna i nyúcaríj i siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'ij pu jimi je'rámaca'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁵ A'yaa nu néijmi'i a'ijna tyajá'mua'ixaatye' ijíj nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ijna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ityij nyéetzij jitze ma'can, a'í pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'téej xá'ra'nyij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa.

²⁷ A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'ímaj i maj yan huacháatimee

i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'riteye'en i juxa'aj tyeítsee. Caxu je'ej ty-ityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tziinye'ej. ²⁸ Xu'ríj náanamua'jri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj ji'ré'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'jici jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'íi pu jéetze' juxie've' neyquee nyáaj. ²⁹ A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij ti'ij a'yan tyí'rijca, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

³⁰ 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'ríj uvé'nyesij a'ijna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyi'táj jin pújoorej ti'ij na'antyimúé'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyi'táj ti jin unyojo'ta'ityaca'.

Xá'ajhuiixi'. Tyiche' tyihuiinyij a'yájna.

15

I ti ji'ré'can jime' ciyéj pué'een ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu ji'ré'can jime' a'íin pué'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'íin pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'jici i ciyéj. ² Tipua'aj síij i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'íi pu ja'ajtavéjchij, ajta tipua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej ti'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'jici jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Síij i ciyáara' capu i'ríj ti jusíj huatatáca'an tipua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'rij siaj tyi'táj jin tyu'tyáhuire'en, tipua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'ijna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye tipua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyi'táj jin je'ej rinyij. ⁶ A'ijna i tiquee nye jimi séejre', a'íi pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij ti'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ 'Tipua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'táj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'ijna jin ji'ré'can jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna ti'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'ijna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Tipua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij nyaj jamuán huatootyámua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'íi pu'ij a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'jcatye'en ti a'yan tijin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'táj jaxie've' i juxa'aj tyévi'j a'ijna i ti jitzán ma'can huámu'i'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyéítyeristyamua' pué'een, tipua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huíire' nye jimi, ji'nye síij ti tyí'huíire' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tijin nya' amúincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antýíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antýíhuo, nyajta a'ijna jin tyajamuaatá'ij siaj sij huácñnyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'íire' i Jesús majta a'íijma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ 'Tipua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeraj maj nyéetzij anaquéej naataxána'vej. ¹⁹ Tipua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'íimaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyíhuá'xie've' i jutyéítyeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'táj jéetze' juxie've' quee a'ijna i ti tyé'ijtye'." Tipua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta

mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta tipua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúcaaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihua'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyey a'íjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

²² 'Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee yava'cányejnyiche' nyej nyij tyihuo'ixaatye'en. Ajta íjij capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástará'. ²⁴ Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' tí'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástará'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyí'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tí aróo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tí a'yan tíjin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

²⁶ 'Ajta tí'ij uvé'nyej i tí ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ityij a'íjna jitze ma'can i nyavástará', a'íjna i júuricamej tí Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacáj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tye'yúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyí'huire'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyey, camu majta jamua'tyey i nyavástará'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tipua'aj arí a'yan atyojo're'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuáat'éxaa jájcuaj ímuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta íjij nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca', ajta capu síij tí ja'mua jitze ajtyáma'can nye'íhuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyiyatóoxamuíjrityey, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuáat'éxaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tíjin: Jéetze' pu jamuatyáhuí'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i tí ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ityi'raj. ⁸ Tí'ij a'ín yava'cáanyey, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjratá' i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee jí're'nye'ej séejre', ajta a'tyán tí i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tíj tí á'itzeere' a'íi pu a'ín pué'een i tíquee nye jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tíquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyáaj nu a'ín pué'een, i nyaj jo'méj i nyavástará' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios tí puéjtij jaatá'sij, a'íi pu a'ín pué'een i tí íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, tí ajta arí jimi a'yan tyo'xá'puí'ántari'huaca' tí'ij puéjtij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj íjij já'muaí'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéey xá'ra'nyij. ¹³ Tí'ij uvé'nyej i tí jí're'can jime' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i tí a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i tí jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej tí tyí'namuaj, ajta jamuáat'éxaatye'sij je'ej tí tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjratá' i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i tí nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i tí nyavástará' tyí'ijcha'íj, a'íi pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tí i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i tí nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuáat'éxaj.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuíjrityey' a'íi pu jamuáatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacáj a'yan tyúu'íhuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tíjin:

—Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyi'ta'ixaatye' tíquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijá jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj tí á'aa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí jime' yee tíquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'ítej tyi'tíj tí tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tye'e'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuáat'éxaa tíquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyí a'íjna jin mua'aj setyúu'íhuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj juyiinyixi'ín, siajta

huatóoxaamujritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamujritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamujritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacu'nyej a'íjci jime' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'hua i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá xij i ti jin jajpuéetzica'aj, a'íjna jime' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jime' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa nu sij siajta mua'aj ijij ty'a'ajpuéetzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu ja'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu'ri'itaj ja'mej ti a'tíj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'. ²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'tíj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime' ti i nyavástará' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tíj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ín pué'een i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij íyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyerij tyajamuaá'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixaatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástará' jimi. ²⁶ 'A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástará' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'íj pu i nyavástará' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jime' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa nu i nyavástará' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijij a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástará' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Íjij paj períj ja'huo'itéericí'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyi'tíj mua'íhuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyíhuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyíj xaa seríj íjij tyá'tzaahuatye'? ³² Pu'ríj íjij tyá'rá'aj, íjij pu'ríj a'áan putyajá'ricíj siatí'ij mua'aj jo'cixí'ij sñj ajta sñj, jusén tacan xúsij yanuu'riésij. Ajta canu nyasíj huatyá'ítzeere'ej, ji'nye i nyavástará' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antymué'tij i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huacíj

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeríaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástará', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij. ² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaru'jtyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'ájna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'íj pu a'ín pué'een i maj muéetzij muáamua'tyíj, paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Dios ti tzaahuatyí'ra'aj jin séejre', ajta a'ájna i Círlístu' i paj muáaj uyo'ta'ít'yaca'.

⁴ Nyáaj nu nyerij tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antycí'ij i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta íjij nyavástará', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna patí'ij tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'íj ajamuán ajo'catyíi tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'íimaj i paj hua'antycíhuo'j íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huot'é'exaa a'tíj paj pué'een. A'íj mu a'tyétyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷ 'A'íimaj mu meríj jamua'reej ti néijmi'i muéetzij jimi tyeje'rámá'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huot'é'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'íj mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj ji're'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ít'yaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuaviij, canu a'yan tyí'muahuaviij a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'íj mu a'tyétyeristyamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íj mu majta a'tyétyeristyamua' pué'een, majta i maj a'tyétyeristyamua' pué'een, a'íj mu majta nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íjma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástará' mu paj tyámua' een, huó'cha'ij a'íjna jitze ma'can i paj jin ántyapuaaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'ij ityáj. ¹² Nyati'ij nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íca'aj ajitze ma'can. Capu sáij ti hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i ti arí jimi a'yan tyatácatyij ti'ij puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tyá'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

¹³ 'Nyajta ijíj a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyi'xaj nyati'ij nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyity-atóotyamua've'en nyati'ij nyáaj tyi'nyetyamua've'. ¹⁴ Nyáaj nu nyerj huó'ixaaj a'nyúucaá, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íre' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'ij nyajta nyáaj quee yan tyi'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyi'muahuviiij paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi i ti je'ej pu'aj tyi'een. ¹⁶ A'yájna nyati'ij nyáaj quee yan tyi'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátóonyij a'jimi, a'íjci jime' i ti ji'ré'can jime', ajta a'íjna i ti ji'ré'can jime' a'íi pu a'íin pué'een a'nyúucaá. ¹⁸ A'yájna pati'ij tyinyojo'ta'ityaca' a'íjma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ityij a'íjma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyi'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyi'muahuviiij, sulu nyajta nu a'yan tyi'muahuviiij hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamuaaj i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyi'muahuviiij maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtaci'ca'an, a'yájna pati'ij muáaj nyavástará' nye jimi tyi'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i ti naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij sáij mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'ij muáaj nyajta nyáaj sáij tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i sáij mana'aj pue'eenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzij tyi'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástará', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséj i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj ímuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástará', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetye'ítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²⁶ Nu'ríj huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáaty'e'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antácinneye után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseitúnaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájrurij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuui're'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tíj mu a'áa ja'huoosíre'j i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyi'cha'ij, a'íimaj mu uhuojo'ta'ityaca' i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' eenye'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reerica'aj je'ej ti tyi'rinyúiche', a'íj pu jin eerájraa ti'ij hua'antynájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyij setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret tí ja'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'jíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

Ajta a'ájna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'.⁶ Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: Nyáaj nu a'áin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacaj, majta eetavátzj a chóota'.⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'áin pué'een. Tipua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'cáinyej a'áimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tí i Jesús tyu'taxájtaca' tí a'yan tijin: "Nyavástara', capu síj jó'vej i ti hua' jíjze ajtyáma'can i paj naatávi'tístej." ¹⁰ Aj pu'ij a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'áin pu júhuun íjcutaca', tí'quíj naxiéera' muáca'ta' tí pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj tí a'yan ántyapuaj tíjin Malco, a'áin pu a'áin pué'eenyé'ej i ti jahuíria'ca'aj a'íjci i tí néijmi'í jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'.¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'aj a'íjci i Pedro tíjin:

—Ucárujtye' mua' chúun, tipua'aj i nyavástara' a'ájna jin unyojo'ta'ít'yaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astíjre'en?

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'áimaj i xantáaru', ajta a'ájna i ti tyihua'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'áin mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náají'quej. ¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tíj a'íjci jimi i Anás, jí'nye a'áin pu mu'nyáara' pué'eenyé'ej a'íjci i Caifás, i tí a'ájna imuáj néijmi'í jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'ájna i Caifás, a'áin pu a'áin pué'eenyé'ej i tí a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jíjze ajtyáma'can tí jíeetze' hua'tyáhuí'rihua'aj tí síj na'aj i tyévíj huámu'nyij hua' jíjze ma'can i tyeítyee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tíquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'ájna i Pedro, ajtáhua'aj síj tí ajta hua' jíjze ajtyáma'can a'áin mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i síj i tí ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'áin pu jamua'tyajca'aj i tí néijmi'í jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jin jamuán utyájrurpíj i Jesús a'ájna a tíj ja'chej a'ájna i tí tyí'íjta, ¹⁶ ajta a'ájna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'ítzee véjri' a tí ja'puertaj. Aj pu'ij a'ájna i tí jamua'tyej i tí néijmi'í jin antyúumua'reej ajo'ré'nyej ata' puéertaj, tí'quíj a'yan tyaaté'exaa'aj a'íjci i íitaj i tí a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, tí jaatá'an tí i Pedro utyájrutyéj. ¹⁷ Aj pu'ij a'ájna i íitá' i tí a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tíjin:

—¿Nyí pequee muáaj síj a'áin pué'een i tí hua' jíjze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújcij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa'aj tijin:

—Canu, canu a'áin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seeví'ij, a'áin mu mij i maj tyí'huíire' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'áin mu óonie'j, a'áa mumij ja'taváatíma'caa jo'tíj já'taa moopúistya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopúistya'aj a tí já'taa.

A'ájna i tí néijmi'í jin antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'ájna i tí néijmi'í jin antyúumua'reeriaca'aj, a'áin pu huatyóochej tí tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'ájna jime' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyí'tíj tí hua'mua'tyajca'aj. ²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'aj tijin:

—Nyáaj nu jérista' tyihuo'íxaaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tína'aj nu tyihua'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'áimaj i maj Israel jíjze ajtyáma'can, canu tyí'tíj avítzj jin huataxájtaca'. ²¹ ¿Jí'nye een jime' a'yan petyí'nye'íhuo'? Pata'aj a'áijma huata'íhuo' i maj náanamua'jri', míche' a'áimaj jamuaaté'exaatye'en tyí'tíj nyaj huó'íxaaj. A'áin mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

²² Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', síj tí hua' jíjze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'áin pu ja'rájvee a'yan tye'íxaatye'ej tíjin:

—¿Nyí a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i tí néijmi'í jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'aj tijin:

—Típua'aj tyí'tíj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyí'tíj tí pué'een, ajta tipua'aj xá'puí' nyetyu'taxájtaca', ¿jí'nye een jin petyína'ráava'raj?

²⁴ Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náají'que'en, majta je'en já'anví'tíj a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ajta a'ájna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuistya'ca'aj jo'tij já'taa. Matí'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi pequee muáaj síij a'áin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijn:

—Canu, canu a'áin pué'een.

²⁶ Aj pu'ij síij ti jahúúria'ca'aj a'ájci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ájci i a'tij i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'áí pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseítuunaj ciyaraj?

²⁷ Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

²⁸ Matí'ij mij je'ráavi'tij a'ájci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtey jo'tij je'rácatyí i tajtúhuan ti tyí'huúire' hua' jíjze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'áimaj i maj Israel jíjze ajtyáma'can camu utyájrurij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyí, mej mij quee tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en i juyi'ráj jíjze, ajta quee huatá'i riiitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. ²⁹ A'áj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijn:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xíjtye' a'mújcij mu tyáataj?

³⁰ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijn:

—Típua'aj quee tyi'tij jin ootyá'ítzeere'nyijche' en, catu yamuaatatuúire'nyijche'.

³¹ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna tí'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyi'ijta a'áijma jimi i maj Israel jíjze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Capu ityájma i tyaj Israel jíjze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tij huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'ájna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'ájna jime' je'ej ti tyi'mu'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, tí'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi muáaj a'áin papué'een i ti tyihua'íjtye' a'áimaj i maj Israel jíjze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'íhuo', ca' a'ájci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyi nyáaj Israel jíjze na'ajtyáma'can? A'áimaj i maj a'tyétyeristyamua' pué'een, majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, a'áí mu a'áin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'ájna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—A'ájna i nyaj jin tyi'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Típua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítýee mu nye jimi tyi'huúria'cajche' i maj huatyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'áimaj i maj Israel jíjze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyi'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi muáaj a'áin papué'een i paj tyihua'íjtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'neye i cháanacaj japua, neyey nyij a'ájna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'áj jíjze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'áí mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'ájna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Tí'ij a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa tí'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jíjze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Canu tyi'tij tyítyoovej i nyaj jin jíjzán tyo'ojpuá'ritye'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyeeyí'tin nyaj séej jamuú'rátuiitze'en i ti eetyánami' siatí'ijta tyi'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' tí'ijzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyí a'yan setyá'xie've' nyaj jamuú'rátuiitze'en a'ájci i ti tyihua'íjtye' i maj Israel jíjze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i i mu a'yan tyityeetyejíjhuajraa tijn:

—Catu jaxie've' a'mújcij. Pata'aj tí'rátuiitze'en a'ájci i Barrabás.

Ajta a'ájna i Barrabás, a'á pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'vi'tij a'ájci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'áimaj i xantáaru'uj tzicare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'áj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cǎxurij ju'cáhuirj' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixáatye'ej tǎjin:

—Che' jusén jime' júurij a'ájna i ti tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajáisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tǎjin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tij tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'ájci i cúruun ti tzicare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuúj a'ájna i cǎxurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa'j tǎjin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'áimaj jaaséj i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i maj tyi'cha'ij i tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tǎjin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tǎjin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tij tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁷ Majta a'áimaj i maj tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tǎjin:

—Itýáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'ájna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'i'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'áin pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamua'jri' a'ájna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ajta yo'vi'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tǎjin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'ájna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j tǎjin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'ájci jin antyinyamua'ree nyej nyij mu'i'rátoonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa'j tǎjin:

—Capáj tyi'tij jin antyiamua'reeriacajche' nye jimi tǐpua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'áj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'á pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'ájci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tǎjin:

—Tǐpua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'tij jin tyi'tyaváaj puá'mej a'ájci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'íjtye'. A'tǎj tǎna'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'áin pué'een i ti tyí'ta'íjtye', a'á pu jájcha'íire' a'ájci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuo'namua'jri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'ájci i Jesús, ajta je'en ooyixij a'ájci japua i ípuárij jo'maj tyajá'xa'pui'íntare', a'yaa pu tyaja'rájtyapuaj a'ájna i huá'nyuucaa'jime' i Hebreos tǎjin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tǎjin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa. ¹⁴ Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tǎjin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'íjtye'.

¹⁵ Majta a'áimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tǎjin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tǎjin:

—¿Nyi a'yan tyi'xa'pui' nyaj jó'tatan a'ájci i ti tyajá'mua'íjtye'?

Majta a'áimaj i maj puaaríj tyi'íjtye' a'yaa mu tyaaté'exaa'j tǎjin:

—Capu a'tǎj ityájma ajtáhua'aj tyi'ta'íjtye', sulu a'á pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'ájci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'á mu mij yo'vi'tij.

*Mati'ij jó'tatee a'ájci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)*

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin: "Mu'ichij mu'taj", ajta hua' nyuucaa'j jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuo'jótateexij séej síncita' majta séej síncita', a'íi pu'ij i Jesús je'ta' óotateehuaca'. ¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: "Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can", ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tij mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'íjtye' je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'ájna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéicaj nyuucaa'j pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: "A'ájna i ti tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can", sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: "A'ájna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can."

²² Ajta a'ájna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'íjpij i tyi'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyi'íjji'ria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'ítzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáhajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tij ti ci'tij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyi'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tij i nyesíicu'." A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'ájna i Mariia ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síij a'ájna i Mariia Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Ti'ij i Jesús jaaséj i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tijin:

—Íiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaa'j a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tijin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Ti'ij na'aj a'ájna, a'ájna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'v'í'tij i juchéj.

Ti'ij Jesús huamu'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyíi ti nahuáj ava'jística'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'táj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopo'j ciyaraj jitze ja'antijí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénya'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quíj huamu' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i mu'ichítyee huatyá'ítzeere'en a'íjci jitze i cúruuj ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'tá'íjtaj mej mij hua'antiyina'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i mu'ichítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' u'j'ju' mati'ij mij ja'antiyina'xij i icájra'an i síij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimí a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimí. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimí, a'íi mu jaaséj ti arí mu'ichica'aj. A'íj mu jin quee ja'antiyina'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta síij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyíptyij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'ájna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'jiré'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti záahuatyí'ra'aj

jìn tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jítze ti a'yan tyá'xaj tijn: "Camu séej antyína'caj i caríira'an." ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jítze a'yan tyá'xaj tijn: "A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej."

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'quij a'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatátuire'en i tyévira' i Jesús. A'íjna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta avíitizij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjima jimi i maj Israel jítze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje're'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje're'nyej a'íj huatisima'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muatí'si', áloes tyi'tij tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quuiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'íjna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuaa a'íjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyeejyí'raca'aj maj hua'vá'nán i mu'chityee a'íimaj i maj Israel jítze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eextíj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyará'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' maj jítzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj i maj Israel jítze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jítze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj ti'ij óoche' c'í tyu'chuiixavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséj ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa ti'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj, ajta i síj i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyíhuo'té'exaaaj tijn:

—Mu'ríj ji'rájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'íjna i Pedro, ajta i síj i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ⁴ Néijimi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síj pu jéetze' ca'nyiin jo'téechajraa quee i Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj. ⁵ Ti'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyíi i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyárupij. ⁶ Aj pu'ij a'íjna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyárupij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséj i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyíi. ⁷ A'íj pu ajta huaséj i c'ixurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'íi pu jiri'huaj jujime' áan ja'ajcatyíi. ⁸ Aj pu'ij ajta i síj utyárupij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaquéej a'áa ja'rá'aj, ti'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jítze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj a'íi mu jo'cáxij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinayaj. A'yaa pu tyuyiinycacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyényeeriaca' jo'tíj jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapua tyí'huire' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj i tyévira' i Jesús, síj pu a'áan jo'ojcatyíij jo'tíj jo'ojmu'uuca'aj ajta i síj jo'tíj jo'ca'íicajma'caa. ¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Íití', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyíhuo'té'exaaaj tijn:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Íití', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'íi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'íin pue'éenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaaaj tijn:

—Nyavástará', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—María.

Aj pu'ij pu ájvej a'jci jimi, ti'quij hua' nyuucáaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijn, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj nya'ítzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástará' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'jci jimi i nyavástará', ti ajta ja'muavástará' pué'een, nyajta a'jci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i María Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséj i tavástará', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéechumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacj, a'íi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'jci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájruij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij i maj jamuán huacj huatóotyamua'vej mati'ij jaaséj i tavástará'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna ti'ij i nyavástará' nyéetzij tyinyojo'ta'ítയാca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ítij.

²² Aj pu'ij huo'taj'ítzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástará' ti arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'íjna i Tomás, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn cuátatirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ti'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tu'rj jaaséj i tavástará'.

Ajta a'íjna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséj i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i itza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Ti'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájruij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijn:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tijn:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye itza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyi'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Muáaj paj nyavástará' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Míche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacj, i tiquee á'yu'si'ij a'jci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Ti'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacíj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucáj a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'ájna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'ájna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacíj i Jesús. ³ A'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéee eetajájpuaj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—It'yáj tu tyajta ajamuán jó'ci'ij.

Mati'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacínnyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'tíj huatyéeevi'. ⁴ Ti'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu jaumua'aj a'tíj ti pué'eenyee'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'íhuáamua', ¿nyí seríj huo'víví' i hue'tyéee?

Mati'ij mij a'yan tyityaatan'yúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xíj i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajájpuaj i hue'tyéee.

Mati'ij mij a'yan huarij, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéee i tápi'narij tzejta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéee. ⁷ Aj pu'ij a'ájna i ti Jesús jaxié'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'ájna i Pedro ti'ij a'yan tyáanamua'jri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóochejtyej ti'quij huatajój ti'ij jiye'tzín a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo're'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapuaj i tápi'narij mua'va'jistican i hue'tyéee jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uucáj a'yaa pu ajóotyey a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taaca'aj, majta hue'tyéee a'áan ja'náje'tyíi i ti'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'ín i hue'tyéee i siaj sioochán hue'tajájpuaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapuaj atyá'jraa i báarcuj jitze, ajta je'tajájpuaj i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jística'aj i hue'tyéee mej vivéejmee, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huééicaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéee. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'tíj ti pué'eenyee'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástara' pué'eenyee'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij jat'yí'puj i páan, ajta je'en huo'rípu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huarij a'íjci jime' i hue'tyéee.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huééicaj jitze i Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij huatájuuiriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaa'ta'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj tijin:

—Simón, mu paj yó'jra' pué'een i Juan, ¿nyí jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'íin i nyetyeítyeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Simón, mu paj yó'jra' pué'een i Juan, ¿nyí pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'íin a'íijma i maj nye jimi jusi'rii.

¹⁷ Huééicaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyí'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'ájna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri tí'ij i Jesús a'yan huééicaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetye'ityeristyamua'. ¹⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'íxaatye' tijin pati'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej tí tyimua'ránajchica'aj, ajta pati'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxi'sij tí'ij síij mu'cáchejtje'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej tí ye'ej tyí'mui'nyij a'ájna i Pedro, ajta tí a'ájna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Tí'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'ájci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' tí'ij ij jaaséj tí cújta' huama'ca'aj a'ájna i Jesús tí jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i tí jitzán ajcácatyíi i Jesús mati'ij tyu'cuaj, i tí ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'ájci i Jesús tijin: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'ájma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Tí'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj tí júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nye, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' tíquee a'náj muí'nyij a'ájna i a'tíj tí Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu muí'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj tí júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nye, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íin pué'een i tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i tí ajta a'ájna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej tí a'yan tyí'ja'yájna je'ej tí a'íin tyí'xaj.

²⁵ Capu síij na'aj i tí Jesús jin tyu'muáriej, tipua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej tí tyí'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tíquee tye'veéricaj i cháanacaj japua i yu'xarij tí tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuaata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcay, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítsee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'íj tyihuo'ta'ítsee'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antyíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'táj huá'uurej ti'íj na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej. ³ Ti'íj huamu' i Jesús, aj pu'íj a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacáj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjin pu ríj huatájjuurica', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihua'íxaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jin néijmi' que' tyí'íjta.

⁴ Ajta ti'íj ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuo'íxaa maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri', i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íj pu huá'íiraca'aj i jájtyíj jime', ajta capu che' á'tyeeeren siati'íj a'íj jin i' huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimi aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyiquíj arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'e'ej Israel?

⁷ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan atyojo'ré'nyesij. A'íj pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyíj je'ej ti tyi'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'íj yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jamuataá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jime' can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iye'e'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'íj a'yan tyihuo'íxaatya'aj, aj pu'íj jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacáj, aj pu'íj i jéetiríj jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jin quee che' jaaséj. ¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyericaj mati'íj jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyetyacaa a'íjma jimi, naa mu caúeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj mu siaj Galíleea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyityojó'nyeinye'? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'íj jó'vi'tichiihuaca'.

A'íj mu ja'antyíhuoj i Matías ti'íj tyu'tyáhuüre'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tíj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píi, aj mu mij uja'rácíj a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'íj ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antycíj i chí'íj ta'antyityájtíj jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'ráatya'aj muá'cí'íj. A'íj mu uje'rátya'ca'aj a'ájna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'ájna i Santiago, ajta a'ájna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'ájna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'ájna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin i ti ooca'nyáaj a'yan ricíj, ajta a'ájna i Judas i yójra' ti pué'een a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyíj i Dios jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'ájna i María, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úuca.

¹⁵ A'ájna mati'íj néijmi'i jusíria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'íhuáamua' ará'axcaa, aj pu'íj a'ájna i Pedro huatyéechaxíj ti'íj a'yan tyi-huo'té'exaatye'en tíjin:

¹⁶ —Nye'íhuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, ti'íj huo'tátuüre'en i Jesús aviítizíj jime', mej mij i tyeítsee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'íj ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruuj a'íjci i Judas, a'íj pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' ti'íj huo'tátuui i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in ti'quíj acáatjaz, aj pu'íj a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootazáj ti'quíj tye'rácuaaj i tyi'chuitriaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj a'íjci i chuéj tíjin Aceldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i

nyúucarij tijñ chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yus'i' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijñ chuñicarij ti jime' yee: Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tíj já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijñ:

Che' síij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj.

²¹ 'A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti tajamuán jo'cha'canye'en, síij ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj ti'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² ti'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij j'ó'vi'tichihuaca' u tajapuá, juxie've' ti síij tajamuán jo'cha'canye'en ti'ij ajta a'yan tyihuó'ixaatye'en i tyeítsee yee pu'ríj huatájuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijñ Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tijñ:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyi'mua'tzej i jutzájta' síij ajta i síij, taatasératye' a'tanyíj períj antyíhuo a'íjima i maj hua'puaj. ²⁵ Ti'ij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Judas. A'íj pu a'yan tye'rájraa ti'ij jo'ra'nyij jo'tíj a'yan tyiye'tyévjitye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tij, mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tiyij ti'ij tyu'tyáhuúire'en, a'íj pu'ij tyu'mué'tij a'íjna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuúire'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej.

2

Ti'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitán tyi'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i iteeríj. A'yaa mu jatamuá'muaj tijñ Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusiij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chí'táj.

² Mati'ij mij jáanamujari' ti ca'nyíin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyíin pu jin namuajria'ca'aj u chí'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'tíj huaséj yaa ti'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'ájna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tyeítsee, aj mu mij huatyóohuj maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'íj pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítsee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Mati'ij huó'namuajri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jime', néijmi'i mu tyúusiij, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', j'i'nye mahua'namuajraca'aj maj tyi'xajta'ca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucaa síij ajta síij. ⁷ Jéehua mu je'ej huojó'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijñ:

—¿Nyí mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galilea? ⁸ ¿Ji'nye tyu'tá'riitaria'ca'aj maj a'yan tyi'xajtaj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyi'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panfilia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriuyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyi'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namuajre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tiyij, a'íj mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tijñ:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'íjna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tijñ:

—Metyájta'ruj.

I nyúucarij ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'íjna i Pedro, a'íj pu huatyéechaxij, a'íjima jamuán i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jime' a'íjima i tyeítsee, a'yan tijñ:

—Xáanamujari' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'xaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyi'xaj tijñ: "Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, j'i'nye óoche' pu

hua'íya'aj na'aj." ¹⁶ Ajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaxájtaca' a'íjna i Joel. A'íi pu a'íjci jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeityee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna tijin:

¹⁷ A'yaa pu tyi'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze,

ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ityij

ti'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucaa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un i tyeityee.

Majta i tyáamua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,

majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'íjma jimi uyo'ta'ityij

ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyi'huüre' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucaa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'táj jamuaataséjratye'ej u tajapua

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'táj rinyij.

Siajta tyi'táj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej

ti'ij na'aj ve'ej i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzj.

²⁰ Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxcirie', a'yaa pu ényee'ej ja'mej ti'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

ti'ij a'íin i tavástara' yava'cányesij

íyvan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'táj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'ájna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'táj.

²² 'Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamua'jri' a'íjci, xu'rj jamua'reej ti i Dios

ja'antýhuoj a'íjci i Jesús Nazaret i já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'ájna i Jesús,

jéehua pu tyi'táj jin a'yan huarj ti huápu'i'ij juxie've', a'íjci jime' ti huo'taséjra i tyeityee,

a'íi pu a'yan huarj ja'mua jimi siaj sij jáamua'reej ti Dios ja'antýhuoj. ²³ A'ájna i

tyáati' i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íj pu i Dios jamuaatáuui, ji'nye a'yaa pu

jaatamua'aj, mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj je'ej

pua'aj tyi'tyetyeityee. ²⁴ Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íi pu ajta japuan huatanyúj i

ti jin japu'éjtzica'aj a'ájna i Jesús, a'yaa pu huarj, ji'nye capu huatái'riitariaca' ti a'áa

ja'séeria'aj já'ra'nyij muí'chítyee tzajta'. ²⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i David a'íjci

jime' i Jesús tijin:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',

a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',

a'íj nu jin quee tyi'táj jin ootyá'itzeerej jimi.

²⁶ A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,

nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuiicaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej,

²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámuí'nyij,

capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij

jo'maj jo'tyá'itze'rii i muí'chítyee,

capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpeteyj

a'íjci i tyévira' i ti muahuüre'.

²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj

ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'.

Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en

a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', ti'ij i David

huamuí', majta je'en ja'vá'naj, iijj óoche' pu yésejre' iieye'ej Jerusalén jo'maj ya'vá'naj.

³⁰ Ajta a'ájna i David, Dios jitze ma'can pu tyi'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti

i Dios a'yan tya'táratziiri' ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can. ³¹ Ji'nye

a'íi pu i David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i Dios tyaataxájtaca'. A'íj

pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuuritaj i Ciríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej i mui'chítvee tzajta', capu ajta huatyépetyij i tyévira'.³² Pu'ríj i Dios jaatájuuritey a'íjci i Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjci jime'.³³ Pu'ríj ajcaayijxi muáca'ta' i Dios u tajapuá, ajta ari ja'ancuriáa' a'íjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'íj pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íj pu'ij a'íjn pué'een i siaj jaséj ajta i siaj janamuj. ³⁴ Ji'nye capu a'íjn pué'eenye'ej i David i ti tyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

A'yaa pu i tavástara' tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

"Póoche' yan újcatyij iye'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin i maj muájcha'íire'."

³⁶ 'A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i siaj iye'ej huacháatimee Israel, ti a'yan tyí'ja'yájna a'íjna i Jesús i siaj jó'tatee, a'íj pu a'íjn pué'een i ti Dios a'íjna jin tyé'entyáaruityej tí'ij Tavástara' pué'eenye' ajta Ciríistu'.

³⁷ Matí'ij jáanamujri' i tyeítvee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj i hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro, majta a'íjma i séecan i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, a'yan tijin:

—Ta'íhuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíj?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjci jimi i Dios, siajta huá'íhuaj nyúucaritze' i tavástara' Jesús, a'yaa nu huá'rinij, aj pu'ij i Dios tyajamuauatú'uunyi'raj, a'íj pu ajta uyo'ta'ítyij i ju júuricamej, tí'ij ja'mua jimi huatyá'itzeere'en.³⁹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta ja'muayojmua', ajta i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'íjma i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyuucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huo'íjmuji' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj matí'ij i séecan i tyeítvee.

⁴¹ A'íjma i maj jáanamujri', majta tyá'antzaahuaj majta huá'íhuaca', huéicaj vi'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íjma jamuán antyóosíj i maj tyá'tzaahuatye'.

⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuooca'aj i Dios jimi, majta jusi'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej ti Dios tyí'tj tyí'sejraca'aj a'íjma jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyí'tóoa'caria'aj a'chu ti síj caa tyí'tj tyí'ijcha'íj. ⁴⁵ A'yaa mu ríjcaj, tipua'aj a'tj tyí'tj ja'itziitya'aj, a'íj pu tyí'tj toonyij, tí'ij ij jaatá'sij i túmii a'íjci i tíquee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tína'aj mu jusi'rihua'aj u tye'yúj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tyá'ta'caria'aj i Dios, majta i tyeítvee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tína'aj támu'risima'aj a'íjma i tyeítvee i maj tyá'antzá'huatyahua'aj.

3

Matí'ij tyáahuaj séej i tíquee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'ríj, a'íjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tye'yúj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijcaa yáacaj jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² Síj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'puertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna i a'tj, a'yaa pu éeenye'ej huanie'huaca', a'náj tína'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a ti ja'puertaj maj a'yan jatamuá'muaj tijin ti naa huasé'rin, tí'ij a'íjn túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tye'yúj tzajta'. ³ Tí'ij a'íjma huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'uun jo'tyáru'tyisima'aj u tye'yúj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en. ⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaaj tijin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'íj, canu nyajta oorój tyícha'íj, a'íj nu muaatá'sij tyí'tj njej tyícha'íj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti ja'ma'can, ajchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', tí'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'íicaj jitze. ⁸ A'íjna i tíquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij

huatyoóchej ti rájra nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tyeyúuj tzajta', tyitzúníe' cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyotzi'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséej i tyeityee ti arí rájri'vej a'ijna i tiqúee tyéchavaaj, majta jáanamujari' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyi'tzán'ya'ca'aj, mati'ij jaamua'aj tijin a'íi pu puírícij i ti túmii huá'huaviira'ca'aj i tyeityee a ti ja'pueertaj a'ijna i tyeyúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj a'ijna i Pedro

¹¹ Ajta a'ijna i tiqúee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'ijci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeityee je'ej tyityo'tóomujtyaca', mati'ij mij ootyáhuachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucaj. ¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomujtyaca' mua'aj mu sij Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye sij a'yan tyi'tasej cuxáa ityáj tajímua'aj tyetyáhuaj a'ijci i a'tíj, ajta cuxáa ityáj tyetyáhuaj ti'ij rájra'nyij a'ijci jime' i tyaj jaay'tin, nusu a'ijci jime' i tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj? ¹³ A'ijna i hua' Dios, a'íjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'ijna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu tyámua' tyaatá' a'ijci i juyój Jesús, i sij mua'aj tyu'tátuu i a'íjma jimi i maj tyi'ijta. Ajta a'ijna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', sijta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatátoj a'ijci i a'tíj tiqúee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyi'tyevístaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'ij huatátoonye i síij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'ijci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeityee. Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'ij tu ityáj tyámua' tyi'mua'reej. ¹⁶ A'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenij a'ijna i tyáati' i sij jaséj sijta jamua'tyey, a'íi pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'ij pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj seríj tyé'sej.

¹⁷ 'Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuámua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej sij tyi'tíj uurijca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astej je'ej maj anaqueéj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyi'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'íin huámui'nyij i Cirístu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'íin tyajamuaatú'uunyi' i sij jin ootyá'itzee a'ijci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ityij ja'mua jimi a'ijci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antýihuoo'ca'aj ti'ij a'íin ja'mua Cirístu' pué'eenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapuá jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jácuare'en i ti a'yan tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyi'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaaj a'íjma i tahuásimua'ci'ij tijin: "Dios pu séej antýihuosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xaanamujari' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, sijta ja'antzaahuaty'en. ²³ Tipua'aj a'tíj quee já'tzaahuaty'a'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeityee."

²⁴ 'Néijmi'i i maj tyi'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je're'nyej, a'íi mu majta jaaxájtaca' je'ej ti ijíj tyi'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'íin pué'een i sij ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íjma jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyi'xaxa'ta'aj, a'ij xu sijta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'ijci i Abraham tijin: "Néijmi'i i tyeityee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'íi mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'pui' i ti huo'tyáhuuie'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij." ²⁶ Ti'ij i Dios jaatájuurij a'ijci i Jesús, a'íi pu anaqueéj uyo'ta'ityaca' ja'mua jimi, ti'ij a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, sij sij néijmi'i jaatapuá'cítaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Mati'ij huo'vívi' a'ijci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeityee, mati'ij séecan aje're'nyej jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucaj. A'íi mu pué'eenye'ej i maj tyi'cha'ij u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacuca'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'ijci jime' i maj a'yan tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeityee, yee majtáhuaj'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuaty'e'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'ijci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeityee jáanamujari' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'ij mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusíj a'ájna a Jerusalén a'íimaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihua'ímu'ayahua'aj i yu'xarij jitze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ijna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'ijna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeityeristyamua' pué'een a'ijci i ti va'cán

jìn tyi'tyéjvee. ⁷ A'ñi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tjin: —¿A'tanyij jitze xa'rooca'nyéej sij sij a'yan ricij, ca' a'tanyij ca'nyíjra'aj jamuaatá' sij sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Mua'aj mu sij antyúumua'reej iye'e'ej chájta', sijta mua'aj huáasij. ⁹ Mua'aj xu tyi'ta'íhuo' a'íjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaaty'e' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i sij a'yan huacháatimee iye'e'ej Israel a'íjina i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'íj pu jìn ari huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Ciríistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i sij yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuuritej. ¹¹ A'íjina i Jesús, a'ñi pu a'ñin pué'een i tyetyéj i sij quee jaataxié'vej mu sij chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'ñin pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'íjci séejre' ti'ij táahuire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyij huo'séj maj ca'nyíjra'aj jìn tyihua'ixaatyaca'aj a'íjina i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, majta quee tyojó'iteeca'aj, je'ej mu tyityo'tóomua'jtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tjin a'íj mu jamuán huac'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'íjina i ti tyi'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jìn quee je'ej tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráciinyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íjma'j i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tjin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'rúj tyaj a'yan tyataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'e'ej huacháatimee Jerusalén, a'ñi mu jamua'reej je'ej ti tyi'táj jáaruuj a'íjci i tyévi'j i ti tyi'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajri'aj i tyeityee tzajta', tyiche' iijij huo'tányeechej mej mij quee che' tyihua'ixaaty'e'ej i tyeityee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'ta'íjmuejri' mej quee che' tyihua'ixaaty'e'ej majta quee tyihua'mua'tyej i tyeityee a'íjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'íjina i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Mua'aj xu jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyi'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuaty'e'en, nusu tyaj a'íj antzaahuaty'e'en i Dios. ²⁰ Ji'nye capu je'ej tyi'rúj tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyerij jaaséj tyajta jáanamua'jri'.

²¹ Majta a'íjma'j i juéesij, a'ñi mu huo'ta'íjmuejri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráciinyej a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'ta'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeityee tyámua' tyatá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj huarúj. ²² Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéjcha'íica'aj a'chu hua'puatvej nyinyi'ra'aj ajtáhuaj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuaty'e' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

²³ Mati'ij mij huo'tátoo a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjma'j i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íjma'j i maj va'cán jìn tyityatatyij, majta i huáasij. ²⁴ Mati'ij a'íjma huánamuajri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tjin:

—Tavástara', muáaj paj a'ñin pué'een i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapúa, pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyi'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjina i David, i ti muahuiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tjin:

¿Ji'nye mej mij a'íjma'j tyi'tyenyinyu'cacuj

i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime'

i tiquee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'íjma'j i maj tyihua'íjtye' i tyeityee, majta i maj va'cán jìn

tyityatatyij iye'e'ej cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en

a'íjci jimi i Tavástara', majta

a'íjci jimi i Ciríistu'.

²⁷ A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjina i Herodes, ajta a'íjina i Poncio Piláato, a'ñi mu tyúusiij iye'e'ej chájta', hua' jamuán i tyeityee i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'e'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyimue'tin

a'íjci i ti muahuiire', a'íjci i Jesús, i paj ja'antyíhuoj pajta a'aan yó'ojrasij i ipuaríj japua. ²⁸ A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaquéej tyaaxá'pu'íntarej tí'ij a'yan tyú'rinyij, je'ej paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta íjij, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyí'tanyeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tazájta' ityájma i tyaj muahuiire', tyata'aj quee tyí'tzínnye'ej tyetyíhuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyíhua'huáatye'ej i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tíhua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuiire'.

³¹ Matí'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzij i chí'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'tizee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyí'tzínnye'ej metyíhuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyí'tíj maj tyí'íjcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj muí'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyíhuá'miteerasty'a'ca'aj. Capu a'tíj jusíj na'aj tyí'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj. ³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyíhuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuuritye' a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huíria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'tíj quee je'ej tyéeejviicue'ra'ca'aj, jí'nye metyí'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatuí'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'itziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyí'huíria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tíjin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tíjin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Tí tyámua' tyíhua'tá'caa a'íjma i maj juxaamuíjritye'. ³⁷ Séej pu chuéj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'tizee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tíjin Ananías, a'íi pu juchuéj huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuaj tíjin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ananías, jí'nye petyaatá' ti i tyiyáaru' mua'antymué'tin tí'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tíj a'íjci jime' i chuéj paj huátoo? ⁴ ¿Nyíquée muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta patí'ij jáatoj, ¿nyíquée ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿jí'nye tí'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej píj a'yan tyí'tíj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeityee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Tí'ij jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tíj ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, tí'quij huamuí' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin. ⁶ Aj mu mij séecan ave're'nyej i maj tyáamua, matí'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'íjna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyí'tíj mua'reeriaca'aj a'íjna je'ej ti tyí'tíj huaríj. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Pedro tíjin:

—Naaté'exaatye', ¿nyí a'yan setyáatoj a'íjci i chuéj siatí'ij tyaataxájtaca'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i íiti' tíjin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Jí'nye sij mu'aj a'yan tyaaxá'pu'íntarej sij jíacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij.

¹⁰ Tí'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tíj ja'ra'íicajmee, tí'ij ij huamuí' a'íjna i íiti', matí'ij utyájruij i tyáamua, aj mu mij jaaséej tíjin pu'ríj muí'chij, matí'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. ¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápuí'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeityee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tíjin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. ¹³ Capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti ajtyáxiirej

a'íjma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íjma i séecan, tyámua' mu tyihua'ajcha'íca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítýee, tyétyacaa majta úucaa, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara'. ¹⁵ Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'o'jto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tijn ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íjma i maj tyí'cucui'. ¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítýee maj a' ímuáj huacháatima'caa. A'íjma mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huarúj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'íjna i ti tyihua'íjtye' u tye'yúuj tzajta', majta a'íjma i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íjma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. ¹⁸ A'íj mu jin huo'vívi' a'íjma i maj tamuámuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítýee.

¹⁹ Aj pu'ij tíca' sáij aje're'neye, tí'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'puertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyi'huüre' i tajapúa Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijein:

²⁰ —Séricuj, siata'aj ujo'tyahúixi'in u tye'yúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítýee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

²¹ Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájruij u tye'yúuj tzajta', aj mu mij huatóohuij maj tyihuo'mua'tyej i tyeítýee.

A'íjna i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juésij, majta néijmi'i i huásij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íjma i maj tamuámuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²² Mati'ij mij ujo'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'neye jo'maj tyeítýee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'titaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en. ²³ A'yaa mu tijn:

—A'yaa tu eenye' huátýoj jo'maj tyeítýee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyanami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'íca'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tij uhuátýoj.

²⁴ Ti'ij jáanamua'jri' a'íjna i ti tyihua'íjtye' i maj tyi'huüre' u tye'yúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tye'yúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. ²⁵ Aj pu'ij sáij aje're'neye, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Cási', a'íjma i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tye'yúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítýee.

²⁶ Ti'quij a'íin ujo'mej a'íjna i ti tyihua'íjtye', séecan jamuán i maj jahuüre', mati'ij mij huojo've'vi'tij. Camu ca'nyérij jime', jí'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, a'yaa mu tyi'mua'astij tijn típu'a'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ²⁷ Mati'ij uhuojo've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i tye'yúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijn:

²⁸ —Itýáj tu jamuáatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihua'mua'tyej i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaaríj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síooche' xu tyihua'mua'tyej néijmi'que' iye'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyi'pua'ritye' a'yan tijn itýáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyévíj.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijn:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítýee pué'een. ³⁰ A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuuritye' a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij tí'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reerij ja'raa ti aná'caj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítýee. Mej mij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta tí'ij a'íin tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'ítzee. ³² A'íj tu itýáj tyámua' tyi'mua'ree, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'ree i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mati'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyinyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta sáij pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan antyapuaaca'aj tijn Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'íjna, a'íi pu tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'íca'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'íin tyu'ta'íjtaca'aj maj hui'ravi'tij a'íjma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'ijta tijn:

—Mua'aj tyétyacaa iye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'ree, ti arí a'tye'ej ti sáij huaséjre ti a'yan antyapuaaca'aj tijn Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua

juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacuaaj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mati'ij jaajé'caj a'ijci i a'tij, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xij, capu tyi'tij je'ej tyeetyáhuu i a'ijci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj sñij huaséjre, a'ijna i Judas Galíleea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'ijna mati'ij huo'tyé'itej i tyeityee, a'íi pu huojo'ví'tij je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'ij nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'ijci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íjma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, j'i'nye tipua'aj jujúmua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'riij quee tipua'aj a'ijci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'ij nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeityee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iiráciij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyij, muatóotyamua'vej a'ijci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'ijci jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta camu jaatapuá'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeityee, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ijci jitze ma'can i Jesús, u tyeiyúj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahu'a'antiyíhuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuu're'en

¹ Majta jéetze' merij muí'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'íi mu huatyóohuij maj tyinyinyu'caj a'íjma jamuán i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'yaa mu tijin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucarijsee maj jujúmua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajsii a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—Capu xá'pu'i tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i tyeityee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'ij tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáama'can, i maj tyámua' metyity-oomuáamua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'ij huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. ⁴ Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeityee, mati'ij mij a'ij antyíhuo a'ijci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí séejre', majta a'ijci i Felipe, majta a'ijci i Prócoro, majta a'ijci i Nicanor, majta a'ijci i Timón, majta a'ijci i Pármenas, majta a'ijci i Nicolás Antoquía ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáama'can.

⁶ Mati'ij mij huojo'ví'tij jo'maj jo'tyú'uucá'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu mij jaatáhuaviri' i Dios a'íjma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj u tyeiyúj tzajta', mue'tij mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'ij huatyéevi' a'ijci i Esteban

⁸ Ajta a'ijna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'ij jitze aróoca'nyajca'aj, a'ij pu jin huo'taséjra i tyeityee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje're'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tyeiyúj, maj a'yan jatamuá'muaj tijin hua' tyeiyúj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría, majta i maj á'a já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'ijci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antymué'tij, j'i'nye a'ij pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'ijna i Esteban mequee a'íimaj. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tijin: "Itiyáj tu jáanamujri' ti a'ín je'ej pua'aj tyá'xajta'aj a'ijci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huarij mej mij hua'ajriaxiejtje'en i tyeityee, majta i huáasij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tij a'íjma jimi i juésij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tijin:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'ijci i tyeiyúj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'ijna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'ijci i tyeiyúj, ajta seequéj joorej i tayi'ráj Moisés ti a'yan jaatyájttoo.

¹⁵ Matí'ij ja'ráasej néijmi'i i juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban tí'ij síij i ti tajapuá tyí'huüre' i Dios jimi.

7

Tí'ij jupapuá huatanyúj a'íjna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyataa'íhuo'ri' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' tijn:

—¿Nyí a'yan tyí'ja'yájna matí'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Esteban tijn:

—Xáanamuajri' nye'íhuáamua', siajta mua'aj huásasij, Dios pu huataséjre a'íjci jimi i Abraham, tí'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, tí'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Harán. ³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tijn: “Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyééityeristyamua', capáj huá'ví'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij.” ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, tí'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamu' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'ij a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán tí'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj iijij yan japuan huacháatimee. ⁵ Ajta quee i chuéj jaatá' a'íjci i Abraham, nyí cára'tzuj jo'tij ja'huóochejtye'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij tí'ij huámu'nyij a'íjna i Abraham, a'íjma huáci'tyj i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze tí'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'íjna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu a'tyeeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tijn: “Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráju'un a'íimaj, matí'ij mij naatyáhuüre'ej iye'ej jo'paj jo'caj.” ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham tí'ij a'íj jin antyúumua'reerij i maj ja'antysis'chej i junavij. A'íj pu jin tí'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicá' ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyó'j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Isaac. Ajta a'íjna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyó'j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Jacob. Ajta a'íjna i Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyójmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ Majta a'íimaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'íhuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn José, aj mu mij jáatoj mej mij séécan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuüi a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuüi tí'ij quee japuúetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'íjci i José, tí'ij tyámua' naa yó'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn Faraón, a'íj pu jin ja'antylhuoj a'íjci i José tí'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyí'tij tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Tí'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoo'vi'ca'aj a'ájna a Egipto tyí'tij maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' a'íjma i juyójmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta matí'ij majtáhuaj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'íhuáamua' a'tij ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'íjna i José tí'ij i táatajra' aje're'nyej a Egipto, majta i maj jamaún ajá'chajca'aj, i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan anxívij ará'axcaa. ¹⁵ Tí'quij Jacob a'áa ja'huóochejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'mu'í' a'íjna, majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i muí'chityee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze i chuéj ti huó'nanieeri' a'íjna i Abraham a'íjma i yójmua'mua' a'íjci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Tí'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Abraham, jéehua mu huatámu'riaca' a'íimaj i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj muí'caa a'íimaj i tyeítyee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij síij tye'entyájrúpij i ti va'cán jin tyí'ijta'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci i José. ¹⁹ A'íjna i rey, a'íi pu huo'cuanamuaj i tatyéityeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihua'ajcha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyójmua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácu'nyij. ²⁰ A'ájna tí'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'íimaj i huásimua'mua' i pá'ri'ij, a'íi mu jaaxá'pueri' a'ájna a juchéj huéicaj máxcirie'. ²¹ Tí'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cu'nyij i tí'riij, i yójra' a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta, a'íi pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa tí'ij

juyó. ²² Mati'ij mij néijmi'i tyaamua'tyej i maj tyo'ó'itej a'íimaj i maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riaajca'aj a'íjna i Moisés a'íjci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'ej ti tyi'tíj huá'uurej.

²³ Ti'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'ícaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajta'ca' ti uhuojo'vá'muaarej i maj Israel sitze ajtyáma'can, j'i'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. ²⁴ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i ti Egipto já'ma'can, a'íi pu séej je'ej pu'a'aj uuriajca'aj i ti hua' jitze ajtyáma'can, ti'quij i Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'íjna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'íjci i a'tíj Egipto ti já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyi'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' ti i Moisés Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij hua'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. ²⁶ Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puáca' i ju'ihuáamua', múnyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés ti huo'tá'ijmu'j, ti'quij a'yan tyihuo'tajé' tijn: "Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', žji'nye siaj sij je'ej pu'a'aj ju'uurej ju'íimua'aj?" ²⁷ Aj pu'ij i ti je'ej pu'a'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'íi pu jaatátajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaat'é'xaa tijn: "ŽA'tanyíj mua'antyíhuo' muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en? ²⁸ Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan pati'ij tajquij tyeje'caj a'íjci i ti Egipto já'ma'can." ²⁹ Ti'ij jáanamua'jri' a'íjna i Moisés, aj pu'ij huató'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn Madián, a'áa pu jó'catyíi yaa ti'ij a'tíj tíquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyéneye'ichaca', ajta hua'puáca' tyyi'óomua'aj ja'raa a'íjna i Moisés.

³⁰ Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síj huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a véjri' i jiríj jitze ti a'yan ántyapua'j tijn Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej i ti tajapua' tyi'huúre' tyi'tíj tu'píj jitze ti tyátaasima'aj. ³¹ Ti'ij a'áj huaséj a'ájna Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxíriaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamua'jri' a'íjci i tavástara' ti a'yan tyi'xajta'ca'aj tijn: ³² "Nyáaj nu a'ín pu'é'een i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob." Ajta i Moisés, jéehua pu tyóovéesimua'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséj. ³³ Ajta a'yan tyaat'é'xaa i tavástara' tijn: "Pata'aj ajtá'i'pu'xi'in mua' ca'quéj, j'i'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can. ³⁴ Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejzitarej i nyetye'ityeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namua'jri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij íirácínyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."

³⁵ Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, mati'ij a'yan tyaat'é'xaa tijn: "ŽA'tanyíj mua'antyíhuo' muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?", Dios pu uyo'tá'ityaca' yaa ti'ij i ti hua' jime' antyúumua'reej, ajta i ti hua'rátóonyij, a'íjci jime' i ti síj huataséjre i ti tajapua' tyi'huúre' a'íjci jitze i tu'píj ti tyátaasima'aj. ³⁶ A'ájna i Moisés, a'íi pu a'ín pu'é'een i ti hui'rátjto' a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'ci'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn jájtyij ti po'víj, ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijca' i Moisés. ³⁷ A'ájna i Moisés, a'íi pu ajta a'ín pu'é'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijn: "Dios pu séej antyíhuoosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuúre'sij nyati'ij nyáaj." ³⁸ Mati'ij i tyeityee a'áa ja'tyúusii jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'íi pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'ín jamuán tyu'xáj i ti tajapua' tyi'huúre' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn Sinaí, a'íi pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciínyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaat'é'xaa a'íjci i Aarón tijn: "Sáanturij táataavej mej mij a'ín anáatya'aj muá'ra'nyij, j'i'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti tíi'rátjoo a'ájna a Egipto." ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatýátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejritej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' ju'íimua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáraa a'íjma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuúre'en, a'íjma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'tíj ti je'ej tyi'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yusi' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijn:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
ŽNyiquij setyinaatámu'vejritej, siati'ij huá'puatyej
nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj?

⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an
a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapua'j tijn Moloc,
siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj
i ti a'yan ántyapua'j tijn Refán,

a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij
i siaj jujímua'aj huó'taahuaca'
siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma.
A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ítvij
jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Babilonia.

⁴⁴ A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj tí curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej tí ye'ej i Dios tyaaat'íj a'íjci i Moisés, tí'ij a'yan tyaaaté'exaa tí jaatyátaavej a'yan eenye' tí'ij i mua'tyéjrij tí a'íin jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájtií a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tyeítyee i maj séecan i chájta naj jitze já'chajca'aj, a'íjma i tí Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'ájna i David, a'íj pu huaci'ij tí Dios tyámua' tyéejcha'íj, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, tí'ij Dios jaatá' tí David ja'ajtaata' i tye'yúj tí'ij a'yan tyi'huíre'ej já'ra'nyij tí'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'íj tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítyee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i sáij tí tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can tíjin:

⁴⁹ I tajapúa pu a'íin pué'een i nya' ípuáaj,
ajta i cháanacaj pu a'íin pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej.

¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij íj já'í'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'íin pué'een

i nyaj néijmi'i tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'íj a'yan ajta tyihuo'té'exaaj a'ájna i Esteban tíjin:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'tíj ja'mua tzajta' utyenyinyij, a'náj tina'aj xu jitzáan raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyee'yí'tíhuaja'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyíj mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jajaxajta'aj i Dios tí jitze eeráma'can? A'íi mu huo'cuíj a'íjma i maj anaquéej jaataxájtaca' tí yava'cányesij i tí jí'reenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta tí'ij yatanyéj a'ájna i tíquee tyi'tíj jin á'ítzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapúa tyí'huíre', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancuroci'máaj i jutamej jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'quij jútye' jó'nyeeriaca', aj pu'íj jaaséj tí aje'cátatzaca'aj i Dios tí jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús tí muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' nyéesej i tí antácan i tajapúa, nyajta nu jaaséj a'íjci i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca', tí a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mui'tyóonaxíj i junaxiéeta' i jumuáca' jíme', majta huatyéjihuajra ca'nyíin jíme', aj mu mij ootyáhuachaca' a'íjci jimi. ⁵⁸ Mati'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixíj tyetyéj jíme', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuíxi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej tí a'yan antyapuaj tíjin Saulo.

⁵⁹ Mati'ij jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tíjin:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'íj tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', capáj hua' jíjze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'ítze.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'íj huamu'í.

8

¹ Ajta a'ájna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pu'a'aj huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jíjze mu huatyóohuíj maj je'ej pu'a'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyxíj tí'ij na'aj a'áa tí huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'c'íj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyeyéi'tyeristaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj

juxaamuñjiritye' a'ñjci jime'. ³ Meentyij a'ñjna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye', a'ñ pu utyáru'picha'aj hua' chí'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiriia'ca'aj mej mij hue'tyáanaaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástará' nyuucáaj a'ñjma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'ñmaj i maj ma'úrutyixij, jo'táj na'aj maj joojú'ca'aj, a'ñ mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítýee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij. ⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en a'ñjci jitze ma'can i Ciríistu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítýee, majta tyámua' naa tyúunamuajrasta'ca'aj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj a'ñjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'táj ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'táj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzejta' séjria'ca'aj, muatyejiíhuajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iirácij i tyeítýee tzejta'. Majta mue'táj huarúj i maj quee tyechávaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaací'ij. ⁸ A'ij mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Sñij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simón, i ti ará'týeej ti tyí'hua'tacare'ej a'ñjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítýee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'ñ jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásasij, a'yaa mu tyí'xajta'ca'aj tijin:

—A'íi pu a'ñin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'ñjna i Simón ti a'yan rijcaj a'ñjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítýee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'ñjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaaj, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciríistu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úucaa. ¹³ A'ñ pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'chá'canye'en a'ñjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'ñjci jime' je'ej ti rijcaj a'ñjna i Felipe, ajta a'ñjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'ñmaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'rámá'can, aj mu mij huo'ta'ityaca' a'ñjci i Pedro, majta a'ñjci i Juan a'ñjma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'ñjma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzejta' a'ñjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzejta', a'ñ mu jin huái'huaca' i tyeítýee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'ñin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'ñjma i tyeítýee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'ñjna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséj ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'ñin túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyihuó'té'exaa a'ñjna i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'ñjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'ñjna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyá'cha'ij mua' tzejta' i Dios jimi. ²² Huatapuá'cítaj a'ñjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuaviij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunuy' a'ñjci jime' i paj asñij a'yan tyéejtyoj mua' tzejta'. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojó'mua'raj i tyeítýee, a'ñ pu muatýánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ñjna i Simón tijin:

—Xaatáhuaviij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'táj je'ej nyooorej, siati'ij tyinaaté'exaa.

²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástará' a'ñjma i tyeítýee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunuyij, mui'caquéj a'áa maj huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'táj Etiope ti já'ma'can

²⁶ Ti'quij sñij tyu'taxájtaca' a'ñjci jamuán i Felipe, a'ñ pu a'ñin pué'een sñij ti tyí'huire' u tajapuá i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'ñjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'ñjna i juyéj, a'ñ pu a'ñin pué'een i ti a'áa jo're'nyee jo'táj quee já'tyi'táj. ²⁷ Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'táj antynájchaca' Etiope

ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i a'táj a'ájci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijin hua' reíñaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'ájna i a'táj, a'ái pu a'ájna jin antyúumua'reeriaca'aj ti túmii šiiria'ca'aj, a'ái pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáana'ajchej. ²⁸ Pu'ríj a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'táj já'ma'can, a'áj pu jitze araquée huama'ca'aj i cariaata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'áin ti jo'yú'xaca' i Isaías. ²⁹ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújcij jitze mu cariaata'.

³⁰ Ti'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'ájci jimi i a'táj, aj pu'ij jáanamua'jri' ti tyé'jijva'ca'aj a'ájci jitze i yu'xarij a'áin ti jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

³¹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i a'táj tijin:

—¿Ji'nye tyí'ríj nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, típua'aj quee a'táj náamua'tyey je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'ájna i a'táj ti'ij i Felipe antyira'nyij i cariaata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

³² A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tijin:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj tíquee nyuuevj mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye've'nyuuca'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'táj japuan huatanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'táj ti jitze eeráma'can a'ájna i a'táj?

Ji'nye a'ái pu yo'ví'tíj i júuricama'ra' ti'ij quee che' iye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'ájna i a'táj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájci i Felipe tijin:

—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimua'j, nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'táj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'ájci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'áj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti tyi'táj jáaruuj a'ájci i Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'táj ja'rámuaa, aj pu'ij a'ájna i a'táj a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Felipe tijin:

—Cási' yána'aj arámuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'ríj paj náa'íraj nyéetzi'j?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatá'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna i a'táj tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yó'ra' pué'een i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i cariaata', mati'ij mij acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a'jáata, ti'quij i Felipe jáa'íri' a'ájci i a'táj. ³⁹ Mati'ij eetacij a'jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tíj a'ájci i Felipe jiye'tzín jime'. Ajta a'ájna i a'táj capu che' jaaséej a'ájci i Felipe je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'ájna i a'táj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'ájna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Azoto. A'ái pu huot'é'exaa i tye'ítyee a'ájci i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, a'yaa pu a'ájci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Cesarea.

9

Ti'ij a'ájna i Saulo huatóotoj i Dios jimi
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ti'ij ooj a'ájna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'ájna i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'ájci i ti tyihua'íjtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'áin i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin ujo'tyájrutej u tyeyúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Damasco. Ti'ij a'áa huoj'huoonyij i tye'ítyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, ti'ij na'aj tyétyacaa majta úucaa, ti'ij a'áa hueje'tyáana'aj a Jerusalén.

³ Ti'ij arí a véjri' joomá'ca'aj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeerí'ciria'ca', a'ájna jo'táj jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej ti'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'áin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinyij.

⁷ Majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tíj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo, ti'ij a únyeeeriaca', capu che' tyí'sejraca'aj, mati'ij mij ja'navi'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéica'aj xicáj tíquee atányeej, ajta quee tyi'tíj huácua'aj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'íjci jimi, a'yaa pu tyaatajé tíjin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j tíjin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tavástara' tíjin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin ti huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a' Judas ti ja'chej, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan ántyapua'j tíjin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'íi pu jahuo'o i Dios jimi. ¹² A'tíj pu huataséjre a'íjci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapua'j tíjin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'íjna i Ananías ujo'tyájruij, ti'quíj ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Ti'ij a'yan tyáanamujari', a'yaa pu tyu'tanyú'j a'íjna i Ananías tíjin:

—Cási', nyavástara', mue'tíj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyi'tíj uurej a'íjna i a'tíj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'íjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta íjij, a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'íin yatanyéj, ajta huá'anvi'tíj hua'nají'caxi'in a'íjma i maj muéetzij muana'michej.

¹⁵ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuo'j a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en, a'íjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujo'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a' Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájruij u chí'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tíjin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre pati'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pe'j pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i ji'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quíj huá'íhuaca'. ¹⁹ A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuua, pu'ij quaj jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'ítzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyi-huá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamujari', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajta'aj tíjin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo've'mej ti'ij a'mújma ánvi'tíj hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuure'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'ri'ca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyi-huo'té'exaatye'en i tyeétyee, ajta huo'mué'tíj a'íjma i juríiyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyi-huo'té'exaa'j ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu'.

Saulo pu huató'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríiyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tíj ja'pueertaj jo'tíj je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicíríj jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huató'uj.

²⁶ Ti'ij a'áa ja'rá'aj a' Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyaanaxcaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i i mu jatziinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'. ²⁷ Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tíj a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyi-huo'íxaaj i Jesús jitze ma'can a'íjma i maj Damasco já'chajca'aj. ²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'ítzee a'íjna i Saulo a'ájna a' Jerusalén, ajta a'íjma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj

tzáahuatyi'ra' aj jime' i Jesús jitze ma'can. ²⁹ Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayi'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'vi'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Cesarea, mati'ij támij jaata'ítyaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Tarso.

³¹ Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galíleea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyi'tij jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'ájna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támu'i'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

³² A'ájna i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejyi'ca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijn Eneas, pu'ríj aráhuueicaj nyinyi'ra'aj a'tyeevi'ca'aj tiquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, jí'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i Pedro tijn:

—¡Eneas! a'íi pu tyí'muahuatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mu' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'íi mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

³⁶ Síj ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Jope, íiti' a'ájna i a'tij, a'yaa pu ántyapuaj tijn Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijn Doorcaj. A'ájna i íiti' jéehua pu a'yan ríjcaa tyi'tij jime' ti xá'puí', huá'huúria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'ij Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'ijcu'nyaca' ti'quij huamu', ajta i tyévira' mati'ij jacajo'sij, aj mu mij ju'tyájtoo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Pedro, mati'ij jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tijn:

—Pata'aj jiye'tzin mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'raca'tyii i mu'chúj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujímua'astariaca', muu'cooyi'nyaj'aj mu eetyahuúistíraj a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij tyaataséjra i cáanarij a'íin ti tyi'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iiráciinyej, ti'quij tyitunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i mu'chúj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'ájna i íiti', ti'ij jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajríaj, aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjma i úucaa i maj antyúujímua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tij mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'ítzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'ájna i a'tij.

10

I Pedro ajta a'ájna i Cornelio

¹ Síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyihua'íjtye' a'íjma i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'ájna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuúí túmij jime' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuoooca'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yaacíj jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tij pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huúire', ti a'úun jo'tyájrúpíj jo'tij a'íin je'rácatyíi, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijn:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'ájna i Cornelio, tyi'tzínnye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i tajapuá ti tyí'huúire' tijn:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj períj huo'tyáhuuú i maj quee je'ej tyéejviicue'. ⁵ Pata'aj huo'ta'ityej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tij a'íjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navíj pu tyíi'huacaa a'ájna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tij jájtyij ja'váasej.

⁷ Ti'íj jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyajá'huüre' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuüre', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tij huaríj, aj pu'ij huo'ta'ityaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríxpuaj, mati'ij meríj a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chi'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxié'va'ca'aj ti tyi'tij huácua'nyij, mati'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyi'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tij jimi huataséjre. ¹¹ A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'tij pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque' pu tya'ajhuu'ijma'caj. ¹² Néijmi'i mu tyi'tyesejria'ca'aj a'íjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'ij, i maj hua'cínnyajci'ij, majta i maj rá'rie. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

¹⁴ Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tij cua'nyij i ti quee tyéevijtij, na'ríij tyi'tyán maj xána'vi're'.

¹⁵ Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyataéj tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyi'xajtaj yee tyi'xana'vi're'.

¹⁶ A'yaa pu huéicaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'ájna i ti aje'cányej.

¹⁷ Jéehua pu tyi'mua'ajcaj a'ájna i Pedro a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i ti jaaséj, mati'ij a'ín ará'aj a ti ja'puertaj a'íimaj i Cornelio ti huojó'ta'ityaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íi mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tij ja'chej a'ájna i Simón. ¹⁸ Aj mu mij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuo'tipua'aj a'úun je'rájcatyij a'ájna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ¹⁹ Ajta i Pedro óoche' pu tyi'mua'ajcaa a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéicaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. ²⁰ Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyi'mua'ajcaa, jí'nye nyáaj nu uhuojó'ta'ityaca'.

²¹ Aj pu'ij acájraa a'ájna i Pedro, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pu'é'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

²² Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íj tu jin yavá'ju' a'íjci jitze ma'can i Cornelio i ti tyihuá'íjtye', tyámua' pu tyi'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íij i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síij ti tyi'huüre' u tajapuá i Dios jimi, a'íi pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'ij a'ín Cornelio muáanamua'aj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

²³ Ti'quij i Pedro huo'ta'inyej maj utyájrutyey u chi'táj, a'áa mu jo'tyóo'ítzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

²⁴ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íjma jamuán i ju'íhuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusiij u chi'táj. ²⁵ Ti'íj Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íi pu ja'antynájchaca' a'ájna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'ij jaatyáanajche. ²⁶ Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyéjchaxij, tyévij nu nyajta nyáaj pu'é'een, pati'ij muáaj.

²⁷ Mati'ij tyu'taxáataj ju'íimua'aj, aj mu mij utyájrurij u chi'táj, ti'quij a'ájna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeíttye. ²⁸ Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'juhua'nye' a'íjma jamuán i maj séej chuej japua já'ma'can, nyij tyaj hua'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tij, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. ²⁹ A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo've'mej, canu tyi'tij je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej jí'quij een jime' setyinaatacho'vej.

³⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Cornelio tijin:

—Pu'ríj muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'tij huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astájyi'caa a'ájna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta a'yan tyinaaté'exaa a'ájna i a'tij tijin: “Cornelio, Dios pu arí jáanamua'ajri' a'íjci i paj

jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'.³² Pata'aj huo'ta'ítjeje maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Jope, miche' uyo've'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijn Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'íjna i navj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej." ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítayaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeeveje, pajta muáj xá'puí' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'rj tyij ijjij néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuaaj a'chu ti i tavástara' tyimuaata'íj paj tyitaat'é'axaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'íj Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Nu'rj ijjij yó'itej tijn a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een síij ajta síij. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'ímaj i tyeityee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'puí' ricíj. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'ímaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'íj pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Cirístu', a'íjna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'rj jamua'reej je'ej ti tyi'tj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galillea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeityee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti ja'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyí'xa'puí', ajta tyihua'huatya'ca'aj néijmi'caa i maj japuúéetjij a'íjci jime' ti tyi'yáaru' tyihua'íjtya'ca'aj. A'íj pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, j'i'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu matí'ij jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuuritejij a'íjci jime' i maj jiuurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íj mu jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íj pu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

A'ímaj i maj séej chuej japua ja'ma'can, a'íj mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios (Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'ájna i Pedro, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íjma i maj janamuajraca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'antysi'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'ímaj a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtoo i ju júuricamej a'íjma jimi i maj séej chuej japua ja'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, j'i'nye mahuó'namuajri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tyá'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaj a'ájna i Pedro tijn:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tj tyu'tyáanaj mej mij quee huái'huaj a'ímaj i tyeityee, i maj majta meríj ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Cirístu' pué'een. Matí'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatya'itzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tj huaríj a'íjci jimi i Cornelio (Hch. 10:9-23, 44-48)

¹ Aj mu mij a'ímaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íj mu jáamua'reeri' tijn i maj séej chuej japua ja'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Ti'ij a'ájna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'ímaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antysi'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tijn:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, j'i'nye a'íjma paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antysi'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuua.

⁴ Aj pu'íj Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej ti tyi'tj huaríj, ⁵ a'yan tijn:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'íj tyi'tj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tj ti jútye'

aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyij. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuaaca iira'ñicajmee, majta i maj simuáruunyij, majta i maj chóota' huacñnyajci'ij, majta i maj rá'rie.

⁷ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tíjin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huó'ci'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúy tíjin: “Canu xaa nyu'uj nyavástara', j'i'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij tiquee tyéevijtíj ti ajta xána'vi're.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaa'j tíjin: “Í Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyi'xajtaj yee tyi'xana'vi're.” ¹⁰ Huéicaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapúa a'ájna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéicaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyij, a'áa mu huojota'ityaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuonyij. ¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'ñi pu naata'ij nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'ájma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'ñi mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'ájma i ta'ihuámua' i maj aráseej aráasej, néijmi' i tu jo'tyárupij u chí'táj jo'tíj ja'chej a'ájna i a'tíj. ¹³ A'ñi pu taaté'exaa ti síj i tyévíj huataséjre ti tajapúa tyi'huire' i Dios jimi a'ájna jo'tíj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “A'tíj huata'ityej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tíj a'ájci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro. ¹⁴ A'ñi pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'ájma a'tyétyeristymua'.” ¹⁵ Nyati'ij huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'ájma, a'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jájcuaj tajimí tyu'tyá'itzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaa'j i tavástara' ti a'yan tíjin: “A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'ájna i Juan, a'ñi pu huá'iraca'aj jáytyij jime', siajta muaj'aj a'áj xu jin i huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'áj pu jin tipua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'ájma a'ájci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'ájci i Jesús i ti ajta Ciriistu' pué'een, j'i'nye tyi'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'ij jáanamuajri' a'ájma i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, canu che' huatanyúy, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—Pu'ríj Dios huó'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuaj jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'ájma i Antoquíia maj ja'chej

¹⁹ Ti'ij huamuá' a'ájna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'ájma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Antoquíia. Camu a'tíj tina'aj ixaatya'ca'aj a'ájci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'ájma mu'uj huaté'exaa'j i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj Chipre ja'ma'can a'ájma jamuán i maj Cirene ja'ma'can, a'ñi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'ájma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'áj mu huó'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een. ²¹ Jéehua pu huó'tyáhuu' i tavástara', a'áj mu jin mue'tíj tyu'tátó'j tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'ájci i tavástara'.

²² Majta a'ájma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa ja'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'ájma jáanamuajri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'áj mu huata'ityaca' a'ájci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. ²³ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséj ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'ájma jimi. A'áj pu jin jéehua huatótyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'ájna i Bernabé, j'i'nye tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, a'áj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'áj mu jin jéehua i tyeityee ja'antzaahuaj a'ájci i tavástara'.

²⁵ Ti'ij té'ej jó'raa a'ájna i Bernabé a'ájna a Tarso, ti'ij jáahuonyij a'ájci i Saulo. ²⁶ Ti'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'vi'tíj a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeityee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéj a'yan huojotamua'aj tíjin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'ñi mu a'ñin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyi'xaj. ²⁸ Síj pu a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Agabo, a'ñi pu ajo'tyéechaxi hua' tzejta', a'áj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' úyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj ti'ij a'ájna tyi'tíjtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj ja'chajca'aj, a'ñi mu a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj tyihuo'ta'ityi're'en a'ájma i ju'ihuámua' Judea maj ja'chajca'aj, a'chu ti síj caa putyá'uurejve ti'ij huó'tapuéjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojota'ityi'ri' néijmi' i

i maj tyihuo'tapuéjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'ájci jamuán i Saulo, a'ái mu huo'tátuii i huáasij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Ti'ij huamuú' a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'ái pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'ái pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'ájci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pué'een a'ájci i Juan. ³ Ajta ti'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'ájci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna mati'ij a'áj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tiquee cu'ustij. ⁴ Mati'ij jaatyeví'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáana, jéehua mu tyi'cha'íica'aj, muáacuaqae' mu tyiú'pu'ca'aj metyamuáacuastajma'aj. A'yaa pu tyi'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, ti'ij tya'náara'an i maj tyi'ye'estyaa. ⁵ A'áj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyi'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'ái mu jéetze' jahuooca'aj i Dios jimi a'ájci jime' i Pedro.

Síj ti tajapuá tyi'huúire' pu jirájtoo a'ájci i Pedro

⁶ Ti'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jir'atoonyíiche' mej mij jaaséj i tyeítyee, ajta a'ájna i Pedro a'ái pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anají'qui'huaj i cadéena'aj jime' ju'íicaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'íica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiyet'zín jime' síj ti tajapuá tyi'huúire' huataséjre a'ájna jo'maj tyeítyee já'namuacaa, ti'quij uhuanyéeri'cira'jraa, aj pu'ij jaatóriaxij a'ájci i Pedro ajta a'áin huájij, ti'quij a'yan tyaatajéj tijn:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzaj i cadéena'aj a chóota' a'ájna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyi'huúire' tijn:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'ájci i ti tyi'huúire' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna i ti tyi'huúire' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo're'nyee jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyi'cha'íica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo're'nyee jo'tij tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tij je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusíj antacúj i puéertaj, aj mu mij iirácij, a'áj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajoju'caj jo'tij jo're'nyee i juyéj, aj pu'ij jiyet'zín jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyi'huúire'. ¹¹ Aj pu'ij uhuómua'tzaj a'ájna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijn:

—Nu'rij jamua'ree'j ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ít'yaca' i ti tyi'huúire' u tajapuá ti'ij a'áin ni'ratoonyij, ti'ij quee a'yan tyi'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'ájna i Herodes, majta a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Ti'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'r'á'aj a Mariía ti ja'chej, náanajra' a'ájci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijn Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítyee i maj jahuooca'aj i Dios jimi. ¹³ Ti'quij a'áin tye'ejtyátó'sixij jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijn Rode, ti'ij jaaséj a'tíj ti pué'een. ¹⁴ Ti'ij a'áin jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, jinye huápu'íj pu huatóotyamua'vej a'ájna i íjmue'esti', ti'quij huaria'téechajra ti'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i íjmue'estaj tijn:

—Puá'tímue' papu'uj.

Ajta a'ájna, je'can jime' pu a'yan tyi'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'áimaj a'yan mu tyi'xajtaca'aj tijn:

—Capu a'áin pué'een, a'ái pu'uj pué'een i tajapuá ti tyi'huúire' i ti jacha'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyátó'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséj metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'ájna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájtoo a'ájna i tavástara' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa' tijn:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'ájci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'r'á'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, jinye camu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájci jimi i Pedro. ¹⁹ Aj

pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'íimaj camu jáatyoj, a'íj pu jin a'íimaj jitze tyo'ojpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'íica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, tí'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Tí'ij huamu' i Herodes

²⁰ A'ájna i Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxiejvi'raca'aj a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'íi mu mij tyúusíj, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tíj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Blasto, a'íi pu a'íin pué'een i ti jahuúria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'íi pu huo'tyáhuui mej mij jaatáhuavíj a'íjci i Herodes tí'ij quee che' huá'jaaxiejvi'raj a'íimaj, jí'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huoocaria'aj i maj ty'l'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tíj tyejé'íjtaj a'ájna i Herodes. ²¹ A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pui'intarej, a'íi pu ucóochejtyej i justícu' i maj jin jáamua'tyij ti a'íin pué'een i ti va'cán jin ty'íjta, aj pu'ij acáayixíj i ípuárij jitze, tí'quij tyihuá'tyixaa néijmi'caa i tyeítýee. ²² Mati'ij jáanamua'jri' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyítyeetyejíhuajraa tíjin:

—A'ájna i tí ty'íxaj capu tyévij pué'een, sulu díos pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, síj i tí ty'íhuúire' u tajapuá' i tavástara' jími puéjtzij pu jaatá' a'íjci i Herodes, tí'ij a'íin ty'íjcu'nyej, jí'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Díos, aj pu'ij huatyé'chui'nurej tí'quij huamu'í'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Díos, néijmi'que' pu huanamuá'ariajraa, jo'tíj na'aj mu jaxajtaca'aj. ²⁵ Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antýici'ij i maj tyu'muá'riej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cíj majta a'íj jo'ví'tij a'íjci i Juan i tí ajta a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuíj a'ájna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee

¹ A'ájna tyeýluuj tí jo'tyéjvee a chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Antoquíia, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj ty'íxajtaca'aj i Díos jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítýee. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin tí xú'muara', ajta i Lucio Cirene tí já'ma'can, ajta i Menahem (a'ájna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i tí ty'íjtaca'aj néijmi'que' a Galilea), ajta a'ájna i Saulo. ² A'ájna mati'ij jusúria'caj i tavástara' jími, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij i júuricama'ra' i Díos a'yan tyihuó'té'exaaj tíjin:

—Siahua've'vi'tichíj a'mújci' mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuúire'en a'íjci jíme' i muá'rie'rij i nyaj nyeríj jin hua'antýíhuoj.

³ Mati'ij jaatáhuaviiraj i Díos majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muá'rie'xi'ij i hua'mu'útutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej.

Mati'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'ájna i júuricama'ra' i Díos, a'íi pu huo'ta'ítyaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacíj, mati'ij mij antacíj séej chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Chipre. ⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Salamina, aj mu mij huatyóohuíj maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Díos, a'úu mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i hua'tyeyúuj tzajta' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'ij huá'huúria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu cínycaca'aj tí'ij na'aj va'tíj a'chájta', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Pafos, a'áa mu séej ja'antýinájchaca' tí ty'í'chahuua Israel tí jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Barjesús, i tí hue'tz'ij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i Díos jitze ma'can. ⁷ A'ájna i tí ty'í'chahuua, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i tí a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'riajca'aj a'ájna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, jí'nye janamuá'jramuí'ca'aj i Díos nyuucaa. ⁸ Ajta i tí ty'í'chahuua a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucaa jíme' i Griegos tíjin Elimas, a'íi pu tyu'tyáana'aj tí'ij quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i tí ajta a'yan ántyapuaj tíjin Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Díos, tí'ij jí ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Tí'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj mu paj ty'í'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuá'jramuí' i tí naa een. ¿Jí'nye petyihua'antýiú'nyl'raj i maj a'yan ricíj je'ej tí tyá'xie've' i Díos? ¹¹ Pu'ríj Díos puéjtzij muaatá'síj, pua'racu'nyij paj puá'mej, capá' che' tyi'tíj séera'j puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúnyij ja'raa a'ájna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'navi'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'áj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahua, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'ájci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej i tavástara' nyuucaa.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antioquía a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'ájna i Pablo, majta a'áimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'ájna i Juan a'áa pu huojoohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'áimaj i séecan, a'áa mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antioquía, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrurij hua'tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'júva'aj i yu'xarij i ti anxívi, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' i maj tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tye'yúuj tzajta', a'áa mu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Ta'ihuáamua', t'ipua'aj tyi'tíj siahuá'ixaatya'cu'j i tye'ityee i siaj jin ca'nyíjra'aj hu'o'tá'an, siahuo'té'exa'atye' i'ijij.

¹⁶ Ti'quij huatyéechaxij a'ájna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin hu'o'tá'ijmexjri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáama'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'áa pu hua'antýihuo'j a'áimaj i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu hu'o'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'ca'j a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'ca'j pu i Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'ájci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'áa pu hua' jime' huatyéevi'ca'j hua'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antýipua'rij i tye'ityee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Canaán, ti'ij ij hu'o'tapuejve a'ájci i chuéj a'áimaj i tahuásimua'ci'ij. ²⁰ A'yaa pu a'tyeej a'chu muáacu'aj anxityej, japuan hua'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios hu'o'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juésij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'ájna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti síij tye'entyájrurtyej ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti síij tyu'tyáhuüre'en hua'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'áa pu a'áin pué'eeny'e'aj a'ájna i Saúl ti yójra' pué'eeny'e'aj a'ájci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáama'cantaca'aj a'áimaj i maj Benjamín jitze eeráanyej. ²² A'tzúj a'tyéevi'ca'j ti'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihua'íjtya'ca'aj a'ájna i Saúl, ajta a'áj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tijin: “Nyáaj nu ja'antýihuo'j a'ájci i David, i ti yójra' pué'een a'ájci i Isai, tyámua' pu tyiná'astijre", néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.” ²³ Síij ti a'áj jitze eeráama'can i David, a'áa pu a'áin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'áimaj i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tyará'astej i Dios i ti jin atóraj. ²⁴ Ti'ij quee xu uve'nyáava'ca'j a'ájna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'áimaj i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihua'íxaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huá'ihuaj. ²⁵ Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' ti jitzán mu'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Canu nyáaj a'áin pué'een i siaj jacho've', síij pu óoche' yaja've'mej, a'ájci jimi capu nyéetjz nyetyévi'nyaj nyaj tyí'tíj jin jaatyáhuüre'en.”

²⁶ 'Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanyej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'ájna i nyúucarij i ti tyí'tyáhu'i'rii ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'áimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihua'íjtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eeny'e'aj a'ájna i Jesús, camu majta yo'íteej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'áimaj i maj tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'áa mu a'yan tyará'astej a'ájci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'ájci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán upjuá'ritye'en mej mij jaajé'ca'j, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'ájci i Piláato ti a'áin jaata'íjta maj jaajé'ca'j. ²⁹ Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'ájci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurtyej. ³¹ A'chu pua'an xicáaj, Jesús pu huatóosejrataca' a'áimaj jimi i maj jamuán huacéj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galileea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta i'ijij a'áa mu a'áin pué'een i maj tyihua'íxaatye' i tye'ityee a'ájci jitze ma'can i Jesús.

³² Tyajta ityáaj, a'yaa tu tyajá'mua'íxaatye' a'ájci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'ájna i ti jin Dios atóraj a'áimaj jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan tyita'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráama'can, a'áj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'ájci i Jesús, a'yájna

tí'ij tyé'yu'si' i chuficarij jitze ti hua'puaj tijn: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, iijij nu'rifj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'rifj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij tí'ij quee huatyéjpetey i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijn: "A'yaa nu jí'réc'can jime' tya'rán'ya'astesij je'ej nyaj nyerfj tyi'tfj tya'táratziiri' a'fjci i David." ³⁵ A'fj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuficarij tijn: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpetey i tyévira' a'fjci i ti muahuire', i ti ajta quee tyi'tfj jin á'itxeer' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'fj pu i David huo'tyáhuu'i i jutyé'ityeristyamua' je'ej ti i Dios tyaata'fjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj tí'quij huamu', matí'ij mij ja'vá'naj a'fjima jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'fjna i tyévira' i Dios ti jaatájuuritye, capu huatyépetyaca'. ³⁸ A'fj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuáamua', sij jáamua'reej ti a'fjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'fjci jime' ti Jesús huamu' ja'mua jime'. ³⁹ A'fj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néjmi'caa i maj tyá'antzaahuaty'e'sij, ajta i yu'xarij Moisés tí jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tfj jin tyajamuaatú'uunyi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'fjima i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tijn:

Cási' mu sij já'xaahuaj,

xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xij,

jí'nye iijij ti yaa jooméj,

tyi'tfj nu jin a'yan tyi'uurej i sij quee

ja'antzaahuaty'e'sij, tipua'aj a'tfj já'mua'ixaaty'a'aj.

⁴² Matí'ij iiraacij u tyeuyúj tzajta', a'fjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuo'mua'tyej séej jitze i xicá'ij maj jitzán juso'pii. ⁴³ Tí'ij antypua'riaj i maj huóosi i tyeuyúj tzajta', jéehua mu i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'fj mu hua' jamuán jó'ju' a'fjci Pablo ajta i Bernabé. A'fj mu mij tyámua' tyihuo'ixaaj, mej mij a'yan tyityaa'aj caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'fjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Tí'ij ajtáhua'aj tya'ra' a'fjna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néjmi'i mu tin tyúusi i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamua'j i nyúucaria'ra' i tavástara'.

⁴⁵ Matí'ij a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusi i tyeityee, tyámua' mu tyihua'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xá'j tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'fjna i Pablo, majta je'ej pu'a'aj tyé'jeevaca'aj. ⁴⁶ Matí'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'fjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu tyi'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaaty'e'en mu sij Israel jitze ajtyáma'can a'fjna i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxié'vej, caxu siajta tyá'tzaahuaty'e' sij júurij xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'fj tu tyij jin a'fjima jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Jí'nye a'yaa pu tyitaata'fj i tavástara' tijn:

Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu sij Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaaty'e'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'fjima i nyúucarij i nyaj jin hue'rátosij, néjmi'que' iyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Matí'ij jáanamua'jri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, matí'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxá'j tijn naa pu huánamua'jrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néjmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'fj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néjmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaa i maj naa tyi'tyetyeityee, majta tzáahuaty'i'ra'aj hua' jimi tyi'cha'ij, majta a'fjima i tyétyacaa i maj jéehua tyi'tfj jin juxié'va'ca'aj a'fjna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pu'a'aj huó'uurej a'fjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rátitye'j jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Matí'ij mij a'fjima jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'fjima i tyeityee jáamua'reej maj ootyá'itzee i Dios jimi, aj mu mij jo'c'ij, a'fjna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Iconio. ⁵² Majta a'fjima i maj tyá'tzaahuaty'e', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'fjima jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

14

Matí'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'fjna a Iconio a'fjna i Pablo ajta i Bernabé

¹ Matí'ij a'áa ja'rá'aj a'fjna a Iconio, a'fjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyá'jruij i hua' tyeuyúj tzajta' a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, matí'ij mij tzáahuaty'i'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'fjima i tyeityee, a'fj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'fjima i maj

Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj je'ej pua'aj huojo'namuajraj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ³ A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyi'ca'nyáaj i tavástara' metyihuo'ixaaj, ajta i tavástara' a'yaa pu tyá'xa'pu'i'ntaria'ca'aj je'ej maj a'íimaj tyi'xajtaca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. ⁴ Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'íi mu jé'ta' huacj, séecan mu a'íijma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íijma jamuán i Jesús maj jamuán huacj. ⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jaaxá'pu'i'ntarej a'íijma jamuán i maj tyityatatyij, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ⁶ Ajta a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Derbe, a'áa pu jitzán pu ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, ⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Listra

⁸ A'áa pu siij jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyéviq tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyicaa, ji'nye a'yaa pu énye'ej huanie'huaca'. A'ájna i tyáati' a'áa pu jo'tacatyii, ⁹ jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'ájna i Pablo, ti'quij i Pablo jaaséej ti jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij huarúj. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyataajé ca'nyúin jime' tijin:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Ti'quij a'íin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej ti rájra'nyij. ¹¹ Mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tij huáruij i Pablo, aj mu mij huatyéjiihuajra i tyeítyee junyúuca jime' i maj jin tyi'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijin:

—Dioosij mu yava'caányej, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyacaa mej mij yahuataséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin, a'mújna mu Bernabé, a'íi pu a'ájna pu'éen i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íi pu a'íin pu'éen a'ájna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'íi pu tyi'xajtaca'aj. ¹³ A'ájna i puarij ti jin tyi'huíire' i tyeiyúj tzajta', Júpiter ti antyapuaj a'áa ti jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyarutyi'ij a chájta', a'íi pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj ti to'tyatutzijhua, majta i tyeítyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejritey'en. ¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'casujtza'naj i tyúucaanaa, mati'ij mij áan jo'tyájruij i tyeítyee tzajta' mua'antiyíiíhuaj, ¹⁵ a'yaa mu tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿ji'nye sij tásiq a'yan tyi'tyaricij? Ityáq tu tyajta tyétyacaa pu'éen, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'xaatye'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'tij huíire', siajta ja'antzaahuatye'en i Dios ti júuriq, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyi'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáq pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeítyee a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyúuxie've', a'íjci jime' i ti tyámua' ricij, ji'nye a'íi pu uhuaja'ta'ityacaa i viútyee, ajta ti tyámua' tyú'ciirej, ajta tyajamuáatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámuava'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'xaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarij maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeítyee tyihuo'támu'vejritey'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráaciq a Antoquía, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee ti je'ej pua'aj tyi'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeítyee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyi'mua'ajcaa tijin pu'ríj huamu', mati'ij mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze.

²⁰ Ajta mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'íi mu mij eetyahuístiraj a'íjci jimí i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájruij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios ti jin hue'rátosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojo'mue'tij i tyeítyee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támiq huariá'cíj a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquía. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuo'ixaaj mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaj ti ajta juxie've' maj jaapu'éjtzitarej mej mij ujo'tyájrutyéj jo'tij Dios tyejé'íjtaj. ²³ Majta mu huásij antyíhuo mej mij tyu'tyáhuíire'en hua' tyeiyúj tzajta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimí, majta huo'o'itzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyáto a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujo'ju' a Antoquía Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijjn Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijjn Perge, aj mu mij támij jo'cáj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijjn Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijjn Antoquía, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuavviraca'aj ti i Dios huó'cha'íin, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyici'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquía, aj mu mij hua'ajsii i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Mati'ij a'áa ja'tyúusii a Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuo'mua'tyey i ju'ihuáamua', tiquee je'ej tyí'riij ti Dios tyihuo'tú'uunyi' tipua'aj mequee ja'antysisjchej i junavíj, a'yájna tí'ij tyeetyájtoo i Moisés. ² A'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'ixaaj tzáahuatyi'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pu'i'ntare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquía, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'ájna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéjeje a'íimaj i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij. Mati'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeítyee. ⁵ Majta séecan a'íimaj i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijjn:

—Juxie've' maj ja'antysisichixi'in i junavíj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'tá'íjtaca' a'ájna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusiiij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij, mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijjn:

—Nye'ihuáamua', mu'a'aj xu seríj jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antýihuoj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i tí'jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyi'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, j'i'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'ájna i ju júuricamej tí'ij huatyá'ítzeere'en a'íjma tzajta' tí'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, j'i'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuo'ruuj mati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, j'i'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihua'íjtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'rac'a'aj i tahuásimua'cí'ij, tyajta ityá'j? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapua huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápuariaca' i maj tyí'xajtaca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihua'ixaatya'ca'aj a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antýipua'riij i maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tijjn:

—Nye'ihuáamua', sianáanamuajri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuui a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeítyee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íimaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tijjn: Tí'ij antýuuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i tí'arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antýitaahuaj jájcuan a'íjci jitze i tí'ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáhuoonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj merij nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástara' pu jájcuaj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tiyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúucaá.

¹⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyaj quee tyihua'antiyú'nyi'ra'an a'íjima i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huüre' tyaj tyihuo'ta'ityi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cuacaj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úucaá jamuán, majta i úucaá quee juxana'ciria'aj i tyetyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'. ²¹ Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítyee mu séeje' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, i maj hua' tyejúuj tzajta' já'jivii tí'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ityi'ri' a'íjima i maj séej chuéj japua já'ma'can

²² A'íimaj i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej, majta i huásij, majta néijmi'i i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', a'íi mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antiyihuonyij, mej mij huo'ta'ityej a Antoquía, a'íjima jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antiyihuo i Judas ti ajta a'yan antyapua'aj tijin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íi mu a'íin pué'een i tyetyacaa maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'. ²³ A'íjima mu jimi jaata'ityaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

"It'yáj i tyaj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyaj tasi'rii i tyejúuj tzajta', yaa tu já'muatyojtye' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquía, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. ²⁴ Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iye'ej jo'c'ij tyaj quee it'yáj huo'ta'ityaca', a'íi mu mij tyajamua'antiyú'nyi' a'íjci jime' je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. ²⁵ Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antiyihuonyij it'yájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ityej ja'mua jimi, a'íjima jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, ²⁶ A'íimaj mu merij a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'íjci jimi i tavástara' i Jesús ti ajta Cirístu' pué'een. ²⁷ A'íj tu jin huo'ta'ityaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íi mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaxá'pui'intarej. ²⁸ A'yaa pu tyámua' naa tyá'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta it'yájma, tyaj quee jéehua tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'. ²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hua'ra' i maj hua' mu'vejritacaa i judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tíj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úucaá jamuán, majta i úucaá quee majta juxana'ciria'aj i tyetyacaa jamuán. Tipua'aj a'yan xáarinij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyojtzire'."

³⁰ Mati'ij a'íimaj huo'tatyóotyá'aj, aj mu mij jo'c'ij a'ájna a Antoquía, aj mu mij hua'ajsií néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. ³¹ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jíjvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. ³² Ajta a'íjna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihua'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyihuo'té'exaaj. ³³ Mati'ij a'tzúz a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtjej mej mij juxáhuaj jo'c'inyej, mata'aj mij majtáhuua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjima jimi i maj uhuojo'ta'ityaca'. ³⁴ Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tyá'rá'najchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihua'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucáaj.

Tí'ij i Pablo ajtáara a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúz a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tijin:

—Tyooj tyajtáhuua'aj huojó'va'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyeríj huojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej ti tyihua'huüre'.

³⁷ Ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'rá'najchaca' ti já'anvi'tij, ji'nye i Marcos pu a'áa huojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihua'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua' tyo'xá'pui'intarej, mati'ij mij juxáxui'ij jo'c'ixij, ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu jo'v'í'tij i Marcos, báarcuj jitze mu jo'c'ij a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'íin a'íjima i maj hua'puaj, mati'ij mij jo'c'ij. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyejúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Ti'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo'ré'nyej a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapuaaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáama'can, ajta i táatajra' griego pu pué'en. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antysi'jchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáama'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo'ré'nyinyiica'aj ti'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj i tyeityee je'ej maj tyaaxá'pu'i'ntarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij i tyeiyúuj tzejta' maj ty'íhuu'iere' a' Jerusalén. ⁵ A'íimaj i maj jusi'rihua'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síij i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Mati'ij mij antacij után jitze pujmua' a' Bitinia, mati'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyi'tij huaséj, ti a'áa jo'tyáaaca'aj után jitze pujmua', a'tij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijin: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuu'iere'en." ¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'séeraj a'íjna i Pablo, jiyé'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciinyey a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátosij.

Mati'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyey a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'íimaj i maj Roma jitze ajtyáama'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, aj tu tyij iirácij a jéjre' chájta', a'áa tu jo'ré'nyej véjri' játye', tyej tyij jáahuoonyij jo'tij jáa'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimí. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i úucua maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Síij i íti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'íjna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuaa. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimí, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajta'aj a'íjna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuáamuaj'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'íjna i Lidia tijin:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyeríj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjri' jimé' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ráj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimí ajtyáaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Ti'quij a'íjna i íti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijin:

—A'múumaj mu tyétyaca'a mu jahuüire' i Dios i ti tajapua' já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'ri'j ti Dios tyajamuaatú'uunyí'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeerica', ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Cirístu' paj iirájra'nyij a'mújcij jitze mu íjmue'estaj.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzejta'.

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyé'íjtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tíquee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimí, aj mu mij huo'víví' a'íjma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojó'vítij a'íjma jimí i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj. ²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj i juéséj tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxieytye'ej iyye'ej maj huacháatíimee. ²¹ Yi'ráj mu tamua'tyey tíquee je'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríij tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

²² Matí'ij mij i tyeítyee huo'tájaaxieví'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihua'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in. ²³ Matí'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'íj i ti huó'cha'íin tyámua' naa. ²⁴ Aj pu'ij a'ájna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'uun huojot'yájto jo'tij quee já'í'rij maj iirá'ciiney, ajta i huá'íicaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' tíca', a'ájna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuilicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ tí'ij jiyé'tzín jime' huatóoca'tzjij i chuéj, ajta i chí'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzjij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'íjzaanyixij i cadéenaaj i maj jin ana'í'qui'huajma'caaj i maj námi'. ²⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'cha'íica'aj, tí'ij huájij, aj pu'ij jaaséej ti a'ri tya'antacúunyí'huajma'caaj jo'tij tyeje'tyánami'huajma'caa, tí'quij juchúun íjcutaca' tí'ij huóoje'caj, jí'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacij i maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta i Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyíin jime' tíjin:

—Capáj asíj je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tíj huáhuo i ti tyí'cha'íica'aj, tí'quij huatéechisima'aj ujo'tyárupij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ájna i Pablo, ajta i Silas. ³⁰ Tí'quij huí'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jí'nye náarinyij tí'ij Dios tyinaatú'uunyí'?

³¹ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ántzaahuatye' i tavástara' a'íjci i Jesús, aj pu i Dios tyimuaatú'uunyí'raj, ajta a'íjma i maj jamuán aja'chej.

³² Matí'ij mij jáa'íxaa i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjci i a'tíj, majta a'íjma i maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'ájna i ti tyí'cha'íica'aj, a'íi pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyí'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'ájna i ti tyí'cha'íica'aj, majta i maj jamuán aja'chej. ³⁴ Tí'ij ij huojoví'tij i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyámua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

³⁵ Iiya' mu'uj a'íimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cha'íica'aj i hue'rátóonyij a'íjci i Pablo ajta Silas. ³⁶ Aj pu'ij a'ájna i ti tyí'cha'íj, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tíjin:

—Manaata'íj i juéesij nyaj jamui'rátóonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciiney.

³⁷ Ajta a'ájna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'cha'íj tíjin:

—Ítyájma, i tyaj romanos pué'een, a'íi mu jérista' taatyáavaxij tyeítyee tzajta', majta quee xu tyí'tíj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyí'tíj jin tyityo'tyá'ítzee, matí'ij mij te'tyáanaaj. ¿Nyí'ij merí'ij támij jaxie've' maj tí'rátóonyij avíitizij jime'? Catu iiráaju', miche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj tí'rátóonyij.

³⁸ Matí'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i juéesij je'ej i tyu'taxájtaca' a'ájna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj i juéesij matí'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Matí'ij mij ujo'ju' a'íimaj i juéesij mej mij utojo'túu'uunyí' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'íj maj eeráciiney a'ájna a'chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu iiráacij jo'maj já'nami'huaca'aj, matí'ij mij a'áa jó'ju' Lidia i ja'chej, matí'ij huo'séeraaj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cíj.

17

Matí'ij tyúunyo'sí'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Matí'ij mij jo'cíj, a'ájna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Apolonia, matí'ij mij a'áa ja'rará' chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Tesalónica, jo'tij hua' tye'yúuj já'sejre' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'ájna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tye'yí'tíhua'aj i tyihuo'mua'tyey, a'uú pu jo'tyárupij hua' tye'yúuj tzajta', tí'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze matí'ij pua'aj juso'pii, huéieicaj sáahuaj pu tyihuo'íxaaaj i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihua'íxaatya'ca'aj i a'yan tyúuxie've' i jajpuéetzij já'ra'nyij a'ájna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta tí'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj i huatájuuerej, a'yaa pu tyihua'íxaatya'ca'aj tíjin:

—A'íjna i Jesús, i nyaj já'mua'íxaatye' a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pué'een i maj jana'michej i Dios, majta mue'tíj i úucaa i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápui'ij huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'ij, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij huatanyinyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tíj Jason ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tíj, majta tyu'tátuire'en i tyeityee jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'íjma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj i Jason, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíihua tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin merij majta yará'aj, ⁷ ajta a'ájna i Jason, tyámua' pu tyihuo'tyééje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, jí'nye a'yaa mu tyí'xaj ti síj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús.

⁸ Mati'ij a'íjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tyeityee, majta i maj tyityatatyj. ⁹ Aj pu'ij i Jason, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íjma jimi i maj tyityatatyj, aj mu mij huo'tátoo.

Mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'ájna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ityaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzin jó'ciinyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tye'yúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'íimaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeítyeristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatíma'caa, naa mu tyámua' ty'a'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuocaa'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej típu'a'aj a'yan tyí'ja'yánatan je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj. ¹² A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaj i úucaa maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij hua'aj jaaxiejtje'en. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ityaca' i Pablo ti'ij jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástímee i jájtyij ti ve'éj, ajta a'ájna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'ítzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaaty'e'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzin uja'rá'ciinyej a'ájna a Atenas.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Tí'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyu'caca' i jutzájta' a'ájna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratye'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'íj pu jin i Pablo tyihua'ixaatya'ca'aj hua' tye'yúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tíj tyaja'tuíihua'j tá'yi'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyey i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajta'aj tijin:

—¿Jí'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyí'tyáxajta'?

Majta séecan a'yan tijin:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajta'ca'aj, jí'nye Pablo pu tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatajúuri. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tíj a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí je'ej tyí'ri' tyaj jáamua'reej tyí'tíj ti pué'een mu paj jájcuan tyí'tamua'tyey? ²⁰ Jí'nye petyí'ta'ixaatye' tyí'tíj jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj merij a'áa jo'cháatíma'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyí'tíj ricij.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judiosij tyámua'. ²³ Jí'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti

jitzán a'yan tyé'yu'si' tijn: "Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej." A'ijci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'ij nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.

²⁴ 'A'ijna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íyan tyí'sejre', a'í pu a'ín pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapúa, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yan chej i Dios íyu'uj tyeyúuj tzajta' i tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyí'tij jin jahuúria'aj, j'nye a'í pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatyi'can, ajta tyitátá'caa néijmi'i i ti tyitá'itziiyte'.

²⁶ 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eeráneye' i tyáataj néijmi'i i tyeítsee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pui'intari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuoonyij i Dios, siaj sij jáatyoonyij, capu ajta muja' imuáj já'sejre' ityájma jimi. ²⁸ 'A'yaa pu tyí'een, j'nye a'í tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahua'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'ímaj i maj tyí'chucacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "It'yá' tu tyajta i Dios jitze eeráma'can." ²⁹ J'nye it'yá' tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jin taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een ti'ij tyí'tij i maj jaatyátaahuaca' i tyeítsee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. ³⁰ A'náj imuáj capu i Dios huo'xájtaye' i tyeítsee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta íijij pu a'ín huá'ijtye' néijmi'caa i tyeítsee maj tyá'antzaahuatye'en jimi i Dios. ³¹ J'nye i Dios pu'rj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítsee, a'í pu huá'xijtye'en a'ijna i a'tj i Dios ti ari ja'antyhooj, ajta ari huo'taséjra ti a'yan tyí'ja'yájna a'ijci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'ij jáanamua'jri' maj huatájuurij i muí'chítsee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijn:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'ijci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeítsee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. 'A'yaa pu síij antyapuaaca'aj tijn Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síij i íiti' ti a'yan antyapuaaj tijn Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

¹ Ti'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan antyapuaaj tijn Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Ponto. A'ájna i Aquila, ajta i íra'ra'an ti a'yan antyapuaaj tijn Priscila, a'í mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, j'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'ájna i Claudio i ti va'cán jin tyí'ijta i romanos jimi, maj iirá'ciñneye' néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i Pablo, a'í pu uhuojo'vá'muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj ti'ij a'ájna i Aquila, ajta i Priscila. A'ij pu jin hua' jamuán ajo'tyá'ítzee, mej mij néijmi'i tyu'muarie'en. ⁴ Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihua'ja'ixa'tyahua'aj ti'ij hua'antymue'tin a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'ij ará'aj a'ájna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuo'ixaatye'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyi-huá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'ín pué'een i Ciriústu'.

⁶ Majta a'ímaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamua'aj, a'ij mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijn mo'tyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Mua'aj xu jujímua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un ti'ij jamua'antya'aj se'j i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta íijij ti yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tj ti a'yan antyapuaaj tijn Justo. A'í pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'ájna i Crispo, i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'í pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tij i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'ij jáanamua'jri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'ij mij huá'ihuaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'ijci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tziñneye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'ant'yápu'a'citacare'en. ¹⁰ J'nye nyáaj nu ajamuán ye'sejre', capu a'tij mua'antymue'tij,

tí'ij puéjtzij muaatá'an, majta jéehua i nyetyeítyeristyamua' yésejre' iye'ej chájta'.
 11 A'íj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaría'ra' i Dios.

12 Tí'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu tyinyinyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, mati'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. 13 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tíjin:

—A'íjna i tyáatá', a'íi pu huá'mua'tyey i tyeityee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rijcaj.

14 Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'íjna i Pablo, tí'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaa i a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin:

—Típua'aj tyi'tíj je'ej huá'uurenyijche', na'ríj a'tíj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, 15 ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyi'íjta, a'yaa pu tyi'tyéevijíj siaj jujíimua'aj siana'aj jo'xá'pui'intare'en, jí'nye canu nyáaj já'xa'pui'intare' a'íjci i nyúucarij.

16 Tí'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityey a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. 17 Aj mu mij néijmi'iajtyéevi' a'íjci i Sóstenes i ti tyi'íjta u tyeiyúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jíisa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Tí'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antioquia

18 Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Tí'quij huo'tatyójtjey i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'íjma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacíj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Siria. Tí'ij quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij tí'ij aróo'astej tyi'tíj tí jin atóoraj. 19 Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohua'xij a'íjma i Priscila ajta i Aquila, tí'quij u tyeiyúuj tzajta' jo'tyájrújij, ajta je'en tyihuo'ixaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. 20 A'íi mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. 21 Aj pu'ij huo'tatyójtjey, a'yaa pu tíjin:

—Típua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Tí'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. 22 Tí'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyey a Jerusalén, tí'ij huo'tatyójtjey'en i maj tyeiyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antioquia. 23 A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, tí'ij a'áa ja'tanyéj jo'tíj ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Frigia. A'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij Apolo tyihuo'ixaaj a'ájna a Éfeso

24 A'áa pu a'náj síj jo're'nyey Israel tí jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tíjin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Alejandria. Tyámua' pu tyeeyi'tíhua'aj ti tyihuo'ixaatye'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. 25 Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihua'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihua'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i tí jin i Juan huo'íiri'. 26 A'íi pu huatyóochej tí tyihuo'ixaatye'en u tyeiyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamuaajri', a'íjna i Priscila ajta i Aquila, a'íi mu jaatajé tí'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua'tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. 27 Ajta tí'ij i Apolo arí jo'yi'muíicaj a'ájna a Acaya, a'íi mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ityi'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua'tyetyéjjeey. Tí'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuú i a'íjma i tí Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. 28 Jí'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Círístu'.

19

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

1 Tí'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Tí'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tíj jéehua huojo'tyój i maj tyá'tzaahuatye'. 2 A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyí sia'ancuríaa' i júuricama'ra' i Dios siatí'ij tyá'antzaahuaj'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

3 Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaat'é exaa tijn:

—A'ij tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Juan pu huo'irri' i tyeityee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íi pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáye'e, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamujri', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'ítzee hua' tzajta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jime' i maj quee xu jaayí'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéicaj máxcirie' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tye'yúuj tzajta', jo'tij tyihua'ja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tziinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeityee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujri' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajta'ca'aj i tyeityee tzajta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'ví'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihua'ja'mua'tyiej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaj tijn Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihua'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihua'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jáanamujri' i nyúucaria'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'ájna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeityee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² ti'ij ajta a'ájna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeityee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íi mu hui'tamuáarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeityee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinyij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihua'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo sij iiráciinyej.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijn Esceva, i ti tyihua'ijtya'ca'aj i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta'.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i tyiyáaru' tijn:

—Nyáamua'tyiej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyíj sij puáricij?

¹⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'ájna i tyiyáaru' jiyet'zín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyényo'si'ij. Mati'ij mij huatóo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátzín. Mati'ij mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tíj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatóoxaj jéjrista' tyi'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tíj i maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyu'xaa, mati'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeityee. Mati'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'ájna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriica'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pui'intarej ti uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yí'ij a Jerusalén. Ajta ti'ij Jerusalén huojó'va'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ityaca' i maj jahuiire', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'ájna óoche' pu a'áa jo'tyóo'ítzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyinyu'cacuca' i tyeityee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁴ Sij pu a'ájna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuaj tijn Demetrio, a'íi pu chí'ij tyi'ta'huacare'ej ti tyi'cále'en i ti pláataj tyúumua'tíj, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chí'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuaj tijn Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'íi pu'ij hua'ajsi'ij a'íjma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tíj i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siati'ij seríj tyí'sej sijta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo metyojo'xajtan

tijin i diosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jime' diosij puíríci, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iye'e'ej Éfeso, ajta néijimi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ 'Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, jí'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tye'yúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'ej, a'íjna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos ti ve'ej i maj jana'michej néijimi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijimi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínycacuca', majta huatyejijhuajra, a'yan tijin:

—i'Che' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íjma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íi mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huojó'sa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. ³⁰ Ajta i Pablo, a'íi mu utyáruyimu'ca'aj tí'ij tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee, majta a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyaj. ³¹ Majta séecan i maj tyityatytyj a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íi mu a'yan tyaata'ityi'rej tiquee ajo're'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'íjma i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íi mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jitze ajtáama'can, a'íi mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyeyne' i tyeítýee. Tí'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuuasime'en, tí'ij a'íin hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel jitze ajtáama'can. ³⁴ Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' ti a'íin Israel jitze ajtáama'can, néijimi' mu huatyejijhuajra a'yaa mu á'tyeey a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjijhuaj tijin:

—i'Che' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, a'íi pu huo'tá'ijmiejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuó'té'exaaaj i tyeítýee tijin:

—Mua'aj tyeítýee, Éfeso sij já'ma'can, néijimi' i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu jamua'reej ti a'íjna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'íin i tye'yúuj ti tzajta' iirájcaaj i dios ti ve'ej, a'íjna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapuá je'caányej. ³⁶ Capu je'ej tyí'rij ti a'tij já'xaahuataj a'íjci, xaatapuá'cij mu sij tyé'ijjhuua, cacu tyi'tij je'ej uuríaj sij quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ Jí'nye a'íjma i tyétyacaa i sij yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tye'yúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ Tipua'aj a'íjna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', tí'pua'aj a'tij huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojó'xíjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuste'en ajta je'en a'yan tyeéjcha'íij ti síij ajta síij jujapuá huatányuunyij. ³⁹ Ajta tí'pua'aj mua'aj tyi'tij sijatáhuua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijimi' jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi'tij ti arí je'ej huarij ijij a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajtjé tyo'ojpuá'rite'en a'íjci jime', capu métyi'tij je'ej tyaj tyi'tij tyu'taxáj, tí'pua'aj mataata'ihuo' a'íjci jime' i maj huatyejijhuajra i tyeítýee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, tí'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítýee.

20

Tí'ij i Pablo a'áa jó'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Tí'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' tí'ij a'íin tyámua' tyihuó'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, tí'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijimi'que' pu huó'muaariaca' mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuó'ixaaaj, tí'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huééicaj máxchire' á'tyeey. Tí'ij arí tin antyirá'sima'caaj i báarcuj jitze tí'ij antára'nyij a'ájna a Siria, tí'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pu'intarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tij jo're'nyéenyijche', a'íjma i maj Israel jitze ajtáama'can. Aj pu'ij huari'raa tí'ij ajtáhuua'aj a'áa huatyeényej a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íjma i maj tyá'tzaahuatye' anaqueéj mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, tí'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci

jime' i maj jacua'caa i páan tiquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyej i séej xicáj jitze i ta'náicaj i itéerij, aj tu tyij tyítasíj tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'áj pu jin jéehua tyihuó'ixaaj 'asta na'aj quee jé'ta' tíca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasíj ánimuaj i chi'ij tzejta', ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, a'áan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jime'. ⁹ Ajta tyamuéej a'uun je'rácatyíi ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'ájna i Pablo jéehua pu tyihuó'ixaaj, a'áj pu jin huamué'tichej i cutzój jime' a'ájna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'i'ij tyu'tácuj, aj pu'ij ancuré'vej a'ájci jitze i chi'ij ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, mu'i'chican mu'uj mij jajriáj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'ájci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'ájma i maj tyá'tzaahuatye' tíjin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzejta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'ájna i tyamuéej, júurican mu'jo'vi'tij, a'áj mu'jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cój i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'ravi'tin a'ájci i Pablo, ji'nye jui'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoj a'ájci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Quo, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huarij, ji'nye Pablo pu jaaxá'pui'intarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jije'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, típuaj a'yan tyi'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucaj mati'ij tyí'ye'estyaa a'ájci jime' i maj jo'támua'reej ti arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'ájma i huáasij Éfeso maj já'ma'can

¹⁷ A'áa pu jo'tyaváj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhujo'tájeevej i huáasij i tye'yúuj tzejta' maj tyí'huire' a'ájna a Éfeso. ¹⁸ Mati'ij i huáasij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yetyi'tanyéj iye'ej Asia. ¹⁹ A'náj tína'aj nu yahuatyévjee ja'mua jamuán, netyi'huírria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyi'nyaj a'ájci jime' i ti jéehua je'ej puaj tyina'antyimué'tíjcaa ajta i maj je'ej puaj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Canu a'náj ootyá'ítzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tij ti mua'ajmaj jamuatyáhu'i'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tye'yúuj tzejta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. ²¹ A'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'ájma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antaahuatye'en a'ájci i tavástara' Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'ájci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej tí mu' tyinyaja'huírria'aj ja'mej. ²³ A'áj nu xaa mua'reej, ti jo'tij na'aj ti huachájta'tajmee, a'ájna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'áin nyejcho've' i maj tzejta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'áj nu'uj xie've' nyaj ja'antyci'tyij je'ej ti i Dios tyi'tij tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaate'en i tye'tyeej i nyúucaria'ra', ti'ij a'áin tyihuo'tu'uunyi' juxie'vi'ra' jime'.

²⁵ 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a'tíj me' nyeje'seejran, a'áimaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. ²⁶ A'áj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenyee' típuaj aj tyi'tij je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néijmi' i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'tij jamuatyá'avitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'áin néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, jo'tij i júuricama'ra' i Dios huaja'antýhuo mej mij a'ájma huácha'áin i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'naniéj a'ájna i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan nu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij íra'vetyee mej tyi'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xie've'ej muá'ju'un maj hua'antypuá'riyte'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu'avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'á mu hue'tzij jin tyihuá'mua'tyen, mej mij a'ájma antymue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéicaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa tújca'rij tzejta'

nyajta tíca'rij rzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyí'nya'aj ja'mua jíme'.

³² 'Ajta ijíij nye'ihuáamua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jíme'. A'í pu néijimi' i pu tyí'uurej tí'ij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijimi' i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'íjma jimi i jutyétyeristryamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'tíj nyacua'aj típuu'aj túmii, na'ríij tyihuá'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasíj nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'tíj ti juxie've' nye jimi, ajta a'íjma jimi i maj nyaj jamuán huacíj. ³⁵ A'náj tína'aj nu jamuáa'itíiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj xu ú'mua'reeríaj je'ej ti tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tíjin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'tíj ancuriáan."

³⁶ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijimi' i mu huóoyiinyixij majta néijimi' i jiré'chuiixij, majta jít'yápu'itza'xij a'íjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, jí'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tíj ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzj i ta'ihuáamua', aj tu tyij ityá' atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo'ré'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'íj tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséj a ti ja'ajhuachij, a'yaa pu tyarájtyapuaj tíjin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cáca tu tyájtoo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huatyó'j i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íimaj mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmiejri' a'íjci i Pablo tí'ij quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén. ⁵ Tí'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'cáj. Néijimi' i tyétyacaa muanyínyí'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tíj joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotya'aj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íimaj huariá'cáj jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'rácij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemaida, a'áa tu huo'tatyójtje' i ta'ihuáamua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'cáj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyajarájtyapuaj tíjin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tíj ja'che' a'ájna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeétyee, a'íj pu a'íin pué'een síj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzejta', a'áa tu jo'tyá'ítzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'ájna i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucua'aj mej quee xu huüchej, a'íj mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, tí'ij ij síj ará'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaj a'ájna tíjin Agabo. ¹¹ Tí'ij tajmíj ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóojí'ca'ca'aj a'ájna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóojí'que' i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, tí'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tíjin a'ájna a Jerusalén, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i ti ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuoóji'ca'ajma'aj muá'cí'ij, majta huo'tátuüre'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'íj huánamuajri', ityá'j majta i maj Cesarea já'ma'can, néijimi' i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo tí'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j a'ájna i Pablo tíjin:

—¿Jí'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jíme' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jíme' i nyaj jahuüre' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Jí'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'itzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéve'j tíjin:

—Che' a'yan atyojo'ré'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Tí'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íj mu a'áa tojo'ré'nyijtyej jo'tíj ja'che' a'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaj tíjin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti arí á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

¹⁷ Tyati'ij a'áa ja rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutyámua'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujo'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huáasij néijmi'i mu a'áa jo tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtje, t'quij té'ej tyámua' naa tyihua'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'tij huáruuj a'íjna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Mati'ij a'íj huánmuajri', aj mu mij tyaatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tij mu merij tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuo'íxaaj néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihua'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, pajta a'yan tyihua'íxaatye' maj quee ja'antysi'chej i junavij i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeítjee paj perij ya'uvé'nye? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuj huatyu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antiyivi'tij, pata'aj huá'jajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyi'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyi'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta merij tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ítiri' i tyaj a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'cira'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo u tyejúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij i Pablo huojo'vi'tij i tyétyacaa i maj muáacuj, yaa ariá'pua'aj pu huóojajcuarej hua' jamuán t'quij utyájrúpíj u tyejúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj sñj ajta sñj.

²⁷ Ti'ij ari' tñ aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'íi mu jaaséej a'íjci i Pablo i tyejúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeítjee. Aj mu mij ootáztunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejíhuaj tijn:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'íi pu a'ín pué'een i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa i tyeítjee je'ej tiquee tyi'tyéevijtij tajimi, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pu'a'aj tyá'xaj a'íjci i tyejúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tij i tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij i taj tyejúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyi'xajta'ca'aj, ji'nye anaquéej mu merij jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán i Tróximo Éfeso ti já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyi'mua'ajcaj ti i Pablo a'úun ya'tavi'tístira u tyejúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeítjee ará'aj muahuaachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, majta ji'rajánajra u tyejúuj tzajta', majta je'en jiyet'zín tye'tyaanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij merij tñ jaje'catacuj a'íjci i Pablo, ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tijn néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'ij a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsi i juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma i maj anxityej xantáaru'uj tyi'ijtya'ca'aj, mati'ij mij ujo'huachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeítjee. Mati'ij jaaséej a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' i maj jatýáva'ra'aj a'íjci i Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj t'quij tyu'ta'íhuo' a'tij ti pué'eenye'ej ajta tyi'tij ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'íimaj i tyeítjee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jin quee je'ej ja'miteerasta'ca'aj a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'pu'íntarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetziici'huajme, a'íimaj i xantáaru'uj mu'huatychóoj mu ayootj a'íjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeítjee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huaj'ca'aj, a'yaa mu tyityeéjijhuasime'ej tijn:

—Che' huámu'nyij.

Ti'ij Pablo jujapuá huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj tijn:

—¿Nyí i'ri'ij nyej tyu'taxáj círa'tzuj ajamuán?

Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyí'tin i hua' nyuucaa' i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeityee, i ti ajta huojo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacua'j ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyi'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jirtj ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeityee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíici'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmuejri' maj quee che' je'e'j tyáhuaasime'en. Matí'ij quee che' je'e'j tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucaa' jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

¹ —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamua'jri' je'e'j nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapuá'j huatányuusij.

² Matí'ij jáanamua'jri' ti a'íj jin tyihua'ixaaty'a'ca'aj i hebreos nyuucaa' jime', aj mu mij jéetze' huatyápu'a'riaca' i maj je'e'j tyáhuaasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaaty'e'sima'aj tijin:

³ —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'e'j Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tyaróonajchij i nyúucarij je'e'j maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuoosij je'e'j nyaj tyeetyáhuüre'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj jii'ij tyaa'sij. ⁴ Jájcua'j imuá'j nu a'yan tyihua'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcua'j jin tyá'tzaahuaty'e', nyajta néijmi'caa huavívi' i tyétyacaa, nyajta i maj úcaaa nyej nyij hue'tyáana'j. ⁵ A'íjna i ti tyihua'ijtye' a'íjma i puaaríj, majta néijmi'i i huáasij a'íi mu jamua'reej. A'íi mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e', nyej nyij uhuaja'rávi'tij a'yájna iye'e'j Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaaty'e' je'e'j ti tye'entyíhuo i tavástara'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ 'Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'rij avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuariixpuaj, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, ti'quij nie'riá'naj.

⁷ Nyati'ij nyij eetáve'j a chóota'. Nyajta je'en a'tij huánamua'jri' ti a'yan tyinaatajé tijin: "Saulo, ¿ji'nye een jime' je'e'j pua'aj pényoorej?" ⁸ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo'j a'yan tijin: "¿A'tanyij papué'een nyavástara'?" Ajtáhuua'aj a'ájna i maj tyá'tzariaca' tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'íjna i paj muáaj meyo'vajran."

⁹ Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu majta jaasée'j i ti huatátzariacraa, a'íj mu'uj quee huánamua'jri' i nyúucarij ti tyi'nye'ixaaty'a'ca'aj. ¹⁰ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo'j a'yan tijin: "¿Ji'nye náarinyij nyavástara'?" Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaa'j tijin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'e'j paj huárinijyij." ¹¹ Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'íjci jime' i tatzárij, a'íj mu jin a'íimaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'ví'tij a'ájna a Damasco.

¹² 'Síij pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, i ti naa tyi'tyevístaca'aj ajta ja'tzaahuaty'a'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³ Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaa'j tijin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhuua'aj jájcua'j i paj jin atányeerej." Ti'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴ Ajta a'yan tyinaaté'exaa'j tijin: "I hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu mua'antýíhuoo muéetzij pe'j pij jáamua'reej je'e'j ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i tíquee a'náj tyi'tij jin ootyá'ítzee i Dios jimi, pajta jáanamua'j je'e'j ti tyi'xaj. ¹⁵ Muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj a'íj jin antýia'mua'reeriaj puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaaty'e'en je'e'j paj períj tyi'tij tyu'séj, pajta je'e'j paj tyú'namua'jri'. ¹⁶ Ajta ijíj, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', ti'ij a'íin tyimuaatú'uunyi' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaaty'e' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷ Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrurij i tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸ A'íj nu huaséj i tavástara' ti a'yan tyinaaté'exaa'j tijin: "Ca'nácan, eerá'jra' jiy'e'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuaty'e'sij je'ej paj tyihuo'té'exaaty'e'sij nye jitze ma'can." ¹⁹ Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa'j tijin: "Nyavástara', a'íi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuaty'a'ca'aj, nyajta hua'tyá'va'ra'aj. ²⁰ Ajta mati'ij a'íj huajé'caj i Esteban i ti muahuúria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyá'vaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pui'ántaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'íj i tyihua'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." ²¹ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuata'ityij imuáj tyeityee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Tí'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íica'aj a'íjci i Pablo

²² A'yaa mu'uj úhuixij i maj móoj jatyanamujrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyeyúuhua'jra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyéviij, capu juxie've' i júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íiyan i cháanacaj japua.

²³ A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeityee. ²⁵ Mati'ij merij jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyá'vaaca'aj tijin:

—¿Nyí a'yan setyityaatáci'pej siaj sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reeriaj tyi'tíj siaj jin pújoorej?

²⁶ Tí'ij a'yan tyáanamujri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyí'íjtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸ Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Tí'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

²⁹ Aj mu mij a'íimaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, tí'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyeyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'íjta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij jí'rájtoo, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusi're'en a'íimaj i maj tyí'íjta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi' i maj tyityatatyij. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tíj.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nye'íhuáamua', tí'ij na'aj yatij je're'nyej, canu tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyocha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xájtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'íjta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reeriaj pahuá'íjtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijin:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújcij mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nye'íhuáamua', canu jamua'reeriaca'aj ti a'múu a'íin pu'éen i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yusi' i yu'xarij jitze tijin: "Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tyeityee jimi."

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijn séecan mu i maj tyityatatyij saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyiin jime' a'yan tyu'tanyuj tijn:

—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta iijij ná'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i muí'chíttye.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacáj i maj jusiiria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyi'xaj maj quee che' huatájuuritaj i muí'chíttye, majta a'yan tijn maj quee séejre' i júuricamej i maj tyi'huíire' u tajapúa, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'. ⁹ Néijmi'i mu tyéijjhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'tij je'ej huáruuj, tyij quee síj tyaaté'exaa i júuricamej ti tyi'huíire' u tajapúa, tipua'aj a'yan tyi'ja'yánatan, tyiche' quee jimi rányuuca' an i Dios.

¹⁰ Majta merij jéetze' néinyu'tacuca'aj, a'íjna i xantáaru' taj'nájcaj tyi'tziinya'ca'aj tipua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tij mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Huatyá'ca'nyey mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij perij nyaj jime' tyihuó'ixaaj iye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihuá'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeé'ej'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihuá'íjtye' i puariij, majta a'íjma jimi i huásaj, mati'ij mij a'yan tyihuó'té'exaa tijn:

—Itýaj tu tyerij a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tij cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹⁵ Ajta iijij, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyij, xaatáhuavij i xantáaru' ta'nájcaj ti'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tij a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tye'e'ihuo', tyajta itýaj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj ti'ij quee xu ya'uvé'nyej.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tij tyi'xa'pui'intaria'ca'aj, ti'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tij pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Ti'quij i ti anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', yo'vi'tij i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tij a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'tij pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, ti'quij je'ráavi'tij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijn:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavii i Pablo, pej pij ja'anvi'tij hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyámua'reej i maj jitzán tyi'pua'ritye'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze aviitziij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'tij cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta iijij mu'rij tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítýaca' i tyamuéej ti'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj ti'quee a'tij ixáatye'ej je'ej ti ari a'íj tyu'té'exaa.

Pablo pu jó'vi'tichihuaaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puáca pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', ajta a'yan tyi'huo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj jui'icán, majta huéecatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyu'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj i tíca'rij. ²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyi'huo'íjcaj maj tyámua' eenye'

ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaj tijin Félix. ²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ít'yaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tijin:

²⁶ “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyoytje' muéetzij Félix mu paj huápu'i'ij naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévi'ij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'ij jáamua'reeri' ti romano pué'een nyáaj nu nyij ajo'ré'neye nyahua'ajvi'tij i nyaxantáarustyamua', nyati'ij nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua' reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'vi'tij hua' jimi i juéesij i maj tyá'xa'pu'i'intare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihua'ítjye' a'íjma, capu tyi'tij jin ootyá'ítzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáana'aj a'íjci i a'tij. ³⁰ Ajta nyati'ij jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ít'yri'ri' a'íjci i tyévi'ij, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaatye'en tyi'tij maj jin tyá'xajtzi'.”

³¹ Majta a'íjma i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' nu yo'vi'tij a'íjci i Pablo, mati'ij mij a'áa yo'ré'nyijtyej jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj ju'i'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'che' i xantáaru'uj, majta i mata've'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'ij ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátui i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Ti'ij i tajtúhuan jo'íjve'ij a'íjci i yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo'tij já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta ti'ij jaamua'réeeriaj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Aj nu muanamuajran tipua'aj meríj uvé'neye i maj a jitze tyí'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tij i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jupapúa huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, ti'ij Ananías i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'ráaj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásasij, ajta hua' jamuán sáij ti hua' japua huatányuunyij, ti a'yan ántyapuaaj tijin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuixíj i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'tij jitzán upua'áritye' a'íjci i Pablo. ² Mati'ij ayo'ré'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóoche' ti tyaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tijin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáhuaj patí'ij pooj muáaj tyi'ta'ít'yca'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tína'aj ajta jo'tij na'aj, tyámua' tu tyí'muatyotzi're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyí'muahuavíij paj a'tzúj táanamuaaj i tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújci'ij mu tyáati', ti jéehua je'ej pu'a'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta auatúumua'reej a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xájtje'en a'yájna ti'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'ájna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájruij ti'quij tá'jajny'i'ri' ca'nyéjri'ij jime'. ⁸ Fríj paj muáaj asíj tyee'íhuo' pej pij jáamua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyí'já're'can jime'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo ti'ij tyu'taxáaj, ti'ij ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusij muéetzij jimi, ji'nye nyáamua'ree paj períj á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'ájna chuéj japua. ¹¹ Fríj paj muáaj asíj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamúamuata' japuan hua'puaj xicáj tyoomé'ij nyaj a'áa ja'ráaj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoj a'tij je'ej pu'a'aj nyetyí'jeevacaj, canu nyajta hua'tya'xi'ca'aj i tyeityee i tyeyúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íjma i tyeityee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuúire' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íjma a'yan tyí'xaj tijin nyasíj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múumaj a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i mui'chítyee, a'íjma i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj,

majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyí'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij jí'reénya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítyee jimi.

¹⁷ "Tí'íj tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyerij huányajcuarej a'yájna tí'ij tyúuxie've', capu i'rij aja'ja'tiitaca'aj, camu mij majta ju'itziyta'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve're'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tipua'aj a'yan tyi'tíj metyi'mua'reerij nye jimi. ²⁰ Na'riij mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tipua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'itzee nyati'ij ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyiin jime' tíjin: "Íjij xu mua'aj ná'xijtye', jí'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjci jime' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i mui'chítyee."

²² Tí'íj a'íj huánamuajri', a'íjna i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jin jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tipua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjna i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' ti anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye' ti ooj jacha'íica' a'íjci i Pablo, ajta a'tzúj cá tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuaarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an ti tyá'itziite'.

²⁴ Tí'íj tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tíjin Drusila, i ti Israel jitze ajtyáma'can. Tí'íj ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jáanamuajri' je'ej ti a'íin tyi'xajtaca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen. ²⁵ Ajta tí'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyi'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj a'yan séejre' iye'ej cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Jó'ra' íjij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyerij huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tíj jaatacho'vej tí'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, tí'quij Félix eerájraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', tí'quij té'ej síj tye'entyájrurij ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Porcio Festo. Ajta a'íjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin quee jí'rájtoo a'íjci i Pablo.

25

Tí'íj Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj tí'ij tye'entyájrurtyej tajtúhuan jime', huéecaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, tí'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'íimaj i maj tyihua'íjtye' u tye'yúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, a'íi mu ajo're'nyej a'íjci jimi i Festo, mej mij tyi'tíj jin tyaaaxájtzi' a'íjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'ví'tíj a'íjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyi'mua'ajcaa a'íimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'íin a'yan tyi'mua'ajcaa tíquee a'chu tyoomá'caj tí'ij jusíj a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íj pu jin, miche' a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'mua jimi ujo'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tipua'aj i Pablo tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, a'áa pu i'riíj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁶ A'íjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéecaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'íjci i Pablo. ⁷ Tí'íj i Pablo utyájrurij, aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'íi mu ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jéehua tyaaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'riitariaca' maj jaataxáj tipua'aj a'yan tyi'ja'yánatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' tí'ij jupapúa huatányuunyij, a'yaa pu tíjin:

—Canu tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i huá'yua'aa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'íjci jimi i hua' tye'yúuj, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i ti tyihua'íjtye' i romanos.

⁹ Ajta a'íjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin a'yan tyaaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pui'intari'tze'?

¹⁰ Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuiire' i ti tyihua'ijtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtjij siaj jaaxá'pui'intare'en a'yájna, ji'nye papu'rjij jáamua'reej, nyaj quee tyi'tjij jin ootyá'itzee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ Tipua'aj tyi'tjij jin no'tyá'itzeerej t'ij a'yan tyi'tyéevijtjij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'rrij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'tjij huatoooci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihua'ijtye' i romanos.

¹² Ajta a'íjna i Festo, a'íjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Muáaj paj jahuoo ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihua'ijtye' i romanos, a'íjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

T'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Agripa

¹³ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'íjna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'íjna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'íjci i Festo.

¹⁴ Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'íjci i rey je'ej ti tyáaruj a'íjci i Pablo, a'yan tijn:

—Siij pu i tyáati' eetyanami'huaj ja'raa, ti'ij i Félix eerájraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj.

¹⁵ Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íjma i maj tyi'ijta hua' tyejúuj tza'ja', majta i huásasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinaataséjra i maj jitzán tyi'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. ¹⁶ A'yaa nu tyihuo'té'exaa'aj a'íjci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'tjij huámu'nyij, mequee xu anaqueej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'tjij jitzán pua'ritye', ti'ij junyúucaaj jin jujapúa huatányuunyij.

¹⁷ A'ij nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juésij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tjij i Pablo. ¹⁸ Majta a'íjma i maj jitzán tyi'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyi'mua'ajcaa.

¹⁹ A'ij mu'uj jin tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuaty'e', majta a'íjci jime' i a'tjij Jesús ti huamu', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijn: “Óoche' pu júurij a'íjna i Jesús.” ²⁰ Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'íjci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'íjci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'íjci jime'. ²¹ Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'ín jo'xíjtye'en i romanos ti tyi'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatái'riitarej nyaj jaata'ityej a'íjci jimi.

²² Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijn:

—Nyajta nu nyáaj janamua'jramui' a'íjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Ariá'pua'aj paj janamua'jraan.

²³ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'ájna i Agripa, ajta a'íjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrupid hua' jamuán i maj viváajma'aj jin tyityatatyij i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tjij a'íjci i Pablo. ²⁴ Yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i Festo tijn:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújcij mu tyévj. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iye'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámu'nyij a'mújna mu tyévj. ²⁵ A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' tiquee tyi'tjij jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'ín jaaxá'pui'intare'en a'ájna i ti tyihua'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijn nyiche' jaata'ityej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ityi're' a'íjci i ti tyihua'ijtye' i romanos a'íjci jime' i tyévj, a'ij nu jin yajavé'vi'tjij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tye'e'íhuo' ti'ij tyámu'a' tyo'támitere'en ney nyij tyaata'ityi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'tjij huuire' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'tjij jitzán tyi'pua'ritye', ney nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ityej.

26

Pablo pu jujapúa huatanyúj a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—F'rij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quij i Pablo ajméjca'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijn:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, ney nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyi'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³ Pajta perjij jamua'reej je'ej ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'íj nu jin a'yan tyí'muahuaviij paj náanamua'j tyámua' naa.

⁴ 'Néijmi' i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íj mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyinyecha'íica'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu majta jacho've', tipua'aj hua'ránajchi, i'rij maj a'yan tyu'taxá'j yee a'yaa nu'uj nyerij tyi' fariseo, a'íjna i tayi'ráj ti jéetce' tyési'. ⁶ Ajta ijij ya mu merij nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jin atóora'j i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íjma'j i tatyeyteristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara', a'íj mu jin jana miche'j i Dios, néijmi' i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuúire'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'e'jchó've' a'íjci, a'íj mu mij jin ijij tyi'nyaxajtzi'. ⁸ ¿Ji'nye sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuritye'sij i maj merjij huácuij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyi'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi' i huo'tá'ijmu'j i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íjma'j i maj tyi'ijta u tye'yúuj tzajta', a'íj mu tyu'xarij naatapj i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj mu'caa eetyáana'j i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tij nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuri'ajca'aj néijmi'que' hua' tye'yúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huáy'icaa mati'ij mana'aj tyityeécháatíma'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa i tyeityee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'A'íj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íjma'j i maj tyi'ijta u tye'yúuj tzajta', a'íj mu naata'ityaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinij. ¹³ A'yaa nu tyi'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'ca'j i juyé'j jitze a'tzáaj tacuarixpuaj nyati'ij jaasé'j ti tajapuá'uje'cányeeri'cirica', ajta jéetce' á'taaca'aj quee i xicá'j, a'íj nu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi' i eetavátz'ij, aj nu nyij a'tij huánamuajri' ti ajo'tanyú'j hua' nyuucca'j jime' a'íjma' i hebreos a'yan tijin: "Saulo, Saulo, ¿ji'nye pe'j pij je'ej pua'aj nyooorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij." ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿A'tanyij paj pué'een nyavástara?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuúire'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeityee je'ej paj perij tyu'sé'j nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'táj tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íjma' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma' jimi i maj sé'ej chué'j japua já'ma'can, a'íjma' jimi nu ijij muaata'ityij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ityij pata'aj hua'tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tíca'riste' cányej, sulu mua'aj nyéeri'iste' mahua'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihua'íjtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'pu' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij i Dios tye'ej'ijtaj."

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'tij tyu'sé'j

¹⁹ 'A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'íjci i ti tajapuá' já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaqueé'j huo'té'exaa a'íjma' i maj a'áa jo'cháatíme a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma' i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj sé'ej chué'j japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaj mej mij seequé'j tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'seeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinij ti'ij séjre'ej tijin mu'rjij seequé'j tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci mu naatyéevi' u tye'yúuj tzajta', majta nyeje'catamui'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuú'ij a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séjre', nyajta nyooj tyihua'íxaatye' néijmi'caa i tyeityee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásij. Canu sé'ej tyi'tij huó'ixaaj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, majta a'íjma'j i maj tyi'xajta'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Ciriistu' huámui'nyij, ajta je'en a'íin pué'eenye'ej ta'mej i ti anaqueé'j huatájuuritaj i mu'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuúire'en i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj sé'ej chué'j japua já'ma'can.

Pablo pu tyi'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajjúhuaca' a'ájna i Festo tijin:

—Pablo puá'timue' muáaj. Papu'rij huatá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatimue', i nyaj nyerij jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'ijci jime', a'ij nu jin quee tyi'tziñnye'ej nyetyi'xaj jiisa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, tiquee tyi'tij je'ej huarij aviitzi jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyi'mua'tzej yee a'ij pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cíi pana'aj tyináa'ixaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj cíi na'aj na'rij jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaj ijij, mej mij néijmi'i a'yan tyar'rá'astej a'ijci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'ijna i rey, ajta a'ijna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúj eeracñneye jujímua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'ijci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévi, capu tyi'tij je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'ijci i Festo tijin:

—I'riitacaj pu tyaj jaatóonyijche' a'ijci i tyáataj, tipua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'ijci i Pablo a'ájna a Roma

¹ Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj taata'ityej a'ájna i Italia, a'ájna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'ín pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'ijci i ti tyihuá'ijtye'. ² A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adramit, ajta i báarcuj pu'rij jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo'ré'neye jo'maj báarcuj jo'tyu'uuej a'áa ti huataca'aj a Asia. Sñj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu ja'ma'can a'ájna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón, jo'tij a'ájna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'ijci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huóomuaarej i ju' amíincustyamua' mej mij a'íimaj tyámua' tyeetyéeeje a'ijci i Pablo. ⁴ Tya'ti'ij tátyij iirráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo'ré'neye jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tyati'ij antacaj a'ájna véjri' játyij ti ja'vá'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'ájna i xantáaru'uj ti tyi'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátioj i báarcuj Alejandría ti ja'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'ín taata'ij tyaj atyáçñneye a'ijci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'ijci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'raahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je're'neye jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'vá'ástimee i játyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'rij ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lasea.

⁹ Tu'rij á'tyeevi'ca'aj tyaj huaju'ca'aj, ajta ari tyú'tziñny'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'rij véjri' puty'i'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'ij pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tzíny'i're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i ijcaj, ajta tyá'ca'neye tyej tyajta ityá'atyájcu'i'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyi'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'ijci i a'tij i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'ijci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'ijci i Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa ja'tyeevi'cajche' ti'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i i mu tin a'yan tyi'mua'ajcaa maj iirrá'cñneye a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaj, a'áa

pu séjria'ca'aj ti'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in ti'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Ti'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cǎ pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cǎj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj ti'ij ca'nyiin yejtyapuáj pujmua' je'rá'acariaca' aj pu'ij jaatajǎ'tzej i báarcuj, ¹⁵ ti'quij jaatáajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta a ti tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tij ciléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Cauda, jo'tij quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cileen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antýitoj i báarcuj jitze ti ve'ej. ¹⁷ Matí'ij ja'antýitoj, aj mu mij ja'vá'jǎ'quej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'ej. Majta merij tyí'tziinya'ca'aj i ti ari tin tya'ajcachaaj i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin La Sirte, aj mu mij tyí'tij ootyáxiixij ti'ij huatajǎ'oj rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'acaca'aj, matí'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i ijcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáahua'xij i jumuáca' jime' néijmi' i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaaj tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyí'tǎj cua'ajcaaj, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' ti'ij ij a'yan tyíhuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' sij quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyíche' i ijcaj. ²² Ajta ijíj jéehua nu já'muahuavii sij ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tǎj mu'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu sǎj nye jimi huataséjre i ti jahuíre' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuíre' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin: “Pablo, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i tajtúhuan jaaxá'pui'intare'en i maj jin tyí'muaxajtǎ', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuúire'sij mej mij néijmi' i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” ²⁵ A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyí'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' ti a'yan tye'mej je'ej ti a'ín tyinaaté'exaa'j. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'ríj jitze, ti'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adriático, ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca', a'íimaj i maj jajmuárie'ríj i báarcuj, a'íj mu jáamuareeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'tij ja'ajhuáchij. ²⁸ Matí'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu ti ooti' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, matí'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráhua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Matí'ij mij muáacuacaa atyáahua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj ti'ij aróocaa'nyej, ji'nye muenyí'tziinya'ca'aj típua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényunyij i Dios jimi ti'ij jiyé'tzin huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huúria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iiráciinyejeche' i báarcuj jitze, a'íj mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huarij, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i ti cileen mej mij a'íjci jitze huatyóohuíre'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa' a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íjma maj jamuán huaju'ca'aj tijin:

—Típua'aj mequee a'íimaj yahuatyá'tizeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij ti jamuáhuúire'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antýivéjchaca' i cójnari i ti jin arátapi'huaca'aj i báarcuj ti cileen, ti'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Ti'ij ari tin tapuá'ríj, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzajta' mej mij tyí'tǎj huáca'nyij, a'yan tijin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj sij tyí'cho've' je'ej ti tyí'tǎj rinyij, sijta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahuavii sij cǎ tyí'tǎj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', típua'aj a'yan setyá'xie've'ej ti jamuáhuúire'en, ji'nye capu tyí'tǎj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyí'íj, ti'ij ij tyaatayójtzi'rej i Dios néijmi' meeséeracaj i tyeítye. Ti'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej ti jáacua'nyij. ³⁶ Aj mu mij néijmi' i ahúooca'an, matí'ij mij majta a'íimaj tyú'cuaa. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxityej japuan huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Matí'ij tyu'cuá'aj a'chu ti hua'rájanajchaca', aj mu mij ja'tyájríe a jáata' a'íjci i tyerícuuj ti'ij quee che' a'chu tyíjtyey i báarcuj.

Ti'ij i báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Tí'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tij putyajá'rjijcaa, mati'ij mij jaaséej jo'tij ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj i báarcuj jo'tij jó'saata'. ⁴⁰ Mati'ij mij tya'ráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj, metye'tyáahua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cixxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee tí'ij i áacaj ja'ajnáan a'ájna jime' i cixxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáxi'riaca' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóoriáxi'in jo'tij jóonyee. Ajta i cízata' i báarcuj, pu'rjij tyána'chisima'aj a'ájci jime' tí ca'nyiin jime' ajtyáxi'rihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'íimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'íi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'ájci i Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan ciyéj japua mu huatajójxij, majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tj atyáamu'i'.

28

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Tí'ij arí néijmi'caa taahuúria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' ti a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tíjin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéje ityájma. Mati'ij mij óonieej, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, ji'nye meviiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'ájna i Pablo, ciyéj pu huaria'sii tí'ij ja'nájto'nyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzajta', tí'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséej i cú'cu'uj i ti anja'cáhuujca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaaty'a'ca'aj síij ajta síij tíjin:

—A'ájna i tyévij tyij quee a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caa, pu'rjij jáahuú tiquee atyáamu'i' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tá'sij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Tí'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antiiepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'tj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tí i muáca'ra'an huatyáaanyijche', nusu ti huatámu'nyüiche', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj tiquee tyi'tj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' tí i Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'íin ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéicaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'ájna i taatajra' a'ájci i Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pistaca'aj, ajta juhuúria'ca'aj. Tí'quij i Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios tí'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' tí'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íijma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéje, ajta tyati'íjtá tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciinyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu ti tyitá'ítziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciinyej.

Tí'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéicaj máxcrie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacij i báarcuj tí ajta a'áa jo'tyá'ítezeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a tí jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj tí'ij diosij, síij tí a'yan antyapuaj tíjin Cástor, ajta i síij tíjin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj tí jo'tyéecha'ca'aj a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Siracusa, jo'tyaj huéicaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'íjtá tyij jo'cáj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'acaca'aj ca'nyiin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Puteolí. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáamua', a'íi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'ítezeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'ájci jin huaráj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej, mu'rjij jamua'reerica'aj tyaj tyeríj ajoju'caj, a'íj mu jin eeráacij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin El Foro de Apio, ajta a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin las Tres Tabernas. Tí'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maata' tí i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta síij na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Tí'ij i Pablo tyihuo'ixaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáama'can a Roma maj ja'chej. Mati'ij tyúusiij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'táj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tyeítsee, canu nyajta tyi'táj jin ootyá'ítzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'ij. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'ij naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuiihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'ij tyinaa'huo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'táj huátuoj i ti jin a'yan tya'raanajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'íin no'xá'pui'ántari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'táj jin tyihuá'xajtzi' a'íjma i nyetyeítteristyamua'. ²⁰ A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamuáa'ixaaty'e'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'ij a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'nají'qui'huaaj i cadéenaj jime'.

²¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capu ityájma a'táj mu tyitojo'ta'ityi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'rácij, capu a'táj tyi'táj jin tyi'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma ta'raanajchi tyaj muáanamuaaj je'ej paj tyi'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namuajre' a'ájna i nyúucarij ti jájcuaj i paj jaxaj i tyeítsee jimi.

²³ Mati'ij mij jaaxá'pui'ántarej a'náj maj tyúusiire'sij, mue'táj mu mij ajtyáxiiriaca' i tyeítsee jo'tij i Pablo jo'tyávaaca'aj. Ti'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' imuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjci jime' ti Dios tyí'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuaty'e'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej ti Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Mati'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pui'ántare'en, a'íj mu mij jo'cixij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ájna i Pablo tijn:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íjci jitze ma'can i Isaías tijn:

²⁶ Áricuj huojo'té'exaatye' a'íjma i tyeítsee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyi'sej, camu a'náj tyi'táj séjran.

²⁷ I hua'muatzaira' pu ari je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíise',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

majta quee iityanamuaárajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaaty'e'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíj ti yajooméj, Dios pu ari huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'ímaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íi mu xaa janamuajran.

²⁹ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'c'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujímua'aj.

³⁰ Ajta a'ájna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tij néijmi'caa jimi tyámua' tyi'tyevistaca'aj i maj januariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'táj ja'itziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuüre' i Ciriístu' ti Jesús pué'een, a'íi pu na'antyihuoj, nyej nyaj a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyinaata'íj, ajta na'vá'aj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcua'j imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratiiri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en. ³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciriístu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyévi'j, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'ij huatájjuuriaca', Dios pu a'yan jaatama'aj tijin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciriístu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeítýee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Mati'ij mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antýihuoo siaj sij jitzán ajtyama'caántaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojó'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaquécen jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'.

⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuüre' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yó'jra', a'íi pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviij i Dios, tipua'aj a'yan tyunyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojó'vá'muaarej. ¹¹ Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an sáij ajta sáij, a'íjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jime'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuámua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pu'i'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pu'i'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuure'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tij séecan jimi i tyeítýee i maj séej chuéj japua jo'cháatimej. ¹⁴ A'yaa nu nyeríj a'íjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, tipua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyej nyajta jamuataé'exaatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶ Capu nyetyevi'raste' a'íjna i nyúucarij, ji'nye a'íi pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuüre'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéj mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyi'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

¹⁸ Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camu' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'íjna i ti ji're'can jime'. ¹⁹ Ajta i Dios ti jimi i'rij ti a'tíj jáamua'tyij a'íi mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj arí huo'taséjra. ²⁰ Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápu'a'rij ti'ij na'aj yutij jo'que'tíj ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyi'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyi'i'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ²¹ Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tzíira'aj tíquee tyi'tíj huüre', capu ij che' huatá'i'riitarij ti tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzaahuatyi'ra'aj jime'. ²² A'yaa mu tyi'xajta'aj tijin tyámua'

tu metyityooumámuare', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³ Ji'nye mu'ríj seequeéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tíquee Dios pu'é'een, ti a'yan huasé'rin tí'ij tyévíj, na'ríj tí'ij pína'aj, nusu tyi'táj ti muáacuacaa íira'fícajmeé ca' tyi'táj ti huacínjeji'ij.

²⁴ A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj meríj tyityo'cájrapij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeítyee jamuán. ²⁵ A'íi mu yo'huá'xij i ti ji'réc'can jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' a'astijre' i ti hue'tziz, majta a'íj jimi jutzaahuatye' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an tí'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

²⁶ A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íimaj i maj úucaa, a'íi mu jaatapuá'cítaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequeéj huárinyij je'ej tíquee i Dios éenye'que' huo'tyájto. ²⁷ Majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapuá'cítaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj i úucaa je'ej ti i Dios tyihuo'tyájto. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tíquee tyi'tyéevijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyi'tyéeyítyee. A'íi mu majta tyú'jaaxie'vi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'racaa, majta jujímua'aj jucuanamua'jcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuámua', majta je'ej pua'aj tyi'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihua'xaj i juxa'aj tyeítyee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tziz jutaavjire', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'ra'astya' i junyuúcaa, camu hua'xie've' i jutyéyteristyamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios ari tyaaxá'pu'i'intarej tíjin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jíjze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj ríjcaj.

2

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Tipua'aj muáaj a'íj jítzán petyí'pua'ritey'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'íj matí'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan a'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'íj, capáj a'yan tyi'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'íjchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jítzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'uumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asi'ri' tze'sij i puéjtzij tí'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij tí'ij néijmi'caa to'xájtye'en tzáahuatyi'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síij tyi'táj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pu'i' huaríj, majta jájchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camu'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, i maj a'ájna jíjze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jíjze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaquéeecan a'íjma i maj Israel jíjze ajtyáma'can, ajta je'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pu'i' ricij majta quee a'náj ja'ancuríaa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyi'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'reeríaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamua'aj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuríaa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujímua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujímua'aj tyúu'íjtye' i junyuúcaa jime', ¹⁵ a'íimaj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyi'íjta, a'íi pu hua' tzajta' séejre'. A'íi pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj

pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Ciriístu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeétyee je'ej maj tyi'tj huáruuj avúitzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'ájci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'ájci i nyúucarij i ti tyi'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyi'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuó'tyéjeeve' a'íjma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyi'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i tiquee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtj, nusu i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íj paj jitze tyía'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, i ti ji'ré'can jime'. ²¹ Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, çji'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyi'nahua'aj, çji'nye pej pij muáaj tyi'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijn maj quee juxana'ciria'aj, çji'nye pej pij muáaj tyi'xana'cire'? Tipua'aj quee muaráanajchij maj hua'najchej i saánturij, çji'nye pej pij tyi'nahua' hua' tyeýúuj tzajta? ²³ A'íj paj jitze á'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, pajta perij jaatyáxaahuataca' i Dios, ji'nye capá a'yan ricij je'ej ti a'íin tyi'ijta. ²⁴ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, ji'nye mu'a'aj xu quee xá'pui' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tijn a'íjma i ti já'astijre' a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, tyi'tj pu jin je'ej tyeetyáhuúire'ej, ajta tipua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyi'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej matí'ij huó'ruuj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁶ Ajta tipua'aj a'íjma i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijn Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatán. ²⁷ A'íjma i ti a'yan ricij je'ej ti tyi'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisjchaca' i junavj, a'íj pu ja'xijtye'en a'ájci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisjchaca' i junavj. ²⁸ Ji'nye a'íjma i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íj na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta tipua'aj ja'antysisjchaca' i junavj, capu ajta a'íj na'aj juxie've' tí'ij a'yan eenye' i jutye'vij jitze. ²⁹ A'íjma i ti tzaahuatyi'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjma i ti ja'antysisjchaca' i junavj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'íj na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íj pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'tj ti a'íjma jin néijmi' a'yan ricij, a'íj pu tyámua' een, ajta quee i tyeétyee jimi je'rámá'can, sulu i Dios pu jimi je'rámá'can.

3

¹ A'yaa pu'ij, çnyiquij tyi'tj jin je'ej tye'tyáhuúrii a'ájci i a'tj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisjchaca' i junavj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tyá'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhuúrii, ji'nye Dios pu anaqueéj jaatyájtóo i junyúucca a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Çji'nye na'quij tye'mej? ÇNyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjma jime' i maj merij i tyétyacaa je'ej pua'aj huarj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzaahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta ji'ré'can jime' tí'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyi'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjma jime' je'ej paj tyi'xaj, pajta tyu'tyámue'tj matí'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjma jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séjre'ej ti i Dios ji'réenye'ej séejre', çji'nye tyetyu'taxájtaj? ÇNyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij tí'ijta pueéztj taatá'an? (A'yaa mu tyi'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ÇCatu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'tj tyámua' uuriaj ityájma jimi, çji'nye tyi'rj tí'ij huó'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjma i nyaj jin tyi'hue'taj a'yan tyi'huúire'ej tí'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, çji'nye een jime' i Dios a'yan tyina'xijtye' a'ájci jime' i nyaj jin ootyá'tzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyi'eenye', çnyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinij ta'aj ij a'íin huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyi'pua'ritye' mej mij tyina'antyi'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'ci'tyij mej mij jajuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi' tu á'tzeere' i Dios jimi

⁹ Çji'nye na'quij? ÇNyiquij jéetze' tatyáhuúrii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'rj a'yan tyataxájtaca' tijn a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi' i mu merij je'ej pua'aj huarj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

Capu sáij a'táj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij.

¹¹ Capu a'táj séejre' ti tyojó'itej,
capu ma' a'táj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
majta néijmi'i meríj huóoxana'cìrej.
Capu ma' a'táj ti tyámua' tyi'tyúucha'íij.

Capu na'aj sáij a'táj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,
ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa,

hua' tnyenyij jítze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jítze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítsee, mej mij tyúujaaxieji'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáachajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatziinye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jítze, a'yaa pu tyihua'ixaatye' a'íijma i maj a'ájna jin tyí'íjta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ²⁰ jí'nye capu i'rij ti a'táj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, tí'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej tí'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyí'tyúucha'íj, jí'nye a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'íjta a'yaa pu tyí'huúire' tyej tyij a'ájna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'pui' huaríj.

Je'ej ti tyú'rij tyaj jí're'nye'ej huatya'ítzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta íijij, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyú'rij tyej tyij jí're'nye'ej jimi huatya'ítzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'ájna i nyúucarij, majta a'íimaj i maj ará'tyeej tyí'xajtacaa'aj i Dios jítze ma'can, ²² a'ájna i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Círístu' jimi, a'áj pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Jí'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'ítzee, a'áj mu jin a' imuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pui'íntari'ri' mej mij jí'reénaya'aj huatya'ítzeere'en, a'áj pu jin hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Círístu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj tí'ij i Círístu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'ájna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee. Ajta tí'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséejratataca' je'ej ti a'íin tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'ájna i tyaj jin aami' ootyá'ítzee, ²⁶ jí'nye a'íi pu tajíme' tyí'íjchó've'ej. A'yaa pu huaríj mej mij a'íimaj i tyeítsee íijij mej séejre' jaaséej i tí a'íin tyámua' táaruuj, jí'nye a'íi pu jí'reénaya'aj séejre', a'yaa pu'íj ajta tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i tí jin i tyévij óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', jí'nye een jime'? Capu a'ájna jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, sulu a'ájna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Círístu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévij, capu ij tyí'táj je'ej tye'tyáhu'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'íijma na'aj hua' Dios i maj Israel jítze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ jí'nye sáij pu'uj séejre' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jítzán juxie've' tipua'aj Israel jítze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'ájna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'áj tu jin a'yan tyá'nejmi'tare'en.

4

Je'ej ti huaríj a'ájna i Abraham

¹ ¿Jí'nye tyana'aj tyij tyaataxáta je'ej ti tyí'táj tyu'mué'tij i Dios jimi a'ájna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, tipua'aj a'yan metyámua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jime' je'ej ti tyí'táj huáruuj, aj pu xaa i'ríitacaj tí jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyí'rij ti a'yan huárinyij i Dios jimi. ³ Jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'áj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyí'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna tipua'aj a'táj tyí'táj jin tyí'muarie'ej, camu tyí'táj jaatapuejve'sij juxie'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'íjci jime' i tí a'íin tyu'muariej. ⁵ Ajta tipua'aj a'táj tyá'tzaahuatye'ej tí i Dios jaayi'tin tí tyámua' jáa'uurej i tyévij tí jéehua jimi á'ítzeere', Dios pu ajta a'yan

tyaataxájata ti tyámua' tyi'tyevij a'ájna i a'táj, tyij ajta quee tyi'táj xá'pui' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'ájci jime' i a'táj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyi'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'táj ti je'e'j huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tijn:

Miche' huatóotyamua've'en a'ájma i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'pui' huaríj a'ájci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyévij ti Dios quee jitzán tyi'pua'rite' i ti jin ootyá'itzee a'ájci jimi.

⁹ ¿NyiQUIJ a'ájma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysisjchaca' i junavíj, a'ájna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entysisjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'ájci i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tijn tyámua' pu tyi'tyevij a'ájci jime' ti a'ájna tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿NyiQUIJ ti'ij i Abraham ja'antysisjchaca' i junavíj ca' ti'ij quee xu ja'antysisichava'caj? Capu ti'ij ja'antysisjchaca' i junavíj, sulu jájcuaj imuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysisjchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tijn Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyi'tyevij, a'ájci jime' ti tyá'tzaahuatye'. A'áj pu jin i Abraham a'ájna pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysisjchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tijn tyámua' mu tyi'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'áj pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysis'chej i junavíj, ajta a'ájma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij ti'ij ajta a'ájna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij quee xu ja'antysisichava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiri' a'ájma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'ájci i Abraham, ajta a'ájma i maj jitzán eerányesij ti a'yan tyihua'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyij a'ájma jimi i maj ja'rá'astej a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, sulu a'ájma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tipua'aj a'ájma a'yan tyi'táj metya'ancuria'an i maj já'astjire' a'ájci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, capu ij che' tyi'táj je'e'j tyi'huire' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'táj huire' i ti jin Dios tya'tóoratziiri'. ¹⁵ Ji'nye pué'tzij pu hua'tá'caa a'ájna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, ajta jo'táj quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyi'ijta, camu majta tyi'táj jin já'itzeere' a'ájci jimi i nyúucarij.

¹⁶ A'áj pu jin, ta'aj ij a'ájna i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'ájma jimi huatyá'itzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyi'sejre' a'ájna jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tíquee a'ájma na'aj jimi tya'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, sulu a'ájma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij i Abraham. A'áj pu jin a'ájna pué'een i táataj néijmi'caa ityájma, ¹⁷ a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "A'yaa nu tyimua'antyáaruitye pej pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeityee." A'í pu a'ájna pué'een i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'áj pu a'ájna pué'een i Dios ti jaay'tin ti huo'tájuuritye'en a'ájma i maj meríj huácuuj, ajta tyi'taahuaj tyi'táj tíquee xu tyi'sejre'.

¹⁸ Ajta a'ájna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'táj jitzán eerányesij i tyeityee je'e'j ti Dios tya'táratziiri', a'áj pu jin a'ájna pué'eenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeityee, a'yájna ti'ij i Dios tyaaté'exaa tijn: "Mue'táj mu i tyeityee a'áj jitze eerányesij."

¹⁹ Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'ájna i Abraham capu huatyápuaríaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íca'aj, ajta a'ájna i Sara ti íra'ra'an pué'eenye'ej a'áj pu ajta arí ucarístaca'aj, a'áj pu jin a'yan tyi'mua'ajcaa ti quee che' je'e'j tyi'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. ²⁰ Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'e'j ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ²¹ a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'e'j ti arí tya'táratziiri'. ²² A'áj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'ájci i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj a'ájci jimi.

²³ Ajta a'ájci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj ti'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'ájci i Abraham, ²⁴ sulu a'yaa pu ajta tyo'tyóyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyi'tamua'tyey a'ájci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'ájci jimi i ti jaatájuurityej a'ájci i Jesús ti tavástara' pué'een, ²⁵ i ti huatátuiihuaca' ti'ij tajitzé ma'can huámu'nyij, a'ájci jime' tyaj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej ti'ij ityájma tyámua' tyitaatyóonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

¹ Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtóo, a'ájci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'ájci i tavástara' Jesús i ti ajta

Ciríistu' pué'een. ² Ji'nye a'ñi pu i Ciríistu' taatá'i'rúityej tyej tyij ajtyáxiñrej i Dios jimi, a'ñici jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'ñina jime' i ti tyámua' tyitaatyájtoo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'ñici jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'ñi na'aj, sulu a'ñi tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tñin a'ñi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyi'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'itzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyi'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tazájta', a'ñici jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatyájto.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapúa huatányuunyij, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'táj séej jitze ma'can huamuí'nyij. Capu ajta a'táj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huamuí'nyij i tyéviy ti huámua' tyi'tyevij, nusu xaa a'táj óoca'nyej ti jitzán ma'can huamuí'nyij i a'táj ti jéehua huápui'ij tyi'táj xá'pui' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyej ti huápui'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'ítzeeria'caj a'ñici jimi, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta iñij, ti'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtoo a'ñici jime' ti Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyi'tahuíire' ti'ij quee i puéjtzi táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'ñria'caj i Dios, a'ñi pu tyámua' tyitaatyájtoo a'ñici jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapúa huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, iñij tyaj tyeríj jimi ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'ñi na'aj, sulu tyajta tu huátatatyamua've'sij i Dios jimi, a'ñici jime' ti i tavástara' Jesús ti i ajta Ciríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'ñina i Adán ajta a'ñina i Ciríistu'

¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna, sñij pu'uj i tyéviy ti je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti huamuí' a'ñina i a'táj, a'ñi mu mij jin majta néijmi'i huacuij i maj a'ñici jitze i tyéviy eeráanyeje, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹³ Ti'ij quee xu huatyátuihuaca' i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'ítzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xájtje'en je'ej ti tyi'táj jin tyo'tyá'ítzee. ¹⁴ Ajta ti'ij na'aj tyu'séjre i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'ñina i Moisés, néijmi'i mu i tyeítyee huacuij i maj quee xá'pui' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj ti'ij a'ñina i Adán i tiquee ja'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'ij i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'ítzee a'ñina i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'ij i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'táj mu huáacuii a'ñici jime' ti sñij ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta a'ñina i Dios ti taatapuéjve, a'ñici jime' je'ej ti i sñij i tyéviy huaríj juxié'vi'ra' jime', a'ñi pu a'ñin pué'een i Ciríistu', jéetze' pu'ij tyi'huíire' ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítyee. ¹⁶ A'ñina i ti jin sñij ootyá'ítzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'ij i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'ij sñij i a'táj ootyá'ítzee i Dios jimi, aj pu'ij huataséjre i puéjtzi, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'ñici jime' i maj jéehua ootyá'ítzee a'ñici jimi, a'ñi pu tatá'caa tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en a'ñici jimi. ¹⁷ Ji'nye a'ñi mu jin huacuij i tyeítyee a'ñici jime' ti sñij na'aj i tyéviy quee xá'pui' huaríj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'ñici jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en a'ñici jimi, a'ñici jime' je'ej ti huaríj a'ñina i tyéviy, a'ñina i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'ñina i ti jin quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxájtje i tyeítyee ti'ij puéjtzi huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'ñici jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu sñij na'aj i tyéviy quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, a'ñi mu jin mue'táj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cí'ij mej mij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ñina jime' ti sñij i tyéviy ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'táj tyámua' huárinyij i tyeítyee.

²⁰ Ajta a'ñina i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuihuaca' ti'ij jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta ti'ij jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'ítzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'ñina i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'táj mej mij huacui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'táj i ti jin Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'ñici jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

6

Itiyá tu júurij séejre' i Ciríistu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityá' huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyí'rij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'táj jime'tiquee xá'pui' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, sij jimi ajtyáhuixij i Ciriístu' siatí'ij huái'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa tí'ij a'ín huamuí'? ⁴ Ji'nye tyatí'ij huái'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciriístu' jamuán, tyajta huá'cui'ihuaca'tyey tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna tí'ij i Ciriístu' tyu'tájuuriaca' a'íjci jime' i Dios tí néijimi'i jin putyi'uurej.

⁵ Típua'aj a'íjci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciriístu' tí'ij a'ín huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj tí'ij a'ín huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin je'ej tyaj jájcua'j tyi'tyítacha'íica'aj a'ín pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciriístu', tí'ij antyipua'rej a'íjna tí je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íica'aj, tí'ij quee che' ca'nyíjra'aj tatá'care'en a'íjna i tí je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye típua'aj a'táj arí huamuí'nyij, capu che' i'riitaj ja'mej tí i tí je'ej pua'aj een tyaaatá'íjtye'en. ⁸ Típua'aj tyeríj jamuán huácuij i Ciriístu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin tí'ij i Ciriístu' huatájuuriaca', capu che' i'ri'ij tí'ij ajtáhua'aj huamuí'nyij. Capu che' i'ri'ij tí ja'antyimue'tin a'íjna i tí a'íjna jin tyí'íjta mej mij huácui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciriístu', tí'ij huamuí', a'yaa pu een jin huamuí' tí'ij jo'puá'ritey'en a'íjci i tí je'ej pua'aj een i maj jin tyúucha'íica'aj, ajta tí'ij huatájuuriaca', a'ín pu jin júurij ta'raa tí'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeríaj sij seríj huácuij a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj een, maj sijta júurij i Dios jimi a'íjci jime' sij seríj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jin, caxu tyi'tá'care'en tí i tí je'ej pua'aj een tyajá'mua'íjtye'ej i ja'mua'tzajta', caxu sijta já'astíjria'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een i tí ja'mua'tzajta' eerányinyi. ¹³ Caxu sijta jatuíria'aj i ja'mua'tyévira' a'íjci i tí je'ej pua'aj een, sij sij a'íjci jimi tyí'huúire'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, matí'ij tyeítye'ej maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'íjci jime' tí a'ín arí jamuáhuúí, siata'aj jaatátuúire'en i jutyévira' sij sij jaatyáhuúire'en tyi'táj jime' tí xá'pui' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'íjtye'sij a'íjna i tí je'ej pua'aj een, jí'nye caxu ca'nyéjrij jin já'astíjre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i tí i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jin metyí'huúiria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íj tá'ju'un a'íjci jime' tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyítatá'caa, tyajta quee che' já'astíjria'aj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tíjin típua'aj xatóotoonyij a'táj jimi sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astíjre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuúire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astíjria'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een, a'ín pu jamuaatá'sij sij sij huácui'nyij, na'rúj típua'aj a'yan setyeetyáhuúire'en a'íjci i tí xá'pui' een, mua'aj xu júurij huatya'ítzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatoytzi're'en i Dios ja'mua'jime', jí'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jin jahuíria'ca'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'aste' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyajamuaamuá'tyey. ¹⁸ Tí'ij Dios jamuí'rájto' sij sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhuú'rihua'an a'íjci i tí je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáruuj sij sij jaatyáhuúire'en a'íjci i tí xá'pui' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'íxaatye' je'ej tí tyihua'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítye'ej, jí'nye óoche' pu jamuá'ítziitye' sij sij néijimi'i jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siatí'ij ará'tyey tyityaatóo'a' sij sij jaatyáhuúire'en a'íjci i tí je'ej pua'aj een, sij sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotonyij néijimi' i jime' sij sij jaatyáhuúire'en i tí xá'pui' een, siata'aj sij jí're'nye'ej huatya'ítzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siatí'ij siooj jatyáhuú'rihua'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huúiria'ca'aj i tí xá'pui' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí'ij jin je'ej tyajamuaatyáhuúí? Ijij xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej sij tyi'táj huáruuj, jí'nye i tí je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa sij sij a'íjci jin huácui'nyij. ²² Ajta íjij, tí'ij Dios jamuí'rájto' sij sij quee che' jatyáhuú'rihua'an a'íjci i tí je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahuíire' i Dios. A'íj pu xaa já'muahuúire'en, jí'nye a'íj pu jitze eeráamej i júuricamej tí naa een, i sij jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'táj tí huamuí'nyij típua'aj jaatyáhuúire'en a'íjci i tí je'ej pua'aj een, ajta i tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'ín pu taatá'sij tyej tyij júurij huatya'ítzeere'en a'íjci jamuán i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej tí huatóomua'aj típua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyey i yu'xarij i maj jin tyí'íjta, a'yaa xu sijta tyá'mua'reej tí i nyúucarij a'yan tyé'íjtye' tí'ij ooj júurij i a'táj. ² Ajta a'yájna típua'aj

íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'íjtye' a'ájna i nyúucarij ti a'yan tyúuxie've' ti i íiti' huatyá'ítzeere'en i júciin jamuán ti'ij ooj júurij, ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'áj pu jin, tipua'aj séej jamuán huatyévice'en, ti'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'ájna i íiti', ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, a'ájna i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'ríitaj ja'mej ti séej tyáataj jamuán huatyévice'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuámua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciriustu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'ájci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'áj xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'ái pu a'áin pué'een i ti huamuí' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'áj pu jin i'rij tyej jaatátuire'en i Dios i tyaj jin xá'pui' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyečajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuui tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'pui' rijca, a'áj tutyij huamue'tij tyej tyij huácuí'nyij. ⁶ Ajta iíij tyaj tyeríj huácuij a'ájci jimi i nyúucarij ti néijmi'i jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'rij taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuire'en i Dios a'ájci jime' i júuricamej ti jájcuaj, catu che' a'ájci jimi i nyúucarij ti mí'ma'can.

A'ájna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'reeriajche' tyí'tij ti je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatyá'ítzeere'nyijche' ityájma jimi a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'reeriajche' ti je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'ájna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'ájna i ti je'ej pua'aj een a'áj pu jitze huóoca'an, ti'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'rij tyaj jáamua'reej tyí'tij ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj ímuáj, nyaxáahuaj nu pu'chá'canya'aj, canu tyí'tij mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'ájci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'ájna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'ájna i nyúucarij ti tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij. ¹¹ Ji'nye a'ájna i ti je'ej pua'aj een a'ái pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'ájci i nyúucarij, a'áj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

¹² A'áj pu jin tyámua' een a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyí'táj ja'ítziitye', néijmi'i pu xá'pui' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'ájna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséjre'en i ti je'ej pua'aj een, a'áj pu jin a'ájna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij a'ájci jin huámui'nyij, ti'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'ájna i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jin jahuüre' a'ájci i ti je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yo'ítej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyí'tyinyecha'ij, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'ájna i ti quee na'ráanajchij, a'yaa nu a'ájci jin ricij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyarijca a'ájci jime' i ti quee na'ráanajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'pui' een a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'áj nu jin quee che' nyáaj a'áin pué'een i ti a'yan ricij, sulu a'ájna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze ti quee uhuájca'nyej, ti quee ú'sejre' i ti xá'pui' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'ájci jime' i ti xá'pui', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. ¹⁹ Canu a'ájci jin a'yan ricij i ti xá'pui' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'áj nu jin je'ej pua'aj ricij i ti quee na'ráanajchij. ²⁰ Arí iíij, tipua'aj a'yan nyarijca a'ájci jime' je'ej ti quee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'áin pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'ájna i ti je'ej pua'aj een ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'pui' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'ájna i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj já'rá'astej a'ájci i Dios nyuucaa, ²³ a'ái pu nyo'se' a'ájna i ti je'ej pua'aj een a'ájci jamuán i ti tyí'ijta ju nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'ái pu a'áin pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyááj'quej.

²⁴ Canu nyij che' je'ej tyéjtyoovej. ¿A'tanyij níi'rátoosij a'ájna jitze i nyaj jatyáhuere'ra' tíjij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámui'nyij? ²⁵ A'ái pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzire', a'ájci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'ájna i Jesús, i Ciriustu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'ítej nyej jaatyáhuire'en je'ej ti tyeetyájtóo a'ájna i Dios i junyúuca, nyajta quee nyaca'nyej a'áj nu nyij jin putya'huire' a'ájci i ti je'ej pua'aj een.

¹ A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tij je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Círíistu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Círíistu', a'íj pu muí'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiqee tyu'tá'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuii a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'ra'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítayaca' i juyój ti'ij a'íjn a'yan cha'tána'aj huataséjre'en mati'ij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jo'xítje'en ti'ij quee che' tyi'ta'ítayaca'aj já'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'íj pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'ij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'íjmaj i maj a'yan tyityetyúucha'ij a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyi'mua'tzej je'ej ti a'íjn ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'íjmaj i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyi'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzejta' eerányinyii, a'yaa pu tyu'ci'tyij ti'ij huámu'nyij, ajta tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyi'mua'ajcaj je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. ⁷ Majta a'íjmaj i maj a'íjci jitze tyi'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jájcha'íre' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'íj pu jin a'íjmaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyi'írij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Sijta mua'aj caxu che' a'yan tyi'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'íj pu'ríj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiqee jimi séejre' i júuricama'ra' i Círíistu', capu Círíistu' jitze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tipua'aj i Círíistu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'íj pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyéwira' huamu' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séejre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Círíistu', a'íj pu ajta jaatájuuritye'sij i sij jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

¹² A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'ij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij sij huácu'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', sijta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Sijta mua'aj caxu a'íjna ancuriáa' i júuricamej ti'ij ca'nyérij jin tyajamuata'ijtye'en sij sij sijta jatziinya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye', sulu a'íj pu a'íjn pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej sij sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'íj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tijn: "Muáaj paj tavástara' pué'een." ¹⁶ Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tij pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Círíistu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Círíistu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápu'ij naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tij je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un ti'ij huataséjre'en i tavástara'. ¹⁹ Ajta ti'ij na'aj i ti a'yan tyi'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'íj mu jajchó've' a'íjna xicáara' ti'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Ji'nye néijmi'i ti'ij na'aj tyi'sejre' seequéj pu tyi'huó'ruu ti'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtoo ti'ij jaajácuare'en majca'huáye, ²¹ néijmi'i i ti tyi'sejre' pu tyi'ijchó've' a'íjna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuáye'ej, ti'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyi'een jo'tij na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij ti'ij tipua'aj íitaj ootacu'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'íjn pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'tarátzii'ri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan

tyetye'ejcho've'ej ti'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, ti'ij ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. ²⁴ A'yaa pu een jin Dios ti'rájtooo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyerij jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'táj tyi'táj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuüire' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajámua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'táj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij huatyényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij ti'ij i tiqee tya'ancurií'rej, ji'nye capu i'ríj ti a'táj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'íjma i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'íj pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjma i ti jahuoo i júuricama'ra', ji'nye a'íj pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'huüire' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'ín tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj jaxie've', a'íjma i ti arí a'ín hua'antýihuoj ti'ij tyi'táj jin tyihua'antýarujtje'en. ²⁹ Ajta a'íjma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'mua'ajca'aj, a'yaa pu tyihua'antýihuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjma i yójra', ajta ti'ij a'ín pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íjma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antýihuoo, a'íj pu ajta huo'tajé, ajta a'íjma i ti huo'tajé, a'íj pu tyámua' huó'ruuj mej mij ji'r'éenya'aj huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íj pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapua' nyuucacaj, capu i'ríj ti a'táj ta'antýipua'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyíto'tyéchootzej i juyój, sulu a'íj pu tyu'tá' ti'ij huámui'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxie'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciriístu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihua'xajtzi' a'íjma i Dios ti hua'antýihuoj? Dios pu a'ín pue'éen i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íj pu a'ín pue'éen i Ciriístu' ti huamuá', ajta je'en huatájuuricaa', iíjij pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íj pu'ij taatyáhuüire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entýi'uunaj ti'ij i Ciriístu' quee che' taxie've'ej? ¿NyiQUIJ tipua'aj tyi'táj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'táj ta'itziitya'aj, ca' tipua'aj je'ej pua'aj máta'uuriáj, nusu tyatájcuaj, ca' tipua'aj tyej quee je'ej tyéejviicue'raj, ca' tipua'aj tyaj huácu'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tijen:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácu'nyij, a'yaa mu ta'uurej matí'ij a'íjma i cánya'xi i maj huá'cui'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciriístu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tiqee tyi'táj tye'entýi'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatyá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácu'nyij, na'ríj i maj tajapua' tyí'huüire' i Dios jimi, na'ríj a'íjma i maj tyí'huüire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'rici' i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ tipua'aj i ti jéetze' ájtjeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajitje', tyi'táj tina'aj ti a'yan séejre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'táj tye'entýi'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyej i Ciriístu' jimi, a'íjma i Jesús ti tavástara' pue'éen.

9

Dios pu hua'antýihuoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' i Ciriístu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úumua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyí'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaamujritye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' tipua'aj i'ríitan na'ránajchij ti Ciriístu' manúreenyij, ti'ij na'antýipua'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ránayej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íj mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjma i naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucacaj je'ej ti tyá'ra'nyúiche', majta a'íjma, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, majta a'íjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mu'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íj mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ránayej a'íjma i Ciriístu' ti ajta a'ín pue'éen i Dios i ti néijmi'i jin antýuuma'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'táj huüria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íjma i maj a'íjci jitze eeránayej i Israel, camu néijmi'i ji'r'é'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pue'éen a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tijin: "A'íj mu a'ín

pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyi'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanye, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri, a'íi mu a'íin pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i Abraham tñjin: "A'náj nyaj nyerij a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'táj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pu'i' een, na'ríij ti je'ej pu'a'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tñjin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuüre'ej a'íjci i ti pá'ri'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tñjin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'üre' a'íjci i Esau." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'íin séej avá'huonyij, je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'táj jin huarij.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jin a'yan tyetu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pu'i' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tñjin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'táj tina'aj ti a'yan tyina'ránajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'táj ti ajta a'yan tyina'ránajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'táj a'íjci jime' je'ej ti jusiij tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'táj jin tyi'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'ijtaca'aj tñjin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyáaruptye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyi'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íiyaj i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu've' a'táj ti a'yan tyina'ránajchi, ajta a'yan tyá'tá'caa ti a'táj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'táj ti ajta a'yan tyina'ránajchi.

¹⁹ Ajta a'táj pu a'yan tyu'taxájtaj tñjin: "Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyi'pua'ritye', tipua'aj a'íin jusiij a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¡Pajta muáaj tyáati'! ¿A'tanyij paj pué'een pej pij a'yan tyi'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyinatyátaahuaca'?" ²¹ A'íjna i a'táj ti xá'rij tyi'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xarj jime', ti'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtee ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tina'aj tyi'huüre'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'íin néijmi'i putyi'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íjma jimi i ti a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'íin tyihua' tyihuo'tyájtjoo a'íjma i ti hua'ancu'vaxi', ajta anaquej tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Oseas tñjin:

A'íimaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj,
a'yaa nu huo'támua'sij tñjin mu'rrij nyetye'ítyeristyamua' pué'een,
nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj,
a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tñjin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tye'ítyee yee:

"Mua'aj xu quee nyetye'ítyeristyamua' pué'een",
a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaa tñjin: "Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu ti'ij i séj ti á'a ja'ajtyáajca' jo'táj ja'va'ástimee i jájrij, capu néijmi'caa huüre'en ti'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiyé'tzín pu i Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua." ²⁹ A'yájna ti'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tñjin:

Tipua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche',
tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'uréenyijche',
ti'ij tyihuo'ruuj i maj á'a jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetu'taxájtaj a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuocca'aj mej mij ji're'nye'ej huatya'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huocca'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyi'ijta mej mij ji're'nye'ej huatya'itzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuocca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee

a'fjna jitze tyi'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'táj jin rijcaa.
³³ A'fj mu jin huamué'tichej a'fjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'fjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:
 Nyáaj séej tyéviy huata'ityij a Sión,
 a'yaa pu tynaatyáhuuie'ej ti'ij i tyetyéj i maj jitzán éjcataj i tyétyacaa,
 ajta i ti jitzán tyi'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzejta', nyajta a'yan tyá'huaviiij i Dios ti'ij a'fjn hue'rátóonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej sij jéehua jaxie've' sij jaatyáhuuie'en i Dios, ajta a'fjna i sij jin jaxie've' sij sij a'yan huárinyij capu a'fjna jitze aróoca'nyej i ti ji'réc'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej ti i Dios a'fjn pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeítye, jujímua'aj xu sij a'yan tyá'huo sij sij ji'ré'nyej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan ricj je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'táj ji'rénnya'aj jimi huatyá'itzeere'en a'fjci jimi. ⁴ Ajta a'fjna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta a'fj pu antyipuá'riaca' ti'ij i Ciriistu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij sij néijmi' tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'fjci jime' sij tyá'antzaahuatye'en i Ciriistu' jimi.

⁵ Ajta ti'ij a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'fjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijn: "A'táj ti ja'rá'astijre'en a'fjci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi' a'fjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i ti jin a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'fjna jimi i maj jitzán ricj'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tijn: "Capáj a'yan tyi'mua'ajcaj mua' tzejta' yee: ¿A'tanyij tajapua' jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'fjci i Ciriistu'", ⁷ na'rij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátóonyij i Ciriistu' hua' tzejta' i maj merj huácuij." ⁸ Tyi'tanyi na'aj puty'xaj i ti a'yan yee: "A'fjna i nyúucarij a jimi pu séejj pu a'fjci jitze i paj jin ma'úmua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzejta'." A'fj pu a'fjn pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Tipua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzejta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuurityej, aj pu i Dios muirátóosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en ti'ij muáahuuie'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj ti i Jesús a'fjn pué'een i Ciriistu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "A'táj ti tyá'tzaahuatye' i Ciriistu' jimi, capu a'náj huatótyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimi, a'fimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye siij pu'uj a'fjn pué'een i ti néijmi'caa tavástara', ajta néijmi' tyihua'tá'caa je'ej ti siij ajta siij tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn: "A'táj tina'aj ti a'yan tyaatáhuoosij i tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿tari'ny tyi'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimi, tipua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyi'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, tipua'aj mequee xu jáanamujri' ti a'táj jitzán ma'can tyihuo'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namuajran, tipua'aj quee a'táj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihua'ixaatye'en i nyúucarij tipua'aj mequee huata'ityi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'fj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: "Huápu'ij mu naa huasé'rin a'fimaj i maj huata'ityi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

¹⁶ Ajta camu néijmi' ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyi'een ti'ij tyu'taxájtaca' a'fjna i Isaías tijn: "Tavástara', ¿a'tanyij ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyerj huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyi'een, aj pu i a'táj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij jáanamujri' i nyúucarij, ajta a'fjna i nyúucarij a'fj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciriistu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyi'ihuo' tijn: ¿Nyiquij mequee jáanamujri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamujri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijn:

Néijmi'que' pu huánamuajre i huá'nyuucaa,
 ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namuajrej jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.
¹⁹ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'ihuo'sij tijn: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'fimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéj pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tijn:
 "Nyáaj nu jamuaatá'sij sij tyíchueerej
 a'fjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een,
 nyajta jamuaatá'sij sij tyinyinyu'caj a'fjma
 jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéj muá'ra'nyij."

²⁰ Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijn:
 A'fimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'fj mu náatyoj,

nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.

²¹ Ajta i Isaias a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijn: "A'náj tina'aj nu huo'tyáhuú i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuoj'óitej."

11

I Israel Dios ti ja'antyíhuoj

¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Benjamín jitze eeráma'can. ² Ti'ij na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequéé jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj ti á'xaj i Eliás, ti'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn: ³ "Nyavástara', mu'ríj huo'cuíj a'íjma i maj muéetzij jitze ma'can tyi'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyi'mu'vejritaca, nyáaj nu'uj nyij nyasíj huatýá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamui'."

⁴ Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijn: "Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee ava'huoj i maj quee a'náj jaanájchaca' a'íjci i Baal." ⁵ A'yaa mu cha'taj mana'aj cí tyi'tyesejre' ijíj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een, a'íjma i ti Dios juxié'ví'ra' jín hua'antyíhuoj. ⁶ Ajta títua'aj i Dios hua'antyíhuoj juxié'ví'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj tyityeyúucha'íca'aj, jí'nye títua'aj a'yan tyi'eenye', capu che' tyi'tíj je'ej tyi'huúire' i ti jín Dios hua'antyíhuoj juxié'ví'ra' jime'.

⁷ ¿Jí'nye na'quíj? A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj, majta a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj, a'íj mu xaa ja'ancuriáa'. Jí'nye i séecan huápu'íj mu quee tyihuoj'óiteeca'aj, ⁸ a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijn: "Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíj een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu majta yó'itej i maj janamuaj." ⁹ A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'íjna i David tijn:

Miche' a'íjna jín huavívi'huaj i maj jín tyi'ye'estyaa,
mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij,
Che' i hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu huí'rátoosij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo' tijn: ¿Nyiquij huápu'íj néijmi' i jín muo'vátzij i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mat'íj a'íjma quee a'yan huáríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma pu'ij huáhuú i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatýá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jín tyícheueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuú a'íjna i maj jín huamué'tichej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jín huo'tyáhuúire'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íjma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyi'tíj nu jamuaaté'xaaty'e'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Jí'nye Dios pu a'íjma jimi naata'ityaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jín jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jín jamuaatyáhuúire'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetyeítyeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íjma tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Jí'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuú mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jí'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjveej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácuí'jca ¹⁶ Jí'nye títua'aj a'tíj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i tinaquééj jaatyátaahuaca', néijmi' i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityí'huaca'. Títua'aj i Dios jimi huatámu'vejrityí'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi' i pu i ciyáara' ajta huatámu'vejrityí'huaj.

¹⁷ A'íjna i aseítuunaj, i maj a'ín pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cáaca tye'entyiná'xij i pi'ístáara', majta je'en séej antyivi'itye i pi'ístáa ti séej jitze ma'cantaca'aj i aseítuunaj ti jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'ín pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseítuunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'íjna jín óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Títua'aj a'yan siaríjca, xo'támua'reej tíquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: "Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzi na'antyyivi'ijtye'en i ciyéj jitze." ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'ijci jitze tyitye'ejtyáma'can a'ijci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'ij xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatzi'nye'en i Dios. ²¹ Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'ijci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ²² Siata'aj a'ijci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyi'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'ij a'íjma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'ijci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua'tyajamuaatá', na'ríij sequée a'yan huárinyij a'íi pu ajta majamúuhua'xij. ²³ Ajta tipua'aj a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antyyivi'ijtye'sij, ji'nye a'íi pu jaayi'tin ti a'yan huárinyij. ²⁴ Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antyyina'xij a'ijci jitze i ciyéj ti jusíij ajnyéj, ti'ij jamua'antyyivi'ijtye'en a'ijci jitze i séej i maj ja'tyáhuii, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'ijci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'ríj ti i Dios ajtáhua'aj hua'antyyivi'ijtya'xi'in a'ijci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'caantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuo'j'itej, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ²⁶ Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huíire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'íjna i ti hui'rátosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuíire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucaríj i ti jin i Dios hui'rátosij, a'íi mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'ijci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáhuíire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyihuo i hua' huásimua'ci'ij. ²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucaríj i ti jin huo'tajé. ³⁰ A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'ra'astijrej i Dios, ajta ijíij maj quee já'astijrej i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. ³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij ijíij quee tyá'astijrej, ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vaxij a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamua'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'ijci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápui'ij tyu'yi'tin i Dios, néijmi' pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayi'tin ti jaataxá'je'ej ti a'íin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tzíiria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayi'tin ti tyámua'tyé'e'ixaatye'en? ³⁵ ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuúire'en? ³⁶ Ji'nye néijmi'i pu a'ijci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyi'sejre'. Tyíche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzi're'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuámua'tyaja'muahuavíij, a'íjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatoosejrataj ti'ij mu'veríj ti júuríj, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij siaj sij júuríj huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyyoomuámua're'ej siajta seequéj tyi'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti i Dios tya'axié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ránajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'tzeeria'aj.

³ A'ijci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj tíquee síij tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyyoomuámua're'ej, siajta a'ijci jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuaatájé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu síij na'aj i ti jitzán tyi'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyi'huíire', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciriistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuüre'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin tipua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ tipua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuüre'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en. Ajta i ti a'yan tyaac'íj ti tyihuo'mua'tyej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaac'íj ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaac'íj ti a'íjma tyu'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtje'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta a'íjna i ti huá'huüre' i maj japuéjztitajej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyi'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i ti xá'puí'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej tí'íj siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyi'ra'aj jujimí tyícha'íj.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuúria'aj i tavástara' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'íjchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin japuéetzij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios. ¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihua'ítziitje' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj ja'muamua'reej. ¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej pua'aj ja'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritje' i a'íjma jamuán i maj juxaamujritje'.

¹⁶ Tyámua' xu huojomua'raj séej siajta séej. Caxu ootzáahuatye'ej, sulu siata'aj antyóoxie're'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyi'tyóotzáahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'í'tin.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj ja'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyi'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tyeityee.

¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojomua'raj néijmi'caa i tyeityee. ¹⁹ Nye'ihuámua' mu nyaj ja'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíj: "A'yaa pu nyéetzij tyi'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyi'najchitan, a'yaa pu tyi'xaj i tavástara'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíj: "Tipua'aj i'cuataj a'íjna i ti muájcha'íire', pata'aj tyáacue'tjej, na'riij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij tí'íj a'íjn huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'íjn mua'antymué'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antymué'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'puí'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antiyhuo, a'íj pu a'íjna jin tyihua'antyaárujtye'. ² A'íj pu jin a'íjna i tíquee huá'astijre' a'íjma i maj tyityatatyj, a'íj pu quee ja'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua ravesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tzánye'ej a'íjma i maj tyityatatyj? Tyámua' paj tyityá'cha'íj aj mu mij i maj tyityatatyj jamua'reeren paj quee tyi'tíj jin á'titzeere', ⁴ ji'nye a'íj pu i Dios jimi tyi'tyéjvee tí'íj muáacha'íjn. Ajta tipua'aj je'ej pua'aj petyi'tyácha'íj, aj paj xaa hua'tzánye'ej puá'mej, ji'nye a'íj pu a'íjna jin antyúumua'reej tí'íj puéjtzij muata'an, a'íj pu jin tyi'huüre' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyityatatyj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyi'najchita' a'íjma jimi i maj tyityatatyj, ji'nye a'íj mu tyi'huüre' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ránajchi. Tipua'aj petyé'cha'íj a'íjma jimi i maj tyityatatyj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'riij mámuajjive'ej a'íjci jime' i paj tyi'to'raaca, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuatye'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ránajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'tíj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeityee

a'ñ pu arí ja'ra'astej a'ñjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tijn: "Capáj axana'ciria'aj, capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj", néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yu'si' tijn: "Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyéviij, ja'yájna patí'ij asíj tyá'xie've'." ¹⁰ A'ñjna i ti ztáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeityee, capu je'e'j pua'aj huá'uurej i tyeityee, a'ñ pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyí'mua'reerij je'e'j ti ijíj tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reerij ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'rij jéetze' véjri' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán Dios tajapúa huatányuusij, quee xu a'yan tyí'véjri'tacaj tyati'ij anaquéej tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'rij jéetze' huatíca', a'ñ pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciriistu' tajapúa huatányuusij, a'ñ pu jin, tyiche' tyu'tapúa'citaj a'ñjci i ti je'e'j pua'aj tyí'een, je'e'j tyaj anaquéej rijcaa, tyiche' a'ñjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna ti'ij i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej ti'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyitacha'ij mati'ij i tyeityee i maj nyéeri'iste' maj huaci'ij. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeityee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'iin a'yájna ti'ij tyí'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'ñjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, caxu a'ñjna huococaj siaj sij a'ñ ará'astijre'en i ti je'e'j pua'aj een i ti já'muatzajta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatye'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeveej a'ñjci i tiquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'ihuo'raj je'e'j ti a'ñn tyi'tíj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyí'mua'tzej ti i Dios tyi'tá'caa maj néijmi'i tyí'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'e'j ti tyí'een i Dios jimi, a'ñ mu'uj tyí'cua'caa i ti tye'e'jnye'j a'choota'. ³ A'yaa pu'ij, a'ñjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuatya' a'ñjci i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'ñjna i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'e'j tyá'xajta a'ñjci i ti néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyij mu'áaj papué'een pej pij je'e'j pua'aj tyá'xajta a'ñjci i ti séej jimi tyí'huüre'? Tipua'aj tyámua' huá'rinij nusu quee, a'ñ pu'uj jamua'reej i ti tyé'ijtye'. Ajta a'ñ pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin ti'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tya'tacaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápua'pua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'ñjna i ti a'yan tyé'miteeraste' ti séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'ñjna jin tyeetyátzaahuatye'sij i tavástara'. Ajta a'ñjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'ñjna jin tyé'tyojtz'i're' i Dios, ajta i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'ñjna jin tyí'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'ñjna jin tyé'tyojtz'i're' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tíj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'mui'nyij je'e'j ti jusíj tya'axié'vi'ra'. ⁸ Tipua'aj tyajuurij, a'yaa tu tyí'tyajuurij tyej tyij tavástara' huatyáhuüre'en, na'ríj táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'ñ pu jin tipua'aj tyajuurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'ñ pu jin i Ciriistu' tajitzé ma'can huamu', ajta je'en huatájuuria'ca' ti'ij hua' vástara' pué'eenye'ej tá'ra'nyij a'ñjma i maj meríj huácuij, ajta a'ñjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij mu'áaj je'e'j pua'aj tyá'xaj a'ihuára'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'ñn to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijn:

A'ñjna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyitunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹² A'ñ tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'e'j tyaj tyi'tíj jin huaríj.

¹³ A'ñ pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'e'j pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huatá'uurej ti'ij quee síj ta'ihuára' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rienyij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj séejre' ti je'e'j pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi ti tavástara' pué'een. Ajta tipua'aj síj a'yan tyí'mua'ajcaj ti je'e'j pua'aj tyú'uurej, a'ñ pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'ñjna jime' je'e'j paj mu'áaj tyi'tíj tyí'cua'caa je'e'j pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuára', a'ñ paj jin quee che' jaxie've' a'ihuára'. Che' quee a'cueráj jin jo'hu'tzi'ñ

ja'ihuáara', ji'nye Ciriistu' pu'rjítzán ma'can huamuá'.¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en ti je'ej pua'aj tyú'rinyij i ti naa tyí'een ja'mua jimi.¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'tij i Dios tye'é'íjtaj, capu a'áin juxie've' je'ej tyaj tyi'tj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.¹⁸ A'ájna i ti a'yan tyá'huüre' i Ciriistu', tyámua' pu tyé'tyojtzí're' i Dios, majta i tyeítyee a'yaa mu tyá'mua'reeren ti a'áin tyámua' tyi'tyevij.

¹⁹ A'áj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'neye tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuüre'en.²⁰ Caxu yó'jipuan i muárie'ria'ra' i Dios a'ájna jime' je'ej siaj tyi'tj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'áin pu'uj quee xá'puí' tipua'aj tyi'tj puáacua'nyij ti séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'áin pu yo'riésij i ti jin tyá'tzaahuatye'.²¹ A'áj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'riij siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tj je'ej uuriaj ti'ij quee síij ja'mua'ihuara' tyi'tj jin ootyá'ítzeere'en.²² A'ájna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'ájna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti quee jumua'tziira'aj jin óoxijtye' je'ej ti tyi'tj jin ricij.²³ Ajta i ti quee tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'xa'puí' ti tyi'tj huáacua'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'áj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'áin pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tj tina'aj ti jin a'tj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'áj pu jin ootyá'ítzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íij i taxa'aj tyeítyee jimi

¹ Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'áijma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'áj tyana'aj huooaj je'ej ti ityájma tyita'ráanajchij.² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en i taxa'aj tyeítyee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'.³ Ji'nye capu i Ciriistu' a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti a'áin tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'áj jimi tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'ájna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajata'aj nyéetzij pu naaci'ij."⁴ Néijmi'i i ti anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' ti'ij tyitáamua'tyej, ti'ij a'áin ca'nyijra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi.⁵ Ajta i Dios i ti ca'nyijra'aj tyu'tá'caa ti ajta tyámua' tyitaatyéjeevij, a'áin pu jamuaatyáhuüre'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'ij tyaari'rej i Ciriistu' jimi ti ajta Jesús pu'é'een,⁶ siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti vástaria'ra' pu'é'een i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'é'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna ti'ij i Ciriistu' mua'ajmaj tyajamuataaxié've'ej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios.⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciriistu' a'ájna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuüre'en a'áijma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri' a'áijma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'ájna jin huataséjre'en ti Dios aróo'astej je'ej ti tyi'tj jin tyá'tóorasij.⁹ A'áj pu jin mujo've'mej mej mij majta a'áimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájci jime' ti a'áin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'áj nu jin tyimuataatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tijin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua'me'en pu'é'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tijin:

Síij pu eerányesij a'ájci jitze i Jesé,

a'áin pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'áimaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij ti'ij a'áin hui'rátóonyij.

¹³ Ajta a'ájna i Dios i ti ca'nyijra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'áin tyámua' tyajamuata'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ryte'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'áin ajta tyámua' jamuá'uurej siaj sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'ájci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyitye'yúucha'ij séej jamuán siajta séej, siajta jaayi'tin siaj tyámua' tyi'huóo'ixaatye'en

séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'ijna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'tíj jime', siaj sij quee yó'hua'nán. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nán ti i Dios juxié'vi'ra' a'ijna jin tyina'antyáarujiyey, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'exaaty'e'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij majta a'íimaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij tí'ij nu vérij ti síij jaatyájtóo i Dios jimi, a'ijna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'ij nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huüre' i Dios, ¹⁸ ji'nye canu a'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tíj jamuáa'ixaaty'e'en, sulu a'ij nu'uj je'ej ti i Ciriistu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuaty'e'en i Dios. A'yaa mu a'ijna jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tíj jin ricij, ¹⁹ a'ijna jime' je'ej nyaj tyí'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'ij nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'ij nu jin néijmi'que' nyerij huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciriistu', tí'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliriaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyi'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaaty'e'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciriistu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tij arí síij tyojo'muariej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yú'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'íi mu jaséjran a'íjci i tiquee eexúj a'tíj huo'té'exaa,
majta yo'itéej muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamujri'.

Pablo pu jaaxá'puí'intarej tí'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'ij nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyerij mue'tíj a'yan tyaaxá'puí'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyerij antyinyaci'ij i nyaj jin tyu'muariej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyerij a'chu pu'a'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuüre' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'puí'intarej maj huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'puí'intarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinyij, ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuó'táhuüi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'ij mu jin majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu nyij nyati'ij huo'tatúüre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'tíj ta'itziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuavij nye'ihuáamua' a'ijna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios tí'ij a'áin nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj quee já'astjire' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'ijna jin jahuooaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuüre'ej, ³² a'yaa xu huárinyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi típu'a'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápu'a'ritey'e'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íjma i ti huá'muajtye'

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'ijna i Febe tyámua' naa tyihuá'huüre' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna tí'ij tyi'tyéevijtíj i tajimi i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuaty'e', siajta néijmi'i jin jaatáhuüre'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'íi pu arí muí'caa huatáhuüi i tye'tyee, ajta pu nyéetzij naatáhuüi.

³ Siata'aj jaatatyótye'en a'íjci i Priscila, siajta a'íjci i Aquila, a'íi mu nyaj jamuán tyí'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuüre'en i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'íi mu jéehua huápu'ij naatáhuüi, majta a'ij jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuaty'e'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyótye'en a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej

i Priscila, ajta a'ijna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtje'en a'ijci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquééj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'ij huatatyójtje'en i Mariia, i ti arí jéehua tyu muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtje'en i Andrónico, siajta i Junias, a'í mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtje' a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, j'i'nye a'í mu anaquééj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtje'en a'ijci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtje'en a'ijci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'ijci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtje'en i Apeles, a'í pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'íijma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtje'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtje'en a'ijci i Trifena, siajta a'ijci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'ijci i Pérsede, i jéehua huápui'ij arí tyu muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'ijci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', j'i'nye a'í pu a'yan tyináacha'ij ti'ij nyaj yójr'a' pu'é'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtje'en i Asincrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'ijci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íijma i ta'ihuámua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'ij huatatyójtje'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta i Olimpás, siajta néijmi'caa a'íijma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatotyójtje'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi. Néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi, a'í mu yajá'muatyojtje'.

¹⁷ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íijma i maj quee xá'pui' ricij i maj majta merij ajtacj a'ijci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tje'. Siajta ajtaciínyej a'íijma jimi, ¹⁸ j'i'nye camu a'íimaj jahuúire' i tavástara' ti ajta Ciríistu' pu'é'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj juúimua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuaj nyúucarij jime' ti naa namuajre' a'íijma i tye'ityee i maj quee tyi'tij jin á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. A'ij nu jin nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyuúcha'ij je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'ij i Dios i ti tyámua' tyitaatyápua'rij jiye'tzín tye'entyipua'ritye'sij a'ijci i tyiyáaru' ti'ij jamuaata'an siaj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. Che' i tavástara' a'íijna i Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'í pu yajá'muatyojtje' i Timoteo, i ti nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'íijna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pu'é'een, i nyaj á'yu'xaj a'ijci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyojtje' i tavástara' jitze ma'can.

²³ A'í pu ajta yajá'muatyojtje' i Gayo. I nyaj jimi yahuácax, a'í pu tyámua' tyihuá'cha'ij néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyojtje' a'íijna i Erasto i ti a'íijna jin tyi'tyéjvee ti túmii síire'ej, ajta a'íijna i ta'ihuáara' Cuarto.

I ti jin ja'antypuá'rij

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i ti jaayí'tin ti ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyityetyuúcha'íij a'yájna nyati'ij nyerij tyajamuáa'ixaa a'ijci i nyúucaria'ra' i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'é'een. A'íijna i nyúucarij, a'í pu a'íin pu'é'een i ti Dios jin arí tyitaataséjra i ti aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta iíij i Dios arí taataséjratyej a'íijna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj, je'ej ti i Dios i ti jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íijna i ti aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'é'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij i ti anaquéej jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'ca

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuüre'en i Ciriístu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyoytye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciriístu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tatóataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzire' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios serij néijmi'i tyá'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuí'rii, i siaj jin tyihuo'té'exaaty'e'en i tyeíttyee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'táj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciriístu' tyámua' xu tyá'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyí'táj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipúa'rej, ti'ij quee a'táj tyí'táj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nye' a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tyá'róo'astej je'ej ti tyí'táj jin tyá'tóoraj, a'íj pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuavíij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyí'mua'astáj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pui'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyámua'reeri', a'íjmaj mu a'yan tyinaaté'exaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujímua'aj jujaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tjin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tjin: "Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can"; majta a'yan tjin: "Nyáaj nu Ciriístu' jitze ajtyáma'can." ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciriístu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tyá'tá'ca' i Dios nyaj quee a'táj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'táj huatáci'pej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huá'íhuaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeíttyeristyamua'me'en a'íjci i Estefanas, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhuaja' huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciriístu' nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'ájna jin nyojo'ta'ityaca' nyaj huápui'ij tyu'í'in nyej nyij tyí'táj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciriístu' ti huamu' i cúruuj jitze.

Ciriístu' pu a'ín pué'een i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciriístu' huamu' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyí'táj je'ej tyí'tyáhuí'rii a'íjmaj i maj jo'vátzij, ma' ajta a'íj pu a'ín pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios ti'rátoosij. ¹⁹ A'yájna ti'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjin:

Nyáaj nu huojo'rieeraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'í'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'ájna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihuá'mua'tyey, i riij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyí'táj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu ari jaataséjrataca' ti quee tyí'táj huüre' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'íjmaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íjmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'ín tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátoonyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyí'táj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huo' maj jéehua tyojo'itéej

muá'ra nyij, ²³ tyajta ityáj, a'j tu huá'ixaatye' i Ciriistu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'fi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tíquee tyi'tj huúire', ²⁴ majta a'íjma i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'riij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjma i Ciriistu' a'fi pu a'ín pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjma i ti a'yan huá'sejratye' tíquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayi'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tye'ityee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i tíquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tye'ityee.

²⁶ Nye'ihuámua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'tj jin tyityatatyíj nusu i maj a'íjma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íjma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj a'yan tyúusejratj tijin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'íjma antyíhuo i maj quee tyi'tj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyíj. ²⁸ Dios pu hua'antyíhuo'aj a'íjma i tye'ityee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'tj je'ej tyí'mua'reej, ti'ij hua'antyipua'aj ritye'en a'íjma i maj tyityatatyíj. ²⁹ A'yaa pu quee a'tj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuu'i i Ciriistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciriistu' a'ín pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapua huatányuunij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'j pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin: "Tipua'aj a'tj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjma jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna á'xaj i Ciriistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuámua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'axa'atye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjma jin tyajamuá'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'tj mua'reerimu'ca'aj sulu a'j nu'uj i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenye-vivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tziinya'ca'aj. ⁴ Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuá'ixaa i nyúucarij, canu a'j jin tyajamuá'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamuá'antymue'tij nyajamuaséeraty'aj nyaj a'íjma jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'j jitze aróoca'nyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'íjma jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'íjci i ti aviitzi'huaca'aj a'íjci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íjma i maj meríj néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'fi mu xaa a'íjma jin tyajamuá'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'íjma i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íjma i maj tyí'ijta i maj majta meríj yo'riésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'fi pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj ti a'yan tyaaxá'pui'ntarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'íjma i ti huápui'ij naa huasé'rin. ⁸ A'fi pu a'ín pué'een i maj quee yo'itej i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, ji'nye tipua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápui'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin: Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi i maj jaxie've', tyi'tj tíquee xu a'náj a'tj me'ye'sej ti ajta quee a'tj a'náj me'ya'namuaj, je'ej tíquee ajta a'tj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'fi pu a'ín tyi'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyej a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra', ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápui'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyij pújoorej ti jamua'reej je'ej ti tyí'mua'tzej síij i ajta síij i tyáati'? A'fi pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'fi pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'tj jimi tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'íj ancúriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'j tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'iteej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'. ¹³ A'yaa tu tyí'xaj a'íjci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i Dios, catu a'íjna huá'ixaatye' i tyaj tajámua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'tj ti a'j jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íjma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Ajta a'ájna i tiquee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj huüre' a'ájna jimi i a'táj. Capu i'rij ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. ¹⁵ Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyi'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'áj ooxijtye'en. ¹⁶ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “¿A'tanyij jú'mua'ree je'ej ti tyi'mua'tzej i tavástara'?” ¿A'tanyij jaayí'tin ti tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tzíria'ra' i Cirístu'.

3

Tyaj néemi'ij tyi'muarie' i Dios jimi

¹ Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en ti'ij a'ájma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'ájma i maj moochán jitzán ajtyáhuixij i Cirístu'. ² Tyi'táj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna matí'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta ti'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxieji'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij matí'ij a'ájma i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Tipua'aj síj a'yan tyi'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can”, ajta i síj a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can”, a'yaa xu ricij matí'ij a'ájma i tyetyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyij pué'een a'ájna i Apolo? ¿A'tanyij pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuüre' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'ájna tyitaata'ij séej ajta séej. ⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaaj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'. ⁷ A'áj pu jin a'ájna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaaj, camu tyi'táj jin juxie've', sulu a'áj pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáciirej, a'áj pu a'ájna pué'een i ti juxie've'. ⁸ I maj tyi'huaste' majta i maj tyi'ipuaaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuotá'sij je'ej ti síj ajta síj tyu'muáriej. ⁹ Néijmi'i tu tyi'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyi'huüre' ti'ij jo'tij tyajá'huasti' siajta ti'ij chí'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij. ¹⁰ Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyi'muarie' ti'ij a'táj ti chí'ij ajtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'ij nyej nyij ja'tátaahuaxi'in a'ájna i ti japuan ajtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta síj pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyu'muárie'en, ¹¹ ji'nye capu a'táj pújoorej ti ajtáhuaja séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'ájna pué'een i Jesús ti ajta Cirístu' pué'een. ¹² A'ájna jitze i ta'tátaavijhuaj pu i'rij ti a'táj tyi'táj japuan ajtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'rij tyetyéj jime' ti huápu'ij tyá'najchij, na'rij ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huáacixa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti síj ajta síj tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'áj pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'pu' metyu'muáriej síj ajta síj. ¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti síj tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'táj je'ej ti tyá'ráanajchi. ¹⁵ Na'rij tipua'aj huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'táj a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i a'táj ti xie'chui' jáahuu' i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ájna pué'een i chí'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'táj jaatyú'uunaj i chí'ra'an i Dios, Dios pu ja'antypua'aritey'sij a'ájci i a'táj, ji'nye i chí'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'ájna i chí'ra'an mua'aj xu a'ájna pué'een.

¹⁸ Che' quee a'táj jucuanamuaaj, tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyojó'itej i'yan ti tyi'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij ti'ij i tiquee tyi'táj mua'reej, ta'aj ij ji're'can jime' a'ájna pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yi'tin i'yan i cháanacaj japua capu tyi'táj huüre' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Dios pu hua'vivi'ran a'ájma i maj jéehua tyu'yi'tin a'ájna jime' i maj tyi'hue'tacaa.” ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: “Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'táj huüre' je'ej maj tyi'mua'tzej i maj jéehua huápu'ij tyojó'itej.” ²¹ A'áj pu jin, che' quee a'táj óotzaahuatye'ej a'ájci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyi'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'táj ricij i'ijij, je'ej ti ooj atyojo're'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyi'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'áj xu jitze ajtyáma'can i Cirístu', ajta i Cirístu' a'áj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyi'muarie' a'ájma i Dios ti hua'antiyhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma tí'ij i a'tyán maj jahuüre' i Ciriístu', tyaj a'áj jin antyítamua'reej tyej tyij jamuámua'tyej i tí avíitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'ájna i maj tyi'táj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' tí tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' típu'a'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríij a'áimaj manó'xíjtye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyahta nyasíj á'nyaxíjtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, típu'a'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríij xá'pui' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'áin pué'een i tí ná'xíjtye'en. ⁵ A'áj pu jin, caxu tyi'táj á'xíjtya'aj tí'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'ájna i tavástara', tí'ij a'áin jaataséjrataj i tí ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'áin pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítýee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej tí tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyahta ja'mua'séeratye'je'ej tí ricíj a'ájna i Apolo nyahta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricíj, siaj sij quee a'yan ríjcaj je'ej tíquee tyé'yu'si', ajta tí'ij quee a'ájno'ótzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siahta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzaajta' i tyeítýee? ¿Tyi'tanyíj péjcha'ij tíquee i Dios muaatá'? Ajta típu'a'aj i Dios néijmi' i tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuxáa asíj pupáa'uuree'j?

⁸ Xu'ríij mua'aj huoochíjtyaanyi'taca', siahta seríj néijmi' i tyí'ijcha'ij tyi'táj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siahta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'túzuj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua'jamuán tyu'tá'íjtaj. ⁹ A'áj pu jin a'yan tyina'miteeraste', tí ityájma i tyaj huata'ityi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuuii jo'tíj quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huácui'iihuaj. Tu'ríij a'tzisi' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapuá'já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'ájna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre' i Ciriístu', a'yaa mu'axaj tyaj nu'uj tatímue', siahta mua'aj, i Ciriístu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siahta mua'aj néijmi' i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'týese'. ¹¹ Tí'ij na'aj yatij je're'nyej ajta íjij, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'ájci jime' tyaj tajcu, tyajta i'cu, ajta cáanarij tyatá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítýee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyatá'ijta tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi' i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta matá'ijta i tyeítýee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa nu tojo'mua'raj tí'ij tyi'táj tíquee che' tyí'huüre' íiyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij íjij tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'áj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'ítíj, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tíj tyajamuámua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siahta quee mul'caa tyitáatastýamua'. Nyáaj nu a'áin pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij tí jin Dios jamui'rátoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuixíj i Ciriístu'. ¹⁶ A'áj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuavíij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'áj nu jin ja'mua jimi jaata'ítýaca' a'ájci i Timoteo, i nyaj huápui'ij jaxie've', nyahta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'áin pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciriístu' jimi tí ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyi-hua'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyí'mua'astij yee canu che' a'náj amojotyésejra, ¹⁹ ajta típu'a'aj i tavástara' a'yan tyá'ránajchij, nyáaj nu jiyé'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'táj uuríaj mej quee a'áj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'táj i Dios tyejé'íjtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'ijta, sulu i tí ajta néijmi' i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyíqíjij nyaj a'ájna jin ujo'm'e'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríij nyaj a'áj jin jamojotyésej nyaja'muaxie've'ej, nyahta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' tí síj tí ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'ájci jime' tí jamuán hui'caa i tí jatyévi'tin i táatajra'. Huápui'ij pu a'ájna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricíj. ² Maj siahta mua'aj, a'áj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'áj jin huatóoxaamujritye'en. A'táj tí a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en tí ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta

nyéetzi jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séejre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricíj. ⁴ Siati'íjta' mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íj pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tíjin: "Cíira'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxcaj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipuj, siata'aj sij huóojacuare'en tí'ij a'ájna i cuéjtzij tíquee tyi'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i páan tíquee levaduura' á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto ja'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajtize ma'can tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'este' tyaj tyeríj taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tíquee levaduura' á'naxcaj, i ti a'íin pué'een i tá'tzaahuatyí're' ajta i ti jí're'can jime', che' quee che' a'ájna i levaduura' ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamaat'éxaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtáciinyej i maj íyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápui'íj tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sáanturíj na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj líracíineej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj síj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sáanturíj, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueve'ej, na'ríj ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevíj siaj hua' jamuán tyí'cu'a'ajcaj a'tyán maj a'yan ricíj. ¹² Capu nyéetzi nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xíjtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xíjtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatýítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxiejvi', ¿ji'nye tí'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'íjma huat'éxaatye' i maj jimi séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huó'xa'pui'intari'tze'en? ² ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xíjtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Ajta típua'aj mua'aj siahuá'xíjtye'en, ¿ji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'pui'intare'en a'íjci i tíquee tyési'? ³ ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xíjtye'en a'íjma i maj tajapua' tyí'huíire'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'tíj je'ej tyo'xá'pui'intarej. ⁴ A'yaa pu'ij, típua'aj tyi'tíj jin xúujaxiejvi'raj, ¿ji'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhuí'tyaa i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een jime' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee síj ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi'tíj tyo'xá'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu jujímua'aj siana'aj tyúucha'íire'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'ríj a'íj jin huamué'tichej a'ájna jime' i siaj jujímua'aj jujaaxiejvi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamaanaáhué'? ⁸ Siajta mua'aj, jujímua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamu'a'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyáru'tyij jo'tíj Dios tyejé'íjta' i maj je'ej pua'aj ricíj? Caxu tóoa'care'en ti a'tíj ja'muacuanamuaj, camu ujo'tyáru'tyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sáanturíj, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeítíyee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', ¹⁰ camu majta ujo'tyáru'tyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríj i maj juí'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzi' jin tyí'nahua'. ¹¹ Siajta mua'aj je'cáj xu a'íin pué'eenye'ej, siajta íjij seríj a'yan tyityahuóojacuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'ájna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, siajta a'ájna jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huíire' tyej tyij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj tǵjín: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tǵj uurej." A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néjimi'i tyinyetyáhuu'rii. A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'tǵj uurej, ajta canu jaatá'sij ti a'ǵin na'antyimué'tin. ¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj tǵjín: A'ǵjna i cue'ráj, jucáa jitze pu tyi'huüre', ajta a'ǵjna i jucáa, a'ǵj pu'ljta jin tyi'huüre' t'ǵj i cue'ráj tya'ráyixi'ín. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néjimi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'ǵj jin tyi'huüre' tyej tyij a'ǵjci jin tyi'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'ǵjci jin jaatyáhuüre'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ljta jaatyáhuüre'ej a'ǵjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ǵj i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'ǵjci jime' i ti jin néjimi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Ciriistu' jitze ajtyáma'can a'ǵjna i siaj jatyáhuera'ra'¿ ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i ǵitaj jamuán ti tyi'tyejijve' i jutyévij jime', a'ǵjci i ti Ciriistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'tǵj ja'antýaanaxcaj i ǵitaj ti jatoj i jutyévira', a'ǵi mu séej tyévij mana'aj mij pue'eenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tǵjín: "A'ǵmaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ǵj ti síij na'aj tyévij pue'eenye'." ¹⁷ Ajta tipua'aj a'tǵj ajtyéchaxij i tavástara' jimi, síij pu'uj ajta pue'eenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Sia'ta'aj néjimi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyi'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'tǵj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'tǵj a'ǵj jin tyi'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'ǵi pu je'ej pua'aj joorej i jutyévij. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévíj a'ǵin pue'een i tye'yúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'ǵi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mu'aj caxu jujǵmua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'ǵj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévij jime'.

7

Je'ej ti tyihua'ci'puaj i maj nyejnye'ichej ajta i maj huüichej

¹ Iǵij nu nyijta jamo'riá'hua'xjire'ej i siaj tyinaa'ǵhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ityi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tǵj nyeüichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'ichej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuüichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i ǵiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihua'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i ǵiti' jusǵj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'ǵj pu jitze ajtyáma'can i jucǵn, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusǵj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'ǵj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'ǵj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúújeevej i siaj néemi'ǵj aja'chej, na'riij xaa serǵj siajta a'yan tyaxá'pui'ǵintarej siaj a'tzúj a'tyéevi'ǵj siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj serǵj a'yan huarín aj xu sij siajtáhuua'aj antyóonaxcaj, ti'ǵj quee i tyiyáaru' ca'nyǵjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'ǵjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ǵjtye' siaj sij a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyeetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néjimi'i a'yan eenye' nyati'ǵj nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'ǵintari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'ichej ajta i maj quee xu huüichej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyi'xa'pui' maj a'yan éenye'ej huatya'itzeere'en nyati'ǵj nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huá'riitya'aj maj huóocha'ǵin, miche' huanyéjnye'ichej, majta huáhuüichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhuu'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj merǵj nyejnye'ichej ajta i maj huüichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ǵjci i tavástara' ti jaata'ǵjtaca' a'yan tǵjín: Che' quee ajtáyi'can i ǵira'ra'an a'ǵjna jimi i jucǵn.

¹¹ Ajta tipua'aj i ǵira'ra'an ajtáran'nyij i jucǵn jimi, che' jusǵj huatya'itzeere'en, na'riij quee che' ajtáhuua'aj ja'antýaanaxcaj i jucǵn. A'yaa pu'uj tána'aj a'ǵjna i cǵna'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'ǵj.

¹² Ajta a'ǵmaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihua'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ǵhuáara' ǵira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i ǵiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ǵhuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i ǵiti' ja'antýaanaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucǵn. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'ǵjci jime' ti ǵitaj antýaanaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i ǵiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'ǵjci jime' ti tyáataj antýaanaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'riij quee, a'ǵi mu quee xá'pui' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'ǵj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'riij i ǵiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan

metya'xie've'ej maj huatootonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cán? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íj?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyi'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihua'íjtye' a'íjma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tye'yúuj tzajta'. ¹⁸ Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antysiichaca' i junavij ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racaa, che' quee ja'avaataj i ti antysiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i tiquee nu antysiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antysi'che'en i junavij. ¹⁹ Ji'nye capu a'íin juxie've' tipua'aj antysiichi'huaj na'riij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. ²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé. ²¹ Tipua'aj pooj ca'nyérij jin tyi'huúria'caj ti'ij Dios muatajé, capá je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tipua'aj je'ej tyi'riitan paj pajtáhuaj'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej. ²² A'íjna i ti ca'nyérij jin tyi'huúria'caj ti'ij tavástara' jaatajé, pu'rj ijij juxié'vi'ra' jin tyi'huúire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaj majo'cha'canya'caj ti'ij i tavástara' jaatajé, a'í pu arí ta'ij ca'nyérij jin tyi'huúire' i Ciriustu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu che' tooa'care'en mej mij majtáhuaj'aj séecan tyétyacaa ca'nyérij jin tyajamuata'íjtye'en. ²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj éenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj éenya'caj ti'ij a'íin jamuatajé.

²⁵ Ajta a'íimaj i úucaa maj quee huúichej, capu tyi'tj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyati'ij tyá'mua'reej, i nyaj síj a'íin pu'éen ti i'rj siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzi tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij siaj a'yan éenye' siati'ij een ijij, a'íjna jime' ti jéehua tyésí' je'ej siaj juxáahuaj tyi'tyechajcaj. ²⁷ Tipua'aj penyéichej, capá jatató'ra'an, na'riij tipua'aj pequee nyeéichej, capá jahuooocaj pej pij huatyényeéichej. ²⁸ Tipua'aj puatényeéichej, capá tyi'tj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tipua'aj íiti' huatyévice' en, capu ajta tyi'tj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye', cii pu'quij tyá'itzeere' ti'ij néijmi' i tye'entyipua'rij. A'íj pu jin, a'íimaj i maj nyejnye'ichej, miche' a'yan rijcaj mat'ij a'íimaj i maj quee nyejnye'ichej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijrite', miche' a'yan éenye' mat'ij i maj tyi'ye'este', majta i maj tyi'ye'este', miche' a'yan éenye' mat'ij i maj juxaamuijrite', ajta i maj tyi'nanaavej, miche' a'yan tyi'tyechajcaj mat'ij i maj quee tyi'tj tyícha'ij, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhuúire' iye'ej ti tyi'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyi'tyechajcaj mat'ij i tiquee tyi'tj je'ej tyihua'huúire' i cháanacaj, ji'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'rj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' siaj quee tyi'tj jin je'ej tyi'mua'ajcaj. A'íjna i tiquee nyeéichej, tavástara' pu jimi tyá'ca'nyej, ajta ti'ij tyámua' jimi tyi'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i ti nyeéichej, a'íj pu jitze tyi'mua'tzej iyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'ij i ju'íj, a'íj pu jin quee che' i'rj ti néijmi' i jin jaatyáhuúire'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'estí', a'yaa pu a'íjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tyá'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévij jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'íj pu jitze tyi'mua'tzej iyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, ajta ti'ij tyámua' tyi'tyúucha'ij i jucán jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuáa'ijmu, sulu a'íj nu'uj jin ti'ij jamuatyáhuúire'en, ajta siaj sij tyámua' tyi'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huúria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'puí' ti huatyényeéichej, ji'nye pu'rj a'yan tyéejcha'ij mat'ij pua'aj nyejnye'ichacaa, ajta a'yan tyi'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeéichej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeéichej, capu tyi'tj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síj a'yan tyámua' tyaaxá'puí'antare'en i jutzájta' ti'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyérij jin ja'íjtye' ti'ij huatyényeéichej, a'íjna i a'tj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo'rénnyesij. ³⁸ A'íj pu jin, tipua'aj huatyényeéichej a'íjci jamuán i maj merj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'puí' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeéichej, jéetze' pu xá'puí' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucán tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámu'nyij i cína'ra'an, pu'rj i'rj ti ajtáhuaj'aj juxié'vi'ra' jin huatyévice' en a'tj ti ja'ránajchi, a'í pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatyé'ej.

⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa t'ipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi

¹ A'áj nu nyijta ijíj tyajamuaaté'exaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sáanturij jimi. A'yaa pu tyí'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan t'ijn: Néijmi'i tu jamua'reej i ti jí're'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a't'ij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta t'ipua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² T'ipua'aj a't'ij a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'ríj a't'ij jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'ájci i a't'ij.

⁴ Ajta t'ipua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyí't'ij huíire' i sáanturij íyan i cháanacaj japua, ajta s'ij na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue't'ij séejre' i tajapúa majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee diosij, jí'nye a'yaa mu tyí'xaj maj muí'ij i maj diosij pué'een, majta muí'ij i maj tyí't'ij jin tyityatatyíj. ⁶ Ajta tajimí, s'ij pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'ájna jin séejre' tyej tyíj tyámua' tyeetyátoonyij. S'ij pu'uj ajta i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, néijmi'i pu a'áj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'áj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti jí're'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyí'mua'astij t'ijn tyu'támu'vejrityí'huaca' i diosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'áj pu jin a'yan tyíhuá'miteeraste' maj majta meríj huo'tyanajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'ájna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyí't'ij tyí'cua'caa, jí'nye catu jéetze' tyámua' rinyij t'ipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij t'ipua'aj tyequeé tyí't'ij cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a't'ij tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Jí'nye t'ipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a't'ij tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'ájci i a't'ij t'ij ajta a'ín tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej t'ij j'ó'vetyij a'ájna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'ájci i ti ajta jitzán ma'can huamu' i Ciriístu'. ¹² T'ipua'aj seríj ootyá'tzeere'en a'ájma jimi i ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu s'iajta a'ájci jin ootyá'tzeere'ej i Ciriístu' jimi. ¹³ A'áj pu jin, t'ipua'aj nye'ihuáara' j'ó'vetyij a'ájna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'ájci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinij a'ájci i ti jin j'ó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'ájna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyí'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta s'ij a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, jí'nye nyáaj nu jaaséej a'ájci i Jesús i tavástara', s'iajta mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pué'een, jí'nye mua'aj xu a'ín pué'een i s'iaj jimi séejre' i tavástara', a'áj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca'.

³ A'í pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'ájma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyíj tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ityaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'ájna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'ín tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muarie'en? ⁷ ¿A'tanyíj tyí'huíire' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuíi? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyetyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta t'ijn: "Capáj ja'ancánaaman i púuyej ti atayi'caaj jayuhuaij i tyericuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'ímaj i púuyesij. ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Jí'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucaríj i maj jin tyí'íjta, a'ájna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricíj mejchó'va'aj ti tyí't'ij huo'ci'tyij i ti huáciiriacaa'. ¹¹ A'yaa pu'ij, t'ipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'ájna i ti

Dios jimi já ma'can, capu je'ej metyejé'tyi'tij tyaj je'cácaa jamuaatáhuaviiij i tyaj jin huatyátahuüire'en iijan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'ijna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viüce' tyej tyij quee tye'entyü'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciríistu'. ¹³ Xu'rij mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huüire' i tye'yüuj tzajta', a'íi mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huüire' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévjtye' maj a'íjna jin huatyóóhuüire'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuüire', canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej sij sij mua'aj tyi'tij naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj huámui'nyij quee nyaj a'yan huárinyij. Capu a'tíj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa ney nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nyeequee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu ney nyij tyi'tij ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaaci'ij, a'íj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'íin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'íiive'ej nyetyihuá'ixaatye', ajta ney quee a'íjna jin huatyényahuüire'en i nyaj jin antyinyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tíj tyí'nye'íjtye', nyáaj nu nyerij tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta ney nyij i Ciríistu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeityee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, ney nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'tíj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, ney nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'íjtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee ja'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'íjtye' i nyúucarij i ti jin i Ciríistu' tyí'íjta. ²² Nyati'íjta a'íjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'rij tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, ney nyij huo'mué'tin a'íjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj ney nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátóonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'rij jamua'reej tipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuaachij, ma' ajta síij pu'uj a'íin pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'tij huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'íj. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tíjti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'íjtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyerij huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pué'een

¹ Nye'ihuámua', canu a'yan tyá'xie've' sij yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacij. ² A'yaa mu a'íimaj néijmi'i mu huámui'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés'íj ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacij i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'íimaj, mue'tij mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antyípua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ráj ti'ij ityájma tyitámua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'íimaj huaríj. ⁷ A'íj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i saanturij, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yus'i' tíjin: "A'íimaj mu tyeityee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuuixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íimaj huaríj, majta je'en huacuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéicaj vi'ra'aj i tyeityee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'tij ja'ihuo'raj i tavástara' Ciríistu', mati'ij séecan a'íimaj huaríj, i maj huá'cuij mati'ij cú'cu'see huo'tyéche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj

tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, aj pu'ij a'íjna i ti tajapúa tyí'huúire' i Dios jimi i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti hua'antyipúa'ritye'en i tyeityee, a'í pu'ij hua'antyipua'rij a'íjma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atoyo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tyé'entyipúa'rij. ¹² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquée tyi'tíj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'tíj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jin óoviicue'rej ti huápui'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'tíj je'ej ja'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj ja'muaxie've', caxu hua'najchej i sánturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeityee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujámua'aj jaaxá'pu'i'ntare'en tipua'aj xá'pui' nyetyí'xajta na'ríj nyeeque. ¹⁶ Tyati'íjta ja'antiyee'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jíitze i Ciriístu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciriístu'. ¹⁷ Tyij tyajta mui'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íimaj mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'í mu majta tyí'huúire' a'íjna jo'maj tyajá'mu'vejritaca. ¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'tíj mu jin je'ej tyúuxie've' i sánturij, capu ajta jéetze' tyí'huúire' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityi'huaca' i sánturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tíjin mati'íjta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'tíj jin huá'huúiria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj i váasuj jitze siati'íjta tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támu'reej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tíjin: A'tíj tína'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyí'tyáhu'rii. Jee xaa nyu'uj, a'tíj tína'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj ja'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatímee, a'í pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj sáij tiquée tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamúan tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'cányicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti a'aan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tipua'aj a'tíj a'yan tyajamu-até'exaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyí'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i sáij, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'tíj tyina'antyi'uunyj'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyí'mua'tzej. ³⁰ Tipua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'íjta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'tíj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyojtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tipua'aj se-tyí'caj'ajca na'ríj seya'caj, nusu tyi'tíj siaj je'ej uuríaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'tíj je'ej pua'aj tyí'títeeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuéj japua ja'ma'can, na'ríj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuúire'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuúire'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuúire'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriístu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úuca a tye'yúuj tzajta'

² Nyetyaja muatyojtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyey. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriístu' antyúumua'reej a'íimaj jimi i tyétyacaa, tí'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj jimi, yaa tí'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriístu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihuá'ixaaty'e'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i tí jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i tí jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tipua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'riij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'riij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een tí'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuüre'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuüre'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, tí'ij ámiteeria'aj tíjin já'astjire' a'íjci i tí tyé'ijtye', ajta tí'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huüre'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuaty'e', camu jujímua'aj séejre' i úucua, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i íiti', majta néjimi' i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tipua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tipua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pu'é'een i tí jin ámiteere' i já'astjire' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi tí'ij ja'yá'nej i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'íj.

Je'ej maj ricij i maj jusi're'

¹⁷ Ajta íijij ney nyijta jamuaaté'exaaty'e'sij, canu che' tyajamuaatyojtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'íjtá jusi'ria'aj quee i'riij siaj tyámua' huárinij. ¹⁸ Anaqueécan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaj tíjin siati'íjtá jusi'ria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huomua'raaj xá'ci'íj, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyi'jiré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyi'jiré'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámiteere'en a'tyán maj jiré'can jime' tyá'tzaahuaty'e'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'íjtá aja'tyúusi're'en, caxu a'íjna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'ree' i tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'íjtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaqueéj tyi'ijcúe'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'táj tyícha'íj? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaaty'e'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatyojtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancúriaa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtóo, a'íj nu nyij nyajta nyáaj já'mua jimi huatyájtóo, a'ájna ímuáj tíca'rij tzajta' tí'ij avíitiz jin huatátuiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jaty'púj i páan, ²⁴ ajta tí'ij tyaatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin: "A'íi pu a'íin pu'é'een i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin já'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinij siaj sij a'íjna jin no'támua'reej." ²⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriá' i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin: "A'íjna i váasuj tzajta' tu'huájmuaa, a'íi pu a'íin pu'é'een i nyúucarij tí jájcuaj i tí jin Dios tyajamua'táratziiri' a'íjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'íjtá a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaaty'e' je'ej ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamuí', siati'íjtá jáacua'nyij a'íjna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej tíquee tyi'tyéevijtáj, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyiyahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reerej ti a'íin pu'é'een i tyévira' i tavástara',

juyámua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'íjtá tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj mu jin mue'táj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan merij huacuij. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetytyahuatasejrajnyiche' tajámua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuámua', siati'íjtá jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej sáij ajta sáij siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj sáij i'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'íjtá jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyi'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'íj i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuámua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyeeyí'tihua'aj siati'íj quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i sánturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'íj nu jin iijij a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej ti quee je'ej tyí'rij ti a'táj je'ej pu'a'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'rij ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu sáij na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta sáij na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. ⁵ Mue'táj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta sáij pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'. ⁶ Mue'táj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta sáij pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeityee. ⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyí'táj tyu'yl'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuüre'en. ⁸ A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íj pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios hu'o'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reerij maj tyu'taxáj. ⁹ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁰ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyí'táj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyí'táj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i sáij ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyeeyi'tin, a'íj pu jusáij ca'nyijra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'íjna i tyévira' i a'táj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta sáij pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciriistu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua ja'ma'can, nusu i maj ca'nyérij jin tyí'muarie' na'riij juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huá'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta sáij na'aj i júuricamej tajimi huatyátuuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu sáij na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i íicaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cáantaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'sáij pué'een, canu nyij jitzán ajtyama'can i tyévij, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévij ji'sáij pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévij a'íjn pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtóo i tyévij jitze je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' sáij na'aj pué'eenye', capu maja huá'tacajche' i tyévij. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévij ti jitze tyí'sejre', sáij pu'uj i tyévij pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i'ij'ij a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i íicaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'."

²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévij jitze, a'íj pu a'íjn tyí'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i ti quee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájtóo i tyévij ti'ij jéetze' tyámua' tyéecha'iin a'íjna i ti quee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej

pua'aj eenye' i maj tyéviy jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha' iin síij ajta síij. ²⁶ Tipua'aj síij a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi' i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta tipua'aj síij tyámua' tyu'tyécha' hhuaj, néijmi' i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'ya pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciríistu', néijmi' i xu jitzán ajtyáma'can síij ajta síij. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeýúy tza'ja, a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ityej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'hímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeityee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyí'tj jin huo'tyáhuüre'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi' i a'hín pué'een i maj mahua'ci'ij mahua'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi' i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi' a'hín pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi' i jaayí'tin maj tyí'tj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi' i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi' i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i síij ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'hína jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itiráj je'ej siaj jéetze' tyámua' jiré'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi' i huóoxie've'en

¹ Tipua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'hína jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huüre' u taja'puá, nyajta quee naa tyihuó'oj'mua'raj, capu tyí'tj huüre', a'ya nu een tí'ij i tyapúusti' ti cha' na'aj tyí'tj jin táhuan, na'ríij tí'ij túxa'aj ti jujitzé tyí'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeeiy'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi' i toyoj'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi' i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' tí'ij nya'ríi'tye'ej nyaj a'yan tyaata'ijtye'en i jiríj ti tyichenyij jo'tj jo'tácj, nyajta quee tyámua' tyihuó'oj'mua'raj, canu tyí'tj je'ej tyí'huüre'. ³ Ajta tipua'aj nyetyihuó'ria'an néijmi' i nyaj tyí'ijcha'ij a'híjma i maj quee je'ej tyéejviucue', na'ríij nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuó'oj'mua'raj, capu tyí'tj je'ej tyinaatyáhuüre'ej.

⁴ Tipua'aj a'tj jiríj tyí'tyevistan, a'hí pu néijmi' i jin tyé'viucue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyí'tj muajche', capu tyo'cájaaxie'je', capu ajta ja'tamuá're'rii a'tj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'híci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'hí pu jin jutyamua've' i ti jiré'can jime' a'yan tyí'ja'yájna. ⁷ Tipua'aj a'tj i'ríj tyí'tyevistan, néijmi' i pu jin japu'éjtzitareen, néijmi' i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi' i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi' i pu ajta jin tyo'táviucue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyí'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yi'tihua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi' i tyu'yi'tin, catu tyajta néijmi' i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta tí'ij a'yan huatásjre'en i ti néijmi' i jin tyámua' een, aj pu'ij a'hín tyí'nejmi'tare'en i ti tyá'itzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'rí'istaca'aj, a'ya nu tyu'xáxa'ta'aj tí'ij i pá'rí'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa tí'ij i pá'rí'ij, nyajta a'yan metyóomua'ria'ca'aj tí'ij i pá'rí'ij, ajta ijíj nyaj nyerij vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'ria'ca'aj tí'ij i pá'rí'ij. ¹² Ajta ijíj a'ya tu tyé'sej i Dios cuxáa tí'ij jájtya'huaa jitze ti'quee tyámua' tyí'sejre', ajta a'hína xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijij canu néijmi' i tyu'yi'tin, ajta a'hína xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios tí'ij a'hín tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'hí pu jin tyí'hueicaj i ti a'náj tí'ina'aj tyí'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'hí pu a'hín pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'hína i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeityee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyí'tj ti avíitzi' i Dios

jimi, ajta quee a'táj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'í pu a'yan ricij ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyíhuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'í pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'í pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusí'rii i tyeýúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'raanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'riij xaa a'táj séjre'ej ti'ij huó'ixaatye'en i tyeityee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusí'rii u tyeýúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuámua', capu tyi'táj je'ej tyajamuatyáhuüre'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuaté'exaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'riij i siaj jin jáamua'reej i ti j'ré'can jime', nusu nyaj tyajamuaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'riij tyi'táj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sítye'rij, na'riij i áarpaj, tipua'aj síj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii síj ajta síj. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítye'rij, capu a'táj tyámua' ju'uurej ti'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tyeityee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij a'táj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj ti'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' i iye'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi' i mu a'yan tyaja' huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj nyequee jamua'reerij je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimi i ti tyí'nye'ixaatye' ti'ij a'táj ti séej chuéj japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'í pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej ti'ij a'táj ti séej chuéj japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' ti i júuricama'ra' i Dios tyi'táj jamuata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancúriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íjma i maj jusí'rii i tyeýúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuavij i Dios ti'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye tipua'aj nyáaj naatyényuunij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tziira'aj capu yó'itej je'ej ti tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajúuricamej jin huatyényuunij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtzí'ria'aj i Dios, ajta je'en a'táj tiquee ja'mua jitze ajtyáma'can muánamua', capu huatá'riitarij ti'ij ajta a'ín tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ F'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'táj je'ej tyeetyáhuüre'ej i axa'aj tyévíj. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzí're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi' i mua'aj. ¹⁹ ajta a'íjna i tyeýúuj tzajta', jéetze' pu na'raanajchij nyaj anxíviaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuámua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i ti'riij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i ti'riij i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huásij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íjma i tyeityee séej nyúucarij jime', a'íjma mu tyíhuo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íjma camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²² A'íj pu jin tyí'huüre' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íjma jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íjma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusí'ria'aj i tyeýúuj tzajta', majta je'en néijmi' séej nyúucarij jin tyí'xajta, tipua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye', na'riij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyej jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotámue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi' i setyí'xáataca' i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutyej tiquee tyá'tzaahuatye', nusu tiquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi' ja'xijtye' a'íjna jime' ti a'ín ootyá'ítzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', ti'quij tyitunútan a'chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios j'ré'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'ijta' mua'aj jusiiria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyihua'mua'tyej, na'ríj maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájtóo, nusu séej nyúucarij jin setyí'xajtamuj, na'ríj sáij jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i sáij. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néjimi'i huatyóohuüire'en. ²⁷ Ajta siati'ijta' séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríj maj huéicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en sáij huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'táj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusáij tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríj maj huéicaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'pui'intare'en je'ej ti i sáij tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyévij tyí'táj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyí'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'rij siaj néjimi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néjimi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóo'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ jí'nye i Dios a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui'rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyee'yí'tin néjimi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa quee je'ej tyáhuuasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', jí'nye capu je'ej tyí'rij maj tyí'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyí'táj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a'júchéj, jí'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i útá' tyí'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'íin pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj sáij a'yan tyóomua'ajcaj ti a'íin pué'een sáij ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríj ti a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'íin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'táj.

³⁹ A'íj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua'naa siajta tzaahuatyi'ra'aj jime'.

15

Tí'ij i Ciriístu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíj, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátóosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátóosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríj sequéé, capu tyí'táj je'ej tyajamuatya'huüire'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tyá'ancuriáa', ti i Ciriístu' huamu'í' tajitzé ma'can ti'ij tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna ti'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íjima jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxívij i anxitej, majta mue'táj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Tí'quíj té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néjimi'caa jimi i ti hua'antyi'huoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quíj nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij i pá'ri'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tyá'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Jí'nye nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyí'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antyi'huoj, capu ij a'yan tynyetyévijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íjima i Dios ti hua'antyi'huoj, jí'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjima i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jin sáij a'íin pué'een i Dios ti ja'antyi'huoj, ajta i ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuüi, jí'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'ímaj, Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuüi nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', tipua'aj nyáaj na'ríj a'ímaj, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i mui'chítýee

¹² Ajta tipua'aj a'ij tyajámua'ixaatye' ti i Ciriistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jitze ajtyámacan a'yan tyi'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj merij huácuij? ¹³ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurej i mui'chítýee, capu ij ajta i Ciriistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tipua'aj i Ciriistu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'tij huüre' i nyúucarij tyaj ja'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tij huüre' i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un ti'ij i maj tyi'hue'tacaa a'ijna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuuritey i Ciriistu', ajta quee jaatájuuritey, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan mati'ij séecan tyi'xaj tijin maj quee che' huatájuurij i maj merij huácuij. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuuritey i mui'chítýee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciriistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Tipua'aj i Ciriistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tij huüre' i siaj ja'tzaahuatye', siajta síooche' je'ej pua'aj tyityetýúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciriistu' jimi muácuij, mu'rij mij majta jó'vej. ¹⁹ Tipua'aj a'yaa na'aj tyi'tahuüre' ijij tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciriistu' jimi, jeezte' pu'ij je'ej pua'aj tyi'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séeje' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciriistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'íin pué'een i ti anaqueé'ej a'yan huarij tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritey i maj merij huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj ti'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeítýee maj huá'cui'nyij a'ijna jime' ti síij na'aj i tyáati' ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'ijna jime' ti ajta síij i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi' tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi' tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciriistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri, anaqueé'ej pu i Ciriistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jitzán ajtyámacan. ²⁴ Aj pu'ij néijmi' tye'entyipua'rij, ti'ij i Ciriistu' a'íijma antyipuá'ritye'en i maj tyityatatyij, ajta i maj tyi'tij jin antyúumua'reej, ajta néijmi' tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciriistu' tyu'tájtaj asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tij, a'íi pu a'íin pué'een i ti tye'entyipuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi' jin tyu'tyáamue'tij i Ciriistu' jimi. Ajta ti'ij a'yan tyi'xaj ti a'íin néijmi' tyu'mué'tij, capu xaa nyu'uj a'ij huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti jaatá' ti'ij néijmi' jin antyúumua'reerij. ²⁸ Ajta ti'ij i Ciriistu' néijmi' tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciriistu' i ti yó'ra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi' tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi' jin tye'entyúumua'reerij ja'mej.

²⁹ Tipua'aj seequé'j éenye', ji'nye marinyij i tyeítýee i maj huóomue'huaca' a'íijma jitze ma'can i maj merij huácuij? Tipua'aj mequee che' huatájuuritey i maj merij huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtij. A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzaáhuatyi'ra'aj jime' a'ijna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciriistu' jimi, a'ijna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Tipua'aj mequee huatájuurej i maj merij huácuij, ¿ji'nye tyi'tij jin tyinyetyáhu'rii nyati'ij huatyéeny'osej a'íijma jimi i tyi'tyán a'ájna a Efesó? A'yaa mu séecan tyi'xaj tijin: "Tyiche' tyu'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tóoa'care'en maj ja'tmuacuanamuaj tyi'tij jime'. Ti'ij i a'táj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetýúucha'ij, a'íi mu je'ej pua'aj tyihuo'j'jipua'aj i maj tyámua' tyityetýúucha'ij mej mij majta je'ej pua'aj huárinij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinij, caxu che' juxana'cira'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyey i Dios. A'yaa nu tyajámua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyev'i'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee

³⁵ Tyij quee síij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'ijna i jatzij i siaj jaahuástej, capu ajnyésij tipua'aj quee anaqueé' acáanyej. ³⁷ Pati'ij tyi'huaste'ej capáj a'ij atyáhuaste'ej i ciyéj ti'ij ajnyéj, sulu a'ij paj atyáhuaste'ej i jatzij tipua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tij séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti ari tyaxá'pui'intari'ri' séej ajta séej i jatzij. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', síij pu a'íin pué'een i tyévij ti jatyáhu'e'ra', ajta seequé' mu eenye' tyáhu'e'ra' i ya'muáatyee, majta seequé'j i pína'see, majta seequé'j eenye' tyáhu'e'ra' i hue'tyéé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyi'sejre', ajta i ti a'yan tyi'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyi'een, síij pu a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' i jútye' ti tyi'sejre', ajta síij pu ajta a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' íyian ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'ijna i xicáj, a'íi pu síj

a'ñin pué'een i ti naa tyi'huá'sejratye', ajta i máxciríe', seequéj pu tyi'huá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'ñjma jimi i mui'chítuyee. A'ñjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'ñ pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'ñjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'táj huüire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaaat'sij. I ti ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuurite'sij, a'ñ pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'ñjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'ñ pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Tipua'aj séjre'ej i tyévira' ñyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tñjn: "A'ñjna i Adán i ti anaquéej huaséjre, a'ñ pu júurij huatyá'ítzee", ajta a'ñjna i ti ajta Adán puírícij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'ñjna i ti ñyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéej huaséjre, chuéj pu jin huatyáaavijhuaca', a'ñ pu jin ñyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'ñ pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'ñmaj i maj a'yan huacháatimee ñyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévij ti chuéj japua ma'can, majta a'ñmaj i maj a'ñ jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'ñjna i tajapuá ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'ñjna i tyévij chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'ñjna i tyévij jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', capu i'rij ti a'áa jo'tyájuuritej jo'tij Dios tyé'íjtaj a'tij ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévij chuéj japua ti ma'can, ajta a'ñjna i a'tij ti á'pua'ren, capu i'rij ti a'yan tyáaci'tyij a'ñjna i ti quee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'ñjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej. ⁵² A'yaa pu ty'e'mej a'ñjna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sitye'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. Ti'ij i ti tajapuá tyí'huüire' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiye'tzín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuurite'sij a'ñjma i maj merj huacuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huóo'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti mui'nyij, ajta seequéj huóo'uurej ti'ij quee che' a'náj muá'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huóo'uurej a'ñjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huóo'uurej a'ñjna i ti muí'nyiche' ti'ij quee che' muá'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej ti anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'ñjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'ñjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, jjo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, jjo'nyij je'en?" ⁵⁶ Ajta a'ñjna i ti tyi'huá'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'ñ pu a'ñin pué'een i xána'cira'aj, ajta a'ñjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'ñjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Círístu' pué'een. ⁵⁸ A'ñ pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyí'muarie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'rij jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyía'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüire'en a'ñjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyerij tyihuo'ta'ij a'ñjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ñjna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síij ajta síij ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'ñjma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'áa ja'Jerusalén i siaj serj jáasii siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'puá'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'rij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüire'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyüi ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'áa ja'Éfeso 'asta na'aj quee tyá'rá'astij

a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci jíme' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jíme' i ti anaquéej tyú'ciiriaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuúí a'ájna jíme' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápu'íj jaatyáhuúire'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'íire'.

¹⁰ Ajta típu'a'aj a'áa ja'rá'astij a'ájna i Timoteo, siata'aj tyámua' tyeetyéjeeveej, ji'nye a'íj pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huúire' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuúire'en ti'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, ti'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'ájna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muúij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi ti'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucaríj i ti jin tye'entyipúa'ríj

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'ájna jíme' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'ájna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyí'tíj uuríaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárínyij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'ríj jamua'reej maj a'ín pué'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en a'ájna i Estéfnas, a'íj mu majta meríj a'ájna jin huatyóohuíj maj huo'tyáhuúire'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can. ¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj a'íjma, siajta néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jíme' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'ájna jíme' i maj yará'aj, a'ájna i Estéfnas, i Fortunato ajta a'ájna i Acaico, ji'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íj mu tyámua' tyinaatyéje a'ájna jíme' maj yanyarámuuariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyoytýe' a'íimaj i maj jusí'rii i tyeyúuj tzajta' ti a'yan tyí'sejre' ti'ij na'aj a'yaa ti huataca'aj iye'ej Asia. A'ájna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusí'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íj mu majta yajá'muatyoytýe' nyúucaritze' i tavástara'.

²⁰ Néijmi'i i ta'ihuáamua' i maj yahuatyíj, a'íj mu majta yajá'muatyoytýe'. Siata'aj huo'tatyoytýe'en tyámua' naa, xuí'tyooopu'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtýe'en.

²² Típu'a'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huoo ti ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'ájna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'ájna jíme' siaj siajta a'ájna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu sáij a'íin pué'een i nyaj jahuüre' i Ciriistu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'íjna jamuán i ta'ihuára' i Timoteo, a'ya tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuuatá'an, majta jamuatyápuar'itye'en.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puára'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vee, ajta a'íin pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'íi pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'íin tyámua' tyitaatyéee ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciriistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'ya tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'ya pu cha'tána'aj ij Ciriistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Tipua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'ya pu tyí'huüre' ti'ij Dios tyámua' tyajamuuatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta tipua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'ya pu ajta tyí'huüre' ti'ij ajta a'íin tyámua' tyajamuuatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'ya tu tyámua' naa tyí'jchó've' a'íi jimi, ji'nye a'ya tu tyá'mua'reej tíjin a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'ya pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

⁸ Nye'ihuámua', a'ya tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tya'ca'aj a'ájna a'Asia. Huápu'i'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'ya pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'ya pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'ya pu'ij tyitaatyáhuüi tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajtze tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'íjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj merij huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu tí'rájtoot ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'íj jin huá'cui'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'íj tu jitze tyí'ca'nyej ti a'íin tí'rátosij, ¹¹ tipua'aj mu'a'aj siataatáhuüre' a'yan setya'huooj tajíme'. Tipua'aj mue'tíj a'yan metyá'huooaj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'íin tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'táj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'íjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'ya pu tyí'ta'ixaatye' tíjin tyámua' tu tyí'tyítacha'ij tzáahuatyí'ra'aj jime' íiyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyí'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'íjna jitze tyí'ta'itá'ij je'ej maj i tye'ityee metyityoomuámua're', sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitatá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayuse'ej, a'íi pu'uj pué'een i siaj serij jaayi'tin siaj jo'jíjve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'ya nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij serij je'cáca tyá'mua'reej a'yan tyaj pué'een, ajta ti'ij uvé'nyej i tavástara' mu'a'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzáahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'íj nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuáamuareej, ¹⁶ a'ya nu tyí'mua'ajcaa nyaj jamuáamuareej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuareen. A'ya pu'ij tyí'rrij siaj mu'a'aj naatáhuüre'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a'Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyeequee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyu'a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astij nyej quee a'yan huárinyij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee "jee" tyajta je'en a'yan yee "capu" a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'íjna i Ciriistu' ti yójra' pué'een i Dios, a'íjna i nyaj jajax ja'mua jimi nyaj jamuán a'íjna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee "jee" ajta je'en a'yan yee "capu". Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciriistu' jimi jusén jime' tíjin "jee", ²⁰ ji'nye a'íj pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoratziiri'. A'íj tu jin tyati'ij tá tyé'tyojtzire'ej i Dios a'ya tu tyí'xaj tíjin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij", a'íjna jitze ma'can i Ciriistu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma,

ajta mua'ajmaj i Ciriistu' jimi. ²² A'í pu ityájma huatyó'a'rij ajta tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'ín tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

¹ A'íj nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuújrira'aj jamuata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuújritya'aj, za'tyanquij mana'aj a'ín pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'ín pue'éen i nyaj jamuaatáxaamuújritye'j. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuuatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxaamuújritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'ájna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuuatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'ájna jin tyajamuuatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuújritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i ti jimi ootyá'itzez

⁵ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej huá'uurej ti'ij síj huatóoxaamuújritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuújritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuújritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'í pu'uj i siaj serij mue'tíj puejtzij jaata' a'íjci i a'tíj. ⁷ Ajta ijíj a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuüre'en, na'ríij quee a'íj pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuújritye'. ⁸ A'íj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséjratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyerij anaquéej tyajamuuatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itíj. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'ájna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'tíj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyi' i Ciriistu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'tíj jin ta'antymué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyí'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóotyá'aj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciriistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'ájna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciriistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tatuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátóostij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'ímaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti huamuí', ajta a'ímaj jimi i Dios ti hui'rátóostij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huotá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyíj jaayi'tin ti'ij a'ájna jin tyu'tyáhuüre'en? ¹⁷ Catu ityáj jatýátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síj ti Ciriistu' jitze ma'can tyí'huüre'.

3

A'ájna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹ Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhua'aj huatáhuuj tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyí'huátaxaj? Na'ríij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavii siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'ín pue'éen i siaj a'yan tyí'huüre' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejratyá, yu'xarij xu pue'éen siaj a'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayi'tin maj jo'jíjve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'ín pue'éen i yu'xarij ti Ciriistu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'tíj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin

ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'ñi pu jaatyájtóo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

⁴ I Ciríistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'.
⁵ Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'ñina i tyaj jítzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, ⁶ ji'nye a'ñi pu ta'antyíhuo tyej tyij a'ñina jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tyu'tóoratziiri', i tiquee a'ñina jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñina jitze i júuricama'ra' i Dios. A'ñina i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyí'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

⁷ Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en ti'ij a'ñin huámui'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápui'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtóo a'ñici jimi i Moisés, majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huá'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápui'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátiíhuaca' ti'ij oopua'rej, ⁸ ajta i ti jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. ⁹ A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápui'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'ñina i nyúucarij ti tyí'tá'caa ti a'tíj ji'reenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye a'ñina i ti anaquéj huápui'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'ñina jime' ti ari sáij huataséjre ti jéetze' huápui'ij naa huasé'rin. ¹¹ Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'ñina i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'ñina i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¹² Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo're'nyej, a'ñi tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyíhuá'ixaatye'. ¹³ Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i cáxurij jin arónaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ñina i ti tyápua'risime'ej. ¹⁴ Majta a'ñimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'ij jo'jíjve' a'ñina i nyúucarij ti mí'huacan, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj muo'táxiixi, ji'nye a'ñi pu jitze ma'can i Ciríistu' je'ej tyí'riij. ¹⁵ A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijiij, mati'ijta jo'jíjve'en a'ñici i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aranámi'. ¹⁷ Ji'nye i tavástara' pu a'ñin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'riij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en. ¹⁸ A'ñi pu jin, néjimi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'ij i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'ij tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'ñina jime' i ju júuricamej.

4

¹ A'ñi tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'ñina jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'ñi pu taa'íjcaj a'ñici i muárie'riij. ² Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avíitziij jin je'ej pu'a'aj rijcaj, a'ñina jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyí'táj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'ñici i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yaa tu a'ñina jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeityee ti a'yan tyí'ja'yájna i Dios jimi. ³ Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'ij i ti aranámi', a'yaa pu'uj een a'ñimaj jimi i maj á'pua'ren. ⁴ Majta a'ñimaj camu tyá'tzaahuatye', ji'nye a'ñina i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'ñin pué'een i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'ñi pu ajta a'ñin pué'een i ti a'yan een ti'ij i Dios. ⁵ Catu tajitzé ma'can tyíhuá'ixaatye', sulu a'ñi tu jitze ma'can tyíhuá'ixaatye' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'ñin pué'een i tyaj jahuíire' i Jesús a'ñina jime' i tyaj ja'mua xie've'. ⁶ Ji'nye a'ñina i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeerí'cij jo'tíj jo'tíca'ca'aj, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta hu'o'tá'an maj jáamua'tyij a'ñina i ti jin i Dios huápui'ij naa huasé'rin a'ñina jimi i Ciríistu'.

A'ñi tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

⁷ Ajta a'ñina i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápui'ij tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévij jitze ti a'yan huasé'rin ti'ij xá'riij xarij ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tiquee ityájma jimi séejre' a'ñina i ti néjimi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicure're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'ñici jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'ñi jin tátacua'nyii. ⁹ Je'ej

mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antiyú'nyiraj, ajta camu ta'antiyipua'ritye'sij. ¹⁰ Jo'tij na'aj tyaj já'ciinej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éenye'que' huamu' i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'ín tyi'tyúucha'ij. ¹¹ Ji'nye ityáj, tyati'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'ijci jitze ma'can i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'ijna jitze i tyaj jatyhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'ij pu jin, ityáj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'ij nu nyij jin tyu'taxájtaca." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'ijna jin tyi'xaj. ¹⁴ Ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'ijna i Dios, i ti jaatájuurityej a'ijci i tavástara' Jesús, a'ij pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'ijci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'ijna i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'ijna jime' ti huápu'ij naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'ij tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyhue'ra' ti jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'ijna i tyaj jin jajpuéjtzi capu tyi'tíj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'ijci i ti huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Ji'nye catu a'ij tyi'sej i ti tyi'taavijhua, sulu a'ij tu tyi'sej i ti quee tyi'taavijhua, ji'nye a'ijna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'ijna i ti quee taavijhua, a'ij pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj ti quee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'ijna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapua ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'ij tu jin jéehua tyi'mua'tzej a'ijna jime' tyaj tyooj íyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyaj i chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyi'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentyij tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu huá'ri' a'ijna i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'ín jéetze' tie'caanaj i júuricamej jime' ti jájcuaj ti quee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'ijna ancuriáan i júuricamej, ji'nye a'ij pu tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej, tyej tyij a'ij jin jáamuareej je'ej tyaj tyi'tíj tyaj ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'ij tu jin a'náj tina'aj jitzán tyi'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séejre'ej a'ijci jitze i tyaj jatyhue'ra', a'yaa tu a' imuáj tyityeje'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'ij tu jitze tyi'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyi'ca'nyej, ajta ta'ránajchi tyaj iitá'nyej a'ijci jitze i tyaj jatyhue'ra' tyaj tyij tavástara' jimi ja'séria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'ij tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séejre'ej nusu tyequée. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tij já'sejre' i Ciriístu' ti'ij a'ín néijmi'caa to'xítye'en, aj pu'ij síij ajta síij ja'ancuriáa'sij je'ej ti tyá'ci'puaj, je'ej ti tyi'tíj tyu'muáriej ti'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'pu'i' huarij nusu je'ej pua'aj huarij.

I nyúucarij ti tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'ij tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyi'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyi'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyi'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajímua'aj tyámua' tyi'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajime' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayi'tihua'an siaj huatányuunyej a'ijma jimi i maj óotzaahuatye' a'ijci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'ijci jime' je'ej maj tyi'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'ij pu jime' tyaj jahuüre' i Dios, na'ríj quee a'yan tyi'ja'yánna, a'yaa tu ricij tyij tyi'mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. ¹⁴ A'ijna i ti Ciriístu' jin taaxie'vej a'ij pu tajitzé rá'aj, a'ij tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej ti síij huamu' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítyee, majta je'en néijmi' i jamuán huácuij. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' pu huamu' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj móoj júurij quee che' jujímua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyitytyúucha'íij, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'ij a'ijci jimi i ti hua' jitze ma'can huamu', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.

¹⁶ A'ij pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyi'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyi'mua'ajcaa i Ciriístu' jimi ti tyévíj na'aj pué'eenye'ej, ajta iijij catu che' a'yan tyi'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'ijna i a'tíj ti Ciriístu' jitze ajtyáma'can a'ij pu síij pué'een

i tyéviy tí Dios arí jaajájucaarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej tí tyi'tyúucha'iica'aj tí mí'ma'can jime', jí'nye pu'ríj néjimi' jín huóojajcuarej. ¹⁸ Néjimi'í pu a'ájna a'áin pué'een i tí Dios jín tyí'muarie', a'ájna tí jítze ma'can i Ciriístu' tajapúa huatanyúy, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tí'íj huó'huúire'en. ¹⁹ A'yaa pu'íj huatóomua'aj tí i Dios tyámua' huó'ruuj a'áimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'ájna jime' i maj jimi ootyá'ítzee, sulu a'áin pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. ²⁰ A'áj tu jín ityáj a'áin pué'een i Dios tí huo'ta'ítýaca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciriístu' jítze ma'can, i tí a'yan séejre' tí'íj i Dios tí já'muajee a'ájci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'áj tu jín a'yan tyaja muajee jítzán ma'can i Ciriístu' sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ²¹ Ajta i Ciriístu' capu tyi'táj jín ootyá'ítzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciriístu' jí'reéne'que' huatyá'ítzeere'en.

6

¹ Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja muahuavíj sij ja'ancuriá'an i tí jín Dios tyámua' tyajamuata'sij. ² Jí'nye a'yaa pu a'áin tyí'xaj i yu'xarij jítze tíjín:

A'áa nu muáanamujri' tí'íj ajítze juxié'va'ca'aj,

nyajta a'ájna xicáara' jítze muatáhuíi nyajta muí'rájtoo.

Ajta ijíj pu a'áan putyajá'ricij sij ja'ancuriá'an. Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tí jítzán Dios jamu'rátoonyij.

³ Tyajta ityáj catu a'táj je'ej pua'aj tyi'tíj, na'ríj quee capu tyi'táj je'ej tyu'tyáhuúire'sij i tyaj jín tyí'muarie'. ⁴ Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj mati'íj a'áimaj i maj tyí'huúire' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'ájna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'táj tyí'chá'íj, ajta tyi'tamuarie'riste', ⁵ majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jín tyí'muarie', tyatáxa'i'rii tyaj atanyéjnye', na'ríj tyaj huatátajcun. ⁶ Tyajta a'yan tyi'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyitacha'íj, a'ájci jime' tyaj jamua'tyej i tí jí're'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huójo'mua'raj i taxa'aj tyeí'tyee, jí'nye a'áin pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyí'ra'aj jín hua'xie've'. ⁷ A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij tí jí're'can jime', tajitzé pu séejre' a'ájna i tí jín i Dios néjimi'í putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸ A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevíj, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaatáxajta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'mua'raj tí'íj i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyí'ra'aj tu jín tyí'xaj. ⁹ A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamujtyej, majta tyámua' naa tyi'tamujtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cuí'íhuaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'áj jín tacu'nyij. ¹⁰ A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuijritye', matyajta a'náj tína'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyééjviicue', matyajta muí'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'táj tyí'chá'íj, metyajta néjimi'í tyí'íjcha'íj.

¹¹ Ta'íhuáamua' Corinto sij jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuáa'ixaa ja'huo'itéerican jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuataséjra a'tyán tyaj pué'een. ¹² Catu ityáj tyi'táj ja'mua'aviítze', mua'aj xu a'áin pué'een i sij tyi'táj avaa jítzájta'. ¹³ A'áj nu jín a'yan tyaja muahuavíj, a'yájna tí'íj a'táj tí jéehua hua'xie've' i juyójmua', sij nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'íj nyáaj ja'mua jítze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'áin pué'een i tyejúuj Dios tí tzajta' íirájcaj

¹⁴ Caxu a'yan rijcaj mati'íj a'ájima i maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tzij a'ájna jime', jí'nye tyí'rij tí síj na'aj pué'eenye' a'ájna i tí naa een ajta a'ájna tí je'ej pua'aj een? ¿Ca' jí'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵ Capu je'ej tyí'rij maj huóojaaahuatye'en i Ciriístu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaaahuatye'en a'ájna i tí tyá'tzaahuatye' a'ájna jamuán i tíquee tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'pu'íntare' a'áimaj i maj jüsü' i tyejúuj tzajta' Dios tí ja'a'rij a'ájima jamuán i sánturij? Jí'nye ityáj tu a'áin pué'een i tyejúujra' i Dios tí júurij, a'yájna tí'íj a'áin tyu'taxájtaca' tíjín:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,

nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'áimaj nyetyeétyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹⁷ A'áj pu jín ajta a'yan tyí'xaj i tavástara' tíjín:

Xa'vá'ciinyij hua' tzajta',

caxu che' a'yan rijcaj mati'íj a'áimaj.

Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástará' pue'éenye'ej na'mej, siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un, a'yaa pu tyí'xaj i tavástará' i ti néijmi'i jin tye'entyúumua'vee.

7

¹ A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'fi pu a'fin pué'een i Dios ti jin tya'tóoratziiri'. A'ij pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyéviij jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyí'ra'aj tyi'ijcha'íj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jí'rénye'ej huatýá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'ijci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tij je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tij je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tij tyu'xávi'ri'. ³ Canu a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaaxáj, jí'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yunyatzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatýá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'i nyij. ⁴ Canu tyi'tij aváataj nyetyajá'mua'ixaaty'e', jéehua nu nyij á'nyatzaahuaty'e' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tij na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tyeitye, tyajta tyi'tziánya'ca'aj. ⁶ Ajta i Dios, i ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyityóomuaajtyej, tyámua' pu táaruuj ti'ij a'fin uvé'nyej i Tito, ⁷ ajta capu a'fi na'aj i ti a'fin yará'aj, sulu ti a'fin ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'fi pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'ij tasejracuj, ajta i siaj juxaamuijritye' a'ijna jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahuíre', a'ij nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxaamuijrityej i yu'xarij nyaj jamuaata'ityi'ri', capu ijíj je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaqueéj pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti chí tyajamaatáxaamuijrityej, ⁹ ijíj nu nyetyamua've', canu a'ijna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'ij nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuaty'e'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamuijrityej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'raca'aj, a'ij tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ jí'nye a'ijna i siaj jin huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uuyni' ajta ti'ij jamuáahuíre'en, a'ij pu jin quee je'ej meteyé'ij tyi'tij siaj sij juxaamuijritya'aj. Ajta a'fi pu tyu'jé'caj i xaamuijri'ra'aj úyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamuijritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'ej ti atyojo'rényej. Jéehua xu jaatyátzaahuaty'ej siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátzin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'ij xu jin puéjtzij jaatá' a'ijci i ti je'ej pua'aj rijcaa. A'ij pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tij jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuaata'ityi'ri', canu a'yan huaríj a'ijna nyamua'tzaj i a'tij ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimí tyi'ca'nyej. ¹³ A'fi pu a'fin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'fi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'ijna jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'ej, jí'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuaty'e' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Jí'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'jí're'can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuaty'e' ja'mua jime'. ¹⁵ A'ijna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'ijta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápu'ij tyeetyátzaahuaty'ej. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'ijna jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaaty'e'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'ríj néijmi'i jin tyu'táviicue'ti', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuú cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huaríj. A'íjma mu jujímua'aj huatýóohuj ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuúre'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'íjma camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, jí'nye anaqueéj mu i tavástará' jimi

huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna tí'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'áj tu jin jéehua jahuaviiij a'ájci i Tito ti a'ín jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'ájna i ti arí anaquéej huatyóochej ja'mua tzaajta'. ⁷ Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyí'mue'tj, a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, ajta ja'mua'í'riitye' siaj huo'té'exaaty'e'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'ájna jime' i siaj séecan huatyáhuüre'en.

⁸ Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'ítitya'aj nyaja'mua'ixaaty'e', sulu a'áj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj jí're'can jime' já'muaxie've'. ⁹ Ji'nye xu'rjij mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Círístu' pué'een, a'áj pu néijmi'í tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij siij tiquee je'ej tyéejviicue', ti'ij ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'ájna jin a'ín pué'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Círístu' jimi.

¹⁰ A'yaa nu nyáaj tyaja'mua'ixaaty'e' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'ájna jime' i siaj huo'tyáhuüre'en. Tí'ij na'aj ju'sj, caxu a'áj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuüre'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huarj xuutyámua've'ej. ¹¹ Ajta ijij, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tyij i siaj ju'huatyáhuuij, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj imuáj tyu'huatyáhuuij siaj a'yan huárinyij. ¹² Ji'nye tipua'aj a'táj jí're'can jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyí'tj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu ti caa tyí'tj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviiij tyí'tj tiquee siij tyí'cha'ij.

¹³ Capu ajta a'yan tyí'tyéevijtij ti a'ájna jime' siaj séecan huatyáhuuij mua'ajmaj tyí'tj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. ¹⁴ Ajta ijij mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'áj mu mijta jamuaatáhuüre'sij a'ájna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. ¹⁵ A'yájna tí'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze a'yan tijin: "Capu tyí'tj avá'itzeerej a'ájci jimi i ti jéehua jáasii, capu ajta tyí'tj jo'tyá'itziityej a'ájci i ti cí na'aj tyáasii."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

¹⁶ Tyámua' nu tyé'tyojtzí're' i Dios ti ca'nyjra'aj jaatá' a'ájci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jítzán tyuuxié've'ej siati'ij nyej jimi. ¹⁷ A'áj pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jítzán juxie've', a'yaa pu'ij ijij tya'ajxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

¹⁸ Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' ti'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'ájna i ta'ihuáara', néijmi'ique' mu tyámua' naa yó'sej a'ájci jime' ti a'ín tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. ¹⁹ Ajta, a'áimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, a'áj mu ja'antyíhuoj tí'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüre'en a'ájna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeyatátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuúria'cuj. ²⁰ A'yaa tu tyá'huo' tí'ij quee a'tj je'ej pu'a'aj tyí'taxajtaj a'ájna jime' tyaj jéehua jáasii're'en i siaj mua'aj tyí'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'pu' ríjcaj je'ej ti tyí'tyéevijtij, catu a'áj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ríjci hua' jimi i tyeityee.

²² Hua' jamuán a'ájma i tyaj huo'ta'ityaca', séej nu nyajta huata'ityaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tj taataséjra ti a'ín a'yan tya'ajxié'vi'ra' ti taatáhuüre', ajta ijij jéetze' pu óoca'nyej a'ájna jime' ti huápui'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'ájna i Tito a'áj pu a'ín pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Majta a'áimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'áj mu a'ín pué'een i maj huo'ta'ityaca' a'áimaj i maj jóosi'rii mej mij i Círístu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'ájma i tyétyacaa siaj tzaahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej i a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatye' ja'mua jime'.

9

¹ Ajta a'ájna jime' i tyaj jin huá'huüre' a'ájma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye', capu juxie've' nyej tyajtáhua'aj a'ájci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, ² jí'nye nu'rjij jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'áj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihuá'ixaaty'e' a'ájma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyihuá'ixaaty'e' ti arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruu' mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'áj mu mij jin majta mue'tj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuüre'en i Macedonia maj jo'cháatimee. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ityaca' ja'mua jimi, ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huáapua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyerij tyihuo'té'exaaj mua'ajmaj jime', ⁴ jí'nye tipua'aj séecan

i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyooniy sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'ájna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatye'. ⁵ A'áj pu jin a'yan tyina'ránajchaca nyaj huo'táhuaviiij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapuéjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyéjrij jin jamuata'íj siaj sij tyu'tapuéjve'en.

⁶ A'áj xu ootámua'reej: A'ájna i ti cü na'aj tyu'tá', cü pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. ⁷ A'yaa pu tyúuxie've' ti síij ajta síij tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'táj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. ⁸ Dios pu jaayí'tin ti jaatámu'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyi'ijcha'ij, ajta ti'ij tyi'ci'paa siaj séecan huatáhuüre'en. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'ájma i maj quee je'ej tyéejviicue',
ajta i ti jin xá'pu'i' ricij, a'áj pu jusén jime' séejre'.

¹⁰ Dios pu a'ájna pu'é'een i ti tyu'tá'caa i imue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyi'cue'ri', a'áj pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muarie'en a'ájna jime' i ti xá'pu'i' een. ¹¹ A'yaa xu néijmi'i tyi'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapuéjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ityaca', a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuüi i ta'ihuáamua', catu a'áj tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyihua'itzizitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájna jime' je'ej siaj huaríj. ¹³ A'áj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'áj mu a'ájna jin jamua'reeren i siaj jin huo'tyáhuüi siaj ja'astej i Ciriístu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'ájna jime' je'ej siaj mua'aj tyihua'huüre' a'ájma, siajta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuoosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'ájna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'táj jin huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'áj pu taatapuéjve' i ti huápu'íj juxie've' i tiquee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

10

Pablo pu japaan huatanyúj i ti jin tyi'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pu'é'een, a'yaa nu tyaja'muahuaviiij, a'ájna jime' ti i Ciriístu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyi'nyaxaj yee nyaj jee tyi'tziínnye' tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tipua'aj ya' imuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuaviiij, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'ájma jimi i maj a'yan tyi'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'ájma i maj úyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevee. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeityee pu'é'een, tyajta catu a'yan tyi'tyenyo'se' mati'ij i tyeityee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu úyan tyi'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'áj pu a'ájna pu'é'een i Dios ti néijmi'i jin putyi'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'enty'uunaj i maj jin tajitzé tyi'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamuaj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'áj tu jimi tyu'táture'en i Ciriístu', ta'aj ja'áj ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'ájci i tiquee tyihuoj'óitej, tipua'aj seríj mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'ájci i ti séejre'. Tipua'aj a'táj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reerij ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reerij tyej tyajta ityáj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'ájna jime' i ti jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antypuá'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séejre'ej yee nyaj já'muamaritye' a'ájna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyi'xaj tjin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'íjtye' a'ájna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye', nyajta jee quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'xaj. ¹¹ Ajta a'ájna i ti a'yan tyi'xaj, che' jáamua'reej tjin a'yaa tu tyi'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajímua'aj á'tatzaahuatye'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'ájma camu xá'pu'i' metyiyoomuámua're' mej mij jujímua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tiquee tyiatyéviytye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'ájna jime' i tyaj jin tyi'muarie', a'áj pu'ij taatá' tyej tyij

mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu sij Corinto ja' chej. ¹⁴ A'íj tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitátá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíche' tipua'aj tyequeé jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyíche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'ín pué'een i tyaj anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. ¹⁵ Catu tyajta a'ájna jin á'tatzaahuatye' je'ej maj i séecan tyu'muáriej, a'yaa tyi'táj tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuüre' en ja'mua jimi, a'yájna siati'íj mua'aj serij tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muáriej, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'ájna jime' je'ej maj séecan tyu'muáriej.

¹⁷ Tipua'aj a'táj tyi'táj jin óotzaahuatya'mui'íj, che' i tavástara' jimi ahuóotzaahuatye'en. ¹⁸ Ji'nye a'ájna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'ín pué'een i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'ájna i a'táj tavástara' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'tyéjvee i tavástara' jimi

¹ A'tzúj cuj cii setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixatye'. Che' je'ej tína'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'ájna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'pui'ántarej sij sij a'íj siana'aj jimi huatyá'ítzeere'en i Ciriístu' sequée tyi'táj jin a'ítzéeria'aj, yaa tí'ij líti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyi'tziinye' tipua'aj a'táj jamuáacuanamuaj tí'íj i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'íjci i Eva, sij sij quee che' tzáahuatyi'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciriístu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihua'jepe' tipua'aj síj mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'íjci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyij tyerij tyajamuáa'ixaa, sijta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'ín pué'een i Dios ti anaquéej jaatyájtoo ja'mua jimi, ajta síj i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii tí'íj i sij serij ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'íj, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' cilénye' jin tyi'huiire' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápui'íj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nya'i'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeityee, capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'íj tu tyij a'náj tína'aj já'muasejratye', tyajta néijmi' i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'íj huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' sij sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en?

⁸ Nyáaj nu huáari'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusi'rii i Dios jimi, nyej nyij a'ájna jin huatyényahuüre'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. ⁹ Ajta nyati'íj a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'táj no'tyá'ítzij, canu tyi'táj jin jamuaatamuárie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij i Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti tyiná'ítziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuárie'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciriístu' jimi, a'yájna tí'íj ajta quee a'táj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a' Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'ájna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tíjin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huotá'an a'íjma i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'táj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyi'muárie' tyati'íj ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyi'ra'aj jin huata'ityi'huaca', majta tyu'cuanamuaj a'yan metyúusejrataj ti nu'uj i Ciriístu' huojo'ta'ityaca'. ¹⁴ Ajta a'ájna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj tí'íj síj ti tyi'huiire' u tajapúa, ¹⁵ a'íj pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuüre' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'ájna jin tyi'huiire' i ti xá'pui' een. Majta a'yaa nu tyitye'entyipúa'rij je'ej maj tyaamue'táj a'ájna jime' je'ej maj tyi'táj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'ájna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuataté'exaatye'ej tiquee a'táj a'yan tyi'mua'ajcaj yee nyej nyatímue', ajta tipua'aj a'yan metyi'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj tí'íj tútímue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'íj tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyi'xa'pui' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'táj mu óotzaahuatye' a'ájna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámuare', a'íj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ sijta xu tyé'viicue' a'íjma jimi i maj ca'nyéjrij jin tyajá'mua'íjtye', na'ríij i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jíise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinyij mati'íj a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'pui'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj?

Nyáaj nu nyajta a'ñin pué'een. ¿Nyiquij a'ñina jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'ñina jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'ñina jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huüre' i Ciríistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'ñina jime' tyí'huüre', tyij nyajta ijij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muárie' mequee a'ñimaj, nu'rú' jéetze' mue'táj huanámi'huaca' mequee a'ñimaj, majta mue'táj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'táj tin huamuí'. ²⁴ Anxívi'j mu pua'máj puéjtzij naatá' a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñici jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuuacuaj pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéicaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéicaj pu ajo'cájrurij i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tíca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'ñina jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'ñijma jime' i náhua'rij, nyajta a'ñijma jimi i nyetye'hteristiyama'ua', na'ríj a'ñijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tíj quee ja' a'tíj, nusu i jájritze', nyajta a'ñijma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'huáamua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua japuéjtzij, mue'táj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'ñina jime' nyaj huata'cuataca' nyajta huata'ímuj, mue'táj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáaamuij, nyajta quee tyí'chajca'j. ²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'ñijma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Tipua'aj síj tyí'cuí'caj, nyáaj nu nyajta tyí'ijcu'nyij, ajta tipua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuri'aj tí'ij a'ñin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'lixaj. ³⁰ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyí'tíj jín ahuányatzahuatye'en, a'ñij nu jín á'nyatzaahuatye'en i tíquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'ñina i Dios tí ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'ñi pu jamua'reej nyaj quee tyí'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'ñina i tajtúhuan i tí juhúiria'ca'aj i rey Aretas, a'ñi pu tyí'cha'íica'aj jo'tíj jo'tyényinyíj i chájta'naj jitze tí'nyatyeévi', ³³ ajta séecan mu na'cájttoo i sicírij jitze a'ñina jo'tíj ja'nácun i tyetyéj jitze, i tí jín curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyí'tíj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyí'tíj je'ej tyí'huüre' tí a'tíj jusíj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'ñij nu jín tyajamuaté'eaatye'sij je'ej tí tyí'tíj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej tí tavástara' tyinaataséjra. ² A'tíj nu mua'tyeej tí Ciríistu' jitze ajtyáma'can tí a'náj a'yan tyáaru'j, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tí Dios jútye' yo'ví'tíj. Canu jamua'reej je'ej tí tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyévi'j jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'ñij nu xaa mua'reej tí a'ñina i tyáati', (tipua'aj jutyévi'j jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'tíj naa jo'éen, jo'tíj ajta yó'namuajri' a'ñici i nyúucari'j tíquee je'ej tyí'rij tí a'tíj jaataxáj íyan i cháanacaj japua. ⁵ Frúitacaj pu nyaj ahuányatzahuatye'en a'ñina jime' i a'tíj, ajta canu nyajjime', a'ñij nu jín ootányatzaahuatye'sij i tíquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuányatzahuatye'en, canu a'ñin pue'éenye'ej na'mej síj tí cha'na'aj tyí'xaj, jí'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jín tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, tí'ij quee a'tíj a'yan tyí'nyesejra je'ej tíquee tya'ránaajchi, sulu che' a'ñin séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'ñij nu jín á'nyaxijtye' je'ej tí tyí'tíj tyu'taséjre nye jimi. A'ñij pu jín nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájttoo tyí'tíj tí a'yan een tí'ij tzicare'ej tí na'ajtyéjtzyetij, ma'ajta a'ñin pué'een i tyiyáaru' tí yo'ta'ityaca' tí'ij je'ej pua'aj náa'uuree'. ⁸ Huéicaj nu nyeríj nu tyaatáhuaviiri' i tavástara' tí náa'ri' a'ñina i nyaj jín japuéjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijn: "A'ñina i nyaj jín muaxie've' a'ñi pu a'ñin pué'een i tí a'jitze juxie've', jí'nye a'ñina i nyaj néijmi' i jín putyí'uuree' a'ñi pu huataséjre'sij a'ñina jime' i tíquee nú'ca'nyisti'." A'ñij nu nyij jín á'nyatzaahuatye' i tíquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciríistu' tí jín putyí'uuree' nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'ñij nu nyij jín nyetyamua've' i tíquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyí'nyeeje, maj na'náva'vaj, i tí nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'ñina jime' nyaj Ciríistu' á'tzaahuatye', jí'nye tí'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyí'tyínyecha'ij tí'ij túutímue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Jí'nye mua'aj xu a'ñin pué'een i sij huatóoc'puaj sij tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' ciléenye' jín tyí'huüre' a'ñijma jimi i maj va'cán jín tyí'huüre'. Tyij nyajta quee tyí'tíj jín antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jín jaapuéjtzitariaca', i sij

jìn je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápui'ij naa huasé'rin, a'íj xu mua'aj tyu'séj, a'íj xu sij jìn jamua'reej nyej nyáaj jì'récán jìme' a'íin pué'een i tavástara' ti nyojo'ta'ityaca'.¹³ Setyinaatú'uunyi' tìpua'aj nyequee xá'pui' tyajamuaatajé, tyi'tj pu'uj quee jamuaaci'ij tì'ij tyihuo'ci'ij a'íimaj i maj pua'maquéj jusi'rii, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj quee a'náj tyi'tj jìn muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaarij

¹⁴ Nu'rij tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta iijij tyi'tj jìn jamuaatamuárie'riste'ej. Canu a'íj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, jì'nye mua'aj xu a'íin pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj sij tyi'tj huo'tá'an i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'tj hua'tá'care'en i juhuásimua'.

¹⁵ Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jìn néijmi'i xájtye'en a'chu nyej tyi'tj tyícha'ij, na'riij nyasiij néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Ajta tipua'aj jéetze' nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un'?

¹⁶ A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tj jìn muárie'rij jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápui'ij jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuácuanamuj.

¹⁷ ¿Nyij tyi'tj jìn nyajamojó'rie a'íjna jìme' nyaj séecan huata'ityaca' ja'mua jìmi?¹⁸ Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' tì'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ityaca'. ¿Nyiquij tyi'tj jìn jamojo'riej a'íjna i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'jì'récán jìme' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyitacha'ij tyajta a'íj tyana'aj tyajta jítze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyi'mua'tzej tyaj a'íjna jìn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jìmi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jìmi a'íjna jìme' tyaj Ciriistu' jítze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuáamua', a'íi pu tyámua' já'mua'uurej.²⁰ Jì'nye a'yaa nu tyi'tziinye' tìpua'aj nyeriij a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyonyij je'ej sij siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tìpua'aj xúutya'xi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'riij senyinyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'riij je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej pua'aj rijcaj.²¹ A'yaa nu nyajta tyi'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jìme' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna jìn huatán yaxamuijritye'en sij mue'tj serij á'tyeej sij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' sij juxana'cìre', majta i maj jutyéviij jìn jaamué'tj i túmii, ajta néijmi'i i sij jìn je'ej pua'aj tyityo'cájruij.

13

Pablo pu tyihua'ijmuj ajta hua'tyojtye' antyityáatican jìme'

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj nyeriij huéicaj jamúumuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'pui'ántari'huan mahua'puaj nusu mahueicaj metyi'séeracaj i tyeityee.² A'íimaj i maj aamí' huóoxana'cìrej, majta néijmi'i i séecan, iijij nyaj ya' imuj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihua'ixaatye' nyati'ij tyihuo'ixaa nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tìpua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj,³ jì'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'tj jamuaataséjratye'en i sij jìn jáamua'reej ti i Ciriistu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jítze ma'can. Ajta i Ciriistu' capu a'yan een ja'mua jìmi tì'ij síj tìquee jú'ca'nyisti', sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jìmi i ti jìn uhuájca'nyej.⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'íin óotateehuaca' i cúruuj jítze tì'ij i tìquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júuriij séejre' a'íjna jìme' i Dios ti néijmi'i jìn putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jìme' tyaj Ciriistu' jítze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júuriij tá'ju'un jìmi, a'íjna jìme' tyaj jítzan arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en.

⁵ Siata'aj jujímua'aj huóosej, sij sij jáamua'reej tìpua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée jamua'reej ti a'íin Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een ja'mua tazjta' séejre'? Nusu serij a'íj jìn huamué'tichej i sij japuejztarej.⁶ A'yaa nu tyá'xie've' sij jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej.

⁷ A'yaa tu tyá'huoo i Dios jìmi sij sij quee tyi'tj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyi'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin mati'ij i maj merij huamué'tichej.⁸ Jì'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i ti jì'récán jìme', sulu tyaj tyu'tyáhuüre'en a'íjna jìmi i ti jì'récán jìme'.⁹ A'íj tu jìn tatyamua've' i tìquee tú'ca'nyisti', sij sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jìmi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huaviiraj tá'ju'un i Dios ja'mua jìme' siata'aj sij tyámua' huárinyij.¹⁰ A'yaa nu anaquéej tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej

nyij jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' tí jin tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antyipúa'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantyipúa'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antyipúa'ritye'en, nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios tí ja'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyoytye'en síj ajta síj, xui'tyooopú'tza'xi'in a'íjna jime' siaj néijmi'i i Ciriístu' jítze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj iye'ej jusi'rii, a'íi mu yajá'muatyoytye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i tí jin tyámua' tyajamuatá'caa i tavástara' a'íjna i Ciriístu', ajta i Dios tí jin ja'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'íin huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ítýaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íj pu i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástará' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu sij jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástará' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápuaritye'en i já'muatjazta'. ⁴ I Ciriístu' pu huatóoa' ti huámui'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapua huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástará' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtz'i're'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios ti'rátoonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' sij jiyé'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratya'aj i Ciriístu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyi'týese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Ciriístu' ti jaxaj. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tíquee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'riij síj i ti tyi'huúire' u tajapua. ⁹ Nu'riij anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta iíjij nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tíquee a'yan namuajre' ti'ij i sij seríj ja'ántzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuúire' i Ciriístu'.

Ciriístu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaaty'e' capu i tyeítýee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyey, sulu a'íj nu jimi i Ciriístu' ja'ancuriáa', a'íj pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

¹³ Siajta mua'aj xu'riij tyi'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'týinyeche'íica'aj jájcuaj imuáj nyati'ij nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyi'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tíjca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'antyíhuoonyij nyati'ij quee xu nié'huacaj, a'íj pu naatajé juxié'vi'ra' jime', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij i yójra', nyajta je'en huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj ti'ij a'íin tyináamua'tyey je'ej nyaj tyi'tíj jin huárnyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéej antyíhuaviihuaca' nyati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

¹⁸ Ti'ij huéica'j nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'týeej nyaj jamuán ajo'caj. ¹⁹ Canu a'tíj a'jo'séj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyíhuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i ti ihuáaria'ra' pué'een i tavástará'. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' ti i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tz'ij jin tyajá'muayu'se'ej.

²¹ Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. ²² Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciriístu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. ²³ A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tijin: "I ti ará'týeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, iíjij pu huá'ixaaty'e' i tyeítýee mej mij ja'ántzaahuaty'e'en i nyúucarij ti ará'týeej ja'antypuá'rityamu'ca'aj." ²⁴ Majta a'íimaj, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

2

A'íj mu i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

¹ Ti'ij ari a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japon muáacuaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'ijci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'ij jo'vi'tij i Tito. ² A'áa nu jo'mej, ji'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaatye'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitziij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihua'íjtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarie'ca'aj. ³ Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, ji'nye a'íjna i Tito i ti nyajamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj ti'ij ja'antyisíjchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'íj mu avíitziij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij taa'eve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyitacha'íj i Ciriístu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjriij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jin tyí'ijta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, ji'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj ti ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij ti ji'r'é'can jime' i ti jin Dios jamuí'rátosoj.

⁶ Majta a'íjmaj i maj huapui'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'íjmaj, ji'nye capu i Dios a'íj jin tyihua'xijtye' je'ej ti síj huasé'rin. ⁷ Majta a'íjmaj, a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'yan tyinaata'ityaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna ti'ij ajta a'íj tyu'ta'ityaca' i Pedro, ti'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Ji'nye a'íjna i Dios a'íj ti huata'ityaca' i Pedro a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu cha'taj na'aj nyéetziij naata'ityaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'íjna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íj mu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'íjna jin na'antyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'íj mu tyámua' tyitajcha'íj muá'raa nyéetziij majta a'íjci i Bernabé, a'íj mu mij a'yan tyaaxá'pu'íntarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'íjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íjmaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'íj mu taatáhuaviiri' tyaj a'íjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huá'rinij.

Pablo pu jaytyá'xij a'íjci i Pedro a'ájna a Antoquía

¹¹ Ajta a'íjna i Pedro, ti'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquía, nyáaj nu jaytyá'xij, ji'nye a'íj pu tyi'tíj jin quee xa'pu'i' rijcaj. ¹² Ji'nye hua' jamuán pu tyi'cua'caria'aj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago ti uhuojota'ityaca', aj pu'ij ajtáraa hua' jimi, ajta jaatapua'citaca' i ti hua' jamuán tyi'cua'caria'aj, ji'nye hua'tzínnya'ca'aj a'íjma i maj ja'antyisí'chej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tziij jin tyúusejrataca'aj a'yájna ti'ij ajta huaríj i Pedro, a'íj pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej ti'ij ij ajta a'yan huaríj mati'ij a'íjmaj. ¹⁴ A'íj nu jin, nyati'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyuucha'íica'aj ti'ij tyé'íjta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'íjci i Pedro metyi'séeracaj néjimi'i i tyeityej tjiin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyi'tyía'cha'íj mati'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿ji'nye een jime' ca'nyéjriij jin a'yan pahuá'uurej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néjimi'caa tyu'túu'uunyl'raj i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ Ityáj tu a'íjma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'íjma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej ti quee a'tíj ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néjimi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyi'íjta, sulu a'íj pu ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi. A'íj tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj ji'rénnye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyi'íjta. Ji'nye capu a'tíj ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyi'íjta.

¹⁷ Ajta ijíj, tipua'aj a'yan tyetyá'huocaj tyaj ji'rénnye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj ti i Ciriístu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pu'aj tyi'tyitacha'íj? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Tipua'aj nyáaj tyi'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasiij pué'eenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamuí' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyi'íjta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán ootatehuaca' i Ciriístu', ²⁰ a'íj nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íj pu i Ciriístu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin ijíj júurij, a'íj pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatye' a'íjna jitze ma'can i yójra'

i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huámui'nyij. ²¹ A'íj nu jin quee majuurésij a'íjci i ti Dios jin juxié'vi'ra' naatá', j'i'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij j'i'rénnya'aj huatáyá'itzeere'en, capu che' tyi'tíj huatyahuíre'nyijche' ti i Ciriístu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'mua'i'riitye' siaj tyi'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu ja'já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ² A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? ³ ¿Nyiquíj huápu'ij quee já'mua'i'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, j'i'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíj a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujámua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ ¿Nyiquee tyi'tíj je'ej tyajamuatáyahuí i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyi'ríj tíquee tyi'tíj jin je'ej tyajamuatáyahuíre'en. ⁵ T'i'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿j'i'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astíjrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

⁶ A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo, ajta j'i'rénnye'ej jimi huatáyá'itzee. ⁷ A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíjin i maj j'i'ré'can jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íj mu a'íin pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. ⁸ Jájcua'j imuáj pu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'xaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tíjin: "Néijmi'caa nu i tyeetyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can." ⁹ A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

¹⁰ A'tyán maj a'íj jitze tyi'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, j'i'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj tíquee néijmi'i ja'astíjrej je'ej ti ye'ej tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta." ¹¹ A'íj tu jin a'yan tyá'mua'reej tíquee a'tíj j'i'rénnya'aj séejrej ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, j'i'nye a'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'íjna i ti naa tyi'tyevij, a'íj pu júurij huatáyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." ¹² Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

¹³ Ciriístu' pu tajapúa huatanyúj, t'i'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', j'i'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti mu'nyij jo'tatéehuaj i ciyéj jitze." ¹⁴ A'yaa pu a'íjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tyá'tóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tyá'tóoratziiri'

¹⁵ Nye'ihuáamua', a'íj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyi'rinyacaa i tyeetyee jimi, tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyaj, capu i'ríj ti a'tíj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta ijíj, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mu'i'caa tyi'tyáxajta, sulu síj pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íj pu'ij a'íin pué'een i Ciriístu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tíjin: Dios pu tyi'tíj jin tyá'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés t'i'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacua'j anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu i'ríj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj t'i'ij quee che' tyi'tíj huíria'aj i Dios ti jin tyá'tóoraj. ¹⁸ J'i'nye tipua'aj i Dios ti jin tyá'tóoratziiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tyá'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tyá'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyíj na'aj ij je'ej tyi'huíre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tyá'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj mu i maj tajapúa tyi'huíre' hua' jimi jaatyájtóo i tyeetyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta t'i'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'tíj huata'ityaca', sulu jusíj pu a'yan huaríj, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huüre' a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'ájci i Dios ti jin tyá'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye títua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyí'riitacaj tyaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'ájci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi huatá'riitarij maj ja'ancuriá'an a'ájci i ti jin Dios tyá'tóoratziiri'.

²³ Ti'ij quee xu huataséeria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'áj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'ájna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'íica'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' ti'ríij ti tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nye' i Ciriístu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta ijiij ti ari huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'ín tacha'ij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'ájna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siati'ij jimi huatyá'itzee i Ciriístu' a'ájna siati'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue're'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'ín juxie've' títua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'ríij a'ájna jimi i Griego, títua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'ríij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', títua'aj tyáati' nusu itá', ji'nye néijmi'i xu mua'aj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, a'áj xu jin siajta siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta títua'aj Ciriístu' jitze xa'ajtyáma'can, a'áj xu jin siajta a'áj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'ín tyajá muaci'tyij i ti jin Dios tyá'tóoratziiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijn: Ti'ij ooj pa'ri'istan a'ájna i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een ti'ij siaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', tyij ajta ari néijmi'i tyá'ra'an tyí'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'ájna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'ín néijmi'i i ti tyá'ra'an, 'asta na'aj quee tyá'rá'astij a'náj ti i taatajra' a'yan tyaaxá'pui'intari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyí'tij mua'reériacaj, a'ín pu tyí'ta'ijtya'ca'aj iyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta ti'ij atoyo're'nye' a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca', Dios pu juyój ujo'ta'ityaca', i ti huane'huaca' i itaj jitze, ajta a'yan tyá'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'ín tajapúa huatányuunij, ji'nye a'ín pu tyí'ta'ijtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'ájna jime' tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ityaca' i júuricama'ra' i juyój i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tijn: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta ijiij paj perij yójra' pué'een, Dios pu a'yan tyá'axié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tyá'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'ájna jimi i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ Jájcuaj imuáj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jin huá'huúria'ca'aj a'ájna i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijn diosij. ⁹ Ajta ijiij siaj serij jamua'tyiej i Dios, nusu ijiij ti ari i Dios já'muamua'tyiej, ji'nye tyí'rij siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuüre'en a'ájci jimi i ti quee tyí'tij huüre', ajta ti'ij ajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyajamuata'ijtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, ti'ijta a'ájna atoyo're'nye' a'náj ti tyí'tij je'ej huaríj, na'ríij i máxorie' ti jitzán tyí'tij atoyo're'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyí'tij jime'. ¹¹ A'áj nu jin jéehua tyí'tziinye' títua'aj quee tyí'tij huatyáhuüre'en i nyaj jin tyu'muáriej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuavij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, ji'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyí'tyinecha'ij siati'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyí'tij jin ootyá'itzeere'j nye jimi. ¹³ A'yájna siati'ij serij tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaat'éexaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyí'cu'i'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'ájna i nyaj jin tyí'cu'i'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámu'a' xu tyinaatyéjeje ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' síij ti tajapúa tyí'huüre', na'ríij yaa ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Ji'nye huaríj a'ájna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee títua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i juji'sij siaj sij nyéetzij naatátu'ty'e'en. ¹⁶ Ari ijiij, znyij serij nyéjcha'íire' a'ájci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'ájna jimi i tye'tyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'ájna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimi ajtáci'nyej, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'pui' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, siaj

sij tyámua huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj tipua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzi ja'mua jime', a'yájna tí'ij i íiti' ti jo'tacuí'nyaca' pá'ri'ij jime', 'asta na'aj quee i Círíistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeseeracaj.

Je'ej maj huaríj a'ájna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'ájci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyá'xaj a'ájci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yu'si' ti i Abraham hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Siij pu jitzán huanie'huaca' a'ájci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i siij, a'ái pu jitzán huanie'huaca' a'ájci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'ímaj i huanie'huaca' a'ájci jitze i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'ái pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i tí'riij. Ajta i siij, a'ájna i ti huanie'huaca' jitzán i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'ái pu a'ájci jin huanie'huaca' ti Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ F'ri' tyaj a'yan tyaataxá' ti a'yan huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti a'yan tyé'yu'si'. A'ímaj i uucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti hua'puaj ti jin Dios tyihuo'ta'ij i tyétyacaa. Siij i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijn Sinaí. A'ij i nyúucarij eerányesij a'ímaj i tí'riij i maj tyu'tyáhuüre'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'ájna i nyúucarij, a'ij puíríicij a'ájna i íiti' ti a'yan ántyapua'aj tijn Hagar. ²⁵ A'ájna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i jiríj i Sinaí, a'áa ti jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' ti já'sejre' a Jerusalén, jí'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'ájna i Jerusalén tajapua' ti já'ma'can, a'ái pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'ái pu pué'een i taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Pajta muáaj, tiqee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en.

A'yaa paj huárinyij, jí'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej

mu paj quee a'náj ootájucataca'

quee a'ájna i íiti' ti víche'.

²⁸ Sijta mua'aj, nye'ihuámua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' tí'ij a'ájna i Isaac ti a'ájci jin eeráanye' i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'ájna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i tí'riij, a'ái pu je'ej puá'aj jáaruuj a'ájci i yójra' ti huanie'huaca' a'ájci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta íjij, a'yaa pu cha'táj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿jí'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamaritye'en a'ájci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', paja i yójra', jí'nye capu a'náj tyí'táj jací'tyij a'ájci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmi' i pu tyá'ci'tyij a'ájci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'ij pu jin, nye'ihuámua', catu a'ájci jitze eeráanye' a'ájci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'ij tu jitzán eeráanye' a'ájci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huüre'ej

¹ Círíistu' pu tí'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuací'ca'an. A'ij xu jin caxu che' tooa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siatí'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Típua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antysiichixi'in i ta'antyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'racaa, tí'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'ijta capu tyí'táj jin jamuaatyáhuüre'ej i Círíistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij zjáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antysiichej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej tí'ij néijmi' i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huo siaj jí'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'ájci jimi i Círíistu', sijta ajtacíj a'ájci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'ij tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyí'ijcho've'ej tyej tyij jí'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, jí'nye i Círíistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxie've' tipua'aj a'táj arí ja'antysiichaca' i junavíj nusu quee. A'ái pu xaa jitzán juxie've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeítjee zjáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuantyí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'ájci i nyúucarij ti jí'ré'can jime'? ⁸ Capu a'ín ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i tí jamuaatájé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti círa'tzuj i levaduura' néijmi' i tyínáxcaj i cuéjtzi, ¹⁰ a'ij nu jin nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee

seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'íjci i ti tyajamua'antyí'uunyí, ajta quee je'ej rinyij a'tíj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jíme', nye'ihuáamua', tìpua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uurényijche' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, jí'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' tì i Círíistu' óotateehuaca' i cùruuj jitze. ¹² Ajta a'íjma jíme' i maj a'íjci jìn tyajamua'antyíu'nyí, a'yaa pu tyina'ránajchi nyéetzij maj anaquéej a'íimaj jujímua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuatajé siaj sij juxáahuaj mahuaci'ca'an. Ajta caxu a'íjci jìn a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej tì tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej.

¹⁴ Jí'nye néjimi'i pu i nyúucarij i maj jìn tyí'íjta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti a'yan tyá'xaj tíjín: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyévíj a'yájna patí'íj asíj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, jí'nye tìpua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríj siooj jujímua'aj tyúucha'íire'ej, mua'aj xu sij jujímua'aj antyúupua'ritye'sij.

I ti tazájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'íj nu jìn a'yan tyí'xaj tíjín: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyí'tíj jìn je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta'tye'rányinyii. ¹⁷ Jí'nye je'ej tì tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jájcha'íire' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íj pu ajta jájcha'íire' i tì je'ej pua'aj een. A'íj mu a'yan tyityetyúucha'íire', a'íj xu jìn mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tìpua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'íitya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jìn tyí'íjta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'íimaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyéví'tín, huápu'íj mu xána'visi' ricij a'íj mu míj jìn merij jó'vej, ²⁰ a'íj mu hua'najchej i saánturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaxaxiejve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'íj, majta séecan jimi ajtyú'uuvej. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néjimi'i jìn a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'yájna nyati'íj nyáaj nyerij jájcuaj imuáj huaríj, tíjín i maj a'yan tyityetyúucha'íj camu ujo'tyáruytyij jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

²² Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios tì tyihuatá'caa, a'íj pu a'íin pué'een tyej tyámua' tyihuóoj'mua'raj, ajta tyámua'ví'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néjimi'i jìn tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeítyee, tyajta tyihuho'tapuéjve'en, tyajta quee tyí'tíj jìn á'ítzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' i tì xá'puí'. Capu ij ajtáhua'aj síj séejre' i nyúucarij tì tyí'tíj jìn hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtyáma'can i Círíistu' tì ajta Jesús pué'een, mu'ríj néjimi'i tyu'taxaahuataca' i tì je'ej pua'aj tyí'een tì eerányinyiica'aj i hua' tzejta' mej míj quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ²⁵ Tìpua'aj a'íj jìn tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tì'íj i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajímua'aj tyítajaaxiejvi'.

6

Miche' huatóohuüre'en síj ajta síj

¹ Nye'ihuáamua', tìpua'aj séej a'tíj xaaséj tì ootyá'ítzeere'en tyí'tíj jíme', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuüre'en. Ajta siati'íj a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'ítzeere'en tì'íj a'íin tyo'tyá'ítzee. ² Siata'aj huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'íjci jìn tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Círíistu'.

³ Tìpua'aj a'tíj a'yan tyé'miteeraste'ej tì tyí'tíj jìn antyúumua'reej, ajta quee tyí'tíj jìn antyúumua'reej, a'íj pu jusíj jucuanamuaj. ⁴ Che' síj ajta síj jusíj huóosej je'ej tì tyí'tyúucha'íj, ajta tìpua'aj tyí'tíj jìn óotzaahuatya'muí'íj, che' a'íjna jíme' je'ej tì jusíj tyí'tyúucha'íj, che' quee i séecan jíme'. ⁵ Jí'nye a'yaa pu tyúuxie've' tì síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej tì tyí'tíj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'íjna i tì jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' tì jaatyáhuüre'en a'íjci i tì tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'ríj siaj jáacuanamuaj i Dios. Tyí'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj tì a'íj jimi tyí'muarie' i tì je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij tì huámuí'nyij. Ajta a'tíj tì a'íj jimi tyí'muarie'

i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'íj tu jin tyiche' quee jaxaahuataj i tyaj jin xá'pui' ricij, ji'nye tipua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeityee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj tí'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yu'xaj i nyamuáca' jime'. ¹² A'íimaj i maj já'mua'itziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyérij jin ja'antysisíjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeityee tyámua' huojo'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'íjci jime' maj ja'rá'astee a'íjci i Ciriístu' i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'íimaj i maj ja'antysisíjchej i junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisíjchej i junavíj, mej mij a'íjci jin ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jin á'nyatzaahuatye' ti Ciriístu' nyej jitze ma'can jaapuéjtziariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can i cúruujra' i Ciriístu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj a'tíj ja'antysisíjchaca' i junavíj nusu quee, a'íi pu juxie've' ti a'tíj jájcuan jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'in a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeityeristyamua'me'en i Dios.

¹⁷ Ijij ti yujo'que'tíj ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tíj nya'itziitya'aj, ji'nye pu'ríj nye jitze séejre' a'íjci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuáamua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua'tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítayi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antiyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítysteristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuaty'e' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhuüre'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja' mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhuüi

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciriístu' tyitaatapuéjvej néijimi'i i tajapúa' ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antiyíhuo i Ciriístu' jitze jájcuaj imuáj ti'ij quee xu jaatyatáahuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijimi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu', je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyóy jitze ma'can i ti huápu'i'ij jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciriístu' tajíme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi ti'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can ti'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'ítzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimi jaatyájttoo a'íjna i tyaj jin tyu'yí'tíhuu'an ajta tyej tyij néijimi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti puíríci'j i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pu'i'intaria'ca'aj ti'ij i Ciriístu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tyaróo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een ti'ij i Ciriístu' tyihuo'ta'íjtye'en néijimi'caa i maj tajapúa' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciriístu' jimi pu i Dios anaqueéj ta'antiyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna ti'ij i Dios tya'taráj, a'íi pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaqueéj jajchó've'ej i Ciriístu', tyej tyij néijimi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijimi'i putyi'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Ciriístu', siajta mua'aj mu siaj jáanamujari' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyama'cantaj xá'raa i Dios ti'ij a'íin ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto i ti a'yan tya'tarájcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyi'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, tipua'aj arí ja'antýici'tyij i ti jin tii'rátosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijimi'i putyi'uurej.

Pablo pu huá'huavítze' i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹⁵ A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuaty'e' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijimi'caa i maj tyeítysteristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antýipua'citacaa nyaj tyé'tyojtzire'ej i Dios ja'mua jime', nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huavij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuáma're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij jiré'can jime' jáamua'tyij. ¹⁸ A'yaa nu tyá'huavij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puíríci'j i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihua'ci'tyij i tyeítysteristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'i'ij tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tyé'entyimuaríej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuaty'e'. A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijimi'i putyi'uurej ti ajta jin uhuájca'nyej ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Ciriístu' ajta yo'ví'tíj u tajapúa' ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijimi'i putyi'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijimi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jime' i ti jin antyapuaaj, ti'ij na'aj ijíj ti tyi'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyojooméj. ²² Néijimi'i pu jin i Ciriístu' antyúumua'reej, a'íi pu ajta i Ciriístu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijimi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'íimaj i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta' a'íi mu a'íin pué'een i tyévira' i Ciriístu', a'íi pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu' i ti néijimi'i tyámua' tyi'uurej.

2

Dios pu tajapuaá huatanyúj i Ciriistu' jitze ma'can

¹ Jájcuaj imuáj xu mua'aj muí'chica'aj a'íjci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaá siajta jéehua á'itzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, jí'nye a'yaa xu tyityetyúucha'íica'aj matí'ij ricíj a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaá je'ej ti tya'raánajchi a'íjna i ti íyan tyí'ijta ajta a'íjma jimi i xiéjnyu'caríj i maj séejre' áacaj tzajta' i tí'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'í ityáj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jime' a'yan tyí'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna tí'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciriistu', tyati'ij tyooj muí'chica'aj a'íjci jime' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' tí'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciriistu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapua. ⁷ A'yaa pu a'íjna jin huaríj tí'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'íj xu jin Jesús pué'een a'íjci jime' i Dios i jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' tí'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íj pu i Dios juxié'vi'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'táj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ jí'nye i Dios pu a'íin pué'een i ti táataahuaca', a'íj pu táataahuaca' jimi i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'íin jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'í tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tíjin: "i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj", majta i maj ja'antysisí'chej i junavíj, majta jujímua'aj a'yan huatóomua'aj tíjin: "i maj ja'antysisí'chej i junavíj", ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciriistu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'táj ja'muaci'tyíiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaá i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta íjij, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' ti a'íin juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'. ¹⁴ Ciriistu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzájta'. A'íj pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeityeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íj pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'íj pu ja'antypuá'rij i nyúucaríj i maj jin tyí'íjtaca'aj majta jin tyúu'íjtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeityeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij. ¹⁶ A'íj pu ja'antypuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuui i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriistu' pu mujo've'mej tí'ij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaríj i ti jin jamuaatápua'ryite'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Jí'nye i Ciriistu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxüirej i tavástara' jimi. ¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'íin pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeytyeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu mua'aj een tí'ij i chí'ij, majta a'íimaj i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huüre' tí'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íj pu a'íin pué'een i tyetyéj ti jéettej juxie've'. ²¹ I Ciriistu' jimi, néijmi'í pu i chí'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinij tí'ij tyejúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siaj tyúuvi'raxi'sij sij sij a'yan tyí'huüre'ej xá'ra'nyij tí'ij tyejúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'íxaatye'en i maj séej chuéj japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahuüre' i Ciriistu' i ti ajta Jesús pué'een tí'ij mua'ajmaj jamuáahuire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyeríj chí tyajamuaatayú'sej. ⁴ Típua'aj seríj jo'jíjve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'ítej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriistu' a'yan huaríj, ⁵ i ti quee

eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'íjma i tyeítýee i maj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta iijij i júuricama'ra' i Dios pu ari huo'taséjra a'íjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuüre'en, ajta a'íjma i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jítze ma'can. ⁶ A'íi pu a'íin pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihua'jee maj antyóosiire'en i Ciriístu' jimi, mej mij síj mana'aj tyeítýeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin tyá'tóoratziiri' i Dios a'íjma jimi i maj Israel jítze ajtyáma'can. ⁷ A'íj nu jin nyáaj tye'entyájruij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu a'yan tyinaatapuéjvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'íj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'íi pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jítze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciriístu' jimi. ⁹ A'ya pu tyinaa'íjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'íi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti yaje're'nyej. ¹⁰ A'ya tutyij iijij a'íimaj jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tj jin antyúumua'reej jo'tij i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee síj na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tziira'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástara' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íjna jin a'yan huárinyij. ¹² A'íj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íj jítze tyetyí'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'íjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios

¹⁴ A'íj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciriístu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síj ajta síj i tyeítýeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'ya pu tyá'huo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', siaj síj a'íjci jítze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciriístu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye', ajta i siaj jin juxie've' a'íi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Siaj síj néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciriístu', ti'ij na'aj tyi'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'ya pu tyá'huo ja'mua jime' siaj síj jáamua'tyij i ti jin i Ciriístu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta iijij, tyetyé'tyojtzire' i Dios, ti jéehua huápu'ij jaayí'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaaatáhuaviiiraj, nusu je'ej tyaj tyi'mua'tzej, tyetyé'tyojtzire' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'íjci i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzire'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyeítýeera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

¹ A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj jahuüre' i tavástara', a'ya pu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye a'íi pu i Dios jamuaatajé. ² Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuo'jó'mua'raj, siajta quee jiyé'tzín nyinyu'caj sulu setyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej. ³ Siajta huatyóoca'nyej siaj síj séej siana'aj tyeítýeera' pué'eenye', ji'nye a'íi pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'íjna jime' siaj síj juxáahuaj séjre'ej. ⁴ Síj pu'uj i tyévira' ajta síj na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yána ti'ij ajta i Dios ti jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. ⁵ Síj pu'uj i tavástara', ajta síj na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síj pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huá'huaca'. ⁶ Síj pu'uj i Dios i tyaj néijmi'i jajvástara', i ti néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'íi pu ajta néijmi'i jin tyi'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

⁷ Ajta ityájma pu i Ciriístu' tyitaatapuéjvej séej ajta séej je'ej ti a'íj tyá'ránajchaca'.

⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'yus'i' i yu'xarij jítze tijin:

Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huójo'ví'tij a'íjma i ti huo'mué'tij ti'ij néijmi'caa eetyáanaaj, ajta huo'ta' a'íjma i jútyétyeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin.

⁹ ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee "a'íi pu tajapuá jo'ojnyéj"? A'ya pu huatóomua'aj tijin a'íi pu ajta anaquéej yava'cáanye' íyan i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta i ti yava'cáanye', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tajapuá jo'ojnyéj ti'ij tyu'néijmi'tare'en ti'ij na'aj pua'máj tyi'sejre'. ¹¹ A'íi pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jítze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huo're'ixaatye'en i tyeítýee i nyúucaria'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huo'cha'íin

i maj jusi'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. ¹² A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeityeristyamua'me'en i Dios, mej mij a'íimaj tyu'tyáhuu'ire'en, majta tyíve'sej jamuán i Ciriístu', ¹³ 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yó'jra' i Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en i Ciriístu' jimi. ¹⁴ Cату che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matí'ij i tí'ríij, i maj cha'mana'aj tyojó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tíquee tyí'xa'pu'ín, majta a'yan een tí'ij i jéetirij i tí áacaj jáatisij jo'tíj na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej ti tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en a'íjci jime' i ti hue'tzij pue'éen. ¹⁵ Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej ti tyi'jí're'can jime', j'i'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Ciriístu' jamuán, j'i'nye a'íi pu a'ín pue'éen i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. ¹⁶ Ajta i Ciriístu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej típu'a'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej ti tyihuo'ci'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jin tyí'tyechej i maj Ciriístu' jimi séejre'

¹⁷ A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye', nyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íij matí'ij i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej ti i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tíquee tyi'táj huúire' ¹⁸ majta quee tyi'táj jó'itej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, j'i'nye camu tyihuo'jítej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹⁹ Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej ti tyi'táj tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej mij néijmi'i jin tyu'xána'cire'en. ²⁰ Siajta mua'aj, caxu a'íj jin jaamua'aj i Ciriístu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, ²¹ j'i'nye tyámua' xu tyáanamujari' i nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyi'huó'itiiri' siaj sij a'yan tyi'tyeseere'ej xá'ra'nyij je'ej ti a'ín tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jí're'can jime' jimi i Jesús. ²² A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcua'j imuáj tyi'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, j'i'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i tí já'muacuanamuajca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jitze i siaj jin ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íij i tí tyi' jájcua'j jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i tí ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyi'tyesejre' j'i're'can jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jin, caxu che' jucuanamuaj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'xaatye'en i juxa'aj tyévij, j'i'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Típu'a'aj xaatanýnyu'cacuj, caxu a'íjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'táj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitzij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en tí'ij tyi'táj huamué'tin i tí jin huó'tyáhuu'ire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'táj xajtaj tí je'ej pua'aj namuajre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij tí xá'puí' i tí hua'tyáhuu'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamuaj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i tí jin i Dios já'muamajtyen tíjin jitzán xu ajtyáma'can tí'ij atyojo're'nyej a'náj tí ja'mua japua huatányuusi.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeityee, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'tú'uunyi' séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciriístu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pue'éen i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij tí'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna tí'ij i Ciriístu' tyí'taxie've', ajta huatóotoj tajjime' tí'ij huatóomu'vejritaca' tajjitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' tí'ij mu'vejrij tí naa tyaarie'ej u tajapuá.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, j'i'nye tyeityeristyamua'me'en xu pue'éen i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'táj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyi'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyi'xajtaj nyúucarij jime' tí je'ej pua'aj huánamuajrii, na'ríij i tíquee tyi'táj huúire', j'i'nye capu xá'puí', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reerijaj tíjin típu'a'aj a'tíj

juxana'círria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaaj, na'riij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi tí'ij sááj tí hua'na'michej i sánturij, a'íjma capu huá'cí'tyj maj utyájrutyej jo'táj i Dios tyejé'íjtaj ajta i Círístu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej tí i Círístu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'táj já'muacuanamaaj a'ájna jíme' i nyúucarij tíquee tyi'táj huúire', jì'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tás'ij a'íjma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'áj xu jín caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íjma. ⁸ A'náj ímuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta íjij xu'ríj nyéeri'iste' séejre', a'ájna jíme' siaj tavástara' jimi séejre'. A'áj xu jín tyámua' tyityetyúucha'áj mati'áj i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ jì'nye a'ájna i tatzárij néijmi'í pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej tí tye'tyévíjtye', ajta tzaahuatyí'ra'aj jín séejre'. ¹⁰ A'náj tína'aj xu jahuocaj je'ej tí tya'ránajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'áj i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij. ¹² Jì'nye tyú'tyevi'raste' tí a'táj jaataxáj je'ej maj a'ímaj avíitzij jín ricij, ¹³ ajta néijmi'í pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jíme', ¹⁴ jì'nye a'ájna i tatzárij néijmi'í pu tyí'sejrata je'ej tí een. A'áj pu jín a'yan tyé'yu'si' tíjin: Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij, ájchesij hua' tzajta' i muí'chútyee, ajta i Círístu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

¹⁵ A'áj xu jín tyámua' tyityetyúucha'íj. Caxu a'yan tyityetyúucha'íj mati'áj i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoómua'mua're'ej. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej tí tyí'xa'pui' íjij tí ooj je'ej tyí'rij, jì'nye je'ej pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'ej pua'aj metyityoómua'mua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'ítéej xá'ra'nyij je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'. ¹⁸ Caxu ta'ruj, jì'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'í a'áj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyí'huó'íxaatye' tyámua' naa a'íjci jíme' i chuúicarij, siajta i siaj jín tyé'tyojtzí're' i Dios, siata'aj tyu'táchuicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'í jíme' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. ²⁰ A'náj tína'aj xu tyé'tyojtzí're'ej i Dios i tí néijmi'í tyú'taahuaca' tí'ij na'aj íyan i tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús tí ajta Círístu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatye'

²¹ Siata'aj huóohúire'en séej siajta séej, a'íjci jíme' i siaj tzaahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'áj i Círístu'.

²² Siajta mua'aj mu siaj huúichej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'áj tyá'astej i tavástara'. ²³ Jì'nye i cína'ra'an pu mu'úura' pué'een i ju'íj, tí'ij ajta i Círístu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'íj pu'íj hua' japua huatányuusij. ²⁴ Ajta a'yájna mati'áj i maj jusi'rii tyá'astej i Círístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'ímaj i maj huúichej huá'astyaj néijmi'í jíme' i jucínastyamua'.

²⁵ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna tí'ij i Círístu' tyihua'xie've' a'íjma i maj jimi jusi'rii, a'íj pu ajta hua' jitze ma'can huamu'. ²⁶ A'yaa pu huaríj tí'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'ájna jíme' maj ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij tí jaatyájttoo hua' jimi, ²⁷ tí'ij a'yan tyaataséjrataj tí'ij i tye'yúuj tí naa een, tíquee tyi'táj jín á'itzeere'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnye'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'áj jujímua'aj tyúuxie've'. A'ájna i tí jaxie've' i ju'íj, a'íj pu ajta jusíj juxie've'. ²⁹ Jì'nye capu a'táj jaxana've' i jutyévíj, sulu a'íj pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tyá'xá'puee, tí'ij ajta i Círístu' tyámua' tyihua'cha'áj i maj jimi jusi'rii, ³⁰ jì'nye a'íj pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Círístu' jitze ajtyáma'can. ³¹ A'áj pu jín i tyáati' majjuurésij i jutáataj ajta i junáana'j tí'ij ja'antyaanaxcaj i ju'íj, majta a'ímaj i maj hua'puaj, sááj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. ³² A'yaa pu'íj tyí'sejre' i tí ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'áj nu jíme' tyí'xaj a'íjci i Círístu', nyajta néijmi'í jíme' i maj jimi jusi'rii. ³³ A'yaa pu'íj tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnye'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'áj jujímua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i jucínastyamua'.

6

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna tí'ij tya'ránajchi i tavástara', jì'nye a'yaa pu tyí'xa'pui'in. ² A'ájna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios tí jín tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzaahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj a táataj pajta a' náana'j, ³ ta'aj muáahuúire'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij íyan i cháanacaj japua."

⁴ Sijta mua'aj mu sij hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyi'huóocha'iin, sij sij huo'mua'tyej, sijta huo'té'exaatye'en tyámua' je'ej ti tyá'xie've' i tavástará'.

⁵ Sijta mu sij ca'nyéjrij jin tyi'huiire', siata'aj huá'astyaj i maj íyan cháanacaj japua tyajá'mua'ijtye'. Siahuá'astyaj tzáahuatyí'ra'aj jíme', a'yájna siati'ij tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'huiire' i Círístu'. ⁶ Siahuo'tyáhuüre', caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, sij sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuüre'en siati'ij tyá'huiire' i Círístu', ajta je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ⁷ Siata'aj tyámua' naa tyu'muarie'en, a'yájna siati'ij i tavástará' sij jimi tyi'huiire' caxu i tyétyacaa jimi. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' sij jáamua'reej síij ajta síij, tìpua'aj i ti tyi'ijtyi're' nusu i ti juxáahuaj tyi'muarie', a'yaa tu i tavástará' jimi tya'ancuriáa'sij je'ej ti síij tyi'tíj jin xá'pui' huaríj.

⁹ Sijta mua'aj, mu sij tyihua'ijtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuo'cha'iin i maj ja'mua jimi tyi'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'íimaj i maj ja'mua jimi tyi'muarie' néijmi'i xu a'íj jitze ajtyáma'can i tavástará' tajapua' ti já'sejre', sijta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁰ Ajta íjij nye'ihuáamua', xáahuo sij sij huatyóoca'nyej i tavástará' jimi, sij sij tyu'tyámue'tin i muarie'ria'ra' jíme'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jíme' i ti Dios jaatyájtóo ja'mua jimi i sij jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jíme' i ti jin já'muacuanamua'j i tyiyáaru'. ¹² Ji'nye catu a'íjma nyo'si'tye' i tyeítyee, sulu a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, majta a'íimaj i maj tyi'ijtaca'aj, a'íjma i xiéjnyu'caríj maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyityatatyíj tyi'tíj jíme' tíca'riste' íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapua'. ¹³ A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios ti jaatyájtóo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i ti je'ej pua'aj tyi'ricij, ajta siati'ij tyámua' huó'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'íj xu jin tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej sij ricíj, a'yaa xu jáa'uuren je'ej ti tyi'jiré'can jíme'. ¹⁵ Sijta a'náj ti na'aj tyámua' eenye', sij sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'ájna i sij jitzán tyá'tzaahuatyé' a'íj pu jamuaatyáhuüre'ej tí'ij quee jamua'antypuá'ritye'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i ti ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuüre'ej tí'ij i xantáaru' ti ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'íj pu pué'een i chúun ti juxa'aj tyantámuamuaa ti jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jatapua'citacare'en sij jahuoocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj sij hua' jíme' jahuoocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatyé'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuoocaj i Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuo'ixaatyé'en i tyeítyee, nyajta quee tyi'tziinye'ej tyi'tíj jíme', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci i ti aviitzi' i Dios jimi, a'ájna jíme' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'ájna jin nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj nu jin eetyánami' íjij. Síáahuoocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyi'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'ájna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

²¹ A'ájna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatyé' i tavástará' jimi nyati'ij nyáaj ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íj pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij sij sij jáamua'reej je'ej ti tyi'nyahuüre' ajta je'ej nyaj ricíj. ²² A'íj nu jin jaata'ityij ja'mua jimi, sij sij jáamua'reej je'ej ti tyi'nyahuüre' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatápu'a'ritye'en néijmi'caa i já'muatjazta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuáamua', ajta i tavástará' Jesús ti ajta Círístu' pué'een, che' a'íj jamuaataxié've'en, jí'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatyé', ²⁴ Che' tyámua' tyi'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jin jaxie've' i tavástará' Jesús ti ajta Círístu' pué'een.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahuüre' a'íjna i Jesús i Cirištu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuaty'e' a'íjci i Jesús i Cirištu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuüre' tyi'tíj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Cirištu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápu'a' ritye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzire' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoo néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuüi nyej nyij huó'ixaaty'e'en i tyeítyee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuüi i jájcuaj imuáj siajta iijij síooche' x'u a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuüij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'íi pu ajta ja'antycí'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Cirištu' pué'een. ⁷ A'yaa pu tyi'xa'pu'i' nyaj a'yan tyi'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuüre', tipua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'pu'i' i nyuucarij nyaj huá'ixaaty'e'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápui'ij já'muasejramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Cirištu' pué'een. ⁹ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujímua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti jéetze' xá'pu'i'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Cirištu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Cirištu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyótzire'ej i Dios.

Cirištu' pu a'íin pué'een i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'tíj náaru, a'yaa pu'ij tyi'nyahuüre' mej mij jéetze' mue'tíj jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahuüre' i Cirištu', mej mij jáamua'reej a'íimaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tíj mu i nye'ihuámua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Cirištu', camu tyi'tziinye' sulu a'íj mu jitze tyi'ca'nyej i tavástara'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyi'xaj i Cirištu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'íire', majta séecan a'yan tyi'xaj tzáahuatyira'aj jime' majta jutyamua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Cirištu' jitze ma'can tyi'xaj tzáahuatyira'aj jime', máamua'reerij ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ítyaca', nyej nyij huó'té'xaaty'e'en i nyúucaria'ra', ¹⁷ majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujímua'aj huatyóhuüre'en, camu tzáahuatyira'aj jin tyi'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naatamuárie'riste'en iijij nyaj eetyánami'. ¹⁸ Ajta zji'nye rinyij? A'íi pu jéetze' juxie've' i maj tyi'xaj i Cirištu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyira'aj jin metyij'xajta nusu meque.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatényyamua've'sij, ¹⁹ ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuüre'ej, siajta mua'aj xu naatáhuüi a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Cirištu' a'íi pu ajta naatáhuüi. ²⁰ Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Cirištu' nu arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámui'nyij. ²¹ Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íi pu a'íin pué'een nyaj jin jaatyáhuüre'ej a'íjci i Cirištu', ajta tipua'aj náamui'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tíj u tajapúa'. ²² Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyi'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'tíj ti jéetze' xá'pu'i', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiyet'zín huámui'nyij. ²³ Jéehua pu nyamuárie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'tíj ti jéetze' na'raanajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámui'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Cirištu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, ²⁴ ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. ²⁵ Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej

na'mej sij sij jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en. ²⁶ A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, sij sij tyaatatýójtzi're'en i Ciriístu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' sij a'yan tyí'tyese'ej sij a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. A'yaa xu eenye', tìpua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'ríj nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej sij néijmi'í tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'í nyo'se' a'ájna jime' sij ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tziinye'ej a'ájma i maj jamuájcha'iire'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'ájma'j á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahüire'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'áj xu jitze ma'can i Ciriístu', capu a'áj na'aj já'muaci'tyij sij ja'tzaahuatye', sulu sij sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jítzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jajcauj tyu'tyéenyosej, ajta ijíj a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatye'ej

¹ A'yaa pu'uj, tìpua'aj i Ciriístu' jamuaata'an sij séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tìpua'aj a'yan setyá'xie've'ej sij séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tìpua'aj néijmi'í a'ájna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tìpua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítyee, ² sianaatatyámua'viste' a'ájna jime' sij tyámua' naa tyí'tyechajcaj, sij sij néijmi'í juxa'aj tyityahuóoxie've'en, sij juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ájca. ³ Caxu tyí'tíj je'ej uuriaj sij sij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujímua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'tíj jahuocaj i ti jítzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuire'en i séej tyí'tíj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyetyáxaahuataca' i Ciriístu', ajta i ti jin tyí'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ájcaj sáj ajta sáj ajta sáj tyí'mua'tzej i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Ciriístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj tí'ij i Dios, ajta capu a'ájna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xaj juxié'vi'ra' jime' i ti jin tyí'tyávaaca'aj u tajapúa, aj pu'ij a'yan huataséjre tí'ij i a'tíj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj mati'ij séecan i tyeítyee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij a'tíj tiquee tyí'tíj jin tyí'tyéjee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' tí'ij i tiquee wa'cán jin tyí'tyéjee, ajta huatóoa' ti huámui'nyij i cúruuj jitze. ⁹ A'áj pu jin i Dios tye'entyáaruityej tyí'tíj jime' ti jéetze' ve'ej ajta ti jéetze' naa huasé'rin i tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'í a'ájna xicáara' jitze tyitunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajitye já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'í jáamua'tyij ti i tavástara' a'ájna pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, tyej tyij a'ájna jin tyaatatýójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tí'ij i tatzárij úyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'ijta a'áa jó'catyij ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíj nyaj ya' ímuáj huatyéjve. A'áj xu jitze tyú'ca'nyej i ti já'muahüire'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'áj, ¹³ jí'nye i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, sij sij já'pui' huárinij, ajta jamuaatáhuire'sij sij sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'í jin huárinij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'tíj tyí'tíj ja'mua jitze pua'aritye'ej nusu sij tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en, sij sij yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzejta' i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee já'pui' metyityoomuámua're'. Hui' tzejta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej mati'ij i xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'ájci jitze i nyúucarij ti júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij tí'ij uvé'nyej i Ciriístu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'reeriaj nyej quee huápua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámui'nyij sij sij mua'aj ja'antyíci'tyij i sij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi a'ájna jime' i sij tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij sij sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'áj nu jitze tyí'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'ityej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti

tyaja'muahuiire'. ²⁰ Ji'nye capu ma' a'tíj ti a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've', ²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'ájna huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Ciriístu' ti Jesús pué'een. ²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyí'tyúucha'ij a'ájna i Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuui a'ájna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu tyináahuui tí'ij nyiyóoj ti pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ityej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi, ²⁴ nyahta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pu'i' nyej nyahta ja'mua jimi jaata'ityej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ityaca' nye jimi tí'ij tyinaatá'an tyí'tíj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'ín já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'ájna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'ín tyí'ljcuí'nyaca'. ²⁷ A'yaa pu tyí'ja'yájna ti tyí'cuí'ca'aj, t́mua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuijritya'aj i nyaj jín jajpuéjtzij. ²⁸ A'íj nu jín a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín jaata'ityej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj. ²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huoxié've'en i tyétyacaa tí'ij a'ájna, ³⁰ ji'nye t́mua' pu huamuí' a'yan tyí'muarie'caj i Ciriístu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huamuí'nyij, a'íj pu jín t́n huamuí' a'ájna jime' ti naatyáhuui're'en i siaj jín quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'ájna i ti ji're'can jime' tyí'huire' i Dios jimi

¹ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástara' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ityi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuata'ityi'ri', a'ín pu jamuaatyáhuui're'ej. ² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cáij i tiqee a'tíj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasí'chej, ³ ji'nye i maj ji're'can jime' ja'antysi'chej i junavíj, ityáj tu a'ín pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'ín pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyíj tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jín tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyahta quee tyí'tíj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyahta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'ájna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj a'ájna jín a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ tí'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antysi'jchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'ájna i Israel, nyahta a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyahta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'ájna jime' i nyúucarij i maj jín tyí'íjta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápui'ij já'astyajca'aj a'ájna i nye yi'ráj, a'íj nu jín je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyahta quee a'náj tyí'tíj jín ootyá'itzee a'ájna jitze i nyúucarij i maj jín tyí'íjta. ⁷ Ajta néijmi'i a'ájna, i ti jéehua nyejítej juxié'va'ca'aj, líjij nyaj jahui're' i Ciriístu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiqee tyí'tíj huire'. ⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyí'tíj ti jéetze' nyetyáhu'i'rii tí'ij nyaj jáamua'tyij a'ájna i nyavástara', a'ájna i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa tí'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciriístu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'ájna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'ájna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jín tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'ájna i Ciriístu', nyahta jáamua'tyij i muarie'ria'ra' i ti jín huatájuuriaca', ajta i ti jín jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij tí'ij a'ájna i Ciriístu' tí'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítýee.

Catu tyeexúj néijmi'i jín antyítaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyahta a'ín pué'een i tiqee tyí'tíj jín á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'ín pu i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jín tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricíj nyej nyij quee che' a'ájna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyahta je'en huatánycacae nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jín taatajé a'ájna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huásasij a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Típua'aj mua'aj tyí'tíj jitze seequéj setyi'mua'tzej,

Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'tíj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuámua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej ney nyáaj ricij siajta a'íjma jitze tyi'huóo'itíi i maj a'yan tyí'tyechaj je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuáat'e'xaatye'sij na'canyeyí'nya'aj, a'íjna jíme' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij matí'ij i maj jájcha'íire' i Círístu' i tí huamuá' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'íi pu'ij hua' dios pu'é'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i tí tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íyan tí tyí'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' tí i tavástara' a'íjna i Jesús tí ajta Círístu' pu'é'een yava'cáanye'j tí'ij tíi'rátóonyij, ²¹ a'íi pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyhue'ra' tíquee tyi'tíj huíre' tí'ij a'yan jáa'uure'j tí'ij i tyévira' tí naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joore'j i tí néijmi'í jin putyí'uure'j i tí jitzán eeráma'can tí'ij tyámua' tyú'uure'j i tí tyí'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástara' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuámua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'íin pu'é'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tij, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij an-tyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuámua'aj muá'ra'nyij i tavástara' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huó'táhuíre'en a'mújma mu úuca, jí'nye a'íi nu jéehua huatyéenyose'j mej mij naatáhuíre' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muariej. A'íimaj mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricame'j tí tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'íjtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaat'e'xaatye'sij: Sihuóotyamua've'. ⁵ Miche' néijmi'í a'yan tyaja'muamua'jtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástara' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'tíj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'í xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatáhuaviiiri', siajta tyaatatýójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuáat'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'ite'j i tyétyacaa, ajta i tí jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íij ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Círístu' tí Jesús pu'é'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'xa'pu'

⁸ Uve'tyáatican jíme', nye'ihuámua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i tí jiré'can jíme', siajta i tí a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij, siajta a'íjna jitze i tí huatóoje'yee, siajta i tí jumua'tíj, i tí naa huasé'rin, i tí naa namuajre'. Siata'aj néijmi'í a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tíj tyámua' tyu'yí'tín, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuáamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, je'ej siaj tyinánamuajri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios tí tyámua' já'mua'uure'j a'íi pu ja'mua' jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tíj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástara' jimi a'íjna jíme' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xij, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuíre'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jí'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jíme' a'chu nyé tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹² Nyámua'ree je'ej tí tyú'ase'j típua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej típua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'í jíme', a'yaa nu'uj tányana'aj típua'aj tyámua' nya'axcaj nusu típua'aj nye í'cuataj, ajta típua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij nusu nyequee tyi'tíj tyícha'íj. ¹³ Néijmi'í nu putyí'uure'j nyé nyij tyu'tyámue'tij, a'íjna jíme' nyaj i Círístu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'pu'í' xu huaríj, a'íjna jíme' siaj naatáhuíi i nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'ij a'áa ja'rájraa a Macedonia, ney nyij huatyénye'chenyij nyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, mua'aj xu naatáhuíi mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'íin

pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ityi'ri' i ti tyiná'itziitya'ca'aj nyej nyij a'ijna jin huatyényahuiire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanájchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ityi'ri', jéehua nu tyi'ijcha'ij. I siaj mutyinyojo'ta'ityi'ri' a'yaa pu een ti'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej, ti ajta ja ráanajchi i Dios. ¹⁹ A'ij pu jin i Dios i nyaj jahuiire', a'í pu néijmi'i tyajamuaatá'sij i ti tyajamuá'itziitye', a'yájna ti'ij a'ij tya'ráanajchi, ji'nye a'í pu néijmi'i tyi'ijcha'ij i Ciriistu' jimi i ti Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios, a'ijna i tavástará'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin antyipua'rij

²¹ Siatá'aj huo'tatyójtje'en nyejitzé ma'can néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, a'ijna jime' ti i Ciriistu' hua' japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyajamuan yahuatyíj, a'í mu majta yajá'muatyojtje'. ²² Néijmi'i i maj yahuatyíj i maj jimi séejre' i Dios, a'í mu yajá'muatyojtje', majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me'en i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástará', a'ijna i Ciriistu' ti Jesús pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyi'huüre' i Ciriístu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuára' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu sij Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' i Ciriístu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'íin, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

³ Tyati'íjtá huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti ari mua'ajmaj tyajamuacii'ij u tajapua'. A'íj xu mua'aj serij huánamuajri' i nyúucarij ti ji'ré'can jime' tzaahuatyi'ra'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu ti'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huataatáque'sij néijmi'que' ínyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'ij huaríj ja'mua jimi siati'ij jáanamuajri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'ré'can jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuamuá'tyej a'íjna i Epafra, i ti tajamuán tyi'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyi'huüre' i Ciriístu' jimi. ⁸ A'íi pu ari taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahuüre' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahuüre'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'íj jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huaviij ti a'íin jamuáamuatyej je'ej ti tyá'axjie'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tyeítysteristyamua'me'en pué'een i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinyij je'ej ti tya'ráanajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' ti'ij ciyéj ti ajhuóose'sij ajta je'en antatáque'sij, a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huaviij ti a'íin jamuáata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatjazta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyi'táj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatootyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuáatá' siaj sij ja'ancuriá'an a'íjci i ti já'muacii'tyij a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeeeri'ij je'ej ti a'íin tyihuo'tá'sij i jutyeítysteristyamua'. ¹³ Dios pu tajapua' huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'vi'táj jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i yójra' i ti huápu'i'ij jaxie've', ¹⁴ a'íi pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íica'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuú', ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'tizeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciriístu' tajitzé ma'can huamuú'

¹⁵ Ciriístu' pu a'íin pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti anaquéej séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyi'títacaj. ¹⁶ Dios pu i Ciriístu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyi'sejre' u tajapua' ajta ínyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyi'sejre' ajta i tiquee tyi'sejre', ajta i júuricama'ra' i maj néijmi'que' tyi'íjta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'íj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Ciriístu' pu'ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyi'títacaj, ajta i ti tyi'sejre' a'íj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. ¹⁸ Ajta i Ciriístu' pu a'íin pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rrii i tyejúj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéej huatájuuriaca', ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciriístu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Ciriístu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán huatya'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'íjma i maj tajapua' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jime' ti i Ciriístu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéej xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íiria'ca'aj i jutzájta', a'íjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íica'aj, ²² ajta íjij i Ciriístu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamuú' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj ti'ij jamuá'anvi'tin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatya'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'táj jin á'tizeeria'aj, capu ajta a'táj ja'mua jitze tyi'táj jin tyi'puá'ritye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nan i siaj

jajchó've' a'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamujri'. A'í pu a'íin pué'een i nyúucarij i maj merij huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'íjna jin tyí'huüre' nyej nyij huo're'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj séej chuej japua já'ma'can

²⁴ Ijij nu nyetyamua've' a'íjna jime' i nyaj jin japuejtzarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'neijmi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i ti á'itzeere' i Ciriístu' ti jin jaapuajtariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'íjna jitze i tyeityeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huó'tyáhuüre'en i maj jusi'rii i tyeiyúuj tazja'ta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, nyajta huó're'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', ²⁶ a'íjna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatij je're'nyej, i ti ijij arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁷ A'íimaj pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jin jamuatyécha'íisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna i ti ju'avaataca'aj a'í pu a'íin pué'een i Ciriístu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin ti'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihua'ixaatye' i Ciriístu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihua'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéé mej mij jáamua'reej tzáahuatyi'ra'aj jime' i ti a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciriístu' jimi. ²⁹ A'íj nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciriístu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ricij mej mij a'íimaj huatyóoca'nyej i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, ti'ij huó'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, i ti a'íin pué'een i Ciriístu', ³ ji'nye a'íj pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i ti tyúuxie've' tyej tyij tyámua' metyityoouámua're'ej tyajta néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamuj a'íjna jime' i nyúucarij ti naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi.

I júuricamej ti jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁶ A'íj pu jin, mua'aj mu siaj serij ja'antzaahuaj i Ciriístu' ti'ij juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj Ciriístu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' ti'ij i ciyéj ti tyétye' imuáj jo'canaana'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna mati'ij tyajamuamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojtz'i're'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuj i nyúucarij jime' ti hue'tzij pué'een, ji'nye camu a'íimaj Ciriístu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jin tyí'mua'taj úyan i tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Ji'nye néijmi'i i Dios ti jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' i Ciriístu', ¹⁰ ajta i Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye i Ciriístu' pu antyúumua'reej a'íjma jimi i júuricamej i maj tyí'íjta, majta tyi'tíj jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'íj xu siajta mua'aj jimi serij ja'rá'aste a'íjci jime' i maj ja'antyyis'chej i junavíj, i Dios ti jin a'yan jamuáaruuj siati'ij jimi ajtyáhuixíj i Ciriístu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa. ¹² Siati'ij huá'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Ciriístu', siajta je'en jamuán huatájjuuriaca', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'íjna i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu mui'chica'aj i ja'mua júuricamej a'íjna jime' i siaj jéehua je'ej pua'aj rijcaa, ajta ijij i Dios pu'ríj i júuricamej jamuata' jamuán i Ciriístu', i ti ajta néijmi'i tyitaatú'uunyí'ri' i tyaj jin ootyá'ítzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i ti á'yú'si'huaca'aj i tyaj jime' tyé'cha'íica'aj i ti ajta ca'nyéjrij jin tyí'ta'íjtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entypuá'riaca' ti'ij óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'íjna jamuán i Ciriístu'. ¹⁵ Dios pu tyihuaá'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Ciriístu' jimi huó'tatyévi'raste jéjre'citze' ti'ij eetyájra hua'najápuaj i ti huó'mué'tíj.

Maj tyú'huoonyij a'íjci i jútye' ti tyajá'ma'can

¹⁶ A'íj pu jin, che' quee a'tíj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua', na'riij je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'íjna xicáara' ti jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej ti'íjta tyo'tyé'iten i máxcirie', na'riij ti'íjta tya'rá'astij a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'íjna

a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyi'huüre' tyej tyij jáamua'reej je'ej ti yatyojooméj, ajta i ti ji'ré'can jime' a'ñi pu a'ñin pué'een i Ciriístu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'ñimaj i maj a'yan tyúusejrataj mat'i'ij i maj quee tyi'táj jin tyityetyu'uj, majta a'ñimaj najchej i maj tyi'huüre' u tajapúa, a'yaa mu majta tyi'xaj maj nu'uj tyi'táj tyi'sej, a'ñi mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i tiquee tyi'táj huüre'. ¹⁹ Camu a'ñimaj a'ñi jitze ajtyáma'can i Ciriístu', i ti néijimi' ve'sij i tyaj jatyáhuera'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijimi'i jitzán séjre'ej ti'ij i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Ciriístu' jamuán a'ñi mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyi'ijta úyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricij mat'i'ij a'ñimaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyi'táj jime' ti'ij: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijimi'i i nyúucaríj ti a'yan tyi'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipúa'rij, ji'nye tye'ityee mu' a'yan tyi'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti xá'puí, ji'nye tzaahuatyí'ra'aj mu jin a'yan ricij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyúin jin ricij, ma' ajta quee capu tyi'táj huüre', sulu a'yaa pu'uj tyi'huüre' mej mij jujámua'aj a'ñina jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaa' jamuán i Ciriístu', siata'aj a'ñi tyú'huoonyij i tajapúa ti tyejé'sejre', jo'tij i Ciriístu' muáca'ta' ja'ajcácaj i Dios. ² Siata'aj a'ñi jitze tyú'mua'tyij tajapúa ti tyejé'sejre', caxu a'ñi jitze tyi'mua'ajcaj úyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Ciriístu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Ciriístu' jamuán ja'seeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciriístu' pu a'ñin pué'een i já'muajuuricamej. Ti'ij a'ñin yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i ti arí m'ma'can ajta i ti jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijimi'i i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua jitze séejre', che' quee a'táj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en ti tyajamuaata'ijtye'ej i ti ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj i ti ja'mua jitze juxie've' ti ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyi'nyacua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een ti'ij i a'táj ti jana'michej i tiquee Dios pué'een. ⁶ A'ij mu jime' néijimi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaqueéj éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijimi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta ijíj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijimi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcaj je'ej ti ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tye'ityee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyi'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamuj séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'ríj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aami' tyityetyúucha'íca'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuan jin tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajácuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij ti'ij a'ñina i ti jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyámua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' tipua'aj síj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyama'cantaj, tipua'aj aróo'astej a'ñina jime' ti ja'antyisijchaca' i junavíj nusu quee, tipua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyi'muarie'ej, na'ríj juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'ñi pu i Ciriístu' a'ñin pué'een i ti juxie've' ti ajta néijimi'caa jimi huatyá'itzeere'en i jutyétyeristyamua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'ñin jamua'antyíhuoó siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tye'ityee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ñin, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' éenye' siajta tyo'táviicue' tipua'aj tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'unyí' tipua'aj síj jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévíj. A'yájna ti'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyí'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'unyí' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'ñina ucóochejtye'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i ti naa een. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' ti jin tyámua' jamuáaruuj che' a'ñin ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'ñi pu jin jamuaatájé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciriístu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijimi'i jime' i ti jéehua tyi'huüre'. Siata'aj huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatyen néijimi'caa amitéeria'can jime'. Siata'aj chuicarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijimi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuicaj. ¹⁷ Ajta néijimi'i je'ej siaj tyi'táj uurej nusu je'ej siaj tyi'xaj, a'yaa xu huá'nyij néijimi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'ñina i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'ñina jitze ma'can i Ciriístu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye' a'ñijma jimi i tye'ityee

¹⁸ Mua'aj mu siaj huüichej, siahua'rá'astjire' i ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuaty'e' i tavástara' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu siaj nyejnye'i'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihua'jjevej.

²⁰ Siajta mu siaj hua'yojmua' pué'een, siahuá'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tyá'ráanajchi i tavástara'. ²¹ Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtjej.

²² Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astjire'en a'íjma i maj tyajá'mua'ijtye' íyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuaty'i'ra'aj jin huárinyij, a'íjna jime' siaj tzáahuaty'i'ra'aj jimi tyí'icha'ij i tavástara'. ²³ Néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuaty'i'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tyá'huüire' a'íjci i tavástara', ji'nye caxu a'íjma huüire' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej ti i tavástara' jamuaatá'sij je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyj a'íjci siaj jaamué'tij. Ji'nye mua'aj xu jahuüire' i Cirištu' i ti ja'muavástara' pué'een. ²⁵ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyj, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

¹ Siajta mua'aj mu siaj tyihua'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuo'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'huüire' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti tyi'tyéevijtij. Xo'támua'reej ti i tavástara' tajapuá ti já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuuocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtz'i're'ej i Dios. ³ Siajta a'yan tyá'huuocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástara' taatáhuüire'en tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tyajta a'íjna i ti ju' avaaj i Dios jimi, ji'nye a'íj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuuocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuo'ixaatye'en, je'ej ti nyéetzij tyinaaci'ij.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuaty'e', a'náj tina'aj xu xá'pu'i' rijcay. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihua'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'rite'ej

⁷ Ajta a'íjna i ta'ihuáara' Tiquico i tyaj jéehua jaxie've', a'íj pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huüire' i tavástara' jimi, a'íj pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuüire'. ⁸ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuüire' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íj mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyi'tíj tyí'tahuüire' iie'ej.

¹⁰ Ajta a'íjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íj pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'íjna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'íjci i Bernabé. Xu'rij mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'íj pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Justo. A'íimaj mu a'íin pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeityee je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íj mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuüi. ¹² Ajta pu i Epafras yajá'muatyojtye', a'íjna i ti tyí'huüire' i Cirištu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuuo i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafras, ajta a'íjma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íjma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'íjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'íj pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtje' a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tij ja'chej a'íjna i Ninfa. ¹⁶ Siati'ij mua'aj jo'jive'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'itye' a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jijve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jijve'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquiipo tíjin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jitze ma'can i tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuata'ityi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuüire'en.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, siajta jimi tyámua' tyi'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápu'a' ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzi're' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'íjta jahuocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e', siajta jéehua tyi'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuáamua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyáamua'reej ti i Dios jamua'antíhuo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi' putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzi're'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamua'ajri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzi. ⁷ A'íj xu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihua'ixaaty'e' ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuoo'há'xij i sáanturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'r'é'can jime' Dios pué'een ¹⁰ siajta a'yan tyue'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nye' i tavástara' i ti yójra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuuritye'. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti tii'rátosij ti'ij quee puéjtzi táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyi'muarie' a'íjna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij seríj siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhuu' tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij mu a'nyíin jin huatyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tziz jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'íjna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj. ⁴ Ajta ityájma, Dios pu ta'antíhuo ajta taata'ij tyej tyij huó'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajá'mua'ixaaty'e'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tye'ityee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyi'mua'tzej i tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamuajrii, catu tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'íjna jin tyi'tíj ancurián. Dios pu jamua'reej tyaj tzáahuaty'i'ra'aj jin a'yan ricij. ⁶ Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, títua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. ⁷ Tyij quee i'riitacaj tyaj a'yan huárinyiiche' a'íjna jime' ti i Ciriístu' ta'antíhuo, ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ij. A'yájna ti'ij i hua' náanaj i ti'riij tyámua' tyihua'cha'ij i juyójmua', ⁸ a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. ⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca, tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íj ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuaty'e', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹¹ A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua

ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuatyéeje séej tyajta séej, a'yájna tí'ij tyihuá'ití'ij i hua' táataj i juyójmua'. ¹² A'yaa tu tyajta tyajamuaa'íjca s'iaj s'ij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna matí'ij i maj i Dios jimi séejre', jí'nye a'í' pu a'í'ín pué'een i tí jamuaatájé, s'iaj s'ij a'áa ja'ra'astij jo'tí'ij a'í'ín tyejé'íjtaj.

¹³ A'í'j tu jín ityáj a'náj tina'aj tyé'tyojtz'i're' i Dios, jí'nye siatí'ij mua'aj jáanamua'jri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tyá'ancuriáa' tí'ij Dios nyuuccaaj, caxu a'yan tyá'ancuriáa' tí'ij i tyétyacaa nyuuccaaj. A'yaa pu tyí'ja'yájna tí nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'í' pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu s'iaj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Siatí'ij mua'aj ta'íhuáamua' jaapuéjtzitariaca' i ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'í'jma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jusi'rii u tyeiyúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, jí'nye a'í' mu majta jajpuéjtzica'aj a'í'jma jimi i juxa'aj tyeítyee i maj Judea já'ma'can. ¹⁵ A'í' mu a'í'ín pué'een i maj jaajé'caj i tavástara' tí ajta Jesús pué'een, a'yájna matí'ij majta tyihuó'cuui a'í'jma i maj Dios jitze ma'can tyá'xajta'aj, a'í' mu majta taatamuári' ityájma. Camu tyé'tyojtz'i're' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítyee, ¹⁶ jí'nye tyatí'íjta tyihuá'íxaatya'mu'í'ij a'í'ímaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tí'ij ajta huó'huíire'en, camu a'í'ímaj tatá'caa tyaj a'yan huárinyj. A'yaa mu mij tyá'mue'tí'ij tí i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'í'jna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

¹⁷ Ta'íhuáamua', tyatí'ij ajtací'ij ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej. ¹⁸ A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tí'ij nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyí'tyánaamuaaj. ¹⁹ Jí'nye, ¿a'tanyj a'í'ín pué'een i tyaj jín tyí'íjchó've', i tyaj jín tatyamua've', ajta i tyaj jín á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyej i tavástara' tí ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'í'ín pué'eenye', capu máaj a'tí'ij a'í'ín pue'éenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, mua'aj xu a'í'ín pué'een i tyaj jín á'tatzaahuatye' s'iajta i tyaj jín tatyamua've'.

3

¹ Aj tutyij tyatí'ij quee che' je'ej huarí'j, a'yaa tu tyaaxá'pui'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'ítzeere'en a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'í' huata'ítyaca' i ta'íhuáara' Timoteo i tí tajamuán tyí'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu', a'yaa tu een jime' jaata'ítyaca' ja'mua jimi tí'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'í'jna jitze i s'iaj jitzán tyá'tzaahuatye', ³ ajta tí'ij quee huatóoxaahuataj a'í'jna jime' i s'ij jín jajpuéetzij. Jí'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej tí a'yan tyúuxie've' s'iaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyatí'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tyá'ajpuéetzij ta'me'nyíliche', a'yaa pu'ij tyu'rí'j, siatí'ij serí'j tyá'mua'reej. ⁵ A'í'j nu jín, nyatí'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuáata'íhuo' ney nyij jáamua'reej je'ej tí tyajá'muahuíria'ca'aj a'í'jna jime' i s'iaj jitzán tyá'tzaahuatye', jí'nye a'yaa nu tyí'tzínnya'ca'aj tí i tyiyáaru' tyí'tí'j jín jamuaatamuári'e'riste'en s'iaj s'ij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta tí'ij quee che' tyí'tí'j huíria'aj já'ra'nyij i tyaj jín tyu'muaríej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'rí'j yará'aj a'áa tí ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaaj s'iaj tyámua' een a'í'jna i s'iaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej s'iaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaj s'iaj jéehua ta'tamuá're'rii, s'iajta jéehua jaxie've' s'iaj taaséj, a'yájna tyatí'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. ⁷ A'í'j tu jín, ta'íhuáamua', tyij ajta jéehua tyí'tatyesi'huarítye' tyajta taxaamuí'jritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyatí'ij jáamua'reeri' s'iaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. ⁸ Tyatí'ij a'yan tyáamua'reeri' s'iaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ ¿Jí'nye tyí'ri'j tyej tyij jéehua tyaatatyojtz'i're'en i Dios a'í'jna jime' i tyaj jín tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huaví'ij i Dios tí taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuíire'en tyaj janéijmi're'en i tí jamuá'ítziitye' i s'iaj jín tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' tí i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'í'jna i tavástara' i Jesús, maj a'í'ín taatáhuíire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij s'iaj s'ij jéehua huóoxie've'en séej s'iajta séej, s'iajta huo'xie've'en néijmi'caa i tyeítyee, a'yájna tyatí'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Tí ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatza'ajta', s'iaj s'ij quee tyí'tí'j jín á'ítzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna tí'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyí'huíire' u tajapua. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

I júuricamej ti ja'ránajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa pu ti tyaja'muahuavíj tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'ájna jitze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna siati'íj tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'íj seríj ricíj.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tiquee a'tíj juxana'ciria'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyéecha'íin i jutyévíj, ti'íj tzáahuatyí'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiquee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'pui', a'yájna mati'íj ricíj i tyeítyee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'ciria'aj jamuán íra'ra'an i juxa'aj tyévíj, jí'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricíj, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Jí'nye capu i Dios a'ájna taatajé tyej tyíj je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyíj jí're'nye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'íj, a'ájna i tiquee tyá'tzaahuaty'e' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xíj i huá'nyuucca' i tyétyacca, sulu a'íj pu quee á'tzaahuaty'e' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' ti'íj ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'ájna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej, jí'nye Dios pu arí jamuaamua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séjéj jamuán siajta séjéj. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricíj a'ájna jime' siaj huá'xie've' i ju'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuavíj ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyi'tyechajcaj setyi'muarie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'tíj tyaac'íj séjéj ajta séjéj, a'yájna tyati'íj tyeríj tyajamuáa'íjca, ¹² mej míj i maj quee tyá'tzaahuaty'e' jamuaatyátzaahuaty'e'en, ajta ti'íj quee tyi'tíj jamuá'itziitye'ej.

Ti'íj uvé'nyej i tavástara'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'reerej je'ej ti tye'mej a'íimaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuíjritya'aj mati'íj i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'íj tyá'tzaahuaty'e' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyíj tyajta tyá'tzaahuaty'e', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuaty'e'ej.

¹⁵ A'íj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástara' jitze ma'can tíjin, ityáj i tyaj júuríj a'yan huatyá'itzeere'ej íiyan i cháanacaj japua, catu anaátya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Jí'nye nyúucarij pu huatánamuajre ti'íj tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajre ti'íj a'tíj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre', aj pu'íj i tavástara' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuaty'e'ej i Círíistu' jimi, a'íj mu anaquéej huatájuurítaj, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júuríj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua, a'íj pu ajta tá'vi'tin i jéetiríj tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyíj ja'antynájchej i tavástara' i jéetiríj tzajta', a'yaa tutyíj jusén jin tyeje'seeria'aj tá'ju'un i tavástara' jamuán. ¹⁸ A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'ájna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

¹ Ajta a'ájna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástara' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej. ² Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siati'íj pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij ti'íj náhua'rij ti utyárutyíj tíca' jo'siaj ja'chej. ³ Mati'íj i tyeítyee a'yan tyi'xajtaj tíjin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricíj, pu'ríj tyu'puá'riajraa", aj pu'íj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antyipa'rij, a'yájna ti'íj íitaj ti ootacu'nyej, capu huatá'riitarij maj huatóo'uunaj. ⁴ Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séjre'ej, a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi ti'íj náhua'rij ti utyájrutyej jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze ti'íj tavástara' uvé'nyej. ⁵ Néijmi'íj xu mua'aj a'íjma jimi atyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tíj jó'nyeeríj i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tíj quee jó'nyeerí'íj, ⁶ a'íj tu jin quee a'yan rinyíj mati'íj i séecan i maj a'yan séjre'ej mati'íj i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁷ A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyi'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íj mu majta tíca' juta'rujve', ⁸ tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj ciínyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'ájna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuaty'e' i tavástara' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'ájna jin avátana'aj i tyaj jin jacho've' ti i Dios tíi'rátoonyíj. ⁹ Jí'nye capu i Dios a'ájna jin ta'antylhuo tyej tyíj jajpuéetzij tá'ra'nyíj, sulu

tí'ij táahuüre'en a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁰ A'íi pu tajítzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástara', t'ipua'aj i tyaj júurij, na'ríij i maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimí huat'yá'ítzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siatí'ij seríj ricíj.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyihúa'ajcha'íj a'íijma i maj ja'mua jimí tyí'muarie', i maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xié've'en, a'íjna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimí. Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'íjcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íijma i maj quee xá'pui' ricíj, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íijma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuüre'en a'íijma i maj quee tyámua' ricíj, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyévíj. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siatí'ij jujíimua'aj tyityetyúucha'íj siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimí i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimí. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios, jí'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimí i ti ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'íjna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyí'tíj ti xá'pui' nusu i tíquee siajta je'en a'íj huat'yátzaahuatye'en i ti xá'pui'. ²² Xa'ajtáciinyij a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íi cha'tána'aj i Dios, a'íjna i ti jamuaatyá'pua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyí'tíj jin á'ítzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij i ja'muatyévíj jitze, a'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyesij i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ²⁴ A'íjna i ti a'íjna jin jamuaatajé, capu tyí'tíj jin á'ítzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipúa'ritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimí.

²⁶ Sياهو'tatyójtye' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'íjcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jíjve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimí i ta'ihuáamua'.

²⁸ Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

I yu'xarij ti hua'puaj a'ñin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'ñijma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'ñina i Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimi i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' jamuáacha'ñin, majta jamuaatyápuar'itye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuoo

³ Nye'ihuáamua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna tí'ij tye'tyéviytye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'ij tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'ñina jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'puí'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj, a'ñina jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'puí' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'ñijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna tí'ij ajta ityájna. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze tí'ij huataséjre'en u jútye' i tavástará' Jesús, a'ñijma jamuán i maj tajapua' tyí'huüre' i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'ij pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ñimaj i maj quee jamua'tyey i Dios, majta quee já'astjire' i nyúucaria'ra' i tavástará' Jesús. ⁹ A'ñi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' imuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástará' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyey i tavástará' mej mij a'ñimaj jaatyátzaahuatye'en i tye'ityeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséej ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'ij tu jin a'náj tina'aj jahuaviiij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviiij ti jamuaata'an i ti jin jamua'antyíhuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'ñina jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muaríe' a'ñina jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'ñina i ti jin ántyapua' a'ñina i tavástará' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'ñin tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'ñina jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren tí'ij uvé'nyesij i tavástará'

¹ Ajta iñij, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajta tí'ij a'ñin tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviiij ² siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tíj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaj i juuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará', nusu a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaa, na'ríj yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán a'yú'si'ij ti arí atyojo're'nyey a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará'. ³ Caxu tyi'tíj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamua'. Ji'nye tí'ij quee xu a'ájna atyojo're'nyey, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéj huataséjre'en i ti jájcha'ñire' i Dios, ajta a'ájna tí'ij ajta huataséjre'sij a'ñina i ti quee tyi'tíj já'astjire', a'ñina i ti hua' jitze ajtyáma'can a'ñimaj i Dios ti hua'antypua'ritye'sij. ⁴ A'ti pu a'ñin pué'een i ti hua'ajcha'ñire' a'ñijma i maj i Dios jimi séejre', a'ñi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyájrutyij u tye'yúj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejratay ti a'ñi a'ñin pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta iñij jamua'reej tyi'tíj ti puáricij i ti quee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'ñina i a'tíj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyey a'náj ti a'yan tyaaxá'puí'intarej. ⁷ Ji'nye a'ñina i ti avíitizij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'ñi pu'quij á'itzeere' maj jatyítyey a'ñina i ti iñij quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'ñina i ti quee tyi'tíj já'astjire', ajta i tavástará' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúuca' jime' a'ájna tí'ij uvé'nyey. ⁹ Ajta a'ñina i ti quee tyi'tíj já'astjire', a'ñi pu jahuñria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'tíj

jín a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeétyee, a'íj pu jín jéehua huá'cuanamuan. ¹⁰ A'yaa pu néijimi'i jín tyihuá'cuanamuan a'íjma i tyeétyee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji'r'é'can jime' mej mij a'íjna jín jaatáa'sej i ti huó'huüre'en. ¹¹ A'íj pu jín Dios tyi'tá'caa ti i ti je'e'j pua'aj een huó'cuanamuaj, majta a'íj ántzaahuatye'en i ti hue'tzjij pué'een, ¹² ti'íj i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jín jutymua've'ej i ti je'e'j pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij huí'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuoo sij sij mua'aj a'íin pué'eenye' i ti anaquéej huó'huüre'en, a'íjna jime' ti a'íin tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'íj ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'íjna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciriístu' jitze ma'can, ti'íj a'yan tyajamuáaci'tyij sij a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een.

¹⁵ A'íj xu jín ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'e'j tyaj tyajamuáamuá'tyey nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'íin cha'tána'aj i Ciriístu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeeje, tyej tyij jimi tyi'íjchó've'ej, ¹⁷ miche' a'íin jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej sij sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'pui'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tájime' jahuoocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiye'tzín huó'té'exaatye'en néijimi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna ti'íj tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuüre'en a'íjma jimi i tyétyacaa i maj je'e'j pua'aj tyityetyúucha'íj i maj majta je'e'j pua'aj tyi'tyetyeityee, ji'nye camu néijimi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiquee tyi'tíj jín á'teere', a'íj pu'íj tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íj ja'mej, ti'íj quee tyi'tíj je'e'j já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyi'ca'nyej i tavástara' sij mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'ti'íj tyajamuáa'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuüre'en sij sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna ti'íj i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tipua'aj sij puéjtzij a'yájna ti'íj ajta i Ciriístu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej ti tyúuxie've' sij sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'íjtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, sij ajtáciinyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' ti je'e'j pua'aj tyi'tyúucha'íj, ajta quee a'yan ricij je'e'j tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu seríj jamua'reej je'e'j sij je'e'j huárinyij, sij sij a'yan huárinyij tyati'íj ityáj, catu ityáj tyi'tíj jín je'e'j pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuua séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'tíj jín jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyeviitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavii sij sij taatáhuüre'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyey je'e'j sij y'e'j huárinyij. ¹⁰ Tyati'íj ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuáa'íj tíjín: A'íjna i tiquee tyi'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cuu'nyij. ¹¹ Ajta íjij a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'e'j pua'aj tyityetyúucha'íj, majta quee tyi'tíj jín tyi'muarie' sulu múuciinyive' mej mij tyú'íziitaj. ¹² A'íjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'íjcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jín jaamué'tin i maj jín huatyóohuüre'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i sij jín xá'pui' ricij. ¹⁴ Tipua'aj a'tíj quee já'astyaj je'e'j tyaj tyajá'mua'íxaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'tíj ti pué'een, siajta je'en ajtáciinyej a'íjci jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'írria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, ji'nye já'mua'ihuáara' pu pué'een.

Hua'tyojtye' i ti jín ja'antypuá'rite'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' ti tyámua' já'mua'uurej, a'íj pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijimi'i jime'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jín tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijimi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin mua'ajmaj.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ityi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuoo ajta i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyoytye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciriistu' ti Jesús pué'een i tavástará', che' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, ajta muá'ancu'vaxi'ín ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'íj nyeríj tyimuataáhuaviiri' nyati'íj a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Efeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'c'íj. A'yaa pu'uj tyí'huu'ire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huu'ire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'íin pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jí're'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástará'. ⁶ Séecan mu merij a'íjna jin je'ej pu'a'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij tíquee tyí'tíj huu'ire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íimaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyí'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tíjin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huu'ire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, típu'a'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íjma jimi huatyátuiihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuiihuaca' i maj quee tyihuojó'itej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pu'a'aj ricíj, i maj tyí'íjxána'cira', i maj quee tzaahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Dios, i maj já'xaahuataj i huá'yí'raj, i maj huá'cui'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'íimaj jimi i maj juxana'cira' úucaá jamuán, nusu séecan jamuán i tyétyacaa, i maj tyí'tíj jin je'ej pu'a'aj ricíj, i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa tí'ij huatóomua'aj tíjin néijmi' i maj je'ej pu'a'aj tyihuá'mua'tyej tyí'tíj tíquee xá'puí'. ¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzí're' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciriistu' ti Jesús pué'een i tavástará', jí'nye a'yaa pu naatamua'aj tíjin nyaj quee tyí'tíj jin ootyá'itzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuu'ire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj ímuáj je'ej pu'a'aj tyí'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pu'a'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pu'a'aj tyé'jeevacá'aj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástará' jéehua pu huápui'íj tyámua' tyinye'jcha'íj ta'raj, a'íi pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyí'ja'yájna, a'yaa pu'íj tyúuxie've' maj néijmi' tyá'antaahuatye'en ti i Ciriistu' a'íjna jin yatanyéj íyan i cháanacaj japua tí'ij hui'rátóonyij a'íjma i maj je'ej pu'a'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu síj a'íin pué'een i nyaj je'ej pu'a'aj tyí'tyínyecha'íica'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'íj pu jimi i Ciriistu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huu'ire' tí'ij i maj jitzán jaaséej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyojtzí're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyí'tyéjvee, capu a'náj mui'nyij, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyí'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'huu'ire' i tavástará' jimi, a'yájna mati'íj anaquéej a jimi tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'íi mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuó'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pu'a'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

¹ A'yaa nu tyaja'muahuaviiij siaj jéehua jahuocaj i Dios jimi siajta tyé'tyoytzi're'ej néijmi'caa jime' i tyeétyee. ² A'yaa pu tyúuxie've' siaj hua' jime' jahuocaj i maj tyityatatyij siajta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'íij néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyi'xa'pui' ajta a'yan tya'raanajchi i Dios ti tajapúa huatanyúj, ⁴ ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuüre'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti ji'ré'can jime' a'ájna jimi. ⁵ Ji'nye síij pu'uj i Dios, ajta síij na'aj a'íin pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tyeétyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'íi pu tajitzé ma'can huamu' tí'ij néijmi'caa táahuüre'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeétyee je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'ré'ixaate'en i tyeétyee, a'íj pu jin nyéetzij na'antyi'huoj nyej nyij tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta ztáahuatyi'ra'aj jin tyi'xaj, canu tyi'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuocaj, majta ajme'caxi'in i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaaxiejvi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóocheytjej je'ej ti tye'tyévi'tye', miche' quee huápu'i'ij tyámua' ju'uurej i jucipujá jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroo tyi'pue'éenye'ejme, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'ájna tyi'tyóoche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij. ¹⁰ Miche' a'ájna jin tyámua' huó'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeityee, a'yájna tí'ij tye'tyévi'tye' a'íimaj jimi i úucaa i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihua'ixaate', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihua'mua'tyej u tye'yúuj tzajta', miche' majta quee tyihua'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, ¹³ ji'nye Dios pu anaqueéj a'íj huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'huüre'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuo'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'réenya'aj i jutzájta'.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyihua'ixaate' u tye'yúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tipua'aj a'tíj a'yan tya'xié've'ej ti a'ájna jin antyúumua'reerij ti tyihuo'ixaate'en i tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin tyámua' huárinyij. ² A'íj pu jin, a'ájna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reerij, a'yaa pu tyúuxie've' tíquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, tí'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj ztáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij. Ajta a'náj tína'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tíj ja'chej, ti ajta jaayi'tíhua'an ti tyámua' tyihuo'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyi'tyevistan a'íijma jimi i tyeétyee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayi'tíhua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'íimaj i maj jamuán aja'chej, ⁶ ji'nye tyí'rij ti tyámua' tyihuo'cha'íin a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'ájna i ti tyihua'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'riij quee a'íi pu óotzaahuatye'en a'ájna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, tí'ij ij a'yan tyi'mue'tiche'en tí'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj ztáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antymué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tye'yúuj tzajta'

⁸ A'íimaj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pué'eenye' maj ztáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'íij, maj quee a'náj tyi'hue'taj, majta quee jura'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tij hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'ájna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tyeétyee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, tipua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej pu'a'aj tyi'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reerij muá'ju'un u tye'yúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyi'een i úucaa jimi, maj ztáahuatyi'ra'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pu'a'aj tyi'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹² Síij ti tyi'huüre' u tye'yúuj tzajta', a'yaa

pu tyúuxie've' ti séej na'aj i fitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj tyámua' tyí'huüre' u tyeýúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojosejra i tyeétyee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi ti Jesús pué'een.

I nyúucarij ti ji're'can jime' i Dios taataséjratyej

¹⁴ A'yaa nu tyí'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojotyéesej, a'íj nu jin a'yan tyí'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinyij a'íimaj i tyeétyeristyamua'me'en i Dios, maj a'íin pué'een i maj jusí'rii u tyeýúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'huüre' ajta a'íj huá'ixaatye' i ti a'yan tyí'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa nu tyá'mua'reej ti i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Ciriístu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'íj tyáati', tyu'tyáamue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, majta jaaséj i maj tajapúa' tyí'huüre'. Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can, majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi, ajta i Dios yo'ví'tij u tajapúa'.

4

I maj hue'tzij jime' tyihua'mua'tyej

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íjma ántzaahuatye'en i maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyej a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íj, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íimaj tyeétyeera' metyu'ijmuj maj quee nyejnye'í'chaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyátoot, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyí'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi' i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi' i tyu'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ ji'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo' jimi, a'íi pu tyámua' néijmi' tyí'uurej.

Síj ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciriístu' jimi

⁶ A'íj paj huo'mua'tyej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuüre'sij i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuüre'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj matí'íj muaamuá'tyej.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íiyan ti ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cí tyí'huüre' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyévíj jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huüre', íjij paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuüre'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi' i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyí'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyí'ijchó've' i Dios ti júurij, i ti néijmi'caa huüre' i tyeétyee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuo'mua'tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huoo'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyí'tyía'cha'íj, ajta je'ej paj tyihua'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuo'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jaxaahuataj tyí'tij ti je'ej i Dios tyimuuaatapuéjve matí'íj huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihua'mua'tyej, mata'aj mij néijmi' muaaséj paj néijmi' i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj tyí'huá'cha'íin, pajta je'ej paj tyí'tij tyihua'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muáaj paj asíj a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamua'jran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'ij i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej patí'ij a' táataj, pajta a'íjma i maj tyámua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej patí'ij a' ihuáamua'. ² Pajta i ucarijsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna patí'ij a' náana, pajta i maj ímuaa a'yájna patí'ij á'cu'tzimua, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuüre'en i úuca a' i maj huóojímua'astariaca, típua'aj mequee je'ej tyéjviicue'raj tyi'tíj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj sáij i íiti' ti antyúusiitariaca' tyiyójmua' na'riij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íjma anaqueéj jaatyáhuüre'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'táhuüre'en i jutyétyeristiyamua', ji'nye a'yaa pu ty'a'raanaajchi i Dios. ⁵ A'íjna i íiti' ti ji're'can jime' antyúusiitariaca', ajta quee je'ej tyéjviicue', a'íj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatpuá'citaj ti jahuo, a'yaa pu a'náj tína'aj rinyij tújca ajta tíca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiitariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi tí'ij i ti huamuí'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeítyee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'tíj maj quee jitzán juxie've' i tyeítyeristiyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íj pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuaty'e', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i sáij tíquee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'íjma i maj huóojímua'astariaca', a'íjma papu'uj ooyú'xaj i maj huéicatyej nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'jamua'reeraj maj xá'pui' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'taxié've'en a'íjma i maj jamuariacaa, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'icaj jitze a'íjma i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuüre' a'íjma i maj jajpuéjtzi. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tína'aj tyámua' néijmi'i jin huarij.

¹¹ Capáj a'íjma á'yu'xaj i maj huóojímua'astariaca' majta móoj ímuaa, ji'nye típua'aj majtáhuua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuüichej, aj mu mij ajtáciniyij i Círístu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'ítzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaqueéj tyi'tíj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeyi'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tíquee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuüichej i maj móoj ímuari'taj mati'ij huóojímua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muarie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i tíjcha'üre' tyi'tíj jin hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujímua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuaty'e' i tyiyáaru'.

¹⁶ Típua'aj sáij i íiti' ti tyá'tzaahuaty'e', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojímua'astariaca', che' huo'táhuüre'en, tí'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íjma i maj tyi'huüre' u tyeyúuj tzejta', a'yaa pu tyu'tá'riitarij mej mij huo'táhuüre'en i maj huóojímua'astariaca' majta quee je'ej tyéjviicue'.

¹⁷ Majta i huáasij i maj tyámua' tyi'muarie' u tyeyúuj tzejta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuo'cha'ín, siajta jéetze' a'íjma i maj tyihua'ixa'tyee majta i maj tyihua'mua'tyee. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Capáj ja'anjí'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "A'yaa pu tyi'xa'pui' maj tyaanájchitye'en a'tíj ti tyi'muijhuacaa."

¹⁹ Capáj tyi'tíj jitzán pua'riy'e'ej i vásti', típua'aj sáij na'aj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'riij mahueécaj i maj jitzán tyi'pua'ritye'.

²⁰ Ajta i maj móoj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi' metyi'namuáaracaj i tyeítyee mej mij majta a'íjma tyu'tyátzaahuaty'e'en.

²¹ A'yaa nu tyi'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Círístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'íjma jimi i maj tyi'huüre' i tajapuá Dios ti hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinnyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaaj, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. ²² Capáj a'tíj avá'muijhuua'an pequee xu jamua'reérej je'ej tí een i jutzájta', na'riij quee jamuán paj ootyá'ítzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíj tyámua' tyi'huá'cha'ín pej pij quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi.

²³ Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cá i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyi'cui' mua' tzejta'.

²⁴ Je'ej maj séecan tyi'tíj jin tyityá'ítzeere', a'íj pu séejre' mati'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'ítzee, sulu majca'huáye'e pu huataséjre'sij. ²⁵ A'yaa pu ajta tyi'sejre' je'ej maj tyi'tíj jin tyámua' ricij, ajta i tíquee tyámua' een capu i'ri'j ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

¹ A'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj záahuaty'i'ra'aj tyícha'íj hua' jimi i maj tyihua'íjtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyihua'mua'tyee. ² Ajta típua'aj séecan

i maj tyajá'mua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'ijci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze tyámua' tyihuo'táhuüre'en, ji'nye a'íimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyi'huüre' a'íi mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti ji'ré'can jime' jéehua tyi'huüre'

³ Tipua'aj šiij a'yan seequéj tyi'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyi'tyítacha'ij, ⁴ a'íi pu a'íin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'tj huayí'tin. Capu i'rj tyaj tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'íj pu jin tyihua'chueere', ajta je'ej pu'a'aj tyi'jepe', capu i'rj ti a'tj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'íjma jamuán i maj quee tyámua' metyityoомуámuare', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'íjna jin tyi'mue'tin i maj a'yan tyúusejratatj tjin Ciriístu' mu jimi tyi'huüre'. ⁶ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tipua'aj a'tj tyámua' huóo'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'tj tyi'ijcha'ij. ⁷ Ji'nye catu tyi'tj hua'á'sima'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'íj tu jin tyequee tyajta tyi'tj á'tinyij úyan ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyi'tj tyéjcha'íj tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtje'en, tyiche' a'íjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'íimaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huoochjtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáajj'quej, a'íi pu'ij hua'tyánaamuaj i hua'tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'íi pu néijmi'i tyihua'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'. ¹⁰ Ji'nye a'íj pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pu'a'aj tyi'een, séecan mu merij jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij janyacua'aj i túmii, a'íj mu jin jéehua jajpuéjtjizj.

I ti huanyo'se'en a'íjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'tj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'íj, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jaxaamuijritye', capáj á'atzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'íjna jin huatyéno'se'en i paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jipuan i paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'íj pu jin i Dios muaatajé, a'íj paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj. ¹³ Ajta ijíj, i Dios jimi i ti néijmi'caa ta'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriístu', i ti ajta xá'puí' tyu'taxájtaca' a'íjna jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tjin Poncio Piláato, a'yaa nu tyi'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'tj jin á'tizeeria'aj, asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i Dios a'yan tyaaxá'puí'intarej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'ijtye' a'íjma i maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'íimaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tjin tavástara' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'íi pu'uj a'íin pué'een i tiquee a'náj mu'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tj jéehua já'taa, jo'tj quee já'i'rij ti a'tj ajtyáxiirej. Capu a'tj a'náj jaaséj, capu ajta i'rj ti a'tj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj i maj chjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'ijtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'íj jitze tyi'ca'nyej i maj jéehua tyi'ijcha'ij, ji'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyi'ijcha'ij. A'yaa pu tyi'xa'puí' maj a'íjna jitze tyi'ijchó've'ej i Dios, a'íjna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'íjna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'ijtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'íjna jin huoochjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'puí' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyi'ijcha'ij. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóohuüre'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihua'ci'tijj maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'ij uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tj jin i Dios tyimuaata'ij. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tj huüre', nusu a'íjma i maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ ji'nye séecan mu merij huó'namuajri', a'íj mu jin ajtacj i maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' i tavástara' tyámua' tyajamuáhuüre'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítayi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'ájna jime' i ti a'yan tya'tóoratziri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti tavástara' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimuaácha'íin, majta muá'ancu'vaxi'in mej mij tyámua' tyimuaatyápu'a' ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuocaj, tújca na'rúij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzí're' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'e'j tyí'huúire', a'yájna mati'ij majta tyí'huúiria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nyá'aj, a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzaahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatyé'. Anaquéj pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatyé'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatyé' paj quee jatyáxa'huata'an je'e'j ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziñnye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatyé'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyáajime' a'ájna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'e'j ti i Dios tyimuaatá' pajta a'ájna jime' i paj jaxaamuíjryte' pej mij jéetze' jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'ájna jime' tajapuá huatanyúj je'e'j tyaj tyí'tj huaruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéj tyaxá'pu'íntaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'ájna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'ájna i ti jin taaxié'vej ijíj pu arí huataséjre a'ájna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íj pu ja'antypuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antýihuoj nyej nyij huo'té'xaatyé'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'tyáhuúire'en, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'ájna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'e'j ti tyí'tj nye jimi tya'taraj.

¹³ A'yaa paj huárinyij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'e'j paj tyí'tj tya'ancuriáa' nyéetzij jimí, pajta a'yan tyu'mé'en je'e'j tyej tyá'tzaahuatyé', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyitaaxié'vej ityájma. ¹⁴ A'íj pu muaatáhuúire'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'íin je'e'j ti tyí'tj jin tyimua'antýihuoo.

¹⁵ A'yájna pati'ij perij tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'íj mu manúurie'ej, a'íj mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vaxi'in i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Onesiforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuúiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesiforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'íj pu huatyóochej ti náahuonyij 'asta na'aj quee náatyoj. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuúí a'ájna a Éfeso.

2

Síj ti a'yan tyá'huúire' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciríistu'

¹ Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'ájna jime' je'e'j ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Je'e'j paj perij nyéetzij tyináanamujari' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeítyee, a'yaa paj tyihuó'íjcatye'en a'íjima i tyétyacaa i paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviiuce' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huúire' jimí i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu síj xantáaru' a'yan ricij je'e'j ti jusíj tyá'xie've' tyí'tj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en a'íjci jimí i ti tyé'ijtye'. ⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'íimaj jimí i maj hua'ajcacia, a'ájna i ti huajcaj

capu tyi'táj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyi'huóoxie've'. ⁶ A'ájna i tyi'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'ín anaqueéj tya'ancuriáan i ti tyú'cáitje. ⁷ A'íj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyi'mua'ixaatye', ji'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'ree a'ájci i Círíistu', i ti huatájuuriaca' a'áj ti jitze eeráma'can i David, a'ái pu a'ín pué'een i nyúucaríj i nyaj huá'ixaatye'. ⁹ A'áj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' tí'ij sáij ti tyi'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. ¹⁰ A'áj nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, tí'ij ajta a'ájma huáhuüre'en ajta i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátóonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'ájna pu a'yan tyi'ji'ré'can jime' ti a'yan tijn:
Tipua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej,
¹² tipua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj,
tipua'aj tyeetyáhue'taj, a'ái pu ajta ityájma taatyáhue'taj,
¹³ tipua'aj tyequée tyámua' tyi'tyítacha'íj, a'ái pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej, ji'nye capu i'ríj ti jusáij huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'íj a'ájna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujámua'aj je'ej pua'aj tyúyeevee. Capu tyi'táj huüre', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'ájma i maj janamaj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyi'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, tí'ij sáij i maj a'yan tyaataxájtaca' tijn xá'pu' pu huaríj, tí'ij sáij ti tyi'muijhuacaa tíquee tyi'táj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'ájci i nyúucaríj ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ Capáj janamajra a'ájci i nyúucaríj tíquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'táj xaj, ji'nye a'ájma i maj a'yan tyi'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ¹⁷ ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyi'ricij a'ájma jimi i Himeneo ajta i Fileto, ¹⁸ i maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucaríj jitze ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tijn muríj huatájuuriaca' i mu'chítýee, a'yaa mu mij meríj séecan tye'entyí'uunyí'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'táj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yusí' tijn: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can'; ajta a'yan tijn: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtáciinyej a'ájci jitze i ti je'ej pua'aj een."

²⁰ I chí'íj tzejta' ti ve'ej, capu a'ái na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyi'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyi'taavijhua, ajta xaríj jime', séecan pu a'yan tyi'huüre' mati'íj tyi'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'táj jin tyi'huüre'. ²¹ Tipua'aj a'táj a'yan eenye' tíquee tyi'táj jin á'tzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuüre'sij i tavástara' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'pu' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyámua, pata'aj jáahuonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'ájma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj, papu'ríj jamua'ree ti a'yan na'aj tyi'huüre' maj a'íj jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítýee. ²⁴ Ajta sáij ti tavástara' jimi tyi'huüre' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tíhua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'íj tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'ájma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'íjchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'ree i nyúucaríj ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ tí'ij huatá'riitarej maj iirácíinyej jo'táj tyiyáaru' hueje'tyáanaaj, jo'táj a'ín a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'íj muá'ju'un i tyeítýee tí'ij néijmi'i tye'entyipua'íj

¹ A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeríaj ti a'yan tye'mej tí'ij néijmi'i tye'entyipua'íjrisime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihuá'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítýee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuó'tá'sij a'ájma i maj tyi'táj jin huo'tyáhuüi, majta quee tzaáhuatyi'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítýee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ráanaajchi, mejcha'íjria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'pu' een. ⁴ Avíitzij mu jin tyu'tátúuire'sij i juxa'aj tyévíj majta quee oocú'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'ájna jime' ti a'yan

tyihua'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'ij huooniyij maj a'yan huárinijij je'ej ti tyihua'ráanajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj jaahuooniyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeityee jimi, ti'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyi'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'ijma i tyeityee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'ijma mu jitze ajtáama'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chi'táj i tyeityee, majta huá'cuanamuaj a'ijma i úucca i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i maj juxaamuujritye' a'ijna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ixána'cira' a'ijna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'tij tyihua'ráanajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihua'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íimaj i tyetyacaa Janes ajta i Jambres a'íi mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íiria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íire' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íi mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuáma're', majta quee tzaahuatyi'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. ⁹ Camu che' a'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren tiquee tyi'tij huíire' je'ej maj tyi'xaj, a'yájna ti'ij tyihuó'ruuj a'íimaj i maj hua'puaj i maj jájcha'íiria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaamuá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyi'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéztzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antoquía, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Lистра. Jéehua nu jaapuéjtztariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuui. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'táj ti na'aj ti tyi'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéztzij ja'mej, ¹³ ajta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuanamuaj i tyeityee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeityee huá'cuanaman, majta jujímua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimuaamuá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta ti'ij muáahuíire'en a'ijna jime' paj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyi'huíire' mej mij a'ij huo'mua'tyej majta a'ijna jin tyámua' huó'uurej i tyeityee, mej mij a'ijna jitze huo'té'ixaatye'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta mej mij ji'reenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'ijna i tyáati' i ti Dios jitze ajtáama'can tyámua' eenye'en ti'ij a'yan huárinijij néijmi'i jime' je'ej ti tyi'xa'pui'.

4

¹ I Dios jitze ma'can, ajta i Ciriístu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'ijma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íimaj jimi i maj merij huácuj, a'yaa nu jéehua tyi'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatye'en i nyúucarij, pajta huo'táhuavuij mej mij tyámua' tyáanamauaj, típuaj a'ijna metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeityee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'pui' tyihua'mua'tyej, sulu a'yaa mu muí'caa tyu'tájeevij i maj tyihua'mua'tyej, mej mij a'ijna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'tij tyi'namuajracuj. ⁴ A'íi mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'ijna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyi'tij je'ej tyi'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muarie'en a'íjci jime' i paj jin tyi'huíire' i Dios jimi.

⁶ Pu'rij nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuíire'en ti'ij mu've'rij, ajta ari atyojo're'nyesij a'náj nyaj mu'nyij. ⁷ Jéehua nu nyerij tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinijij je'ej ti tyi'xa'pui' i Dios jimi, a'ij nu jin nyerij ja'antyci'ij i nyaj jin antyínyamua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijre' i nyavástara'. ⁸ A'íj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'íin ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'pui'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'íin uvé'nyej huápui'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej ti ye'ej huárinijij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ ji'nye i Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íj pu jin manúuriej ti'íj ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'íi pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatyá'itzee. Pata'aj jáahuonyij i Marcos pajta muya'rávì'tij ajamuán, ji'nye a'íi pu jéehua naatáhuui i nyaj jin tyí'muarie'.

¹² Nyajta a'íjci i Tíquico nyaata'ítayaca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Pati'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuítie'en i nyamáancanaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo ti ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápíjtye'en i yu'xarij, pajtáhua'aj i séecan i yu'xarij ti tyí'jiri' nyéetzij ti tyí'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'ájna i Alejandro tyapúusti'ij ti tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchítie'en je'ej ti tyí'tj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin a'íjci jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'íire' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' i tyeítiee.

¹⁶ Nyati'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'íjma jimi i maj tyityatatyj, capu a'tj naatáhuui, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios quee puéjtzij hua'tá'care'en a'íjci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta i nyavástara' pu naatáhuui ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jin huo'té'exaatye'ej i tyeítiee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuaaj a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'ájna jin i nyavástara' tyiníi'rájtoo ti'ij quee tyí'tj je'ej nyooorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyi'nyahuíre'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'ví'tin u jútye' jo'tj a'íin tyejé'íjtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójtje' a'íjci i Prisca, pajta i Aquila, pajta néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta i Erasto a'áa pu jo'tyá'itzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájtóo tyí'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj ti'ij quee eexúj huáseevi'ij. A'íi mu yámuatyojtje' i Eubulo, ajta i Pudente, ajta a'ájna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' i tavástara' muéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta i Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I yu'xarij a'ín ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huüre', ajta a'ín yo'ta'ityaca' i Jesús i ti Ciriístu' pué'een, a'í pu na'antýíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuüre'en mej mij tyá'antzaahuaty'e'en a'íimaj i Dios ti hua'antýíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzáahuatyí'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júuri'j tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios tíquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj ímuáj, ³ ajta íjij, tí'íj atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pui'intarej, a'í pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyinaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuaty'e' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciriístu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa' huatanyúj, miche' a'ín tyámua' tyimuáacha'ín, majta muaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Je'ej ti tyí'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'íj a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antýíci'tyij i ti á'ítzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antýíhuoonyij a'íjima i huásasij i maj tyu'tyáhuüre'sij u tye'yúuj tzajta', a'yájna nyati'íj tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entýárutyij vástaj jime', tíquee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuaty'e'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'e'ej nusu maj quee tyihuojó'íteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antýúumua'reej a'íjima jimi i maj tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'íteej, tíquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueve'e'ej, nusu ti a'íjima já'aaahuaty'e'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj tí'ij huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tíquee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj, ti tyámua' metýoomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caaj jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuaty'e'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, tí'ij ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuó'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihuá'mua'tyen, tí'ij a'íjna jin hua'antýimue'tin a'íjima i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tíj ja'astej, a'í mu a'ín pué'een i maj ja'antýisi'chej i junavíj, i maj a'yan tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij tíquee tyi'tíj je'ej tyihua'tyáhuí'rii, ti ajta huá'cuanamuaj. ¹¹ A'íjima i maj a'yan tyí'xaj tyiche' huo'tá'íjmuj mej mij quee che' a'yan tyí'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antýiú'nyi'raj mat'íj mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i tíquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatyóohuüre'en.

¹² Síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjima jimi i jutýétyeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'íj, majta tyámua' tyí'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'jí're'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyín jin hua'ajta'yá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuaty'e'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamuajra a'íjci i nyúucarij tíquee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhuí'rii, ti a'íjima jitze eeráanye'ej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyi'íjta a'íjna jime' i tíquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjima jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyi'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuaty'e', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'tíj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metýityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xié've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'tíj ja'astej, camu tyi'tíj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'ixaaty'e', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaaty'e'. ² Ajta i huásasij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íj, majta quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuaty'e'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítýee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjima jimi i ucarijsee,

mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íj, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íj, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úuca maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'ciria'aj, maj tyámua' tyi'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaríara'jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyí'ra'aj jime', je'ej maj tyi'tíj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, j'i'nye capu je'ej tyu'tái'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyi'huüre', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'íjtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejratat maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'íjta i Dios.

¹¹ J'i'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íj pu tamua'tyej tyej tyij meyóohuaxij néijmi' i ti je'ej pua'aj tyi'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ asta na'aj quee a'ájna atyojo're'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'tíj tyi'íjchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'íjna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen. ¹⁴ A'íj pu huamuú' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuüre'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'íjna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'íjna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íj pu a'íin pu'éen i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyia'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'tíj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítyee mej mij hua'rá'astjire'en a'íjma i maj tyi'íjta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'íjtye', majta a'náj tína'aj tyámua' eenye' mej mij xá'puí' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítyee, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íjma jimi i séecan.

³ J'i'nye jájcuaj ímuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'tíj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'tíj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyi'tyechajca'aj tyahua'ajcha'írria'aj i taxa'aj tyeítyee, majta a'íin tájcha'írria'ca'aj ityájma, tyajta tajíimua'aj tájaaxiejívira'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'íjna i Dios i ti tajapuá huatanyúj, a'íj pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'tíj jin xá'puí' tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' i ti a'íin tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ J'i'nye a'íj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen, jéehua taatá' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'íjna jime' ti a'íin tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'íjchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'jí're'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'íj pu néijmi'i naa tyi'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhu'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íjma i maj cha'mana'aj tyi'xaj, ajta je'ej maj tyi'tíj tyi'xaj a'íjma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi' i ti a'yan tyi'een capu tyi'tíj huüre' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej pua'aj uuriat i tyeýúuj tzajta', pata'aj jaatá'íjmuej séej na'riij hua'puaj pua'máj, ajta tipua'aj quee muáanamuaaj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tíquee che' ajo're'nyinyúica'an, ¹¹ a'yaa paj tyáamua'reej ti a'íjna i a'tíj ari je'ej pua'aj tyo'cájrurij, ti'ij ajta i xána'ciria'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ítyej a'íjci i Artemas, nyajta a'íjci i Tíquico, pata'aj jiyet'zín a'áa nyoyo'tyéesej a Nicópolis, j'i'nye a'yaa nu tyaaxá'puí'intarej nyaj a'yan huacatyij ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuüre'en a'íjci i Zenas, pajta a'íjci i Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj

ij quee tyi'tij á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'ñimaj i tatyeyteristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tij jime', majta tyu'tyáhuire'en jo'tij tyi'tij já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'ñ mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtje'en tajime' a'ñjma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahüria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyi'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquipo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viucie're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiejnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzi're' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzi're' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ j'i'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihua'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tyeityeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' maaatáhuüre'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, j'i'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huota', pajta tyámua' tyihuo'tyééje a'íjma i tyeityeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuüre'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyinyamua'ree nyej nyij tyimuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeri'j vástá', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', j'i'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaj imuáj, capu tyi'táj je'ej tyimuaatyáhuui' a'íjna i Onésimo, ajta ijíj jéehua pu nyahuüi're' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhua'aj jájcuaj jin jaata'ityij muéetzij jimí, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuüre'en, j'i'nye nyáaj nu eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihua'ixaatye' i tyeityee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee nu muéetzij maaata'ixaatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tiqqee muéetzij tyimua'ránajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúj á'tyeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'itzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij sáij ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimí juxie've', j'i'nye tyévíj pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimí.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tìpua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tìpua'aj tyi'táj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríij tyi'táj muá'cha'üre', nyéetzij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, j'i'nye muáaj paj tyiná'cha'üre' a'íjci jime' ti muáahuürej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviij, pej pij a'íjna jin naatáhuüre'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiejnyu'caa tzajta' a'yájna pati'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciríistu' jimí.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', j'i'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chi'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, j'i'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, j'i'nye a'yaa nu muá'aj tyá'huoo i Dios jimí.

I nyúucarij ti jin ja'antypuá'ritye'sij

²³ A'íi pu ajta yámuatyojtye' i Epafra, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'íjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciríistu' jimí ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'íi mu majta yajá'muatyojtye' a'íjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuüre' i tyaj jin tyi'muarie'.

²⁵ Che' a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'íi pu Cirtístu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'íj, ajta quee séej na'aj jíme' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ít'yaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíj, tí'íj arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyó'j ujo'ta'ít'yaca' tí'íj a'íin tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'íj pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tí'íj néijmi'i tyá'ci'tyij a'íjci i yó'jra'. ³ A'íi pu a'íin pu'é'een i tí'jín huápui'íj tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tí'íj ajta i Dios, a'íi pu néijmi'i tyí'vi' tí'íj na'aj i tí'j tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Tí'íj tyitacá'ri'raj i tyaj jín ootyá'ítze i Dios jimi, aj pu'íj huatyéeyixij i ípuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa tí' a'íin jéetze' va'cán jín tyí'tyaváaj ta'raa, mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huüre', jí'nye a'íj pu jín tye'entyájrurij i tí' jéetze' juxie've' jíme' mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huüre'.

A'íjna i yó'jra' i Dios jéetze' pu va'cán jín tyí'tyéjvee mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huüre'

⁵ Jí'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaa' a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' yee: Muáaj paj nyiyó'j pu'é'een, nyáaj nu ijíj mua'antyíhuo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaa' a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' yee: Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íin nyiyó'j pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó'j, a'yaa pu tyihuó'té'exaa' a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjín:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huüre' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huüre', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjín:

A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' tí'íj áacaj, ajta a'yan huá'uurej tí'íj tíéj a'íjma i tí'j tyíhuá'íjtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó'j, a'yaa pu tyí'xaj tíjín:

Muáaj mu paj Dios pu'é'een, capu a'náj antyípuaríj i paj jín antyía'mua'reej, ajta i paj jín tyí'tyéjvee jí'rénnya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'íjta je'ej tí' tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i tí' tyámua' een pajta quee jaxie've' i tí' je'ej pua'aj een, a'íj pu jín i Dios mua'antyíhuo, a Dios, ajta muaatá' i paj jín jéetze' huatá'tyamua've'en mequee a'íimaj i a'tyéityeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjín:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,

pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapua' tí' séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij tí'íj na'aj pua'máj tyí'sejre',

pajta muáaj, jusén paj jín séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij tí'íj i cáanarij,

¹² a'yaa paj tyeetyátutaj tí'íj i cáanarij tyí'tutzijhuaca,

a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, tí'íj a'tíj tí' seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en.

Pajta muáaj paj póoche' a'íin pana'aj pu'é'een,

capáj a'náj á'pua'ren.

¹³ Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaa' a'íjma i maj tajapua' tyí'huüre' yee:

Huatyéyixi' i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tín a'íjma i maj muájcha'üre' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.

¹⁴ Jí'nye néijmi'i i maj tajapua' tyí'huüre', a'íi mu a'íin pu'é'een i júuricamej Dios tí' tyíhuá'íjtye', mej mij huo'tyáhuüre'en a'íjma i tí' huá'ci'tyij tí' Dios hua' japua huatányuunij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamujari'

¹ A'íj pu jín a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamuj a'íjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtácíinej a'íjna jitze i juyéj. ² A'íjna i nyúucarij i tí' Dios ará'tyeej

jaataxájtaca' a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huüre', a'í pu ajta tyí'huürria'ca'aj, majta a'íimaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej ti tye'tyévíjtya'ca'aj. ³ ¿Ji'nye ij tyí'rij tiquee puéjtzij táaci'tyij tipua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios, ti ajta jéehua huápui'ij juxie've'? Ji'nye a'í pu i tavástara' anaquéej a'yan tyataaxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyataaxájtaca' je'ej maj tyáanamujari' a'íjci i nyúucarij. ⁴ Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci jime' ti a'yan huaríj tyi'tíj jime' ti huápui'ij naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'ej ti tya'ránajchaca'.

Ciríistu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' mati'ij i ihuáamua'mua'

⁵ Capu i Dios jaatyájtoo a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huüre', mej mij a'íjci jin antyúumua'reerij muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. ⁶ A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajta'aj tíjin:

¿Tyi'tanyi je'ej tyi'pué'een i tyévíj?

¿Tyi'tanyi jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jízte juxie've'?

⁷ A'yaa paj jáaruuj tí'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antýihuo'j tí'ij jéehua huápui'ij tyáaci'tyij, majta néijmi' i tyámua' jo'taséj,

⁸ pajta néijmi' i tyaatá' tí'ij tyi'tíj jin antyúumua'reerij, mej mij a'íjna jin ja'rá'astijre'en. A'yaa pu'ij, tí'ij néijmi' i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi' i tyaatá'. Ajta ijíj capu eexúj séejre' maj néijmi' i já'astijria'aj. ⁹ Tyajta a'yan tyé'sej a'íjci i Jesús, ti i Dios a'yan jáaruuj tí'ij cí na'aj á'tyeevi' ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre', a'í pu ijíj va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íjna jime' ti a'íin jaapuéjtzitariaca' tí'ij huamui'. Dios, i tí jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' tí'ij i Jesús néijmi'caa jízte ma'can huámu'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuüre'en.

¹⁰ Néijmi' i tí tyi'sejre' Dios pu tya'rij ajta néijmi' i jimi tyi'sejre' a'íjna jime' ti a'íin néijmi' i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi' i yójmua'mua' jimi huatyá'tzeere'en juseñ jime'. A'íj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'íjna jime' ti jaapuéjtzitariaca' i Ciríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuüre'en. ¹¹ Ji'nye néijmi' i mu séej mana'aj jízte ajtyáma'can, a'íjma i tí huatyóa'rij, ajta a'íjma a'íin tí arí hua'antýivi'tica'aj. A'íj pu jin, capu jatyevi'raste' a'íjci yójra' ti a'yan hua'tamuá'muaty'a'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een", ¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jízte tíjin:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jízte ma'can i nye'ihuáamua',

nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'íjma i maj jusi'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

A'íj nu jízte tyi'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tíjin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios ti naatávi'tistej.

¹⁴ A'yájna mati'ij a'íimaj i yójmua'mua' i maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóoruuj tí'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antýipúa'ritye'en a'íjci i tí a'íjna jin antyúumua'reerica'aj ti huó'cui'nyij ti tyeétyee, a'í pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. ¹⁵ A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'íjma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie' a'íjna jime' maj tyi'tziinya'ca'aj maj huácu'nyij. ¹⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, tiquee a'íjna jin mujo've'mej tí'ij a'íimaj huatyáhuüre'en i maj tajapuá tyí'huüre', sulu ta'aj ij a'íjma huatyáhuüre'en i maj Abraham jízte eeráma'can. ¹⁷ A'íj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'íjna jin tye'entýájrutyey i tí néijmi' i jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta a'yan tyihua'ancu'vaxij i tyeétyee, ajta tyihua'acári'ri' i maj jin ootyá'tzee i Dios jimi. ¹⁸ Ajta je'en a'íin jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', ijíj pu arí i'ríj ti a'íin huó'táhuüre'en a'íjma i maj a'viicue're' tyi'tíj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Moisés

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jízte ajtyáma'can, ajta a'íin jamuaatajé siaj sij néijmi' i jimi huatyá'tzeere'en, siata'aj tyámua' a'íj jízte tyú'mua'tyee i Jesús, i Dios ti uyo'ta'tyaca' ajta a'íin néijmi' i jin tyí'huüre' i Dios jimi, a'í pu ajta taat'éxaa a'íjna i nyúucarij i tyaj jítzán tyá'tzaahuatye'. ² Ji'nye a'í pu i Jesús néijmi' i jin tyámua' tyi'sejre' i Dios jimi, i tí ja'antýihuo'j tí'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, a'yájna tí'ij ajta i Moisés néijmi' i jin tya'rá'astej tí'ij tyí'huürria'ca'aj i chí'ra'an tzajta' i Dios. ³ Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entýáaru'jtyey, quee a'íjci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze'

tyámua' tya'tá'caa a'íjci i ti chí'ij tyí'ta'huacaa tyequée a'íjci i chí'ij. ⁴ Néijmi'i i chí'ij ti tyí'sejre' a'táj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyú'taahuaca' tí'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre'. ⁵ A'yaa pu'ij, a'ájna i Moisés, i ti tyí'táj jin tyí'huúria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaríj i chí'ra'an tzajta' i Dios, a'yaa pu tyí'huúria'ca'aj tí'ij jaataxáj je'ej ti tyí'táj i Dios tyu'taxájtaj. ⁶ Ajta i Ciríistu', i ti yó'jra' pué'een, a'í pu néijmi'i jin tyámua' tyí'huúre' i chí'ra'an tzajta' i Dios, ajta a'ájna i chí'ra'an ityáj tu a'ín pué'een i tye'ityeristyamua'me'en, tí'pua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jime' i tyaj jitzán tyí'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj i maj tye'ityeristyamua'me'en pué'een

⁷ A'íj pu jin, a'yájna tí'ij tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

Típua'aj mua'aj íjij siáanamua'j je'ej ti i Dios tyí'xaj,

⁸ caxu tyí'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamua'jri', majta je'en tyí'táj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyi'táj.

⁹ A'áa mu tyí'táj jin natatyésej a'íimaj i já'muahuasímua'cí'ij,

majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyí'táj jin rijcaj.

¹⁰ A'íj nu jin huo'tájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'íimaj i tye'tyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'náj tína'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej i jutzájta', majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."

¹¹ A'íj nu nyij jin nyú'camu'íj a'yan nyetya'tányaratziiri'

maj quee a'náj ujo'tyá'rutyej jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee síij ti ja'mua' jitze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj i jutzájta', nusu tíquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, tí'ij a'ájna jin ajtára'nyij i Dios jimi ti júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tína'aj, íjij sij siooj júurij, tí'ij quee síij tye'tyánaamuan i jutzájta' tyí'táj jime' ti hue'tzij pué'een ajta je'en a'ájna jin je'ej pua'aj huárinij. ¹⁴ Jí'nye a'yaa pu ityájna tyí'táj tyí'taci'tyij jamuán i Ciríistu', tí'pua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tína'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi' i tye'entyí'puá'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tyá'tí'ij huatyátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Típua'aj mua'aj íjij siáanamua'j je'ej ti i Dios tyí'xaj,

caxu tyí'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamua'jri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyij maj a'ín pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamua'jri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íimaj mu a'ín pué'een i Moisés ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'íimaj i Dios ti huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'íimaj mu a'ín pué'een i maj ootyá'itzee i jimi, majta je'en huá'cuíi a'ájna jo'tij quee já'tyi'táj. ¹⁸ A'í mu majta a'ín pué'een i ti Dios hua' jime' a'yan tye'tóoratziiri' mej mij quee a'náj ujo'tyá'rutyej jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'ájna jime' maj quee ja'antzaahuaj. ¹⁹ A'yaa pu tyí'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tíquee a'yan tyihuo'cí'ij maj ujo'tyá'rutyej, jí'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

¹ A'íj pu jin, íjij tu ooj je'ej tyí'rij tí'ij táahuíire'en a'ájna i Dios ti jin tya'tóoratziiri' tyej tyij ujo'tyá'rutyej jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'íin, tí'ij quee síij tyí'táj jin ootyá'itzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij ti a'áa jo'tyá'rutyej. ² Jí'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'ájna i nyúucarij i Dios ti jin tí'rátosij, ajta a'íimaj capu huo'tyáhuíi mati'ij jáanamua'jri', jí'nye camu a'yan huaríj tí'ij tyé'ijtaaca'aj i nyúucarij maj jáanamua'jri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyá'rutyej jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'ájna i ti Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tíjin:

A'íj nu jin nyú'camu'íj nyetya'tányaratziiri',

mej mij quee a'áa jo'tyá'rutyej jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'rij néijmi' i tyí'cí'pihuaca'aj tí'ij na'aj tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ jí'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'ájna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tíjin:

Dios pu huóoso'pej tí'ij ja'antyci'íj i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tíjin:

Camu a'áa jo'tyá'rutyej jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyá'rutyej jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'íimaj i maj quee a'áa jo'tyá'rupij, a'ájna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'íj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tíjin: "íjij", a'ájna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

Tipua'aj ijíj mua'aj siáanamua'aj je'ej ti tyi'xaj i Dios, caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye tipua'aj a'ájna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'áj pu jin óoche' á'ítzeere' hua' jimi i tyeítyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, ¹⁰ ji'nye a'ájna i a'táj ti a'áa jo'tyáruutyij jo'tij i Dios tyihua'aj tá'caa ti'ij a'táj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyi'muarie' ti'ij ajta Dios tyi'huóoso'pej. ¹¹ A'áj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'táj a'yan riijcaj mati'ij jájcuaj imuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'ájna i nyúucaria'ra' i Dios, a'áj pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyi'huíre' quee i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'áj pu tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévij, ajta i mua'tziiria'ra' tzejta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti síj tyi'mua'tzej, ajta je'ej ti síj tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzejta' ti'ij tyi'táj jin je'ej huarínyij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyi'táj i'ríj ti'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyi'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'ájna pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

¹⁴ A'ájna i Jesús, i ti yójra' pué'een i Dios, a'áj pu a'ájna pué'een i ti tajimi va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta ari tajapúa' jo'ojnyéj. A'áj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatyé'. ¹⁵ Ji'nye a'ájna i ti tajime' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'áj pu jaayí'tin ti'ij tá'ancu'vaxi'in a'ájna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'áj pu ajta a'yan tyaapuétzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'ájna capu a'náj tyi'táj jin ootyá'ítzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', ti'ij a'ájna tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuíre'en tyati'ij a'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyi'huíre' i Dios jimi, a'áj mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeityee, mej mij a'ájna jin antyúumua'reerij mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'ájci jime' i maj jin ootyá'ítzee. ² Ajta a'ájna i ti tyi'táj jin tyi'tyéjvee a'ájma mu tyé'ijtye' i tyeityee, a'áj pu jin i'ríj ti'ij hua'ancu'vajxi'in a'ájma i maj quee tyi'táj mua'reej, majta i maj tyi'táj jin á'ítzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'ájna jime' ti'iquee juca'nyej a'áj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'ájna jime' ti a'ájna ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta je'en a'ájma jime' i tyeityee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'táj jin tyityo'tyá'ítzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'táj jusúj a'ájna jin tye'entyájrutyij, sulu Dios pu a'yan tyaata'jtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'aj a'ájci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'ájna i Ciríistu' capu júsjij antyúuhuo'j ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyij, sulu Dios pu a'ájna jin tye'entyáaru'jtye'j, ji'nye a'áj pu a'yan tyaaté'exaa tjin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tjin: Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi a'yájna ti'ij ajta a'ájna i Melquisedec.

⁷ Ti'ij ooj i Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'ájna jimi i Dios, i ti a'yan tyeeyí'tin ti japuan huatányuunyij ti'ij quee huámui'nyij, ajta néijmi'i ty'a'rá'astej, a'áj pu jin i Dios jáanamua'jri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'ájna i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuétzitarej ti'ij ij jáamua'reeri' i ti néijmi'i ty'a'rá'astijre, ⁹ ajta ti'ij néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'ájna jin tye'entyájrutyij ti'ij a'ájna hui'rátóonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatyé', ¹⁰ ajta i Dios a'ájna jin tye'entyáaru'jtye'j ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuíre'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta tyu'tyáhuí a'ájna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatyé'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajá'mua'ixaatyé' a'ájci jime', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyajamaaaté'exaatye'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta seríj á'tyeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pui'ntacaj siaj sij mua'aj tyihuo'mua'tyey, maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'táj ajtáhua'aj tyajamuámua'tyey a'ájna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuj. A'yaa xu een mati'ij a'ájma i ti'ríj maj jumua'táj léechij ya'caa, maj quee xu yó'japu'ra' i cue'ráj. ¹³ A'ájma i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj móoj huá'tzi'tyey, a'áj mu jin quee xu yó'ítej a'ájci i nyúucarij i maj jin tyihuo'mua'tyey je'ej ti síj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi. ¹⁴ A'ájna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huíre' ti'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huásij, i maj meríj jamua'reej tyi'táj ti

xá'puí' ajta i tíquee xá'puí', jí'nye mu'ríj jaayí'tín a'íjci jíme' maj tyámua' tyityetyúucha'íj i Dios jími.

6

¹ A'íj pu jín tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jími, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij tí jíme' jaxaj tyej tyij seequéj tyí'mua'tyij, a'íjci jíme' i yí'ráj tíquee tyí'tíj huíire' i Dios jími, nusu i nyúucarij tí jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jími, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciriístu' jítzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jíme' i nyúucarij tí jaxaj a'náj maj huatájuurita' a'íjma i maj meríj huácuij, ajta tí i Dios huá'xíjtye'en séej ajta séej je'ej tí tyá'cí'tyij jusén jíme'. ³ A'yaa tu néijmi'i jín rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitatá'care'en.

⁴ Jí'nye a'íjma i ja'antzaahuaj i nyúucarij tí a'yan tyí'ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'íjna i Dios tí huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'íj mu majta jaataxié'vej a'íjci i nyúucarij tí jéehua tyí'huíire' i Dios tí jími jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna i tí jín i Dios tyu'ta'íjtaj jusén jíme', ⁶ tipua'aj a'íjma majtáhua'aj je'ej pu'a'aj huárinyij, capu che' je'ej tyí'ríj mej mij majtáhua'aj jítzán ajtyáhuixi'in i Dios, jí'nye a'íj mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jízte a'íjci i tí yójra' pué'een i Dios, majta hua' tzejta' i tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een tíj i chuéj i maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i i chuéj tzejta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyesij i tí tyu'tyáhuíire'sij a'íjma jími i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'íjna i tzícare'ej, ajta a'íjna i tí jéehua tyí'tyáxamue', capu tyí'tíj huíire' a'íjna i chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej tí i Dios je'ej pu'a'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraaj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'íjn pué'een i siaj tyámua' tyityaaajú' tí'ij jamuáhuíire'en. ¹⁰ Jí'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jími, ajta quee yo'huá'xíj je'ej siaj tyu'muariej, ajta a'íjna jíme' siaj huo'taxié'vej i Dios jízte maj ajtyáma'can, a'yájna siati'íj siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan síj ajta síj tyuusejrataj siaj jutyamua've' a'íjna jíme' je'ej siaj tyí'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej siaj tyí'íjchó've'. ¹² Catu jaxie've' siaj hui'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij mati'íj a'íjma i tyá'ancuriáa'sij i tí jín Dios tyihua'taratziiri' a'íjna jíme' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jín tyo'táviicue'ri'.

¹³ Tí'ij i Dios a'yan tya'taratziiri' a'íjci i Abraham, a'íj pu a'yan tyaaté'exaa i junyúucaa jíme', jí'nye capu aja'ja'tiitaca'aj tí jéetze' va'cán jín tyí'tyávaaca'aj tí'ij nyúucarij jín tya'taratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tíjín: "Nyáaj nu jéehua muat'yáhuíire'ej, nyajta huo'támui'rej a'íjma i maj muéetzij jízte eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁵ Ajta a'íjna i Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jíme', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna i tí jín Dios tya'taratziiri'. ¹⁶ Tipua'aj i tyeítyee tyí'tíj jín metya'tóoratzi, a'íj mu jími tya'tóoratziiraj i tí jéetze' va'cán jín tyí'tyéjvee mequee a'íjma, ajta mati'íj tyí'tíj a'yan tyu'taxáaj, a'yaa mu tyá'mua'reej tí a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'puí'intarej, a'íj pu jín quee che' je'ej tyí'ríj maj seequéj tyaataxáaj. ¹⁷ A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'puí'intarej tí'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íjma i tí huá'cí'tyij je'ej tí a'íjn tyihua'taratziiri', mej mij jáamua'reej tíquee seequéj ja'uurej a'íjci i tí jín arí a'yan tyaaxá'puí'intarej. A'íj pu jín a'yan tya'tóoraj tí néijmi'i jín a'yan huárinyij je'ej tí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ A'íjna i tí tyí'hua'tyáhuíire' i ríj tí seequéj jáa'uurej, tí ajta quee i'ríj tí Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jízte huatyátaca'nyej tí'ij Dios táahuíire'en tyajta a'íjna jízte tyí'ca'nyej je'ej tí a'íjn tyitaatá' ityájma. ¹⁹ A'íjna i tyaj jín jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa tí'ij quee tyí'tíj ta'itziitya'aj i tatzájta', a'yájna tí'ij i báarcuj a'íjna jízte tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'cáatojvi. A'íjna i tyaj jín tyí'íjchó've' tajapua' pu je'ráma'can, huárita' a'íjna i cixxurij tí je'ta' ja'cáavii, ²⁰ jo'tíj i Jesús anaqueéj jo'tyájruij tí'ij tajapua' huatányuunyij, ajta a'íjna jín tye'entyájruij tí'ij va'cán jín tyu'tyáhuíire'en i Dios jími jusén jíme', a'yájna tí'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jín tyí'tyéjvee quee a'íjna i Melquisedec

¹ A'íjna i Melquisedec a'íj pu rey jín tyí'tyávaaca'aj a'íjma jími i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jín tyí'tyávaaca'aj i Dios jími. Tí'ij Abraham mupu já'ajvej tí'ij néijmi'caa antyimue'tíj a'íjma i maj rey jín tyityatatyá'ca'aj, a'íj pu i Melquisedec ujó'mej tí'ij ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtóo, ² aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan tí a'íjna jízte ajtyáma'can i tí tyu'mué'tíj jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jín a'yan jatamuá'muaj tíjín Melquisedec, a'yaa pu

huatóomua'aj tñjin, I rey ti tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'ájna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tñjin, Rey ti tyámua' tyihua'cha'ij mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. ³ Capu je'ej ámiteere' a'tj ti táatajra', nusu a'tj ti náana'jra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'rñij a'náj ti huamu', a'ij pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin ti'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

⁴ Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'va'ca'aj a'ájna i Melquisedec, a'ij pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'íjma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj i ti hua'antymue'tj. ⁵ A'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'íjma i maj Levi jitze eeráma'can i maj majta tyi'tj jin tyityatatyj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuaviij i tyeityee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyi'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamua' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'íjma. ⁶ Ajta a'ájna i Melquisedec, capu a'ájna jitze eeráma'cantaca'aj i Levi, a'íj pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'ájna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'tj jin tya'tóoraj a'ájna jimi i Abraham. A'yaa pu a'ájna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, ⁷ ajta quee i'rñij ti a'tj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. ⁸ Ajta íyian i cháanacaj japua, a'íjma i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'íj mu pué'een i tyeityee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec ti'ij i ti ooj júurij. ⁹ A'yaa pu tyi'rñij tyaj a'yan tyaataxáj tñjin a'íjma i maj Levi jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íj mu tyu'nájchitaca' a'ájna jimi i Melquisedec ti'ij a'ín tyaanájchi i Abraham, ¹⁰ j'i'nye ti'ij a'ájna i Melquisedec eerájraa ti'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íj mu merj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'caantaj muá'ju'un.

¹¹ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ij mu ancuriáa' i nyúucarij a'ij ti jitze eeráma'can i Levi. Ajta íjij, a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síj huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'ij ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'ij ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. ¹² J'i'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatatyj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, ¹³ ajta a'ájna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeityeera' jitze ajtyáma'can, i tiquee eexúj a'náj a'tj tyi'tj jin eerájraa ti'ij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi. ¹⁴ J'i'nye tyámua' tu tyá'mua'reej i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tj huataxájtaca' a'íjma tyeityeera' jitze ma'can, ti'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tñpua'aj a'ájna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj ti'ij a'ájna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'ájna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íjma i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'ij pu jin tye'entyájrurij a'ájna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ J'i'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tñjin: Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna ti'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'ájna i nyúucarij ti i Dios anaquéj jaatyájtóo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'ij pu jin quee tyi'tj je'ej tyu'tyáhuí, ¹⁹ j'i'nye a'ájna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo capu tyi'tj tyámua' huáruuj, a'ij tu jin séej jimi tyi'ijchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'ájna jin ajtyáxúirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'ájna jin tya'tóoraj i junyúucaa jime'. Majta a'íjma i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'ájna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', j'i'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tñjin: Tavástara' pu ari a'yan tya'tóoratziri', a'ij pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'ín pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'ájna i nyúucarij ti jájcuaj i Dios ti jin tya'tóoraj ityájma jimi. ²³ A'íjma i maj ará'tyeej va'cán jin tyi'huíria'ca'aj i Dios jimi, mamuí'caaj, j'i'nye a'íj mu cui'caria'aj, a'ij pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'ij pu jusén jin séejre', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ajtyáhuixij i Dios jimi a'ájna jitze ma'can i Jesús, j'i'nye a'íj pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'íj pu j'i'reenya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'tj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapua' já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sejre' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jújime' majta je'ej a'íjma jime' i jutyétyeristyamua'.

Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatyáhuüre'en. ²⁸ Ajta a'ájna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, a'íjma pu antyíhuooca'aj i tyeítýee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'ájna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyó, ti tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa

¹ Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'íi pu a'ín pué'een ti síj va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tajapúa nyuucaa, ajta uja'ajcaayixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyeýúuj tzajta', a'ájna i ináamuaj ti tzaahuatyí'ra'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' ti ja'ajtaahuaca' camu a'íimaj i tyeítýee.

³ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'táj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Criístu' ajta tyi'táj huatámu'vejritaj. ⁴ Tipua'aj a'ín a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'riitacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ji'nye mu'rij a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'ájna jitze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtóo. ⁵ Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huüre', a'yaa mu a'ájna jin tyityetyu'uj ti a'yan séejre' ti'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' ti já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' ti já'ma'can, ji'nye ti'ij i Moisés uhuatyóochej ti jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tjin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna i jirij japua." ⁶ Ajta i ti tajimi va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ja'ancuriáa' ti a'ájna jin tyu'tyáhuüre'en i ti jéetze' jí'ren i Dios jimi, a'íi pu a'ín pué'een i ti tajapúa huatányuusij, ajta a'ájna jitze aróoca'nyej i ti jéetze' tyámua' een i Dios ti jin tya'tóoraj.

⁷ Tipua'aj a'ájna nyúucarij i ti jin anaquéej i Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj ti'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij huátyoonyij i ti jin tya'tóoratziij. ⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'íimaj i tyeítýee quee tyámua' éenye'ej, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tjin, A'yaa pu tyí'xaj i tavástara' tjin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej, nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i tyeítýeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'ájna i nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij i nyaj huo'ta' i já'muahuasimua'ci'ij, nyati'ij hua'naví'raj hua' muáca' jitze nyahui'ráavi'tij a'ájna a Egipto, majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ta'íj i nyúucarij jitze, a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'ájna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij tye'entyipua'ren a'ájna xicáara' jitze, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej ta'mej, i ti jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tjin, A'yaa nu tyeetyátoosij i nyenyúucaa hua'mua'tziira'aj jitze, nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pué'eenye'ej na'mej, majta a'íimaj nyetyéítýeristyamua' mu pué'eenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej, tyi'huómua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástara', ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un, ti'ij na'aj i ti jéetze' cileen ajta i ti jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunij'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj, nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'ítzee.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tyá'xajta ti jájcuaan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj ti i nyúucarij arí mí'ma'can i ti anaquéej hua' jimi jaatyájtóo, ajta i ti arí mí'ma'can ti ajta quee che' tyi'táj huüre', a'íi pu'rij antyipua'rij.

9

A'ájna i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'ájna i nyúucarij ti anaquéej jaatyájtóo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinij mej mij jaatyáanajche' i Dios, a'ájna tzajta' i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ajtaavijhuaca' je'ta' ootanámi'huaj, ajta i ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátýapuaaca'aj tjin jo'taj naa tyejé'een, jo'tij

jo'tyávaaca'aj a'ájna i ti antyítáatime, ajta a'ájna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'ájna jitze i cixurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátapuaaca'aj tijn "Jo'tij i Dios huápu'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'ájna i chí'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'ájna tzajta' i chí'ra'an xá'rij pu iirácatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muaty'a'aj tijn maná, a'úu pu ajta je'ráca'tyii a'ájna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tye'tyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'ájci chí'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapua'tyí'huüre' i Dios jimi, a'úu mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'ájci i chí'ra'an i Dios. Ajta ijij capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'táj ti tzajta' séejre'.

⁶ Mati'ij tyámua' tyu'uurén, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'ájna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'ímaj i maj va'cán jin tyí'huüria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinij je'ej maj tyi'táj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj. ⁷ Ajta a'ájna jitze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, sijn pu'uj a'úun jo'tyáru'pij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta ti'ij utyájrutyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'áj hua'ásime'en i ya'muáatyee xuure', ti'ij jaatámu'vejritaj jujime', ajta hua' jime' i tye'ityee, i maj quee jamua'reerij mo'tyá'ítzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'ájna jin i júuricama'ra' i Dios tyi'tamua'tyej ti a'yan huatóomua'aj tíquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyej jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i sijn i ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'ájna a'úu pu a'áin pué'een i huá'yí'raj ijij maj huátyeityee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'ájci i yí'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyí'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'ájna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jitze. ¹⁰ Ji'nye a'úu pu tyi'pué'een i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'ríij i maj jin huatyá'i'ihuaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyí'een je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'táj huüre' 'asta na'aj quee i Dios seeqéj jáa'uej.

¹¹ Ajta ijij i Ciriistu' pu arí yatanyéj, ajta a'áin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'tij a'áin tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu i tye'ityee ja'ajtaahuaca'. ¹² Ciriistu' pu a'úun jo'tyárupij, capu ti'ij a'ájna i chíutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tye'ityee jusén jime', a'ájna jime' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'huüria'ca'aj a'ájma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'íiraxi'in a'ájna jime' i hua' xuure' i chíutyee, majta i tuuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasiira' i visáaru' i maj jaatyáatiej. ¹⁴ Ajta típu'a'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, jéetze' pu'ij tyí'huüre' i xúuria'ra' i Ciriistu'. Ji'nye a'áj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciriistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jin a'ítzéeria'aj jaatyáhuürej, a'yaa pu een jin huarij, tyej tyij jaatapuá'citaj siaj já'astijre' a'ájci i yí'ráj tíquee tyi'táj huüre', tyej tyij jaatyáhuüre'en a'ájci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'áj pu jin i Ciriistu' a'áin pué'een i ti tyá'xa'pu'íntare' a'ájna jitze i nyúucarij ti jájcuaaj, ajta a'ájna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihua'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciriistu' pu huamuá', a'áj pu jin tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyí'rij mej mij a'ímaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ájna i a'táj anaquéej huámu'i'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'ájna i yu'xarij capu tyi'táj huüre' típu'a'aj ooj júurij a'ájna i a'táj ti a'ájci jin tya'tóoraj, sulu típu'a'aj arí huámu'i'nyij aj pu'ij séej a'táj tyi'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'áj pu jin, a'ájna i nyúucarij ti Dios anaquéej jin tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tye'ityee, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'ájna jitze i yu'xarij i maj jin tyi'íjtaca'aj, aj pu'ij té'ej a'áj tyi'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hiso'poj pi'ístáa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'ájna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jiri', ajta huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tye'ityee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn: "A'úu pu a'áin pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pu'íntarej huo'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'ájci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'ájna jitze i yu'xarij i maj jin tyi'íjta, a'yaa pu tyá'xaj tíquee je'ej tyi'rij ti tyihuo'tú'uunyi' i tye'ityee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, típu'a'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyee xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'í'huaxi'in mej mij tyu'jájcuare'en a'íjci i ti a'yan tyí'sejria'ca'aj tí'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'íjna i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyí'mu'vejritaca i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriístu' capu a'uun jo'tyájrurij i ináamuaj tzajta' i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een tí'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapua pu jo'tyájrurij i Dios jimi ta'aj ij tajapua huatányuunyij. ²⁵ Capu ajta a'íjna jin utyájrurij tí'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna tí'ij i ti va'cán jin tyí'huüre' iyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'í'huaxi'in i xuure'ej jime' tiquee jusáij je'ráaxirej. ²⁶ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciriístu' mue'táj huámui'nyij tí'ij na'aj tyu'sejrej i cháanacaj. Ajta ijíj tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriístu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusáij tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna tí'ij ajta néijmi'caa i tyeítyee tyihua'cí'tyij maj séej huacui'nyij ajta je'en a'yan tyihua'cí'tyij ti i Dios huo'xájtje'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciriístu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeítyee, tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. Tí'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' i maj ootyá'ítzee, sulu a'íj pu hui'rátoosij i maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti yan jaatyájtoo, a'yaa pu éenye'ej tí'ij quéenyi'istaria'ra' i ti xá'pui' ti yaja've'mej, capu a'ín pue'een i ti ji're'can jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma i maj ajtyáxiirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'reéerejche' tyi'táj maj jin ootyá'ítzee, majta jaatapuá'citajche' maj tyí'mu'vejritaj. ³ Ajta a'íjna i maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej tí'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíutye'e capu i'rij tí'ij a'íjna jin i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jimi ootyá'ítzee. ⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' tí'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa i Dios tíjin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'táj tyu'tátuire'en muéetzij jimi, sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyáhuera'.

⁶ Capu mua'ráanajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj, nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jime' i maj jin ootyá'ítzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pue'een.”

⁸ A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', ti i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ráanajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'riij maj jimi tyí'tuíria'aj i ya'muáatyee i maj huo'tyáatiej, tí'ij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.” A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti a'ín arí jo'rio'uj i nyúucarij ti anaquéej huatyátuihuaca', ajta je'en séej huatyájto i nyúucarij ti jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Ciriístu' pu a'yan huarij je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' ti séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyí i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huüre', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Ciriístu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tí'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'íre', ¹⁴ ji'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaaty'e' tíjin:

¹⁶ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi tí'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'ú pu a'ín pue'éenye'ej ta'mej i ti tavástara' a'yan tyá'xaj tíjin: “Nyahuo'tá'sij i nyenyúca hua'xiéjnyu'caa tzajta'”,

nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'ítzee,

nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'ítzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu iijij tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyej u tyeuyúj tzajta', a'ájna jime' ti i Jesús je'raaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'ájna jitze tyityaajú' i juyéj ti jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyej jo'tij je'cáahuú a'ájna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'ájna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'ái pu a'áin pué'een i tyévira' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'áin va'cán jin tyí'huúire' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ²² A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzaahuatyí'ra'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzájta', tyajta ji're'can jime' tyá'tzaahuaty'e'ej ti a'yan tyí'ja'yájna ti i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'ájna jime' ti i Ciriístu' arí tyámua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime' tyaj huá'ihuaca' i jájtyij jime' ti ji're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyí'tíj jin á'ítzeeria'aj, a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuaty'e' tyajta jitzán tyí'ijchó've'ej a'ájna i tyaj huá'ixaaty'e' i tyeityee, ji'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej ti arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáahuoonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'pui' huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'ítze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'ríi, mati'ij séecan ricij, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Ji'nye tipua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyí'tyítacha'íj a'yan tyetya'mua'reeriaj tiquee xá'pui', capu che' mu'vejriij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'ái pu'quij tací'tyij i ti tzáinyi're', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' ti'ij tiéj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'ájma i maj jájcha'íire'. ²⁸ Tipua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'ájci i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríiij maj huéecaj a'yan metyi'sej ti i a'tíj tyí'tíj jin ootyá'ítzee a'ájci jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj méeej'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'ájma i maj jaatyáxaahuataj a'ájci i yójra' i Dios, majta i xúure'ej ti jin tyu'xá'pui'intarej a'ájna i nyúucarij Dios ti jin tya'tóoratziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i juúricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, ti i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'pui'intare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tíjin: "Tavástara' pu huá'xijtye'en i jutyétyeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huápui'ij tzáinyi're' ti i Dios ti júurij jo'xíjtye'en i a'tíj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj jimi.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyí'eenye'ej a'ájna imuáj, siati'ij anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi'i tyityo'viicue'rej i sij jin jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'áimaj i maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, ji'nye néijmi'i xu ju'ihuáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'áimaj i maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'tátój i sij tyí'ijcha'íica'aj, ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj sij jéehua tyá'ancuriáa'sij i Dios jimi, a'ájna ti tyajá'mua'aríj ti jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jin tyí'sejre'. ³⁵ A'íj xu jin quee yó'hua'nan i sij jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxie've' sij tyo'táviicue' i sij jin jajpuéjtzij, sij sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i ti ja'mua jimi tya'tóoraj. ³⁷ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,
pu a'yan huataséjre'sij, a'ájna ti yaja've'mej.
Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'ájna i ti tyámua' tyí'tyúucha'íj a'ái pu jahuúire'en i ti jitzán tyá'tzaahuaty'e', ajta tipua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuaty'e', canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'ájci jimi.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ájna jin antyipua'riij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuaty'e', ji'nye a'ájma pu huúire'en.

11

I maj jin tyá'tzaahuaty'e'

¹ A'ájna i tyaj jin tyá'tzaahuaty'e' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jájchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyí'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'áimaj i tahuásimua'ci'ij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj, ji'nye a'ái mu tyá'tzaahuaty'a'ca'aj.

³ A'ájna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'áj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' iijij ti tyí'sejre', a'ájna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij iijij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej tíquee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'ájna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'áj pu jin tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimi quee a'ájna i Caín, a'áj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamuí, óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'ájna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'ájna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'ájna jin yo'ví'tij júurican ti'ij quee huámuí'nyij, a'áj mu jin quee che' jáatyoy, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yo'xarij jitze tijin ti'ij quee xa yo'ví'tícaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij ti a'tij tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, típua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye típua'aj jaxie'va'aj ti ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ín tyá'antzaahuatye'en ti i Dios séejre', ti ajta a'ín tyámua' tyihua'tá'ca' a'íjma i maj jahuoo.

⁷ A'áj pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Noé, ti'ij i Dios a'yan tyaat'é'exaa ti a'yan tye'mej je'ej tíquee xu tyí'tij tyí'sejraca'aj, a'áj pu jin ja'rá'astej ti'ij ij jaatyátaahuaca' i canúuhuaj ti ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuüre'en i jutyétyeristyamua'. A'ájci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'ca' i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pu' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaac'ij ti'ij ji'reenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'ájna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'ájna i Abraham, ti'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astjire ti'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij ya'ci'puaj. A'áj pu quee jamua'reeriacaj aj jo'tij jó'yi'caaj ti'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'ájna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyij jo'tij quee já'ma'can, a'ájna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jacitij. A'áa pu jó'catyij navij chí'ra'an tzaajta', a'yájna ti'ij ajta i Isaac, ajta a'ájna i Jacob, i maj majta a'yan tyá'ancuriáa' je'ej ti i Dios tyá'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze tíquee a'tij a'náj jaatyú'uunaj a'ájna jime' ti i Dios jáasiimuaj ti'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Sara, a'áj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'r'i'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápui'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'tij ajta vastaciríe'ca'aj, a'yaa pu tyaac'ij ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'áj pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'áj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin muí'nyíche', a'yaa mu mu'e'tij jitzán tyitye'rama'caántaj muá'raa i yójmua'mua' matí'ij i xú'ra'vetyee, nusu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcay jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i tíquee i'rij ti a'tij jaatyé'iten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeétyee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej ti i Dios tyi-hua'táratziiri', ajta a'íimaj mu tyá'antzaahuaj, a'áj mu jin tyu'séj a' imuáj mu'tyuu'uj majta huatatyójtaca' a'yan metyá'mua'réeerij maj quee hua' jitze ajyáma'cantaca'aj a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tijin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Típua'aj a'íimaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyi'ríitacaj maj huariá'ciineyche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'íimaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa ti'ij huatóomua'aj, a'ájna i tajapúa ti já'sejre'. A'áj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tijin hua' Dios, ji'nye a'áj pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'áj pu yo'ví'tij a'ájci i juyój Isaac ti'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyój huatámu'vejritaj, tyij ajta a'áj na'aj caa tyi'ijyójca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ "A'ájna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'caántaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'ájna i Abraham tyeámua' tyá'mua'reeriacaj ti i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti ajta huo'tájuuritye'en a'íimaj i maj merij huácuij, a'áj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyój, a'yaa pu'ij a'ín súj tyí'pué'een i tyaj jitzán tzaahuatyi'ra'aj tyícha'íij.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'ájci i Jacob, ajta a'ájci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'ájna i Jacob, a'áj pu jin ti'ij arí a'me'riajca'aj, a'áj pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'ájna jin tyámua' tyihuo'tyájtóo séej ajta séej i yójmua'mua' a'ájci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'ájna i José, a'áj pu jin ti'ij arí a'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'ij jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'ájna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'áj mu jin huéicaj máxciríe' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa

huasé'rihua' aj a'ájna i pá'ri'ij, majta quee tyí'tziinya'ca'aj a'ájna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'ájna i rey, mej mij huó'cui'nyij i tí'ríij maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Moisés, a'áj pu jin tí'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yó'jra' pu pué'een a'ájci i íitaj i rey tí jajyó'oj, ²⁵ a'yaa pu tyaránajchaca' ti jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tyeityeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tyaránajchaca' ti a'ájna jin huóotyamua've'en i tí je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj tí jéetze' jatyáhuí'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i Ciriístu' jitze ma'can, quee ti a'ájna jin huóotyamua've'en i tí huápui'ij tyá'najchij a'áa tí tyajá'ma'can a Egipto, jí'nye a'áj pu tyicho'va'ca'aj i tí tyá'ci'tyij i Dios tí tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'áj pu jin eerá'jraa a Egipto, ajta quee jatziinya'ca'aj típu'a'aj tyinyú'ca'aj a'ájna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej tí tyi'táj jin tyá'tó'oraj, cuxáa ja'séjracaa'aj a'ájna i Dios tíquee séejre'.

²⁸ A'ájna jime' tí tyá'antzaahuaj a'ájna i Moisés, a'áj pu jin a'yan tyeeye'estej a'ájna xicáara' tí jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'íjtaca' maj ja'ajtyáputyiraxi'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuo'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájma i Israel jitze ajtyáma'can. ²⁹ A'ájna jime' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áj mu jin antacáj i jáytyij japua tí ve'éj tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin jáytyij tí po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacáj tí'ij jo'tíj jo'huáchij, majta a'ájma i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, matí'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'áj mu atyá'cuii.

³⁰ A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áj pu jin matí'ij aráahua'puaj xicáj eetyácij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetáve'j i tyetyéj tí jin ájtaavijhuaca', i tí jin curiá'nami'huaca'aj a'ájna i chájta'naj Jericó. ³¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Rahab, a'ájna i íiti' tí huá'jijva'ca'aj i maj jamuán jí'pitya'aj, a'áj pu quee huamuí' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, jí'nye a'áj pu tyámua' tyihuo'tyeéje a'ájma i maj ixie'ria'ca'aj.

³² ¿Tyi'tanyí nyajítahua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej tí huarij a'ájna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'ájna i Sansón, ajta i Jefté, ajta a'ájna i David, ajta a'ájna i Samuel, majta a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj. ³³ A'áj mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'ájma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tyá'ancuriáa' i Dios tí jin hua' jimi tyá'tó'oratziiri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, ³⁴ majta jo'jé'caj i tiéj tí'ij quee huo'tyáteeraaj, séecan mu huató'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaa'j jime', a'áj mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, matí'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'ájma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. ³⁵ Séecan mu majta i úucaa júurican huaséj i jutyétyeristyamua' i maj merj huá'cui'ijcaaa.

Majta séecan huápui'ij jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátóonyij, jí'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'ájna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. ³⁶ Majta séecan a'ájna jin jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyi-huá'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'ná'j'ca'xij cadéenaj jime', na'riij maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huá'cuij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cuij chúun jime' tí juxa'aj tyá'antámua'muaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nyá'aj méyee majta méyee, a'ájna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xii nusu i chíutyee, camu je'ej tyéejvíicue'racaa'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. ³⁸ A'ájma i tyétyacaa, tíquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nyá'aj, jo'tíj quee já'tyi'tíj, majta jo'tíj jiríj jo'quéetimee, nusu jo'tíj já'tyasta'ca'aj, majta jo'tíj jo'ojcúunyjimee ítyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'ájma, camu meexu tyá'ancuriáa' i Dios tí jin hua' jimi tyá'tó'oraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'ájna jime' i maj tyá'antzaahuaj, ⁴⁰ a'áj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pui'íntari'ri' ityájma a'ájna i tí jéetze' tyámua' tyi'een mej mij a'ájma jímaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'ájna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tyeítyee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatyee', tyiche' tyu'táxaahuataj a'ájna i tí tyi'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'cítaj a'ájna i tyaj jin je'ej pua'aj ricíj i Dios jimi, a'ájna i tí tatyá'j'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'í jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'ájci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'áj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatyee', a'áj pu ajta a'ájna pué'een i tí néijmi'í tyámua' tyi'uurej. Jesús pu jo'víicue'ri' matí'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'ájna jin

jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'í pu jamua'reeriaca'aj tijn' t'ij' japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatóotyamua've'sij, ajta uja'ajcaáyixij muáca'ta' i Dios.

³ A'ij pu jin, siata'aj a'ijna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, t'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'iica'aj, a'ij xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an. ⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexú a'ijna jin huácuij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj serij yo'huá'xij a'ijci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna t'ij' hua' táataj tyihuá'ixaaty'e' i juyójmua'.

A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,

i tavástara' ti tyí'mua'itii,

capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can

tipua'aj a'ín puéjtzij muaatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tij ti xie've',

ajta puéjtzij jaatá'sij a'tij ti a'yan huatamua'aj tijn nyiyóoj.

⁷ A'ij xu jin mua'aj jajpuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej t'ij' ajta a'tij huá'uurej i juyójmua'. A'tij tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyiej i juyójmua'. ⁸ Ajta tipua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej t'ij' juyójmua', caxu sij mua'aj jí'réc'can jime' yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyat'ij tyooj t'riistaca'aj, a'íjma' i tahuásimua'ci'ij a'í mu tyitaamua'tyiej úyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'ij pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'ijci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimi júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamua'tyiej úyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyi'ta'itii je'ej ti tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyi'ta'itii t'ij tyámua' táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij t'ij a'ijna. ¹¹ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tíquee naa tyu'asej tipua'aj tyi'tij jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyitatyáhu'i'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihuá'uurej a'íjma i maj quee janamua'jracu' i Dios nyuucacaj

¹² A'ij pu jin, siata'aj jaajá'cuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuoonyij a'ijna i juyéj ti huatóoje'yaj, siaj sij tyámua' huárinyij i ju'icaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye tipua'aj a'tij quee tyámua' tyi'tyúucha'íj, capu a'náj jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'ta'care'en ti sáij tyi'tij jin ootyá'itzeere'en, t'ij a'ijna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti sáij huataséjre'en ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej t'ij a'ín je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tij jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tij juxana'ciria'aj, nusu já'xaahuataj a'ijna i ti Dios jaatyájtoo ityjáma jimi, ji'nye a'yaa pu huaríj a'ijna i Esaú, a'ij pu jin quee já'ancuriáa' i ti jaci'tyíche'en, ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'ijna jime' ti huata'cuataca'. ¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'reej tijn t'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'ijna i ti jin Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'í pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huatá'riitariaca' ti jáahuire'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mat'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tij já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta jáanamua'jri' t'ij a'tij ucájijhuaca' i a'huáj tzajta', nusu t'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íjma i maj jáanamua'jri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tíquee che' tyihuá'ixaaty'e'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooriajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'ij a'yan tijn: "A'ijna i ti japuan rá'icataj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'ín, capu je'ej tyij ajta ciitzij pué'een, che' huámu'nyij." ²¹ Huápu'ij pu tziinyi'si' huasé'rihua'aj i maj jaaséj, ajta a'ijna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn: "Nyéyevivej a'ijna jime' nyaj tyi'tziinye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tij i Dios ti júurij já'sejre', a'ijna i Jerusalén júyte' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tij ja'tyúusiire' i maj tajapua' tyi'huire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusiire' i maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'eenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapua'. A'ij xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyi'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'ij xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'íntarej a'ijna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'ij xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'ijna i ti tyajá'mua'ixaaty'e'. Ji'nye a'íjma i maj quee jáanamua'jri' t'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huí. A'ij pu jin quee i'ríj t'ij táahuire'en tipua'aj tyeetyáxaahuaj a'ijci ti a'yan tyi'tajee i júyte' i

já'sejre'. ²⁶ A'ájna imuáj, a'ájna i nyúcaría'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta ijíj a'yaa pu tyi'xaj tíjin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'ájna i nyúcarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyá'sij a'íi pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tíquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'in. ²⁸ A'ájna i Dios ti jin tyámua' tyitatá'caa, capu i'rij ti jaatóoriaxi'in, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'ájna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyi'tie'raaca.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'íj muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Caxu jatapuá'citacare'en i siaj juxie've' ti'ij ju'lhuáamua'. ² Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapuá tyi'huüre'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'íjma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pu'a'aj huá'uurej, ji'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyátzaahuatye'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'íin i maj nyejnye'ichej, ji'nye Dios pu huá'xíjtye'en a'íimaj i maj je'ej pu'a'aj tyityetyúucha'íj, ajta a'íjma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápu'i'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'ájna jin huatóotyamua've'en i siaj caa tyi'ijcha'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Canu a'náj muatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij." ⁶ A'íj pu jin i'rij tyaj taxáhuaj a'yan tyu'taxáj yee: Tavástara' pu nyahuüre', a'íj nu jin quee tyi'tziñye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'j?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúcaría'ra' i Dios, siata'aj a'ájna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyaraj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciriistu' pu a'yan tyi'sejre' ijíj, ti'ij ajta tyi'sejria'ca'aj jájcuaj imuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jime'. ⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tij jamuáacuanamuaj a'ájna jime' i nyúcarij ti sequej namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'ájna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'ájna jitze tyi'mua'ajcaj i yí'ráj ti a'yan tyihuá'íjtye' tyi'tij jime' ti'ij cue'ráj, capu tyi'tij je'ej tyihuá'huüre' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyá'jtooo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tíquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'úun tyi'huüre' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'ájna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íjma jitze huatama'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu ty'átateeraj apua'quej jo'maj jo'cháatima'caa i tyeityee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaa'puéjtzitariaca' apua'quej i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'ájna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyétyeristyamua'. ¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimi ajtyáxírej i Jesús, apua'quej jo'tyaj tyeemi' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tyajpuéetzij tá'ra'nyij ti'ij a'ájna. ¹⁴ Ji'nye íyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'je'sejre' ti jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'ájna i chájta'naj ti jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'ín pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta huo'tyáhuüre'en i séecan a'ájna jime' i siaj tyi'ijcha'íj, ji'nye a'yaa pu tyaráanajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyey i tyeyúuj tzajta', ji'nye a'íi mu a'náj tina'aj ja'muacha'ij, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tij jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcaj, ji'nye capu tyi'tij jin je'ej tyajamuatáhu'rii.

¹⁸ Siata'aj tajime' jahuocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinnyij je'ej ti tyi'xa'pu'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápu'i'ij tyaja'muahuavij siaj sij jéehua jahuavii'raj i Dios ti'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiye'tzin mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyá'jtooo ajta huo'tatyójttyej i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéjeje, ti ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'ájna jime' ti huá'cha'ij i jutyétyeristyamua' ti'ij síij ti hua' cújta' huaméj i cánya'xi, ajta je'ráaxírej i juxúure' ti'ij jaaxá'pu'íntare'en a'ájna i nyúcarij ti jájcuaj ti ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'ín tyámua' jamuáa'uurej siaj

sij néijmi'i jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyá'xie've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej ti a'íj tya'ráanajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. A'íj pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyojtz'i're'ej.

²² Nye'ihuámua', a'yaa nu tyaja'muahuvij sij tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa. ²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, tipua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tín nyati'íj mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'ímaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huu'ire' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Cirístu' pué'een, yanuj já'muatyoytye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'íj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'ítej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tíjin tipua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuaty'e' a'yan setya'ajpuéjtzi, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an tí'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'tíj jamua'itzúitye'ej.

⁵ Tipua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeraj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuavíj i Dios, a'íj pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyétyeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuavíj tyá'tzaahuaty'e'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'sime'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een tí'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj ti tyi'tíj ancúriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye iijij pu seequéj tyi'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astíj ja'mej, a'íj pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'tíj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een tí'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Tí'ijta i xicáj eeré'nye, ajta ca'nyin jin eeráxirej, a'íj pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'íj pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'ijcha'íj.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

¹² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye tí'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tíj, tí'ij júurij huatyá'ítzeere'en jo'tíj i Dios já'sejre', a'yájna tí'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. ¹³ Tipua'aj séej jimi tyi'tíj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en tí'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i ríj ti Dios tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'tíj ca'nyíjra'aj tá'caa tí'ij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyi je'ej tí'ij a'tíj tyá'xie've', tí'ij a'yan tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyu'rinyij. ¹⁵ A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jitze eerányinyi i ca'nyíjra'aj tí'ij a'tíj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta tí'ij a'tíj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij muí'nyij.

¹⁶ Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'tíj jin jucuanamuaj, ¹⁷ néijmi'i i ti tyámua' tyí'een tí'ij ajta quee tyi'tíj jin tyá'ítzeere' i ti tyajamuaaci'íj, tajapua' pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyuca' i tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', tyej tyí' anáaty'a'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'íj pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íjma' i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucaríj jimi

¹⁹ Siata'aj a'íjna mua'reeraj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiyé'tzín huo'riá'hua'nyíjracare'en i tyeítye, caxu siajta jiyé'tzín nyinyu'cacuj. ²⁰ Ji'nye a'íjna i a'tíj ti nyú'camuí', capu i ríj ti tyi'tíj jin xá'puí' huárinyij i Dios jimi. ²¹ A'íj pu jin, siata'aj jaatapua'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucaríj ti ja'mua jimi huatyátuuihuaca', ji'nye a'íj pújoorej ti jamuí'rátuonyij.

²² Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucaríj, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej tí'ij tyajá'mua'itíj, na'ríj quee a'yaa xu jujímua'aj tyúucuanamuaj xá'ju'un. ²³ A'íjna i a'tíj ti janamuaj na'aj i nyúucaríj, ajta quee a'yan ricij je'ej tí'ij tyí'ijta, a'yaa pu een tí'ij a'íjna i a'tíj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, ²⁴ a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta tí'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiyé'tzín yo'huá'xaj je'ej tí' huasé'rihua'aj

i nyéerimara'.²⁵ Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'ijna tyí'ijta i nyúucarij, a'íi pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyí'tij jin ricij.

²⁶ Tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'íi pu jusíij jucuanamuaj, ajta i yi'ráara' capu tyí'tij huíire'.²⁷ A'ijna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyí'tij jin á'itzeere' i Dios jimí, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'xaj tijin: Míche' huo'táhuíire'en a'íijma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huóojimua'astariaca', mej mij quee juxana'círía'aj a'íijma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojó'sejra i juxa'aj tyeítýee

¹ Nye'ihuáamua', mu siaj já'astjire' i tavástará' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, ti ajta huápui'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimí siaj juxa'aj siana'aj huojó'sejra néijmi'caa i tyeítýee. ² Tyiche' a'yan tyaaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájruij jo'siaj jóosi'rii, síij ti anyíraj ucárujtye' ti ooró jin taavijhua ajta naa eenye' tyí'tyéechan, ajta síij tiquee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáchan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti naa eenye' tyí'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj iíye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyí'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj mahuatýávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'". ⁴ Tipua'aj a'yan siaríjca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyíhuá'sej i juxa'aj tyeítýee, sulu a'yaa xu tyíhuá'xíjtye' i juxa'aj tyeítýee, a'íjna jimé' tiquee xá'pui' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' úyan cháanacaj japua, mej mij a'ijna jin huochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimí tyá'tzaahuatye', tí'ij ajta a'yan tyíhuó'ci'tijij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna tí'ij i Dios arí tya'tóoratziiri' a'íijma jimí i maj jaxie've',⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íijma jimí i maj tyityatatyíj? ⁷ ¿Nyij mequee a'íin pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ijna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzaahuatýi'ra'aj jin sia'rá'astjire'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Huaxie've' i axa'aj tyévíj pati'ij asíij tyáxie've'." ⁹ Ajta tipua'aj sequee juxa'aj siana'aj huojó'sejra i tyeítýee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricíj, siajta a'ijna jin ootyá'ítzee i Dios jimí. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tij néijmi' i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyí'tij jin ootyá'ítzeere'en, a'yaa pu a'ijna jin néijmi' i tyo'tyá'ítzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'íi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Capáj tyí'xana'cire'ej", ajta a'yan tijin: "Capáj tyí'tyacui'care'en." A'íj pu jin, nyúu'aj a'tij quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'íj pu jin arí ootyá'ítzee a'ijna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimí siaj tyámua' tyúu'ixaatye'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, a'ijna jimé' ti i Dios jamua'xíjtye'en i nyúucarij jimé' ti jin jamui'rátosij. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xíjtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, a'íi mu néijmi' i jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'ijna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyí'tij jin tye'tyáhuí'rii tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyí'tij jin rijcaj je'ej ti tyí'xaj? ¿Nyij i'ríj ti a'íin jáahuíire'en i ti jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaaataxáj ti síij i ta'íhuáara' ti tyáati' nusu ti úiti', quee tyí'tyéechan nusu quee tyí'tij tyicha'ij ti jáacua'nyij séej xicáaj jitze, ¹⁶ ajta síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: "Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahuí'ria'aj", siajta néijmi' i tyú'cua'nyij tyí'tij ti je'ej tyajamua'ráanajchij, ajta quee tyí'tij huo'ta'an i maj jin huatyóohuíire'en, ¿capu tyí'tij je'ej tyeetyáhuíire'ej a'íjna jimé'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jimé' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séejre'ej siaj a'yan ricíj je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij tyí'tij ti arí huamu'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'riij ti síij a'yan tyu'taxáj yee: "Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricíj je'ej nyaj tyí'xaj." Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricíj, nyáaj nu nyajta muataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'íj jin a'yan ricíj je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' ti síij na'aj i Dios séejre', a'íj paj jin xá'pui' ricíj, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziinye'. ²⁰ Capáj a'íin pué'eenye' i tiquee tyámua' metýóomua'rej, pajta a'yan tyámua'tyij tijin tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej

pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi'tíj huüire' i paj jin tyá'tzaahuatye'.²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyóy Isaac.²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'eenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj.²³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo." A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: "Maj jumuaityej i Dios jamuán."

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tíj a'íjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'ij, capu a'íi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'.²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruaj a'íjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévíj jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, ti'ij tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuüi maj séej jitze i juyéj jó'cáinyej.²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, típua'aj i tyévira' jitze i a'tíj quee júuricamej séjre'ej, a'íi pu mu'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyi'mu'chij i sij jin tyá'tzaahuatye', típua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej sij tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huüire' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'mua jimi i maj tyihua'mua'tyey i séecan, jí'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xíjtye'en a'íjima i maj tyi'mua'taj.² Néijimi' i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijimi' i tyi'tíj jin á'ítzeere', típua'aj a'tíj quee tyí'tíj jin á'ítzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaay'tin ti huóocha'íin, ti'ij quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en.³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua'tyényí'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii.⁴ Sijta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyi've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huüire' ti'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie've'.⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'een i tanyanúu jitze, tyij ajta ciléenye' na'aj séejre' i tatyévíj jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'ríj ti tiéj ti cíi na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij.⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyi'sejre' ti'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' ti'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi pu'ij yó'júpuaj i tatyévíj. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'ca i tyiyáaru', a'íi pu'ij néijimi'que' tyi'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.⁷ A'íjna i tyévíj néijimi' i pu putyí'uurej ti'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaac'ij majta i maj rá'rie, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijimi'caa huamuá'ajcaanyityej,⁸ ajta capu a'tíj jaay'tin ti jaamuá'ajcaanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij ti'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj.⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtzí're' i tavastara' i tyaj jaitáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihua'xaj i tyeityee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévira'.¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'puí' ti a'yan tyi'eenye'.¹¹ Jo'tíj ja'ajréxaj, capu i'ríj ti á'a na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antzíjvi.¹² A'yájna ti'ij ajta quee tyi'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseítuunaj, nusu ti i úuvaj cyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tij á'a ja'ajnyéj jo'tíj jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzíira'aj ti néijimi' i tyi'mua'reej

¹³ Típua'aj síij ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'íteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta quee óotzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'ítej.¹⁴ Ajta típua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i sij jin chueerij je'ej pua'aj jamuá'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', sijta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, capu ij i'ríj sij tyi'tíj jin ahuóotzaahuatye'en, a'íjna jime' sij á'ítzeere' i ti jí're'can jime' jitze.¹⁵ Jí'nye néijimi' i ti a'yan tyi'een capu i Dios jimi tyojó've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tíj je'rányinyii hua'mua'tziira'aj jitze i tyeityee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'.¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'ítziitye', á'a mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij majta néijimi' i je'ej pua'aj ju'uurej,¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tzíira'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'ij, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuáamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyi'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihua'xie've', camu majta tyi'hue'tacaa, sulu néijimi' i mu jin tyámua' ricij.¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuoo mej mij tyámua'

tyihuo'tyéejeveej i juxa'aj tyeítýee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'íjna ancúriaa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyij a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa sij sij jujúmua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'ja'yájna ti ja'mua mua'tziira'aj tzajta' je'rányinyij. ² A'yaa xu mua'aj tyi'tíj tyi'xie've', siajta quee a'yan tya'ancúriaa'vej, a'íj xu jin tyi'tyacui'caa, siajta jéehua tyi'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta juxaaxie'vi'. Caxu jatyoovej i sij jaxie've', ji'nye caxu jahuavíj i Dios. ³ Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavíj, siajta a'íjna jin jahuavíj sij sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij, sij sij a'íjna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj sij juxana'cire', ¿nyij sequée jamua'reej tíjn a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tíj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjn: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtoo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjn: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojó'mua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'íj, siata'aj ja'ráastijre'en i Dios. Siajta ajtácinij i tyiyáaru' jimi, aj pu'íj ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'íj ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huóó'uurej mu sij jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu sij jaxie've' i Dios siajta íyan ti tyi'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tzij i sij je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'ín. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej sij ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i sij jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástará' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríj ja'xíjtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyi'íjta, ajta ja'xíjtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xíjtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'ín pué'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pui'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Síj pu'uj a'ín pué'een i ti a'yan jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin tyi'íjta, a'íi pu ajta a'ín pué'een i ti tyá'xa'pui'intare', ajta jaayí'tin ti jamuí'rátoonyij, nusu ti jamua'antypuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xíjtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'íjci, mu sij a'yan tyi'xaj tíjn: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cíj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een ti'íj i jéetirij ti huariéenajyí'íj, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huóopua'rixí'íj. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévíjtye' sij a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástará' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'tíj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyi'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i sij jin óotzaahuatye', capu xá'pui' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinij tyi'tíj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'íi pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'íj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een

¹ ¿Xáanamujri' mua'aj a'íjci mu sij chíjtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' sij jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyi'pe'nyij i sij tyi'íjcha'íj, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámucua'rej i ooroj ajta i pláataj i sij jájcha'íj, ajta a'íjna i ti jin huatyámucua'rej, a'íi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antypuá'ritye'sij ti'íj i tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyi'íjsú i ti tyá'najchij, íjij ti arí néjmi'í tye'entypuá'rij. ⁴ Ajta a'íjna i sij quee tyihuo'nájchij a'íjma i tyétyacaa i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'íi pu mua'ajmaj ja'mua jíjve'en, ajta i tavástará' i ti néjmi'í jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej sij huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namujri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'íimaj i maj tyi'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj

tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta seríj huoc'uij a'íjma i maj quee tyi'tíj jín á'ítzeeria'ca'aj, majta a'íimaj camu jamuaatá'íjmuejri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuaqtyej a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzi

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'íj juxie've', a'yaa pu tyí'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviiey i viíta'rij jitze majta je'en atácheniyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', jí'nye capu á'tyeeren tí'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástara'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, tí'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, jí'nye pu'rij tén uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pui'intare'.

¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyi'huóomua'tyey i maj tyí'xajtaca'aj i tavástara' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', majta néijmi'í jín tyo'táviicue'ri'. ¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej tí Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íimaj i maj néijmi'í jín tyo'táviicue'ri' i maj jín jaapuéjtzitariaca'. Xu'rij jamua'reej je'ej tí tyaapuéjtzitariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej tí i tavástara' tyaaxá'pui'intari'ri', jí'nye jéehua pu i tavástara' tyámua' tyitájcha'íj ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'tíj jín tyatóoratzi'ra'an, a'íjna jitze hutama'can i tajapuá, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'tíj jime'. Típua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'riij a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Típua'aj síij tí ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzi, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'riij síij jutyamua've'ej che' chuñicarij jín tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Típua'aj síij tyí'cui'íj, che' huotájeevej a'íjma i huásij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'huüre', mej mij a'íimaj huatyényuunyij, majta jitán ma'can i tavástara' ja'vá'huaatye'en i já'ria'ra' i aseitúunaj. ¹⁵ Ajta matí'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'íj a'íjna i ti tyí'cui'íj rujnyi, ajta i tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jín ootyá'ítzee. ¹⁶ A'íj pu jín, siata'aj tyi'huó'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jín ootyá'ítzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej tí'ij i Dios tyajamuáahuatye'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huüre' típua'aj tyámua' sia'énya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'tyaataca'aj tyatí'ij ityáj, ajta tí'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuy mej mij quee che' huatyéviiey, a'yaa pu huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj. ¹⁸ Tí'quij ajtáhua'aj huatyényuy, matí'ij támij huatyéviyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuáamua', típua'aj síij ajtára'nyij a'íjna jitze i ti jí're'can jime' ajta je'en síij tyámua' tyeetyéjeevej tí'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tíjín a'tíj tí séej tyámua' tyu'tyéjeevej tí'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'íj pu jaatyáhuüre'ej tí'ij quee jó'vetyij, ajta tí'ij Dios néijmi'í jín tyaatú'uunyi'.

I yu'xarij ti anaqueej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuüre' i Ciriistu', yaa nu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaqueej hua'antyihoj a'yájna tí'ij a'íin tya'tóoratziiiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajácuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciriistu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyi'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatýotzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciriistu' pué'een, a'íj pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuaj jin huanánie'huaj, a'yájna tí'ij ajta i Ciriistu' tyu'tájuuriaca'. A'íj pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i tíquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huópua'rixi'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'íj pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej tí'ij jamuáahuüre'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'íj pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuataá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'tjij ijij jaapuédzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een tí'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tij tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéette' pu tyí'huüre' quee a'íjna i ooroj i ti i'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciriistu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciriistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu i'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu serj t'n néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já' muahuüre'en.

¹⁰ A'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íj mu jájcuaj imuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuataátoosij, a'íj mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciriistu' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche' i Ciriistu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'íimaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tyu'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tíquee hua' jime' tyí'xajtaca'aj, sula mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íj pu'ij a'íin pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapúa' ti já'ma'can. Majta a'íimaj i maj tajapúa' tyí'huüre', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'íjna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyi'tytacha'íj

¹³ A'íj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'íjna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyajamuataá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i tí'ríj i maj hua'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj tí'ij ará'tyeej tyajamuara'najchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyaacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i jí're'nye'ej séjre'ej, jí'nye a'íjna i Dios ti jamuaatajé, a'íj pu jí'rénnya'aj séjre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tíjin: "Siata'aj jí're'nye'ej séjre'ej, jí'nye nyáaj nu jí'rénnya'aj séjre'."

¹⁷ Tipua'aj a'yan saatamuá'muatyé'en yee jutáataj, a'íjna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihua'xijtye'en i tyeetye'je'ej ti síj tyí'tj jin huarj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj siati'ij siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj, a'íjma siaj jitze jaarí'rej i já'muahuasimua'ci'ij, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriistu' quee a'íjna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'íj pu i Ciriistu' a'íjna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', tí'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' tí'ij cánya'aj tíquee cápitie'nyi' ajta quee tyí'tj jin á'titzeere'. ²⁰ Ciriistu' pu a'yan tye'entyihua'viihuaca' tí'ij quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, tí'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, ajta ijij tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij, Ciriistu' pu yan huataséjre' tí'ij mua'ajmaj jamuáahuüre'en. ²¹ Ciriistu'

xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'ájna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyetyájttoo, a'áj xu jin mua'aj tyá'tzaahuatye' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'áj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzaahuatyi'ra'aj jin huo'xié've'en i ju'ihuámua'. A'áj pu jin siata'aj néijmi'i jin i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jin juca'nyej séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuuan jin huanánie'huaca' caxu che' a'ájna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'ájna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jin júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeityee a'yan een ti'ij a'ájna i tu'píj,
ajta i maj jin óotzaahuatye' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.
A'ái pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,
²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'ái pu jusén jin séeria'aj ta'mej.

Ajta a'ájna i nyúucarij, a'ái pu a'ín pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

¹ A'áj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jin je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeityee, nusu siaj huá'cuanamuaj, na'riij i siaj jin óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jin hue'tzij jin séecan tyi'xajtzi'. ² Siata'aj a'yan huárinyij mati'ij i ti'riij, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanaaj jitze, mej mij a'ájna jin huahuóse'en, ajta je'en huó'huüre'en, ³ ji'nye mua'aj xu serij jáamua'reeri' ti i tavástará' tyámua' tyaja'muacha'ij.

Ciríistu' pu a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxiirej i tavástará' jimi, i ti a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhua'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyihuo ti'ij jéehua huápu'i'ij tyu'tyáhuüre'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuüre'en ti'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jin chi'ij ájtaavijhua, siaj sij tyl'tij jin va'cán jin tyitye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'ájna jin tyu'támu'vejritaj i Ciríistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'ájna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'áj pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu je'tyájrax a'ájna a Sión séej i tyetyéj,
a'ái pu pué'een i tyetyéj ti anájcax,
i nyaj ja'antyíhuoj ti ajta jéehua tyá'najchij,
ajta a'ájna i ti jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'ájna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'íimaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin:

A'ájna i tyetyéj i maj majuuhua'xij i maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tijin:

A'áj puíríci i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzey.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'ájna jime' maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyi'xa'pu'i' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeityeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuej japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'ájna jitze ma'can i Dios, i ti jamuataajé siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojo'nyeerij. ¹⁰ Jájcuaj imuáj caxu tyeityeristyamua'me'en pué'eeny'e'ej i Dios, siajta ijíj xu serij tyeityeristyamua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta ijíj pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyi'tyechajcax mati'ij i maj jahuüre' i Dios

¹¹ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavij siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'íimaj i maj séej chuej japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jin nyo'se' i já'muajuuricamej. ¹² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'íimaj tyaja'muaséjran siaj tyámua' ricij, tyij majta ijíj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ái mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'ájna jitze ma'can i tavástará' xu hua'rá'astijre'en i maj tyi'tij jin antyúumua'reej, a'íjci i ti a'ájna jin tyl'tyéjvee ti'ij néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'ái pu a'ín pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'huüre', ¹⁴ tyajta a'íjma i tajtúhuaanyij, i maj tyl'íjta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzaahuatyi'ra'aj

hua' jimi tyícha'aj i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajtaj a'íimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tíj mua'ree.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i tyeítýee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'íjna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíre' i Dios. ¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íij. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuámua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin tyí'huúire'

¹⁸ Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'íjtye', caxu a'íjma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'íij, nusu i maj tyámua' tyi'tyetyeítýee, sulu siajta xu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeítýee. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tyá'ráanajchi i Dios siaj a'íjna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuatá'caa, a'íj xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi. ²⁰ Ji'nye típua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'íjna siaj tyi'tíj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyí'huúire'ej, ajta típua'aj a'íjna jin puéjtzij majamuaata'an siaj xá'pu' ricij, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', a'íj pu ja'ráanajchi i Dios. ²¹ A'yaa pu a'íjna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Círíistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'íjna a'yan tyajá'mua'íitíj siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. ²² Capu i Círíistu' tyi'tíj jin ootyá'ítzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuj. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en. ²⁴ A'íj pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'ítzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Círíistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityá'j néijmi'i jin tyú'huatyí'huaj. ²⁵ Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna ímuáj huasé'rihuaja'aj mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij, ajta íjij xu'ríj i Círíistu' jitze ajtyáma'can, a'íjna i ti a'yan tyaja'muacha'íj tí'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'íjna jin antyúumua'ree' tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj nyejnyeí'chej

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pu'é'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'áj ij típua'aj síij quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyímué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'exaatye'en, sulu a'íj xu jin huá'mue'tin a'íjna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'íij, ² ajta mati'ij jaaséej siaj tyámua' néijmi'i jin ricij, siajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij i Dios. ³ Majta a'íimaj i já'mua'írastyamua', miche' quee huápuí'ij tyámua' ju'uuri'aj a'íjna jime' i ti jéjre' séejre', i jucípuáj jitze, nusu maj tyi'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyi'taavijhua, na'ríij maj jí'ré'nye' tyu'tyóochejtye'en, ⁴ sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' maj tyámua' naa metyityoомуámua're'ej, ji'nye a'íj pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tíj jin huá'muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'íj pu a'íin pu'é'een i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. ⁵ A'yaa mu majta éenye'ej a'náj ímuáj a'íimaj i úucaa i maj jí'ré'nye'ej huatyá'ítzee i Dios jimi, a'íj mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta huaríj a'íjna i Sara, a'yaa tyá'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tíjin "Nyavástara." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, típua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyi'tziínnye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojomua'raj i ju'írástyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'réeeraj maj quee juca'nye, majta a'íjna jin antyíhuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, tí'ij quee tyi'tíj tyajamua'antyíu'nyí'ra'an a'íjna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyi'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'íhuámua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj siajta quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej típua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj je'ej pua'aj tyi'xajtaj típua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeeveej, ji'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tyá'ancuriáan. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íjna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca,

che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,

ajta a'yan tyúuxie've' tíquee tyi'hue'tacare'en,

¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een,

ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij tá'ra'nyij,

che' jáahuonyij ajta a'íjci jitze ucájrutej i ti juxáahuaj chajca.

¹² Ji'nye tavástara' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyícha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹³ ¿A'tanyij je'ej pua'aj já'mua'uuren, típua'aj mua'aj a'íjna jin setyí'tyese'ej sij a'náj tina'aj tyámua' ríjcaj? ¹⁴ Ajta a'íjna jime' sij tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij,

a'íj xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'táj tziñnye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuaty'e'en i jutzájta' a'íjci i Ciriistu' i ti ja'muavástara' pu'e'en. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', sij sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijra' a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej sij tyi'táj tyi'ijchó've'ej, ¹⁶ siajta quee ootzáahuaty'e'ej a'yan huárinyij, sulu tzaahuaty'i'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'íj sij sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyej,

ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' sij tyámua' ricij matí'ij i maj tyá'tzaahuaty'e' i Ciriistu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'puí' sij a'íjna jin jaapuéjtzitarej i sij xá'puí' ricij, típua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee típua'aj a'íjna jin sij puéjtzij i sij je'ej pua'aj ricij. ¹⁸ Ji'nye i Ciriistu' pu séej na'aj tajité ma'can huamu', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. A'íj pu quee tyi'táj jin ootyá'itzeerej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'táj i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévíj huamu', ajta i Dios pu jaatájuuritej i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyámue'tij ajta je'en huo'té'exaa a'íimaj i júuricamej i maj nami'huaca'aj. ²⁰ A'íimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'táj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Noé séjria'ca'aj, tí'ij i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj tí've'éj, ajta je'en séecan huatyáhuú mej mij utyájrutej i báarcuj tzajta' i maj aráhuueicaj ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'íjna i jájtyij a'íj pu a'íin pué'eenye'ej i sij jin mua'aj ijíj huái'huaca', tí'ij jamuáahuíire'en. Ajta a'íjna jime' i sij huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj yee sij sij a'íjna jin cóojo'sin i sij choomua, sulu sij sij jaatáhuavíj i Dios, tí'ij jamuata'an sij tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuíire'en a'íjna ti i Ciriistu' huatájuuriaca', ²² ajta tajapua' jó'raa tí'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'íjna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapua' tyí'huíire', majta néijmi'i i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna tí'ij i Ciriistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévíj jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'íjna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapua'citaca' i ti jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' tí'ij na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej tí jusíj tyá'xie've' tyi'táj jime' íyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'ríj á'tyeej sij mua'aj a'yan cha'taj siana'aj ríjcaj matí'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuaty'e', ji'nye a'yaa xu ríjcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyi'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i sánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta ijíj, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomuajtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'táj huáruij a'íjna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, tí'ij huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, tí'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'itzeerej, tyij majta íyan cháanacaj japua huo'xíjtye' a'yájna matí'ij i tyeítyee tyee'yí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuíire'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo'rénysesij tí'ij néijmi'i tye'entyipua'ríj. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzaahuaty'i'ra'aj jin jahuooaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'íjna jin tyu'tú'uunyi'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyi'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'ín je'ej ti tyi'táj i Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'íjna jin a'yan huárinyij sij sij huo'tyáhuíire'en séej siajta séej. ¹¹ Típua'aj a'táj tyi'xajtaj, che' a'íjna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta típua'aj a'táj tyi'táj jin tyi'huíire'ej, che'

a'yan huárinyij a'ijna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'tj jin ricij, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'ijna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ijna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'íi pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitajre matí'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi

¹² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomua'jtjaj tipua'aj tyi'tj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'ijna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jasejran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, tipua'aj a'tj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'ijna jime' siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tj jin jajpuéjtzij, che' quee a'ijna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'tj huanáhua'an, na'rij tyi'tj je'ej uuriajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'ijna jin jajpuéjtzij ti i Ciriístu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'ijna jime' ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij Dios huo'xájtje'en i jutye'ityeristiyamua'. Ajta tipua'aj ari a'yan tyu'tyóchej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta tipua'aj a'ijna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuí, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij? ¹⁹ A'ij pu jin i maj jajpuéjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'puí' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájto, ji'nye a'íi pu quee a'náj tyi'tj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huásij i maj tyeyúuj tzaajta' tyi'ijta

¹ A'yaa nu nyijta iijij tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huásij i maj tyi'huíire' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti' pué'een, mati'ij a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' i Ciriístu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyi'nyaci'tyij a'ijna i ti huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuó'cha'íin a'íimaj i maj tyeyteristiyamua'me'en pué'een i Dios, je'ej ti ajta ari a'íin tyajamuaata'ij, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'ijna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xuutyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'íimaj i siaj huá'cha'ij, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'ijna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriá'ij a'íjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyámua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huásij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tjin:

Dios pu quee hua'xie've' a'íimaj i maj óotzaahuatye',

ajta a'íi pu tyámua' tyihuá'huíire' a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'ijna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'íin va'cán jin tyajamuaata'ijtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'puí'intari'ri'. ⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'ijna i siaj jin je'ej tyityóomua'jtjaj, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyi'tye'ixie'ria'aj, ji'nye a'ijna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyijo'jijhuan ti'ij muájtyej a'ijna jime' ti jahuoo i ti jaatyá'jci'mej. ⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'rériaj ti a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej i ja'mua ihuáamua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'ijna jitze tyú'ca'nyej. A'íi pu a'íin pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'íin a'ijna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reerij jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antypuá'rij

¹² A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'ijna jamuán i Silvano, i ti a'íin pué'een síj i nye'ihuáara', tiquee tyi'tj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuáata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzaahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyitatá'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'ijna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'ñimaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antyíhuoj ti'ij mua'ajmaj, a'ñimaj mu yajá'muatyojtye', a'ñi pu ajta yajá'muatyojtye' i nyiyóoj i Marcos. ¹⁴ Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyoo'pu'itza'xi'in a'íjci jime' siaj juxie've' síj ajta síj. Tyámua' xu tyí'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'ájna Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'íi mu ji'réenya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápuar'itye'en a'ájna jime' siaj jamua'tyiej i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástarara' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'ájna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'íj pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatya'ítzeere'en a'ájna jimi i ti taatajé, a'ájna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajité juxie've', tyej tyij a'ájna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' úiyan cháanacaj japua. ⁵ A'íj xu jin jéetze' huatyoóca'nyej a'ájna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta tyámua' tyiyo'íteej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íj. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'íj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'íj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, a'íj xu jin tyámua' tyityetyóojevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyójeeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Tipua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'ájna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuire'ej a'ájna jime' siaj jaamua'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i tavástarara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁹ Ajta a'ájna i tíquee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tíquee imuáj tyí'sej, a'íi pu ari yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyí'ri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'pui' huaríj. ¹⁰ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyoóca'nyej siaj sij a'yan huárinij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye tipua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyaj jo'tíj jusén jime' tyejé'íjta i tavástarara' i ti tajapúa huatanyúj, a'ájna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuamua'tyiej. ¹³ A'yaa pu tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an iíjij nyej nyooj júurij. ¹⁴ A'ájna i tavástarara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'yaa pu tyínaate'exaa' ti ari véjri' a'náj nyaj jitzán mu'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyej nyij tyajamuáa'itíjij ti'ij huatá'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'ájna i tyaj jamuamua'tyiej je'ej ti éenye'que' huataséjre'sij a'ájna i tavástarara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhuua'aj yava'cányesij, catu a'ájna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujímua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajímua'aj tyana'aj jájtyo, sulu tají'ij tu jin jaaséj ti a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'ij i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápui'ij jaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástarara' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'ájna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'ájna i nyúucarij a'yaa pu een ti'ij a'ájna i tatzárij jo'tíj jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'ájna i xu'ra'vej ti'ij tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'ij jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'tíj jujímua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'ájna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyiej

¹ Jéehua mu majta i tyeítýee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyej, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'ímaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Avíutzij mu jin a'yan ricij mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'íjna jamuojo'riésij, majta jatýáhue'tacaa i tavástara' a'íjna i ti ajta hua' jime'tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios jiye'tzín hua'antýipua'rite' en. ² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire' en mati'íj a'ímaj, a'yaa mu mij a'íjna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'íjci i nyúucarij ti xá'pui'. ³ A'yaa mu a'íjna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'íjna jime'maj huápu'íj jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'íjna jin tyitye'entýipua'rij ti'íj Dios huo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj á'týeej ti a'yan a'ímaj jimi tyi'tácatyíj.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ímaj i maj tajapuá tyi'huúria'ca'aj, i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tíj jo'tíca', a'áa mu ja'avíutzij'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze ti'íj jitzán néijmi'ti tye'entýipua'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ímaj i maj ará'týeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti i jájtyij tyi'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'íj pu xaa huáhuú i Noé, i ti a'yan tyihuo'té'exaa'j je'ej maj huárinyij mej mij xá'pui' huárinyij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'ímaj i séecan i maj aráahua'puaj ará'axcaa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtyej a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatíj, mej mij a'íjna jin jáamua'reej je'ej ti tyihua'uuren a'íjma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúj a'íjci i Lot, i ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj i maj juxana'caria'ca'aj a'ímaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj. ⁸ A'íjna i tyévi'j ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'íjna jime' maj quee xá'pui' rijcaa ji'nye a'yaa pu tyi'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj i maj je'ej pua'aj rijcaa a'ímaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin ti hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin jajpuéjtzij a'ímaj i maj jimi séejre', ajta jaayí'tin ti hue'tyáanaj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xijtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj huápu'íj je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tíj já'astijre'. Camu tyi'tíj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyi'tziinye' mej mij je'ej pua'aj tyihua'xajtaj a'íjma i maj tajapuá já'sejre', ¹¹ majta a'ímaj i maj tajapuá tyi'huúre', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihua'xajtaj a'íjma i tyétyacaa a'íjna jimi i tavástara'.

¹² A'ímaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'íj i ya'muáatyee: camu tyihuojo'ítej, majta cha'mana'aj jo'ojuhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huo'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'tíj maj quee yó'ítej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'tyacui'nyij mati'íj a'ímaj i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tyi'ajpuéetzij muá'ju'un mati'íj a'ímaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomua'jtyej maj tyi'tíj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tújca'arij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime' je'ej sij tyi'tíj jin ricij hua' jamuán, mati'íjta tyi'ye'estyaj, ji'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujímmua'aj jucuanamua'j.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácu'aj, camu a'náj ja'antýapua'citaca' maj á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íjma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayí'tin je'ej maj tyi'tíj jin huárinyij, a'íj mu a'íjn pué'een i tyeítýee i Dios ti puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'ríj jo'vátzij, ji'nye mu'ríj ajtacíj i juyéj jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricíj ti'íj a'íjna i Balaam, yójra' a'íjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii huamué'tin a'íjna jime' ti je'ej pua'aj ricíj, ¹⁶ ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jime' ti je'ej pua'aj rijca, ti'íj i púuru' tíquee tyo'ríj'rej a'yan tyaaté'exaa ti'íj tyévi'j, ajta je'en jaatá'ijmujeri' ti'íj quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj a'íjna jime' i ti jutímue'.

¹⁷ A'ímaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een ti'íj jo'tíj ja'tyácun ajta je'en quee arájmuaa, nusu ti'íj i jéetirij ti áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere' en jusén jime' jo'tíj huápu'íj jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'íjna jin tyi'xaj i nyúucarij tíquee tyi'tíj je'ej tyi'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij a'ímaj i maj moochán jaatapuá'citaca', i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihua'ixaatye' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujímmua'aj ca'nyéjrij jin tyi'huúre' a'íjna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ji'nye a'tíj tína'aj ti ca'nyéjrij jin tyi'huúre', a'íj pu a'yan tyá'huúre' je'ej ti tyi'tíj arí tyeetyáamue'tíj. ²⁰ Ji'nye a'ímaj i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriústu' pué'een, a'ímaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj tyi'een íyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj

huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'íjjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: "A'íjna i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájvej tí'ij jáacua'nyij i jujárie'rrij", ajta i ti a'yan tíjin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástará'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástará', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtóo, tyej tyij jamuaaté'eaaty'e'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tyeityee' i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye tyi'tíj huarj a'íjna jime' i ti Cirístu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'rrij huácuj i tahuásimua'ci'ij, ajta a'yána'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj tí'ij jájcuaj imuáj tyu'tyátaavijhuaca'." ⁵ A'íimaj i tyeityee' camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapuá arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjre'ej tí'ij i Dios junyúuca jín tyu'ta'íjtaca', tí'ij ajnyej a'jáata', ajta ijíj a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jín tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna imuáj. ⁷ Ajta i tajapuá ijíj ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan ijíj a'yan séejre', Dios pu jacha'ij tí'ij jaatyáteeraaj. A'íi pu i tiéj hua'antyipua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán huá'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeityee' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yo'hua'nán, nye'ihuáamua' ti i tavástará' jimi séej xicáj a'yan een tí'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een tí'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástará' á'tyeeren tí'ij a'yan huárinij je'ej ti tya'tóoraj, mati'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jo'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástará' a'yaa pu tyo've'nyesij tí'ij i náhua'rij ti avíitzi'j jín huataséjre'ej i tíca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapuá ti séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jín je'ej pua'aj huápui'ij huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i i ti tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i ti japuan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta néijmi'i jín ja'rá'astijre'en i Dios. ¹² Siata'aj jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jín tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i ti tyú'taavijhuaca' tí'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityá'aj tu tyicho've', i tajapuá ti jájcuaj tyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, a'yájna tí'ij i Dios tya'taráj, ajta néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jín nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', ijíj siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jín á'ítzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'íjna jín já'muacho've' i Dios tí'ij néijmi'caa taáhuire'en. A'íj pu ajta jín tyajamuaatayú'sej a'íjna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' tí'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i ti jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuá'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij ti a'tíj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jín séecan i tyeityee' i maj quee tyi'tíj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jín tyá'tzaahuaty'e' a'yaa mu mij a'íjna jín tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jín juujmua'aj antyúupua'ritye'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu serj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyi'tíj jín jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee', nusu siaj sij a'yan huárinij je'ej maj a'íimaj tyi'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjci i tavástará' ti ajta Cirístu' pué'een, siata'aj a'íjna jín huahuóse'en i siaj jín huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tína'aj tyé'tyojtzí're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij ti anaquéecan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'íj na'aj yatij je'r'é'nyej, a'í pu a'íin pué'een i tyaj jáanamujri' tyajta i tyaj taji'íj jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuáriej. A'í pu a'íin pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'í pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujri', sij sij sijta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'íj ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimi a'íjna i Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íin pué'een i tatzárij

⁵ A'í pu a'íin pué'een i nyúucarij i Ciríistu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimi séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' ciinneye, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta tipua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyí'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'íj ajta i Dios tatzárij tyí'pué'een, a'íj tu jin jimi séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'í pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁸ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajámua'aj tyí'tacuanamuj, capu ij ityájma jimi séejre' a'íjna i nyúucarij ti ji'r'é'can jime', ⁹ ajta tipua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaríj. ¹⁰ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij

¹ Mua'aj mu sij nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápui'íj já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej sij sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, sij pu tajapúa huatányuusij, a'í pu a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'í pu'íj ji'r'énya'aj séejre' i Dios jimi. ² Ciríistu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Tipua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'íjna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji'r'é'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta tipua'aj sij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'íjci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'í pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti ji'r'é'can jime'. ⁵ Ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'í pu arí ji'r'é'can jime' tyámua' een a'íjna jitze i Dios ti jin taxie've', a'íj tutyij jin jamua'reeren ti a'íin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'íj ti'íj i Ciríistu'.

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íjna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'í pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj imuáj i Dios jin tyitaata'íj. A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj imuáj jin tyitaata'íj i Dios, a'í pu a'íin pué'een i nyúucarij i sij jáanamujri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta ji'r'é'can jime' i Ciríistu' jimi ajta ja' mua jimi, ji'nye pu'ríj antyipua'rij a'íjna i tíca'rij, aj pu'íj huatýochesij i ti ji'r'é'can jime' tatzárij pué'een.

⁹ Tipua'aj sij a'yan tyi'xajtaj ti á'aa já'ma'can jo'tíj jó'nyeeri'íj, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'íria'aj, a'í pu óoche' a'aa já'sejre' jo'tíj jo'tíca'. ¹⁰ A'íjna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'í pu a'aa já'ma'can jo'tíj jó'nyeeri'íj, ajta quee tyi'tíj séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'í pu a'aa já'ma'can jo'tíj jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'íj pu jin quee jamua'reej jo'tíj jooméj, ji'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj ti'íj aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyajamaa'atú'uunyl'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'ájna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serij jamua'tyej a'ájna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serij tyu'tyáamue'taj a'ájci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyerij tyajamaa'atayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'ájci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyerij tyajamaa'atayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu serij jamua'tyej a'ájna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamaa'atayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja' muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta serij néijmi'i jin tyu'tyáamue'taj a'ájci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti úyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Típua'aj síj a'yan tyá'xié've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ ji'nye néijmi'i úyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu úyan pu'uj tyí'ma'can. A'ú pu'ij a'úin tyí'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'ájna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'ájna i ti séejre' mej mij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en. ¹⁷ Ajta a'ájna i cháanacaj pu'ríj antyipuá'rij, jamuán i ti je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'ájna i ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xié've', a'ú pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'ájna i ti ji'ré'can jime' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu serij a'yan tyú'namuajri' ti a'yan huataséjre'sij a'ájna i ti jájcha'úire' i Ciriístu', ajta ijíj mu'ríj mue'táj huataséjre' i maj jájcha'úire' i Ciriístu'. A'ú ti jin jamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'ú mu ityájma jimi eeráanyej, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, ji'nye típua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'ú mu tajamuán huatya'itzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj tí'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'ájna i Ciriístu' ti tyámua' een, a'ú pu tyámua' táaruuj a'ájna jime' i júuricama'ra' i Dios, a'ú xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'. ²¹ Canu a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i ti ji'ré'can jime', sulu a'ájna jime' siaj serij jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tíquee í'rij ti hue'tzij huataséjre'en a'ájna jitze i ti ji'ré'can jime'. ²² ¿A'tanyíj a'úin pué'een i ti tyí'hue'tacaa? A'ú pu a'úin pué'een i ti a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'úin pué'een i Ciriístu'. A'ú pu a'úin pué'een i ti jájcha'úire' a'ájci i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'ájna i tyaj jajvástara' ajta a'ájci i yójra'. ²³ A'táj tina'aj ti a'yan tyá'hue'taj a'ájci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i ti a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'úin pué'een i yójra' i Dios, a'ú pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'ú xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'úin a'ájci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuajri', ajta típua'aj a'ájna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuajri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyí'tyeséere'ej xá'ju'un a'ájna jimi i ti yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'ú pu a'úin pué'een i ti jin tyá'tóoratziiri' ityájma jimi a'ájna i Ciriístu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xié've' mej mij jamuáacuanamuán. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'ájna i ti jin i Ciriístu' tyámua' jamuáaruuj, a'ú pu jin quee juxie've' ti a'táj tyajamuámua'tyej, ji'nye a'ájna i júuricamej ti ja'mua jimi jaatyájtoo, a'ú pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciriístu', a'ájna tí'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuamuá'tyej.

²⁸ Ajta ijíj, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciriístu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej tí'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj tí'ij a'úin uvé'nyej. ²⁹ Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' ji'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tíjin a'úimaj i má'xá'pui' ricij, a'ú mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'ájna jitze tyú'mua'tyij ti i Dios jéehua taxie've', a'ú pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'ú mu jin quee tamuajtyej a'úimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan

cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un tí'ij i Ciriístu' tí'ij a'ñin huataséjre'en, jí'nye a'áa tu jaséjran je'ej ti a'ñin een. ³ Ajta a'táj tina'aj ti a'yan a'ñij jitze tyí'ijchó've', a'ñij pu jin tyámua' ju'uurej tí'ij jí'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna tí'ij ajta i Jesús i tí Ciriístu' pué'een.

⁴ Ajta a'ñina i tí tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'ñi pu je'ej pua'aj ricij, jí'nye a'ñina i tí jin juxana'cire', a'ñij pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'rjy mua'aj tyá'mua'vee' i Ciriístu' a'ñina jin mujo've'mej tí'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pui' huarj i Dios jimi, a'ñina jime' tí a'ñij jimi quee tyi'táj séejre' tí je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'táj tina'aj tí i Dios jimi séejre', capu che' tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'ñina i tí ooj juxana'cire', a'ñi pu quee eexúj yó'itej je'ej tí een a'ñina, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'táj já'muacuanamuj, a'ñina i tí xá'pui' tyi'tyúucha'ij, a'ñi pu jí'réenya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna tí'ij ajta i Ciriístu' jí'réenye'ej tyí'sejre', ⁸ ajta a'ñina i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, a'ñij pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', jí'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'ñij pu'ij jin mujo've'mej a'ñina i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antypuá' ritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu síij tí yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, jí'nye a'ñij pu jitze eeráma'can i Dios, a'ñij pu jin quee í'rjy tí ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, jí'nye a'ñi pu síij a'ñin pué'een i tí yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'ñina jin tyé'miteere' a'tyan maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyan maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', jí'nye a'táj tina'aj tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij tí ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'ñi pu a'ñin pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamujri' tí a'yán tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' tí'ij a'ñina i Caín, tí a'ñina jitze eeráanye' i tí je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'ñina jime' i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ica'aj, ajta a'ñina i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'ica'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomujtyaj tipua'aj majamuájcha'íiria'aj a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee' i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyerj júurij séejre' i Dios jimi catu che' mui'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'ñina jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'táj tiqee jaxie've' i ju'ihuáara', a'ñi pu óoche' mui'chij. ¹⁵ A'ñina i tí jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'ñi pu a'ñin pué'een i tí tyi'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiqee jusén jin júurij huatyá'itzeere'ej a'ñina i tí tyi'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej tí een i tyaj jin huátaxie've'en, jí'nye a'ñi pu i Ciriístu' tajitzé ma'can huamu', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj síij chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra' tí i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuuere'en, ¿ji'nye tyi'rjy tí jimi séejre'ej a'ñina i tí jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinyij je'ej tyaj tyí'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyj tyá'mua'reeren tyaj jí'ré'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íij, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxie'nyu'caa tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'ñina i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxie'nyu'caa, a'ñi pu néijmi' tyí'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxie'nyu'caa quee tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyi'rjy tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'ñin néijmi' tyitaatá'sij tyi'táj tyaj jaatáhuaviiraj, jí'nye a'yaa tu ricij je'ej tí tyi'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íij je'ej tí a'ñij tya'ránajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyi'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuaty'e'en i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een i tí yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej tí a'ñin tyitaata'ij. ²⁴ A'ñimaj i maj ja'tzaahuaty'e' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'ñi pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'ñina jin tyá'mua'reej tí a'ñin tatzájta' séejre', a'ñina jime' tí i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'ñina i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij tí jájcha'íire' i Ciriístu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuaty'a'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaque'ej tyámua' tyihuo'séj siaj síj jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i tí hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yancan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyi'rjy siaj síj jáamua'reej a'táj tí jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'ñina i tí a'yan tyataxáj yee Jesús pu Ciriístu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj tí'ij tyévíj, a'ñi pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'ñina i tiqee a'yan tyá'mua'tyej a'ñici i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i

Dios, sulu a'ñi pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'ñina i ti jájcha'hiere' i Ciriístu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajiri' ti a'ñin a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'ñina i ti jájcha'hiere' i Ciriístu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'ñin arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta serij huo'tyáamue'tij a'ñijma i maj tyí'hue'tacaa, jil'nye a'ñina i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'ñina i ti ñiyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'ñimaj i maj ñiyan ma'can i cháanacaj japua, a'ñi mu jin a'yan tyí'xaj a'ñina jime' ñiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'ñimaj i maj a'yan ma'can a'ñi mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'ñi tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'ñina i ti jamua'tyej i Dios, a'ñi pu tanamuaj, ajta i ti quee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'táj ti jiré'can jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'táj ti hue'tziz jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, jil'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'ñina i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeityee, a'ñi pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'ñina i ti quee hua'xie've' i juxa'aj tyeityee, capu jamua'tyej i Dios, jil'nye Dios pu a'ñin pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'ñina jime' ti uyo'ta'ityaca' i ti a'ñina caa tyí'ijyó, ñiyan cháanacaj japua, tyej tyij a'ñina jitze ma'can júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'ñina i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaqueéj jaaxie've' i Dios, sulu a'ñi pu anaqueéj taataxie'vej ityájma, ajta uyo'ta'ityaca' i juyó, tí'ij a'ñin huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej.

¹² Capu a'táj a'náj jaaséj i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej.

¹³ A'ñina i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'ñin tajimi séejre', a'ñi pu a'ñin pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyerij jaaséj, a'ñi tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ityaca' i juyó tí'ij hua' japua huatányuunij a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'táj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'ñi i Dios, a'ñi pu i Dios jimi séejre' ajta i Dios pu ajta a'ñi jimi séejre' i tyévi.

¹⁶ A'yaa tutyaj a'ñina jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'ñina i ti a'yan tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeityee, a'ñi pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'ñi jimi séejre' i tyévi. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimi tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyu'ca'nyej a'ñina xicáara' maj jitzán ta'xijtye'en, jil'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna tí'ij ajta i Ciriístu' jil'reenya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'táj tyí'táj jin tyí'tziinye'. Jil'nye i maj jil'nye've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tipua'aj a'táj tyí'tziinye'ej, a'ñi pu ajta tyí'táj jin jajpuéetzij ja'mej. A'ñi pu jin a'ñina i ti tyí'tziinye', a'ñi pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeityee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', jil'nye i Dios pu anaqueéj ityájma taaxié'vej. ²⁰ Tipua'aj síij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'ñiria'aj i ju'ihuáara', a'ñi pu tyí'hue'tacaa. Jil'nye tipua'aj a'táj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'rij ti jaaxié've'en i Dios ti quee a'náj jaaséj. ²¹ I Ciriístu' pu a'ñina i nyúucarij jin tyitaata'ij, tí'ij a'ñina i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'ñina i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'ñi pu a'ñin pué'een i tyaj jin taxie've'

¹ A'táj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'ñin pué'een i Ciriístu', a'ñi pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'ñina i ti jaxie've' a'ñi i ti yo'puáara'an pué'een, a'ñi pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'ñimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios.

³ Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ñin tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ñin tyí'ta'ijtye', ⁴ jil'nye a'ñina i ti yójra' pué'een i Dios, a'ñi pu hua'antymue'tij a'ñimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'ñi pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin.

⁵ A'ñina i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'ñin pué'een i yójra' i Dios, a'ñi pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij ñiyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'ñina jin tyá'mua'reej tí'ij a'ñin huá'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' tí'ij huamu', tyajta quee jáytyij tyana'aj jin a'yan tyá'mua'reej, sulu jáytyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'ñi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'ñin pué'een i júuricamej ti jiré'can jime' tyí'xaj. ⁷ Majta huéicaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej:

⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciriístu' tí'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'íjma'j i maj huéicaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tye'ityee, ajta jéetze' tyí'huüre' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, ji'nye a'íj pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyó. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'íj pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i ti quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios tí'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' ti quee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyó. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'íj pu a'íj pué'een i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj ti jimi séejre' a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íj pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime', ajta i ti quee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, siaj sij jáamua'reej siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nye i Dios, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tíjin típua'aj tyi'tíj tyaatáhuavii je'ej ti a'íj tya'ajxié'vi'ra', a'íj pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej ti i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Típua'aj síj a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, ti quee a'yan tyá'ci'puaj tí'ij a'íjna jin huámu'i'nyij, che' jime' jaatáhuavii i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an tí júurij tá'ra'nyij, típua'aj tyi'tíj jin a'yan rijcaj ti quee jací'puaj tí'ij a'íjna jin huámu'i'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i ti jin a'tíj ootyá'itzeerej tí'ij ajta a'íjna jin huámu'i'nyij, a'íjna jime' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jin jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'i i maj jin je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jin juxana'cire', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jin á'itzeere', i ti quee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jin huácu'i'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjna i Dios ti jimi séejre', ji'nye a'íj pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej ti i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i ti ji'r'é'can jime' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'íj pu'ij a'íj pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íj pu a'íj pué'een i Dios ti ji'r'é'can jime' séejre', ti ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi i maj hue'tzij jin jusejrataj.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj västi' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu jì're'can jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvästara', ajta i Jesús ti Ciriistu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'in, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij jì're'can jime' tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'íjtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'íj jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íj, a'yájna ti'íj tyitaata'íj a'íjna i Dios i tyaj jajvästara'. ⁵ Ajta ijíj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavíij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'tíj jin jájcuaj jime' tyajámua'yuse'ej, sulu a'íj nu'uj i nyúucarij i ti jájcuaj imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyi'ta'íjtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyi'íjta, mua'aj xu seríj jájcuaj imuáj jáanamua'jri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Jì'nye mua'aj xu a'yan ciñneye' i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamua'j, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'íin Ciriistu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyú'cuanamua'j, majta jájcha'íire' i Ciriistu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tíj i Dios jimi.

⁹ A'tíj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'tíj jime' je'ej ti jusíj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciriistu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'tíj, ajta a'íjna i ti a'yan ricíj je'ej ti a'íin tyitaamuá'tyej a'íi pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Típua'aj síj a'tíj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ jì'nye a'tíj ti jaatatyójtje'en, a'íi pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antypuá'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajámua'ixaatya'muú', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'íjchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyíhuoj, a'íi mu majta yajámuatyojtye'.

I yu'xarij ti huéicaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyi'muahüire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuí'neye. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej matí'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin huápui'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamuj maj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'ij i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'pui' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'táj jin tyihuá'huüre' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua ja'rácij. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeityee. A'yaa nu tyi'muahuvij paj huo'táhuüre'en ti'ij quee tyi'táj huá'itziitya'aj matí'ij jó'cúiney, a'yájna ti'ij tya ráanajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íi mu a'íjna jin muja'rácij mej mij i Ciriistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'táj ancuriáa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatyé'. ⁸ A'íi pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjevej, tyajta huo'táhuüre'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótfrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyeríj tyihuo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótfrefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ránajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reeraj.

¹⁰ A'íi nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íj na'aj jin jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuj a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íi pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji're'can jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹³ Jéehua nu tyi'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiyet'zin muéetzij jimi ja'tanyéj ney nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íi mu yámuatyojtye' i maj muamujtye'. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtyej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huüre' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyotjtye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj javástara', a'í pu ja'muacha'íj a'íjna jimi i Ciriistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey
(2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tyajamaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapua' huatányuusij, ajta iíjij ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamaatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuaviiij siaj sij a'íjna jin huatyényo'se'en i nyúucarij i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájttoo mu siaj tyámua' een. ⁴ Ji'nye séecan mu avíitziij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'í mu ma'áin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'í mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'íj a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej tí'ij i tavástara' hui'rájto a'ájna a Egipto a'íjma i jutyéityeristryamua', aj pu'íj hua'antyipua'riij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapua' tyí'huüre' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyí'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáana j'ot'íj jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna tí'ij tyé'mej a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huüre', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatíma'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyí'tíj jime' ti quee xá'puí'. A'íj mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tíej jime' tíquee a'náj já'mu'nyij, a'íj pu'íj jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avíitziij jin je'ej pua'aj ricij je'ej ti tyihua'ráanaajchi, a'í mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévíj, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'íimaj i maj tajapua' já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapua', tí'ij huatyényo'sej i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevee a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Che' i tavástara' mua'ajtyá'xi'in." ¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyey, ajta je'ej ti tyí'tíj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéjtyoovej mati'íj i ya'muáatyee i maj quee tyo'j'ítej, a'íj mu mij jin jujímua'aj óopua'ryé'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij tí'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jin ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna tí'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'íj mu mij jin cui'nyij. ¹² A'íj mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj juxie've', a'í mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyí'tíj ja'astej. A'íj mu jujímua'aj mana'aj jucha'íj. A'yaa mu een tí'ij jéetiríj maj quee jitzán vijvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een tí'ij ciyéj tíquee taca', tí'ijja xíjcata' putyí'riicaj, mu'ríj hua'puaj huácuj majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een tí'ij i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyíin jime', ajta jitzán cuéemuxa'aj ájnyinyiiij ti a'íin pué'een je'ej maj tyí'tíj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een tí'ij xú'ra'vej i maj jó'juhua'an jo'tíj jo'tíca', a'yaa pu'íj tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tíj jéehua huápu'íj jo'tíca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'íjna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íj pu a'yan tyihuo'té'exaa i tyeityee i Dios jitze ma'can tíjin: "Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'íj i maj tajapua' tyí'huüre', ¹⁵ a'íj pu jin yava'cányesij tí'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'íjna jin huá'xíjtye'en i maj jéehua huápu'íj je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi." ¹⁶ A'íj mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huo je'ej ti tyí'tíj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj jujímua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeityee, mej mij tyí'tíj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e mej mij huatóotyamua've'en

¹⁷ Sijta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Círíistu' pué'een ti hua'antyíhuoj, ¹⁸ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin: "A'ájna tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íj muá'ju'un je'ej ti a'íjma tya'raanajchi, a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een." ¹⁹ A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tye'ítyee mej mij jé'ta huacíinyej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'ej maj tyi'tíj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Sijta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i sij jitzán tyá'tzaahuaty'e. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunij.

²¹ Sijta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', sij sij jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, a'íjna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

²² Siata'aj hua'ancu'vaxi'ín i maj quee tyámua' tyá'tzaahuaty'e. ²³ Siata'aj séecan japua huatányuunij mej mij quee huatyátaanyij, sijta séecan áancu'vaxi'ín, sijta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi, ji'nye jéehua mu huápu'íj xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'ítzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzí're' i Dios

²⁴ Ajta a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'íin sij sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tíj naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, ²⁵ ajta i Dios ti síij na'aj pué'een, i ti tajapua huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyi'íjta, a'íjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, tí'ij na'aj jájcua'j imuáj, ajta íjij, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyey a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, ta'aj ij i Ciriistu' huo'taséjratyey'en a'íimaj i maj jahuiire', je'ej ti jiye'tzín aty-
ojo're'nyesij. Ciriistu' pu'ij séej jo'ta'ityaca' i ti tajapúa tyí'huüre', ti'ij jaataséjratyey'en
a'íjci i Juan, ² a'íi pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua'
tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti
ajta Ciriistu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta
huatóotyamua've'en i maj janamuj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'ríj
tin a'ájna atyoyo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jus'rii i tye'yúuj tza'ja' ti aráahua'puaj tyar'á'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jus'rii
a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta
jamuaatyápuar'itye'en i ja'mua tza'ja', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta iijij
séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej
i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tij i Dios jo'tyá'caj i ipuárij japua,
⁵ che' ajta a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, i ti
néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'íin pué'een i ti anaquéej huatájuuriaca', ajta a'íjna jin
antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyj iyan i cháanacaj japua.
Ciriistu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapúa huatányuunyij i tyaj
jin ootyá'itzee i Dios jimi, ⁶ a'íi pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antiyhuo
tyej tyij tyu'tyáhuüre'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'íin huápu'i'ij naa
huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciriistu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'íi mu majta jaséjran i
maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tye'ityee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj
japua, a'íi mu juyiinyen mati'ij jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ "Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtij", a'yaa pu tyi'xaj a'íjna i
tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj,
ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'íjci i Ciriistu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu
jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán japuéeztzij na'mej
tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuo'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta
jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj jo'tij ja'ráahuachij
a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaa mati'ij pua'aj
jana'miche' i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij
nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'tíj ca'nyiin jin naatajé, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij
tipua'aj a'tíj ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyi'nye'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'tíj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ityi' i maj
arahua'puaquej jus'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna,
Pérgamo, Tiatura, Sardi, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij oore'nyeerica' nyej nyij jaaséej a'tíj ti tyi'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij
a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyij ti japuan antyitaa a'yi'ij, ajta ooroj
jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antytátzajmee, siij pu a'áa huatyávaaca'aj
ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyévíj, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jime' ti
títi'ij, ajta puásij jin ahuóoj'i'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. ¹⁴ Cuéeinavi'can pu
cáicpuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i ji'sáara' a'yaa pu
huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti me'estíj,
huápu'i'ij pu naa tyi'tyama'astájjyi'caa, ajta ti'ij tyi'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj
ti'ij jo'tij ja'ancáamu'i'yey ti tyájujhua'naj ca'nyiin jime'. ¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua'
pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti
huápu'i'ij tyi'itzi'ij ajta juxa'aj tyá'antamuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj
ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eerájjirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'ñcajmee, ya cuxáa naamu'. Aj pu'ij a'ñin na'ajtamuáriej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tjiin:

—Capáj tyi'tziinye'ej, nyáaj nu a'ñin pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtj, ¹⁸ nyajta a'ñin pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámui'ijca, nyajta iijj nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'ñina jin antyinyamua'ree nyaj hue'tyáanaaj jo'maj ja'cui'nyij, na'ríij nyaj hui'rátoonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj per'ij jaaséej, je'ej ti iijj tyi'tj tyi'fejre' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáye. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'tj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ñina i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'ñ mu a'ñin pué'een i maj tajapua' tyi'huire' majta a'ñina jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'ñin i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'ñ pu a'ñin tyi'pué'een i tye'yúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñima jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ñici i ti a'ñina jin antyúumua'reej ti huó'cha'ñin a'ñimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'ñina i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antiyáatimee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi' i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyi'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta ser'ij huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ñin pué'een i Dios ti hua'antiyhuoj, ma' ajta quee camu a'ñin pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'ñin pué'een i maj tyi'hue'taca. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi' i jin tyo'táviicue', siajta a'ñina jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'ñina jime' siaj quee che' a'yan tyi'nyaxie've' siati'ij anaqueéj tyi'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'ñ xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'tj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaqueéj tyityetyúucha'ñica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'ñina i ti antyitátzaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'pu' xu ricij a'ñina jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'ñimaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tjiin nicolaítas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'ñina i ti iityánamuaj, che' jáanamua'aj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'ñimaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'ñimaj i maj néijmi' i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'ta'sij maj jáacua'nyij a'ñina jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápu'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñimaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ñici i ti a'ñina jin antyúumua'reej ti huó'cha'ñin a'ñimaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'ñina i ti a'nájca, ti ajta a'ñ pué'een i tu've'tyajtj, a'ñina i ti huamui' ajta je'en huatájuurica'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéetzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chíjtyaanyi'ij pué'een. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ñimaj i maj a'yan tyúusejrataca' maj a'ñici jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'ñ mu a'ñin pué'een i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyi'tziinye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'ñina i tyiyáaru', a'ñ pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuuaatyésejra tipua'aj sianá'astjire'ej nusu sequée, siajta tamuámuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi' i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tipua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaat'ye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'ñina i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamua'aj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'ñimaj i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta': Majta a'ñimaj i maj néijmi' i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mati'ij a'ñimaj i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñimaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaata'ityi' a'ñici i ti a'ñina jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'ñin a'ñimaj i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'ñina i ti ji'tyéechuij i chúun ti juxa'aj tya'antámua'mua. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tye'ej'ijta a'ñina i tyiyáaru', siajta mua'aj sióoche' xu ná'astjire' nyéetzij. Caxu jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ñina xicáara' jitze ti'ij a'ñin

séjria'ca'aj i Antipas, ti tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'íi mu jaajé'caj a'ájna jo'tij tyejé'íjtaj i tyyiáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'tíj xu jin ootyá'ítzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'íjci i nyúucarij i ti jin tyihuá'mua'tyej a'ájna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyej a'íjci i Balac ti'ij hue'tziz jin huo'mué'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íjma jimi i saánturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtác'iñyej a'ájna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin nicolaitas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríj sequéé a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'ájna jime' i chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'ájna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzejta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cuéinara', i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'íin jájcuan arí antyapuaaj, ajta quee a'tíj jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj i a'tíj jamua'ree i nyaj jaatátistej a'íjci i tyetyéj."

I nyúucarij ti huata'ítayi'huaca' a'íimaj jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ítayi' a'íjci i ti a'ájna jin antyúumua'ree' ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj i yójra' i Dios, i ti ajta a'yan eenye' ava'íj'sijmee ti'ij tiéj ti atyúumemej, ajta me'estiícan iira'íicajmee ti'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'ree' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, nyáamuaree siaj tyámua' tyúuxie've' síj ajta síj, i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huire' i séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta iíjij, jéetze' xu serij tyámua' ricij sequéé anaqueej. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ráanajchij siaj tzaahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'íj a'íjci i íitaj ti a'yan antyapuaaj tíjin Jezabel, i ti a'yan tyúuxaj ti i Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íi pu'ij hue'tziz jin tyihuá'mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i saánturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' ti'ij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojrasij utáatzij japua, nyajta a'íimaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'íj puéjtzij huo'tá'sij típu'a'aj mequee jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pua'aj ricij. ²³ Nyajta huá'cu'i'nyij i yójmua'mua' i íiti', a'yaa mu mij néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'íin pué'een i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyi'mua'tzej i jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyi'tíj jin huaríj. ²⁴ Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'íjci i nyúucarij ti hue'tziz pué'een, siajta quee jamua'ree' i ti jéehua huápu'íj juxie've' i tyyiáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'tíj jin tyajá'mua'íjcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyitytyéuucha'íj je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'íjtye'en a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antyipua'ritej'sij a'íjma i maj jájcha'íire' ti'ij a'tíj ti jaatyáaaraxi'in i xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta i nyavástara' nyéetzij tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij ti'ij i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'ájna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzejta'."

3

I nyúucarij ti huata'ítayi'huaca' a'íimaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítayi' a'íjci ti a'ájna jin antyúumua'ree' ti huó'cha'íin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'ájna i maj jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj ará'asej, ti ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'ree' je'ej siaj tyi'muarie', nyajta nu jamua'ree' siaj serij nye jimi mu'chij, tyij majta a'yan tyi'muaxaj yee síooche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci ti óoj ja'mua jimi tyi'sejre', ajta arí tímua' tye'entyipua'rij, jí'nye a'yaa pu tyi'muasej a'ájna je'ej siaj ricij capu xá'pui' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'ree' je'ej maj tyajamuamuá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'in. Típu'a'aj sequéé atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'ree' a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéinavi' metyu'cháaj, jí'nye a'yaa pu tyihua'tyévjtye' a'íjma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéinavi'can

tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti ántyapuaaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxajta i nyavástara' jimi, nyajta a'íimaj jimi i maj jimi tyi'huüre' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íimaj i ti iityánamuaj, che' a'ín tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyihuá'ixaatye' i júuricama'ra' i Dios a'íimaj i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íimaj jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íimaj i tyámua' een ti ajta tzaahuaty'i'ra'aj jin tyi'xaj, a'íimaj pu a'íimaj jin antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyaj jo'tij já'sejre' a'íimaj i ti jitzán eeráma'can i David, tipua'aj a'íimaj tya'antácuunaj, capu i'rij ti a'tij tye'tyáanaj, na'riij a'íimaj tye'tyáanaj, capu ajta i'rij ti'ij a'tij tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj ricij, cási' xaaséj, nu'rij tyajamua'antácuuneyaj siaj sij juxáahuaj utyájrutyaj, ajta quee i'rij ti a'tij tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej tiquee jamú'canyisti', siajta síoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íimaj i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyi'hué'tacaa a'íimaj jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyérij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxi'ín ja'mua jimi, mej mij a'íimaj jin jáamua'reej nyaj nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'rij ja'rá'astej je'ej nyaj tyajamuáata'ij a'íimaj jime' siaj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', a'íimaj nu jin nyáaj ja'muacha'íimaj na'mej a'íimaj xicáara' mati'ij néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un iyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' je'ej siaj serij tyi'nuáriej, caxu tyi'tá'care'en ti'ij a'tij jamuaanáhue' i siaj serij jaamué'tij. ¹² A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeýúuj tzajta' i nyaj Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íimaj nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapuaaj i nyaj Dios, nyajta je'ej ti tyaja'rájtyapuaaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'íimaj i Jerusalén ti jájcuaaj, ti ajta tajapua' je'cáanyej jo'tij i nyaj Dios já'sejre', a'íimaj nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuan jin ántyapuaaj. ¹³ A'íimaj i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íimaj jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íimaj i ti tzaahuaty'i'ra'aj jin tyi'xaj ajta néijmi'i tyámua' jin een, ajta a'íimaj pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj iijij ti tyi'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tij jin ricij. Nyámua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyérij jin ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'raanajchi siaj ooca'nyáacan jin naa nyojo'mua'raj, na'riij sequee ca'nyérij jin ná'tzaahuaty'e'ej. ¹⁶ Siajta cá siana'aj tyiná'tzaahuaty'e', caxu a'yan tyi'huüre' ti'ij jájtyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua cimua'jraa, a'íimaj nu jin a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyérij jin majamúhuaxij. ¹⁷ A'yaa xu tyi'xaj siaj mua'aj chújtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáahuú, ti jee ajta quee tyi'tij jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pu'a'aj huá'sejratye' i tyeityee, mua'aj xu quee je'ej tyeéjviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íimaj nu jin a'yan tyaja'muahuavij siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij ji're'can jime' huatyoochújtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyi'cuenaa siaj sij a'íjci ucóchejtya'xi'ín ti'ij quee séejre' i ja'muatyévíj i siaj jatyevi'ra' a'íjci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjci i siaj aróohuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnyerej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihuá'ixaatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íimaj i nyaj huaxie've'. A'íimaj pu jin siata'aj sequeé tyi'mua'tyij, siajta ja'antzaahuaty'e'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'puertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tipua'aj a'tij náanamuaaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárujtyij chí'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijta, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyáamue'tij, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyeyixaj jo'tij a'íimaj tyejé'ijta. ²² Ajta a'íimaj i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapua'

¹ Tí'ij a'yan tye'entyipua'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapua', ajta i nyaj anaqueéj jánamuajri' i ti naatajé ti ajta a'yan namuajria'ca'aj t'ij a'tj i ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijn:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'tj tyúuxie've' ti a'yan huárinij majca'huáye.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapua', ajta a'tj jitzán huatyácatyí. ³ Ajta a'ájna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'ij sáij i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astáji'ca' huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muaj tijn esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu sécan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéeinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jum'u'ij jitze ooroj ti jin tyi'taavijhua. ⁵ Ajta a'ájna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráhua'puaj ataváatima'caa, ajta a'ájna i tatzárij a'áj pu a'ájna pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráhua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a' chóota' ti'ij tyi'tj ti naa tyí'me'estij ti ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua j'i'sj hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájyej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i sáij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévi, ajta i tu've'tyajtj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'ájma'aj i maj muáacuaj i maj júurij, a'áj mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj sáij ajta sáij, ajta jéehua j'i'sj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyi'xajtaca'aj majta a'yan tyi'chuiicaca'aj tijn:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'ájna pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'áj pu anaqueéj séjria'ca'aj, ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mat'i'ijta a'ájma'aj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'ájci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'ájma'aj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'áj mu tyitunutaxaj a'ájci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'ájci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyi'xajtaca'aj tijn:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavjtye' muéetjij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een,

tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyánajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyi'sejre',

muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'áj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij ti jiri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'ájna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu ji'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ajvi'tyijhuaca'aj i xáijca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapua' ti tyí'huire', a'yaa pu'ij ca'nyín jin tyu'ta'íhuoj tijn:

—¿A'tanyij quee tyi'tj jin á'itzeere' ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíhuajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútye', ajta íyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tj a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápu'ij nyeyiinaca'aj a'ájna jime' maj quee jaatyoj sáij ti a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu ti jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'. ⁵ Tí'quij sáij ti hua' jitze ajtyáma'can a'ájma'aj i huásij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijn:

—Capáj ayiinayaj, ji'nye a'ájna i maj a'yan jatamuá'muaj tijn i Muájyej i ti hua' jitze ajtyáma'can a'ájma'aj i maj Israel jitze eeráanyej, a'ájna i ti David jitze eeráma'can, a'áj pu arí tyu'tyáamue'tj a'áj pu pújoorej ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa ti jin ajvi'tyíhuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, ajta jé'ta' a'ájma'aj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'ájma'aj jimi i huásij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa merij jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'ji'sijma'caa, ajta i ji'sáara' i ta'raahua'puaj, a'áj pu a'ájna pué'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ityaca' íyan cháanacaj japua. ⁷ A'ájna i cánya'aj, a'áj pu ja'ancuré'pij a'ájci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'ájna i ti ipuárij

jitze acájca, ⁸ tí'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jin tyi'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jstíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pu'é'een i maj jin jahuooca'aj a'íimaj i maj tyeityeristyamua'mua' pu'é'een i Dios. ⁹ Majta jájcuan jin a'yan tyi'chuiicaca'aj tijin:

Muáaj paj jí'reenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee,

ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityihuaca',

pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi,

néijmi'caa jitze ma'can i tyeityee, i maj séej jitze maj eeráma'can,

i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij síj mana'aj tyeityeera' pu'é'eenye'ej muá'ra'nyij,

mej mij majta tyu'tyahuiire'en a'íjna jimi i Dios,

majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapua tyi'huire' i maj a'áa ja'tavaatíma'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íimaj i huásij. A'íi mu huápu'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyiin jin tyi'xajtaca'aj tijin: A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityihuaca', a'yaa pu tye'tyéviytje'

ti a'íin ja'ancuriá'an i ti néijmi'i jin puty'uurej, ajta tí'ij néijmi'i jimi tyi'sejria'aj,

ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'réeriaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin,

tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti naa een, tyajta jimi tyu'táchuicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' i a'íjna i Dios ti tyú'taahuaca' tajapua ti tyejé'sejre', ajta íyan cháanacaj japua ti tyi'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti acájca i ipuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij,

che' a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásij, a'íi mu tyitunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

6

A'íjna i ti arahua'puaquej ajvi'tyíihuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséej tí'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i ti ajvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can tí'ij maj huatyényuunyij tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti cuéinara' huaséj, ajta i ti avá'catyíi a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaatí'ij, aj pu'ij iirájraa tí'ij hua'antymue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

³ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej jajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamujri' ti ajtáhua'aj síj i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'. Ajta i ti avá'catyíi a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj tí'ij huo'itziitye'en i tyeityee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij síj ajta síj, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'éj.

⁵ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej jajsújtza'an, a'íj nu séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i ti avá'catyíi, a'íi pu jí'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'tíe'raj. ⁶ Nyati'ij nyij a'tíj huánamuajri' ti hua' tzajta' a'yojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tijin:

—Séej mediidaj i tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij tí'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéicaj mediidaj i tyeríicuj ti tí'tí'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij tí'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Tí'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej jajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i síj i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeeriacá, cahúaayu' nu huaséj ti cǎi tyi'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu ántyapua'j tjijn: I ti huá'cui'caa. Ajta síij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijtaj i hua' tzajta' i muí'chítýee, ajta je'cácaa jimi i tyeítýee antýúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeítýee a'ǎjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríij cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'ǎjna jime' i tyi'tyán i maj tyi'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhuua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'ǎjna i maj a'ǎjna jin huá'cui'i'huuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'ǎjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyi'xajta'ca'aj tjijn:

—Tavástara', mu paj ji'rénnya'aj séejre', pajta quee tyi'tj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'ǎjna i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'ǎjna jime' i maj táacuij?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo're'pij ti tyi'tí'ijjimee ti tyi'cúeena, majta a'yan tyihuo'té'exaa'j maj cǎi tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua'ihuámua', i maj majta tyi'huúire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huá'cui'nyij mati'ij a'ǎmaj.

¹² Ti'ij a'ǎjna i cánya'aj i ta'ráséevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu' muariaca', a'yaa pu huasé'rihuua'aj ti'ij i cǎixurij ti xú'muua, ajta a'ǎjna i máxcǎrie' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihuua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'ǎi mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna ti'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i cǎyáara' ca'nyíin jin huatáhuuaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapua' a'yaa pu huataséjre' ti'ij tipua'aj a'tj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jírj ti huaquéetimee, ajta jo'tij ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee puquéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyi'tj jin tyityatatyíj, a'ǎi mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jírj jitze, hua' jamuán i tajtúhuuanyij, i maj tyihuá'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyij'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyi'huúiria'ca'aj majta i juxáhuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihuá'jeevacaa'aj i jírj majta i tyetyéj tjijn:

—Siata'aj tajapua' rájvetyij siaj sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'ǎjna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'ǎjna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'rj tya'rá'aj a'ǎjna xicáara' maj jitán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyij pújoorej ti'ij tyo'táviicue'en a'ǎjna jime'?

7

A'ǎmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios ti hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapua' tyi'huúire', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, ajta síij jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, ajta síij ajtyapua'j pujmua', ajta i síij áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'ǎi mu mij quee tyi'tá'care'ej ti huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríij i jájtyij japua nusu i cǎyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej huaséj i ti tajapua' tyi'huúire' ti a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, a'ǎi pu ji'tyátjcaa a'ǎjna i ti jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' i tyeítýeristyamua'me'en i Dios ti júurij. A'ǎi pu'ij ca'nyíin jin huo'tajé a'ǎmaj i maj a'ǎjna jin antýuumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij ti ve'ej. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tjijn:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij ti ve'ej, nusu i cǎyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuatze' a'ǎmaj i maj jahúire' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamuajri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'ǎi mu a'ǎn pué'een i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj puamácan ajtyiyú'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ǎjna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ǎjna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ǎjna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'ǎmaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'ǎmaj i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyi'tyéchan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaa', aj nu nyij mui'caa huápu'i'ij hua'sej i tyeityee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'ma'can, majta séej chájta'naj jitze ja'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'i'ij ará'axcaa a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íj mu cuéinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacíj iityepítima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyiin jin a'yan tyi'tyējijhuaca'aj tijin:

A'íjna i ti jin tajapua huanyú, a'íj pu jimi ja'ma'can i taj Dios i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapua tyi'huüre', a'íj mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huásasij, majta a'íj maj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íj mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuicaj, ajta i ti naa een,

i ti néijmi'i tyi'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojzire',

a'íj pu jimi ja'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'.

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij síij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa tijin:

—A'íj mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjzitariaca', a'múu mu meríj tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cuenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciríistu' ti hua' jitze ma'can huamuí'. ¹⁵ A'íj mu jin a'áa ja'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuüre' i tyejúuj tzejta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íj pu hua'cha'íj a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'ítzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huataf'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íj pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' ja'sejre' a'íj pu hua'cha'íj ja'mej, a'íj pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rámuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjveevij, mej mij quee che' tyi'tíj jin juxaamuijritya'aj.

8

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ájvi'tyíiuhuaajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riajraa u tajapua, jé'ta' ooraj pu á'tyeej tíquee tyi'tíj namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapua tyi'huüre' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íj mu mij tyu'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej. ³ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij mujo've'mej ti ajta tajapua tyi'huüre', a'íj pu cítzive'rij iityájajnaaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, majta je'en íjcuca jéehua jaatá' ti'ij ja'antytieeraaj a'íjna i maj japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa ja'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooaca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ájcitzujtariaca' a'íjna i íjcuca i muáca'ra'an jitze i ti tyi'huüre' u tajapua, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuooaca'aj i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti tajapua tyi'huüre' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti ja'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamujari' ti'ij maj huatyényuunij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tz'ij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyái'ca'aj

⁶ Majta a'íj maj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapua tyi'huüre' i maj trompéetaj tyi'tyái'ca'aj, a'íj mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzejta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íj pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj síij i ti tajapua tyi'huüre', a'íj pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzejta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'tíj atyájrie i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jir'ij ti tyáaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huar'ij ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'cínnyaca'aj i jájtyij, a'íj mu huatyána'xi.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapua' tyí'huüre', a'ñi pu ajta ucájjihuaca' a'ñna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'ej uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cáca japua i játya'naj, ajta je'cáca japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzjivi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antzivi'ij ta'raa, a'ñi mu mij jin mue'tij huácuij i tyeityee, a'ñna jime' i jájtyij ti antzjivi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapua tyí'huüre', a'ñi pu ajta ucájjihuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huarj i xicáj, ajta i máxcirie', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'ñi pu'ij jin huatyática'riaca', j'i'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyiin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Cuii' xaa, cuii' xaa, cuii' xaa, a'ñimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, j'i'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucájjihua i trompéetaj jitze a'ñimaj i maj hueéicaj i maj tajapua tyí'huüre'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxívi ucájjihuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tyá'antácuunaj jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátveej. ² Aj pu'ij ja'antycúj jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátveej, aj pu'ij ájcitztariaca' ti'ij i oornaj ti ve'ej, ajta i xicáj, ajta i máxcirie', a'ñi mu ootanami'huaj muá'raa a'ñna jime' i citzj. ³ Aj mu mij vítzi'see huataséjre i citzj tzahta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'tá'ij maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'pji ti ajnyéj i chuéj japua, na'riij ixáj tyi'tj nusu ciyéj, sulu mej mij a'ñjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeityee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucúáatze' maj tyeityeristamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeityee, sulu mej mij puéjtij mana'aj huó'tá'an a'chu anxí máxcirie', ajta i maj jin puéjtij huó'ta', a'yaa pu tyihua'cui'ca'aj ti'ij tipua'aj tyáxcaj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'ñi mu i tyeityee jahuoonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tá'riitarij, jéehua mu huápu'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tá'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj merj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'uj jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévi. ⁸ A'yaa mu majta tyityacácpuaca'aj mati'ij úcuca, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájvej tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'. ¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcaj cuasij, a'ñi pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxcirie' mej mij puéjtij huó'tá'an i tyeityee. ¹¹ Ajta i ti tyihua'ijtye' i vítzi'see, a'ñi pu a'ñn pué'een i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátvee, a'yaa pu ántyapua' huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin Abadón ajta huá'nyuucaa jime' i Griego a'yaa pu ántyapua' tijin Apolión.

¹² Pu'rij sñj mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'itzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapua tyí'huüre' i ti arájseej, a'ñi pu ajta ucájjihuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tj huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'ñna i maj japuan tyí'mu'vejritaca' ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaat'éexaa a'ñjci i ti tajapua tyí'huüre' tijin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'ñimaj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'ej ti a'yan ántyapua' tijin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxiixij a'ñjma i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cáca i tyeityee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, j'i'nye a'ñi mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'ñna máxcirie' jitze, ajta a'ñjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'ñi mu antyóonajca'aj i jutavj jitze tyi'tj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu éenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muájvej, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzj, ajta tyi'tj ti tyóomuaa

ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. ¹⁸ A'íj mu jin je'cáj huácuij i tyeítyee a'ájna jime' i tiéj, ajta i citzj, ajta a'ájna i ti a'yan tyáarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i maj jin jaayí'tin mej mij tyityáacui'nyij a'íj pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj matí'ij cú'cu'see, majta jumú'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítyee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítyee i maj quee huácuij a'ájna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiááaru', majta i saánturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamúáarajmee majta quee ráci'ci'nyive'. ²¹ Camu majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyi'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueera, camu majta jaatapuá'citaca' maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jíri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íj pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuájca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tyatáataave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tj'j ti tyátaasij. ² A'íj pu yu'xarij iityépijca'aj i jumúáca' jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'ícaj jumúáca'ta' ti pujmua' jin ará'ícataca' i jáytyij japua ti ve'ej, ajta i chuéj japua ará'ícataca' i séej jime' i ju'ícaj útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájtye'j ti jijhuaca'aj, ti'ij huajjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Matí'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tjin:

—Pata'aj jú'mua'reerij je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yu'xaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre' i nyaj jaaséj ti jáytyij japua ja'rá'ícataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'ícataca', a'íj pu ajmécata'ca', ⁶ ajta a'yan tyatóoratziiri' nyúucaritze' a'ájna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jáytyij ti ve'ej, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tjin:

—Pu'rj'j ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi' i tye'entyipua'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapuá tyí'huüre' i ti aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij néijmi' i tyaróo'astesij a'ájna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'íin tyatóoratziiri' a'íjma jimi i maj jahúiria'ca'aj.

⁸ A'ájna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'xajta'ca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaj tjin:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti ji'tyíi' i jumúáca'ta' pujmua' i ti jáytyij japua rá'ícaaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tjin:

—Yana'cuuj pata'aj jaatyá'ci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' matí'ij sarátýee, ajta mua'tziivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatyá'ci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátýee, ajta nyati'ij yo'xij, a'íj pu na'ra'tziivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaj tjin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íjma i maj tyihua'íjtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'tj'j tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyi'tj'j ciyéj naatáchuij i maj jin tyí'ite'racia a'chu ti huatátýeej, majta a'yan tyinaaté'exaaj tjin:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'ej i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japuan tyí'mu'vejritaca, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íjma mu huatátuii i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxcirie' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puáca huata'ityij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i

Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéicatyej xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pué'een i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúnaj ti hua'puaj ti jimí aja're'vej i tavástará' jimí ti íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmuí'ij, hua' tyenyij jitze pu i tšéj éejnyinyíi, a'íj mu mij jin huo'tyátiereaj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuj i viityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihua'íxaatye' i tyeítyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jájtyij tí'ij a'yan huárinyij tí'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'í jime' i cui'nyí'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta matí'ij ja'antypuá'ritye'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyí'tíj a'áa je'taméj jo'tíj ja'tyácun i tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tíj tí'quij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i muí'chítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sodoma ajta Egipto, jo'tíj ajta i hua' vástará' jó'tateehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéicaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i muí'chítyee a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, jí'nye camu huo'ta'sij maj tyityáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj íiyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua'vej a'ájna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápuí'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, jí'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápuí'ij huá'ítziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta tí'ij huéicaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huácuí'ijca, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. ¹² Matí'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tíjin:

—Xié'ejciinyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicíj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'íire'. ¹³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'íj pu jin á'vatzij i tyihua'chí'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee huácuíj. Majta a'íimaj i tyeítyee i maj quee huácuíj, jéehua mu tyí'tzínnye'ej metyaatyojtzi'rej i Dios tajapuá' ti já'sejre'.

¹⁴ Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéicaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

¹⁵ Aj pu'ij i ti tajapuá' tyí'huíire' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu ucájjijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tíjin:

A'ájna i ti tyí'ijta íiyan cháanacaj japua
a'íi pu arí a'íin pué'een i Dios ajta i tavástará',
a'íi mu tyí'íitaj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁶ Majta a'íimaj i huásasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ípuáa japua acáatyij i Dios jimí, a'íi mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, ¹⁷ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

Tyetyí'muatyojtzi're', tavástará', Dios mu paj néijmi'í jin antyía'mua'reej,
mu paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj pajta íjij séejre',
jí'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrúpij,
pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',
ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj,
pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'íimaj i maj meríj huácuíj,
pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,
majta i maj muéetzij jimí tyámua' tyí'tyesejre',
majta a'íimaj i maj a'jimí tyá'tzaahuatye',

típua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríj ciléenye' jin metyityatatyíj,
pajta hua'antypuá'ritye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

¹⁹ Aj pu'ij i tye'yúujra' i Dios i tajapuá' ti já'sejre' antacúj, ajta i tye'yúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ájna i chí'ij ti cíleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatayána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzij i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

¹ Aj pu'ij tyi'tj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyataatiy'ij ti'ij xicáj, ajta máxcrie' japua újvaaca'aj a'ijna i íiti', ajta cúruun ucárújtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japon hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. ² Ajta jútza'ca'aj a'ijna i íiti', a'ij pu jin juyiinyaca'aj a'ijna jime' ti já'cui'ca'aj, j'i'nye pu'rjij tin tyiyóoj ta'mej. ³ Ajtáhua'aj síij tyi'tj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'huácan ava'ahuájmeé, ajta je'en cúruun ucárújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráhua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasij pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáahua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'ijci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájcí'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'ijna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyéjrij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'ijci i yójra' i íiti' Dios pu yo'v'í'tij u tajapúa jo'tij a'íin já'sejre' ajta jo'tij a'íin jo'tyájcay i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóoj u a'ájna jo'tij quee já'tyl'tj, jo'tij ajta Dios tyámuua' yo'uuriitze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyey séej ví'ra'aj japon hua'puaj anxityej japon huéecatyej xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuij maj huatyényo'se'en u tajapúa, a'ijna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huúire', a'ij mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuúire' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuúiria'ca'aj, a'ij mu jin quee che' huo'ta' maj tajapúa jo'tyú'uucay. ⁹ Mati'ij mij uye'cájrree a'ijci i cú'cu'uj ti vivéj, a'ijna i cú'cu'uj ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, a'ijna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijimi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájrree íyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuúiria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin utyojo'taxájtaca' u tajapúa a'yan tijin:

—Pu'rjij tya'rá'aj a'náj maj tajapúa huatányuusij, a'ijna i ti néijimi' i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'rjij néijimi' i jin tyu'ta'íjtaj a'ijna i Ciríistu', j'i'nye pu'rjij ayo'cájrree a'ijna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamuua', i ti ajta a'náj tina'aj tyihuá'xajtzi'raca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'íimaj i ta'ihuáamuua' mu jaatyáamuue'tij, a'ijna jime' ti i cánya'aj je'ráaxirej i juxúure', majta a'ijna jime' i nyúucarij i maj huó'ixaa, camu majta tyí'tzínnya'ca'aj títua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huáacui'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyama've'en mu siaj tajapúa já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cui' xaa ja'mua jime', j'i'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'ijna i tyiyáaru', ajta huápuí'ij nyú'camui', j'i'nye pu'rjij jamua'reej tiquee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamuua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'ijci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'ijna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyl'tj, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéecaj nyinyi'ra'aj japon je'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jéehua i jájtyij ejxirej i jutényij jitze ti'ij jo'jótje'en a'ijci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuú, j'i'nye a'íi pu ootázi'tyaca' ti'ij atyájrutyej i jájtyij i ti je'ejxirej i cú'cu'uj jutényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatájaaxiejvi'ri' a'ijci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyo'si'tye'en a'íijma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'íimaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'ijna i cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a'sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

13

A'íimaj i maj hua'puaj i maj huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'tj huaséj ti huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'ij pu jitze i jájtyij ti ve'éj eeamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa síij ajta síij, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íijna i tyi'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'íicajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénnya'ra' ti'ij muájtyej. Ajta a'ijna i cú'cu'uj, a'íi pu néijimi' i jaatátuii i ti jin jaayí'tin ti tyi'tj je'ej huá'uurej, ajta néijimi' i ti jin ju'pí'ijta ti'ij a'ijna jin antyúumuua'reeriaj. ³ Ajta síij i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'ijna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'ij mu jin néijimi' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'ijna i tyi'tj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'ijna i cú'cu'uj, j'i'nye

a'ñi pu néijimi'i tyaatátui a'ñci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'ñin néijimi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'ñci i tyi'tíj, a'yan metyi'xáataj tjin:

—¿A'tanyij a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'tíj, a'tanyij óoca'nyej ti'ij jimi huatyéno'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'ñci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'ñina jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyi'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihua'xajtaca'aj a'ñijma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijimi'caa i tajapuá maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'ñijma i maj tyámua' tyi'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijimi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeityee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj. ⁸ Majta a'ñci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijimi' mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñimaj i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuúj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'ñina i cánya'aj ti huatámu'vejrytyi'huaca'.

⁹ Tipua'aj a'tíj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuaaj. ¹⁰ A'ñijma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyáanaaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'ñimaj i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyi'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'ñi pu ajta néijimi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'ñina i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihua'ljtya'ca'aj maj néijimi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyánajche a'ñci i ta'nájcaaj i ti huarúj i ti tyi'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuú'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'tíj tyi'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaay'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútpe' meeseracaj i tyeityee. ¹⁴ A'ij pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeityee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'ñci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'ij mej mij jaatyátaahuaj tyi'tíj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'ñina i ti anaquéej huataséjre i ti tyi'puejtyi'huaca'aj a'ñina jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'ñci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'ñina i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'ñijma i maj quee jaatyáanaajche. ¹⁶ Ajta néijimi'caa i maj ciléenyee', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyj, i chújtyaanyi'ij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie', a'yaa pu tyu'ta'ijtaca'aj mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'tíj huánanan nusu ti a'tíj tyi'tíj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaj a'ñina i tyi'tíj. ¹⁸ A'ij pu jin a'yan tyi'xuxae've' maj jéehua tyu'yi'tihua'an, a'ñina i ti tyojó'itej, che' yo'itéej ja'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'ñina i ti jin tyi'ítej ajta je'ej ti ántyapuaj a'ñina i tyi'tíj, ajta i ti jin tyi'ítej, a'áa pu jo've'mej a'ñimaj tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyey japuan aráasej ti tyi'ítej.

14

A'ñina i cánya'aj majta a'ñimaj i ti hua'antylhuoaj

¹ Nyati'ij nyij jaaséj a'ñci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej i tyeityee, a'yaa pu tyé'yú'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'ñina i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'ñina i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyiin tyájjuhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj tyényuucan, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mati'ij i maj tyi'cuinaj a'ñina jitze i áarpaj. ³ Majta a'ñina chuicaca'aj i chuicarij ti jájcuaj a'ñina jimi i Dios, majta a'ñimaj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásasij. Capu a'tíj jaay'tihua'aj ti jáari'rej a'ñina i chuicarij, sulu a'ñi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huu' iyan cháanacaj japua. ⁴ A'ñi mu a'ñin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úucaa jamuán, i maj majta jamuán jó'juhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'ñijma pu huáhuu' hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tíj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huüre'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huüre', jútýe' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tñjin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tyu'ra'áj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeítýee. Siata'aj jaatyáanajche a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtýij ti ve'ej, ajta i ti huajéexavi'ijmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu sñj i ti tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tñjin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia, a'íjna i ti huo'tyátimue'raj a'íjna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj sñj i ti tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tñjin:

—Típua'aj a'tíj janajchej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'siimua' i cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'íjna jime' i ti huápu'i'ij nyú'camui', a'íjna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'íj pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tyé'vira' jime', ajta a'íjna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapuústi', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huüre', ajta a'íjna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcítzuj a'íjna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íjma'j i maj jana'miche' i tyi'tíj ajta i tyé'vira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íjma'j i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuaty'e' a'íjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti jútýe' a'tyáj'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tñjin:

—Miche' huatóoyamua've'en a'íjma'j i maj ja'tzaahuaty'e' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'xaj tñjin: "A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íjma'j mu tyámua' tyu'muáriej."

I chuéj japua ti tyú'cúriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeeria'ca', aj nu nyij jeétirij huaséj ti cuéeinara', ajta a'tíj japuan újcatýii ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'íj pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij sñj ti tajapuá tyí'huüre' a'úun je'rájraa u tye'yúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyaatajé a'íjci i ti jeétirij japua anjo'ojca'tyíi tñjin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyí'cúriaj, pajta tyu'riá'tzaanaaj, ji'nye pu'ríj tyu'ra'áj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'íjna i ti jeétirij japua áan jo'ojcatýii, a'íj pu'ij tyu'riá'tzaj i ti tyú'cúriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj sñj ti tajapuá tyí'huüre' iirájraa u tye'yúuj tzajta', a'íj pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tíj jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'áa pu sñj ti tajapuá tyí'huüre' je'rájraa, a'íj pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i ti júxuj iityéchooca'aj tñjin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsii i ti tyú'cúriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzajta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'íj pué'een i ti jin Dios huápu'i'ij nyú'camui'. ²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámu'yaca', a'yaa pu'ij ootí'ij ja'raa ti'ij jo'tíj ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámu'yaca' a'chu huéicaj anxityej quiloometroj.

15

A'íjma'j i maj tajapuá tyí'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaa nu huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', a'íj mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipua'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huua i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metýi'tya'íj a'íjma'j i maj jaatyáamue'tij a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyévij ti jahuüre', majta i ti jin tyi'ítej i ti jin ántyapuaaj. ³ Majta a'íjna chuucaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyí'huúria'ca'aj i Dios jimi, majta a'íjna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tñjin:

Huápu'i'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jin huaríj, tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyia'mua'reej,

tyámua' pu een ajta tzaáhuatyi'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta,
muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatzihnye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tymuaatatyójtzi're'ej?

Jí'nye muáaj paj jí'reénya'aj séejre',

néijmi'i mu i tyeítsee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

jí'nye pu'ríj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj i tye'yúuj tajapúa ti já'sejre'.

⁶ A'úu mu mij tye'yúuj tzajta' je'ráacij i maj tajapúa tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen ti naa tyí'tyataatiyi'ij, majta ahuojí'que'ejma'caa jutavíj jitze puásij jime' ooroj ti jin taavijhua.

⁷ Ajta síij i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi pu'ij túxa'aj tyíhuo'rái'pu'tyej a'íijma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajstíjmeé i ti jin huápuí'ij nyú'camuí' i Dios i ti jusén jime' júurij.

⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tye'yúuj tzajta' a'íjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tye'yúuj tzajta' a'íjna i citzíj, capu che' huatái'riitariaca' ti a'tíj utyájrutyey 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyí'tíj jin puéjtzij tyíhuo'tá'sij a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'íjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camuí'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamujri' ti u tye'yúuj tzajta' ca'nyíin jin a'yan tyíhuo'té'exaa'aj a'íijma i maj tajapúa tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tíjin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáaxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápuí'ij nyú'camuí'.

² Aj pu'ij síij ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íijma jimi i tyeítsee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapua'aj a'íjna i tyí'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íijma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i síij i tajapúa ti tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámuí'yaca' i tyévíj jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i síij ti tajapúa tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tíj ja'ajéexavi'ijmeé, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamujri' a'íjci i tajapúa ti tyí'huüre' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyá'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, pajta ijíj pooj séejre', ⁶ jí'nye a'íimaj mu i tyétyacaa huo'cuij i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíj paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujíimua'aj mu a'yan tye'entyimue'tíj.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tíj jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyá'mua'reej, tzaáhuatyi'ra'aj paj jin huo'xíjtyey, pajta quee tyí'tíj jin ootyá'ítzee.

⁸ Ajtáhua'aj síij i ti tajapúa tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátiereaj i tyeítsee. ⁹ Aj mu mij huápuí'ij huatyájtaca' i tyeítsee, majta camu jaatáxaahuataca' i maj jin je'ej pua'aj ricíj, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatájé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i síij i ti tajapúa tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze arámuaaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tíj ja'cájca a'íjna i tyí'tíj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápuí'ij huatyática'riaca' jo'tíj tyejé'íjtaj. Majta i tyeítsee, a'íi mu uhuóche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápuí'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricíj, sulu je'ej mu pua'aj tyaatájé i Dios i ti tajapúa já'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj síij i ti tajapúa tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapua'aj tíjin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáciinyej a'íimaj i maj tyí'ijta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tíj jé'ejnyinyíj i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéicaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'ijna i cú'cu'uj, ajta a'ijna i tyi'tj'ij ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'ijna i ti hue'tzij jin tyi'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuisee. ¹⁴ A'í pu juúricamej pué'eenye'ej i maj tyi'yáaru' jitze ajtyáma'can, a'í mu cinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsii're'en a'ímaj i maj tyi'ijta, mej mij huatyé'nyo'se'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huataséj're'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: "Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'ijna i ti atányeej, ajta tyi'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeíttee jaaséj i ti jutye'vi'ra'." ¹⁶ Majta je'en hua'ajsii néijmi'caa i maj tyi'ijta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j huá'nyuucáa jime' i hebreos tijin Armagedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj síij ti tajapúa tyi'huüre', a'í pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij síij ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tye'yúuj tzejta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japanan tyi'mu'vejritaca, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rj' néijmi'i tye'entyipua'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucáa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuuasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyiin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyi'tyesej're' i tyeíttee. ¹⁹ Ajta a'ijna i chájta'naj ti ve'éj, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzi'xi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'ijna i chájta'naj ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáac'i'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráhuachij i jájtyij jitze, ajta jirij ti huaquéetimee a'í pu néijmi'i tyaja'huópua'rixij, ²¹ majta tyeéttee tajapúa je'cáavatzij maj tyatí'ijimee a'íjma japua i tyeíttee, huá'puatyej quuilu mu tyijetyéjma'caa i tyeéttee, majta a'ímaj i tyétyaca, je'ej mu pua'aj tyaatáje i Dios a'ijna jime' i tyéetee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti huóotoj

¹ Aj pu'ij síij ti tajapúa tyi'huüre', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráhua'puaj tya'rá'asej, a'í pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaa'j tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'ijna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévi'jime', a'í pu a'íj pué'een i ti a'áan jo'ojca' i jájtyij japua ti ve'éj. ² Majta a'ímaj i maj tyi'ijta i cháanacaj japua, a'í mu huóoxana'cirej a'ijna jamuán i íitaj, majta a'ímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ímaj mu huatyáata'ruj a'ijna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i juúricama'ra' i Dios ti naataséj'raj, a'í pu i ti tajapúa tyi'huüre' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'ty'ij. A'áa nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyíi, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ijna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan avá'ahuájma'caa. ⁴ Ajta a'ijna i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta cí tyi'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ijna i ti ooroj jin tyi'taavijhua, ajta tye'yéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ajta peerla tyi'tj'ij. A'í pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'í pu jitze avá'ajística'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'ijna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itée'j na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaaj a'ímaj i úucáa i maj jamue'tij i túmii i jutyévi'jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyi'een íiyan cháanacaj japua." ⁶ Aj nu nyij jaaséj ti i íiti' tahuáaca'aj a'ijna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyi'tyesej're' i Dios jimi, majta a'ímaj i maj huácuij a'ijna jime' maj Jesús jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséj. ⁷ Ajta i tajapúa ti tyi'huüre', a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japanan avá'caj, a'ijna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti avá'ahuájmee.

⁸ A'ijna i tyi'tj'ij jaaséj, a'í pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta íjij capu che' séej're', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyáacun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'ímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'ijna jitze i yu'xarij i maj jin juúrij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'ímaj mu je'ej tyo'taséj'raj mati'ij jaaséj a'ijna i tyi'tj'ij je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aami' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséj're'sij.

⁹ A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'tij ti tyojo'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'ijna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'ijna i jirij ti aráhua'puaj ará'asej ti japanan áan jo'ojca'j i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráhua'puaj ará'asej i maj

tyí'ijta. ¹⁰ Mua'anxíviy i maj meríj huáacuii, sñij pu ooj tyi'tíj jin tyi'tyévjee, ajta i sñij capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, i maj quee xu tye'entyájruij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'íjna jamuán i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'íj mu jin jaatátuúire'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tyee'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antyíhuoj mej mij tyámua' eenye', ji'nye i tavástara' pu tyihuá'íjtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pué'een i tyeityee, ajta a'íin pué'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyi'íjtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj i tajapuá ti tyí'huiire' tijn:

—A'íjna i jájtyij ti ve'éj i paj jaaséej, i ti japuan anjo'ojca'tyui i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu a'íin pué'een i tyeityee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij i tyévira' matí'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xieñny'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuúire'en a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséej, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti ve'éj i ti tyihuá'íjtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

18

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapuá tyi'huiire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé. ² A'yaa pu ca'nyíin jin tyi'íjhuaca'aj tijn:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'éj. Pu'ríj hua' chí'ij pué'een a'íimaj i tyiáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asaca' i pína'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íiyan tyi'ijta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyi'racaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'íin a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijn:

—Siata'aj eeráciinyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápuí'ij ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'íin puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jsten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'íin séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijn: "A'yaa nu tyi'tyéevjee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasiitjariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej." ⁸ A'íj pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'íjcuí'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huata'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

⁹ A'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyanyi'taca', a'íi mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij matí'ij jaaséj ti ájciúz a'íjna jime' ti tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatzíinye' i ti jin jajpuéetzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijn:

—¡Cuií' xaa! ¡Cuií' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een ti ve'ej, Babilonia mu paj va'cán jin antyá'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin perj jaijuéjtzij.

¹¹ Majta i maj tyí'to'raaca íyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'tj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti yámua' tyá'najchij, tyí'tj peerla, cáanarij ti tyí'ré'en i ti tyí'me'estij, na'riij ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'riij tyí'tj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyí'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyí'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjicua na'riij tyí'tj miirra, nahuáj, asétyij, aríinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatye'e i maj hua' japuan tyí'ti'ijcicaa, nusu cánya'xii, cahuáayu'uj, i caríáata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' juxa'aj tyeétyee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tjin:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'rj jusén jin tyojo'riej i ti huápu'ij tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'íjna jin huoochjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatzi'nye' i ti jin jaijuéjtzij, muuinyaj majta juxaamúuritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyí'xáataj muá'ju'un tjin:

—¡Cuií' xaa! ¡Cuií' xaa i chájta'naj ti ve'ej! I ti a'íjna tyí'tyéechan i ti me'estj ti naa een, ajta a'íjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'íjna tyo'carújtje'ejmee i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij, ajta a'íjna i peerla tyí'tj; ¹⁷ ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápu'ij tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muihuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciinyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyé'e vivi', a'íi mu a'ímuáj jo'huústiraa, ¹⁸ ajta matí'ij jaaseej a'íjci i cítzij ti ájcitjurtariaca' ti'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa tjin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj síij chájta'naj já'sejre' ti'ij a'mújna?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muuinyj ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuinyaj majta juxaamúuritya'aj, a'yaa mu tyí'tyeijhuaca'aj tjin:

—¡Cuií' xaa! ¡Cuií' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'ej! A'íj mu jin huoochjtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaca'aj i maj jin antací'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiye'tzín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapúa sija já'sejre', siata'aj huatóotyama've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyama've'en mua'aj mu sija jí're'nye'ej séejre' i Dios jimi, sija tua'aj mu sija antihuaviihuaca', sija tua'aj mu sija Dios jime' jin tua'aj tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyama've'en, ji'nye ti'ij i Dios jo'xíjtyej a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tyajamo'xá'pui'ántari'ri.

²¹ Aj pu'ij síij ti tajapúa tyí'huiire' tyetyéj pu tyítii i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyárie'e i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yan tyí'xáataj tjin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'carutyij muáaj chájta'naj paj ve'ej Babilonia paj ántyapuaj, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'riij i trompéetaj jitze, camu majta che' tyí'muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyí'tj tyu'yi'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixicaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chí'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'íimaj i maj moochan huanyéjneye'chaca'. Ji'nye a'íimaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'íin pué'eenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuaj matí'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj jí're'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i matí'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyí'chuüicaj u tajapúa

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapúa ca'nyiin jin muí'tj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tjin:

¡Aleluuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íi pu tajapúa huatanyúj,

a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasérin,

ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'íi pu tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en,

ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'ñi pu ari'jo'xájtje a'íjci i íitaj ti jutyévíra' jin jamue'tica'aj i túmii,

ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua,

mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'ájna puéjtzi jaata' a'ájna jime' ti i íiti' huo'cuij a'ímaj i maj jahuiire' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca'aj tijn:

—¡Alelúuyaj! A'ájna i ti jitzán ájcitzi i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'ímaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij síj huajíjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijn:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,

mu siaj viváajma'aj jin tyityatyíj,

siajta mu siaj ciléenye' jin tyityatyíj,

néijmi'i mua'aj mu siaj jahuiire' siajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij.

Tí'ij huatyényeíichij i Cányaj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuo'namuajri' maj jéehua i tyeítyee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamu'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij i víityee maj tyényuua'ca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,

ji'nye pu'rij huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara',

ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en,

ji'nye pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i cánya'aj huatyényeíichij.

Ajta i ti íira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'rij ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'ájna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estij ti ajta naa een, ti tyama'astájyi'ij ti quee choomua.

Ji'nye a'ájna i cáanarij ti naa een, a'ñi pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'íica'aj a'ímaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapúa tyí'huire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijn:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tijn: “Miche' huatóotyamua've'en a'ímaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeíichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijn:

—A'íjna i nyúucarij nyaj mua'ixaatye' Dios pu ji're'can jime' janyuuaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'íicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijn:

—Capáj a'yan rijcay, ji'nye nyáaj nu jahuiire' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj majta a'ímaj i a'ihuámua' i maj a'yan ricij je'ej ti i Jesús tyihuo'íicaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nye a'yájna ti'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'ñi pu a'ín pué'een i ti huo'cámua'riityej a'ímaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'ájna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj u tajapúa, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj a'yaa pu antyapuaaj tijn i ti tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'íjtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj.

¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jumu'új jitze, ajta jitzán a'yú'si'ij je'ej ti a'ín antyapuaaj, ajta a'ñi na'aj jusíj yó'itej.

¹³ Ajta i cáanarij ti tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan antyapuaaj tijn i Nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁴ Majta cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapúa já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj ti tyí'tyama'astájyi'caa ti ajta huápui'ij tyí'j're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, majta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa.

¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj ti huápui'ij tyí'ítzij, ti'ij jin tyihuo'puéjtje'en i néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ca'nyérij pu jin tyihuo'ta'íjtje'sij. Ajta a'ín hua' japua jaráriesij i ti jin huápui'ij nyú'camui' i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁶ Ajta i máancajra'an jitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yú'si' tijn: “Hua' tajtúhuan i tajtúhuaanyij, ajta i ti tyihua'íjtje' i maj tyí'íjta.”

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i ti tajapúa tyí'huire', a'áa pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jitze, a'yaa pu ca'nyín jin tyihuo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútje' ra'ra' tijn:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij i Dios ti tyaja'muacue'tyen, ¹⁸ siaj sij jáacua'nyij i huá'hue'ra' a'ñmaj i maj tyí'ijta, i maj tyihua'ijtye' i xantáaru', siajta i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye', siajta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i maj juxáahuaj cñnyej, nusu i maj ca'nyérij jin tyí'muarie', i maj ciléenye' jin tyityatatyj, nusu i maj va'cán jin tyí'huüre'.

¹⁹ Nyati'ij nyij jaaséej a'jci i ti je'ej pua'aj huasé'rin nyajta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua hua' jamuán i juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusihria'ca'aj mej mij jaatanyo'si'tye'en a'jci i ti avá'caj i cahuáayu' japua, majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'jina i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'j mu huatyéevi', majta jamuán a'jina i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'jina jitze ma'can, i ti ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muariej. A'j pu jin huo'cuanamuaj a'jina i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj, a'ñjma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'ye'xaj je'ej ti ántyapuaj a'jina i tyí'tj majta jaatyánajchaca'. Aj pu'ij a'jina i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'jina i ti huavívi'ri'huaca', mati'ij mij a'áa huaja'tyáahua'xij júurican jo'tj ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'ñ mu huá'cui'i'ihuaca' a'jina jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyényi'tze' a'jina i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i pína'see tyámua' mu tyityaataj'xaj a'jina jime' i huá'hue'ra' i maj huácuij.

20

Cirístu' pu tyu'ta'ijtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

¹ Séej nu huaséj i ti tajapuá tyí'huüre' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin ja'tyáana'aj jo'tj ja'tyácun ajta cadéenaj huapísime'ej ti vivéj. ² Aj pu'ij jaatyéevi' a'jci i cú'cu'uj, a'jina i ti jájcuaj imuáj huataséjre, i ti a'ñ pué'een i tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáaj'quej ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj j'i'qui'huaj. ³ Aj pu'ij a'áa ye'tyájrree jo'tj ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáana'aj ta'aj ij quee che' huá'cuanamuaj i maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej cñra'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ipuárij tyu'séj, a'ñjma mu jitzán acátte'tya'aj i maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xijtye'en i tyeítte. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'ñjma i maj hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'jina jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimi, majta a'jina jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'ñmaj i maj quee jaatyánajchaca' a'jci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuüre', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'ijtaca' i Cirístu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'ñ mu a'ñ pué'een i maj anaquéj huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'ñmaj i maj hua' jamuán anaátya'aj huatájuurij, j'i'nye a'ñjma mu jitze ajtyáma'can i tyeítteristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'ñ mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Cirístu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'ijtaj.

Dios pu ja'antymu'é'tij i tyiyáaru'

⁷ Ti'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'ñ pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tj je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj ti'ij huo'cuanamuaj a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tj i xicáj je'ejnyinyij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tj i xicáj ja'ancáru'p'ij, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatej pujmua' huacháatimee, ajta a'jci i ti a'yan ántyapuaj tijin Gog, ajta a'jci i Magog, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyáajcaj jo'tj ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, a'ñjma mu mij tyisiire'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Mati'ij mij néijmi'que' ooríonajchaca' ti'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, mati'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i maj tyámua' een i Dios jimi, a'ñjma i Dios ti hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapuá, ti'quij huo'tyáatiej a'ñjma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i tyiyáaru', i ti huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyárieehuaca' jo'tj ja'alaguun ajta já'taa i asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'jina i ti je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'jina i ti jahuúria'ca'aj, ajta a'jina i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tj já'sejre' i ipuárij ti ve'éj

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj ti ve'éj ti naa tyí'cuenara', nyajta a'j huaséj i ti acájca. Ajta i cháanacaj, ajta i tajapuá, a'áa pu ja'huópua'rixij a'jina jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'ñjma huaséj i maj huácuij, i maj huásasij majta i maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'jina jimi i ipuárij, aj mu mij séej ootácuraca' i yu'xarij,

majtáhua'aj séej ootácuraca' i yu'xarij i maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. Majta a'íimaj i maj merij huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj mati'ij móoj júurica'aj, majta je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre i maj atyájcuii i jájtyij jitze, majta néijmi'i i séecan i maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuricaa', aj pu'ij Dios huó'xíjtyej a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huarj mati'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'íjna i ti tyi'tyacui'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'í pu a'ín pué'een i maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij i maj quee á'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze ti hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

21

A'íjna i tajapúa ti já'sejre' ti jájcuaj ajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij i tajapúa ti huaséj ti jájcuaj, nyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, ji'nye a'íjna i tajapúa ti anaqueej séjria'ca'aj, ajta a'íjna i cháanacaj ti mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta i jájtyij ti ve'ej, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséj i chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een i ti a'yan ántypuaj tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna i chájta'naj ti'ij i íiti' ti huatyévice'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij i ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyi'xajtaca'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyír'icaj jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeityeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta i Dios a'í pu hua' Dios pué'éenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjevij mej mij quee che' juxaamuijritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamúuiritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síj huamu', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'tíj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna i ti aami' tyi'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en i ti tyi'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'í pu nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'xaj, ajta i'ríj sij jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Pu'ríj tye'entyíci'pii huaca'. Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtíj, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huata'ímu'un nyáaj nu huáapua'aj jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyo' jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'í pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pu'a'aj tyitytyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuaty'e, i maj tyú'xana've', i maj tyi'tyacui'caa, i maj úucaá jamuán juxana'c're', i maj tyi'chahuaa, i maj saánturij najchej majta i maj tyi'hue'tacaa, a'yaa pu tyihúa'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'í pu a'ín pué'een i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síj nye jimi aje're'nyej i ti tajapúa tyi'huüre' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeityee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'í pu i ti tajapúa tyi'huüre' nyojoovi'tij jo'tij jiríj jo'tácaj ti huápu'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántypuaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápu'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyataatiyi'caa ti'ij i tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyi'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'tíj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japon hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'í mu eetyú'uuca'aj i maj tajapúa tyi'huüre', ajta néijmi'que' puéertaj jitze síj ajta síj a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeityeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéecaj pu pu'a'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj je'ejnyinyij, ajta huéecaj pu'a'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéecaque' tyá'pueertaca'aj

áatyej pujmua', ajta huéicaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamúaamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'áj pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamúaamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyhúoj.

¹⁵ Ajta a'ájna i ti tajapúa tyí'huüre' ti nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'ái pu tyí'tíj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quiloometroj pu huatátýeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapúa tyí'huüre' a'ái pu jaatyé'itej i chájta'naj a'ájna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quiloometroj pu huatátýeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'ájci i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéicatyéj japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'ájna i ti tajapúa tyí'huüre' a'yaa pu tyetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyé'yacaa.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tíjin diamante, ajta néjimi' i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámua' tyí'taavijhuaca'aj a'ájna jime' i tyetyéj ti huápu'i'ij naa huasé'rin, anaquéej pu a'ájna i tyetyéj ti a'yan ántyapuaj tíjin diamante, ajtáhu'a'aj síij i zafiro ti puíríci, ajta a'ájna i ágata ti tyetyéj pué'een ti síichira', ajta a'ájna i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántyapuaj, ²⁰ ajta a'ájna i ónice ti yú'xare', ajta a'ájna i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'ájna i berilo ti cá tyí'tyoomuara', ajta a'ájna i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'ájna crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cá tyí'hu'a'raa, ajta a'ájna jacinto ti nacámuaa, ajta a'ájna i amatiista ti naa tyí'nyeeri'ij. ²¹ A'ájna i puéertaj ti tamúaamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'áj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néjimi' i cáayej ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tye'yúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'ájna i tavástara', i Dios ti néjimi' i janteyúumua'ree, a'ái mu a'áin pué'een i tye'yúuj, ajta a'ájna i cánya'aj. ²³ Ajta a'ájna jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcirie', ji'nye a'ái pu jin i Dios huányeeri'ij, ajta a'ájna i cánya'aj, a'ái pu a'áin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'áimaj i tyeityee a'ái mu nyéeri'iste' cünyej muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'áimaj i maj tyí'huá'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ái mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chíjtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'puertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatic'a'aj ta'mej, ²⁶ a'áj mu jimi tyu'tátuiire'ej néjimi' i maj tyí'ijcha'ij i maj van'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápu'i'ij naa huasé'rihu'a'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyí'tíj ti xána'vi're' utyarutyij u chájta'naj jitze, nusu a'tíj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'ái mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'ájna i játya'naj ajta i ciyéj ti á'aa já'sejre'

¹ A'ájna i ti tajapúa tyí'huüre' pu játya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej mu'yej, ajta a'ájna i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij ti'ij i cristal, ajta á'aa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'ájna i cánya'aj. ² Ajta á'aa jé'ta' je'cámuy'acaa'aj i cáayej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tyé'ejtyaváatima'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'ái pu a'áin pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamúaamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huüre' mej mij a'ájna jin tyí'huo'huatye'en a'áimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyí'tíj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'ájna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'ái pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tyeityeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'ái mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'áin ántyapuaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'áimaj i maj á'aa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, ji'nye a'ái pu tavástara' i Dios hua'tatzavi'raj ja'mej, majta a'áimaj mu tyí'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa a'ájna i ti tajapúa tyí'huüre' tíjin:

—A'ái pu i nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji're'can jime'. A'ájna i tavástara' i Dios, a'ái pu a'yan tyí'huo'tá' i ju júuricamej a'áimaj i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ái pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ityaca' nyéj nyij tyí'huo'taséjratye'en a'áimaj i maj jahuüre' i Dios je'ej ti jije'tzín atyojo're'nyesij.

⁷ —¡Jije'tzín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'ájna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'ájci i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamuaajri' nyajta jaaséej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamuaajri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapúa tyí'huüre', nyej nyij jaatyáanaajche. ⁹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáamua' i maj Dios jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj majta néijmi' i a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanaajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, ji'nye pu'rij aty-ojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi' i tye'entyipúa'rij. ¹¹ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'reénye'ej séjre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyi'sejria'aj.

¹² —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á sima'aj na'mej je'ej ti síij tyi'tij jin huaríj. ¹³ Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtj, nyajta a'íin pué'een i nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaquéej huataséjre ti'ij quee xu tyi'tij séjria'ca'aj, nyajta nu a'íin pué'een i nyaj néijmi' i tyi'ancuriáa'sij ti'ij tye'entyipúa'rej ijíj ti tyi'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj tyi'jo'sicaa i tyúucaanaa ti'ij a'yan tyihuó'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, majta i maj tyi'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyi'tyacui'caa, majta i maj sáanturij na'michej majta néijmi' i ti a'yan tyihua'ráanaajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyi'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ityaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuüre' ti'ij tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'íin pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti ochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyi'xaj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti iityánamuaaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mujo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi' i maj janamuaaj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáaj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tij je'cácaa jóo'uunaj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jací'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jací'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i ti a'íjna jin a'yan tyi'xaj, a'yaa pu tyi'xaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'íin tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'íin.